

فهرست نسخه های خطی فارسی

کتابخانه های قونیه

تهیه شده در:

رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

آنکارا

بسمه تعالی

پیشگفتار

نسخه های خطی از جمله مهمترین عناصری به شمار می آیند که در توجیه و تبیین میراث فرهنگی ملتها نقش و سهم ارزنده ای بر عهده دارند. از این آثار می توان در مطالعه تاریخ فرهنگ و سیر تطوّر آن نیز استفاده کرد. زمانی که هنوز صنعت چاپ اختراع نشده و یا حداقل در بعضی از کشورها رواج نیافته بود، استنساخ تنها راه اشاعه فرهنگ بود و نسخه های خطی که با فداکاریهای توأم با صبر و حوصله فراهم می آمدند مشتاقان علم و ادب را به سوی کتابخانه ها می کشانیدند. تعدادی از این کتابخانه ها نظیر دارالحکمه ای که از سوی خلیفه عباسی احداث شده و یا کتابخانه ای که توسط حکمرانان فاطمی در قاهره تأسیس یافته بود از شهرت عظیمی برخوردار بودند. در دارالحکمه بغداد آثار غربی به وسیله مترجمان زبردست به زبان عربی برگردانده می شدند و پس از استنساخ در دسترس طالبین قرار می گرفتند. گویند در میان آثار موجود در کتابخانه قاهره که بعداً به مدرسه فاضلیه منتقل شدند ۶۵۰۰ اثر در ارتباط با علوم محض نظیر ریاضیات و هیأت وجود داشت .

ترکیه از معدود کشورهایی است که تعداد زیادی نسخه خطی در کتابخانه های خود گردآورده است. با اینکه بعضاً در تعیین تعداد این آثار راه اغراق پیش گرفته می شود، به هر صورت جمع تعداد آنها به سه زبان فارسی، عربی و ترکی نباید کمتر از دویست هزار باشد .

ترکان در عهد سلاجقه به احداث کتابخانه آغاز کردند و در دوره عثمانیان شدت و سرعت بیشتری بدان دادند. حکمرانان عثمانی که به اهمیت کتاب واقف بودند در رأس افرادی قرار داشتند که به تأسیس کتابخانه همت می گماشتند. تعدادی از کتابخانه های این دوره وابسته به «دیوان» بودند، تعدادی دیگر در مدارس و مساجد و تکایا قرار داشتند و بقیه جزو موقوفه جات بحساب می آمدند. از میان این کتابخانه ها، آنهایی که در داخل یا در جوار مساجد ساخته می شدند اهمیت و اعتبار بیشتری کسب می کردند؛ از این قبیلند کتابخانه هایی که در مساجد استانبول نظیر فاتح، شهزاده، سلیمانیه و بایزید احداث شدند. تقریباً در همه جای ترکیه نشانه ای از کتابخانه های موقوفه دیده می شود که حاوی تعداد زیادی نسخه خطی می باشند. این نوع کتابخانه ها علاوه بر استانبول در شهرهای مختلف دیگر نظیر آماسیا (حاوی ۴۱ نسخه فارسی)، آفیون (حاوی ۱۱۲ نسخه فارسی)، قسطنطنیه (حاوی ۱۵۶ نسخه فارسی) و مغنيسا (حاوی بیش از ۲۷۰ نسخه فارسی) فعالیت دارند. البته با توجه به اهمیت استانبول، تعداد کتابخانه های موقوفه در این شهر بیش از سایر مناطق است؛ از آن قبیلند: کتابخانه عاطف افندی (حاوی بیش از ۱۰۰ نسخه فارسی)، کتابخانه

دولتی بایزید (حاوی ۶۹۱ نسخه فارسی)، کتابخانه حاجی سلیم آغا (حاوی ۲۲۱ نسخه فارسی)، کتابخانه کوپرولو (حاوی ۱۷۰ نسخه فارسی) و کتبخانه سلیمانیه (حاوی بیش از ۶۰۰۰ نسخه فارسی). با اینکه قریب دو سوم نسخه های خطی موجود در کتبخانه های ترکیه به زبان عربی است، تعداد مخطوطات فارسی مضبوط در این کتبخانه ها نیز اندک نیست. گمان می رود که در بیش از یکصد کتبخانه ترکیه حدود بیست تا بیست و پنج هزار نسخه فارسی نگهداری می شود. تعیین دقیق این رقم موقعی تحقق می یابد که فهرست مشترک این آثار هم فراهم آید .

تعدادی از نسخه های خطی موجود در کتبخانه های ترکیه به سبب نفوذ و گسترش زبان فارسی در دیار ترکان و ورود آن به دربار و دیوان سلاطین سلجوقی و عثمانی در ترکیه فراهم آمدند و تعدادی دیگر به جهت بی احتیاطی و عدم توجه اولیای امور وقت ایران نسبت به حفظ میراث های فرهنگی وارد این کشور شدند .

ترکیه همراه با گردآوری نسخه های خطی، تهیه فهرست این آثار را نیز مورد توجه قرار داد. در اواخر قرن نوزدهم بود که به دستور سلطان عبدالحمید دوم، فهرست آثار موجود در کتبخانه ها آماده گردید. این فهرس که با عنوان دفاتر عصر حمیدی شهرت دارند با اینکه از نقطه نظر کتابشناختی فاقد ارزش و اعتبار لازم می باشند و بیشتر به دفاتر ثبت اموال شباهت دارند، در حفظ نسخه های خطی بی نهایت مؤثر بوده اند. کتابدارانی که تا آن موقع به حفظ این آثار اهمیتی چندان نمی دادند و چه بسا انتقال آنها را به خارج از کشور سبب می شدند، ناگزیر از مراقبت این گنجینه های علم و عرفان گردیدند .

همزمان با افزایش توجه نسبت به آثار خطی، نارسایی و ناکفایتی دفاتر عصر حمیدی بیش از پیش مشهود گشت. در کنار کتابشناسان خارجی نظیر تاور که نسخه های خطی مربوط به تاریخ مضبوط در کتبخانه های استانبول را توصیف کرده، عده ای از کتابشناسان معاصر ترکیه نظیر پروفیسور احمد آتش، فهمی ادهم قره طای و عبدالباقی گولپینارلی دست بکار شدند و هرکدام فهرست هایی آماده ساختند .

در این میان افرادی چون محمد تقی دانش پژوه (مؤلف فهرست میکرو فیلم های کتبخانه مرکزی دانشگاه تهران) و احمد منزوی (گردآورنده فهرست نسخه های خطی فارسی) را باید به نیکی یاد کرد که به توصیف تعدادی از نسخه های خطی فارسی موجود در کتبخانه های ترکیه پرداخته اند. فهرستهایی که توسط توفیق سبحانی و حسام الدین آق سو تهیه شده اند نیز قابل تقدیر و تحسین است .

به هر حال، رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در آنکارا، تدوین فهرست مخطوطات فارسی موجود در کتبخانه های ترکیه را وجهه همت قرار داد و مسئولیت این مهم بر عهده محقق عالیقدر جناب آقای اصغر

دلبری پور گذاشته و کار را با تهیه فهرست نسخه های خطی مضبوط در کتابخانه های قونیه آغاز کرد. در تهیه این فهرست، از اثری که توسط مرحوم عبدالباقی گولپینارلی فراهم آمده، استفاده شده و نکات ابهام با مراجعه مستقیم به نسخه ها مرتفع گردیده است؛ به علاوه اطلاعات کتابشناختی و ارجاعی از منابع و مراجع مختلف اخذ و در فهرست ضبط شده است .

و من الله التوفیق

رایزنی فرهنگی

جمهوری اسلامی ایران در آنکارا

مقدمه مؤلف

قدم بهوش ببايد نهاد ای مشتاق
که این خزانۀ فیض است و کعبۀ عشاق
(نابی)

مورخان متفق القولند که قونیه عصر برنز را پشت سر گذاشته است. تاریخ این شهر باستانی به استناد حفریاتی که در مناطقی چون «جان حسن»، «چاتالکوی» و «اربابا» صورت گرفته تا عصر نئولیتیک (۸۰۰۰ - ۵۵۰۰ پیش از میلاد) نیز پیش می رود. از حفریات «تپه علاءالدین» و «کاراهویوک» آثاری از عصر برنز و نشانه هایی از یک شهر هیتی نشین به دست آمده است .

قونیه که تا سده ۱۳ پیش از میلاد در تصرف هیتی ها بود، از این تاریخ به بعد به دست اقوام مختلف چون فریجیه ایها (ساکنین قسمت اعظم آسیای صغیر) و کیم مرها (ساکنین کشورهای واقع در شمال دریای سیاه) افتاد و در سده هفتم پیش از میلاد دولت لیدی بر آن مسلط شد. تسلط ایرانیان بر این شهر در سده ششم پیش از میلاد صورت گرفت. پادشاهی مقدونیه و حکومت پاکادوکیا مدتی بر این شهر حکم راندند، تا اینکه در قرن اول پیش از میلاد حکومت پونتوس (Pontus) شهر را متصرف شدند .

با تقسیم حکومت روم به دو قسمت شرقی و غربی (۳۹۵م.) قونیه بدست دولت بیزانس افتاد و عنوان شهر که از سوی رومیان ایکونیوم (Iconium) نامیده می شد که به ایکونیون (Ikonion) [مشتق از کلمه ikon در مفهوم تصویر و یا تصویر مقدس] مبدل گردید .

با اینکه در جریان گسترش اسلام، نیروهای عرب در دوره امویان دوبار در دوره عباسیان یک بار قونیه را به تصرف خود درآوردند، این تسلط حالتی موقت داشت و بیزانس ها موفق شدند پس از مدتی کوتاه شهر را دوباره از دست اعراب بگیرند (۹۰۸م.)

پس از نیمه دوم قرن یازدهم میلادی که هجوم ترکان به سرزمین آسیای صغیر آغاز شد و متعاقب پیروزی آلپ ارسلان در نبرد ملازگرد (۱۰۷۱م.)، سلیمان شاه، یکی از حکمرانان سلجوقی قونیه را متصرف شد و آن را به عنوان پایتخت دولت جدیدالتأسیس سلجوقی قرار داد (۱۰۷۷م.). پس از آنکه از نیک بدست نیروهای صلیبی افتاد، پایتخت اجباراً به قونیه انتقال یافت و این شهر تا سقوط سلاجقه همچنان به صورت پایتخت باقی ماند .

قونیه در دوره حکمرانی سلاجقه و به ویژه در دوران پادشاهی علاء الدین کیقباد (۱۲۱۹ - ۱۲۳۷ م.) به صورت شهری آباد و مرکز هنری - علمی درآمد و تعداد زیادی از علما و دانشمندان مهاجر از قبیل جلال الدین

مولوی و پدرش سلطان العلماء را به سوی خود جلب کرد. پس از فروپاشی امپراتوری سلاجقه که با مرگ سلطان غیاث الدین مسعود (۱۳۰۷م.) صورت گرفت، قونیه برای مدتی به دست قره مانیان افتاد. با اینکه سلطان بایزید (بیلدریم) پادشاه عثمانی قونیه را به تصرف خود درآورد و آن را به سرزمین عثمانی ملحق کرد، تیمور متعاقب جنگ آنکارا (۱۴۰۲م.) آن را از دست عثمانیان گرفت و به قره مانیان داد، تا اینکه سلطان محمد فاتح در سال ۱۴۶۱ شهر را به انضمام لارنده به داخل مرزهای امپراتوری عثمانی کشانید. اعتبار و اهمیت این شهر در دوره عثمانیان به قدری افزایش یافت که تعداد زیادی از شاهزادگان عثمانی ولایت این شهر را عهده دار می شدند .

آثار تاریخی قابل توجهی از دوران سلاجقه و عثمانیان در قونیه به جای مانده که هرکدام از آنها نشانه ای از توجه سلاطین و حکمرانان ترک نسبت به این شهر باستانی می باشد. در میان این آثار مساجدی چون علاء الدین، مسجد سلیمیه، مسجد عزیزیه، مسجد صدرالدین قونیوی و مسجد قره طای و مدارس چون مدرسه قره طای، مدرسه تاج الوزیر و مدرسه اینجه مناره لی دیده می شوند که عظمت و احتشام خود را تا کنون حفظ کرده اند. بارگاه های چون بارگاه مولانا، دارالحفاظ هایی چون دارالحفاظ جانباز زاده نصوح بیگ، سقاخانه های چون سقاخانه نقیب اوغلی و حمام هایی چون حمام محکمه و احمد افندی از دیگر آثار باستانی قونیه می باشند. موزه هایی چون موزه عزت قویون اوغلی، موزه مولانا، موزه باستان شناسی موزه آثار چینی قره طای که در گوشه و کنار قونیه قرار گرفته اند عظمت این شهر باستانی را به بهترین وجه به نمایش می گذارند .

قونیه شهری است که نخستین کتابخانه های ترکیه در آن احداث شدند. فعالیت برای تأسیس کتابخانه در این شهر از دوره سلجوقیان آغاز شد و در دوره حکمرانی قره مانیان و عثمانیان گسترش یافت. در همین ادوار بود که کتابخانه های متعددی در مدارس، تکایا و زوایای شهر احداث گردیدند. از میان مشهورترین کتابخانه هایی که در مدارس آن دوره تأسیس شدند می توان به کتابخانه آلتون عبا (وزیر سلجوقی) در مدرسه ایپلیکچی، کتابخانه صدرالدین قونیوی در مدرسه صدرالدین و کتابخانه ملک خاتون در مدرسه اتابکیه اشاره کرد که هر سه از نخستین کتابخانه های قونیه به شمار می آیند .

از میان معروفترین کتابخانه های قونیه که هم اکنون فعالیت خود را به طور گسترده ادامه می دهند می توان به پنج کتابخانه زیر اشاره کرد :

۱. کتابخانه موزه مولانا که در حقیقت بخشی از بارگاه مولاناست و از سوی محمد سعید همدم چلبی تأسیس شده، ارجمندترین آثار در ارتباط با جلال الدین مولوی و طریقت مولویه را در احتوا دارد. با

افزوده شدن مجموعه های معلم فرید اوغور، محمد دیش سوکن و عبدالباقی گور پینارلی، تعداد آثار موجود در این کتابخانه به بیش از هشت هزار جلد رسیده که حدود دو هزار عنوان به نسخه های خطی اختصاص دارد. تعدادی از این آثار نسخه های اقدام مثنوی بوده و برخی از آنها چون معارف سلطان ولد، دیوان جامی و انیس العارفین قاسم انوار در حیات مؤلف استنساخ شده اند .

۲. کتابخانه یوسف آغا که در جنوب غربی مسجد سلطان سلیم دوم قرار دارد، در سال ۱۲۱۰ هجری از سوی یوسف آغا، کدخدای مهرشاه والده سلطان تأسیس گردیده است. این کتابخانه که وارد ادبیات جهانی شده همه ساله از سوی تعدادی زیاد محقق ترک و خارجی مورد استفاده قرار می گیرد. انتقال آثار موجود در مقبره صدرالدین قونیوی (حاوی ۲۵۶ نسخه) به این کتابخانه بر ارزش و اعتبار آن افزوده است .

۳. کتابخانه عزت قویون اوغلی که در بطن موزه ای به همین نام قرار دارد از متعلقات شهرداری می باشد و از سوی احمد راسخ عزت قویون اوغلی اهدا شده است. تعداد کتاب های موجود در این کتابخانه (اعم از خطی و چاپی) بالغ بر ۲۶ هزار جلد می باشد که قریب نصف آن از سوی خود واقف گرد آمده اند .

۴. کتابخانه عمومی شهر وابسته به وزارت فرهنگ، چهارمین کتابخانه قونیه است که با آثار خطی موجود در بخش نافذ اوزلق شهرت دارد. اکثریت نسخه های خطی فارسی موجود در این کتابخانه (که تعدادشان بالغ بر ۱۶۵ می باشد) را آثار جلال الدین مولوی و دواوین و رسالات عرفانی تشکیل می دهد .

۵. کتابخانه مخطوطات منطقه به منظور انتقال کلیه آثار موجود در بخش های تابع قونیه (به ویژه نسخه های خطی) به مرکزی که بتواند از اتلاف احتمالی آنها جلوگیری کند تأسیس یافته است. در این کتابخانه حدود دویست نسخه خطی فارسی موجود است که برخی از آنها اعتبار و ارزش فوق العاده ای دارند. از میان آثاری که اخیراً به این کتابخانه انتقال یافته اند می توان به نسخه های خطی موجود در دو کتابخانه بوردور (حاوی ۴۱ نسخه فارسی) و اسپارتا (حاوی ۱۹ نسخه فارسی) اشاره کرد که با ورود این آثار بر غنای کتابخانه افزوده شده است .

ناگفته پیداست که افزون بر این پنج کتابخانه، کتابخانه های آموزشی چون کتابخانه دانشگاه سلجوق و کتابخانه های خصوصی که به همت افراد علاقه مند تأسیس شده اند، سهمی مهم در ارائه خدمت به جامعه کتابخوان قونیه بر عهده دارند .

گردآورنده کوشیده است که در تهیه فهرست حاضر، اصول فهرست نویسی نسخه های خطی را به تمام و کمال مراعات کند؛ مع الوصف به سابقه تجربه و به جهت احساس ضرورت به انجام تغییری دست یازیده است. هرچند ممکن بود مطابق رسم معمول، فهرست در دو بخش جداگانه (کتاب و مجموعه رسائل)

فراهم گردد، به دلایل زیر از این کار صرفنظر شده و هرکدام از رساله ها به عنوان کاری مستقل مورد توصیف قرار گرفته است. منظور این است که :

الف) ترتیب الفبایی عنوان ها (اعم از کتاب و رساله) مراعات گردد .

ب) آثار یک مؤلف (چه به صورت کتابی مستق، چه بشکل رساله ای که در بطن یک مجموعه رسائل قرار گرفته است) در پهلوی همدیگر و بترتیب تاریخ کتابت قرار گیرند .

ج) سهولت استفاده از فهرست حاصل شود و مراجعه کننده بدون توسل به فهرست اعلام، توصیفات مربوط به نسخه های مکرر یک اثر را در کنار هم ملاحظه کند .

د) تسهیلات و تمهیدات لازم برای تهیه «فهرست مشترک نسخه های خطی فارسی موجود در کتابخانه های ترکیه» مهیا گردد .

با این که اعمال این نظر تکرار مشخصات فیزیکی رساله ها (به جز قسمت مربوط به تعداد اوراق) را سبب می شود، در اغلب موارد ضبط «آغاز و انجام» تنها در نسخه اول و حذف آن در نسخه های مکرر، جبران مافات را می کند؛ مضافاً این که در چنین حالتی به تهیه فهرست الفبایی عنوان نیز نیازی باقی نمی ماند . در خاتمه سپاس گردآورنده از کتاب شناس و استاد فرزانه پروفسور دکتر میکائیل بایرام و کتابداران فرهیخته قونیه که بی مساعدت آنان، توفیق انجام این مهم به سختی حاصل می آمد .

الله ولی التوفیق

اصغر دلبری پور

۱- آفاق و انفس ۱۱/۴۹۲۵**شاه نعمت‌الله ولی (۷۳۱ - ۵۸۳۴ ه.ق.)**

نورالدین نعمت‌الله بن عبدالله معروف به شاه نعمت‌الله ولی، مؤسس سلسله نعمت‌اللهی یکی از بزرگترین عرفای ایران و معروفترین متصوف قرن هشتم بود. در نظم و نثر آثار وی به قدری است که از طاق مردم دیگر خارجست. در مناقب او کتاب‌های چند نوشته‌اند... (نفیسی ۱: ۱۸۷)

بناگرید: مشار(مؤلفین) ۶: ۶۳۰؛ صفا ۴: ۲۲۸-۲۳۳؛ از سعدی تا جامی ۵۶۲ به بعد؛ زندگی و آثار جناب شاه نعمت‌الله ولی کرمانی، تألیف دکتر جواد نوربخش، تهران: ۱۳۳۷؛ منزوی (نسخه‌های پاکستان) ۳: ۱۲۲۳؛ حمید فرزام: تحقیق در احوال و نقد آثار و افکار شاه نعمت‌الله ولی، تهران ۱۳۷۴؛ طریق‌الحقایق ۳: ۲-۲۶ (چاپ ۱۳۱۸، تهران)؛ ترجمه احوال شاه نعمت‌الله ولی (مقدمه ژان اوبن)، تهران ۱۳۳۵؛ معجم مؤلفی الشیعه ۳۵۱؛ ریحانه ۴: ۳۰۱-۳۰۳؛ ذریعه ۹: ۱۲۱۵.

تعلیق خام و آشفته، بدون نام کاتب، تاریخ و محل کتابت، قطع ۲۹/۷×۱۰/۵ س.م، ا.ق. (۳۹/ب)، جلد مقوا.

آغاز:

در دو عالم چون یکی دارنده اشیا بود   یکی در ذات خود یکتای بی‌همتا بود

انجام:

یادگیر این نکته‌های نعمه‌الله یادگار   ترا امروز پند و مونس فردا شود

توضیح: اثر قصیده ۳۴ بیتی است در بیان معرفت و نفس انسانی.

گولپینارلی ۳: ۲۵۹

۲- همان اثر ۱۳/۲۰۸۸

تعلیق، بدون نام کاتب، تاریخ و محل کتابت، قطع (۱۱/۵×۵/۸) ۱۷/۸×۹/۵ س.م، ا.ق. (۲۷۲/الف)، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول (عطف و گوشه‌بندها مرمت شده)

آغاز: همان

انجام: همان

گولپینارلی ۲: ۱۴۹

۳ - ابتدا نامه ۲۱۲۹**بهاءالدین محمد (سلطان ولد) (۶۲۲-۷۱۲ ه.ق.)**

بهاءالدین محمد (احمد به تعبیر ریحانه) معروف به سلطان ولد یا ابن عارف رومی از مشایخ طریقت مولویه و فرزند جلالالدین است. وی علاوه بر ابتدائنامه، کتابی بنام «معارف»، دو مثنوی و یک دیوان نیز دارد. بعضی مجلد هفتم مثنوی را هم به او نسبت می دهند... (نفیسی ۱: ۱۹۹)

بناگرید: مشار(مؤلفین) ۱: ۴۰۵؛ ریحانه ۲: ۲۱۸؛ صفا ۳: ۷۰۵ - ۷۱۲؛ دیوان سلطان ولد (مقدمه) تهران ۱۳۳۸؛ ذریعه ۹: ۱۲۷۹؛ قاموس الاعلام ۴: ۲۶۰۱.

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب و محل کتابت (ظ. قرن ۸ ه.ق.)، قطع (۱۸×۱۱/۷) (۱۵/۵×۲۳/۲) س.م. ۲۵۴ ق.، ۱۹ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن قهوه‌ای ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول. برای آگاهی بیشتر از سرگذشت سلطان ولد و افکار و آثار او به «مولویه بعد از مولانا»، تألیف گولپینارلی (ص ۲۹-۶۴) رجوع کنید.

آغاز: بسم... سبب انشای مثنوی ولدی در بیان اسرار احدی... (۱/ب)

ابتدا می‌کنم بنام خدا موجد عالم فنا و بقا (۴/ب)

انجام:

نه نوازش کنم دگر نه عتاب   ب بیندم جو شد کتاب تمام (۲۵۴/الف)

توضیح: قدیمی‌ترین نسخه «ابتدائنامه» در کتابخانه سلیمانیه مضبوط است که در حیات شاعر (محرم ۶۹۴ هجری) توسط محمد بن اسحاق ابن ابراهیم لارندی استنساخ شده است. نسخه حاضر از سوی ولدالمولوی القراحصاری وقف شده است. در ورق ۲۵۴/ب هشت رباعی مولانا جای گرفته است.

گولپینارلی ۲: ۱۹۸؛ منزوی ۱/۲: ۱۰۱۸ (فیلم در دانشگاه، ش ۳۱۵)

۴ - همان اثر ۲۱۳۰

تعلیق، محمد عارف البخاراوی، بدون محل کتابت، ۴ ذی‌الحجه ۱۲۵۵ ه.ق. قطع (۱۸/۸×۸/۶) (۱۵/۵×۲۴/۵) س.م. ۲۱۸ ق.، ۲۳ س.، تذهیب زیبایی در ۲/ب وجود دارد، جلد مجدول ضربی، لبه‌دار.

آغاز: همان

انجام: همان

گولپینارلی ۲: ۱۹۹

۵ - همان اثر ۵۱۱۵

رقاع، درویش محمد آنقروی، بدون محل کتابت، ۱۸ صفر ۱۳۳۸ ه.، قطع (۱۷×۱۱/۵) ۱۶/۵×۲۳/۳ س.م.، ۲۷۸ ق.،

جلد مقوا (روکش پارچه‌ای)

آغاز: همان

انجام: همان

گولپینارلی ۳: ۲۹۹

۶ - همان اثر ۲۱۳۱

نسخ مایل به نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۹) ۱۲/۸×۱۷/۷ س.م.، ۲۹۴ ق. آهارزده و

ته‌نقش دار، جلد قهوه‌ای ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول (مرمت شده)

آغاز: همان

انجام: همان

توضیح: در بعضی اوراق، ابیاتی که در متن وجود ندارند با قلم تعلیق از روی نسخه دیگر نوشته شده‌اند.

گولپینارلی ۲: ۲۰۰

۷ - همان اثر ۲۱۳۲

تعلیق، درویش بشیر المولوی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۸×۸/۵) ۱۳/۵×۱۹/۷ س.م.، ۲۰۹ ق.،

مختلف‌السطور (۴ ستون در ۲۳ ورق اول و ۲ ستون در بقیه اوراق)، جلد میشن نرم.

آغاز: همان

انجام: همان

گولپینارلی ۲: ۲۰۰

۸ - ابتدای نامه، ربانامه، انتهای نامه ۷۴ (نمایشگاه)**بهاء‌الدین محمد (سلطان ولد) (۶۲۲-۷۱۲ ه.م.)**

نسخ، احمد بن محمد، بدون محل کتابت، اواخر شوال ۷۳۲ ه.، قطع (۳۳/۲×۲۳/۲) ۴۴/۷×۳۰ س.م.، ۳۱۵ ق.

ته‌نقش دار و آهارزده، ۲۵ س. (دو بیت در هر سطر)، اوراق مجدول بشنگرف و بعضی از آنها مذهب، جلد میشن

مجدول، ترنج دار، مزین به نقوش گل و بوته.

آغاز (ابتداناامه): بسم الله... سبب انشای مثنوی ولدی در بیان اسرار احدی این بود... (۲/الف)

بسم الله... در بیان انک حق تعالی از همه مخلوقات و موجودات ظاهر ترست...

ابتدا می کنم بامر خدا   جد عالم فنا و بقا (۴/ب)

آغاز (رباب نامه): بسم... سبب تألیف این مثنوی معنوی و اسرار پر انوار... (۱۱۵/ب)

بسم... در بیان انک جمله اشیاء...

بشنوید از ناله و بانک رباب   نکته های عشق در هر گونه باب (۱۱۷/ب)

آغاز (انتھانامه): بسم... حق سبحانه و تعالی اساس قرآن مجید را کی کلام اوست...

بسم... بیان انک اولیای واصل...

می کنم با نام حق آغاز باز   نکته های ناذر پر راز باز (۲۲۲/ب)

انجام (ابتداناامه):

نه نوازش کنم دگر نه عتاب   لب بیندم جو شد کتاب تمام (۱۱۵/الف)

انجام (رباب نامه):

شد تمام از داغ دادار این کتاب   بس کنم والله اعلم بالصواب (۲۱۹/ب)

انجام (انتھانامه):

شد سوم دفتر بفضل حق تمام   تا روز ره رو درین ره والسلام (۳۱۵/ب)

توضیح: در این نسخه در ورق ۵۳/الف بیتی در مورد سید برهان الدین محقق ترمذی وجود دارد که در نسخه های

قدیم دیده نمی شود و در بعضی نسخه ها بعدا افزوده شده است:

اصل او در نسب ابوبکری   زان چو صدیق داشت او صدری

۹ - همان اثر ۲۱۲۸

شبه نستعلیق، درویش علی کرکچی، حلب، بدون تاریخ کتابت (ظ . اواخر قرن ۱۱ ه .)، در دیباچه ها، اسامی و

تواریخ بشنگرف، قطع (۱۹/۲×۱۰/۹) ۱۷/۵×۲۳/۳ س.م، ۳۵۶ ق. ته نقش دار، ۲۵ س.، جلد معمولی جدید.

آغاز (ابتداناامه): بسم... سبب انشای مثنوی ولدی در بیان اسرار احدی... (۱/ب)

ابتدا می کنم بنام خدا   موجد عالم فنا و بقا

آغاز (رباب نامه):

بشنوید از ناله بانک رباب   نکته های عشق در هر گونه باب (۱۳۷/الف)

آغاز (انتهانامه):

می‌کنم با نام حق آغاز باز

نکتهای نادر پیر راز باز (۲۴۸/ب)

انجام (ابتداناومه): همان (۱۳۶/ب)

انجام (ربابنامه):

شد تمام از داد دادار این کتاب

پس کنم واللّه اعلم بالصواب (۲۴۷/الف)

انجام (انتهانامه):

شد سوم دفتر بفضل حق تمام

تا رود رهرو درین ره والسلام (۳۵۶/ب)

گولپینارلی: ۲: ۱۹۸

۱۰ - همان اثر ۲۱۲۲

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹/۸×۱۲/۶) ۲۴/۸×۱۷/۵ س.م، ۳۱۲ ق. آهارزده و ته‌نقش‌دار، ۲۳ س.، ۴ ن. اوراق مجدول لاجورد، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار (مرمت شده).

آغاز: هر سه مثنوی همان

انجام: هر سه مثنوی همان

گولپینارلی ۲: ۱۹۰

۱۱ - ابواب الجنان ۱۴۵۷

رفع‌الدین محمد بن فتح‌الله القزوینی (ف. ۱۱۰۵ هـ.)

مؤلف که در محضر خلیل القزوینی تلمذ کرده واعظ، ادیب و عالم بوده است. وی جلد اول کتابش را (که در اخلاق است) در زمان پادشاهی شاه عباس اول نوشت و به تدوین جلد دوم آن در عصر سلطنت شاه سلیمان آغاز کرد. ولی بجهت وفات به اتمام آن توفیق نیافت و کتاب از سوی پسرش محمد شفیع به انجام رسید. تعلیمات اخلاقی مندرج در این کتاب منحصر مستند به قرآن کریم و اقوال ائمه علیهم‌السلام است. مؤلف در نظر داشت اثرش را در هشت باب (موافق با ابواب بهشت) به اتمام برساند و بدین جهت آن را ابواب الجنان (که هشت است) نامیده است.

بنگريد: ف. مشار ۴۲؛ ذریعه ۷۶؛ اته ۲۷۲؛ دانش پژوه: نسخه‌های خطی (دفتر نهم) ۲۸

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۸ ربیع‌الثانی ۱۰۹۳ هـ.، قطع (۲۱×۱۱/۵) ۲۹×۱۹ س.م، ۲۴۸ ق.، ۲۱ س.، جلد مقوا، ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: بسم...و به ثقتی بهترین مقالی که سر خیل کاروان فنون محاورات تواند بود... (۱/ب)

انجام: ...برآمزجه قلوب دردمندان سار کار (و) کوارا کردانیده توفیق اتمام باقی ابوابرا بروحه ثواب (صواب) کرامت فرماید بمنه و کرمه و الحمد لله رب العالمین و نسئله التوفیق بعمل مافیه (۲۴۸/ب)

توضیح: جلد اول افزون بر هندوستان، در سال ۱۲۶۱ هجری در تبریز و در ۱۳۶۳ هجری در تهران چاپ شده است. دانش پژوه در دفتر هفتم نسخه های خطی گزارش می دهد که نسخه ای از این اثر (حاوی باب اول) در کتابخانه دکتر حسین مفتاح (تهران) مضبوط است که در ربیع الثانی ۱۰۸۶ هجری استنساخ شده است. به گزارش انوار (ج ۴ ملی) نسخه ای از این اثر در کتابخانه ملی ایران موجود است که در ۱۰۸۹ هجری استنساخ شده است.

گولپینارلی ۱: ۱۷۵

۱۲ - اختیارات ایام و ساعات ۱/۷۹ (اختصاصی گولپینارلی)

محمد باقر بن محمد تقی مجلسی (ف. ۱۱۱۰ ه. ق.)

محمد باقر مجلسی (مجلسی دوم) از اجله علمای شیعه عهد صفوی است. از وی بیش از ۶۰ تألیف باقی مانده که مهمترین آنها «بحار الانوار فی اخبار الائمه الاطهار» می باشد که به عربی نوشته شده است. (معین ۶: ۱۹۰۴)

علامه مجلسی دو اثر در اختیارات ایام نوشته است: یکی از این دو در ۵۰۰ بیت است و با عنوان (صغیر) مشهور است و دیگری در چند فصل و با عنوان (کبیر) شهرت دارد.

بنگرید: ذریعه ۱: ۳۶۷؛ ف. مشار ۵۶؛ مشار (مؤلفین) ۲: ۲۳؛ منزوی ۱: ۲۱۸

نسخ پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۷×۶/۴) ۱۲/۹×۱۹/۴ س.م.، ۱۷ ق. (از ۱/ب تا ۱۷/الف)، ۱۵ س.، جلد مقوا (روکش پارچه ای)

آغاز: بسم... الحمد لله... اما بعد چنین گوید احقر عبدالله محمد باقر بن محمد تقی عفا الله عن جرائمهما... (۱/ب)

انجام: ... و فاسقی و فاجری دعوی پادشاهی کند الحمد لله والصلوة علی نبیه و وصی نبیه و آله الطاهرین (۱۷/الف)

توضیح: یکی از کهن ترین نسخه های این اثر در کتابخانه دانشگاه تهران (ش ۱۱/۱۹۹۷) مضبوط است که در سال ۱۰۸۳ هجری استنساخ شده است.

۱۳ - اختیارات منوی (دفاتر ۱ و ۲) ۲۰۸۴

احمد صبوحی توقادی (ف. ۱۰۵۷ ه. ق.)

صبوحی احمد دده از شیوخ مولویه ینی قاپی (استانبول)، اثرش را که گزارشی بر برخی از بیت های دشوار منوی می باشد در سال ۱۰۲۶ هجری در شام تألیف کرده است. وی دیوانی به فارسی و ترکی نیز دارد.

بنگرید: منزوی ۵: ۳۴۴۱؛ هدایه العارفین ۱: ۱۶۰

تعلیق، حاج محمد نوری المولوی، مدینه، ۲۳ ربیع الاول ۱۲۴۹ ه.، قطع (۲۲/۸×۱۰/۹) ۲۱×۱۷ س.م.، ۳۰۲ ق.،

۲۶س، ابیات و احادیث بشنگرف، اوراق مجدول، جلد مقوا (روکش میشن)، لبه دار.
آغاز: بسم... حمد و سپاس بی قیاس مران خالق ارض و سما وناس را که... (۱/ب)
انجام: ... حصانه تربیت استکثار چوق گورمک یعنی کنایوی اولو... سکباج اکشی اش الحمدلله علی ختمه (۳۰۲/الف)

گولپینارلی ۲: ۱۴۳

۱۴ - همان اثر ۲۰۳۵

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۱/۲×۱۲/۷) ۲۸/۷×۱۷/۵ س.م، ۲۲۰ ق، ۱۹ س، آیات و احادیث بشنگرف، بالای ابیات مثنوی خط قرمز کشیده شده، جلد مقوا(عطف میشن)، لبه دار.
آغاز: همان (۱/ب)
انجام: ... مزرعمر سرسبز اولوب وجوده کلمز تمت الجلدالتانی بعون الملک الوهاب (۲۲۰/ب)
توضیح: نسخه را صبحی دده در سال ۱۰۵۰ به درگاه هدیه کرده است. وقفیه بخط تعلیق در ورق ۱/الف قرار دارد.

گولپینارلی ۲: ۱۴۳

۱۵ - اختیارات مثنوی (دفاتر ۳ و ۴) ۲۰۸۶

همان مؤلف

تعلیق، اسماعیل، استانبول، ۱۰۵۲ ه.، قطع (۲۰/۵×۱۰/۵) ۲۸/۵×۱۸ س.م، ۲۲۸ ق، ۱۹ س، سرعنوانها، آیات و احادیث بشنگرف، جلد مقوا (روکش چرمی) ترنج دار، لبه دار، مجدول.
توضیح: نسخه از سوی صلاح الدین چلبی وقف درگاه مولانا شده است.

گولپینارلی ۲: ۱۴۴

۱۶ - اخلاق محسنی ۱۴۰۵

کمال الدین حسین بن علی کاشفی (ف. ۹۰۶ یا ۹۱۰ ه.)

معین الدین (یا کمال الدین) حسین بن علی کاشفی بیهقی هروی واعظ معروف به ملا حسین کاشفی، برادر زن جامی و یکی از معروفترین دانشمندان قرن نهم است. وی هنگام اقامت در هرات به راهنمایی جامی در سلک طریقت نقشبندی در آمد و به ذکر و موعظه پرداخت. «اخلاق المحسنین» یا «جواهر الاسرار» (معروف به اخلاق محسنی) یکی از معروفترین آثار اوست که در سال ۹۰۰ هجری فراهم آورده و به فرزند سلطان هرات (یا به خود سلطان

حسین) اهدا کرده است.

(نقیسی ۱: ۲۴۵-۲۴۹؛ اته ۲۶۷ و ۲۶۹)

اخلاق محسنی طی ۴۰ باب از اخلاق فردی و خانوادگی صحبت می کند. وجه تسمیه کتاب بدین جهت است که نام سلطان بایقرا حسین بوده و مؤلف آن را مضاف بدان کرده است.

بنگنید: بهار (سبک شناسی) ۳: ۱۹۵-۱۹۸؛ صفا: ۵۲۳-۵۲۶؛ ف. مشار ۶۰؛ ریحانه ۳: ۳۴۵ به بعد؛ مواهب

علیه یا تفسیر حسینی باهتتام جلالی نائینی (تهران، ۱۳۱۷): مقدمه؛ ذریعه ۱: ۳۷۷

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه. .)، قطع (۱۳/۵×۶) ۱۷/۲×۱۰/۵ س.م، ۱۶۸ ق.، ۲۱ س.، اوراق مجدول، جلد مقوا (روکش ابری و عطف میشن)، لبه دار.

آغاز: حضرت پادشاه علی الاطلاق عزت کلمته و جلت عظمته منشور دولت سلطان المرسلین... (۱/ب)

انجام: ... از نام کتاب که مضاف بنام نامی ان حضرت است تاریخ اتمامش معلوم و مفهوم می گردد. (۹۰۷)

با خامه گفتم ای که ز سر ساختی قدم در مقدم تو چشم سخن یافت روشنی

اخلاق محسنی به تمامی نوشته شد تاریخ هم نویس ز اخلاق محسنی (۱۶۸ / ب)

گولپینارلی ۱: ۱۶۹؛ منزوی ۲/۲: ۱۵۹۱ (منزوی خبر از نسخه ای از این کتاب می دهد که در کتابخانه جامع کبیر یزد مضبوط است و در حیات مؤلف (۹۰۰ ه. .) استنساخ شده است)

۱۷- ارشاد الطالبین ۱۲/۵۷۳۳

جلال الدین محمود تھانگیری چشتی (ف. ۹۸۹ ه. .)

جلال الدین محمود (یا محمد) از گروه چشتیان و خلیفه شیخ عبدالقدوس گنگویی (ف. ۹۴۵ ه. .) بود. «ارشاد الطالبین» رساله ایست در انواع ذکر و پاره ای اوراد و مراقبه و در توضیح توحید و فنا.

بنگنید: منزوی ۱/۲: ۱۰۲۲؛ صفا ۱/۵: ۲۲۵؛ بلوشه، فهرست نسخه های خطی فارسی کتابخانه ملی پاریس ۱:

۱۲۶-۱۲۷؛ منزوی (نسخه های پاکستان) ۳: ۱۲۴۱؛ نقیسی ۱: ۳۷۵.

تعلیق، غلام الدین صدیقی الهانسوی، بدون محل کتابت، ۲۴ محرم ۱۱۲۶ ه. .، قطع (۱۶/۶×۱۷/۹) ۲۲/۵×۱۳/۵ س.م، ۲۳ ق. (از ۱/۴۳ ب تا ۱/۶۵ الف)، ۱۷ س.، جلد مقوا (فرسوده).

آغاز: بسم... الحمد لله الذی اعطی الطالبین شوق لقاءه... (۱/۴۳)

انجام: ... این تقریر سماع از حضرت قطب العاشقین برهان الواصلین... یا ارحم الراحمین و یا خیرالناصرین (۱/۶۵ الف)

گولپینارلی ۳: ۳۶۰

۱۸- از گفتار حسان العجم حکیم خاقانی نورالله مرقده ۱۷۳۵/۵

افضل الدین ابوبدیل ابراهیم بن ابوالحسن خاقانی شروانی (۵۲۰-۵۸۲ یا ۵۹۵ ه. ق.)

حسان العجم افضل الدین بدیل خاقانی یکی از بزرگترین شاعران و از فحول بلغای ایرانست. لقب حسان العجم را که بحق در خور اوست عمّ او به وی داد... وی از جمله بزرگترین شاعران قصیده گوی و از ارکان شعر فارسی است... قدرتی که در التزام ردیفهای مشکل نشان داده کم نظیر است... (صفا ۲: ۷۷۶ به بعد)

بنگرید: منزوی ۳: ۱۸۵۶؛ ذریعه ۹: ۲۸۰؛ ف. مشار ۷۲۸؛ مشار (مؤلفین) ۱: ۴۹؛ نفیسی ۱: ۱۰۴؛ میر جلال الدین کزازی: رخسار صبح، تهران، ۱۳۷۲؛ علی دشتی: خاقانی، شاعری دیر آشنا، تهران ۲۵۳۵.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه. ق.)، قطع (۱۴/۳×۸/۷) ۲۰×۱۳ س. م.، ۲ ق. (از ۱۰۴/ب تا ۱۰۵/ب)، جلد قهوه‌ای ترنج‌دار (با نقش گل و بوته)، لبه‌دار، مجدول.

آغاز:

عیدست پیش از صبحدم مژده بنخمار آمده بر دوش چرخ از جام جم یک نیمه دیدار آمده (۱۰۴/ب)

انجام:

ناکرده فکر مکیان جان محمد رازیان چون عنکبوتی در میان پرده کش غار آمده (۱۰۵/ب)

گولپینارلی ۲: ۶۵

۱۹- اسرار العاشقین ۱۶/۲۴۶۷

محمد بن حسین الحکیمی

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶×۷) ۲۰/۵×۱۴/۵ س. م.، ۹ ق. (از ۲۱۵/ب تا ۲۲۳/ب)، ۱۹ س.، جلد مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز: بسم... حمد و شکر بقیاس حکیمی را که جلوه‌گاه حسن و جمال خود را... (۲۱۵/ب)

انجام: ... لایقی و مناسب نیست و باید که... (۲۲۳/ب)

توضیح: رساله از آخر ناقص است و در خصوص عشق و شرایط محبوب صحبت می‌کند.

گولپینارلی ۲: ۳۸۸

۲۰ - اسرارنامه ۱۷۲۹/۲

فریدالدین ابوحامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰ - حد ۶۱۸ ه. ق.)

عطار از بزرگان عرفای ایران بوده، نسب وی به ابوذر غفاری می‌رسد... عطار را به زبان فارسی آثار بسیار است و بعضی آثار نیز بنام وی شهرت دارد که تردیدست از او باشد (نفیسی ۱: ۱۱۴)

«اسرارنامه» مثنوی عرفانی به شیوه داستان‌پردازی است که شماره ابیات آن در نسخه‌های مختلف میان ۲۴۰۰ تا ۳۲۵۰ می‌باشد.

بنگرید: ف. مشار ۹۵؛ بدیع‌الزمان فروزانفر: شرح احوال و نقد و تحلیل آثار شیخ فریدالدین... ویرایش ۲، تهران ۱۳۷۴؛ ذریعه ۲: ۵۶، و ۳/۹: ۷۲۹، ریحانه ۳: ۹۲ به بعد؛ سعید نفیسی: جستجو در احوال و آثار فریدالدین عطار نیشابوری؛ منزوی ۳: ۱۸۸۳؛ اسرارنامه به اهتمام صادق گوهرین، تهران ۱۳۳۸.

نسخ سلجوقی، ابراهیم بن عوض المراغی، بدون محل کتابت، رجب ۶۹۱ ه. ق. قطع (۱۸×۱۱) ۱۵/۹×۲۴/۳ س.م، ۷۰ ق. (از ۱۰۱/ب تا ۱۷۲/الف)، ۲۵ س.، جلد مقوا، لبه‌دار، آراسته به نقش گل و بوته، مجدول.

آغاز: المقالة الاول فی التوحید

بنام آنک جانرا نور دین داذ خرد را در خذا دانی یقین داذ (۱۰۱/الف)

انجام:

سخن با دردتر زین کس ندید ستکزین هر بیت خونی می‌چکیدست (۳۲۴/الف)

توضیح: در «فهرست نسخه‌های خطی آثار حکیم عطار نیشابوری در کتابخانه‌های ترکیه» که در راینزی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (آنکارا) توسط اصغر دلبری پور فراهم آمده، حدود ششصد نسخه از آثار محقق و منحول عطار معرفی شده است.

گولپینارلی ۲: ۵۰؛ منزوی ۴: ۳۶۲۹ (منزوی تاریخ کتابت را ۱۹ رجب ۶۹۵ ه. قید کرده است.)؛ (فیلم در دانشگاه ش ۳۱۲)

۲۱ - همان اثر ۹۱/۲ (بخش نمایشگاه)

نسخ سلجوقی، ابراهیم بن عوض المراغی، بدون محل کتابت، ۵ ذی‌الحجه ۶۹۴ ه. ق. (یک بیت در هر سطر) قطع (۲۶/۵×۱۱/۳) ۲۲×۳۱ س.م، ۷۲ ق. (از ۱۰۵/ب تا ۱۷۶/ب)، ته‌نقش دار، کمی آهارزده، جلد مقوا (روکش کاغذی)، عطف می‌ش.

آغاز: همان (۱۰۵/ب)

انجام: همان (۱۷۶/ب)

۲۲ - همان اثر ۲۵۹۴/۳

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ذی القعدة ۸۵۱ ه.، قطع ۱۲/۵×۱۹ س.م.، ۳۶ق. (از ۵۴/ب تا ۸۹/الف)، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه بندها میشن، لبه دار.

آغاز:

ابتدا از نام حی لایزال   صانع اشیاء و ابداع جلال (۵۴/ب)

انجام:

ذات حق خواهی چرا در خویشتن   بازماندستی جنین بر خویشتن (۸۹/الف)

گولپینارلی ۳: ۱۳

۲۳ - همان اثر ۱۷۲۴/۱

نسخ پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ.اواخر قرن ۹ ه.)، قطع (۱۱/۵×۷/۳) ۱۲×۱۷ س.م.، ۴۰ق. (از ۱/ب تا ۴۰/ب)، ۱۵س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن)، لبه دار.

آغاز:

بنام انک هستی نام ازویافت   فلک بالازمین پستی ازویافت (۱/ب)

انجام:

سخن با دردتر زین کس ندیدست   کزین هر بیت خونی می چکیدست (۴۰/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۴

۲۴ - همان اثر ۵۴۳۹/۳

تعلیق، درویش قدسی المولوی، بدون محل کتابت، ۱۵ رجب ۱۱۴۵ ه.، قطع ۱۰/۵×۱۶/۵ س.م.، ۱۴۸ ص. (از ص ۲۶۸ تا ص ۴۱۶)، جلد میشن ترنج دار (ضربی)، لبه دار (مرمت شده).

گولپینارلی ۳: ۳۲۷

۲۵ - همان اثر ۱۷۳۲/۱

تعلیق پخته، عبدالرؤف القندباری، بدون محل کتابت، تاریخ ۱۲۶۹ ه.، قطع (۱۶/۸×۹/۷) ۱۶/۵×۲۸/۵ س.م.، ۸۲ ق.

(از ۱/ب تا ۸۲/ب)، اوراق مجدول مطلاً، جلد کاغذی (عطف و گوشه‌بندها میشن قرمز)، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: برابر نسخه ۱۷۲۹/۲ (۱/ب)

انجام: برابر نسخه ۱۷۲۹/۲ (۱/ب)

گولپینارلی ۲: ۵۵

۲۶ - اشترنامه/۱/۲۵۹۴

فریدالدین ابوحماد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰ - حد ۰۶۱۸ هـ)

«اشترنامه» مثنوی عرفانی در ۳۶۰ بیت است. همچنانکه اشتران حاجیان را به مکه می‌رساند این مثنوی نیز سالکان را به کعبه حقیقی می‌رساند. درباره تعلق یا عدم تعلق این اثر به عطار نیشابوری به مقدمه‌ای که مهدی محقق بر کتاب «اشترنامه» (تهران، ۱۳۳۹) نگاشته است رجوع کنید.

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ذی‌القعدة ۸۵۱ هـ، قطع ۱۹×۱۲/۵ س.م، ۲۳ ق. (از ۱/ب تا ۲۳/الف)، جلد مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه‌بندها میشن، لبه‌دار.

آغاز:

ذات حق خواهی فنا شو در جهان   تا بتابد افتاب در جهان (۱/ب)

انجام:

بی‌رو درد دل عطار شو   وز هزاران گنج برخوردار شو (۲۳/الف)

توضیح: در نسخه کتابخانه بریتانیا عنوان اثر بصورت «خردنامه» ضبط شده است (منزوی ۴: ۲۶۴۱).

گولپینارلی ۳: ۱۲

۲۷ - [اشراط ساعت] ۱۷۲۰/۲

امیر اسحق

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

سید شریف در «معادیه» خود (که نسخه‌ای از آن در بخش علی امیری کتابخانه ملت به شماره ۱۰۲۷ قرار دارد) آورده است که امیر (یا سید) اسحق از خلفای فضل‌الله حروفی بوده است. «استوارنامه» امیر غیاث‌الدین که نسخه خطی آن نیز در همان کتابخانه (۲۶۹) مضبوط است این حکم را تأیید می‌کند.

تعلیق، عمر بن حسن، اسکندریه، ۱۰۷۱ هـ، قطع (۱۱/۳×۶/۷) ۱۰×۱۴ س.م، ۵ ق. (از ۷۸/ب تا ۸۳/ب)، ۱۵ س.، جلد مقوا، لبه‌دار.

آغاز:

آغاز سخن ز فضل الله کردیم که اوست هادی راه (۷۸/ب)

انجام:

شد محشر خلق جمله عالم ان جای معزز و مکرم (۸۲/ب)
توضیح: نسخه مورد توصیف ناقص است و حامل سر عنوان «هذا کتاب قیامت نامه» می باشد.

گولپینارلی ۲: ۳۴

۲۸ - همان اثر ۱۷۲۳/۲

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۰/۷×۵/۷) ۱۴/۵×۹/۳ س.م.، ۸۰ق. (از ۴۳/الف تا ۱۲۲/ب)، ۱۷س.، جلد میشن لبه دار، مجدول.

آغاز: همان (۴۳/الف)

انجام:

یا فضل خدای سو (؟) حرف کن فضل و بحرف خود کنم صرف (۱۲۲/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۳

۲۹ - [اشعار] ۲۵۹۴/۶

جلال الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴ - ۶۷۲ ه.ق.)

خداوندگار مولانا جلال الدین محمد بن سلطان العلماء بهاء الدین محمد بن حسین بن احمد خطیبی بکری بلخی که بعدها در کتب ازو بصورت های «مولانای روم» و «مولوی» و «ملای روم» یاد کرده اند یکی از بزرگترین و تواناترین گویندگان متصوفه و از عارفان نام آور و ستاره درخشنده و آفتاب فروزان آسمان ادب فارسی... و از متفکران بلامنزاع عالم اسلامی است... (صفا ۱/۳: ۴۴۸ به بعد)

بنگرید: مناقب العارفین، تصحیح تحسین یازیجی؛ رساله در تحقیق احوال و زندگانی جلال الدین تألیف بدیع الزمان فروزانفر، تهران ۱۳۳۵؛ اته ۱۵۹-۱۶۶؛ یادنامه مولوی، تهران ۱۳۳۷؛ گنج سخن ۲: ۱۴۷-۱۶۹؛ ذریعه ۳/۹: ۱۱۲۲ به بعد؛ فریدون بن احمد سپهسالار: احوال مولانا جلال الدین مولوی، تهران، ۱۳۲۵.

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ذی القعدة ۸۵۱ ه.، ۱۹×۱۲/۵ س.م.، ۵ق. (از ۱۴۴/ب تا ۱۴۸/ب)، جلد مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه بندها میشن، لبه دار.

آغاز:

ای یار اگر نیکو کنی اقبال (ما) صد تو کنی تا بوک روی این سو کنی باشد که با ما خو کنی (۱۴۴/ب)

انجام:

هر چند که جمله شاخها رخسانند (جنبانند) جنبیدن هر شاخ ز اصل دگرست (۱۴۸/ب)

گولپینارلی ۳: ۱۴

۳۰ - [اشعار] ۲۱۹۰/۱

جلال‌الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴ - ۰۶۷۲)

نسخه حاوی اشعاری است که به مولانا نسبت داده شده‌اند.

تعلیق، مصطفی بن الحاجی محمد، بدون محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۱ ه.)، قطع ۱۹/۵×۱۱ س.م.، ۲۶ ق. (از ۱/ب تا ۲۶/الف)، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف میشن.

آغاز:

آمد ندا از آسمان جانرا که بازا الصّلاجان گفت ای نادى خوش اهالاً و سهلاً مرحبا (۱/ب)

انجام:

شمس تبریزی که دارد نعت پیغمبر زبر مصطفی و مجتبی ان سید اعلا تویی (۲۶/الف)

گولپینارلی ۲: ۲۶۹

۳۱ - [اشعار] ۲۵۹۴/۱۰

شاه نعمت‌الله ولی (۷۳۱ - ۰۸۳۴)

[یاد او در شماره ۱ گذشت]

نسخه حاوی اشعاری است که از دیوان شاعر انتخاب شده‌اند.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه.)، قطع ۱۹×۱۲/۵ س.م.، ۱۲۹ ق. (از ۱۵۸/ب تا ۲۸۶/ب)، جلد مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه‌بندها میشن، لبه‌دار.

آغاز:

مجمع البحرین جامست و شراب این شراب و جام آبست و حباب (۱۵۸/ب)

انجام:

غیر ساقی و جام می هیچست   نکند صرف هیچ دانا عمر (۲۸۶/الف)

گولپینارلی ۳: ۱۵

۳۲- [اشعار] ۲/۲۰۸۸

شاه نعمت‌الله ولی (۷۳۱-۰۵۸۳۴)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۵/۸) (۱۷/۸×۹/۵) س.م.، ۳۳ق. (از ۹۳/ب تا ۱۲۵/ب)،
 ۱۷س.، جلد میشن ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول (مرمت شده)

آغاز:

سپاس بی قیاس و حمد بی حد   ثناء بی‌ریا و شکر بی‌عد (۹۳/ب)

انجام:

چو کشته نعمه‌الله ثانی آل   بد نیایش بداری فارغ‌البال
 بگوش هوش او از جد اعلی   رسانی وقت نزع اهلاً و سهلاً (۱۲۵/الف-ب)

گولپینارلی ۲: ۱۴۵

۳۳- [اشعار] ۵/۲۶۱۷

شاه نعمت‌الله ولی (۷۳۱-۰۵۸۳۴)

اثر حاوی ۵ شعر شاه نعمت‌الله ولی است و افزون بر آن اشعار ترکی و فارسی از شاعران دیگر را نیز در احتوا دارد.
 تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۲×۱۳/۵ س.م.، ۲۸ق. (از ۶۱/الف تا ۸۸/ب)، ۱۵س.، جلد میشن مجدول.

گولپینارلی ۳: ۳۹

۳۴- [اشعار] ۸/۲۵۹۴

فریدالدین ابوحامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۰۵۶۱۸)

[یاد او در شماره ۲۰ گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ذی‌القعدة ۸۵۱ ه.، قطع ۱۹×۱۲/۵ س.م.، ۱۲ق. (از ۱۵۸/ب تا ۱۶۹/ب)، جلد
 مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه‌بندها میشن، لبه‌دار.

آغاز:

گر مرد این حدیثی ز ناز عشق بندی وین دور از تست بر نحوشتن جه خندی (۱۵۱/ب)

انجام:

چه میکوبی تو ای عطار آخر که داند این رموز و این اشارت (۱۶۹/ب)

گولپینارلی ۳: ۱۴

۳۵- [اشعار] ۲۵۹۴/۹

فریدالدین ابوحامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۱۰۶۱۸)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه. ق.)، قطع ۱۹×۱۲/۵ س.م.، ۱۵ ق. (از ۱۷۰/ب تا ۱۸۴/الف)، جلد مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه‌بندها میشن، لبه‌دار.

آغاز:

حکیم هند سوک (سوی) شهر چین شد بقصر شاه ترکستان زمین شد (۱۷۰/ب)

انجام:

چو از خلقت نه سود و نه زیانست همه رحمت برای عاصیانست (۱۸۴/الف)

گولپینارلی ۳: ۱۵

۳۶- اصطلاحات صوفیه ۱۷۱۶/۱۹

مؤلف ناشناس

این نسخه شاید همان «رشف اللاحاظ فی کشف الالفاظ» = «شرح الالفاظ» = «الاحاظ فی کشف الالفاظ» شرف‌الدین حسین فرزند احمد فتی تبریزی خالیدی از مردمان نامی سده هشتم باشد که فرهنگ اصطلاحات صوفیان است در یک مقدمه و سه فصل و منزوی (۱/۲: ۱۱۷۶) به توصیف آن پرداخته است.

تعلیق، ولی بن اسکندر، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۷/۹) ۲۰×۱۲/۳ س.م.، ۹ ق. (از ۸۳/ب تا ۹۱/الف)، ۲۲ س.، جلد مقوا (عطف میشن)، ترنج‌دار.

آغاز: بسم... حمد و سپاس خدایرا عز و جل که درر معانی را تحت صور بیان عیان می‌کند... (۸۳/ب).

انجام: ...شست سوی برداشتن خورده‌ها را گویند که از تقصیر در وجود آمده باشد و صفا و حضور عاشق و معشوق واللّه اعلم بالصواب (۹۱/الف)

گولپینارلی ۲: ۲۹

۳۷ - اعجوبة الغرائب في نظم الجواهر ۳۱۵۱/۲**بهاءالدين معلقروي [معلقروي]**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

اثر لغت منظوم فارسی به ترکی است. صاحب «عثمانلی مؤلفلری» در فصل علما (ص ۲۵۱-۲۵۲) از یک بهاءالدين صحبت می کند که در سال ۸۲۷ هجری در باب لغات عربی، فارسی و ترکی اثری بنام اعجوبه الغرائب (منظوم) نوشته و آثار دیگری چون «تاج المناظم و المحمدیه» و «معاشرات السّحریه فی الابیات الفکریه» نیز دارد. نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۸۶۳ ه.، قطع (۱۲×۹) ۱۸/۷×۱۳ س.م.، ۲۵ق. (از ۲۹/الف تا ۵۳/ب)، ۱۱س.، جلد معمولی.

آغاز:

فاعلاتن مفعولن فاعلاتن مفعولن   شعر می اوخی گور که نیجه در مکنون در (۲۹/الف)

انجام:

مستفععلن مستفععلن مستفععلن   سکا بهادن نظلمه گور نجبه خوب تعلیم در (۵۳/ب)

گولپینارلی ۳: ۱۱۹

۳۸ - الهی نامه ۸۸/۳ (اختصاصی گولپینارلی)**امیر رکن الدین حسین بن عالم حسینی هروی (۶۷۱-۷۱۸ ه.م.)**

امیر رکن الدین حسین بن عالم حسینی هروی معروف به امیر حسینی یا حسینی سادات از بزرگان عرفا و شعرا و نویسندگان قرن هفتم ایران بشمارست... در نشر، کتاب بسیار معروفی در تصوف تألیف کرده است به اسم «نزه الارواح» که در ۷۱۶ تمام کرد و دیگر «نزه المجالس» که در ۷۲۱ به پایان رسانیده و دیگر «روح الارواح» و دیگر «صراط المستقیم» و در نظم چند مثنوی او بدستست، یکی «زادالمسافرین» و دیگری «کنز الرموز» که از جمله بهترین منظومات عرفانی ایرانست. (نقیسی ۱: ۱۶۹)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۰/۶×۱۲/۵ س.م.، ۱۹ق. (از ۵۱/ب تا ۶۹/ب)، جلد مقوا (عطف میشن)، روکش پارچه ای.

آغاز:

چون پناه آری ز شیطان رجیم   سوی بسم الله الرحمن الرحیم (۵۱/ب)

انجام:

نیست پایان راه را آگاه باش   زادهها برداشته در راه باش (۶۹/ب)

۳۹ - الهی نامه ۱۲۵ (نمایشگاه)

شیخ الاسلام ابواسماعیل عبدالله بن محمد انصاری هروی (۳۹۶-۵۴۱ ه.ق)

شیخ الاسلام خواجه ابواسماعیل عبدالله بن محمد انصاری هروی معروف به عبدالله انصاری و پیر هرات از اولاد ایوب انصاری بود ... بیش از صد هزار شعر عربی در حفظ داشت و در حدیث و کلام و فقه بزرگترین مرد زمان خود بود. عبدالله انصاری از بزرگان ادبیات و تصوف ایران است و در زبان فارسی و عربی و زبان هروی قدیم تسلط بسیار داشته ... در زبان فارسی رسایل بسیار به نثر بسیار فصیح و با سجع و ترصیع تألیف کرده است... (نفیسی ۱: ۵۸)

بنگرید: منزوی ۱/۲: ۱۰۴۸؛ ذریعه ۹: ۳۰۶؛ ف. مشار ۱۴۴؛ مشار (مؤلفین) ۳: ۹۸۸

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۶/۵) ۱۱/۷×۱۹/۶ س.م، ۱۲ ق. آهارزده، ۱۱ س.، جلد مقوا (روکش کاغذی، عطف و گوشه‌بندها میشن).

آغاز: بسم... اما بعد شیخ عبدالله انصاری رحمه الله علیه فرموده است که دل از جان پرسید که اول کار چیست و ثمره این کار چیست... (۲/ب)

انجام: منتهای این میدان لامکانی است تمه الرساله الموسوم بالهی نامه

توضیح: الهی نامه همراه با هفت رساله دیگر خواجه در سال ۱۳۱۹ شمسی در تهران توسط سلطان حسین تابنده گنابادی چاپ و منتشر شده است.

۴۰ - الهی نامه ۱۷۲۴/۲

فریدالدین ابوحامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰ - ۵۶۱۸ ه.ق) [یاد او در شماره ۲۰ گذشت]

الهی نامه اثری است عرفانی در ۶۵۱۱ بیت که در آن موضوعات و نکات بکمک داستان، اندرز و پند بیان شده است. کتاب از یک مقدمه و شش فصل (شامل ۲۲ مقاله) و یک خاتمه تشکیل شده است.

بنگرید: الهی نامه تصحیح فؤاد روحانی (در این طبع دو روایت دیگر از آغاز الهی نامه نیز داده شده که روایت اول با نسخه مورد توصیف مطابقت است)؛ ف. مشار ۱۴۵؛ ذریعه ۲: ۲۸۴.

نسخ پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. اواخر قرن ۹ ه.ق)، قطع (۱۱/۵×۷/۳) ۱۲×۱۷ س.م، ۲۰۷ ق. (از ۴۱/ب تا ۲۴۷/ب)، سرعنوانها بشنگرف نوشته شده، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن)، لبه‌دار.

آغاز:

الهی نامه را آغاز کردم بنامت باب نامه باز کردم (۴۱/ب)

انجام:

که جز از فضل تو روئی ندارد که از طاعت سر موئی ندارد (۲۴۷/ب)

۴۱- همان اثر ۵۴۳۹/۴

تعلیق، درویش قدسی المولوی، بدون محل کتابت، ۱۵ رجب ۱۱۴۵ هـ.، قطع ۱۶/۵×۱۰/۵ س.م.، ۲۹ ص. (از ص ۴۱۸ تا ص ۴۴۶)، جلد میشن ترنج‌دار (ضربی)، لبه‌دار (مرمت شده).
توضیح: نسخه ناقص است و متن یازده صفحه اول (به جز حواشی) پاک شده است.

گولپینارلی ۳: ۳۲۷

۴۲- انبیانامه ۱۳۱ (نمایشگاه)

سعدالدین محمود بن عبدالکریم شبستری (۶۸۷-۱۰۷۲۰)

شیخ محمود شبستری از عارفان مشهور قرن هشتم و از شاعران متوسط پارسی‌گوی آن عهد است... بسبب جامعیتی که شیخ شبستری در علوم معقول و منقول کسب کرده بود بزودی شهرت و مرجعیت یافته و با مشاهیر عصر خود مراوده و مکاتبه داشته بود... (صفا ۲/۳: ۷۶۳)
این کتاب از پنج قسمت تشکیل یافته است:

- ۱) احوال آدم، ادریس، نوح، هود و صالح علیهم السلام (تا ورق ۴۰ / الف)
- ۲) احوال ابراهیم، اسحق، یعقوب، یوسف و ایوب علیهم السلام (تا ورق ۱۱۳ / الف)
- ۳) احوال حضرت موسی علیه السلام (تا ورق ۱۷۱ / ب)
- ۴) احوال داود، سلیمان، ازیر، زکریا، یحیی و عیسی علیهم السلام (تا ورق ۲۲۵)
- ۵) احوال حضرت محمد ص (تا ورق ۳۵۲ / ب)

پس از این ۵ قسمت به ذکر احوال چهار خلیفه پرداخته شده است.

در خصوص مؤلف «انبیانامه» مؤلفان مختلف نظرات متفاوتی ابراز داشته‌اند. از جمله دکتر عبدالرسول خیامپور در «فرهنگ سخنوران» مؤلف را سبویه ثانی نامیده است؛ محمد علی تربیت در «دانشمندان آذربایجان» اسم مؤلف را بشکل برهان‌الدین ابراهیم ضبط کرده است. در صورتی که خود مؤلف در قسمت اول اثر در وصف حال خود چنین گفته است:

بدین محمد دو محمود بود	که اسلام ازیشان به بهبود بود
ز محمود غازان شرف دیده دین	زمحمود غازی تلف کفر و کین
ازین مزرع ملت آباد شد	وزو خرمن کفر بر باد شد

از این ابیات بر می‌آید که مؤلف به تمجید محمد خان غازان (که از ۶۹۴ تا ۷۰۳ هجری حکمرانی می‌کرد) برخاسته است. این کتاب نمی‌تواند از آن شیخ ابراهیم نقشبندی صاحب «نهایه‌البهجة» باشد [همچنانکه در منزوی (۴: ۲۶۵۰) و ذریعه ۲: ۵۰۶ آمده] که «انبیانامه» او در تاریخ پیامبران پیش از اسلام می‌باشد و پس از ۹۰۰ هجری بدرود زندگی گفته است.

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، اوایل جمادی الثانی ۹۵۳ ه.، قطع (۲۰/۲×۱۲/۵) ۲۷/۵×۱۹ س.م.، ۳۹۳ق. ته
نقش دار و آهارزده، ۲۳س. (دو بیت در هر سطر)، اوراق مجدول (تا ورق ۴۱/ب)، جلد میشن مجدول، ترنج دار، لبه دار.

آغاز:

الهی بدل کامم از خامه ده نوای دل از انبیا نامه ده (۱/ب)

انجام:

هزاران دعا و هزاران سرود هزاران تحیت هزاران سلام (۳۹۳/الف)

۴۳ - انتخاب مثنوی ۲۰۸۷

گردآورنده ناشناس

تعدادی از اشعار مثنوی معنوی توسط گزینش گری ناشناخته در این نسخه گرد آمده و در ۲۵ ذی الحجه ۸۹۵ هجری
در دارالسلطنه تبریز آماده شده است.

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۸×۸) ۱۷×۱۲ س.م.، ۷۳ق.، جلد میشن سیاه فرسوده.

آغاز:

بشنو از نی چون حکایت می کند از جداییها شکایت می کند (۲/الف)

انجام:

نعل بینی وازگونه در جها ن تخته بندان را لقب کشته شهان (۷۳/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۴۴

۴۴ - انتخاب مثنوی ۲۰۸۸/۱

گردآورنده ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۵/۸) ۱۷/۸×۹/۵ س.م.، ۷۹ق. (از ۱۵/ب تا ۹۳/الف)،
۱۷س.، جلد میشن ترنج دار، لبه دار (مرمت شده).

آغاز:

بشنو این نی چون شکایت می کند از جدائیها شکایت می کند (۱۵/ب)

انجام:

بر سراغیار جون شمشیر باش هان مکن روباه باری شیر باش (۹۳/الف)

گولپینارلی ۲: ۱۴۵

۴۵ - انتخاب مصیبت نامه شیخ عطار رحمه الله علیه ۱۷۳۵/۴**گردآورنده ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.)، قطع (۱۴/۳×۸/۷) ۲۰×۱۳ س.م.، ۱۶ق. (از ۸۸/ب تا ۱۰۳/الف)، جلد میشن قهوه‌ای ترنج‌دار (با نقش گل و بوته)، لبه‌دار، مجدول.

آغاز:

اهل دلرا ذوق و فهمی دیگرست
کان زفهم هر دو عالم برترست (۸۸/ب)

انجام:

سالک از آیات (و) افاق ای عجب
رفت تا آیات انفس روز و شب (۱۰۳/الف)

گولپینارلی ۲: ۶۴

۴۶ - انتھانامه ۲۱۲۷**بهاء‌الدین محمد (سلطان ولد) (۶۲۲-۷۱۲ ه.س.)**

[یاد او در شماره ۳ گذشت]

انتھانامه یکی از سه مثنوی سلطان ولد می‌باشد که در بعضی از نسخه‌ها همراه دو مثنوی دیگر (ابتداناامه و رباب‌نامه) جای گرفته است.

نسخ سلجوقی، اسحق بن خضر بن محمد الحموی المولوی، بلخ، سلخ رمضان ۷۳۱ ه.، قطع (۱۸×۱۲) ۲۴/۵×۱۶/۳ س.م.، ۲۱۸ق.، ۱۹س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز: بسم... حق سبحانه و تعالی اساس قرآن مجید را کی کلام اوست... (۳/ب)

می‌کنم با نام حق آغاز باز
نکته‌های نادر پر راز باز (۴/ب)

انجام:

شد سوم دفتر بفضل حق تمام
تا روز رهرو درین ره والسلام (۲۱۸/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۹۶؛ منزوی ۱/۲: ۱۰۵۰ (فیلم در دانشگاه ش ۳۱۴)

۴۷ - همان اثر ۲۱۲۴

نسخ، المولی القونوی (عثمان بن عفان نامی اسم کاتب را پاک کرده و نام خود را آورده است)، بدون محل کتابت، محرم ۷۵۸ ه.، قطع (۱۹/۷×۱۱/۳) ۲۳/۶×۱۶/۵ س.م.، ۱۶۳ق.، ۲۴س.، اوراق وصالی شده و ۲۰ و ۲۱ مجددا نوشته شده‌اند، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن)، لبه‌دار (مرمت شده).

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۱۶۳/الف)

گولپینارلی ۲: ۱۹۴

۴۸ - همان اثر ۵۱۱۷

رقاع، درویش محمد انقروی، بدون محل کتابت، ۱۸ صفر ۱۳۳۸ ه.، قطع (۱۳/۵×۱۶) ۲۲/۸×۱۶ س.م.، جلد مقوا (روکش کاغذی).

آغاز: همان (۱/الف)

انجام: همان (۲۶۳/الف)

گولپینارلی ۳: ۳۰۰

۴۹ - همان اثر ۲۱۲۳

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۳/۱۱×۱۹) ۲۴×۱۶ س.م.، ۲۱۷ق.، ۲۳س.، ابیات و اوراق مجدول بشنگرف، جلد عثمانی ترنج دار، لبه دار (مرمت شده).

آغاز:

می‌کنم با نام حق آغاز باز نکته‌های نادر پرداز (کذا) راز (۱/ب)

انجام:

جملکان جویان شوند اندر جهان جود حق را دایما روز و شبان (۲۱۷/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۹۲

۵۰ - انوار سهیلی ۲۵۱۸

کمال‌الدین حسین بن علی کاشفی (ف. ۹۰۶ یا ۹۱۰ ه.)

[یاد او در شماره ۱۶ گذشت]

«انوار سهیلی» که تهذیبی از «کلیله و دمنه» عربی و تحریری در چهارده باب از «کلیله و دمنه» بهرامشاهی است، بنام شیخ احمد سهیلی (متوفی بسال ۹۱۸ هجری) از امرا و شعرای دربار سلطان حسین تدوین گشته است. بنگرید: بهار (سبک‌شناسی) ۳: ۱۹۵-۱۹۸؛ صفا: ۵۲۳-۵۲۶؛ ف. مشار ۱۷۰-۱۷۱؛ منزوی ۵: ۳۵۲۳ به بعد؛

فهرستواره ۱: ۲۸۱-۲۸۳؛ مواهب علیه یا تفسیر حسینی باهتمام جلالی نائینی (تهران، ۱۳۱۷)؛ ذریعه ۲: ۴۳؛ منزوی (نسخه های پاکستان) ۶: ۹۷۰؛ نفیسی ۱: ۲۴۷؛ اته ۲۲۸

تعليق (بعضی از اوراق با خطی جدید نوشته و علاوه شده است)، بدون نام کاتب و محل کتابت، شعبان ۹۷۰ ه.، قطع (۱۷/۲×۱۰/۵) (۱۷/۲×۱۷/۲) ۲۴/۸×۱۷/۲ س.م.، ۴۴۴ق.، ۱۵س.، اوراق مجدول، جلد میشن، ترنج دار، لبه دار، گوشه بنددار.

آغاز: بسم... حضرت حکیم علی الاطلاق جلت حکمته که... (۱/ب)

انجام: چونکه بدین پایه رساندم کلامه که کنم ختم سخن والسلام (۴۴۴/الف)

توضیح: یکی از کهن ترین نسخه های این اثر در بایگانی دولتی زاگرب (تحت شماره ۳۶۱) قرار دارد که در سال ۹۲۹ هجری استنساخ شده است.

گولپینارلی ۲: ۴۱۶

۵۱- انیس العارفين/۱۳۷/۱ (نمایشگاه)

قاسم انوار (۷۵۷-۸۳۷ ه.)

معین الدین علی بن نصیرالدین معروف به قاسم انوار یا شاه قاسم انوار یکی از مشاهیر شعرای صوفی مشرب ایران و یکی از بزرگان قرن نهم هجری بود. وی ایام جوانی را در تبریز (مولد خود) گذرانید و بدین جهت به تبریزی معروف گردید. برخی او را پیرو اباحیه و بعضی او را پیرو حروفیه دانسته اند. انوار علاوه بر اشعار فارسی، به ترکی نیز شعر می سرود... (نفیسی، ۱: ۲۹۲)

مثنوی عرفانی انیس العارفين همانگونه که خود شاعر نیز قید کرده در پاسخ به ۵ سؤال (نفس، روح، قلب، عقل و عشق) فراهم آمده است.

بنگرید: مجالس النفائس ۶، ۱۸۳؛ کلیات قاسم انوار، تصحیح سعید نفیسی (۱۳۳۷)؛ نفحات الانس، تصحیح توحیدی پور، ۵۹۲ به بعد؛ صفا: ۲۵۲ به بعد؛ معجم مؤلفی الشیعه ۳۰۷؛ شعر فارسی در عهد شاهرخ تألیف احسان یار شاطر ۱۸۴-۱۹۰؛ اته ۱۷۸؛ منزوی ۴: ۲۶۵۲

تعليق پخته، حسن الغیث جوهری، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۲×۶/۲) (۱۸/۶×۹) ۱۸/۶×۹ س.م.، ۱۹ق. (از ۱/ب تا ۲۵/ب)، جلد میشن، ترنج دار، لبه دار، گوشه بنددار.

آغاز: بسم... منت خدا/یرا جلت عظمته و علت کلمته که... (۱/ب)

انجام:

نور او بگرفت عالم را تمام دیده بگشا تا به بینی والسلام (۲۵/ب)

توضیح: «انیس العارفين» در بطن «کلیات قاسم انوار» (ص ۳۵۹-۳۸۱) توسط سعید نفیسی چاپ و منتشر شده است.

۵۲- همان اثر ۲/۲۶۰۴

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۲×۶/۲) ۱۸/۶×۹ س.م.، ۱۹ق. (از ۱۶۸/ب تا ۱۸۶/الف)، ۱۷س.، جلد مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز: همان (۱۶۸/ب)

انجام: همان (۱۸۶/الف)

گولپینارلی: ۳: ۲۵، منزوی ۳: ۲۶۵۲ (منزوی قید کرده است که نسخه در سال ۸۵۹ به خط غیاث جوهری فراهم آمده است). فیلم این نسخه در دانشگاه تهران (ش ۳۰۲) مضبوط است.

۵۳- انیس‌العشاق/۱/۲۵۳۰**شرف‌الدین حسن بن محمد رامی تبریزی (ف. ۷۹۵ ه.)**

شرف‌الدین حسن بن محمد رامی تبریزی از شعرای معروف اواخر قرن هفتم و اوایل قرن هشتم بود. وی کتاب «انیس‌العشاق» و «حداث‌الحقائق» (در مقابل حداث‌السحر رشید و طوط) را بنام سلطان اویس بهادرخان (۷۵۷-۷۷۷ ه.) تألیف کرده است. در «انیس‌العشاق» (حاوی یک مقدمه و نوزده باب) اوصاف اندام معشوق با تشبیهات و کنایات آنها آمده است... (نفیسی ۱: ۱۸۷)

اثر وصف سراپای معشوق است به نظم و نثر در ۱۹ باب. مؤلف در مقدمه این اثر می‌نویسد که در یک نوروز هنگام ملاقات با خواجه نصیرالدین طوسی حاضران به قرائت اشعار خود آغاز کردند و او همان جا مصمم شد تا اثری در بیان و توصیف اعضای زیبارویان فراهم آورد (۲/ب - ۶/ب).

بنگرید: اته ۲۴۰ (اته عنوان را بدو صورت «انیس‌العشاق» و «انیس‌العاشقین» ضبط کرده است)؛ ف. مشار ۱۷۶؛

معجم مؤلفی الشیعه ۱۸۷؛ گنجینه سخن ۴: ۳۲۸ به بعد؛ صفا ۲/۳: ۱۳۱۳ - ۱۳۱۵؛ ریحانه ۲: ۳۰۶-۳۰۷

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ربیع‌الثانی ۸۴۸ ه.، قطع (۱۲/۵×۷/۵) ۱۶/۸×۱۲ س.م.، ۲۶ق. (از ۲/ب تا ۴۷/ب)، ۱۵س.، جلد میشن ترنج‌دار، لبه کنده شده.

آغاز: بسم... حمد و ثنا خالقی را عمت (جلت) کلمته که در مبدیء (مبدأ) خلقت وجود خاکیانرا بتشریف و لقد کرّمنا بنی آدم مشرف کردانید... (۲/ب)

انجام:

فرقست میان سوز کز جان خیزد با انک بریسمانش بر خود بندی (۴۷/ب)

توضیح: انیس‌العشاق در سال ۱۳۲۵ در تهران با مقدمه عباس اقبال آشتیانی چاپ شده است.

گولپینارلی ۲: ۴۳۱، منزوی ۵: ۳۵۲۷ (فیلم در دانشگاه ش ۳۲۱)

۵۴- انیس الوزراء ۱۲۰ (نمایشگاه)**جعفر شریف عتیقی**

بطوریکه از مقدمه اثر بر می آید مؤلف اثرش را به وزیر محمد پاشا تقدیم کرده است که از او ان کودکی از التفات وی منتعم بوده است. محمد پاشا به احتمال قوی همان حاجی صوفی محمد پاشاست که در اندرون تربیت یافت در سال ۹۴۱ به مقام بیگلر بیگی روملی ارتقاء یافت و در سال ۹۴۴ به مقام «وزیر ثانی» رسید و بالاخره در سال ۹۵۸ درگذشت. مؤلف در این اثر از خواص قرآن کریم، کارهایی که در روزها و ماهها باید انجام بگیرد، ساعات میمون و منحوس، اوقات مناسب برای دوختن لباس، رفتن حمام، بریدن ناخن،... (علوم غریبه) صحبت می کند.

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، اواخر رمضان ۹۵۲ ه.، قطع (۱۱/۵×۶/۵) ۱۱/۶×۱۷/۵ س.م.، ۸۰ق.، ۱۵س.، اوراق مجدول، مطلاً، جلد میشن، مجدول، ترنج دار، با گوشه بند (در حالتی فرسوده).

آغاز:

حمدا لاله هو بالحمد حقیق در بحر نوالش همه ذرات غریق (۱/الف)

انجام: ... و اگر فرمان ان خلاصه دوران باشد در هر فصلی رساله برآسه تالیف نموده شود واللّه الموفق والمعین و

الحمد لله رب العالمین (۷۷/ب)

توضیح: گولپینارلی معتقد است که نسخه بخط مؤلف نوشته شده است.

۵۵- اوصاف الاشراف ۱/۲۶۱۷**ابوجعفر نصیرالدین محمد بن حسن طوسی (۶۰۷-۶۷۲ ه. ۰۵)**

خواجه طوسی یکی از بزرگان علمای اسلام و یکی از مشاهیر ایرانست. مؤلفات او به فارسی و عربی در علوم مختلف بیش از ۱۶۰ جلد کتاب است که برخی از آنها در منتهی درجه شهرت است... (نفیسی ۱: ۱۳۷-۱۳۹)

«اوصاف الاشراف» یکی از آثار طوسی در ارتباط با اخلاق و سیر سلوک و مقامات است که بدرخواست خواجه شمس الدین محمد بن بهاء الدین جوینی در ۶ باب و هر باب در ۶ فصل نوشته شده است. نفیسی (فهرست کتابخانه مجلس ۶: ۹۰) معتقد است که این اثر مختصری از «اخلاق ناصری» مؤلف است.

بنگرید: ف، مشار ۱۸۰؛ ریحانه ۱: ۴۱۶ به بعد؛ ذریعه ۲: ۴۷۷؛ صفا: ۲/۳: ۱۱۹۸ به بعد؛ منزوی (نسخه های

پاکستان) ۳: ۱۳۱۰

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت. قطع ۱۳/۵×۲۲ س.م.، ۲۷ق. (از ۱/ب تا ۲۷/ب)، ۱۵س.، جلد میشن مجدول (عطف مرمت شده).

آغاز: بسم... سپاس بقیاس بار خدایی را که (هیچ) عقل را قوت اطلاع بر حقیقت او نیست... (۱/ب)

انجام: ... اینست آنچه درین مختصر خواستیم که ایراد کنیم سخن منقطع شد.

قلم اینجا رسید سر بشکست سخن اینجا رسید کوتاه شد والسلام (۲۷/ب)

توضیح: منزوی (۱/۲: ۱۰۵۷) به نسخه‌ای از این اثر اشاره کرده که در سال ۷۱۵ هجری استنساخ شده و در مجموعه خصوصی اصغر مهدوی (۳: ۵۹۳) قرار دارد.

گولپینارلی ۳: ۳۹

۵۶ - بدایع السحر فی صنایع الشعرا/۲۵۲۴

بدیع الزمان ابو عبدالله حسین بن ابراهیم احمدی (ف. ۵۴۹۷)

مؤلف اهل نطنز و بجهت شهرت در دو زبان فارسی و عربی ملقب به ذواللسانین یا ذوالبیانین بود؛ آثار زیادی از وی بیادگار مانده است. وی در شعر فارسی نیز دست داشته و مخصوصاً اشعار مصنوع می‌سروده ولی از او جز چند قطعه چیزی باقی نمانده است... (نفیسی ۱: ۵۶)

خود مؤلف در ورق ۳/ب اظهار می‌کند که اثرش را بر تلخیص «حدائق السحر فی دقائق الشعر» رشید وطواط مبتنی ساخته است.

نسخ پخته، احمد بن حاجی محمود الاقسرائی، بدون محل کتابت، رمضان ۸۳۵ ه.، قطع (۱۹/۵×۱۲/۵) ۲۷×۱۷/۵ س.م.، ۷۳ق. (از ۱/ب تا ۷۳/الف)، ۱۳س.، اوراق مجدول، تذهیب زیبایی در ورق اول دیده می‌شود که حاوی بسمله با خط کوفی است، جلد میشن ترنج‌دار ضربی، لبه افتاده و بیدخورده.

آغاز: الحمد لله الذی اشرفنا بنور جود وجوده فی مطالع البیان... (۱/ب)

انجام: ... بفرخی و سعادت تمام شد مختصر بدایع السحر... و چیزی از اسرار این فن بر وی پوشیده نماند والله ولی التوفیق (۷۳/الف)

گولپینارلی ۲: ۴۲۵؛ منزوی ۳: ۲۱۲۷ (فیلم در دانشگاه ش ۳۲۰). منزوی عنوان را بصورت «بدایع السحرالمشتمل علی صنایع الشعر» قید کرده است.

۵۷ - برهان قاطع ۳۹۵۹

محمد حسین بن خلف تبریزی (ف. ۱۰۸۳)

محمد حسین بن خلف تبریزی متخلص به برهان از مؤلفان و شاعران سده یازدهم هجری است که در سال ۱۰۶۲ هجری از تألیف این اثر بنام سلطان عبدالله (۱۰۳۵-۱۰۸۳ ه.) فراغت یافت.

بنگنید: منزوی ۳: ۱۹۲۲؛ ف. مشار ۲۲۰-۲۲۱؛ صفا ۱-۳۸۴/۵-۳۸۶؛ ذریعه ۳: ۹۸؛

نسخ، محمد شفیع مقیم الکاتب الاصفهانی، اصفهان، ۱۰۹۸ ه.، ۵۵۹ ق.، ۲۳ س.، جلد میشن ترنج‌دار، مجدول، گوشه بنددار.

آغاز: بسم... بهترین لغتی که متکلمان بدیع‌النیان محفل زبان آرائی... (۱/ب)
 انجام: ... یعقوب بفتح یای خطی و سکون عین بی نقطه و قاف بسواو کشیده و بیای ابجد زده... واللّه اعلم بالصواب
 (۵۵۹/ب)
 توضیح: این نسخه یکی از نسخ اقدم برهان است و حدود ۳۵ سال پس از نسخه موجود در کتابخانه ملی ایران که به گفته معین (در مقدمه برهان قاطع، ص ۱۱۷) قدیمی‌ترین نسخه موجود در جهان می‌باشد استنساخ شده است.

گولپینارلی ۳: ۱۵۸

۵۸- بستان العارفین ۶۶۱

مؤلف ناشناس

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۸ ه. ق)، قطع (۱۷×۹/۵) ۲۱×۱۳ س. م.، ۱۴۶ ق.، بدون جلد بصورتی پراکنده و بشکل سفینه و جنگ.

آغاز: بسم‌الله الرحمن الرحیم... بحمدالله یبدا کل کتاب... و جعلهم بفضلہ ورثه الانبیاء بدیع الارض و السماء... (۲/ب)

انجام: ... و هیچ دوست را بمن نخواهی فرستادن حق تعالی گفت... ای دوزخ ایشان را جنان‌دار کی کسی دارند (۲/ب)
 توضیح: بجهت اینکه نخستین ورق نسخه کنده شده است عبارت آغاز از نسخه دیگر این اثر که در کتابخانه سلیمانیه (بخش اسعد افندی) قرار دارد و فیلم آن در دانشگاه (۱۸۶) موجود می‌باشد نوشته شده است. این کتاب ارتباطی با «بستان العارفین» ابوالکلیث نصر بن محمد السمرقندی که در فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه بریتانیا (۱: ۳۶-۳۷) مورد اشاره قرار گرفته است ندارد.

گولپینارلی ۱: ۹۵

۵۹- بصائر ۶۴

فخرالدین محمود بن محمد نیشابوری (ف. سی از ۵۴۵ ه. ق)

نام مؤلف در منابع مختلف بصورت‌های گونه‌گون نوشته شده است. «لباب‌الالباب» لقبش را فخرالدین نامیده و حاجی خلیفه ظهیرالدین خوانده است. در نسخه خطی موجود در کتابخانه ملی تبریز (۶۸۰ ه. ق.) نام او بصورت معین‌الدین ظهیرالقضاء ناصر الحق... قید شده است. فخرالدین صاحب آثاری چون «دیوان» (حاجی خلیفه ۳: ۵۶۵۷)، «ترجمه غرر‌السیر» ثعالبی (حاجی خلیفه ۳: ۵۸۵۵) و «معارضه تیغ و قلم» به نام «صحیفه‌الاقبال» (حاجی خلیفه ۴: ۷۷۲۷) که گویا از میان رفته است می‌باشد. عنوان بصائر در پاره‌ای از منابع چون الذریعه (۴: ۲۶۴) بصورت «تفسیرالبصائر»

ضبط شده است. با توجه به نسخه موجود در تبریز (ش ۳۵۸۴) که توسط ابوالخیر خراسانی در (۶۸۰ ه.) استنساخ شده مؤلف در ۵۴۵ هجری از تألیف این اثر فراغت یافته است. وی از خاندان علم و دین و پیرو مذهب شافعی بود. این کتاب نه ترجمه خالص و تحت اللفظی است که در ادوار پیش از قرن پنجم معمول بود و نه آن چنان مفصل که خواننده از اطنا ب کلام خسته شود. نیشابوری که در تفسیر کم تعصب بود در این اثر به ذکر اسباب نزول همت گمارده است. کتاب بصائر از نقطه نظر تاریخی اهمیت دارد چرا که در تفسیر از ذکر وقایع تاریخی کوتاهی نکرده است.

بنگرید: لباب الالباب تألیف عوفی - تصحیح سعید نفیسی (۱۳۳۵)، ۲۳۳، ۶۱۹؛ ذریعه ۴: ۲۶۴

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۸ و یا اوایل قرن ۹ ه.)، قطع (۹/۵×۱۰) ۲۳/۵×۱۳/۵ س.م، ۴۱۸ ق.، ۱۷ س.، آیات با قلم درشت و به ثلث نوشته شده اند، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول، باعطف تعمیر شده.

آغاز: سپاس و ستایش مرخدای را کسی از جمله آفریدگان آدمی را برگزید... (ا/ب)

انجام: ... باقی گذاشته را فانی کردند همه اوست و همه بدوست و همه زی اوست هست حقیقت خود اوست (۴۱۸/الف)

توضیح: به گزارش دفتر هشتم نسخه های خطی، یکی از کهن ترین نسخه های این اثر که در سال ۶۳۰ هجری استنساخ شده و سوره های ۴۰ تا ۴۸ قرآن کریم را در احتوا دارد در کتابخانه بنیاد خاور شناسی لنینگراد مضبوط است. قرار است کتاب بصائر بکوشش دکتر علی رواقی (در ۶ جلد) و بهمت دفتر نشر میراث مکتوب بزودی چاپ و منتشر گردد.

گولپینارلی ۱: ۲؛ منزوی ۱: ۱۰۷ (عنوان بصورت «البصائر فی الوجوه والنظائر»؛ بر گل ۱: ۱۱۹ (فیلم در دانشگاه ش ۳۹۵۶-۹)

۶۰ - بلبلی نامه ۱۷۰۲

منسوب به فریدالدین ابو حامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۵۶۱۸ ه.)

[یاد او در شماره ۲۰ گذشت]

این مثنوی حاوی ۷۰۰ بیت که در سال ۱۳۱۲ شمسی در تهران همراه با «نزه الاحباب و مفتاح الفتوح» چاپ شده، به احتمال قریب به یقین از آن عطار دیگری می باشد (نفیسی: ۱: ۱۰۶). در این مثنوی عرفانی از شکایت مرغان به سلیمان، محاکمه و پیروزی بلبلی و نصیحت بلبلی به مرغان صحبت شده است.

بنگرید: ف. مشار ۲۳۰؛ ذریعه ۳: ۱۴۲

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه.)، قطع (۱۱/۲×۵/۵) ۱۵/۵×۹/۵ س.م، ۳۲ ق.، ۱۱ س.، اوراق مجدول مطلاً و سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن.

آغاز:

قلم بردار و راز از دل عیان کن   سرآغازش بنام غیب دان کن (ا/ب)

انجام:

زهی عطار خوش گفتار باشی / ازین گفتار برخوردار باشی (۲۳/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۲

۶۱ - بوستان ۲۵۵۴

مصلح‌الدین ابومحمد عبدالله بن مشرف سعدی شیرازی (۶۰۵ یا ۶۰۶ - ۶۹۱ یا ۶۹۶ ه.ق.)

سعدی بی‌تردید بزرگترین شاعر نیست که بعد از فردوسی ادب فارسی را به نور خیره‌کننده خود روشن ساخت و آن روشنی با چنان نیرویی همراه بود که هنوز پس از گذشت هفت قرن تمام از تأثیر آن کاسته نشده است... (صفا ۱/۳: ۵۸۴ به بعد)

بنگرید: تحقیق در باره سعدی تألیف هانری ماسه، ترجمه غلامحسین یوسفی و محمد حسین مهدوی اردبیلی، تهران ۱۳۶۴؛ ذکر جمیل سعدی (در ۳ مجلد) گردآوری کمیسیون ملی یونسکو، ۱۳۶۴؛ اته ۱۶۷ به بعد؛ ذریعه ۳: ۱۵۵؛ صفا ۱/۳: ۵۸۴-۶۲۲؛ منزوی ۳: ۱۸۶۱ به بعد و ۴: ۲۶۶۳ به بعد.

تعلیق پخته، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۵۱ ه.ق. قطع (۱۶/۲×۸/۳) ۲۰/۵×۱۲/۵ س.م.، ۱۵۸ ق.، ۱۳ س.، سرعنوانها بشنگرف، اوراق مجدول، جلد میشن ترنج‌دار، لبه‌دار، گوشه بنددار، مجدول (عطف و گوشه‌بندها مرمت شده)

آغاز:

بنام خداوند جان‌آفرین / حکیمی سخن در زبان آفرین

انجام:

جزاین کاعتقاد به یاری / تستامیدم بآمرزکاری تست

گولپینارلی ۲: ۴۴۳

۶۲ - همان اثر ۲۵۵۱

تعلیق پخته، حسین بن مصطفی، بدون محل کتابت، ۲۰ ذی‌القعدة ۱۰۵۰ ه.ق. قطع (۱۴/۵×۷/۵) ۲۰×۱۳/۵ س.م.، ۱۴۲ ق.، ۱۵ س.، جلد میشن نرم لبه‌دار.

آغاز:

بنام خداوند جان‌آفرین / حکیم سخن در زبان آفرین (۱/ب)

انجام:

خدایا ز عفووم مکن نا امید (۱۴۲/ب)

بطاعت نیاوردم الا امید

گولپینارلی ۲: ۴۴۱

۶۳ - همان اثر ۵۴۳۰

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۲×۵/۹) ۱۸/۸×۱۰/۷ س.م، ۱۳۱ ق.، ۱۵ س.، اوراق مجدول
 بشنگرف، جلد ترنج‌دار (مرمت شده).

آغاز: همان (۱/ب)

انجام:

د خدایا ز عفووم مکن نا امید (۱۳۱/ب)

بطاعت نیاوردم الا امی

گولپینارلی ۳: ۳۱۹

۶۴ - همان اثر ۵۴۳۷

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۷×۵/۹) ۲۲/۲×۱۲/۵ س.م، ۱۳۰ ق.، ۱۵ س.، اوراق مجدول،
 جلد ترنج‌دار، (با نقش گل و بوته) لبه‌دار، مجدول.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام:

الهی ز عفووم مکن نا امید (۱۳۰/ب)

بطاعت نیاوردم الا امید

گولپینارلی ۳: ۳۲۵

۶۵ - همان اثر ۲۵۵۲

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۰/۵×۶/۱) ۲۰/۲×۱۴/۵ س.م، ۱۵۷ ق.، مختلف‌السطور، اوراق
 محشی، جلد میشن ترنج‌دار، لبه‌دار (مرمت شده)

آغاز: برابر با نسخه ش ۲۵۵۴ (۱/ب)

انجام: برابر با نسخه ش ۵۴۳۰ (۱۵۷/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۴۲

۶۶ - همان اثر ۲۵۵۳

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۸×۷) ۱۲/۷×۱۹/۷ س.م، ۱۴۵ ق، ۱۲ س،، اوراق مجدول (مطالاً) بعضی از اوراق وصالی شده، سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن ترنج‌دار، مجدول، لبه کنده شده (فرسوده).

آغاز: برابر با نسخه ش ۲۵۵۱ (الف/۱)

انجام: برابر با نسخه ش ۵۴۳۰ (الف/۱۴۵)

گولپینارلی ۲: ۴۴۲

۶۷ - همان اثر ۲۵۵۵

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۸×۶/۸) ۱۹/۵×۱۱ س.م، ۱۸۸ ق، ۱۱ س،، اوراق مجدول (مطالاً) سرعنوانها مطالاً و لاجورد، جلد قهوه‌ای ترنج‌دار، مجدول.

آغاز:

گدا گر تواضع کند خوی اوست زگردن فرازان تواضع نکوست (الف/۶)

انجام: برابر نسخه ش ۵۴۳۰ (الف/۱۸۸)

توضیح: نسخه از ابتدا ناقص است.

گولپینارلی ۲: ۴۴۲

۶۸ - بهارستان ۲۵۱۳**نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه.ق)**

جامی بزرگترین دانشمند و شاعر ایران در قرن نهم بود. وی که چندی دشتی تخلص می‌کرد مورد توجه و عنایت سلطان حسین بایقرا و علیشیر نوائی قرار گرفت. عده‌ای او را خاتم شعرای ایران دانسته‌اند، زیرا پس از وی شاعری بدان بزرگی نیامده است... (نفیسی ۲: ۵۱۴ به بعد)

بهارستان یکی از مهمترین آثار جامی است در هشت روضه که تقلیدی از گلستان سعدی بوده و وی آن را در سال ۸۹۲ هجری برای پسرش ضیاءالدین یوسف تألیف کرده است.

بنگرید: منزوی ۵: ۳۵۳۵ به بعد؛ بهار (سبک‌شناسی) ۳: ۲۲۳ به بعد؛ نفیسی ۱: ۲۸۷؛ ف. مشار: ۲۳۸-۲۳۹؛ دیوان

جامی باهتتمام پژمان؛ صفا: ۵۱۵؛ مقامه‌نویسی در ادبیات فارسی/تألیف فارس ابراهیمی حریری تهران (۱۳۴۲) ۴۴۷

به بعد؛ برگل ۲: ۷۹۵ به بعد؛ دیوان کامل جامی، ویرایش هاشم رضی (مقدمه)؛ رساله عروض سیفی و قافیه جامی

به تصحیح بلاخمان و به اهتمام محمد فشارکی، تهران ۱۳۷۲؛ نقدالنصوص تصحیح ویلیام چیتیک، تهران ۱۳۹۸ ه. (مقدمه)؛ ادوارد براون: از سعدی تا جامی ترجمه علی اصغر حکمت، تهران ۱۳۳۹.

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، شعبان ۹۷۵ ه.، قطع (۱۳×۶/۵) ۱۸×۱۳ س.م. ۷۶، ق. ۱۵، جلد فرسوده (مرمت شده).

آغاز:

دانی پس از آن هر چه بدانی بکنی   حکایت اسکندر در اوان جهان گیری (۱/ب)

انجام: ... شود نه صد ار هشت بروی فزایی (۷۶/الف)

توضیح: نخستین چاپ «بهارستان» در سال ۱۳۵۲ هجری همراه با شرح ترکی آن در استانبول بعمل آمده است. یکی از کهن ترین نسخه های این اثر در کتابخانه موزه توپقاپی سرای (ش ۶۷۲/۸ خزینه) قرار دارد که در حیات شاعر و در فاصله بین سالهای ۸۷۷-۸۹۵ هجری استنساخ شده است.

گولپینارلی ۲: ۴۱۲

۶۹- همان اثر ۲۵۱۱

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۱ ه.)، قطع (۱۵/۹×۷/۸) ۲۱×۱۴ س.م.، ۶۹، ق. ۱۷، س.، اوراق مجدول، جلد ترنج دار، لبه دار، گوشه بنددار.

آغاز: بسم...

چو مرغ امر ذی بالی ز آغاز   نه از نیروی حمد آید پرواز (۱/ب)

انجام: همان

گولپینارلی ۲: ۴۱۱

۷۰- همان اثر ۲۵۱۲

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، تاریخ و محل کتابت، قطع (۱۲/۹×۷) ۱۸×۱۵ س.م.، ۸۰، ق. ۱۵، جلد ترنج دار، لبه دار.

آغاز: همان

انجام: برابر با نسخه ش ۲۵۱۳

توضیح: از سوی سرطباخ صلاح الدین وقف موزه شده است.

گولپینارلی ۲: ۴۱۲

۷۱ - بهارستان و منظومه عوامل ۱۸**نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه. ق.)**

[یاد او در شماره ۶۸ گذشت]

تعلیق، محمد رفیع، بدون محل کتابت، ۱۲۲۹ ه. ق. قطع (۱۴/۱×۶/۵) ۲۱×۱۲/۶ س. م.، ۷۱ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۱۷ س.، سرعنوانها، اسامی خاص، آیات کریمه بشنگرف، جلد میشن مجدول مطلاً، لبه دار.

آغاز (بهارستان):

چو مرغ امر ذیبالی ز آغاز / نه از نیروی حمد آید به پرواز (۱/ب)

آغاز (عوامل):

عامل اندر نحو صد باشد چنین فرموده است / شیخ عبدالقادر جرجانی آن پیر هدا (۷۰/الف)

انجام (بهارستان):

بوقتی شد اخر که تاریخ هجرتشود / نهصد ار هشت بروی فزایی (۶۹/ب)

انجام (عوامل): عامل فعل مضارع معنوی باشد بدلهمچنین معنی بود عامل یقین در مبتدا (۷۰/ب)

۷۲ - بیان التنزیل ۱/۱۷۲۶**عزیز بن محمد نسفی (ف. پیش از ۷۰۰ ه. ق.)**

عزیز بن محمد نسفی از بزرگان عرفای قرن ششم ایران بوده، در زمان جلالالدین خوارزمشاه در فتنه مغول در بخارا اقامت داشت. از میان مهمترین آثار وی می توان به «مقصداقصی» و «انسان کامل» اشاره کرد. وی به احتمال زیاد پیش از سال ۷۰۰ هجری در ابرقوه در گذشته است. نسفی پزشک نیز بود و در طریقت از اصحاب سعدالدین حموی بشمار می رفت. (نفیسی ۷۲۲:۲)

مؤلف در مقدمه این اثر آورده که آن را بدین جهت تألیف کرده که «کشف الحقایق» بسیار مفصل و «کتاب التنزیل» بسیار مختصر بوده است و علاوه نموده که اثر مورد توصیف بین این دو می باشد.

بنگرید: صفا ۳: ۱۲۲۳ به بعد؛ لباب الالباب: ۱۴۲ به بعد؛ ریحانه ۴: ۱۹۱؛ برای اطلاع بیشتر از سرگذشتنامه و آثار سعدالدین حموی (حموئی) به انتقادی که محمدتقی دانش پژوه به «کشف الحقایق» نسفی نوشته و در مجله فرهنگ ایران زمین (دفترهای ۱-۴ ج ۱۳ (۱۳۴۴) جای گرفته است رجوع کنید.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۵×۸/۵) ۲۱/۵×۱۵/۵ س. م.، ۹۳ ق.، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن) لبه دار.

آغاز: بسم... حمد و سپاس بی غایت خدایرا جل جلاله و تعالی کبریا... (۱/ب)

انجام: ... و عزلت اختیار کند در چنین وقت و الباقی سیاتی تمت کتاب بیان التنزیل... (۹۳/ب)

۷۳ - بیان الواقع ۱۷۳۳/۲

میر شریف

میر شریف (شریف شیرازی) از دانشمندان صوفی مشرب قرن نهم هجری و از شاگردان امیر محمد فرزند سید شریف جرجانی است که کتابی در معاد به مشرب تصوف بنام «بیان الواقع» بنام زین الدین شیخ علی وزیر نوشته و شعر هم می گفته است. (نفیسی ۱: ۳۲۷)

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.، قطع (۱۳/۳×۹/۵) ۱۸/۲×۱۳/۵ س.م.، ۱۲۷ق. (از ۱/ب تا ۱۲۷/الف)، ۱۵ س.، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول، عطف و گوشه بندها مرمت شده (در داخل محفظه).

آغاز: بسم... حمد حمید و شکر مجید مر آن مبدیء معید را که مبدأ و معاد سالکان مسالک معرفه مولی و سایرین مدارک ممالک معنی را... (۱/ب)

انجام: هر کرا زین گونه نبود اعتقاد اندر معادگر همه خود بوعلی سیناست بی شک خبط کرد (۱۲۷/الف)

توضیح: عنوان اثر در نسخه کتابخانه ملت (بخش علی امیری ش ۱۰۲۷)، «معادیه میر شریف علامه» می باشد.

گولپینارلی ۲: ۵۷

۷۴ - [۲۷ شعر طهوری] ۱۷۰۷/۲

بهاء الدین محمد بن خواجه احمد الصادق الطهوری الفاروقی الصدیقی النقشبندی

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

صاحب کشف الظنون می نویسد که مؤلف اثرش را در ذیحجه سال ۹۹۰ هجری بنام سلطان مراد تدوین کرده است. نستعلیق، عطاء الله بن عبدی بن علی الادرنه وی، بدون محل کتابت، ربیع الاول ۱۰۰۱ ه.، قطع (۹/۷×۵/۸) ۱۵×۱۰/۲ س.م.، ۱۶ق. (از ۱۳۹/ب تا ۱۵۴/ب)، جلد مقوا، عطف و گوشه بندها میشن.

آغاز:

فاقه و فقر و فنا پیشه کن و مسکین باش بعد از آن در طلب حق بره تلوین باش (۱۳۹/ب)

انجام:

طهوری در طهور عشق کشتم مست ناپروا نمی دانم چه می گویم چه می جویم چه می خواهم (۱۵۴/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۶

۷۵ - بیسرنامه ۱۶۶۱/۶

منسوب به فریدالدین ابوحامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۵۶۱۸ ه.ق.)

[یاد او در شماره ۲۰ گذشت]

همانگونه که سعید نفیسی نیز اظهار داشته (۱: ۱۰۷-۱۰۸) این اثر نه از آن عطار نیشابوری که از آن کس دیگری است که او نیز عطار تخلص می کرده است.

بنگرید: ف. مشار ۲۵۱؛ منزوی ۴؛ ۲۶۷۵؛ ذریعه ۱۹؛ ۱۳۱؛ نفیسی ۱: ۱۱۳.

نسخ، عثمان المولوی، بدون محل کتابت، ۱۲۷۰ ه.، قطع (مختلف) ۱۸×۱۲/۵ س.م.، ۸ق. (از ۲۹/ب تا ۳۶/الف)، جلد مقوا، عطف میشن.

آغاز: بسم...

من به غیر تو نه بینم در جهان   قادرا پروردگارا جاودان (۲۹/ب)

انجام:

هر که او خود را فنا کئی شناخت   اندران جا او بقای کل یافت (۳۶/الف)

توضیح: در پایان نسخه مورد توصیف یک رباعی جای گرفته و قبل از آن به عربی نوشته شده است که عطار پس از شهادت با خون خود بر دیوار چنین نگاشته است:

عمر مک حاصلی روحم گببذر اشبو کتابقور قرم بن اولیجک جاهل نادانه دوشه
عزتک حقیچون سندن اومارم یا ربخیرایله بوقولنه یاد ایدن اخوانه دوشه

گولپینارلی ۱: ۲۴۷

۷۶ - همان اثر ۸۸/۱ (اختصاصی گولپینارلی)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۲۰/۶×۱۲/۵ س.م.، ۷ق. (از ۱/الف تا ۷/الف)، (مختلف السطور)، جلد مقوا (عطف میشن)، با روکش پارچه ای.

آغاز: همان (۱/الف)

انجام:

هر که او خود را فنا کئی شناخت   اندر اینجا او بقای کل یافت (۷/الف)

۷۷ - پنج گنج ۱۳۸ (نمایشگاه)

جمال الدین الیاس بن یوسف نظامی گنجوی (۵۳۰-۵۶۱۴ ه.ق.)

نظامی از استادان بزرگ و از ارکان شعر فارسی است. غیر از دیوانی که عدد ابیات آن را دولتشاه بیست هزار نوشته

و اکنون مقداری از آن در دست است پنج مثنوی مشهور به نام «پنج گنج» دارد که خمسه نظامی نامیده می شود. نظامی از شاعرانی است که بی شک او را باید در شمار ارکان شعر فارسی و از استادان مسلم این زبان دانست. وی از آن سخنگویانیست که مانند فردوسی و سعدی توانست به ایجاد یا تکمیل سبک و روشی خاص توفیق یابد... (صفا ۲: ۷۹۸)

پنجرید: اته ۷۱ به بعد؛ منزوی ۴: ۲۶۸۵؛ ذریعه ۷: ۲۶۴؛ ف. مشار ۶۱۸
تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه. ق)، قطع (۲۰/۳×۱۰) ۲۹/۱×۱۶/۵ س. م.، ۲۵۴ ق.، ۲۹ س. (دو بیت در هر سطر)، کاغذ ته نقش دار و آهارزده، اوراق مجدول مطلاً، سرفصلها مطلاً، جلد میثن مجدول، ترنج دار.

آغاز (مخزن الاسرار):

بسم الله الرحمن الرحيم هست کلید در گنج حکیم (۱/ب)

انجام (مخزن الاسرار):

شکر که این نامه بعنوان رسید بیشتر از عمر به پایان رسید (۲۰/ب)

تمت الكتاب الموسوم بمخزن الاسرار بعون الله المک الغفار...

آغاز (خسرو و شیرین):

خداوندا در توفیق بکشای نظامی را ره تحقیق بنمای (۲۱/ب)

انجام (خسرو و شیرین):

روانش باد جفت شادکامی که کوید باد رحمت بر نظامی (۸۱/الف)

آغاز (لیلی و مجنون):

ای نام تو بهترین سرآغاز بی نام تو نامه کی کنم باز (۸۱/ب)

انجام (لیلی و مجنون):

این نامه که نامدار وی باد در دولت او خجسته پی باد (۱۲۰/ب)

آغاز (هفت پیکر):

ای جهان دیده بود خویش از توهیج بودی نبودی پیش از تو (۱۲۱/الف)

انجام (هفت پیکر):

دولت را که بر زیادت باد خاتم کار بر سعادت باد (۱۶۶/الف)

آغاز (قسمت اول اسکندرنامه):

خدایی جهان پادشایی تراست ز ما خدمت آید خدایی تراست (۱۶۶/ب)

انجام (قسمت اول اسکندرنامه):

از ان می که جانرا از ان هوشباد مرا شربت و شاه را نوش باد (۲۲۳/الف)

آغاز (قسمت دوم اسکندرنامه):

خرد هر کجا کنجی آرد بدید ز نام خدا سازد آنرا کلید (۲۲۳/ب)

انجام (قسمت دوم اسکندرنامه):

به پایان رساندم شرفنامه را منظم و به قانون شهنامه را (۲۵۴/ب)

توضیح: بگزارش اته (ص ۷۲) قدیمی ترین نسخه مخزن الاسرار حاوی بیست و یک مقاله (بر خلاف سایر نسخ که بیست مقاله دارند) در کتابخانه دیوان هند (ش ۱۴۴۴) مضبوط است که در سال ۶۳۷ هجری استنساخ شده است. خمسه نظامی برای اولین بار بصورت سنگی در بمبئی (۱۸۳۴) چاپ شده است. بقراریکه در ورق ۱/الف نوشته شده این نسخه بسیار زیبا به سلطان محمد فاتح تقدیم شده است.

۷۸ - پندنامه ۴۹۲۰

فریدالدین ابوحماد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰ - حد ۰۵۶۱۸)

[یاد او در شماره ۲۰ گذشت]

پندنامه از آثاری است که استقبال فراوانی در دیار عثمانیان دیده و بارها به زبان ترکی ترجمه و منتشر شده است. یکی از معروفترین تراجم و شروح «پندنامه» متعلق به شمعی شارح مثنوی و دیوان حافظ است که عنوان «سعادتنامه» دارد. برای اطلاع بیشتر از تراجم و شروح آثار عطار به زبان ترکی به مقاله «رد پای عطار در دیار ترکان» نوشته اصغر دلبری پور که به کنگره عطار (نیشابور ۱۳۷۳) عرضه شده بود رجوع کنید. پندنامه سالهای دراز در شبه قاره نیز بعنوان کتاب درسی مورد استفاده قرار می گرفت.

بنگرید: ف . مشار ۲۷۷؛ منزوی ۴: ۲۶۹۷ به بعد؛ منزوی (نسخه های پاکستان) ۱/۷: ۱۷۰ (۱۹۸ نسخه مورد توصیف قرار گرفته)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۸/۲) ۱۹×۱۲/۲ س.م، ۲۷.ق، ۱۳ س، جلد مقوا.

آغاز: بسم...

حمد بی حد ان خدای پاک را انکه ایمان داد مستی خاک را (۱/ب)

انجام:

ور نیارد این وصیت را بجا دور ماند بیشکی او از خدا (۲۷/ب)

گولپینارلی ۳: ۲۵۳

۷۹ - همان اثر ۱/۲۵۶۳

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۱۷/۷×۱۲/۳۲ س.م، ۲۷ق. (از ۱/الف تا ۲۷/ب)، جلد مقوا (روکش کاغذی)، عطف می‌شن.

آغاز: همان (۱/الف)

انجام: همان (۲۷/الف)

گولپینارلی ۲: ۴۵۱

۸۰ - تاج التراجم فی تفسیر قرآن للاعاجم ۲۲۸**عمادالدین ابوالمظفر طاهر بن محمد اسفراینی (ف. ۴۷۱. ۰۵)**

عمادالدین ابوالمظفر طاهر بن محمد اسفراینی مشهور به شاهفور (یا شهفور) از نام‌آوران بنام قرن پنجم از حمایت نظام‌الملک برخوردار بوده و کتابی به زبان عربی در باره مذاهب اسلامی بنام «التبصره فی الدین و تمییز الفرقة الناجیه من فرق الهالکین» دارد (برگل ۱: ۱۰۷)

در این کتاب علاوه بر ترجمه آیات قرآنی به بیان شأن نزول‌ها و بعضاً به نکات فقهی و کلامی هم مبادرت شده است. «تاج التراجم» نه تنها دومین تفسیر مورخ موجود فارسی است که از مهمترین حلقه‌های گذر صناعت ترجمه کلام‌الله از مرحله تحت اللفظی به دوره ترجمه آزاد با عبارتهای گویا و رساست. این کتاب در سال ۱۳۷۵ در سه مجلد باهتمام نجیب مایل هروی و علی اکبر خراسانی به طبع رسیده است.

بنگرید: صفا ۲: ۹۰۳؛ مشار (مؤلفین) ۳: ۵۸۹؛ اته: فهرست نسخ خطی فارسی در کتابخانه دیوان هند (چاپ ۱۹۰۳ اکسفورد) ۱: ۱۴۶۵ - ۱۴۶۶؛ مشار (مؤلفین) ۱۵۲۶؛ منزوی (نسخه‌های پاکستان) ۱: ۱۲.

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۷ ه. ق)، قطع (۱۷×۲۴) ۲۹/۳×۲۱/۵ س.م، ۲۸۰ق، ۱۷ (و بعضاً ۱۸) س، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: بسم... سهل سوره الحجرات بدان کی این سوره مکی است و آیت‌هایش هژده است بی‌خلاف و کلماتش... (۱/ب)

انجام: ... و از امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه‌السلام روایت است که مر او را پیامبر صلی‌الله علیه و سلم گفت... و الصلوة والسلام علی خیر خلقه محمد و آله الطیبین الطاهرین (۲۸۰/الف)

توضیح: کشف‌الظنون اثر را با عنوان «تفسیر طاهری» نیز قید کرده است. نسخه مورد توصیف حاوی ترجمه و تفسیر قرآن کریم از سوره حجرات به بعد است.

گولپینارلی ۱: ۵۵؛ برگل ۱: ۱۰۷؛ منزوی ۱: ۹ (فیلم در دانشگاه ش ۷۷)

۸۱ - تاریخ نادری ۵۸۰۵**محمد مهدی استرآبادی (ف. پس از ۱۱۶۰ ه. ق.)**

مؤلف از خصیصین نادر و از مشاوران و منشیان مخصوص او بود و در این کتاب به شرح احوال و آثار روزگار نادر شاه پرداخته است. کتاب «تاریخ نادری» یا «جهانگشای نادری» نمونه کامل نثر اواخر عهد صفوی است و بعکس «دره نادره» (اثر دیگر مؤلف) لفظ در آن چندان بجای معنی ننشسته و بازیگری های لفظی مزاحم بیان معنی نشده است... (جهانگشای نادری، تصحیح عبدالله انوار، چاپ ۱۳۴۱)

بنگنید: فرهنگ سخنوران ۵۷۲؛ قاموس الاعلام ۴: ۴۴۹۶؛ منزوی ۶: ۴۳۰۹ به بعد؛ فهرستواره ۲: ۹۴۶ به بعد؛ ذریعه ۵: ۳۰۰.

تعلیق، محمد حسین بن حاجی محمد خلیل یزدی، بدون محل کتابت، ۱۶ صفر ۱۲۳۷ ه. ق. قطع (۲۲/۷×۱۳/۳) ۱۹/۵×۳۰ س.م.، ۱۶۵ ق.، ۱۹ س.، جلد میشن قهوه ای، ترنج دار.

آغاز: بسم... بر دانایان رموز آگاهی و دقیقه شناسان حکمت های الهی واضح است که... (۱/ب)

انجام... و علی شاه در روز ورود بارض اقدس بقصاص خون شاهزادگان بادیده نابینا سردر زیرپا دیده پی روان از عقب برادران روان شد (۱۶۴/ب)

توضیح: برای نسخ چاپی جهانگشای نادری به فهرست استوری و برای تراجم این اثر به فهرستواره (۲: ۹۴۸) رجوع کنید.

کهن ترین نسخه این اثر در کتابخانه عمومی پنجاب (لاهور) مضبوط است که در ۱۱۳۷ هجری کتابت یافته است. نسخه دیگر از این اثر در کتابخانه مجلس (شماره ثبت ۷۴۴۶۳) قرار گرفته که در سال ۱۱۸۹ هجری استنساخ شده و درحواشی آن تعلیقاتی از ملک الشعراء بهار دیده می شود.

گولپینارلی ۳: ۳۷۷

۸۲ - تبصره المبتدی و تذکره المنتهی ۲۰۸۸/۹**منسوب به صدرالدین محمد بن اسحق قونیوی (ف. ۶۷۱ یا ۶۷۳ ه. ق.)**

صدرالدین قونیوی (قونیوی) از عرفای بزرگ قرن هفتم ایران بود که در قونییه زندگی می کرد. وی آثار عمده ای در تصوف به زبان عربی و فارسی فراهم آورده است. صدرالدین که تربیت یافته محی الدین ابن عربی (شوهر مادرش) بود مذهب شافعی داشت و میان او و نصیرالدین طوسی در بعضی مسایل حکمی مکاتباتی بوده است. این اثر از یک مقدمه و سه مصباح (معرفت ذات در ۳ لامع، احکام طور و ولایت و نبوت در ۲ لامع، معرفت دنیا و آخرت در ۲ لامع) و یک خاتمه تشکیل شده است. (معین ۵: ۹۹۱)

بنگنید: صفا ۳: ۱۳۱۶ به بعد؛ نفیسی ۱: ۱۵۰؛ منزوی، نسخه های پاکستان ۳: ۱۳۳۱؛ نقدالأنصوح جامی تصحیح

ویلیام چیتیک (مقدمه ص ۳۰ به بعد)، منزوی ۱/۲: ۱۰۷۲؛ (کشف الطنون ۱: ۳۳۷)
 تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۵/۸) (۱۷/۸×۹/۵) س.م.، ۳۴ ق. (از ۲۱۶/ب تا ۲۴۹/الف)،
 ۱۷ س.، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول (مرمت شده)
آغاز: بسم... سزاواری ثناء جلال صمدیت راست... (۲۱۶/ب)
انجام:

بر خاک درش چو سر نهی سردارا   ناز خاک در تو تاج تارک دارند

و الحمدلله... (۲۴۹/الف)

توضیح: نسخه اقدم این اثر در کتابخانه حالت افندی (سلیمانیه) ش ۹۲/۳ قرار دارد که در حیات مؤلف (رجب ۶۶۰ هجری) استنساخ شده و فیلم آن در دانشگاه (ش ۵۵۷) موجود است. در این نسخه انتساب اثر به نصیرالدین قید شده است.

اثر از سوی صاحب نسخه به ترکی ترجمه شده و در سال ۱۹۹۵ بچاپ رسیده است. پروفیسور میکائیل بایرام استاد تاریخ دانشگاه سلجوق (قونیه) معتقد است که «تبصره» از جمله آثار شیخ نصیرالدین محمد الخوئی معروف به اخی اورن می باشد.

به گزارش دفتر هشتم نسخه های خطی (ص ۳۰۵) نسخه ای از این اثر در دانشگاه لنین گراد (ش ۱۲۲۸/۱) مضبوط است که در ربیع الثانی ۶۷۹ هجری استنساخ شده و تألیف آن به غلط به سیف الدین باخرزی (۵۸۶-۶۵۹ ه. .) نسبت داده شده است.

گولپینارلی ۲: ۱۴۷

۸۳ - تحفه ۳۱۴۰ شمسی

[اطلاعی از سرگذشت شاعر بدست نیامد]

مؤلف وابسته به طریقت مولویه بود و در این اثر (ورق ۳/الف) از مولانا تجلیل کرده است. اثر لغت منظوم فارسی - ترکی و نظیره ای بر تحفه شاهی است:

سابقاً شاهی پاک نژاد حق انوک رحمتی ایده زیاد

فیض حقان چو لطف تام اولدی اشبو تحفه م شها تمام اولدی

نسخ (مشکول)، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۱ ه. .)، قطع (۱۵/۹×۹/۵) ۲۱/۲×۲۱/۲ س.م.، ۲۳ ق.، ۱۵ س.، اوراق مجدول، جلد مقوا (روکش کاغذی و عطف میشن) لبه دار.

آغاز:

حمد اول الله کم او در ازلی واحد لایزال لم یزلی (۱/ب)

انجام:

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن بزدن اخوانه بواولدی یادگار (۲۳/الف)

گولپینارلی ۳: ۱۱۳

۸۴ - تحفه الاحرار ۱۲۲ (نمایشگاه)**نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه. ق.)**

[یاد او در شماره ۶۸ گذشت]

«تحفه الاحرار» (قسمت سوم «هفت اورنگ») نظیره ای است بر «مطلع الانوار» امیر خسرو دهلوی و «مخزن الاسرار» نظامی گنجوی و در آن مطالب عرفانی و اخلاقی (در بیست مقاله) جای گرفته است.

تعلیق پخته، بدون نام کاتب و محل کتابت، رمضان ۸۸۷ ه. ق. قطع (۱۳/۴×۷/۲) ۱۲×۲۱/۳ س. م.، ۷۱ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۱۳ س. (یک بیت در هر سطر)، اوارق مجدول، مطلاعاً، جلد میشن مجدول، ترنج دار (فرسوده).

آغاز: حامدا لمن جعل جنان کل عارف مخزن اسرار کماله... (۱/ب)

انجام: ... امیدست که سبجه وار دست آویز از پای افتادگان و انکشت نمای رشته از دست دادگان گردد

توضیح: یکی از کهن ترین نسخه های این اثر در کتابخانه دانشگاه پنجاب (۵-۱۳۹/۷۳۵۱) نگهداری می شود که در سال ۸۸۶ هجری کتابت یافته است.

۸۵ - همان اثر ۴۸۳۳/۳

تعلیق، عبدالرحیم سمرقندی، قصبه کلس، ربیع الاول ۱۰۴۴ ه. ق. قطع (۱۵×۸/۲) ۱۷×۱۹ س. م.، ۴۶ ق. (از ۱۱۱/ب تا ۱۵۶/الف)

آغاز: حمدا لمن جعل جنان کل عارف مخزن اسرار کماله... (۱۱۱/ب)

انجام:

مهربنه خاتمه این کتاب شد رقم خاتم ختم کتاب (۱۵۶/الف)

گولپینارلی ۳: ۲۴۴ (گولپینارلی در فهرست خود عنوان را به شکل «تحفه الابرار» ضبط کرده است)

۸۶ - همان اثر ۱۶۸۷/۳

تعليق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۲۷۰ ه.، قطع (۱۵/۶×۹/۷) (۱۵/۸×۱۵/۵) س.م.، ۱۴ ق. (از ۱۹۱/ب تا ۲۰۴/ب)، ۱۴ س.، جلد مقوا (ابری) عطف می‌ش، لبه‌دار.

آغاز: بسم... حامدا لمن جعل جنان کل عارف...

گنجینه اسرار کمالش ماییم   آینه انوار جمالش ماییم (۱۹۱/ب)

انجام:

چونکه ترا شد ز سر خامه نیش   سازد ازان نیش دل نامه ریش (۲۰۴/ب)

گولپینارلی ۱: ۲۷۴

۸۷ - تحفه شاهی ۳۱۵۷/۳

ابراهیم شاهی مغلوی (۸۷۵-۹۲۷ یا ۹۵۷ ه.م.)

ابراهیم فرزند صالح مغلوی متخلص به شاهی از شاعران عارف مشرب عثمانی است. وی فارسی را از پدرش که شیخ زاویه‌ای در شهرستان مولا (Mugla) بود فراگرفت و پس از دیدار با دیوانه محمد چلبی به جرگه درویش مولوی درآمد. اغلب آثار او نظیر «گلشن توحید»، «گلشن وحدت» و «گلشن اسرار» جنبه دینی دارند. «تحفه شاهی» که با عنوان «لغت شاهی» نیز معروف است، بصورت منظوم بوده، شرح و نظیره‌های متعددی بر آن نوشته شده است (آنابریتانیکا ۲۰: ۲۲۲)

بنگرید: عبدالباقی گولپینارلی: مولویه بعد از مولانا (ص ۱۳۲-۱۴۱)؛ عثمانلی مؤلفری ۱: ۲۰۲ به بعد؛ ذریعه ۹: ۴۹۸. نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، صفر ۱۱۲۶ ه.، قطع (۱۳/۵×۷/۵) (۱۳/۲×۱۲/۵) س.م.، ۳۲ ق. (از ۳۲/ب تا ۶۳/ب)، لغات و سرعنوانها بشنگرف، جلد مقوا (روکش کاغذی) عطف و گوشه‌بندها می‌ش.

آغاز:

بنام خالق حی (و) توانا   قدیم و قادر و بینا و دانا (۳۲/ب)

انجام: شاهده هرکم ایلر سه دعاییده محشرده شفاعت مصطفی (۶۳/ب)

گولپینارلی ۳: ۱۲۳

۸۸ - همان اثر ۱۱۵۸ (بخش فریداوغور)

نسخ، عبدالمنان بن عبدالغفار، قسطنطنیه، ۶ ربیع الاول ۱۲۰۶ ه.، قطع (۱۳/۶×۷) (۱۳/۲×۱۳) س.م.، ۲۳ ق.، ۱۷ س.، اوراق مجدول بشنگرف، جلد می‌ش قرمز، لبه‌دار مجدول.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۲۳/ب)

گولپینارلی ۳: ۴۲۴

۸۹ - همان اثر ۵۲۸۰

نسخ (مشکول)، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، ۳۱ق، ۱۱ س، اوراق مجدول بشنگرف، جلد فرسوده
ترنج دار (مرمت شده)

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۳۱/ب)

گولپینارلی ۳: ۳۱۱

۹۰ - همان اثر ۳۱۲۰/۲

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۳×۸/۵) ۲۰/۹×۱۳/۴ س.م، ۱۶ق. (از ۳۱/ب تا ۴۶/ب)، اوراق
مجدول بشنگرف، جلد مقوا (روکش کاغذی)، عطف و گوشه بندها میشن، لبه دار.

آغاز: همان (۳۱/ب)

انجام: شاهی به هرکم ایدرسه دعا/یده محشرده شفاعت مصطفی (۴۶/ب)

گولپینارلی ۳: ۱۱۲

۹۱ - همان اثر ۳۱۴۵

نسخ خام (مشکول)، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۸) ۲۲×۱۶/۶ س.م، ۲۴ق، مختلف السطور،
جلد مقوا.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: برابر نسخه شماره ۵۲۸۰ (۲۴/ب)

گولپینارلی ۳: ۱۱۶

۹۲ - همان اثر ۴۰۲۶/۲

تعلیق (مشکول) بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۲×۱۳/۸ س.م.، ۳۲ق. (از ۴۱/ب تا ۷۲/الف)، اوراق مجدول.

آغاز: همان (۴۱/ب)

انجام:

فاعلاتن فاعلاتن فاعلات وزن بودر چون رمل محذوف اوله (۷۲ / الف)

گولپینارلی ۳: ۱۸۰

۹۳ - تحفه العشاق (= رساله تحفه العشاق) ۲۱۷۹/۱۶

خلیلی (ف. پس از ۰۵۸۸۰)

درویش خلیلی از شاعران قرن نهم، از دیار عجم به سرزمین اتراک آمد و در ادبیات ترک با مثنوی «فرقت نامه» که سوز و گداز درون خود را ترسیم کرده است شهرت یافت. وی تحت تأثیر نسیمی قرار داشت و در فضولی و حبیبی تأثیر گذارده است. خلیلی مثنوی «تحفه العشاق» را در سال ۸۸۰ هجری بدستور معنوی ملای روم ساخته و در آن به مطالبی چون جوهر اول، مراتب عالم ارواح، مراتب عالم اجسام، پیر کامل، هفت ذکر، هفت طور و هفت وادی جای داده است.

بنگرید: نفیسی ۱: ۳۴۴؛ ذریعه ۱۹: ۱۳۹ و ۳: ۴۵۴؛ کشف الظنون ۱: ۳۷۰؛ منزوی ۴: ۲۷۱۹

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۱۳×۹/۹ س.م.، ۲۲ق. (از ۱۵۰/الف تا ۱۷۱/الف)، جلد مقوای ترنج دار، عطف و گوشه بندها میشن (مرمت شده)

آغاز: بشنو ای جوینده راه خدا اگر تو جویدی خدایی با خود (۱۵۰/الف)

انجام: چون ندارد این سخن پایان و حدبس بود گفتن ز ارباب خرد (۱۷۱/الف)

گولپینارلی ۲: ۲۶۰

۹۴ - همان اثر ۲۱۳۸/۱۱

نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۷×۹/۵ س.م.، ۱۸ق. (از ۲۰۹/الف تا ۲۲۶/ب)، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول.

آغاز: همان (۲۰۹/الف)

انجام: چون ندارد این سخن پایان ز حدیث بود گفتن زرازی باخرد (۲۲۶/ب)

گولپینارلی ۲: ۲۱۲

۹۵ - تحفه القادریه ۵۷۳۳/۱۰

ابوالمعالی محمد لاهوری (ف. ۱۰۲۴. ه.)

ابوالمعالی متخلص به مسلمی (یا غربتی) از شیوخ قادریه در خانقاه شهر لاهور بود و اجدادش از کرمان به هند آمده بودند. در این اثر منشور که با مراجعه به آثاری چون «بهجه الاسرار»، «خلاصه الفاخر» و «مفتاح الاخلاص» فراهم آمده شرح حال و مناقب شیوخ قادری مقیم لاهور (بویژه شیخ عبدالقادر جیلانی) جای گرفته است. کتاب در بیست و یک باب است.

بنگرید: قاموس الاعلام ۱: ۷۶۲؛ نفیسی ۲: ۷۲۸؛ فرهنگ سخنوران ۲۳؛ فهرستواره ۳: ۲۰۵۱

تعلیق، غلام‌الدین صدیقی الهانسوی، بدون محل کتابت، ۱۱۳۸ ه.، قطع (۱۶/۶×۷/۹) ۱۳/۵×۲۲/۵ س. م.، ۴۲ ق. (از ۸۲/ب تا ۱۲۳/ب)، ۱۷ س.، جلد مقوا (فروخته)

آغاز: بسم...

هاتقم گفت بگو وصف کریم قلت بسم الله الرحمن الرحيم (۸۲/ب)

انجام: جز قادریم نیست بخاطر... (۱۲۳/ب)

گولپینارلی ۳: ۳۶۰

۹۶ - تحفه القاری ۷۹/۲ (اختصاصی گولپینارلی)

مصطفی بن ابراهیم تبریزی (۱۰۰۷ - پس از ۱۰۶۸ ه.)

«تحفه القاری» که با عنوان «تحفه القراء فی تجوید القرآن» (ذریعه) نیز نامیده می‌شود بنام شاه عباس ثانی فراهم آمده و در آن یک مقدمه، ۱۲ باب و یک خاتمه وجود دارد. مؤلف اثر را باستناد روایت امام‌القراء عاصم بن ابی‌النجد الكوفی (ف. پس از ۱۲۷ ه.) تدوین کرده است. وی آثاری دیگر چون «ارشاد القاری»، «وقوف القرآن»، «تحفه المقرئین»... دارد که اغلب در ارتباط با تجوید می‌باشند.

بنگرید: ذریعه ۳: ۴۶۱؛ منزوی ۱: ۸۳

نسخ پخته، بدون نام کاتب، مشهد، ربیع‌الاول ۱۱۱۹ ه.، قطع (۱۲/۷×۶/۴) ۱۲/۹×۱۹/۴ س. م.، ۱۵ ق. (از ۱۷/ب تا ۳۱/ب)، ۱۵ س.

آغاز: بسم... حمد و سپاس و شکر بی‌قیاس واجب‌الوجودی را جل ذکره سزااست که... (۱۷/ب)

انجام: ... خدای تعالی همه را از عیوب ظاهری و باطنی نگاهدارد بحق محمد و آله المعصومین امین (۳۱/ب)
توضیح: منزوی (۱:۸۳) کتاب را از آن محمد بن حیدرالقاری دانسته که در ۱۲۵۱ هجری فراهم آمده است. با توجه به اینکه نسخه موصوف در ۱۱۱۹ هجری استنساخ شده نمی‌تواند از آن مؤلف مزبور باشد. توفیق سبحانی در فهرست نسخه‌های خطی فارسی در کتابخانه‌های ترکیه (کتابخانه خلق دیاربکر - ۲۵۵۷) مؤلف اثر را بشکل ملاً حیدر حافظ مشهدی ضبط کرده است.

۹۷ - تحفه الوزراء والسلاطین ۱۳۵ (نمایشگاه)

جلال‌الدین محمد اصفهانی

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

نسخه دارای ۴۰ باب است و هر باب در سه چهار سطر جای گرفته است.

بنگرید: ذریعه ۳: ۴۸۰

تعلیق جلی، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۲۶ ه.، قطع (۱۳/۵×۶/۸) ۱۲/۵×۶/۲۰ س.م.، ۱۱ق. ته‌نقش دار، ۹س.، اوراق مجدول، جلد میشن، مجدول.

آغاز: الحمد لله رب العالمین... اما بعد این کتاب مشتمل است بر آنکه حکما از کتب قدما اختیار کرده‌اند... (۱/ب)

انجام: ... شفقت بر خلق خدای تعالی جل جلاله وعم نواله والصلوة والسلام علی محمد و آله تم (۱۱/ب)

توضیح: صاحب نسخه نام مستنسخ را در نسخه حذف کرده و به جای آن علی التبریزی (واضع قلم تعلیق) را نوشته تا بر بهای کتاب بیافزاید.

۹۸ - تذکره الاولیاء ۲/۷۱۸۳

فریدالدین ابو حامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۶۱۸ ه.م.)

[یاد او در شماره ۲۰ گذشت]

اهمیت و قدر این کتاب یعنی تذکره‌الاولیاء از چند راه است، یکی از حیث قدم متن با ملاحظه قلت وجود نثر در زبان فارسی عموماً و در آن اعصار خصوصاً... و دیگر از حیث بیان مقامات عارفین و مناقب صوفیه و مکارم اخلاق مشایخ طریقت و سیره اولیا... و نصایح و مواعظ بسیار... که از ایشان منقول است... (قزوین - مقدمه تذکره‌الاولیاء)
 کتاب در احوال ۹۶ تن از پیران است در ۷۲ باب؛ نخستین باب در خصوص حالات حضرت امام جعفر صادق علیه‌السلام و آخرین باب در مورد احوال منصور حلاج است.

بنگرید: ف. مشار ۳۷۸؛ مقدمه قزوینی (بر تذکره‌الاولیاء) تصحیح رینولد نیکلسن، ۱۳۲۲؛ ذریعه ۴: ۲۹؛ فهرستواره ۳: ۲۰۶۰ به بعد.

نسخ سلجوقی، عبدالحلیم بن بهلول الکازرونی، بدون محل کتابت، ربیع الاول ۷۴۶ ه.، قطع (۱۴/۶×۱۰/۷)

۱۳/۵×۱۸/۴ س م. ، ۲۵۰ ق. (از ۱/ب تا ۲۵۰/ب)، جلد میشن (روکش کاغذی)

آغاز: بسم... الحمدلله الجواد بافضل انواع النعماء... (۱/ب)

انجام: ... و منی از خود دور کردن بغایت نیکوست والسلام و الحمدلله رب العالمین علی کل حال و صلی الله علی محمد وآله اجمعین (۲۵۰/ب)

گولپینارلی ۴: ۹۹

۹۹ – همان اثر ۱۵۰۶

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۸۵۰ ه.، قطع (۱۸/۵×۱۱/۵) ۲۴/۵×۱۷ س م. ، ۳۱۱ ق.، ۱۸ س.، جلد مقوا، لبه دار، گوشه بندها میشن.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۳۱۱/ب)

گولپینارلی: ۱: ۱۹۰

۱۰۰ – همان اثر ۱۵۰۷/۱

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه.)، قطع (۱۹×۱۰/۹) ۳۵/۵×۱۶/۵ س م. ، ۲۳۷ ق. (از ۱/ب تا ۲۷۳/ب)، ۲۳ س.، جلد مقوا، مجدول، ترنج دار، لبه دار.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۲۷۳/ب)

گولپینارلی: ۱: ۱۹۰

۱۰۱ – همان اثر ۱۵۱۲

نسخ، بوداق بن علی عبدالرزاق، بدون محل کتابت، ۹۷۸ ه.، قطع (۱۰×۹/۵) ۲۰/۵×۱۴/۵ س م. ، ۲۱۲ ق.، ۱۹ س.، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: ... اما بترک تطویل معانی آن بیارسی آوردیم تا مکرر نشود بجهت تبرک و ختم کتاب را ذکر او کردیم والحمدلله رب العالمین بمنه و فضله و کرمه (۲۱۲/الف)

توضیح: در این نسخه شرح حال علما و بزرگان دین از حسین بن منصور تا امام محمدباقر علیه السلام جای دارد.

گولپینارلی: ۱: ۱۹۸

۱۰۲ - همان اثر ۱۵۰۵

تعلیق، بدون نام کاتب، قسطنطنیه، جمادی الثانی ۱۲۶۴ ه.، قطع (۲۴×۱۱/۵) (۲۴×۱۱/۵) ۳۲×۱۸/۵ س م.، ۲۴۸ ق.، ۳۱ س.، جلد معمولی.

آغاز: همان

انجام: از نکه کمان است رحمه اله علیه رحمه واسعة تمت الكتاب بعون الملك الوهاب (۲۴۸/ب)

گولپینارلی: ۱: ۱۸۹

۱۰۳ - همان اثر ۶۴ (اختصاصی گولپینارلی)

تعلیق، سید عبدالقدیر بلخی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۵×۱۰/۹) (۱۷/۵×۱۰/۹) ۲۵×۱۷/۲ س م.، ۱۱۲ ق.، ۱۹ س.، جلد مقوا (روکش کاغذی).

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: ...چنین شاد باشد تو مالک الملوک... (۱۱۲/ب)

توضیح: نسخه ناقص است و در آغازین قسمت سرگذشت شقیق بلخی، به پایان می رسد.

۱۰۴ - تذکره دولتشاه ۱۵۱۰

دولتشاه بن علاءالدوله بختیشاه سمرقندی (ف. ۵۹۰۰)

امیر دولتشاه از نجیب زادگان خراسان و از پیوستگان علیشیر نوائی بشمار می رفته است و در ضمن مرد زاهدی بوده و وی مؤلف کتاب بسیار رایجست بنام «تذکره الشعرا» و معروف به تذکره دولتشاهی... (نفیسی ۱: ۲۵۵)

دولتشاه این اثر را که در آن به توصیف سرگذشتنامه ۱۴۸ شاعر ایرانی دست زده به خواست علیشیر نوائی فراهم آورده است. چاپهای متعددی از این اثر در بمبئی (۱۸۸۷ م.)، الله آباد (۱۹۲۱ م.)، لندن (۱۹۰۱ م.)، لاهور (۱۹۳۹ م.) بعمل آمده است. ترجمه ترکی این اثر بنام «سفینه الشعرا» نیز فراهم آمده که در سال ۱۲۵۹ هجری در استانبول چاپ و منتشر شده است.

بنگرید: ف. مشار ۳۸۰؛ صفا ۴: ۵۳۳-۵۳۴؛ ذریعه ۴: ۳۲ (تذکره دولتشاهی)

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۶×۷/۳) (۱۴/۶×۷/۳) ۲۲/۸×۱۲/۵ س م.، ۲۹۴ ق.، ۱۸ س.، اوراق

مجدول مطالاً، جلد ترنج‌دار.

آغاز: تحمیدی که شاهباز بلند پرواز اندیشه بساحت کبربائی آن طیران نتوان نمود (۱/ب)

انجام:

از آن بیشتر کاورری در ضمیر

ولایت ستان باش و افاقیر

رحم‌الله لمن قال آمینا... تمت‌الکتاب بعون الوهاب (۲۹۴/الف)

گولپینارلی ۱: ۱۹۵

۱۰۵- تراش‌نامه ۱۰/۱۶۶۱

گوینده ناشناس

در این مثنوی ۷۵ بیتی ارکان اصلاح موی سر و صورت و «چهار ضرب» که در آیین مولویه رواج دارد و توسط دیوانه محمدچلبی عنوان گردیده، توصیف شده‌است.

نسخ، عثمان المولوی، بدون محل کتابت، ۱۲۷۰ ه.، قطع ۱۸×۱۲/۵ س م.، ۳ ق. (از ۳۹/ب تا ۴۱/ب)، جلد مقوا، عطف میشن.

آغاز: بسم...

هان هان ای طالب فقر و ادب

گر طلب کاری بیا از خود طلب (۳۹/ب)

انجام:

رو توکل کن ملرزان پا و دست

رزق تو بر تو ز تو عاشق‌تر است (۴۱/ب)

توضیح: گولپینارلی در «مولویه بعد از مولانا» (ص ۱۴۰) معتقد است که مؤلف این اثر ابراهیم شاهدی مغلاوی

(۸۷۵-۹۲۷ یا ۹۵۷ ه.) می‌باشد.

گولپینارلی ۱: ۲۴۸

۱۰۶- همان اثر ۱۰/۲۱۷۹

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۱۳×۹/۱۹ س م.، ۳ ق. (از ۱۱۰/الف/۱۱۲/ب)، جلد ترنج‌دار، عطف و گوشه‌بندها میشن (مرمت شده)

آغاز: همان (۱۱۰/الف)

انجام: همان (۱۱۲/ب)

گولپینارلی ۲: ۲۶۰

۱۰۷- همان اثر ۲/۲۱۵۵

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۷×۸/۵) ۲۰/۵×۱۳/۳ س م. ، ق. (از ۲۳۲/ب تا ۲۳۴/ب)،
اوراق مجدول مطلاً، جلد میشن ترنج‌دار، لبه‌دار.

آغاز: همان (۲۳۲/ب)

انجام:

گفته موزون مولانا جلال از برای این بود ای اهل حال (۲۳۴/ب)

گولپینارلی: ۲: ۲۲۹

۱۰۸- ترجمه احادیث ۷/۵۴۴۰

مؤلف ناشناس

در این اثر ۲۹ حدیث به ترتیب حروف تهجی مرتب شده و ترجمه هر کدام بایک قطعه فارسی همراه گردیده است.
تعلیق پنخته، عبدالرحمن ناظم النقشبندی السلیمانی، قسطنطنیه، ۱۳۰۷ ه. ، قطع (۱۱/۷×۵/۵) ۱۷/۳×۱۰/۵ س م. ، ۱۰
ق. (از ۹۵/ب تا ۱۰۴/الف)، جلد جدید.

آغاز: بسم... الحمد لله العلی الکبیر السمع البصیر... (۹۵/ب)

انجام:

گفت سید که دست بخشنده بهتر است از ید ستاننده (۱۰۴/الف)

گولپینارلی: ۳: ۳۲۹

۱۰۹- ترجمه خواص الحیوان ۲۸۱۱

محمد تقی تبریزی (ابن خواجه محمد)

این اثر ترجمه «حیوه الحیوان» اثر شیخ کمال‌الدین ابوالقاء محمد بن عیسی‌الدیمیری (۷۴۲-۸۰۸ ه.) است. محمد تقی
تبریزی ترجمه را بدرخواست میرزا محمد ابراهیم و بنام شاه عباس ثانی فراهم کرده است. کتاب «حیوه الحیوان» از
سوی افرادی چون محمد حسین بن احمد شامی (از نویسندگان قرن دهم هجری)، حکیم شاه محمد (از مشاهیر
اواخر قرن نهم) و ابوالفضل بن مبارک متخلص به علامی (از نویسندگان قرن دهم هجری) به فارسی برگردانده شده
است.

(نقیسی: ۱: ۲۲۷، ۳۶۵، ۴۰۲)

بنگرید: ف. مشار ۶۲۲؛ ذریعه ۷: ۲۷۲

نسخ، ابن ملاً محمد رسول عبدالکاظم التبریزی، بدون محل کتابت، ۷ شعبان ۱۱۲۷ ه.، قطع (۱۴/۶×۸/۵) ۲۱×۱۵ س. م.، ۲۳۹ ق.، ۱۵ س.، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول.

آغاز: بسم... حمد بیحد و ثنای بیعد خداوندی را سزد که مشکوه تبیان حیوانرا بچراغ جان بر افروخت... (۱/ب)

انجام: ... باشکر طبرزد ساییده در بینی صاحب صداع سعوپ کنند نفع عظیم بخشد الحمدلله الذی... (۲۳۹/ب)

توضیح: اثر در سال ۱۲۷۵ هجری در تبریز بطبع رسیده است.

گولپینارلی: ۳: ۶۸

۱۱۰- ترجمه ذروه العلیا فی سیره المصطفی ۱۱۶۸

مترجم بهاءالدین کازرونی

اثر ترجمه فارسی کتابی است که از سوی ظهیرالدین علی بن محمدالکازرونی (متوفی بسال ۶۹۴ ه.، (کشفالظنون: ۲: ۱۰۱۳) در سیرت رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم به زبان عربی تدوین شده است. بهاءالدین اثرش را در سال ۷۷۰ هجری در مصر برای امیرعلاءالدین پیر علی (از ملوک ترک مصر، متوفی بسال ۷۷۸ هجری) نوشته است.

بنگرید: فهرستواره ۳: ۱۵۸۷؛ نقیسی ۱: ۲۳۶

نسخ، سلیمان شاه بن یوسف المزیدی، قاهره، ۶ ربیع الاخر ۷۷۶ ه.، قطع (۲۵×۱۷) ۲۲×۳۱/۵ س. م.، ۲۵۰ ق.، ۲۵ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن.

آغاز: الحمدلله خالق العالمین و ربهم و ملیکهم (کذا) اله من فی السموات و الارض... (۱/ب)

انجام: ... و معجزه و آیات مصطفی بیش از انست که بمجلدات تمام شود... والسلام علی من اتبع الهدی (۲۵۰/ب)

توضیح: در فهرست آصفیه عنوان کتاب بشکل «سیرالمصطفی، ترجمه ذروه العلیا» قید شده است.

گولپینارلی: ۱: ۱۰۶؛ برگل: ۲: ۷۸۸؛ منزوی: ۶: ۴۴۳۳

۱۱۱- همان اثر ۱۱۸۷

نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۲/۵×۱۴/۵) ۲۸/۵×۱۷/۸ س. م.، ۲۶۲ ق.، ۲۷ س.، جلد معمولی.

آغاز: بسم... و به نستعین الحمد لله رب العالمین و ربهم... (۱/ب)

انجام: ...تمام شد سیره مصطفی صلعم بقدر وسع و طاقت و الاسیره و معجزه و آیات مصطفی بیش از انست که...

از عربی بعجمی آوردند (۲۶۲/الف)

گولپینارلی: ۱: ۱۲۳

۱۱۲- ترجمه کلمات خلاصه اسرار الوهیات ۳/۵۷۳۳

مترجم ناشناس

بطوریکه از دیباچه نسخه نیز بر می آید ترجمه مربوط به کتابی بنام «خلاصه اسرار الوهیات» تألیف شیخ محی الدین ابومحمد است که جهت استفاده طالبان شریعت و سالکان طریقت و عاملان حقیقت فراهم آمده است. محی الدین ابومحمد عبدالقادر بن ابوصالح از بزرگان عرفای ایران (۴۷۰-۵۶۱ ه. ق.) بنیانگذار طریقه قادری و صاحب آثار متعددی است. در باره مناقب و مقامات وی آثار زیادی فراهم آمده و تا کنون در باره هیچ یک از مشایخ تصوف تا این اندازه کتاب نوشته نشده است... (نفیسی ۱: ۱۳۱)

تعلیق، غلام الدین صدیقی الهانسوی، بدون محل کتابت، ۱۱۳۸ ه. ق. قطع (۱۶/۶×۷/۹) ۲۲/۵×۱۳/۵ س.م.، ۷ ق. (از ۵۲/ب تا ۵۸/ب)، ۱۷ س.، اوراق مجدول، جلد مقوا (فروخته).

آغاز: بسم... اما بعد این ترجمه کلمات خلاصه اسرار الوهیات از ملفوظ حضرت ملک العارفین... (۵۲/ب)
انجام: ... و او را مرک نبود مگر در یک لحظه او را انتقال از حیاتی سوی حیاتی دیگر می کنند واللہ تعالی اعلم بالصواب الیه المرجع والمآب (۵۸/ب)

گولپینارلی ۳: ۳۵۸

۱۱۳- [ترجمه و تفسیر قرآن کریم] ۲۲۱

سعید محمد همدم چلبی (ف. ۱۲۷۴ ه. ق.)

سعید محمد همدم چلبی بیست و پنجمین خلیفه مولاناست که در ربیع الاخر ۱۲۳۰ هجری بمقام چلبی نشست. برای اطلاع از شرح حال وی به «مولویه پس از مولانا» (ص ۱۷۰-۱۷۶) رجوع کنید.

نسخ (متن) و تعلیق (ترجمه و تفسیر)، سعید محمد همدم چلبی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۵×۶/۸) ۱۸×۱۰ س.م.، ۳۱۱ ق. (از ۱/ب تا ۳۱۱/ب)، ۱۴ س.، اوراق با جدولهای مطلقاً تزیین شده است و دو ورق اول مذهب می باشد، جلد میشن، لبه دار، مجدول، مزین به گل و بوته.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم بنام خدای بخشاینده مهربان... (۱/ب)

انجام: ... من الجنة والناس از جن و مردمان (۳۱۱/ب)

توضیح: تفسیر براساس اصول و فروع مذهب امامیه اثنی عشری فراهم آمده است.

گولپینارلی ۱: ۵۴

۱۱۴- [ترجمه و شرح ۴۲ حدیث به فارسی] ۶۵۱

مترجم ناشناس

پس از درج هر کدام از احادیث، ترجمه منظوم به فارسی (در ۲-۷ بیت) قرار دارد. تعلیق (احادیث به نسخ)، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۵×۸/۵) ۲۱/۵×۱۵ س.م.، ۱۵۸ ص، ۱۷ س، جلد مقوا، لبه دار.

آغاز: واللّٰه المستعان و علیہ التکلان انه هوالمعین فی کل حین... مرویست از عمر رضی اللّٰه عنه که او گفت گفت نبی صلی اللّٰه علیہ و سلم که عمل صحیح نیست مگر بنیّت... (ص ۳)

انجام:

شوی کریان و نالان اندر آن جا
نجات خویش کی یابی از آنجا
بود بت حمیم و اکل زقوم
فرو ریزد زبانت تا بحلقوم (ص ۱۵۸)

گولپینارلی ۱: ۸۵

۱۱۵- [ترجیع بند در بیست و یک بند] ۱۶۴۴/۴

محرمی

[اطلاعی از سرگذشت شاعر بدست نیامد] این اثر در بیان اصول و عقاید حروفیه است. تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۵×۸/۵) ۲۱/۵×۱۵ س.م.، ۱۰ ق. (از ۷۴ ب تا ۸۳ الف)، ۱۷ س.، جلد مقوا، ترنج دار، لبه دار.

آغاز:

یار اکر درد را دوا سازد
چاره کار مبتلا سازد (۷۴/ب)
کالف ذات و بی صفات آمد
مظهرش کل کائنات آمد (۸۳/الف)

انجام:

گولپینارلی ۱: ۲۲۷

۱۱۶- ترغیب الصلوة ۱۳۷۸**محمود بن احمد الزاهد**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

مؤلف گوید که اثرش را با مراجعه و ملاحظه ۱۰۶ کتاب فراهم آورده است. با اینکه عنوان کتاب در کشف الظنون ضبط شده (۱: ۳۹۹) ولی تاریخ وفات مؤلف قید نگردیده است. با توجه به اینکه منابع مورد استفاده مؤلف مربوط به قرنهای ۵ و ۶ میلادی بوده و نسخه مورد توصیف در ۸۵۸ هجری استنساخ شده، احتمال می رود که مؤلف در قرن هشتم می زیسته است (گولپینارلی: ۱: ۱۵۹)

تعلیق، درویش حافظ شیرازی، بدون محل کتابت، ۸۵۸ ه. قطع (۱۸/۵×۸/۵) ۲۶/۵×۱۷ س.م، ۱۰۴ ق.، ۲۰ س.، اوراق مجدول، جلد مقوا (ابری)، گوشه بندها میشن.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم پس از حمد خداوند تعالی و صلوة بر رسول او که محمدست ع.م و بر خویشاوندان و یاران او... (۱/ب)

انجام: ...پاکست خواه تر و خواه خشک و این روایت در منظومه ای تم کتبه الفقیر (۱۰۴/ب)

گولپینارلی ۱: ۱۵۹

۱۱۷- تفسیر (جلد اول) ۷۵۶۲**ابوبکر عتیق بن محمد سورآبادی هروی (ف. ۴۹۴ ه.)**

سورآبادی از دانشمندان اواخر قرن پنجم و اوایل قرن ششم بوده و یگانه اثری که از او باقیست تفسیر است از قرآن که بنام آلب ارسلان سلجوقی پرداخته است (نفیسی ۱: ۱۱۷)

تفسیر مورد بحث به نثر پارسی شیوا نوشته شده و ترجمه تحت اللفظ عبارات و ترکیبات قرآن بزبان دری است... (معین: ۵: ۳۹۳)

گولپینارلی معتقد است که صاحب تفسیر از اهل تسنن بوده و آیه و ضورا که در اوراق ۱۰۶-۱۰۵ این نسخه درج شده بعنوان دلیل ابراز میدارد.

بنگرید: برگل ۱: ۱۰۴؛ یحیی مهدوی: تفسیر معروف سورآبادی... (نشریه دانشکده ادبیات دانشگاه تهران ش ۴ سال ۱۳ ص ۱۵۵-۱۹۴)؛ صفا ۲: ۹۰۲؛ نفیسی ۱: ۱۱۷؛ گنجینه سخن ۲: ۵۶ به بعد.

نسخ سلجوقی (آیات به ثلث نوشته شده است)، محمود بن عیسی، بدون محل کتابت، ۲۷ صفر ۷۱۱ ه.، قطع (۱۸/۶×۱۰/۴) ۲۳/۹×۱۵/۶ س.م، ۳۲۲ ق.، ۲۵ س، جلد میشن، ترنج دار، لبه دار، مجدول (مرمت شده).

آغاز: بسم... رب یسر و سهل الحمد لله الذی باسمه یفتح الامور و سوره ینشرح الصدور... (۱/ب)

انجام: ...کویبی که او را از بندی باز کشاد واللّه اعلم بالصواب تمت بعون اللّه و عونہ (۳۲۲/الف)

گولپینارلی: ۴: ۱۳۲

۱۱۸- همان اثر (جلد دوم) ۱۰۰

تفسیر از آیه ۶۲ سوره نساء آغاز می شود و تا آیه ۱۷۰ سوره اعراف ادامه دارد.

نسخ، محمود بن عیسی، بدون محل کتابت، ۲۳ صفر ۷۲۳ ه.، قطع (۲۴/۵×۱۸) ۳۳/۴×۲۵ س.م. ۶۰۶، ص. ۱۹ ق.، جلد ترنج دار، لبه دار.

آغاز: بسم اللّٰه الرحمن الرحیم قوله تعالی فکیف اذا اصابتهم مصیبه بما قدمت ایدیهم چون کنند چون فرا ایشان رسد رسیده از عذاب بذانج بیش... (ص ۲)

انجام: ...جه بود انا لا نضیع اجر المصلحین ایشان باشند بسامان و نیکوکاران و ما ضایع نکنیم مزدکاران در آن جهان و الحمد لله وحده.

گولپینارلی: ۱: ۳۳

۱۱۹- همان اثر (جلد سوم) ۱۰۱

تفسیر از آیه ۱۷۱ سوره اعراف آغاز می شود و تا آیه ۲۵ سوره ابراهیم ادامه می یابد.

نسخ، محمود بن عیسی، بدون محل کتابت، ۱۵ جمادی الاخر ۷۲۳ ه.، قطع (۲۴/۵×۱۸) ۳۳/۴×۲۵/۵ س.م. ۱۹۸، ق.، ۱۹ س.، جلد ترنج دار، لبه دار.

آغاز: بسم اللّٰه الرحمن الرحیم وان نتقنا الجبل فوقهم ای و اذکر ان زعزعنا و قلعنا و رفعنا و حبسنا الجبل فوقهم... (۲/الف)

انجام: ...مردمان در ان در اندیشند و بند گیرند بمثلهای قرآن تذکر اندیشه کردن بوذ و بند گرفتن بوذ. (۱۹۸/ب)

توضیح: در ورق ۱/ب نوشته شده که اثر جلد سوم تفسیر حسین واعظ است؛ ولی با توجه به اینکه نسخه ۱۸۷ سال پیش از درگذشت واعظ استنساخ شده، این سخن نمی تواند درست باشد.

گولپینارلی: ۱: ۳۵

۱۲۰- همان اثر (جلد چهارم) ۱۰۲

تفسیر از آیه ۲۶ سوره ابراهیم آغاز می شود و تا آیه ۵۵ سوره مؤمنون ادامه می یابد.

نسخ، محمود بن عیسی، بدون محل کتابت، ۷۲۳ ه.، قطع (۲۴×۱۸/۵) ۳۴×۲۵/۵ س.م.، ۱۹۰ ق.، ۱۹ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار.

آغاز: بسم‌الله‌الرحمن‌الرحیم قوله عز و جل و مثل کلمه خبیثه کسجره خبیثه‌احتث من فوق‌الارض مالها من قرار و داستان سخن بلیذ و بد یعنی کلمه شرک... (ب/۱)

انجام: ...بل لایشعرون بل که نمی‌دانند و آگاه نداند... بل لایشعرون تمت والحمد لله رب العالمین (۱۹۰/الف)

گولپینارلی: ۱: ۳۶

۱۲۱- همان اثر (جلد پنجم) ۱۰۳

تفسیر از آیه ۵۶ سوره مؤمنون آغاز می‌شود و تا آیه ۲۰ سوره سبا ادامه می‌یابد.

نسخ، محمود بن عیسی، بدون محل کتابت، ۱۵ جمادی‌الاولی ۷۲۴ ه.، قطع (۲۵×۱۸) ۳۳×۳۵ س.م.، ۲۰۳ ق.، ۱۹ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار.

آغاز: بسم‌الله‌الرحمن‌الرحیم نسارع لهم فی‌الخیرات بل لایشعرون خدا گفت عزّ و جل... (ب/۱)

انجام: ...الکفر الا قلیلاً و هم المؤمنون برین قول این من تفسیر باشد و بر قول اول این من تبعیض باشد.

گولپینارلی: ۱: ۳۷

۱۲۲- همان اثر (جلد ششم) ۱۰۴

تفسیر از آیه ۲۱ سوره سبا آغاز می‌شود و تا پایان سوره فتح ادامه می‌یابد.

نسخ، محمود بن عیسی، بدون محل کتابت، ۱۵ رمضان ۷۲۴ ه.، قطع (۲۵×۱۸/۵) ۳۲/۵×۲۶ س.م.، ۱۸۷ ق.، ۱۹ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار.

آغاز: بسم‌الله‌الرحمن‌الرحیم و ما کان له علیهم من سلطان خدا گفت نبوذ و نباشد او را یعنی ابلیس رابریشان... (ب/۱)

انجام: ...عظیم باشند جنانک درین آیت یاد کرد (۱۸۷/الف)

توضیح: در پایان این جلد (ب/۱۸۷) صلوات بر پیامبر اسلام و دوازده امام معصوم درج گردیده که توسط شخصی نامعلوم نوشته شده و نام شاه اسماعیل (العبد اسمعیل بن حیدر صفوی) در زیر آن ضبط گردیده است.

گولپینارلی: ۱: ۱۰۴

۱۲۳- همان اثر (جلد هفتم) ۱۰۵

تفسیر از آغاز سوره حجرات تا پایان قرآن مجید ادامه می یابد.

نسخ، محمود بن عیسی، بدون محل کتابت، ۱۱ صفر ۷۲۵ ه.، قطع (۲۴×۱۸/۵) ۳۲×۲۵/۵ س.م، ۱۸۷ ق.، ۱۹ س.، جلد ترنج دار، لبه دار.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم خبر است از مصطفی علیه السلام که او گفت هر که سوره الحجرات را بخواند او را دهد بهر اجر ده حسنات... (۱/ب)

انجام: ...آنکاه آنرا بآتش سوخت و مصطفی علیه السلام درست کشت و برخاست... واللّه اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب (۱۸۷/الف)

گولپینارلی: ۱: ۳۹

۱۲۴ - تفسیر ۱۱۱**مؤلف ناشناس**

تفسیر از آغاز سوره انعام تا آیه ۸۱ سوره نحل ادامه دارد.

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ.اواخر قرن هفتم و یا اوایل قرن هشتم هجری)، قطع (۱۹×۱۳) ۳۵×۱۶ س.م، ۲۶۲ ق.، ۲۱ (و بعضاً ۲۰) س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف میشن، لبه دار.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم سوره الانعام... عبدالله عباس رضی الله عنه گفت که این سوره بمکه... (۱/ب)

انجام: قل الحمد لله الذی لم یتخذ ولدا... که هیچ کس را بفرزندی نگرفت و اگر او را فرزندى بودى نیکوی... اگر او را یاری دهی بایستی کار او فرود... (۲۶۲/ب)

گولپینارلی: ۱: ۴۴

۱۲۵ - تفسیر ۹۲**مؤلف ناشناس**

اثر تفسیر قرآن کریم است و از آیه ۹۲ سوره آل عمران شروع می شود و به آیه ۹۱ سوره نساء ختم می گردد. هر کدام از آیات به فارسی ترجمه شده و به عربی تفسیر گردیده است.

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲×۸/۵) ۱۸×۱۳ س.م، ۲۱۹ ق.، اکثر آیات بشنگرف نوشته شده است، جلد ترنج دار، لبه دار.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذی جعل نیل البرّ فی انفاق المؤمنین علی المستحقین... (۱/ب)

انجام: ...و اغلظ بالاخلاق الروحانيات المحمودات و التخليه عن الرذائل المذمومات... علی ید مؤلفه فقیر

عفو الله الغنی امام الحسنی الحسینی.

توضیح: گولپینارلی معتقد است شخصی نام مؤلف را که در آخر قید شده بود حذف کرده و اسم خود را بطور ناخوانا (الحسنی الحسینی) درج کرده است.

گولپینارلی: ۱: ۲۷

۱۲۶ - تفسیر سوره محمد و سوره الفتح ۲۱۱۸/۱

مؤلف ناشناس

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۷×۹) ۲۳×۱۵ س.م، ۱۷ ق، ۱۷ س، اوراق مجدول بشنگرف، جلد مقوا (روکش کاغذی)، عطف و گوشه بندها میشن.

آغاز: بسم... و وثق به قوله تعالی و الذین کفروا و صدواعن سبیل اللّٰه اضلّ اعمالهم آنهاکه کافر شدند و دیگران را نیز ره زدند... (۱/ب)

انجام: ...قومی اسیر موج هوا و قومی اسیر موج صفا در ماهییت (کذا) حیوه نظر کن او معلوم نمی شود الا بمثال ادراکات خوش و ناخوش کی اثر بهشت و دوزخ اند واللّٰه ولی التوفیق تم (۱۷/ب)

توضیح: باتوجه به سبک بیان، این تفسیر به احتمال قریب به یقین از آن سید برهان الدین محقق ترمذی است (گولپینارلی: منبع پائین)

در نسخه قید تملک بنام بستان چلبی و قید وقفیه بنام همدم چلبی دیده می شود.

گولپینارلی: ۲: ۱۸۳

۱۲۷ - تفسیر نسفی ۱۰۶

ابو حفص نجم الدین عمر بن محمد نسفی (۴۶۱-۵۳۷ هـ)

عمر بن احمد (محمد) نسفی سمرقندی حنفی، ملقب به نجم الدین و مکئی به ابی حفص عالمی متکلم، اصولی، فقیه، مفسر و محدث بود. قریب یکصد رساله در مباحث فقهی و جز آن تصنیف کرده است. از میان آثار او می توان به «الاکمل الاطول»، «التیسیر فی التفسیر»، «العقائد النسفیة»، «طلبه الطلبة» و «تاریخ سمرقند» اشاره کرد.

(معین ۲: ۲۱۲۰)

بنگرید: تفسیر نسفی، تصحیح عزیز الله جوینی، تهران (۱۳۵۳)؛ برگل ۱: ۱۱۴

نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۸ هـ)، قطع (۲۴×۱۳) ۲۹/۲×۱۷/۵ س.م، ۳۴۳ ق، ۲۹ س، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم آغار کردم بنام خدای بخشاینده روزی دهنده آمرزنده... (ب/۱)

انجام: ... من الجنة و انک وسوسه کننده بود از پریان والناس و بود از آدمیان وقع الفراغ من کتابه کلام الله تعالی مع تفسیره (۳۴۳/ب)

توضیح: این نسفی را نباید با محمد نسفی (معروف به برهان الدین) صاحب آثاری چون «العقائد النسفیة» و «فصول النسفی فی علم الجدل» اشتباه کرد که او نیز از اعظام علمای حنفی بوده است.

گولپینارلی: ۱: ۴۰

۱۲۸ - تکمیل الصنعة ۲/۲۴۷۶

عطاء الله بن محمود حسینی

مؤلف که متخلص به عطائی می باشد از شاعران نامی اواخر قرن نهم و اوایل قرن دهم بوده و از مختصان امیرعلیشیر نوائی بشمار می رفته و مداح مخصوص او بوده است. وی کتابهای بسیاری در صناعت شعر تألیف کرده که از آن جمله است: «بدایع الصنایع» (در عروض و قوافی)، «منتخب الصنعة» (در قافیه)، «کامله الصنعة» (در فن شعر). کتاب تکمیل الصنعة در معانی و اقسام شعر و محسنات کلام و معما و عروض و قافیه است (نفیسی: ۱: ۳۲۴)

بنگنید: ذریعه ۴: ۴۱۹ (ذریعه عنوان متناوب: «صنعة الشعر» رانیز قید کرده است)

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، ۱۹ ق. (از ۳۵/ب تا ۵۳/ب)، ۱۹ س.، جلد مقوا (روکش کاغذی)، عطف میشن.

آغاز: بسم... سپاس بی قیاس صانعی را که تأسیس بدایع مصنوعات و نظم سلسه موجودات... (ب/۵۳)

انجام: ... نسبت بقافیه مشابه حال انکس بود او را ردیف نام کردند...

ور سهو و خطایی شده باشد واقع رب اغفرلی انک انت الوهاب (ب/۵۳)

گولپینارلی: ۲: ۴۵۳

۱۲۹ - تلخیص تذکره الاولیاء ۱۵۰۸

تلخیص کننده ناشناس

نام صاحب تلخیص معلوم نیست ولی از عبارتی که در نسخه موجود است بر می آید که وی این اثر را بخواهش مجدالدین خوارزمی فراهم آورده است. با توجه باینکه مجدالدین در ۶۰۷ و یا ۶۱۱ هجری شهید شده، شکی نمی ماند که تلخیص در حیات عطار صورت گرفته است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه.)، قطع (۱۲/۳×۸/۵) ۱۷/۷×۱۲/۵ س.م، ۱۸۲ ق، جلد معمولی.
آغاز: الحمد لله رب العالمین... بدانک چون از قرآن و احادیث که گذشتی هیچ سخن والاتر از سخن مشایخ
 رحمهم الله تعالی... (۱/ب)
انجام: ... و طبقی انجیر تازه در پیش ایشان بنهاد والسلام (۱۸۲/الف)

گولپینارلی: ۱: ۱۹۲

۱۳۰ - [تلخیص کنزنامه] ۱۶۴۴/۸

جلال سافرشاه [اطلاعی از سرگذشت شاعر بدست نیامد]

رساله منظوم، ۱۲۴ بیتی است که بصورت ترجمه و تلخیص «کنزنامه» تهیه شده و در آن «ابجد» بر اساس عقاید
 حروفیه شرح شده است. صاحب تلخیص در اثر خود یادآوری می کند که «کنزنامه» اثر بایزید می باشد که در گیلان
 بدنیا آمده است (۱۱۹/ب)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۱۵×۱۰ س.م، ۶ ق. (از ۱۱۹/ب تا ۱۲۴/ب)، جلد مقوای،
 ترنجدار، لبه دار.

آغاز: بسم...

به ثنای مقدر بیچون خالق کن بامر کن فیکون (۱۱۹/ب)

انجام:

چون بخوانی ز تو دعا خواهد فاتحه گر بخوانی هم شاید (۱۲۴/ب)

گولپینارلی: ۱: ۲۲۹

۱۳۱ تمهیدات ۱/۱۷۳۰

ابوالمعالی عبدالله بن محمد میانجی همدانی (۴۹۲ مقت. ۵۲۵ ه.)

ابوالمعالی عبدالله بن محمد ملقب به عین القضاة همدانی شاگرد احمد غزالی تحصیل حکمت و عرفان و کلام و ادب عربی
 دیده بود. غزالی با آن همه عظمت مقام در مکتوبهای خود بدو، او را «قره العین» خطاب می کرده است. او را آثار متعددی
 است از جمله «تمهیدات» که در تمهید ده اصل تصوف و اسرار عرفانی است. عین القضاة به توطئه بدخواهان به کفر و
 الحاد متهم شد تا اینکه در شب ۷ جمادی الاخر ۵۲۵ هجری در همدان بدار کشیده شد. (معین ۵: ۱۲۲۷)

بنگرید: ف. مشار ۴۴۷؛ احوال و آثار عین القضاة/ تألیف رحیم فرمنش، (تهران) ۱۳۲۸؛ معجم مؤلفی الشیعه ۴۳۶؛
 صفا ۲: ۹۳۶-۹۴۴؛ کشف الظنون چاپ ترکیه (۱۹۴۱)؛ منزوی ۱/۲: ۱۰۹۷؛ ریحانه ۳: ۱۴۴-۱۴۵؛ ذریعه ۱۲: ۲۴؛

منزوی: (نسخه های پاکستان) ۳: ۱۳۶۰

تعلیق، احمد بن یعقوب بن سید احمد بن عبدالله، بدون محل کتابت، ۸۰۸ ه.، ۶۱ ق. (از ۵/ب تا ۶۵/ب)، ۲۵ س.، بالای آیات و احادیث خط قرمز کشیده شده، جلد ترنج دار، مجدول.

آغاز: بسم... بدان که در حق صورت بینان... (۵/ب)

انجام: ... و ارجو که عن قریب میسر شود فان تولوا فقل حسبی الله لا اله الا هو علیه توکلت و هو رب العرش العظیم تم الكتاب (۶۵/ب)

توضیح: تردیدی نیست که این کتاب از مؤلفات نزدیک بسال شهادت عین القضاة است و سال تألیف آن بعد از سال ۵۲۰ هجری است، زیرا وی احمد غزالی را با دعای رحمه الله علیه یاد می کند. در حواشی اشعاری بویژه از مولانا و مناجاتی منظوم که منسوب به حضرت علی علیه السلام می باشد جای گرفته است.

گولپینارلی ۲: ۵۲

۱۳۲ - همان اثر ۱۹۶۱

تعلیق، حسین بن عبدالله بن موسی التبریزی الحسینی، آدانا، ۸۹۴ ه.، ۱۶۲ ق.، ۱۴ س.، اوراق مجدول بشنگرف، جلد ترنج دار، لبه دار.

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین... اما بعد بدانکه در حق صورت بینان و ظاهر جویان با مصطفی علیه السلام خطاب این امد و تریهم یظرون الیک... (۱/ب)

انجام: همان

توضیح: در حاشیه ابیاتی از مولانا و سعدی درج گردیده است.

گولپینارلی ۲: ۲

۱۳۳ - همان اثر ۱۶۹۳

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.، قطع (۱۳×۷) ۲۰/۵×۱۲/۵ س.م.، ۱۴۴ ق. ۱۵ س.، جلد ترنج دار، لبه دار.

آغاز: بسم... کتاب زیده الحقایق فی کشف الدقایق للعالم الربانی عین القضاة الهمدانی قدس الله سره العزیز اما بعد بدانکه در حق صورہ بینان و ظاهر جویان ... (۱/ب)

انجام: همان (۱۴۴/ب)

توضیح: عنوان این نسخه بصورت «زبدہ الحقایق فی کشف الدقایق» نوشته شده است.

گولپینارلی ۲: ۵

۱۳۴ - تیمورنامه ۲۵۴۳

عبدالله هاتفی جامی (ف. ۹۲۷ ه. ۰)

مولانا عبدالله هاتفی جامی از شاعران نامی و خواهرزاده نورالدین عبدالرحمن جامی بود. میر علیشیر در «مجالس النفائس» گوید در خدمت جامی بوده و اگر چه در جوانی عاشق و پریشان بود مرد پخته‌ای شد. گویند او از دای خود اجازت خواست تا پنج مثنوی در اقتفای «خمسه» نظامی بسراید. پس از آزمایش به او اجازه داده شد و او چهار مثنوی سرود. هاتفی بجز دیوان قصاید و غزلیات، تقلید از خمسه نظامی کرده و پنج مثنوی سروده است. «تیمورنامه» (یا تمرنامه، یا ظفرنامه منظوم) یکی از این هاست که صاحب «مجالس النفائس» بنام «ظفرنامه» نامیده و در برابر «اسکندرنامه» نظامی سروده شده است. وی همچنین «شاهنامه» ای نیز دارد که به «اسمعیل‌نامه» معروف است و از غزوات شاه اسمعیل صحبت می‌کند. (نفیسی ۱: ۳۱۴)

بنگرید: اته ۶۲-۶۳؛ صفا ۴: ۴۳۸ به بعد؛ ریحانه ۴: ۳۰۵؛ ذریعه ۴: ۵۱۸

تعلیق پخته، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۲۲ ربیع‌الاول ۹۹۰ ه.، ۱۱۳ ق.، ۱۹ س.، جلد میشن ترنج‌دار، لبه‌دار، با گوشه‌بند.

آغاز: باسمه سبحانه

بنام خدایی که فکر (و) خرد نیارد که تا کنه او پی برد

انجام:

الهی جو این نقش فرخ نهاد بآخر رسید آخرش خیر باد

توضیح: تنها نسخه «اسمعیل‌نامه» که در هزار بیت فراهم آمده در پترزبورگ مضبوط است. نک فهرست دورن

(Dorn)، ۳۸۳

گولپینارلی ۲: ۴۳۷

۱۳۵ - جام جم ۱۰۶ (نمایشگاه)

اوحدالدین بن حسین اوحدی مراغه‌ای اصفهانی (۶۷۳-۷۳۷ ه. ۰)

شیخ اوحدالدین (یارکن‌الدین) بن حسین اوحدی مراغه‌ای اصفهانی از شاعران معروف قرن هفتم و هشتم هجری و از عارفان مشهور عهد خویش است... وی در ضمن سیاحت بکرمان رفت «و شراب معرفت از دست ابوحماد اوحدالدین کرمانی چشید». ... جام جم منظومه‌ای است در بیست و پنجهزار بیت بر وزن و روش «حدیقه الحقیقه»

سنائی و بتقلید و استقبال از آن... (صفا ۲/۳: ۸۳۱ به بعد)
 جام جم که خود اوحدی آن را «گنج معنی» نامیده در سه دور است: دور اول در مبدأ آفرینش، دور دوم در کیفیت معاش اهل دنیا و دور سوم در معاش و احوال آخرت.

بنگرید: منزوی ۴: ۲۷۳۵؛ ذریعه ۵: ۲۳ و ۹: ۱۱۱؛ مشار (مؤلفین) ۱: ۷۰۳؛ ف. مشار ۴۶۴
 تعلیق پخته، محمود، بدون محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه. ق)، قطع (۳/۱۲×۵) ۱۰×۱۸ س.م، ۱۷۷ق.
 ته نقش دارو آهارزده، ۱۴ س. (یک بیت در هر سطر)، اوراق مجدول آبی، سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن، مجدول، ترنج دار، لبه دار.

آغاز:

قل هو الله لا مرا قد قالمن له الحمد دايمًا قوال (۱/ب)

انجام: دل او را بذکر عادت کن کار او ختم بر سعادت کن (۱۷۷/الف)

۱۳۶ - جام جهان نما ۱۴/۱۷۲۲

شمس الدین محمد بن عزالدین تبریزی (۷۴۹-۸۰۹ ه. ق)

شمس الدین محمد ملقب به محمد شیرین بجهت اینکه بیشتر ایام عمر خود را در تبریز گذرانده به تبریزی اشتها یافته است. «جام جهان نما» یا «کلیات علم توحید» یا «مراتب وجود» ترجمه و تلخیص از «مشارق الدراری الزهر فی کشف حقایق نظم الدرر» (شامل عالی ترین مباحث کلامی یعنی توحید و ولایت) تألیف سعدالدین سعید فرغانی (شاگرد شیخ کبیر صدرالدین قونوی) می باشد که شرحی بر خمربه ابن فارض است. بر «جام جم» شروح بسیاری نوشته شده است. (نفیسی ۱: ۲۰۹ به بعد؛ ۲: ۷۶۲ به بعد)

بنگرید: مشارق الدراری، تصحیح سید جلال الدین آشتیانی، (مشهد، ۱۳۵۷)؛ ف. مشار ۴۶۵؛ منزوی (نسخه های پاکستان) ۳: ۱۳۷۶؛ صفا ۳: ۱۱۲۷ به بعد؛ ذریعه ۹: ۱۰۷۹

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۲ ه. ق). ۱۱ ق. (از ۲۲۸/الف تا ۲۳۸/الف)، ۱۱ س.، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن)، لبه دار.

آغاز: بسم... حمد بی حد و شکر بی عد سزای ذاتی که وحدتش منشی (منشأ) احدیت... (۲۲۸/الف)

انجام: ...والله يقول الحق و هو يهدى السبيل تمت الرسالة جام جهان نماى بتانيد (كذا) خدای واللّه اعلم بالصواب (۲۳۸/الف)

توضیح: در فهرست نسخه های خطی کتابخانه آیه اله مرعشی (۱: ۶۶) این کتاب مجهول المؤلف قید شده است.

۱۳۷ - جامع‌الایات ۲۰۸۱**اسماعیل رسوخی اتقروی (ف. ۰۵۱۰۴۱)**

اسماعیل رسوخی از مولوی شناسان ترک است که ابتدا پیرو طریقت بایرامی بود و بعداً دل به مولویه سپرد. وی پس از تألیف «جامع‌الایات و فاتح‌الایات» آن دو را با هم تلفیق کرد و اثری بنام «مجموعه‌اللطف و مطموره‌المعارف» فراهم آورد. این کتاب اساس شرح مثنوی او را آماده ساخته است. رسوخی دده در شعر هم دستی داشت و در خصوص ادبیات آثاری چون «مفتاح‌البلاغه» و «مصباح‌الفصاحه» نوشته است. مزار او در مولویخانه غلطه (استانبول) قرار دارد.

(تاریخ ادبیات ترک، تألیف سامی بانارلی ۲: ۶۹۹-۷۰۰)

اثر در ارتباط با تفسیر و توضیح آیات و احادیثی است که در مثنوی مولوی آمده است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۰/۸×۱۰/۵) ۲۸/۶×۱۸ س.م، ۱۸۴ ق، ۲۱ س، جلد میشن (روکش ابری)

آغاز: بسم... حمد و ثنای بی قیاس که بیرون خطه و حدود عقول اناس... (۱/ب)

انجام: ... لابد و لازم در که شب و روز بوکتاب معرفت نصابه متوغل و شاغل اوله و الحمدلخالق‌العباد... تم فی سنه اربع و عشرين و الف.

توضیح: نسخه که در حیات مؤلف و از روی نسخه وی استنساخ گردیده در سال ۱۱۴۷ وقف درگاه مولانا شده است.

گولپینارلی ۲: ۱۴۰

۱۳۸ - همان اثر ۲۰۸۲

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵×۷/۹) ۲۰×۱۳/۷ س.م، ۲۳۴ ق، ۱۷ س، جلد میشن، لبه‌دار.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۲۳۴/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۴۰

۱۳۹ - جزیره مثنوی ۲/۲۴۷۴**سنان‌الدین یوسف سینه چاک (ف. ۰۵۹۵۳)**

یوسف سینه چاک برادر شاعر حیرتی یکی از مشایخ طریقت مولویه است که در خانقاه استانبول به ارشاد مردم می‌پرداخت. از یوسف سینه چاک دو اثر بنام «جزیره مثنوی» و «منتخبات ربانامه» باقی مانده است. در «جزیره

مثنوی» ۳۶۶ بیت مثنوی مولوی انتخاب شده است. از اشعار او برمی آید که وی معتقد به وحدت وجود بود و اعتقادات حروفیه را مورد تأیید قرار می داد. (مولویه پس از مولانا، ۱۲۴-۱۲۷)
بنگرید: کتابشناسی مولانا (به زبان ترکی) ۲: ۱۴۴؛ عثمانلی مؤلفری ۱: ۱۸۰
 تعلیق، خیرالدین الفراسوی، بدون محل کتابت، ۹۳۳ ه.، قطع ۱۵/۵×۱۰/۷ س م، ۲۶ ق. (از ۸/ب تا ۳۳/ب)، ۱۴ س.، جلد مقوا (روکش ابری) عطف میشن.

آغاز:

بشنو این بلبل چه افغان می کند   قصه هجر گلستان می کند (۸/ب)

انجام:

هین که تاریخ گزینش بشنوی   هست لولوهای درج مثنوی (۳۳/ب)

توضیح: نسخه ای ارجمند از این اثر در ۵۸ ورق و با خط تعلیق در کتابخانه خصوصی پروفیسور دکتر میکائیل بایرام (استاد دانشگاه سلجوق) مضبوط است که اوایل محرم الحرام سال ۹۴۰ هجری (۱۳ سال بعد از فوت مؤلف) به قلم حیدر علی بن مصطفی استنساخ شده است.

گولپینارلی ۲: ۴۰۱

۱۴۰ - همان اثر ۲۰۳۹/۴

تعلیق، محمد عالم فرغانی، بدون محل کتابت، ۱۲۳۷ ه.، قطع ۲۱×۱۱/۶ س م، ۴ ق. (از ۱۹۳/ب تا ۱۹۶/ب)، ۱۹ س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه بندها میشن.

آغاز: بسم... حمد بی غایه و بی حد و شکران لا یحصى و لایعد مران خدایرا که... (۱۹۳/ب)

انجام:

این نه نجم است و نه رمل است (و) نه خواب   وحی حق واللّه اعلم بالصواب (۱۹۶/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۰۹

۱۴۱ - همان اثر ۲۱۷۹/۲

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۹/۹×۱۳ س م، ۱۲ ق. (از ۱۰۸/ب تا ۱۱۹/ب)، سرعنوانها بشنگرف، جلد ترنج دار، عطف و گوشه بندها میشن (مرمت شده)

آغاز: بسم... حمد بلا غایه و بی حد و شکر لا یحصى و لایعد... (۱۰۸/ب)

انجام:

این نه نجمست و نه رملست و نه خواب و حی حق واللّه اعلم بالصواب (۱۱۹/ب)

گولپینارلی ۲: ۲۵۶

۱۴۲ - همان اثر ۷۳۹۲

رقاع، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۷×۷/۳) ۲۰×۱۴/۵ س م، ۵۳ ق، ۱۷ س، بالای ابیات خط قرمز کشیده شده است، جلد مقوا.

آغاز: بسم... ای شدی عطشان بحر معنون فرجه کن در جزیره مثنوی سلطان العاشقین و برهان المعشوقین حضرت مولانا قدسناالله... بشنو این نی چون حکایت می کند... (۱/ب)

انجام: ... اول پر هوس درونندن عار ایدوب و حجابندن کندو کفرنندن اوصانور (۵۳/ب)

گولپینارلی ۴: ۱۱۸

۱۴۳ - جمع مختصر ۲۴۷۶/۱

محمد وحیدی تبریزی (ف. ۱۳۹۲ هـ.)

وحیدی تبریزی مؤلف این اثر که در ارتباط با عروض نوشته شده، مردی مهذب بود و عروض و قافیه را خوب می دانسته و رساله ای در این فن (برای برادرزاده خود) نوشته که به «مختصر وحیدی» معروفست و از رایج ترین کتابهای این فن است و نیز «مفتاح البدایع» را در لغت فارسی نوشته است. وی شهرانگیزی برای مردم تبریز نیز سروده که معروف بوده است (نفیسی: ۲: ۷۰۷)

بنگرید: دانشمندان آذربایجان ۳۹۳؛ منزوی ۱/۲: ۱۲۸۵؛ ذریعه ۴/۹: ۱۲۶۵ و ۱۳۹: ۵

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، ۳۴ ق. (از ۱/ب تا ۳۴/الف)، ۱۹ س، جلد مقوا (روکش کاغذی)، عطف میشن.

آغاز: بسم... سپاس بی قیاس واجب التعظیمی را که بتشریف نطق انسان را مشرف ساخت و کلام موزون و علم اوزان موهبت فرمود... (۱/ب)

انجام: ... هر کس را که این مقدار علم قافیه بداند او را کفایت باشد والسلام (۳۴/الف)

توضیح: عنوان اثر در نسخه های مختلف به اشکال گونه گونه چون «مختصر المنشآت» و «مختصر وحیدی» ضبط شده است. یکی از کهن ترین نسخ این اثر در آکادمی علوم لنین گراد (موزه آزیاتسکی) تحت شماره ۴۸۳ مضبوط است که

در سال ۹۲۲ هجری استنساخ شده و فیلم آن در دانشگاه تهران (۳۵۳۶/۳) نگهداری می شود.

گولپینارلی ۲: ۴۵۲

۱۴۴ - جواب به نامه جلال الدین آغا بهرام ۱۱/۱۷۳۳

مؤلف ناشناس

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ یا ۱۰ ه. ق)، قطع (۱۳/۳×۹/۵) (۱۸/۲×۱۳/۵) س م، ۲ ق. (از ۱/۴۴ ب تا ۱/۴۵ ب)، ۱۵ س، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول، عطف و گوشه بندها مرمت شده (در داخل محفظه) آغاز: اما فی کتاب کان للقلب مهجئه... (۱/۴۴ ب) انجام: ...و توفیق دو جهانی قرین حال ملازمان آن جناب باد (۱/۴۵ ب)

گولپینارلی ۲: ۶۱

۱۴۵ - [جواب سعدالدین مروزی به سؤالات نورالدین عبدالرحمن خراسانی] ۲۱/۵۰۲۰

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۲×۶/۸) (۱۷×۸/۵) س م، ۷ ق. (از ۱/۲۷ ب تا ۱/۳۳ الف)، جلد میشن، مجدول (فرسوده) آغاز: فی المعارف و الحقایق اورده اند که وقتی در بغداد... (۱/۲۷ ب) انجام:

تواو نشوی و لیک اگر جهد کنی جای برسی کز تو تویی برخیزد (۱/۳۳ الف)

گولپینارلی ۳: ۲۸۱

۱۴۶ - [جواب مولانا به سؤالی در حق حضرت علی (ع)] ۴/۳۱۴۶

این نوشته هشت سطر است که به مولانا نسبت داده می شود در مجموعه حسین فخرالدین دده (متوفی به سال ۱۳۲۹ ه. ق) فرزند شیخ نظیف مولوی نیز ضبط شده است. نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۱/۷×۱۶/۵) س م، ۱ ق. (۱/۸۵ ب)، جلد میشن، ترنج دار (با مهر سلیمان)، لبه دار، مجدول. آغاز: در حق حضرت علی از حضرت مولانای رومی قدسنا الله سره العزیز پرسیدند که در حق علی بن ابی طالب چه فرمایی... (۱/۸۵ ب)

انجام: ...و اگر ذاتش می‌پرسی لیس کمثله شیئی و هوالسمیع‌العلیم (۱۸۵/ب)

گولپینارلی ۳: ۱۱۵

۱۴۷ - جواهرالاسرار ۱۶۴۰

جمال‌الدین علی بن حمزه آذری طوسی (۷۸۴-۸۶۶ ه.ق)

شیخ جمال‌الدین از معاریف شعرای قرن نهم هجری بود. وی حدیث و حکمت را از شیخ محی‌الدین غزالی طوسی آموخت. بعداً در حلقه مریدان شاه نعمت‌الله ولی در آمد. از آثار اوست: «مثنوی بهمن‌نامه»، «مثنوی امامیه»، «سعی‌الصفاء»، «تاریخ کعبه»، «مفاتیح الاسرار» (مفتاح الاسرار)... (نقیسی: ۱: ۲۹۳)

در منابع مختلف از جمله «کشف‌الظنون» و «الذریعه» نام مؤلف و اثر بصورت‌های گونه‌گون درج شده است. مؤلف در این اثر از اسرار حروف مقطعه قرآن، از مظاهر اسماء‌الله در این جهان، از تقسیم امامت به دو نوع: امامت عامه و امامت خاصه... صحبت می‌کند. وی در ابواب دیگر کتاب به شرح و تأویل ابیاتی برمیخیزد که بنظر او از آن مولانا است و نیز از عروض و معما بحث به میان می‌آورد.

بنگرید: صفا: ۳۲۳؛ ف. مشار ۵۱۳؛ ذریعه ۵: ۲۶۱

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۸×۷/۹) ۲/۱۳×۴/۲۲ س م، ۳۱۹ ق، ۱۷ س، جلد معمولی. توضیح: کتاب همراه با «اشعه‌اللمعات» و چند رساله دیگر در سال ۱۳۰۳ هجری شمسی در تهران بطبع رسیده است)

گولپینارلی ۱: ۲۱۹

۱۴۸ - جواهرالاسرار و زواهرالانوار ۱۷۳۰/۲

کمال‌الدین حسین بن حسن خوارزمی کبروی (مقت. ۸۴۰ ه.ق)

شیخ کمال‌الدین از بزرگان عرفای قرن نهم هجری و از مریدان خاص خواجه ابو‌الوفای خوارزمی عارف مشهور آن زمان بوده است. از جمله آثار اوست: «مقصد‌الاقصى فی ترجمه‌المستقصى» که اثری در سیرت رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم است. وی دو شرح بر مثنوی نوشته که یکی همین اثر است و دیگری «کنوزالحقایق فی رموزالدقایق» نام دارد. از او دیوانی باقی مانده که بخطا به حسین بن منصور حلاج نسبت می‌دهند. (نقیسی: ۱: ۲۴۲)

مؤلف در این اثر (که در سال ۱۲۰۹ هجری در هندوستان بطبع رسیده) از علم توحید، اصول تصوف و احوال سلوک و مشایخ واصطلاحات صوفیان نیز سخن به میان آورده است.

بنگرید: صفا ۴: ۴۸۳؛ اته ۱۶۴؛ منزوی ۵: ۳۴۴؛ ذریعه ۵: ۲۶۱؛ منزوی: (نسخه‌های پاکستان) ۳: ۱۶۳۲

نسخ، احمد بن یعقوب بن سید احمد بن عبدالله، بدون محل کتابت، ۸۰۸ هـ.، قطع (۲۰×۱۵/۱) ۲۷×۱۵/۷ س م، ۲۴۱ ق. (از ۶۹/ب تا ۳۰۹/ب)، ۲۵ س.، جلد ترنج‌دار، مجدول.

آغاز: حمد بی حد و غایت و ثنای بی عد و نهایت حضرت پادشاهی را که در سراق لم یزلی بفردانیت معروفست (آغاز مجلد اول) (۶۹/ب)

انجام:

ولی چو کشتی تن بشکند ز موج حوادث رسان تو تخته جان مرا بساحل ایشان

(انجام مجلد سوم) (۳۰۹/ب)

توضیح: کشف‌الظنون عنوان این اثر را «کنوزالحقایق فی رموزالدقایق» ذکر می‌کند (۲: ۱۵۸۷)، در صورتی که این اثر، همانگونه که اشاره شد کتابی دیگر در شرح مثنوی مولوی است.

گولپینارلی ۲: ۵۲

۱۴۹ – همان اثر ۱۷۰۸

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۵×۱۰/۵) ۲۱×۱۵ س م، ۲۵۸ ق.، ۱۹ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: همان (۱/الف)

انجام: ... و شرکت درکار حق روا نبود (۲۵۸/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۷

۱۵۰ – جواهر بواهر مثنوی (مجلد ۱) ۲۰۷۸

سید عبدالله (صاری) (۹۹۲-۱۰۷۱ هـ.ق.)

صاری عبدالله ملقب به رئیس‌الکتاب فرزند یکی از شاهزادگان مغرب بود. وی که نزد شیوخ مختلف عصر خود چون عزیز محمود خدائی تلمذ کرد منتسب به طریقت بایرامیه بود. از میان آثار ترکی و عربی او می‌توان به «نصیحه‌الملوک» (که سیاست‌نامه است)، «دستورالانشاء» و «مسلك‌العشاق» (در اتباط با سلوک) اشاره کرد. کتاب مورد توصیف در ۵ مجلد، شرح دفتر اول مثنوی است که به سلطان مراد چهارم تقدیم کرده است... (تاریخ ادبیات ترک/تألیف سامی بانارلی ۱: ۷۰۰-۷۰۱)

گویند سید عبدالله وقتی فهمید که رسوخی دده مشغول شرح مثنوی گردیده از روی ادب دست از کار کشید و تألیفش را با شرح دفتر اول به پایان برد.

بنگرید: ملامتیه تألیف عبدالباقی گولپینارلی (چاپ ۱۹۳۱) ص ۱۳۵-۱۴۲
 نسخ، خط شارح، بدون محل کتابت، ۲۸ ربیع الاول ۱۰۴۰ ه.، قطع (۱۸/۹×۴) ۲۴/۲×۱۸ س م.، ۴۵۸ ق.، ۲۹ س.،
 جلد میشن قهوه‌ای، ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول.
آغاز: بسم... هر درّ یکتای حمد و ثنا و هر گوهر زیبای مدح گران‌بها... (۱/ب)
انجام: ... و انی غفورلکم فی الازل و اتمم فی کتم‌العدم و انی رحیم علیکم (۴۵۸/ب)
توضیح: قدیمی‌ترین نسخه این اثر در کتابخانه حاج سلیم آغا (اسکدار) مضبوط است که سی سال پیش از
 درگذشت مؤلف استنساخ شده است.
 شرح عبدالله صاری در ۵ مجلد (که همه مربوط به دفتر اول مثنوی است) در جریان سالهای ۱۲۸۷-۱۲۸۸ هجری
 در استانبول چاپ شده است.

گولپینارلی ۲: ۱۳۶

۱۵۱ همان اثر (بقیه مجلد ۱) ۲۰۷۹

نسخ، خط شارح، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۲۸ ربیع الاول ۱۰۴۱ ه.، ۵۱۱ ق.، ۲۹ س.، جلد میشن، لبه‌دار،
 مجدول مطلاً.
آغاز: الحمدلله... جامی:

ای ز هر رو همه را روی بتو / روی هر ذره زهر سوی بتو (۱/الف)

انجام:

هر آنکس کین (کذا) دعا را گوید آمین / خدا بدهد مرادش به یقین آمین رب‌العالمین (۵۱۰/الف)

گولپینارلی ۲: ۱۳۷

۱۵۲ - جواهر التفسیر (تحفه الامیر) ۱۴۹ (نمایشگاه)

کمال‌الدین حسین بن علی کاشفی (ف. ۹۰۶ یا ۹۱۰ ه. .)

[یاد او در شماره ۱۶ گذشت]

مؤلف پس از آنکه در سال ۸۹۰ به اتمام نخستین جلد از تفسیر خود (چهار سوره نخست قرآن کریم) توفیق یافت
 در سال ۸۹۲ به تألیف جلد دوم آغاز کرد که در بوته توقف ماند و به انجامش موفق نشد و بجای آن «تفسیر مواهب
 علیه» را بنام علیشیر تألیف کرد. کاشفی در این تفسیر سنت اهل تسنن را بکار برده و با استفاده از کلمات عرفا و
 شعرا رنگ و بوئی عرفانی بدان بخشیده است.

بنگرید: مواهب علیه یا تفسیر حسینی باهتمام جلالی نائینی (تهران ۱۳۱۷)؛ منزوی ۱: ۴۲ (منزوی عنوان متناوب را «تفسیر الزاهرین» ضبط کرده است)؛ برگل ۱: ۱۴۴ به بعد.

تعلیق پخته، مقصود بن عبدالحق، بدون محل کتابت، ۹۵۳ ه.، قطع (۲۳/۶×۱۴) ۲۴×۳۴ س.م.، ۵۹۶ ق.، ۲۵ س.، اوراق مجدول مطلاً، جلد میشن مجدول ترنج‌دار، با گوشه‌بند (مرمت شده)
آغاز: بعد از تمهید قواعد محامد الهی و تأسیس مبانی ثناخوانی حضرت رسالت پناهی صلی‌الله علیه و آله و صحبه مصونۀ عن التناهی... (۱/ب)

انجام:

اول و آخر قرآن بچه با آمد و سین یعنی اندر ره دین رهبر تو قرآن بس

با خامه که این نامه اقبال نوشت و انجام سخن با یمن الفال گرفت

کفتم مه و سال و روز تاریخ یونس فی الحال دوم ز شهر شوال نوشت (۵۹۶/ب)

توضیح: صاحب ذریعه (۵: ۲۶۶) معتقد است که خود مؤلف تفسیر را با عنوان «مختصر الجواهر» در ۲۰ هزار بیت گزین کرده است.

۱۵۳ – جواهرالذات ۹۰ (نمایشگاه)

منسوب به فریدالدین ابو حامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری

[یاد او در شماره ۲۰ گذشت]

پروفسور ریتر این کتاب را (که در منابع مختلف به اشکال گونه‌گون چون «جواهر ذات» و «جواهرنامه» آمده) از آثار دوره دوم حیات عطار می‌داند و قزوینی معتقد است که این کتاب به عطار متعلق نیست. سعید نفیسی نیز در «جستجو در احوال و آثار فریدالدین عطار نیشابوری» آن را از آن عطار نمی‌داند (ص ۱۱۵-۱۱۴). گولپینارلی ضمن اشاره به ابیاتی سخیف که در پاره‌ای اوراق نوشته شده، معتقد است که این کتاب نمی‌تواند از آن عطار نیشابوری باشد و آن را به مؤلف «مظهرالعجائب» نسبت می‌دهد. از جمله این اشعار:

تو قدر خود نمیدانی که عرشی ز کرسی آمده در عین فرشی (۷/ب)

دلا معراج داری هست معراج چرا تیری نیاندازی بآماج (۴/ب)

منزوی (۴: ۱۷۵۰) ضمن معرفی نسخه‌های این اثر در کتابخانه‌های جهان، آن را از آن عطار تونی می‌داند.

بنگرید: ف. مشار ۵۱۷؛ ذریعه ۵: ۲۸۹ و ۱۹: ۱۵۲

نسخ سلجوقی، عثمان بن محمد بن حسین، بدون محل کتابت، ۱۰ جمادی‌الاول ۷۳۵ ه.، قطع (۲۴/۴×۱۷/۳) ۲۳×۳۲ س.م.، ۱۹۸ ق.، ۱۳ س.، ۴ ن.، اوراق مجدول بشنگرف، جلد میشن قهوه‌ای، مجدول ترنج‌دار، با گوشه‌بند.

آغاز:

بنام آنکه نور جسم و جانست خدای آشکار و نهانست (۱/ب)

انجام:

تو دانی هر چه خواهی کن که جانی نمی‌دانم دگر باقی تو دانی

تمت کتاب جواهرالذات... (۱۹۸/الف)

توضیح: کتاب در دو قسمت است: قسمت اول از ۱/ب تا ۹۱/ب و قسمت دوم از ۹۲/الف تا ۱۹۸/الف ادامه دارد. نسخه از سوی احمد بن مولانا عبادالله قره حصارى که در دوره سلطان سلیم (۹) کاتب دیوان همایون بود وقف درگاه مولانا شده است.

۱۵۴ - همان اثر ۱/۱۷۱۴

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۵×۷/۹) ۱۲×۱۸/۳ س م، ۴۳ ق. (از ۱/ب تا ۴۳/الف)، ۱۵ س.، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن)، ترنج‌دار.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام:

بکردم ختم اینجا جوهر ذات الهی واقفی بر جمله ذرات
بختم انبیا و ختم قرآن که ختم کار ما با خیر کردان (۴۳/الف)

گولپینارلی ۲: ۲۵

۱۵۵ - همان اثر ۲/۸۸ (اختصاصی گولپینارلی)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۵/۱۲×۲۰/۶ س م، ۳۹ ق. (از ۱۳/ب تا ۵۱/الف)، مختلف السطور، جلد مقوا (عطف میشن)، روکش پارچه‌ای.

آغاز: همان (۱۳/ب)

انجام:

بکردم ختم اینجا جوهر ذات الهی واقفی بر جمله ذرات (۵۱/الف)

۱۵۶ - همان اثر ۱/۱۷۳۵

تعلیق، محمود بن عبدالله، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۳×۸/۷) ۱۳×۲۰ س م، ۴۳ ق. (از ۱/ب تا ۴۳/الف)، جلد قهوه‌ای ترنج‌دار (با نقش گل و بوته)، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۴۳/الف)

توضیح: اثر نسخه‌ای منتخب از «جواهرالذات» است و عنوان آن بشکل «جوهرنامه شیخ عطار» ضبط گردیده است.

گولپینارلی ۲: ۶۴

۱۵۷- حاشیه لمعات ۱۷۳۴/۴

شارح ناشناس

بر کتاب «لمعات» که از اجله مؤلفات متصوفه فارسی است شروح متعددی نوشته شده که بعضی از آنها عبارتند از: اشعه‌اللمعات (جامی)، «الضوء» (صاین‌الدین ترکه‌اصفهان‌ی)، اللمحات فی شرح اللمعات (یارعلی شیرازی) و شروحو که شاه نعمت‌الله ولی، خاوری، برهان‌الدین ختلانی و درویش علی بر آن نگاشته‌اند. برای «لمعات» به توضیحی که برای این اثر در همین فهرست داده شده است رجوع کنید. تعلیق خام، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱×۱۵/۳) ۲۵×۱۷/۵ س م، ۸۹ ق. (از ۱/ب تا ۸۹/الف، در حاشیه)، ۱۵ س، جلد قهوه‌ای، لبه‌دار.

آغاز: ای برتر از آن همه که گفتند آنها که پدید یا نهفتند (۱/ب)

انجام: زین گنج که رایگان گشادم آرنند بدعای خیر یادم (۸۹/الف)

گولپینارلی ۲: ۶۳

۱۵۸- [حالات مختلف مصدر «کردن»] ۴۰۳۰/۷

مؤلف ناشناس

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۴×۱۲ س م، ۷ ق. (از ۵۵/ب تا ۶۱/ب)، جلد میشن (روکش پارچه‌ای)
آغاز: بسم... کرد فعل ماضی بناء معلوم مفرد مذکر غائب... (۵۵/ب)
انجام: ...چه عجب کردیم (۶۱/ب)

گولپینارلی ۳: ۱۸۳

۱۵۹- الحجۃ الاطهر فی احوال ائمة اننی عشر ۱۷۰ (اختصاصی گولپینارلی)

محمد بن محمد بن محمد (ف . پس از ۱۱۸۷ هـ . ق)

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

بقراریکه از متن کتاب (۲/ب) بر می‌آید مؤلف اثرش را در ذیقعه ۱۱۸۷ هجری با استفاده از منابع متعدد به انجام رسانیده است.

شکسته تعلیق (آیات و احادیث به نسخ)، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵×۷/۴) ۱۹/۷×۱۱/۵ س.م، ۱۳۶۱ق، ۱۳س، اوراق وصالی شده، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن)، مجدول (مرمت شده)

آغاز: ربی بسم... تمم بالخیر

کلدسته مضامین رنگین که عطرافشانی آن شامه شمشاد قامتان چمنستان قدس... (۱/ب)

انجام: ... و جلس کله و بقی فی الرتبه القطبیه (۱۳۶/الف)

۱۶۰ - [حدیث اربعین] ۶۴۸

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه.ق)

[یاد او در شماره ۶۸ گذشت]

از میان آثاری که در ارتباط با «چهل حدیث» فراهم آمده‌اند و تعدادشان بیش از یکصد است اثر جامی را جایگاهی مخصوص است. بجهت اینکه خود جامی عنوانی برای اثرش نداده در منابع مختلف با عناوین گونه‌گون ضبط شده است. در این اثر به تبعیت از حدیث نبوی که می‌فرماید «من حفظ علی امتی اربعین حدیثا ینتفعون به بعثه‌الله یوم القیامه فقیها عالما»، گزارش در چهل قطعه و هر سخن بدو بیت انجام یافته است.

تعلیق پیخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. اوایل قرن ۱۰ ه.ق)، (احادیث با تعلیق جلی و ترجمه‌ها با تعلیق خفی)، قطع (۱۵×۸/۵) ۲۵×۱۵/۳ س.م، ۱۶ ص، سرلوحه مذهب در صفحه اول، اوراق مجدول، جلد میشن (مرمت شده)

آغاز: صحیح‌ترین حدیثی که راویان مجالس دین و محدثان مدارس یقین املا می‌کنند... (ص ۲)

انجام:

اربعینهای سالکان جامی هست بهر وصول صدر قبول

نبود از فضل حق عجیب و غریب که بدین اربعین رسی بوصول (ص ۱۶)

توضیح: برای آگاهی از نسخه‌های مختلف این اثر در کتابخانه‌های جهان به منزوی: ۲/۲: ۱۵۹۴-۱۵۹۶ رجوع کنید. برای اطلاع از «اربعینات» که توسط علمای شیعه و اهل سنت تألیف شده‌اند به کشف الظنون (چاپ استانبول) بند ۵۲ و ذیل آن (بندهای ۵۲-۶۱) و برای اربعینات علمای شیعه به ذریعه ۱: ۴۰۹ رجوع کنید. برای آگاهی از «چهل حدیث‌های ترکی به دایره‌المعارف زبان و ادبیات ترکی» (۴: ۱۱-۱۳) و «چهل حدیث در ادبیات ترک اسلامی» (استانبول، ۱۹۵۴) تألیف عبدالقادر قره‌خان رجوع کنید.

یکی از قدیمی‌ترین نسخ این اثر در کتابخانه ملک مضبوط است که در حیات مؤلف (۸۹۵ هجری) کتابت یافته است.

گولپینارلی: ۱: ۸۰

۱۶۱ - همان اثر ۱۱۸ (نمایشگاه)

نستعلیق، مصطفی بن ایمیر، بدون محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه. ق. قطع (۱۴/۹×۸/۷) ۱۵/۲×۲۳/۲ س. م.، ۹ ق.

آهارزده، تذهیب بسیار زیبایی در ورق نخست، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن)

آغاز (مقدمه): همان (۱/ب)

آغاز (قصاید و تراجم): و قال علیه السلام لا یومن احدکم حتی یحب لایحیه مایحب لنفسه

هر کسی را لقب مکن مومن کز چه از سعی جان و تن کاهد

انجام: همان (۹/الف)

۱۶۲ - همان اثر ۲۹/۲۴۶۷

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۰/۵×۱۳ س. م.، ۸ ق. (از ۱۳۰/ب تا ۱۳۷/ب)، جلد مقوا (روکش

ابری)، عطف و گوشه‌بندها میشن، لبه‌دار.

آغاز: همان (۱۳/ب)

انجام: همان (۱۳۷/ب)

گولپینارلی: ۲: ۳۹۳

۱۶۳ - حل تحقیقات ۲۰۹۱/۱**ابراهیم جوری دده (ف. ۰۵۱۰۶۵)**

ابراهیم جوری دده از شاعران و خطاطان معروف عثمانی در قرن دهم هجری است. وی پس از ورود به طریقت

مولویه به اسماعیل رسوخی انقروی، شارح مثنوی پیوست. جوری جز دیوان اشعار، سلیم‌نامه‌ای در ۴۳۰۰ بیت نیز

دارد که در آن به شرح حالات سلطان سلیم اول پرداخته است. «حل تحقیقات» ترکیب‌بندی است که در آن ۴۰ بیت

برگزیده از مثنوی (۵ بیت ترکی برای هر یک بیت مثنوی) شرح شده است. از جمله دیگر آثار او می‌توان به «حلیه

چهار یارگزین»، «ملحمه جوری» و «نظم نیاز» اشاره کرد. (آنابریتانیکا ۵: ۴۸۳)

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۱۶۶ ه. ق. قطع (۱۲/۲×۸) ۱۷/۳×۱۱/۵ س. م.، ۲۵ ق. (از ۱/الف تا ۲۵/ب)، ۱۰ س.،

جلد مقوا (عطف میشن)

آغاز: بسم... ذکر و توحید خدای عز و جل

آفرین ای باسط انوار عشق ایتدی ذاتکدن ظهور آثار عشق (۱/الف)

انجام: بولدی بو منظومه حکمت نظامحل تحقیقات ایله تاریخ تمام (۲۵/ب)

گولپینارلی: ۲: ۱۵۲

۱۶۴ - همان اثر/۱/۲۰۹۰

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۲۶۶ ه.، قطع (۱۳/۶×۹/۵) ۱۲×۱۸ س م، ۱۷ ق. (از ۱/ب تا ۱۷/ب)، ۱۷ س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف میشن.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۱۷/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۵۱

۱۶۵ - همان اثر/۱/۲۰۸۹

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، ۱۱ ق. (از ۱/ب تا ۱۱/الف)، ۲۱ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۱۱/الف)

گولپینارلی ۲: ۱۵۰

۱۶۶ - حل مشکلات مثنوی ۵۴۴۴

محمد بن یحیی

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

با توجه به نسخه‌های دیگر این اثر در کتابخانه موزه مولانا (که تحت عنوان «لغات مثنوی» توصیف شده‌اند و در یکی از آنها سال ۹۳۴ هجری به عنوان سال استنساخ قید گردیده) معلوم می‌شود که مؤلف پیش از این تاریخ می‌زیسته است. وی به احتمال قریب به یقین مؤمن بن یحیی است که در قونیه اقامت داشته است.

بدون نام کاتب و محل کتابت، محرم ۱۰۲۲ ه.، قطع (۱۱/۷×۶/۴) ۱۰×۱۴ س م، ۷۴ ق.، ۱۵ س.، اوراق مجدول مطلاً، جلد مجدول، مطلاً (مرمت شده)

آغاز: نام این کتاب مشکلات مثنویست این کلمه چند است از لغتهای مثنوی و بنیاد معنوی که... (۱/ب)

انجام: ... خسرو فرماید چون غلیواجی که شش مه ماده و شش مه نرست (۷۴/الف)

گولپینارلی ۳: ۳۳۲

۱۶۷- حل معميات اسماء الحسنی ۲/۲۵۲۰**صادق رکنی نیشابوری (ف. پس از ۹۱۶ ه. ق.)**

صادق رکنی یکی از شاگردان کمال‌الدین حسینی نیشابوری بود که در سال ۹۱۶ هجری شرحی بنام «شرح رکنی» بر «رساله فی المعما»ی استادش نوشت که نسخ آن در بودلین و کتابخانه بریتانیا موجود است و طی آن معماهای حسینی را در باب ۹۹ اسم خداوند شرح کرده است. (اته ۲۵۶)

بنگرید: منزوی ۳: ۲۱۸۹؛ فرهنگ سخنوران ۲۳۸؛ ذریعه ۲/۹: ۳۸۴

نسخ، ابراهیم بن عمر بن علی، بدون محل کتابت، جمادی‌الاول ۱۰۲۵ ه. ق. قطع (۱۲×۶/۵) ۱۵/۱۰×۷/۱۰ س م، ۱۳ ق. (از ۶۳/ب تا ۷۵/الف)، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز: بسم... معروض آنکه حقیر صادق دکنی (کذا) و عاشق میکوید که... (۶۳/ب)

انجام: ...الصبور بظهور پیوسته (۷۵/الف)

توضیح: گولپینارلی به استناد آغازین عبارت نسخه نام مؤلف را بصورت دکنی ضبط کرده است.

گولپینارلی ۲: ۴۲۰

۱۶۸- حیره الفقهاء و حجله الفضلاء ۱۳۷۴**علاء‌الدین عمر مقتی بخاری (ف. پس از ۶۹۵ ه. ق.)**

مؤلف که اثرش را از فتاوی‌ای دانشمندان زمان گرد آورده و ده سال در بخارا در منصب فتوا بوده است در مقدمه آورده که اثرش را بنام نصرالله‌الغازی نوروز بیگ، از وزیران سلطان مسعود غزنوی تدوین کرده است. اثر که در سال ۶۹۵ هجری فراهم آمده با اینکه در ارتباط با فقه حنفی است، اطلاعاتی در خصوص مشایخ تصوف نیز می‌دهد.

بنگرید: نسخه‌های خطی (دفتر هشتم) ص ۲۲۳

تعلیق، عمر خواجه بن یحیی خواجه، استانبول، ۱۲۵۵ ه. ق. قطع (۱۶×۸/۸) ۲۲/۲×۱۶ س م، ۱۰۸ ق.، جلد میشن، لبه‌دار.

آغاز: بسم‌الرحمن‌الرحیم‌الحمدلله... چون ایزد سبحانه و تعالی بعد از تاریخ هجرت مصطفی بششصد و نود و پنج سال دور است که دین محمدی را که... (۱/ب)

انجام: ... در نیکوترین وقت و ساعت بجمع کردن این کتاب مشغول شدم و در بهتر زمان ختم کردم و ذلک فی‌التاسع شعبان سنه خمس تسعین و ست مائه حامدا لله... (۱۰۸/الف)

گولپینارلی ۱: ۱۵۵

۱۶۹- خزان و بهار ۱۱۷ (اختصاصی گولینارلی)**مؤلف ناشناس**

قسمتی از دیباچه کتاب ناقص است و بطوریکه در ورق ۳/ب آمده حاوی یک مقدمه، چهارده اساس و یک خاتمه می باشد.

تعلیق، ابوطالب آغامحمد دلمقانی، بدون محل کتابت، جمادی الثانی ۱۲۵۹ ه.، قطع (۱۶۳×۱۰/۲) ۱۶×۲۴ س.م.، ۱۵۷ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۱۴ س.، جلد مقوا (روکش کاغذی)، عطف و گوشه بندها میشن.

آغاز: ... که صاحب افسریرا سزاوار خلعت نبوت و تشریف خاتمیت داده است که... (الف/۱)

انجام: ... و چون این حکم را از سلیمان شنید برایش تحسین بلیغی فرمود

توضیح: نسخه با نسخ دیگر مقابله شده و تصحیحاتی در آن بعمل آمده است.

۱۷۰- خلاصه الخمسه ۱۴۵ (نمایشگاه)**گرد آورنده ناشناس**

اشعاری که از خمسه نظامی انتخاب شده اند بدون ترتیب ضبط گردیده و اغلب در ارتباط با توحید، نعت، حقیقت، صبر، نصیب، قناعت... می باشند.

تعلیق پخته، بدون نام کاتب و محل کتابت، ذی الحجه ۹۸۱ ه.، قطع (۱۴/۲×۸/۵) ۱۷×۲۴ س.م.، ۲۶ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۱۲ س. (یک بیت در هر سطر)، اوراق مجدول، جلد میشن، ترنج دار (مزین به نقش گل و بوته) با گوشه بند.

آغاز: الحمد لله رب العالمین... اما بعد بر اصحاب دولت و ارباب مکنت واجب و لازم است که بعد از قرأت قرآن... (ب/۱)

انجام: بسا بیگانه کز صاحب وفایی ز خویشان پیش دارد آشنایی (الف/۲۶)

۱۷۱- در بیان قواعد تصوف و تأویل ظاهر ۱۷۲۵/۲**مؤلف ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۶/۵) ۱۶×۱۰/۸ س.م.، ۲ ق. (از ۶۹/ب تا ۷۰/الف)، مختلف السطور، جلد مقوا (روکش کاغذی)، عطف و گوشه بندها میشن، لبه دار.

آغاز: توحید اسقاط اضافاتست... (۶۹/ب)

انجام: ... و آنما یسعی قلب عبدی مرتبه سین بولمز فاعرف جدا سید حقی تمت (۷۰/الف)

توضیح: ۱/۵ ورق این رساله به فارسی و نیم ورق دیگر به زبان ترکی است.

۱۷۲ - دقایق الحقایق ۲۱۰۲

جلال الدین احمد رومی (ف. پس از ۵۷۲۰ هـ)

شمس الدین احمد بن سلیمان معروف به ابن کمال و کمال پاشازاده از دانشمندان و مؤلفان بزرگ در قلمرو عثمانیان بود و از رجال معروف آن دولت در نیمه اول سده دهم هجری بوده است... وی در عهد خود بسیار محترم بود و او را مفتی الثقلین خطاب می کردند. به جز ترکی، پارسی و آذری می دانست و از وی اثر متعدد به هر سه زبان بازمانده است... (صفا ۳/۵: ۱۶۱۷ به بعد)

«دقایق الحقایق» قدیمی ترین شرحی است که بر برخی ابیات مثنوی مولوی و دیوان کبیر نوشته شده است. مؤلف در سال ۷۲۰ هجری از تألیف آن فراغت یافت و عده ای معتقدند که وی محضر مولانا را درک کرده است. کتاب از یک مقدمه و هشتاد فصل ترتیب یافته و مطالب آن به زبان محاوره ای نوشته شده است. هر کدام از فصول با آیتی از قرآن کریم و یا حدیثی منقول از پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله وسلم آغاز می گردد.

بنگرید: دقایق الحقایق (مقدمه) باهتمام محمدرضا نائینی و محمد شیروانی، تهران ۱۳۵۴؛ منزوی ۱: ۴۸

بنگرید: هدایة العارفین ۱: ۱۴۱-۱۴۲، ریحانه ۶: ۱۲۷-۱۲۸؛ صفا ۱/۵: ۳۹۲

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ هـ)، قطع (۱۴/۷×۷/۷) ۱۳×۲۱/۵ س م، ۲۳۷ ق، ۱۶ س، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن)، لبه دار.

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین... اما بعد بدانکه این تصنیف ائمه الدین مولانا... این رساله دقایق الحقایق نهاده آمد و این حقایق بهشتاد فصل درج کرده شد... (۱/ب)
انجام:

در میان هشت جنت سیر کرد هر که بر کاتب دعای خیر کرد (۲۳۷/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۶۲

۱۷۳ - همان اثر ۲۱۰۳

نسخ، مولانا خورشید ولد قاضی محمود مهر آبادی، بدون محل کتابت، ۱۰۰۱ هـ، قطع (۱۳/۷×۹/۵) ۱۴/۵×۲۵ س م، ۱۹۵ ق، بالای احادیث و آیات خط قرمز کشیده شده است، جلد میشن، لبه دار، ترنج دار (عطف مرمت شده)

آغاز: همان

انجام: همان

گولپینارلی ۲: ۱۶۲

۱۷۴ - دوازده بند ۶/۸۸ (اختصاصی گولینارلی)**کمال الدین محتشم کاشانی (ف. ۹۹۶ یا ۱۰۰۰ ه. ق.)**

شمس الشعرا کمال الدین محتشم کاشانی شاعری قصیده سرای بود... اما شهرت عمده وی در ساختن شعر مذهبی است. خاصه در رثاء اهل بیت... وی در عهد خود از شاعران نام آور و محل احترام و توجه بود و چند تن از شاعران زمان شاگرد او بوده اند... (صفا ۲/۵: ۷۹۲ به بعد)

بنگرید: نفیسی ۱: ۴۴۳؛ منزوی ۳: ۱۸۹۲ و ۲۵۱۴؛ ذریعه ۳/۹: ۹۷۲؛ مشار (مؤلفین) ۴: ۱۱۲؛ ریحانه ۳: ۴۸۱
تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۰/۶×۱۲/۵ س. م.، ۴ ق. (از ۹۴/ب تا ۹۷/الف)، جلد مقوا (عطف میشن)، روکش پارچه ای.

آغاز:

باز این چه شورش است که در خلق عالم است
باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتم است (۹۴/ب)

انجام:

تا چرخ سفله بود خطایی چنین نکرد
بر هیچ آفریده جفایی چنین نکرد (۹۷/الف)

توضیح: دوازده بند محتشم در سال ۱۳۵۴ هجری در تهران همراه با چهار بند صباحی و یوسفیه حاجی میرزا هادی چاپ شده است.

۱۷۵ - دیباچه ۲۲/۱۷۲۲**مؤلف ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۱ ه. ق.)، قطع (مختلف) ۲۰/۲×۱۳/۸ س. م.، ۲ ق. (از ۲۶۹/ب تا ۲۷۰/الف)، ۱۱ س.، جلد مقوا (روکش ابری، عطف و گوشه بندها میشن)، لبه دار.

آغاز:

بتوفیقش جو روشن دیدم آواز
سخن را هم بنامش کردم آغاز (۲۶۹/ب)

انجام: ... و بر روزگار سلطان السلاطین سلطان بایزد (بیزید) بن محمد خان در مسند شاهی سالهای نامتناهی پابند
مستدام دار باقی وضع (و) شریف... (۲۷۰/الف)
توضیح: انجام رساله ناقص است.

گولینارلی ۲: ۴۲

۱۷۶- دیوان ۱۰۵/۵ (بخش نمایشگاه)**ابوالفرج بن مسعود رونی (ف. ۵۱۰ ه. ق.)**

ابوالفرج بن مسعود رونی از استادان مسلم شعر فارسی در دوره دوم غزنوی است... مسعود سعد خود را شاگرد او خوانده است. وی در میان معاصران و شاعران بعد از خود باستانی مشهور بوده است. ابوالفرج سبک دوره اول غزنوی را که باید آن را سبک تکامل یافته دوره سامانی شمرد بدور افکند و شیوه‌ای نو پدید آورد... (صفا ۲: ۴۷۰ به بعد)

بنگرید: ذریعه ۹: ۴۷؛ مشار (مؤلفین) ۱: ۲۰۱؛ ف. مشار ۷۱۵؛ منزوی ۳: ۲۲۱۴
تعلیق پخته، احمد فقیری، بدون محل کتابت، ۱۰۰۶ ه. ق. قطع (۱۶/۵×۷/۶) ۱۴/۷×۲۶/۲ س. م. ۵۳ ق. (از ۲۲۴/ب تا ۲۷۶/ب)، ۱۷ س. (یک بیت در هر سطر)، جلد می‌شن سیاه، مجدول، ترنج‌دار، لبه‌دار.

آغاز:

ای شروق و غرب عالم کشته بنام تو ای که خدای عالم و عالم غلام تو (۲۲۴/ب)

انجام:

مه را شرف این نه بس که هر ماه و دیار چون نعل سمند و طبل بازتر شود

تمام شد دیوان افضل الشعرا استاد ابوالفرج رونی

توضیح: شرح حال شاعر در اوراق ۱۶۰/ب تا ۱۶۳/ب ضبط گردیده است. نسخه‌ای از دیوان شاعر بهمت پروفیسور چایکین و با تعلیقات محمد علی ناصح در ۱۳۰۵ شمسی چاپ و منتشر شده است.

۱۷۷- دیوان ۲۶۱۳**ابوالفیض بن شیخ مبارک فیضی دکنی (۹۵۴ - مقت. ۱۰۰۴ ه. ق.)**

شیخ ابوالفیض با تخلص مضاعف «فیضی» و «فیاضی» از مهمترین شاعران دربار اکبر شاه است. هیچکس مانند او بمقاصد شاه متبوع خود پی نبرد و هیچیک از شاعران مانند او به سلطان تقرب نداشت. از میان آثار او می‌توان به مثنوی رمانتیک «نل و دمن» اشاره کرد، که بر یکی از داستانهای «مهابهارته» استوار است. رباعیات فیضی مذهب نوینی را که بردباری عمومی و بشردوستی باشد منعکس می‌سازد و روح بردباری را که اکبرشاه می‌کوشید در کشور خود تحقق بخشد و مسلم و هندو را متحد سازد بسلك عبارت می‌کشد. (اته، ۱۹۴)

وی به تقلید از نظامی به تدوین پنج مثنوی دست زد. دیوانی با ۱۵۰۰۰ بیت دارد و مجموعه غزلیاتش (۹۰۰۰ بیت) با عنوان «تابشیرالصبح» معروف است. فیضی تفسیری بی‌نقطه بر قرآن نیز نوشته و آن را «سواطع‌الالهام» نامیده است. او یکی از مروجان زبان فارسی در هند است. (معین: ۲: ۱۴۰۰)

بنگرید: اته ۱۹۴؛ صفا ۲/۵: ۸۳۸ به بعد؛ ف. مشار ۷۵۰؛ معجم مولفی الشیعه، ۴۱۰؛ مشار (مؤلفین) ۱: ۲۱۹-۲۲۰؛ ریحانه ۳: ۲۴۶ به بعد؛ ذریعه ۳۹: ۸۵۵

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۹×۱۰) ۳۰/۵×۱۱ س م، ۷۹ ق، جلد مقوا (عطف میشن)
آغاز:

مستانه سخن می رسد از دل بلب ما عشق است که بر بسته زبان ادب ما (۱/الف)

انجام:

از پیش من سمنند جفا تیز میکنی من دردمند عشق و تو پرهیز می کنی (۷۸/ب)

گولپینارلی ۳: ۳۴

۱۷۸- دیوان ۱۰۵/۴ (نمایشگاه)

ابومحمد جمال الدین عبدالرزاق اصفهانی (ف. ۵۸۰. ۰)

جمال الدین عبدالرزاق بزرگترین شاعر ایران در قرن ششم بود. در اصفهان ولادت یافت و همه عمر خویش را در آن شهر گذراند... وی قصاید غرا دارد که بروش خاصی که هم سبک عنصری و هم سبک مسعود سعد در آن پدیدارست سروده و مخصوصا قصاید بسیار بلند در نصایح و معارف دارد و دیوان وی شامل هشت هزار بیت بدست است. (نفیسی ۱: ۱۰۱)

بنگرید: منزوی ۳: ۲۲۷۲؛ ذریعه ۹: ۲۰۲؛ ف. مشار: ۷۲۳

تعلیق پخته، احمد فقیری، بدون محل کتابت، ۱۰۰۶ ه.، قطع (۱۶/۵×۷/۶) ۲۶/۲×۱۴/۷ س م، ۵۹ ق. (از ۱۶۰/الف تا ۲۱۸/الف)، جلد میشن سیاه، مجدول، ترنج دار، لبه دار.

آغاز:

ای از بر سدره شاهرهت وی قبه عرش بارکاهت (۱۶۴/الف)

انجام:

ادینه هر هفته یکی خواهد بود کفتم که ز کل سال دگر بار آرد (۲۱۸/الف)

تمام شد دیوان اکمل الفضلا خواجه جمال الدین محمد عبدالرزاق

توضیح: دیوان عبدالرزاق اصفهانی برای اولین بار در سال ۱۳۱۰ شمسی بکوشش عبدالجواد ادیب نیشابوری چاپ شده است.

۱۷۹- دیوان ۴۷۹۷

ابوالعالی عبدالقادر بیدل (۱۰۵۴ - ۱۱۳۳. ۰)

میرزا عبدالقادر بیدل بزرگترین شاعر فارسی گوی هند در اواخر قرن ۱۷ و اوایل قرن ۱۸ میلادی که در غزلسرائی هم شهرت داشت. از میان آثار او می توان به «محیط اعظم»، «طور معرفت» و «عرفان» اشاره کرد. (اته: ۱۸۰)

وی در نظم و نثر سبکی خاص داشت و در آثارش افکار عرفانی را با مضامین پیچیده و استعارات و کنایات درآمیخته است. بیدل در خیال‌بندی و ایراد مضامین باریک مصرّ بود (معین: ۵: ۳۰۸)

بنگرید: گنج سخن ۳: ۱۲۲؛ ف. مشار ۷۲۰؛ دیوان به تصحیح خال محمد خسته و خلیل‌الله خلیلی، تهران، ۱۳۶۲؛ شاعر آینه‌ها/ تألیف محمدرضا شفیعی کدکنی، تهران، ۱۳۶۸؛ ذریعه ۱/۹: ۱۵۳؛ منزوی ۳: ۲۲۵۴
تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۲۸۵ ه.، قطع (۱۶/۵×۸/۴) ۱۶/۲×۱۴/۲ س م، ۳۵۶ ق، ۱۷۲ س، اوراق
مجدول مطلاً، جلد میشن ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: بسم...

بوج کبریا کز پهلوی عجز است راه انجا / سر مویی کر اینجا خم شوی بشکن کلاه انجا (ا/ب)

انجام:

بیدل کاری دگر ندارد اینجا / جز آنکه دعاها می شما باید کرد (الف/۳۵۶)

توضیح: یکی از کهن‌ترین نسخه‌های دیوان بیدل (حاوی قصاید) که در ۱۱۰۹ هجری استنساخ شده در کتابخانه دانشگاه پنجاب قرار دارد.

گولپینارلی ۳: ۲۳۶

۱۸۰ - دیوان ۲۶۰۶

افضل‌الدین ابوبدیل ابراهیم بن ابوالحسن خاقانی شروانی (۵۲۰-۵۸۲ یا ۵۹۵ ه.)

[یاد او در شماره ۱۸ گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۱ ه.، قطع (۱۴/۶×۶/۷) ۱۴/۵×۱۱/۵ س م، ۱۶۱ ق، ۱۸ س، جلد ترنج‌دار (مرمت شده)

آغاز:

مرا دل پیر تعلیمت و من طفل زبان دانش / دم تسنیم سرلوح و سر زانو دبستانش (ا/ب)

انجام:

کر نیل روان شکافت موسی / او دریای روان شکافت (ب/۱۶۱)

توضیح: انجام نسخه ناقص است. کهن‌ترین نسخه دیوان خاقانی در کتابخانه مجلس (۹۷۶) قرار دارد که در اواخر قرن ششم هجری استنساخ شده است.

گولپینارلی ۳: ۲۹

۱۸۱ - دیوان ۲۵۹۸

امیر خسرو دهلوی (۶۵۱-۷۲۵ ه.ق.)

امیر خسرو دهلوی بزرگترین شاعر فارسی گوی هندوستان است و بهمین جهت او را سعدی هندوستان لقب داده‌اند. وی در اقسام مختلف شعر مانند مدح و غزل و مثنوی مهارت داشته ولی شاهکار او بیشتر غزل عارفانه است که الفاظ رقیق و معانی دقیق را با فکر تصوف آمیخته است... (نقیسی ۱: ۱۷۰-۱۷۱)

بنگرید: ف. مشار ۷۱۷؛ مشار (مؤلفین) ۱۲: ۶۷۰؛ ذریعه ۹: ۲۹۳؛ تذکره میخانه ص ۵۷ به بعد؛ منزوی ۳: ۱۸۵۶
نسخ، علی بن طغان الرومی، محمدآباد (از بلاد هند) ۸۵۱ ه.ق.، قطع (۱۶/۳×۹) ۲۲×۱۳ س.م.، ۲۴۰ ق.، ۱۹ س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز:

ابر می‌بارد و من می‌شوم از یار جدا / چون کنم دل بجنین وقت ز دلدار جدا (۱/ب)

انجام:

بحق اشهد ان لا اله الا الله / بدین احمد مرسل رسول بار بسین (۲۴۰/الف)

گولپینارلی ۳: ۱۸

۱۸۲ - دیوان ۴۶۹۶

بهاء‌الدین محمد (سلطان ولد) (۶۲۲-۷۱۲ ه.ق.)

[یاد او در شماره ۳ گذشت]

نسخ سلجوقی، نورالبخاری، بدون محل کتابت، ۲۲ ذی‌القعدة ۷۱۲ ه.ق.، قطع (۱۸×۱۱/۵) ۲۳×۱۶ س.م.، ۳۱۳ ق. آهارزده ته‌نقش دار، ۱۹ س.، جلد میشن، ترنج‌دار (مرمت شده)
آغاز: بسم... و به نستعین هذه من مقالات مولانا...

شاه منم در دو سرا در دو سرا / ملک بیخشم بتو من دفع کنم از تو بلا (۱/الف)

انجام:

گر نی که روانی تو درین مرده تنم / پاینده وحی دریم احیا کنمی (۳۱۳/ب)

توضیح: دیوان سلطان ولد از سوی دکتر نافذ اوزلق پس از ملاحظه نسخ متعدد آن در سال ۱۹۴۲ م. (جزو سری «الآثار المولویه فی ادوار السلجوقیه، ۳) بطبع رسیده است.

گولپینارلی ۳: ۲۲۰

۱۸۳ - همان اثر ۲۱۳۶

نسخ سلجوقی، صلاح‌الدین کاتب، بدون محل و تاریخ کتابت (با توجه به اینکه تعداد اشعار کم است احتمالاً در حیات شاعر نوشته شده است)، قطع (۱۷/۳×۱۲/۵) ۱۶۷/۸×۳۲/۸ س م، ۱۷۶ ق، ۱۴ س، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای)
آغاز:

با زجر این ده حسن تن هست ترا سرو علن بی عددی حسن نوی سوی ارمهای صفا (۱/الف)

انجام:

معشوق یکی و عاشقان بسیاری وز عشق فتاده هر کسی در کاری (۱۷۶/ب)

توضیح: آغاز نسخه افتاده است و دیوان بر اساس قوافی مرتب شده است.

گولپینارلی ۲: ۲۰۷

۱۸۴ - همان اثر ۷۵ (نمایشگاه)

نسخ، احمد بن محمد، بدون محل کتابت، اواخر جمادی الآخر ۷۹۳ ه.، قطع (۲۳/۶×۱۶) ۲۰۷/۷×۳۱ س م، ۱۲۲ ق. ته‌نقش دار و آهارزده، ۲۷ س. (دو بیت در هر سطر)، مصراع نخست هر شعر بشنگرف نوشته شده است، جلد میشن آلبالوئی، ترنج‌دار، لبه‌دار با گوشه بند، مذهب.
آغاز:

شاه منم شاه منم در دو سرا در دو سرا ملک بیخشم بکدا دفع کنم رنج و بلا (۲/الف)

انجام:

بی‌خار نباشد بجهان هیچ کلی تو آن کل سرخی که نداری خاری (۱۲۲/الف)

۱۸۵ - دیوان ۲۶۰۰

جلال‌الدین فریدون (۶۷۰-۷۱۹ ه.)

جلال‌الدین فریدون معروف به اولو عارف چلبی فرزند سلطان ولد و نوه مولانا ۸ ذی‌القعدة ۶۷۰ هجری از فاطمه خاتون دختر صلاح‌الدین زرکوب متولد شد و لقب جلال‌الدین از سوی مولانا به وی اعطاء گردید. وی طرف توجه مولانا بود و روزی خطاب به سلطان ولد گفته بود که «من نور هفت ولی را در این بچه می‌بینم که عبارتند از بهاء‌الدین ولد، سید برهان‌الدین، شمس تبریزی، صلاح‌الدین، حسام‌الدین، خود من و تو.» (گولپینارلی: مولویه پس از مولانا ۶۵)

اثر شامل ۱۲۶ غزل و ۸۱ رباعی بوده، یکی از کاملترین نسخه‌های دیوان عارف چلبی است.

درویش احمد المولوی، بدون محل کتابت، ۱۱۱۹ هـ.، قطع (۱۵/۹×۹/۸) ۲۰/۵×۱۳ س م.، ۶۰ ق.، ۱۷ س.، اوراق
مجدول بشنگرف و سیاه و مطلا، جلد میشن نرم (رویه داخلی ابری)، مجدول.

آغاز:

پنبه ز گوش دورکن پرده ز دیده برگشا مسکن عاریه بهل مرجع اصل خود بیا (ا/ب)

انجام: بر امید دراز کیسه مدوز آنچه دوزی بمرک زو بدرد (۶۰/ب)

گولپینارلی ۳: ۲۱

۱۸۶ - دیوان ۲۵۹۶

جمال الدین سلمان بن علاءالدین محمد ساوجی (ف. ۷۲۸ هـ.)

سلمان ساوجی از شعرای بزرگ قرن هشتم هجری است که در قصیده سرائی به نظر ما در ردیف قصیده سرایان طراز
اول زبان فارسی بشمار می رود و در غزل و سایر انواع شعر نیز مقامی ارجمند دارد. شعر سلمان بقول علاءالدوله
سمنانی، عارف مشهور قرن هشتم همچو انار سمنان در هیچ جا پیدا نمی شود. جالب تر آنکه خود حافظ نیز سلمان
را از روی صدق و یقین سرآمد فضلالی زمانه و پادشاه ملک سخن خوانده است. (تفضلی /مقدمه دیوان سلمان
ساوجی)

بنگنید: ف. مشار ۷۳۷؛ کلیات سلمان ساوجی (مقدمه اوستا)؛ ذریعه ۹: ۶۲؛ مشار (مؤلفین) ۳: ۳۵۴
نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ هـ.)، قطع (۱۵/۹×۶/۵) ۲۰×۱۰ س م.، ۱۶۴ ق.، جلد
ترنج دار، مجدول.

آغاز:

هر دل که در هوای جمالش کمال یافت عنتقای همتش دو جهان زیر بال یافت (ا/ب)

انجام:

نجسته باد ترا تاج و تخت سلطانی بیندگیت سلاطین عهد بسته نطق (۱۶۰/الف)

توضیح: در چهارورق آخر اشعار از شاعران دیگر چون سید شریف جای گرفته است.
به گزارش منزوی (۳: ۲۳۵۶) قدیمی ترین نسخه دیوان سلمان ساوجی در کتابخانه ملی تبریز (ش ۲۶۳۷) قرار دارد
که در حیات مؤلف و در رمضان ۷۷۴ هجری استنساخ شده است.

گولپینارلی ۳: ۱۶

۱۸۷ - همان اثر ۲۵۹۱

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۵×۱۰/۳) ۲۱×۱۵ س م، ۹۰ ق، ۲۷ س، جلد جدید مرمت شده.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: نه انم که برتابم از تو عنان را ازین پس کرم صد ره پیش رانی (۹۰/ب)

توضیح: اوراقی از آغاز و انجام ناقص است.

گولپینارلی ۳: ۹

۱۸۸ - دیوان ۱۰۹

جمال الدین محمد عرفی شیرازی (ف. ۵۹۹۹ .)

عرفی از بزرگترین شاعران قرن دهم بود... وی یکی از مبتکران سبک معروف به هندیست و بهمین جهت دیوان اشعار وی همواره در ایران و هندوستان و ترکیه رواج فوق العاده داشته و عده کثیری از شعرای سبک هندی از قصاید و غزلیاتش تقلید کرده اند... نزدیک پنجهزار بیت قصیده و غزل دارد... (نقیسی ۱: ۴۱۷)

بنگرید: اته: ۱۹۳؛ منزوی ۳: ۲۴۳۷ به بعد؛ ذریعه ۳/۹: ۷۱۲؛ ف. مشار ۷۴۴؛ قاموس الاعلام ۴: ۳۱۴۳؛ مشار (مؤلفین) ۵: ۶۱۰؛ ریحانه ۳: ۷۷

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۱ ه.)، قطع (۱۵×۸/۱) ۱۷/۲×۱۹/۵ س م، ۲۶۰ ق. ته نقش دار و آهارزده، (یک بیت در هر سطر)، اوراق مجدول و بعضی از آنها مذهب (۱/ب، ۹۰/ب، ۲۴۱/الف)، جلد میشن آلبالوئی، ترنج دار، لبه دار با گوشه بند و مزین به نقش گل و بوته.

آغاز:

ای متاع درد در بازار جان انداخته جوهر هر سود در جیب زیان انداخته (۱/ب)

انجام:

میراث هزاران خرد کرسنه چشم شک نیست که جاودان نماند بکسی (۲۶۰/ب)

توضیح: بگرازش مهدوی غروی (مجله وحید ش ۷ ص ۴۵) یکی از کهن ترین نسخه های دیوان عرفی در کتابخانه رامپور (هندوستان) قرار دارد که در حیات شاعر استنساخ شده است.

۱۸۹ - دیوان ۱۴۶ (نمایشگاه)

حزینی

[اطلاعی از سرگذشت شاعر بدست نیامد]

شاعر که در ابیاتی متعدد از ماوراءالنهر یاد می کند اهل این دیار بود و به شیخی بنام سید منصور ارادت داشت. با توجه باینکه در ابیاتی چند به مدح سلطان سلیم سوم پرداخته شکی باقی نمی ماند که در عهد این سلطان می زیسته است.

نسخ، خط مؤلف، بدون محل کتابت، ۹۹۹ ه.، قطع (۲۰/۵×۱۱/۶) ۲۷/۲×۱۷/۲ م.، ۲۹۱ ق.، ۱۷ س. (یک بیت در هر سطر)، اوراق مجدول، جلد میشن مجدول، ترنج دار (ضربی)، لبه دار.

آغاز:

در کنت کنزا حسن او بود از تجلی در خفا   آورد عشق آینه‌وش در صورت نشو و نما (۱/ب)

انجام:

حزینی سرافراز ازو در جهان   بود تا جهان ماند این داستان (۲۹۱/ب)

۱۹۰ - دیوان ۱۰۵/۲ (نمایشگاه)

رضی الدین عبدالله بن محمد امامی هروی (ف. ۵۶۸۶)

امامی هروی از دانشمندان هرات بود... و چون در زبان و ادبیات عرب مهارت بسیار داشت در زمان خویش بسیار معروف شد و حتی بعضی از معاصرین وی را بر سعدی ترجیح دادند. امامی از شعرای درجه دوم قرن هفتم بود و در قصیده‌سرایی به سبک عراقی مهارت داشت... (نقیسی ۱: ۱۶۱)

بنگريد: دیوان ملک الشعرا رضی الدین عبدالله بن محمد، تصحیح همایون شهیدی (تهران: ۱۳۴۳)؛ ذریعه ۱/۹: ۹۴؛ ریحانه ۱: ۱۰۴

تعلیق پخته، احمد فقیری، بدون محل کتابت، ۱۰۰۶ ه.، قطع (۱۶/۵×۷/۶) ۲۶/۲×۱۴/۷ م.، ۶۵ ق. (از ۵۱/ب تا ۱۱۵/الف)، ۱۷ س. (یک بیت در هر سطر)، جلد میشن سیاه، مجدول، ترنج دار، لبه دار.

آغاز:

سحر که در جهان مبدع‌الاشیا   مسافت قطع می‌کردم زلا تا حضرت الا (۵۱/ب)

انجام:

گفتم که یکی بوسه زخم کفتانی   ان لاتجب الزکوة فی مال صبی (۱۱۵/الف)

تمام شد دیوان قصاید مفخرالفضلا مولانا امامی هروی علیه‌الرحمه.

۱۹۱ - دیوان ۱۰۵/۳ (نمایشگاه)

رفیع الدین مسعود لبنانی (ف. ۶۳۰ یا ۵۶۳۹)

رفیع الدین از مردم لبنان نزدیک اصفهان بود... از جزئیات احوال وی اطلاعی نیست جز آنکه عمرش طولانی شده و در زمان خود در میان شعرای عراق بسیار معروف بوده است... وی از شعرای معروف سبک عراقی است و دیوان

وی شامل نزدیک سه هزار بیت است... (نفیسی ۱: ۱۶۵)
 بنگرید: منزوی ۳: ۲۳۳۵؛ ذریعه ۱/۹: ۳۷۹؛ صفا ۳: ۸۴۶ به بعد.
 تعلیق پخته، احمد فقیری، بدون محل کتابت، ۱۰۰۶ ه.، قطع (۱۶/۵×۷/۶) ۱۴/۷×۲۶/۲ س.م.، ۴۴ ق. (از ۱۱۶/ب تا ۱۵۹/ب)، جلد میشن سیاه، مجدول، ترنج‌دار، لبه‌دار.
 آغاز:

نظام حال بدید است دین و دنیی   راهزار شکر کنم لطف حق تعالی را (۱۱۶/ب)

انجام:

کویی که پس از حیات خود می‌بینم   جان رفته و دل در سر این کار هنوز (۱۵۹/الف)
 تمام شد دیوان ملک‌الفضلا رفیع‌الدین لنبانی
 توضیح: فیلم نسخه‌هایی از این دیوان مضبوط در کتابخانه‌های چستر بیٹی و حکیم اوغلی علی پاشا در دانشگاه تهران (ش ۱۸۶۵ و ۱۷۰) موجود است.

۱۹۲ - دیوان ۱۰۵/۱ (نمایشگاه)

سید حسن غزنوی (ف. ۵۵۶ ه.ق)

اشرف‌الدین ابو محمد حسن بن محمد حسینی غزنوی مشهور به «اشرف» از فصحای بزرگ اواسط قرن ششم هجری است. دیوان سید حسن شامل قصاید و غزلها و ترجیعات در دست است. این شاعر برسم شاعران بزرگ عهد خود بانواع موضوعات از مدح و رثاء و وعظ و غزل توجه کرده است. کلام سید سخته و استوار است و او بآرایشهای لفظی و آوردن ردیف در غزلها و قصاید خویش و داشتن ترکیبات تازه مخصوص بسیار متمایل است... (صفا ۲: ۵۸۶)
 بنگرید: منزوی ۳: ۲۲۹۷؛ ذریعه ۱/۹: ۲۴۴؛ دیوان سید حسن غزنوی ملقب به اشرف تصحیح تقی مدرس رضوی (تهران: ۱۳۲۸)

تعلیق پخته، احمد فقیری، بدون محل کتابت، ۱۰۰۶ ه.، قطع (۱۶/۵×۷/۶) ۱۴/۷×۲۶/۲ س.م.، ۵۰ ق. (از ۱/ب تا ۵۰/الف) ته‌نقش‌دار و آهارزده، ۱۷ س. (یک بیت در هر سطر)، اوارق مجدول، جلد میشن سیاه، مجدول، ترنج‌دار، لبه‌دار.

آغاز:

داند جهان که قره عین پیمبرم   شایسته میوه دل زهرا و حیدرم (۴/ب)

انجام:

هر چیز بتر بود بجانم آورد   هجریکه ازو یاد نمی‌یارم کرد (۵۰/الف)

تمام شد انتخاب دیوان سلطان مقامات صوری و معنوی سید حسن غزنوی

۱۹۳ - دیوان ۲۵۹۵

شمس‌الدین محمد بن عزالدین تبریزی (۷۴۹-۵۸۰۹ ه.ق.)

[یاد او در شماره ۱۳۶ گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه.ق.)، قطع (۱۳×۷/۳) ۱۷/۲×۱۰/۲ س.م، ۷۹ ق.، ۱۷ س.، جلد میشن، عطف و گوشه‌بندها مرمت شده.

آغاز: بسم...

خورشید رخت چو کشت پیدا / ذرات دو کون شد هویدا (۱/ب)

انجام:

چون بخورم باده شوم مست ازو / نیست شوم باز شوم هست ازو (۷۹/ب)

توضیح: «دیوان شیخ مغربی» برای نخستین بار در سال ۱۲۸۷ هجری در تهران چاپ شده است.

گولپینارلی ۲: ۱۵

۱۹۴ - دیوان ۱۰۷ (نمایشگاه)

شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی (ف. ۷۹۲ ه.ق.)

خواجه شمس‌الدین محمد بن محمد بن محمد حافظ شیرازی یکی از بزرگترین شاعران نغزگوی ایران و از اعظام گویندگان جهان و از «اکابرگردنکشان نظم» فارسی است. نسخه‌های متعددی از دیوان حافظ در کتابخانه‌های مختلف ترکیه موجود است که برخی از آنها جزو نسخ اقدم در تصحیح دیوان او بکار گرفته شده‌اند.

برای نسخه‌های اقدم واضح دیوان حافظ به مقدمه ترجمه‌ای که گولپینارلی از این دیوان بعمل آورده است (۱۹۶۸) و دیوان حافظ تصحیح پرویز ناتل خانلری (۲: ۱۱۲۷) ببعد) مراجعه کنید.

بنگرید: ف. مشار، ۷۲۴-۷۲۶؛ صفا ۲/۳: ۱۰۶۴-۱۰۸۹؛ منزوی ۳: ۲۲۷۶ به بعد؛ حافظ قزوینی - غنی باهتمام جریزه‌دار (مقدمه مصحح)؛ تذکره میخانه ص ۸۴ به بعد.

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه.ق.)، قطع (۱۴/۹×۸/۹) ۱۳×۲۲ س.م، ۱۹۸ ق. آهارزده، ۱۲ س. (یک بیت در هر سطر)، اوراق مجدول، جلد میشن سیاه، مجدول، ترنج‌دار، لبه‌دار با گوشه‌بند.

آغاز (مقدمه): حمد بیحد و ثنای بیعد و سپاس بیقیاس خداوندی را که... (۲/ب)

آغاز (قصاید):

مرا دلپست پریشان بدست غم پامال / چنانکه هیچکس نیست واقف احوال (۷/ب)

آغاز (غزلیات):

الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها   که عشق اسان نمود اول ولی افتاد مشکلهما (ب/۱۷)

انجام:

کفتم سخن تو چیست حافظ   کفتاشادی همه لطیفه گویان صلوات (ب/۱۹۸)

توضیح: منزوی معتقد است که نسخه موجود در کتابخانه سلطنتی (سابق) تهران به شماره ۳۰۳۴/۳ کهن ترین نسخه موجود دیوان حافظ است که در قرن هشتم و یا در فاصله سالهای ۷۹۰-۸۳۰ ه. استنساخ شده است و فقط ۲۲ غزل (۱۷۳ بیت) دارد.

۱۹۵ - همان اثر ۱۳۷/۲ (نمایشگاه)

تعلیق پخته، حسن الغیث جوهری، بدون محل کتابت، ۱۷ جمادی الآخر ۹۱۸ ه.، قطع ۳۴/۵×۱۶/۲ س.م.، ۱۴۸ ق. (از ۴۱/ب تا ۱۸۸/الف) ته نقش دار و آهارزده، ۲۶ س.، اوراق مجدول، جلد میشن ترنج دار، لبه دار با گوشه بند.

آغاز:

الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها   که عشق اسان نمود اول ولی افتاد مشکلهما (ب/۴۱)

انجام:

شاه غازی خسرو کیتی ستان   آنکه از شمشیر او خون می چکید (الف/۱۸۸)

توضیح: اثر در هامش نوشته شده است.

۱۹۶ - همان اثر ۷۳۸۹

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، سلخ محرم ۹۹۹ ه. قطع (۱۱/۳×۷/۲) ۱۸۵×۱۱ س.م.، ۲۰۴ ق.، ۱۱ س.، اوراق (باستثنای ۱۶ ورق اول) مجدول، مطلاً، جلد میشن قرمز، ترنج دار (فرسوده)

آغاز: همان (ب/۱)

انجام:

کفتم سخنت کفت که حافظ   کفتا شادی همه لطیفه گویان صلوات (ب/۲۰۴)

گولپینارلی ۱: ۱۱۷

۱۹۷ - همان اثر ۲۰ (اختصاصی گولپینارلی)

نسخه حاوی یک ترجیع بند، یک ترکیب بند، ۵۴۳ غزل، ۵ قصیده، ۴ مثنوی، یک مخمس، ۴۹ قطعه و ۸۲ رباعی است. تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.)، قطع (۱۷/۳×۸/۸) ۲۲×۱۴/۷ س.م.، ۲۰۸ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۱۵ س. (یک بیت در هر سطر)، جلد میشن ترنج دار (ضربی با نقش گل و بوته)، عطف و

گوشه بندها مرمت شده.

آغاز (مقدمه گلندام): حمد بیحد و ثنای بیعد حضرت خداوندی را که جمیع دیوان حافظان... (۱/ب)

آغاز (دیوان): همان (۵/ب)

انجام:

منت نبریم یکجواز حاتم طی

چون کرم شود زباده ما را رک و پی

تمت الكتاب بعون المک الوهاب (۲۰۸/الف)

۱۹۸ - همان اثر ۲۵۹۲

در این نسخه ۷۱۵ غزل، ۳ مخمس، یک ساقی نامه، ۵۷ قطعه، ۱۰۲ رباعی، ۲ مثنوی و یک ترجیع بند دیده می شود. تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۱ ه. ق)، قطع (۱۴/۶×۸/۲) ۱۸/۷×۱۱ س. م.، ۲۵۱ ق.، ۱۵ س.، اوراق مجدول، جلد ترنج دار، لبه دار، گوشه بنددار.

آغاز: همان (۱۴/ب)

انجام:

حافظ الحممدی همیخواهد بخوان (۲۵۱/ب)

ای که بر ما بگذری دامن کشان

توضیح: در اوراق ۱/ب تا ۷/ب رساله ای در توضیح پاره ای اصطلاحات عرفانی دیده می شود که مؤلفش نامعلوم است. مقدمه محمد گلندام گردآورنده دیوان حافظ در اوراق ۸/الف تا ۱۱/ب قرار گرفته است.

گولپینارلی ۳: ۹

۱۹۹ - همان اثر ۲۰۱۱

رقاع، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۲۳۳ ه. ق، قطع (۲۲/۲×۱۱/۵) ۲۸/۵×۱۶/۴ س. م.، ۱۲۰ ق.، ۱۷ س.، جلد معمولی.

آغاز: همان (۲/ب)

انجام:

جون عالم اسرار خفیات توئی (۱۲۰/ب)

من سر دل خویش بتو کی گویم

گولپینارلی ۴: ۶۵

۲۰۰- همان اثر ۱۳۰ (نمایشگاه)

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۸/۳×۵/۲) ۱۱/۵×۷/۲ س.م.، ۲۷۳ق. ته نقش داروآهارزده، ۱۲س. (یک بیت در هر سطر)، اوراق مجدول، میان ابیات با تصاویری زیبا آراسته شده و حاوی تعداد قابل توجهی مینیاتور است، جلد لاکه، مصور، مجدول.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام:

جان منی ای لاله رخ و سوسن بوی   از جای رود چو آب سرولب جوی (۲۷۳/ب)

توضیح: جلد، نوع کاغذ و مینیاتورها نشان می دهند که نسخه از آثار متأخر است.

۲۰۱- همان اثر ۲۶ (اختصاصی گولینارلی)

نسخه حاوی ۶۷ غزل، دو قصیده، یک مثنوی و ۲۲ رباعی است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۸×۶/۸) ۱۵/۴×۱۰/۵ س.م.، ۱۴۵ق. ته نقش داروآهارزده، ۱۵س. (یک بیت در هر سطر)، اوراق و فاصله میان مصراعها مجدول مطلقاً، جلد میشن، مجدول، ترنج دار (ضربی با نقش گل و بوته)

آغاز: همان (۱/ب)

انجام:

در سینه دلش بنازکی بتوان یافت   مانده سنک خاره در آب زلال (۱۴۵/الف)

۲۰۲- دیوان ۲۱۸**عبدالباقی گولینارلی (۱۹۰۰-۱۹۸۲ م.)**

عبدالباقی گولینارلی دانشمندی است که با تحقیقات مفصل خود در حق طریقه های ترک (به ویژه مولویگری) و در خصوص مولانا و یونس امره شهرت بسزایی کسب کرده است. دهها اثری که خود فراهم آورده و یا به ترجمه آنها مبادرت ورزیده نشانگر تسلط وی به ادبیات فارسی و عربی می باشد. آثار گولینارلی را می توان به پنج قسمت زیر تقسیم کرد: ۱) تألیفات (۸۴ اثر) ۲) تراجم (۲۳ اثر) ۳) تصحیحات (۱۱ اثر) ۴) آثار مربوط به تشیع (۱۰ اثر) و ۵) آثار مربوط به دین اسلام (۴ اثر)

نسخه حاوی اشعار فارسی و ترکی عبدالباقی گولینارلی است.

شکسته تعلیق، خط مؤلف، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۲۳/۳×۱۴/۵ س.م.، ۱۰۶ق. ته نقش داروآهارزده، جلد مقوا (روکش کاغذی) عطف و گوشه بندها میشن.

آغاز: دیوان بنده ناچیز عبدالباقی گولپیکارلی رحمه الله علیه و علی والدیه و حشرهم مع محمد و آله الطاهیرین...
(الف/۱)

انجام:

ای قیلان تو دفتر و دیوانمه عطف نظر / فاتحه یله روحمی لطف ایلوب شاد لیله سن
اهل بیت مصطفانک حرمتنه حق منی / هرایکی عالمده ده قیلسون همان شاد واسن (ب/۱۰۶)

۲۰۳ - دیوان ۲۴۱۶/۴

عمادالدین ابوسعید نسیمی (۷۸۹ - مقت . ۰۵۸۳۷)

ابوسعید نسیمی حسینی شیرازی از معروفترین شاعران اوایل قرن نهم و از سادات بسیار محترم و از متصوفه فارس بود و در شیراز می زیست. گویند وی بجهت اینکه کلمات خلاف ظاهر می گفت متشرعین بکشتن او فتوا دادند و در سال ۸۳۷ وی را بدار کشیدند و سپس پوست از بدنش کردند. وی شعر ترکی نیز می سرود. دیوان او شامل دو هزار بیت است. (نفیسی ۱: ۳۳۶)

نسیمی به سه زبان فارسی - ترکی آذری و عربی شعر می گفت. دیوان آذری وی مهمترین اثر اوست که بارها بچاپ رسیده و حدود ۲۵۰-۳۰۰ غزل و حدود ۱۵۰ رباعی در احتوا دارد. (آناپریتانیکا ۱۶: ۴۶۴)

نسخه حاوی قصایدی در مدح ائمه اطهار علیهم السلام می باشد و نظیره ای ۹۷ بیتی بر «بحر ابرار» امیر خسرو دهلوی رانیز در بر دارد. شاید به همین جهت است که کاتب در قید استنساخ از اثر با عنوان «بحر ابرار» یاد کرده است. (ب/۱۵۸)

بنگرید: ف . مشار، ۷۶۱؛ ذریعه ۴/۹: ۱۱۸۷؛ اسماعیل حاکمی: نسیمی بغدادی، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی (دانشگاه تهران) ش ۱ و ۲ سال ۲۴ ص ۲۲۲ به بعد.

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۰۳۷ ه .، قطع (۱۱/۵×۷) ۱۵×۱۰/۵ س م، ۱۱۴ ق. (از ۴۵/ب تا ۱۵۸/ب)، مختلف السطور، جلد مقوا، عطف و گوشه بندها میشن، لبه دار.

آغاز:

بنات پاک خدای کریم بی همتا / که از اراده او کشت سر کن پیدا (ب/۴۵)

انجام:

همچو آب خضر جان بخشند این ابیات من / مرده دل گر منکر آید زنده دل را یاورست (ب/۱۵۸)

توضیح: به گزارش دفتر هشتم نسخه های خطی یکی از کهن ترین نسخه های این اثر در کتابخانه بنیاد خاورشناسی فرهنگستان تفلیس مضبوط است که در شعبان ۸۷۸ هجری استنساخ شده است.

۲۰۴ - دیوان ۲۶۰۱**عمر نفعی (۹۸۰ - مقت. ۱۰۴۴. ۰۵)**

نفعی بزرگترین استاد قصیده در ادبیات دیوانی و یکی از بزرگترین شاعران صاحب نام ترک است. بجهت اینکه در یکی از قصبه های ارزروم بدنیا آمده او را ارزرومی نیز می خوانده اند. وی افزون بر دیوان ترکی (که بارها به چاپ رسیده و نسخه های متعددی از آن در کتابخانه های ترکیه موجود است) و دیوان فارسی (که متأسفانه تا کنون طبع کامل آن صورت نگرفته) اثری به نام «سهام قضا» (شامل هجویات شاعر) نیز دارد که بخاطر همین هجوگوئیها بدست جلاد افتاد و جسدش به دریا انداخته شد. برای وی مقامی در حدیقه الاوراح (در محوطه مزار مولانا) ترتیب داده شده است.

بنگرید: صفا ۲/۵: ۱۰۹۰-۱۰۹۷؛ منزوی ۳: ۲۵۸۴؛ کشف الظنون ۱: ۸۱۷؛ برای اطلاع بیشتر از سرگذشت، افکار و آثار نفعی به جزوه ای که تحت عنوان «ترکان پارسی گوی» - دفتر اول، در رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (آنکارا) توسط اصغر دلبری پور فراهم آمده است رجوع کنید.

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ذی الحجه ۱۲۶۳ ه.، قطع (۱۳/۳×۸) ۱۸/۶×۱۲/۵ س م، ۵۰ ق، ۱۷ س، جلد مقوا (روکش کاغذی)، عطف و گوشه بندها میشن.

آغاز:

بر فرق فریدون شکند ماه علم را (۱/ب)

در فتنه اجازت دهم ار پای قلم را

انجام:

مفتاح درش در کف امساک منست (۵۰/الف)

گنجیست پر از گوهر اسرار خدا

گولپینارلی ۳: ۲۲

۲۰۵ - همان اثر ۲۶۰۲

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶/۳×۷) ۲۰/۵×۱۲ س م، ۴۹ ق، ۱۷ س، جلد مقوا (روکش ابری و عطف پارچه ای)

آغاز: همان (۱/ب)**انجام:** همان (۴۹/الف)

گولپینارلی ۳: ۲۳

۲۰۶- همان اثر ۲۴۱۲

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶/۳×۹) ۲۲×۱۵ س م، ۵۳ ق، ۱۷ س، اوراق مجدول، مطلاً، جلد لبه دار، مجدول (در داخل محفظه)

آغاز:

دلم سرمست جام عشق و عقل کل زبان دانش   نگوید نشنود هر دو جزاز توحید یزدانش (ا/ب)

انجام:

آن معجزه گویم که بود در نظمم   هر نکته بصد گونه تخیل مبنی (۵۳/الف)

گولپینارلی ۲: ۳۲۷

۲۰۷- دیوان ۲۵۸۲/۱

غیاث الدین نعمه الله غیائی (ف. ۱۰۳۴. ۰۵)

[اطلاعی از سرگذشت شاعر بدست نیامد]

مؤلف منتسب به شاخه فاروقیه طریقت نقشبندی بوده است.

بنگرید: منزوی ۳: ۲۴۵۶

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۵×۸/۵) ۲۴×۱۵ س م، ۵۳ ق، ۱۳ س، جلد میشن.

آغاز:

صدا/ حمد تو گویم که تو فیاض عمیمی   تو خداوند معینی تو شغابخش سقیمی (ا/ب)

انجام:

حد کس نیست کند مدحت بیضای رخس   می نیاید بصفه راست تجلای رخس
مرهم درد غیائست مداوای رخس   ای خوش آنروز چو حافظ بتولای رخس
سرخوش از میکده بربط پیمانہ روم (۵۳/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۵۴

۲۰۸- دیوان ۲۶۰۸

فریدالدین ابوحامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۰۵۶۱۸)

[یاد او در شماره ۲۰ گذشت]

نستعلیق خام، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۲×۷/۵) ۱۹/۹×۱۲/۵ س م، ۱۵۱ ق، ۱۶ س، جلد میشن.

آغاز:

و گرچه خوانچه خورشید داعیست ولیک چه فایده که همه خود خورد همین تنها (الف/۱)

انجام:

ترا سرمایه هستی بلائیست زیانت سود کن سرمایه بگذار (ب/۱۵۱)

توضیح: اوراقی چند از آغاز و انجام ناقص است.

گولپینارلی ۳: ۳۰

۲۰۹ - دیوان ۱۳۷/۳ (نمایشگاه)

قاسم انوار (۷۵۷-۵۸۳۷ .)

[یاد او در شماره ۵۱ گذشت]

تعلیق پخته، حسن الغیث جوهری، بدون محل کتابت، ۱۷ جمادی الاخر ۹۱۸ ه.، قطع (۱۵/۲×۹/۵) ۱۶۷/۲×۳۴/۵ س.م.، ۲۰۹ ق. (از ۴۱/ب تا ۲۴۹/الف) ته نقش دارو آهارزده، اوراق مجدول، جلد میشن، ترنج دار، لبه دار با گوشه بند.

آغاز:

من بیچاره سودازده سرگردانم که باوصاف خداوند سخن چون رانم (ب/۴۱)

انجام:

از ظلمت خود اگر دمی دور شوی از ظلمت خود اگر دمی دور شوی و عاقبت نور شوی (الف/۲۴۹)

توضیح: برای نسخه های مختلف دیوان به کلیات قاسم انوار (تصحیح سعید نفیسی) ص ۱۱۱-۱۱۲ (مقدمه) رجوع کنید.

فیلم نسخه موجود در کتابخانه بریتانیا (به شماره ۱۸۸۷۴/۳) در کتابخانه دانشگاه تهران (ش ۱۲۹۱) مضبوط است.

۲۱۰ - همان اثر ۲۶۰۴/۱

نسخ و نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۲×۶/۲) ۱۸/۶×۹ س.م.، ۱۶۷ ق.، ۱۷ س. (گاهی ۱۹)، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه بندها میشن.

آغاز: همان (ب/۱)

انجام: صلوات خدا برین هرچار قاسم از عاشقان این هرچار (ب/۱۶۷)

توضیح: ۱۲ ورق نخست با خطی دیگر و بر روی کاغذی جدید نوشته شده است.

گولپینارلی ۳: ۲۵

۲۱۱ - همان اثر ۲/۲۰۱۸

نسخه حاوی ۱۰۰ شعر و ۹ رباعی است که از دیوان شاعر انتخاب شده است. تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۸×۸) ۱۹×۱۳/۵ س م، ۱۹ ق. (از ۴۰/ب تا ۵۸/ب)، مختلف السطور، جلد میشن نرم قرمز لبه دار، مجدول.

آغاز:

ای صبح سعادت ز جبین تو هویدا / ان حسن چه حسنت تقدس و تعالی (۴۰/ب)

انجام:

آل تمغای جهان عاشق توفیق تو بود / قاسمی نیک بتمکین و وقار آمده (۵۸/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۶۸

۲۱۲ - دیوان ۱/۱۴۰ (نمایشگاه)

کمال الدین ابوالعطا محمود بن علی کرمانی (۶۸۹-۷۶۳ ه.ق)

کمال الدین محمود بن علی کرمانی متخلص به خواجه یکی از بزرگترین شعرای غزل سرای ایران و یکی از معاریف گویندگان قرن هشتم بود... خواجه در نظم و نثر فارسی قدرت بسیار داشته و در نثر دو رساله از او مانده است. در نظم نزدیک بیست هزار شعر گفته است و کلیات نظم او شامل سه دیوان قصاید و مقطعات و غزلیات و غیره است که در سه مرحله از عمر خود تدوین کرده است... (نفیسی ۱: ۲۰۰)

نسخه حاوی توحید، نعت، موعظه، غزلیات، رباعیات، لغزها، معماها و مثنویات است.

بنگرید: منزوی ۳: ۲۳۲۱؛ ذریعه ۱/۹: ۳۰۴؛ مشار (مؤلفین) ۶: ۶۱؛ دیوان اشعار خواجه کرمانی تصحیح احمد سهیلی خوانساری (تهران، ۱۳۳۶)

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۷۴۸ ه.ق، قطع (۲۰/۵×۱۴/۸) ۲۳/۸×۳۴ س م، ۱۳۸ ق. (از ۱/ب تا ۱۳۸/الف) ته نقش دار و آهارزده، ۲۵ س. (دو بیت در هر سطر)، جلد میشن قهوه ای، مجدول، ترنج دار (ضربی)، لبه دار.

آغاز: لطائف تحمید که بارشاد خلق الانسان علمه البیان تقریر آن میسر کرد... (۱/ب)

ای غره ماه از اثر صنع تو غرا / وی طره صبح از دم لطف تو مطرا (۲/ب)

انجام:

خواجه اگر چه در سر سودای ما رود / تا باشدش سری سرا و داستان ما (۱۳۸/الف)

توضیح: در ورق ۲/الف آمده است که نسخه (حاوی دیوان، گل و نوروز، همای و همایون و دو رساله مثنوی) به شمس الاسلام احمد بن محمد بن علی العراقی اتحاف شده است.

بگزارش سهیلی خوانساری (ص ۸۲) یکی از کهن ترین نسخه های این دیوان در کتابخانه ملک تهران قرار دارد که

در سال ۷۵۰ هجری تحریر شده است.

۲۱۳ - دیوان ۲۵۸۴

کمال الدین مسعود خجندی (ف. ۷۹۳ - ۸۰۳ یا ۸۰۴ ه.ق.)

کمال الدین مسعود خجندی از عرفا و شعرای بسیار معروف قرن هشتم بود. وی غزل عارفانه را در نهایت روانی می سروده و از این حیث یکی از بهترین شعرای ایرانست. دیوانش نزدیک هشت هزار بیت دارد... (نفیسی ا: ۲۱۰-۲۱۱)

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.ق.)، قطع (۱۲×۷/۲) ۱۷/۷×۱۰/۸ س م، ۱۹۴ ق، ۱۵ س، اوراق مجدول مطلاً، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه بندها میهن.

آغاز:

افتتاح سخن آن به که کنند اهل کمال   بشنای ملک الملک خدای متعال (ا/ب)

انجام:

ما روی بینیم نه بینیم بماه   تا روی تو بینیم نه بینیم... (۱۹۴/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۵۵

۲۱۴ - همان اثر ۲۵۸۵

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶/۲×۹/۵) ۲۰×۱۲ س م، ۱۵۱ ق، ۱۹ س، جلد مقوا (روکش ابری)، لبه دار، عطف و گوشه بندها میهن.

آغاز: افتتاح سخن آن به که کنند اهل کمال... (ا/ب)

[مصراع دوم نوشته نشده و به جای آن با خطی دیگر مصراعی غلط درج گردیده است]

انجام: در جواب شعر چون آب روانت بیت منخانه ذین بود ما را زین روان تر خود نبود (۱۵۱/الف)

گولپینارلی ۲: ۴۵۶

۲۱۵ - دیوان ۲۶۰۵

محمد بن اسحاق بخاری (ف. ۱۱۰۷ ه.ق.)

محمد بن اسحاق بخاری معروف به «شوکت بخاری» از شاعران سده یازدهم و آغاز قرن دوازدهم است. اسمعیل پاشا در «ایضاح المکنون» نوشته است که وی از اعقاب پادشاهان بخاراست... قصیده های شوکت در مدح امام علی

بن موسی الرضا علیه السلام و سعدالدین محمد راقم است... (صفا ۲/۵: ۱۳۳۳-۱۳۳۹)
 بنگرید: معجم مولفی الشیعه، ۲۳۲؛ صفا ۲/۵: ۱۳۳۳ به بعد؛ منزوی ۳: ۲۳۸۵؛ ذریعه ۱/۹: ۵۵۰؛ قاموس الاعلام ۴: ۲۸۸۱
 تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، ۱۱۱ ق، ۱۲ س، قطع (۱۴/۳×۷/۱) ۱۹/۳×۱۱/۳ س م، اوراق
 مجدول، جلد میشن مجدول، عطف تعمیر شده.

آغاز:

خدایار نک تأثیری کرامت کن   فغانم رابموج اشک بلبل آب ده تیغ زبانم را (۱/ب)

انجام: ایستاده نمایند بعین رفتن این سرخ قبایان بمجازات نگاه (۱۱۱/ب)

توضیح: یکی از کهن ترین نسخه های دیوان شوکت در کتابخانه دانشگاه استانبول (مخطوطات فارسی) تحت
 شماره ۲۸۴ نگهداری می شود که در حیات مؤلف (۱۰۵۲ هجری) از سوی نرگسی زاده استنساخ شده است.

گولپینارلی ۳: ۲۸

۲۱۶ - همان اثر ۱۰۴ (نمایشگاه)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، ۱۴۶ ق. ته نقش دار و آهارزده، (یک بیت در هر سطر)، اوراق مجدول،
 جلد میشن مجدول.

آغاز: بسم...

از بسکه ریخت رنگ جنون بر سرم   هواسودا بپای بست ز مغز سرم حنا (۲/ب)

انجام:

بی نقصان شد چو یافت از بی نقصان   تاریخ نتیجه حیا و عصمت (۱۴۶/ب)

توضیح: قید تملک به نام مصطفی پاشا زاده حسن حقی و به تاریخ ۱۲۶۵ هجری در ورق ۲/الف دیده می شود.

۲۱۷ - همان اثر ۱۰ (اختصاصی گولپینارلی)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶/۷×۱۰/۱) ۱۹/۸×۱۴ س م، ۱۷۸ ق. ته نقش دار و آهارزده،
 ۱۵ س. (یک بیت در هر سطر)، اوراق مجدول مطلاً، جلد میشن مجدول، لبه دار.

آغاز:

دیده ام از دیدن داغ جنون بخشد   ضیادارد از دود نگاه کریه چشم توتیا (۱/ب)

انجام: همان (۱۷۸/ب)

۲۱۸ - دیوان ۲۵۸۷

محمد علی صائب تبریزی (۱۰۱۶-۱۰۸۱ ه. ق.)

صائب یکی از پرکارترین گویندگان و مستغرق‌ترین شعرا در کار سخن بود و گوئی هیچ کاری بغیر از ساختن و نوشتن و خواندن شعر نداشته و از کلیه صوارف و شواغل زندگی و زندگانی در طول هفتاد سال عمر خود آزاد و برکنار بود... عموم تذکره‌نویسان در جلالت قدر و عظمت و عبقریت وی متفق القولند...

(مقدمه امیری فیروزکوهی بر کلیات صائب تبریزی)

گولپینارلی باتوجه به کتاب «تذکره الشعراى مولویه» تألیف اسرار دده (که نسخه خطی آن در قسمت مخطوطات ترکی کتابخانه دانشگاه استانبول (۸۹) مضبوط است) و با اشاره به بعضی ابیات صائب معتقد است که وی از مولویه بوده است (مولویه پس از مولانا ۴۴۴-۴۴۶)

بنگرید: ف. مشار: ۷۴۰؛ ریحانه ۲: ۴۰۸؛ صفا ۲/۵: ۱۲۷۱ به بعد؛ ذریعه ۲/۹: ۵۶۹؛ مشار (مؤلفین) ۴: ۳۰۹؛ قاموس الاعلام ۴: ۲۹۳۴

تعلیق، عوض محمد ابن ملا فاضل، بدون محل کتابت، ۱۱۲۱ ه. ق. قطع (۱۳/۸×۶/۸) ۱۱×۱۷/۵ م. ۱۵۲ ق.، جلد میشن قرمز، ترنج‌دار، مجدول (فرسوده)
آغاز: بسم...

الهی در پذیر این نعره مستانه ما را مکن / نومید از حسن قبول افسانه مارا (۱/ب)

انجام:

جهان سفله چه دارد کزو طمع داری / زسرو حاصل و از جوب بیدتر نخوری (۱۵۲/الف)

توضیح: نسخه‌ای از دیوان صائب در کتابخانه مجلس موجود است که مرحوم ملک الشعراء بهار در پشت آن انتساب خط را به صائب قید کرده است. برای آگاهی از نسخه‌های دیوان صائب به مقدمه محمد قهرمان بر این دیوان (تهران، ۱۳۶۴) رجوع کنید.

گولپینارلی ۳: ۱

۲۱۹ - همان اثر ۲۵۸۸

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۱ ه. ق.)، قطع (۱۵/۹×۶/۵) ۱۲×۲۰/۵ م. ۱۶۶ ق.، ۲۵ س.، اوراق مجدول بشنگرف، جلد ترنج‌دار، مجدول.

توضیح: در حاشیه این نسخه که شامل ۹۱۰ قطعه می‌باشد «رساله آفاق و انفس» و «تراش‌نامه» منسوب به مولانا و «نصایح شیخ عطار» جای گرفته است که بشکل مثنوی بوده و با بیت:
خون و اندوهست قوت بنده گانغم شود یار فرح جویندگان (۱/ب)

آغاز و بابت زیر ختم می شود.:

دست رس گر باشدت تنگی مکن
چونکه ره داری بره لنگی مکن (۱۳/ب)

گولپینارلی ۳: ۳

۲۲۰ - همان اثر ۲۴ (اختصاصی گولپینارلی)

تعلیق پیخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۸×۷/۳) ۲۰×۱۱/۵ س.م، ۲۳۸ق. ته نقش دار و آهارزده، ۱۹ و ۱۷س. (یک بیت در هر سطر)، اوراق و فواصل مصراعها مجدول بشنگرف، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن) روکش کاغذی، لبه دار.

آغاز:

یا رب از عرفان مرا پیمانہ سرشار ده
چشم بینا جان آگاه و دل بیدار ده (۱/ب)

انجام:

از خط فرمان شرع گر نهی پا برون
در نظر اهل دین صائب انسان تویی (۲۳۷/ب)

توضیح: اشاراتی از قبیل «ح» و «ظ» که در هامش دیده می شود نشان می دهد که این نسخه (با ۴۷۳ غزل) اثری مصحح می باشد و تصحیحات از سوی نشأت سلیمان (متوفی به سال ۱۲۲۲ هجری) صورت گرفته است. گولپینارلی در کنار غزلهایی که بصورت نظیره بر مثنوی مولانا سروده شده توضیحاتی داده است.

۲۲۱ - دیوان ۲۵۹۳

میرزا فصیح الدین فصیحی هراتی (ف. ۱۰۴۶ ه.ق)

فصیحی از شاعران مشهور قرن یازدهم و در قصیده و غزل در شمار استادان مقدم عهد خویش بوده است.

بنگرید: یان ریپکا: تاریخ ادبیات ایران؛ صفا ۲/۵: ۱۱۲۶-۱۱۳۴، ذریعه ۹: ۸۳۴

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۲ ه.ق)، قطع (۱۵/۵×۷/۴) ۲۰×۱۰/۸ س.م، ۱۴۱ق، ۱۵س.، اوراق مجدول مطلاً، جلد ترنج دار، لبه دار، گوشه بنددار (مرمت شده)

آغاز: بسم...

دلیم بگرفت زابین ریابوشان بالانی
روم از کاروان ناله دزدم دلق عریانی (۱/ب)

انجام:

جامه جان بر تنشان کور باد
چشم یقینان چو کمان کور باد (۱۴۱/ب)

گولپینارلی ۳: ۱۱

۲۲۲ - دیوان ۱۱۹ (نمایشگاه)

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه. ق.) [یاد او در شماره ۶۸ گذشت]

تعلیق پخته، عبدالرحیم بن محمد، بدون محل کتابت، ۲۰ رمضان ۸۷۵ ه. ق. قطع (۶۷/۱۵) ۱۱/۱×۱۷/۲ س. م.، ۱۹۲ ق. آهارزده، اوراق مجدول، جلد میشن، مجدول، ترنج دار، لبه دار، با گوشه بند.

آغاز:

بسم الله الرحمن الرحيم اعظم اسماء علیم حکیم (۲/ب)

انجام: خویش را کم کرد دل چون زلفت آوردم بدست رویت آخر یابد ان کم کشته را هر جا که هست (۱۹۲/ب)
توضیح: به گزارش دفتر هشتم نسخه های خطی، یکی از کهن ترین نسخه های دیوان جامی در کتابخانه بنیاد خاورشناسی لنینگراد (ش ۱۶۹۷ C) نگهداری می شود که در ربیع الثانی ۸۹۲ هجری استنساخ شده است.
نسخه مورد توصیف به سلطان بایزید تعلق داشت و از سوی سعید محمد همدم چلبی به درگاه هدیه شده است.

۲۲۳ - همان اثر ۲۶۰۹/۲

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه. ق.)، قطع ۱۵×۲۲/۷ س. م.، ۱۶۴ ق. (از ۸۰/ب تا ۲۴۳/الف)، ۱۵ س.، جلد ترنج دار، لبه دار، عطف و گوشه بندها مرمت شده.

آغاز: همان (۱۰/ب)

انجام:

با رخ ماه ارفند آن سرو نازم در دو چار گیرمش در بر نشانم آفتابی برکنار (۲۴۳/الف)

گولپینارلی ۳: ۳۱

۲۲۴ - همان اثر ۲۶۱۰

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه. ق.)، قطع (۹/۵×۱۶/۵) ۱۴/۵×۲۰/۶ س. م.، ۲۹۲ ق.، ۱۹ س.، جلد ترنج دار، مجدول.

آغاز:

بسم الله الرحمن الرحيم هست صلاهی سرخوان کریم (۱/ب)

انجام:

چه خوش باشد که در کاشانه غم دو همدم درد دل کویند با هم (۲۹۲/ب)

گولپینارلی ۳: ۳۳

۲۲۵ - دیوان ۲۶۶۰

گوینده ناشناس

نسخه علاوه بر متن عربی ترجمه فارسی را نیز به همراه دارد. در بعضی از اوراق اسناد و روایات اشعار قید شده است (۱۳/ب، ۱۴/ب، ۲۷/الف - ب، ۲۱/الف) و در میان رواه نام بعضی از رجال شیعه چون شیخ مفید، ابو جعفر طوسی و شیخ طبری ذکر شده است. تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۸ و یا قرن ۹ ه. ق.)، قطع (۱۳×۹) ۱۳×۱۷/۵ س. م، ۱۰۹ ق.، ۸ س. (باستثنای ترجمه فارسی)، جلد ترنج‌دار، مجدول (فرسوده)، عطف و گوشه‌بندها مرمت شده.

آغاز: (متن) قافیه‌الهمزه

الناس من جهه التمثال اکفاء
ابوهم آدم و الام حواء
مردمان از روی پیکر همسرانند
پدرشان آدمست و مادر حوا (۲/الف)

انجام: فنسال بعده عن کل شیئی هذا ما اکلدی الیه کلدی

و سؤال کنند ما را پس از آن همه چیزی‌اینست آنچه بغایت رسید بدان رنج بردن من (۱۰۸/ب)
توضیح: دیوان منسوب به حضرت علی علیه‌السلام است.

گولپینارلی ۳: ۴۸

۲۲۶ - دیوان کبیر ۲۱۰۵

جلال‌الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴-۶۷۲ ه. ق.)

[یاد او در شماره ۲۹ گذشت]

بنگريد: منزوی ۳: ۲۵۵۱؛ ذریعه ۹: ۱۱۲۲؛ ف. مشار ۱۰۴۲

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. اواخر قرن ۷ ه. ق.)، قطع (۱۸/۲×۱۲) ۱۵×۲۲/۵ س. م، ۲۴۵ ق.، ۲۳ س.، جلد میشن سیاه (روکش پارچه‌ای)

آغاز:

آن خواجه را درکوی ما در گل فرو رفتست پا
با تو بگویم حال او بر خوان اذا جاء القضاء (۱/ب)

انجام:

توجه می‌داده بلبل که چپ و راست می‌فتد
و گهی نی چپ و نه راست نه ترس و نه ایمنی (۲۴۵/ب)
توضیح: عده ابیات این نسخه (بگزارش فروزانفر) ۱۰۸۱۰ بیت است.

گولپینارلی ۲: ۱۶۴؛ کلیات شمس، تصحیح فروزانفر (چاپ ۱۳۳۶) - مقدمه

۲۲۷- همان اثر ۶۷ (نمایشگاه)

نسخ، محمود بن محمد المولوی، بدون محل کتابت، ۷۶۰ ه.، قطع (۲۲/۲×۱۵/۲) ۲۶/۵×۱۷/۵ س.م، ۳۰۹ ق. آهارزده، ۳۲ س. (دو بیت در هر سطر)، اوراق و فاصله میان مصرعها مجدول بشنگرف، جلد میشن مجدول، ترنج دار (ضربی)، لبه دار با گوشه بند (مرمت شده)

آغاز: همان (۱/ب)

انجام:

جاوید کسی باید و خوش مهتابی تا با تو غمی بگویم از هر بابی (۳۰۹/ب)

توضیح: نسخه که پس از کتابت با نسخه ای دیگر مطابقت داده شده بر اساس محور ترتیب یافته و هر بحر بر اساس قافیه در ترتیب الفبائی قرار گرفته است. علی الصفی فرزند حسین واعظ کاشفی در سال ۹۳۴ هجری آن را در تملک داشت.

۲۲۸- همان اثر ۶۹ (نمایشگاه)

نسخ سلجوقی، حسن بن عثمان المولوی، بدون محل کتابت، غره ربیع الآخر ۷۷۰ ه.، قطع (۳۹/۲×۲۶/۹) ۴۷×۳۲ س.م، ۱۷۳ ق.، ۳۳ س. (دو بیت در هر سطر)، اوراق مجدول و بعضی اوراق مذهب نفیس، جلد میشن مجدول، لبه افتاده.

آغاز (غزلیات):

اندر دل ما توی نکارا غیر تو کلوخ و سنک خارا (۲/الف)

آغاز (رباعیات):

از آتش عشق در جهان گرمیها وز شیر و فاش در جفا نرمیها (۱۲۹/ب)

آغاز (بقیه غزلیات):

فیما تری فیما تری یانس یری و لائیری العیش فی اکنافنا و الموت فی ارکاننا (۱۵۰/ب)

آغاز (بقیه رباعیات):

از خاک ندیده تیره ایمان را از دور ندیده دوزخ آشامان را (۱۶۲/ب)

انجام (رباعیات):

جاوید شبی باید و خوش مهتابی تا با تو غمی بگویم از هر بابی (۱۴۱/الف)

انجام (بقیه غزلیات):

خمش کن بین حق را فتح باب جه در فکرت نکته معلقی (۱۶۲/ب)

انجام (بقیه رباعیات):

هم پرده شب درید و هم پرده روز از عشق رخ خویش زهی بی آنی (۱۷۳/ب)

توضیح: نسخه حاوی جلد دوم دیوان کبیر است. غزلیات در ورق ۱۲۹/ب به انجام می‌رسد و پس از آن نوبت به رباعیات می‌رسد که تا ورق ۱۴۶/الف ادامه دارد. پس از آن عباراتی در ارتباط با تاریخ تولد و درگذشت مولانا، سلطان ولد، اولو عارف چلبی و نیز ابیاتی از مولانا جای گرفته است. از قید کتابت بر می‌آید که کاتب نسخه را جهت امیر ساتی المولوی فرزند حسام‌الدین حسن نوشته است. نسخه از سوی مستنجد فرزند ساتی به درگاه مولانا اهدا شده و از کتیبه موجود برمی‌آید که امیر ساتی کاغذ نسخه را (۹۵ طبق کاغذ قطع بزرگ) از دمشق آورده و مبلغ شش هزار درم برای کتابت و تذهیب مصرف کرده است.

۲۲۹ - همان اثر ۷۰ (نمایشگاه)

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. اواخر قرن ۷ و یا اوایل قرن ۸ ه. ق.). قطع (۲۵/۵×۱۶/۸) (۲۲/۵×۳۲/۳ س. م.، ۵۱۲ ق.، ۲۵ س. (دو بیت و بعضاً یک بیت در هر سطر)، کاغذ آهارزده، اوراق مجدول (تا ورق ۱۰۵)، جلد میشن مجدول، ترنج‌دار ضریبی (با نقش گل و بوته)
آغاز:

ای طایران قدس را عشقت فزوده بالها در حلقه سودای تو روحانیانرا حالها (۱/ب)

انجام:

خوبی و کرم را چه نکو بنیادی ای دنیا را ز تو هزار آزادی (۵۱۲/الف)

توضیح: قید مقابله در ورق ۵۱۲/ب به شرح زیر جای دارد: «مقابله کرده شدند رباعیات این دیوانرا (بقدر وسع خویش) در سنه خمس و ثمانمایه قونیه حرسهاله تعالی عن الافات و البلیه».

۲۳۰ - همان اثر ۲۰۱۷

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ربیع‌الاول ۱۰۶۹ ه. ق. قطع (۱۹/۸×۱۳/۸) (۲۸×۱۹ س. م.، ۳۳۳ ق.، ۲۷ س.، ۴ ن.، اوراق مجدول بشنگرف، جلد میشن.

آغاز:

آمد بت میخانه تا خانه برد ما را بنمود بهار نو تا تازه کند ما را (۱/ب)

انجام:

چون روز وصال شد فرازش کردم گفتم نگرستی نباید نگرستی (۳۳۳/الف)

توضیح: دیوان بر اساس محور و هر کدام از بحرهای نیز بر اساس قافیه ترتیب یافته‌اند. نسخه شامل ۲۸۱۹ بیت و ۴۱۴ رباعی

۲۳۱ - همان اثر ۵۱ (اختصاصی گولپینارلی)

تعلیق، بدون نام کاتب، بغداد، ربیع الآخر ۱۰۷۹ ه.، قطع (۲۶/۷×۱۸/۴) ۳۴×۲۴/۵ س.م.، ۳۴۵ق. ته نقش داروآهارزده، ۲۷س. (دو بیت در هر سطر)، آغازین مصرع هر غزل بشنگرف، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن)، روکش کاغذی.

آغاز:

بادا مبارک بر جهان سور و عروسیهای ما   سور و عروسی را خدا بپرید بر بالای ما (۱/ب)

انجام:

بشنو این را زاحد نه از ولد   زانکه او پیش خدا بین آلت است (۳۴۵/الف)

توضیح: توضیحاتی در حواشی (با مداد) از سوی عبدالباقی گولپینارلی داده شده است. در ورق ۳۴۵/الف با تعلیقی پخته چنین نوشته شده است: ابیات غزلیات: ۴۳۵۶۱ عدد، ابیات رباعیات: ۳۸۳۷، جمله ابیات: ۴۷۳۹۸

۲۳۲ - همان اثر ۷۳ (نمایشگاه)

تعلیق پخته، عبداللّه (ملقب و مخلص به فنا)، بدون محل کتابت، یوم عاشورا ۱۲۳۸ ه.، قطع (۲۳/۲×۱۵) ۳۱/۵×۲۲ س.م.، ۴۰۲ق. ته نقش داروآهارزده، ۲۵س. (دو بیت در هر سطر)، اوراق و فاصله مصراعها مجدول، آغاز بحور مذهب، جلد میشن مجدول، لبه دار.

آغاز (دیوان):

ای طایران قدس را عشقت فزوده بالها   در حلقه سودای تو روحانیان را حالها (۳/ب)

انجام:

روحی تلفت و بهجتی تهواه   قلبی ابدًا بقول یاهو یاهو (۴۰۲/الف)

توضیح: نسخه از سوی ابراهیم فخرالدین چلبی وقف درگاه شده است. در ورق ۲/الف فهرستی قرار گرفته که در آن عده رباعیات ۱۹۴۵ و تعداد ابیات ۹۳۹۰۲۷ قید گردیده است. علامت «صح» که در بعضی از اوراق دیده می شود نشان می دهد که نسخه موصوف با نسخی دیگر مطابقت داده شده است. پس از پایان رباعیات (۴۰۲/الف) ابیاتی از خود کاتب جای گرفته است. این غزلها نشان می دهند که وی تا چه حد به مولانا تعلق خاطر داشته است:

این چند رباعی که نوشته است فنادر آخر دیوان تو ای بحر سخا

منظور نه خودنمائی و خودبینی است چون قطره ببحر شد فنا یافت بقا

۲۳۳ - همان اثر ۷۲ (نمایشگاه)

تعلیق پخته، محمد فهمی، بدون محل کتابت، ۱۲۷۱ ه.، قطع (۲۲/۵×۱۶) ۲۹/۸×۲۲/۲ س.م.، ۴۶۸ق. آهارزده، ۲۵س. (دو بیت در هر سطر)، اوراق مجدول، جلد لاک، مجدول ترنج دار، لبه دار.

آغاز (غزلیات): همان

آغاز (رباعیات):

از آتش عشق در جهان گرمیها

وز شیر وفاش در جهان نرمیها (ب/۴۲۲)

انجام (غزلیات):

در چشم من آبی تا تو هم بینی

یک تن که بصد هزار جان ماند (الف/۴۲۲)

انجام (رباعیات): همان

توضیح: در اوراق ۱/ب و ۲/الف فهرستی جای گرفته و در آن تعداد غزلها در هر بحر نشان داده شده است، نسخه از سوی مصطفی پاشا والی جزایر بحر سفید در غره جمادی الاول ۱۲۷۳ هجری و در حضور مصطفی نجیب مفتی قونیه وقف درگاه گردیده است (الف/۵)

۲۳۴ - همان اثر ۲۰۱۶

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۱ ه.)، قطع (۱۵/۷×۱۱/۵) ۲۰/۵×۱۶ س م، ۲۶۶ ق، ۱۵ س، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز:

بدانم خدایی خدایی خدا

ندانم کجایی کجایی کجا (ب/۱)

(این بیت در نسخه‌های کهن موجود نیست.)

انجام:

این درگه ما درگه نومیدی نیست

صد بار اگر تویه شکستی باز (ب/۲۶۶)

توضیح: از آغاز تا ۳۲/ب و از ۲۵۷/الف تا آخر با قلمی دیگر نوشته شده و بدین ترتیب نسخه کامل شده است. نسخه شامل ۷۱۸۶ بیت است.

گولپینارلی ۲ : ۱۶۵

۲۳۵ - همان اثر ۱۳۵۲ (نمایشگاه)

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۲/۴×۱۵/۶) ۲۸×۱۹/۲ س م، ۴۱۳ ق، ۱۷ س. (یک بیت در هر سطر)، کاغذ آهارزده، اوراق مجدول، جلد جدید لبه‌دار (کتاب بصورت معکوس تجلید شده است)

آغاز: بسم...

آمد بت میخانه تا خانه برز ما را

بنمود بهار نو تا تازه کند ما را (ب/۲)

انجام:

بس کن و سحر مکن اول خود را برهان / کر اسیر هوس جاذوی و شعبده (۴۱۳/ب)

۲۳۶ - همان اثر ۷۱ (نمایشگاه)

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۳۴/۳×۲۶/۲) ۴۴/۶×۳۱ س.م، ۳۱۹ق. ته نقش داروآهارزده، ۳۱س. (دو بیت در هر سطر)، اوراق مجدول بشنگرف، جلد میشن ترنج دار (با نقش گل و بوته)، لبه دار (مرمت شده)

آغاز (غزلیات): برابر نسخه ۷۳

آغاز (رباعیات): برابر نسخه ۷۲

انجام (غزلیات): برابر نسخه ۷۲

انجام (رباعیات): برابر نسخه ۷۳

توضیح: نسخه با نسخه ای اقدم و اصح مقابله گردیده و اختلافات در هاشم با ذکر «صح» نشان داده شده است. نسخه موصوف از سوی خدیجه خاتون بنت عارف چلبی در اواسط رمضان ۹۱۰ هجری وقف درگاه مولانا شده است و اشخاصی چون دیوانه محمد چلبی بر آن شهادت داده اند.

۲۳۷ - همان اثر ۶۸ (نمایشگاه)

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۴۰×۲۷/۷) ۶۷/۲×۳۲ س.م، ۱۵۳ق. آهارزده، ۳۳س. (دو بیت در هر سطر)، اوراق مجدول و بعضی اوراق مذهب نفیس، جلد میشن مجدول، ترنجدار (ضربی)، لبه افتاده.

آغاز: برابر نسخه ۷۳

انجام:

چون رسیدی بشه صلاح الدین / کر فسادی سوی صلاح آبی (۱۵۳/ب)

توضیح: نسخه حاوی جلد اول دیوان کبیر است. پیش از آغاز متن دیوان کبیر، «پیشگفتاری» از کاتب دیده می شود که با عبارت: «بسم... الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما كنا لنهتدی» شروع و با قطعه: «بلغ العلی بکماله، کشف الدجی بجماله، حسنت جمیع حضاله، صلوا علیه و آله» خاتمه می یابد.

۲۳۸ - دیوان کبیر و مثنوی ۷۷۵۰

تعلیق، عثمان بن باحد (معروف به شها)، بدون محل کتابت، غره ذی القعدة ۸۵۷ ه.، قطع (۲۵/۸×۱۴/۲) ۳۰/۵×۱۷/۵ س.م، ۵۰۸ق. آهارزده و ته نقش دار، ۲۹س. (در متن)، اوراق مجدول، جلد میشن قرمز، ترنج دار مزین به گل و بوته، مجدول.

آغاز (دیوان): بسم...

برابر نسخه ۲۱۰۵

آغاز (مثنوی):

بشنو از نی چون حکایت می کند / از جداییها شکایت می کند

انجام (دیوان):

از خاک که جمله دانهها می روید / هم دانه آدمی بروید میدان (ب/۵۰۸)

انجام (مثنوی):

«تمت الكتاب المثنوی بعون الله الملك الوهاب و هی سته مجلدات من کلام مولانا...» (ب/۵۰۸)

توضیح: در این نسخه مثنوی در حاشیه و دیوان در متن قرار گرفته است.

گولینارلی ۴: ۱۴۰

۲۳۹ - دیوان و مثنوی ۱۷۲۸

بهاء الدین محمد (سلطان العلماء) (ف. ۵۶۲۸)

سلطان العلماء از کبار مشایخ صوفیه در اواخر قرن ششم و اوایل قرن هفتم هجری است... بهاء ولد از تربیت یافتگان شیخ نجم الدین کبری است و به سبب دانش و گویایی زبان مجالس گرم و پرشوری داشت و از اینرو خلقی فراوان بر او گرد آمد و گویا همین امر خوارزمشاه را ازو خایف و بهاء ولد را به ترک خراسان ناگزیر ساخت... (صفا ۲: ۱۰۱۹ بعد)

تعلیق، سعید محمد همدم چلبی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۳×۶/۷) ۲۰/۵×۱۲/۳ س م، ۱۱۲ ق، ۲۱ س، جلد میشن قرمز، لبه دار، مجدول.

آغاز (دیوان):

شاه منم شاه منم در دوسرا در دوسرا / ملک ببخشم بگدا دفع کنم رنج و بلا (ب/۱)

آغاز (مثنوی):

بشنو این نی چون شکایت می کند / از جداییها حکایت می کند (ب/۴ الف)

انجام (دیوان):

هر که پی ولد رود مست سوی احد رود / بی دو و چار و پنج و شش گردد از موحدان (ب/۱۱۲)

انجام (مثنوی):

عاشقی زین هر دو حالت برترست / بی بهار و بی خزان سبز و ترست (ب/۱۰۸)

توضیح: دیوان با ۳۳۳ شعر در متن و مثنوی در حاشیه نوشته شده است.

گولپینارلی ۲: ۲۰۸

۲۴۰ - دیوان و مجمع الایکار ۲۵۸۹

جمال الدین محمد عرفی شیرازی (۹۹۹-۹۶۳ ه.ق.)

[یاد او در شماره ۱۸۸ گذشت]

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴×۷/۷) ۱۲/۵×۲۰ س م، ۳۱۱ ق، ۱۷ س. (و گاهی ۱۹)، اوراق
مجدول بشنگرف، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول (مرمت شده)

آغاز (قصاید و غزلیات):

وصف صنعت کز لب هر ذره میریزد برو   نطق را در معرض عقداللسان انداخته (۱/الف)

انجام (نفس نفیس): ... و هر نفس که بنشایستگی از عمر طی شود در شمار مدت نیست (۳۱۱/ب)

توضیح: مهدی غروی طی یادداشت های خود در مجله وحید (ش ۷ ص ۴۵ و ۴۸) آورده است نسخه ای از دیوان
عرفی که پیش از درگذشت شاعر استنساخ شده در کتابخانه رامپور هندوستان مضبوط است.
۱۹ بیت از آغاز نسخه ناقص است.

گولپینارلی ۳: ۴

۲۴۱ - دیوان و مقامات العارفین ۲۷ (اختصاصی گولپینارلی)

قاسم انوار (۷۵۷-۸۳۷ ه.ق.)

[یاد او در شماره ۵۱ گذشت]

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۲×۸/۲) ۱۲/۵×۱۹ س م، ۱۸۶ ق. آهارزده، ۱۷ س. (یک
بیت در هر سطر)، جلد مقوا (عطف میشن)

آغاز:

من بیچاره سودازده سرکردانم   که باوصاف خداوند سخن چون رانم (۱/ب)

انجام:

قاسمی یار آنک این دارد   هر که این داشت محض دین دارد

صلوات خدا بر احمد   بروان صحابه امجد

تم والحمد لله اولاً و آخراً و باطنا و ظاهراً کتبه العبد ۲/۱/۳۰۰/۵/۱۰/۴۰ غفرالله له (۱۸۶/ب)

توضیح: گولپینارلی ضمن مقایسه این نسخه با کلیات قاسم انوار (مضبوط در کتابخانه موزه مولانا) غزلهای ناقص را در هامش ضبط کرده است.

۲۴۲ - ربانامه ۲۱۲۵

بهاءالدین محمد (سلطان ولد) (۶۲۲-۷۱۲ ه. م.)

[یاد او در شماره ۳ گذشت]

ربانامه حاوی ۹۵۹ بیت می باشد که از میان آنها ۱۵۷ بیت به ترکی، ۳۵ بیت به عربی، ۲۲ بیت به یونانی و بقیه به فارسی است. این مثنوی که در وزن «الهی نامه» سنائی سروده شده، جزئی از سه جزء «ولدنامه» سلطان ولد است.

بنگرید: صفا ۳: ۷۰۵ به بعد؛ مهدی محقق (گزارش سفرهای علمی - تهران ۱۳۷۲) ص ۶۰-۶۱

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (با توجه به اینکه در ورق ۲۰۲/ب عبارت «لولده مدالله ظلّه و برکته» درج شده محتملاً در زمان حیات سلطان ولد (پیش از ۷۱۲ ه. م.) استنساخ شده است) قطع (۱۷/۳×۱۱/۵) ۲۲/۷×۱۵ س م، ۱۹۹ ق، ۲۱ س، سرعنوانها بشنگرف، جلد ترنج دار، لبه افتاده.

آغاز:

بشنوید از ناله و بانگ ریاب   نکتتهای عشق در هر گونه باب (۱/ب)

انجام:

شد تمام از داد داور این کتاب   بس کنم والله اعلم بالصواب (۱۹۹/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۹۴

۲۴۳ - همان اثر ۲۱۲۶

نسخ سلجوقی، عیسی بن یواش المولوی، بدون محل کتابت، ۱۵ رجب ۷۴۲ ه. م. قطع (۱۷/۵×۱۲/۱) ۲۴/۲×۱۵/۵ س م، ۲۷۲ ق، ۱۷ س، جلد مقوا (با روکش ابری) عطف و گوشه بندها میشن، لبه دار.

آغاز: همان (۱/الف)

انجام: شد تمام از داد داور این کتاب بس کنم والله اعلم بالصواب (۲۷۲/الف)

توضیح: نسخه حاوی دیباچه بوده و وقفیه (به تاریخ رمضان ۹۴۷ ه. م.) در ۳/الف موجود است.

گولپینارلی ۲: ۱۹۵

۲۴۴ - همان اثر ۲۱۳۳

نسخ سلجوقی، بهاءالدین السرائی المولوی العادلی، بدون محل کتابت، اواخر ربیع الآخر ۷۵۱ ه.، قطع (۱۲×۸/۲) ۱۵/۳×۱۱/۵ س م، ۲۶۹ ق. آهارزده ضخیم، ۱۷ س.، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای)

آغاز: همان

انجام: همان

توضیح: اوراق ۱/الف تا ۵/ب بعدا با قلم تعلیق نوشته شده و به نسخه علاوه گردیده‌اند.

گولپینارلی ۲: ۲۰۱؛ منزوی: ۴: ۲۸۲۴؛ (فیلم در دانشگاه ش ۳۱۶)

۲۴۵ - همان اثر ۴۸۷۰ و ۴۸۷۱

تعلیق، درویش محمدالکردی، بدون محل کتابت، ربیع الآخر ۱۳۱۵ ه.، قطع (۱۴/۵×۱۱/۵) ۲۵×۱۶/۲ س م، ۱۲ ق.، ۱ اس.، سرعنوانها بشنگرف، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای)

آغاز:

بشنواز ناله و بانگ ریاب   نکته‌هایی عشق در صدکونه باب (۱/ب)

انجام: همان (۴/۱۲ ب)

توضیح: نسخه در دو مجلد و فاقد دیباچه است.

گولپینارلی ۳: ۲۴۷

۲۴۶ - همان اثر ۵۱۱۶

رقاع، درویش محمد انقروی، بدون محل کتابت، ۱۸ صفر ۱۳۳۸ ه.، قطع (۱۵/۳×۱۳/۲) ۲۳×۱۷ س م، ۳۱۳ ق.، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای)

آغاز: برابر نسخه ۲۱۲۵ (۱/الف)

انجام: همان (۳۱۳/الف)

توضیح: نسخه حاوی دیباچه است.

گولپینارلی ۳: ۲۹۹

۲۴۷ - همان اثر ۲۱۳۴

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۸×۱۸) ۱۷×۲۵ س.م.، ۲۷۵ ق.، ۱۷ س.، جلد میشن قهوه‌ای ترنج‌دار (مزین به نقش گل و بوته)، لبه‌دار.

آغاز: برابر نسخه ش ۲۱۲۵ (ب/۳)

انجام:

شد تمام از داد دادار این کتاب در سنه سبعانه‌ای ذولباب

گفته شد در مدح آن مرد این کتاب یافت روح از داد او صد فتح باب (۲۷۵/الف)

توضیح: نسخه حاوی دیباچه است. در ورق ۱/ب به نقل از نهج البلاغه جواب حضرت علی علیه‌السلام به سؤال «هل رأیت ربک»، در ورق ۲/ب بخط دیوانی (وبدون نقطه) عباراتی مختلف و در ورق ۲۷۵/ب یک رباعی، شعری منسوب به خیام و قطعه‌ای به عربی از شیخ شهاب‌الدین سهروردی جای گرفته است.

گولپینارلی ۲: ۲۰۲؛ منزوی ۴: ۲۸۲۴؛ (فیلم در دانشگاه ش ۳۱۷)

۲۴۸ - همان اثر ۲۱۳۵

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۴/۱۲×۱۷/۲) ۳/۱۵×۲۲/۳ س.م.، ۲۸۳ ق.، ۱۷ س.، اوراق مجدول، جلد مقوا، عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: برابر نسخه ش ۲۱۲۵ (ب/۲۸۳)

توضیح: اوراقی چند از آغاز و وسط ناقص است.

گولپینارلی ۲: ۲۰۶

۲۴۹ - رباعیات ۵۴۴۰/۴**ابوسعید ابوالخیر (۳۵۷-۵۴۴۰)**

ابوسعید فضل‌الله بن ابی‌الخیر یکی از بزرگترین مشایخ تصوف ایران، و از پیروان ابوعبدالرحمن سلمی بود. در خصوص سرگذشت و احوال او دو کتاب مهم نوشته‌اند که عبارتند: «اسرار التوحید فی مقامات ابی‌السعید» و «رساله حالات و سخنان شیخ ابو سعید». این دو اثر از سوی دو نواده او فراهم آمده‌اند. ابوسعید را می‌توان بعنوان مؤسس شعر فارسی در طریقه تصوف دانست (نقیسی ۱: ۶۱-۶۲)

بنگرید: ف. مشار ۵۴۹-۸۵۰؛ ریحانه ۵: ۸۶-۸۷؛ شناخت عرفا و عارفان ایرانی / تألیف علی‌اصغر حلبی، تهران:

۱۳۵۴ ص ۳۱۳ به بعد؛ ذریعه ۱۰: ۶۷؛ غلامحسین یوسفی: دیداری با اهل قلم ۱: ۱۷۵-۲۱۶
تعلیق پخته، عبدالرحمن ناجم، قسطنطنیه، ۱۳۰۷ ه.، قطع (۱۱/۷×۵/۵) ۱۷/۳×۱۰/۵ س.م، ۶ ق. (از ۷۹ / ب تا ۸۴/الف)، جلد جدید.

آغاز:

مردان خدا ز خاکدان دگرند مرغان هوا ز آشیان دگرند (۷۹/ب)

انجام:

در راه وفا چو سنگ و آتش کردم شاید که رسم بصحبت سوخته (۸۴/الف)
توضیح: این رباعیات در صفحات ۴۹ تا ۵۴ «نصایح و مناجات شیخ بزرگوار خواجه عبداللّه انصاری» طبع معین الملک (سفیر ایران در ترکیه) جای دارد که در رجب ۱۳۰۱ هجری چاپ شده است.

گولپینارلی ۳: ۳۲۸

۲۵۰ - رباعیات ۲/۲۵۹۹

افضل الدین محمد بن حسن مرقی کاشانی (ف. ۱۰۶۰۴)

افضل الدین محمد معروف به بابا افضل از بزرگان عرفا و علمای قرن هفتم ایران بود. وی رسالات متعددی در تصوف و سلوک نوشته که عمده ترین آنها عبارتند از: «المفید للمستفید»، «منهاج المبین»، «جاودان نامه»، «مدارج الکمال»... وی برخی از رسالات ارسطو را نیز ترجمه کرده و شرحی بر «فصوص الحکم» نوشته است... (نفیسی ۱: ۱۴۵)

پنگرد: صفا ۳: ۲۵۰-۲۵۲؛ ۴۲۷-۴۳۴؛ ... ف. مشار ۷۹۸؛ معجم مؤلفی الشیعه ۳۳۳؛ مشار (مؤلفین) ۵: ۳۹۳-۳۹۵؛

سعید نفیسی: رباعیات بابا افضل کاشانی، تهران ۱۳۶۳ ص ۱-۸۱، مجمع الفصحا ۱: ۲۵۵-۲۵۹
تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۵×۱۴ س.م، ۲۲ ق. (از ۳۵ / ب تا ۵۶/ب)، ۱۷ س.، جلد مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه بندها میشن.

آغاز:

نه عقل بکنه لایزال تو رسد نه نقص بدامن کمال تو رسد (۳۵/ب)

انجام:

از خدمت مخلوق مبرا کرد یمتا خرقه ما بغير طاعت نبود (۵۶/ب)

توضیح: نسخه حاوی ۲۵۶۰ رباعی است. «ولی» نامی از کارکنان موزه قونیه این رباعیها را مورد بررسی قرار داده و دریافته است که ۱۶ رباعی با جزئی اختلاف متعلق به مولانا است، یک رباعی متعلق به خیام است و ۵ رباعی تکراری می باشند. دو بیت آغاز و انجام این نسخه در رباعیات بابا افضل (طبع مجتبی مینوی و یحیی مهدوی،

تهران: ۱۳۳۷) دیده نمی شود.

گولپینارلی ۳: ۱۹؛ منزوی: ۴: ۲۸۲۷ (با اختلاف در شماره نسخه و تعداد اوراق)؛ (فیلم در دانشگاه ش ۳۲۳)

۲۵۱ - رباعیات ۵/۲۵۹۴

جلال الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴-۰۶۷۲)

[یاد او در شماره ۲۹ گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ذی القعدة ۸۵۱ ه.، قطع ۱۹×۱۲/۵ س.م.، ۷ ق. (از ۱۳۷ / ب تا ۱۴۳/ب)، جلد مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه بندها میشن، لبه دار.

آغاز:

در وصف تو عقل طبع دیوانه گرفت   جان تن زده با عقل لبم خانه گرفت (۱۲۷/ب)

انجام:

تو سرو روانی و سخن بیش تو باد   میگویم سر بمکر می جنبانی (۱۴۳/ب)

توضیح: در ورق ۱۳۷/ب با مرکب قرمز چنین نوشته شده است: «× اشارتلی رباعیلر مولانک دیوان کبیر لرنده یوقدر» [رباعیاتی که با × علامت گذاری شده اند در دیوان کبیر مولانا وجود ندارند.] تعداد این رباعی ها پانزده است. در حالیکه ۳ رباعی از این ۱۵ رباعی را می توان در دیوان کبیر طبع بدیع الزمان فروزانفر مشاهده کرد.

گولپینارلی ۳: ۱۳

۲۵۲ - رباعیات ۷/۲۵۹۴

فریدالدین ابو حامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۰۶۲۸) [یاد او در شماره ۲۰ گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ذی القعدة ۸۵۱ ه.، قطع ۱۹×۱۲/۵ س.م.، ۷ ق. (از ۱۴۹ / الف تا ۱۵۵/الف)، جلد مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه بندها میشن، لبه دار.

آغاز:

ای باکی تو منزله از هر باک ی   قدوسی تو مقدس از ادراکی (۱۴۹/الف)

انجام:

از پرده غیب هیچکس اکه نیست   هر کس برهی دگر برون افتادند (۱۵۵/الف)

توضیح: نسخه شامل ۶۵ رباعی عطار است.

گولپینارلی ۳: ۱۴

۲۵۳ - رباعیات ۵/۵۴۴۰**ناشناس**

تعلیق پیخته، عبدالرحمن ناجم، قسطنطنیه، ۱۳۰۷ ه.، قطع (۱۱/۷×۵/۵) ۱۷/۳×۱۰/۵ س.م.، ۳ ق. (از ۸۴ / الف تا ۸۶/الف)، جلد جدید.

آغاز:

یا رب بکرامات رسول الثقلین
یا رب بغزاکننده بدر و حنین (۸۴/ب)

انجام:

چون بر کرم و وثوق کلی دارم
برکشتم و توبه کردم و بد کردم (۸۶/الف)

گولپینارلی ۳: ۳۲۹

۲۵۴ - ریحیه و ربیعیه ۳/۲۵۳۰**نظام الدین علی بن محمد**

مؤلف این رساله مشهور نظام الدین علی بن محمد معروف به نظام شامی که در اواخر قرن هفتم و در اوایل قرن هشتم هجری می زیسته، از مردم محله شام غازان (یا شنب غازان) تبریز بوده و در جوانی به بغداد رفته و در آنجا کتاب «سلوان المطاع فی عدوان الاتباع» تألیف فخرالدین طغرای را که در حکایات است بنام «ریاض الملوک» برای سلطان اویس جلایر ترجمه کرد... وی صاحب «ظفرنامه» نیز می باشد که تاریخ سلطنت تیمور را در احتوا دارد. (نفیسی: ۱: ۲۵۰)

گویند شرف الدین علی یزدی در تألیف «ظفرنامه» خود از این کتاب که ساده تر از «تاریخ و صاف» می باشد استفاده کرده است. (معین: ۶: ۲۱۳۰)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۵×۷/۵) ۱۶/۸×۱۲ س.م.، ۹ ق. (از ۶۲ / ب تا ۷۰/ب)، ۱۵ س.، جلد ترنج دار، لبه کنده شده.

آغاز: بسم...

لاح الربیع و اظهر الاسرار
ابکی السحاب و اضحک الازهار (۶۲/ب)

انجام:

گلزار دولت تو که دارد نسیم خلد
آسوده باد تا ابد از آفت خزان (۷۰/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۳۲؛ منزوی ۵: ۳۵۷۴ (فیلم در دانشگاه ش ۳۲۱)

۲۵۵ - [رساله] ۱۴۶۰/۲

شهاب‌الدین یحیی بن حبش سهروردی (۵۴۹ - مقت . ۵۵۸۷ . ۰)

شیخ شهاب‌الدین سهروردی ملقب به شیخ اشراق و شیخ شهید یکی از بزرگترین علمای قرن ششم بوده و در علوم ادب و صرف و نحو و اشتقاق و لغت و منطق و معانی و بیان و کلام و تصوف و حکمت یگانه روزگار خود بود. وی مبتکر حکمت اشراق در فلسفه است. سهروردی عمده‌ترین آثارش را به زبان عربی نوشته ولی رسالاتی چند به فارسی نیز فراهم آورده است که از آن جمله‌اند «رساله مبدأ و معاد»، «یزدان شناخت» و... (نقیسی ۱: ۱۱۰) مؤلف در این اثر از خواص چهل اسم حسنی و ادعیه مربوط به هر کدام از این اسماء صحبت می‌کند.

بنگنید: معین ۵: ۸۳۰ به بعد؛ صفا ۲: ۲۹۷-۳۰۵ و ۹۹۶-۹۹۸

نسخ، الکشفی بن صوفی الیاس، بدون محل کتابت، ۱۳ شوال ۸۶۷ هـ، قطع ۱۳×۱۷/۸ س.م، ۱۴ ق. (از ۷۳/ب تا ۸۶/ب)،

آغاز: بسم‌الله الرحمن الرحیم خاصیت و شرح چهل اسم بر سبیل اختصار مشهور است از سلطان‌العلماء الربانیه ... (۷۳/ب)

انجام: ... لا قوه الا بالله العلی العظیم و صلی‌الله علی محمد النبی و آله و سلم تسلیم اکثر (۸۶/ب)

گولپینارلی ۱: ۱۷۷

۲۵۶ - [رساله] ۲۱۳۸/۳

عزیز بن محمد نسفی (ف . پیش از ۵۷۰۰ . ۰)

[یاد او در شماره ۷۲ گذشت]

نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۷×۹/۵ س.م، ۵ ق. (از ۱۲۸ / الف تا ۱۳۲/ب)، جلد قرمز ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: ... می‌باید که بیان کند اهل منزل چهارم در ذات و صفات خدای چه گفته‌اند... (۱۲۸/الف)

انجام: ... می‌خواستم که درین رساله بیان ذات و صفات خدای تعالی و بیان عالم جبروت و عالم ملکوت و عالم ملک تمام کنم اما نتوانستم باشد که درین رساله می‌آید تمام کنم.

هر چیز که اندر دو جهان بسته آنی آنست ترا در دو جهان مونس و معبود (۱۳۲/ب)

گولپینارلی ۲: ۲۱۰

۲۵۷ - همان اثر ۱۴۰/۴ (نمایشگاه)

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۶۴۸ ه.، قطع (۲۰/۵×۱۴/۸) (۲۰/۵×۲۳/۸) ۳۴×۲۳/۸ س.م.، ۸ ق. (از ۲۵۸/ب تا ۲۶۵/الف) ته نقش دارو آهارزده، ۲۵ س.، جلد میشن قهوه ای مجدول، ترنج دار (ضربی)، لبه دار.
آغاز: حمد و سنایی (کذا) که سبحة طوفان خط بر جبروت زمزمه آن در عالم جان اندازند... (۲۵۸/ب)
انجام: سخن را گرفتم که بر عرش برد مهمان به که فرش سخن در نوردم (۲۶۵/الف)

۲۵۸ - رساله ۱۴۰/۵ (نمایشگاه)**کمال الدین ابوالعطا محمود بن علی کرمانی (۶۸۹-۷۶۳ ه.م)**

[یاد او در شماره ۲۱۲ گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۷۴۸ ه.، قطع (۲۰/۵×۱۴/۸) (۲۰/۵×۲۳/۸) ۳۴×۲۳/۸ س.م.، ۴ ق. (از ۲۶۶/الف تا ۲۶۹/ب) ته نقش دارو آهارزده، ۲۵ س.، جلد میشن قهوه ای مجدول، ترنج دار (ضربی)، لبه دار.
آغاز: بسم... الحمد لله الذي رضع (رضع) سيوف الاسنة بجواهر التقديس... (۲۶۶/الف)
انجام:

شمعی بیزم شاه جهان بر فروختیم
 تیعگی بروی دشمن او بر فراختیم
 این مقات کاسمان سبع المثنائی خواندمش
 ختم شد بر نام شه واللّه اعلم بالصواب (۲۶۹/ب)

۲۵۹ - [رساله] ۱۷۳۱/۲**نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه.م)**

[یاد او در شماره ۶۸ گذشت]

رساله در ایضاح بعضی از تعابیر صوفیه چون میخانه، ترسا، ترسابچه، بت، دیر، ساغر، زنار، صنم، چشم، رند، باده فروش، پیر، ساقی،... است.
 نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۹×۱۲/۵ س.م.، یک ق. (۱ / ب)، جلد مقوای (عطف و گوشه بندها میشن)، لبه دار.
آغاز: بسم... اما بعد این چند کلمه ایست در اصطلاح صوفیان تا هر که...
انجام: ...ساقی و مطرب ترغیب کننده کان و فیض رساننده گان عالم معنی را گویند تمت الرساله من کلام مولانا جامی نورالله مرقده و رحمه الله تعالی علیه

۲۶۰ - [رساله] ۱۳۴۱/۱

گوینده ناشناس

اثر حاوی ۱۸۱ بیت (مثنوی) در طهارت، وضو، غسل، تیمم و نماز است. با اینکه در انجام رساله آمده است که رساله از آن شیخ عطار است ولی در پایان مقدمه قید شده که مولد مؤلف بخاراست و در هرات به شهرت رسیده است و این نشان می دهد که مؤلف نمی تواند شیخ عطار باشد.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۴×۱۵ س.م، ۶ ق. (از ۱ / ب تا ۶/ب)، جلد معمولی.

آغاز:

ابتدا می کنم بنام خدا / کز دو حرف آفرین ارض و سما (۱/ب)

انجام:

رحمت حق نثار خوانند / هیاد گیرنده و نویسنده (۶/ب)

گولپینارلی ۱: ۱۳۶

۲۶۱ - [رساله] ۱۳۴۱/۲

مؤلف ناشناس

رساله ای منثور در خصوص ایمان و اعمال و تلخیصی از نسخه موجود در کتابخانه دانشگاه استانبول (ش ۶۶۱) می باشد.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۴×۱۵ س.م، ۶ ق. (از ۷ / ب تا ۱۲/الف)، جلد معمولی.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم بدان اسعدك الله في الدارين اين كتابيست که در بیان صفت ایمان و معرفت ایمان و

احکام و ارکان ایمان... (۷/ب)

انجام: ... و اگر پنج بار بخواند جمال جهان ارای حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم را در خواب بیند...

یا ارحم الراحمین تمت الكتاب بعون الملک الوهاب (۱۲/الف)

گولپینارلی ۱: ۱۳۷

۲۶۲ - [رساله] ۱۳۴۱/۳

مؤلف ناشناس

رساله اثری منثور بصورت سؤال و جواب در خصوص اعمال شرعی است و از نسخه موجود در کتابخانه دانشگاه استانبول (ش ۶۶۱) تلخیص شده است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۴×۱۵ س.م، ۵۳ ق. (از ۱۲ / ب تا ۶۴/ب)، جلد معمولی.
 آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم قال النبي عليه السلام طلب العلم فريضة... (۱۲/ب)

گولپینارلی ۱: ۱۳۷

۲۶۳ - [رساله] ۱۷۲۲/۴

مؤلف ناشناس

رساله در خصوص ایمان و اسلام است. مؤلف بجهت اینکه در اثر خود با احترام از امام جعفر صادق علیه السلام یاد می کند و در ۱۴۶/الف از مسح پاها بهنگام وضو صحبت می کند بدون شک از پیروان مذهب امامیه بوده است.
 تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۰/۲×۱۳/۸ س.م، ۵ ق. (از ۱۴۵ / الف تا ۱۴۹/الف)، ۱۱ س.، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن) لبه دار.

آغاز: بسم... اما بعد بدانک سالک از روی استفاده سؤال کرد که اسلام بنزد اهل تحقیق بطریق یقین چون تواند بود.. (۱۴۵/الف)

انجام:

لطفت بکدام ذره پیوست دمی   کان ذره به از هزار خورشید نشد (۱۴۹/الف)

گولپینارلی ۲: ۳۷

۲۶۴ - [رساله] ۱۷۱۹/۳

مؤلف ناشناس

رساله در آداب و سلوک نقشبندیه است.

نسخ پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۸×۶/۳) ۱۷/۲×۱۱/۸ س.م، ۷۵ ق. (از ۱۵ / ب تا ۸۹/الف)، ۱۵ س.، جلد مقوا، ترنج دار (با نقش گل و بوته)، مجدول.

آغاز: بسم... خداوندا بغرت آنکه بفردانیت ذات منفردی... (۱۵/ب)

انجام:

لب و دندان ان خوبان چون ماه   بدین خوبی نبایست آفریدن (۸۹/الف)

گولپینارلی ۲: ۳۳

۲۶۵ - [رساله] ۱۷۳۱/۴

مؤلف ناشناس

نسخه حاوی قسمتهایی از «تذکره الاولیاء»ی شیخ عطار و حکایاتی از حسن بصری، مالک دینار، ابراهیم ادهم، بایزید بسطامی، ذوالنون مصری... است.

تعليق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۹×۱۲/۵ س.م.، ۶۵ ق. (از ۸۲ / ب تا ۱۴۶/ب)، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن)، لبه‌دار.

آغاز: ... ان پرورده نبوت آن خو کرده فتوت خواجه حسن بصری... (۱۲/ب)

انجام: ... آوازی شنیدند که بر دوست ما بی ادبی نکنید که او عزیز کرده ماست دست بداشتند و بخاکش دفن کردند
والله اعلم (۱۴۶/ب)

توضیح: اوراقی چند از آغاز و ورق ۹۲/ب افتاده است.

گولپینارلی ۲: ۵۴

۲۶۶ - [رساله] ۱۷۳۱/۳

مؤلف ناشناس

رساله در تفسیر پاره‌ای آیات و احادیث است و اوراقی از آغاز و انجام آن ناقص می‌باشد.

تعليق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۹×۱۲/۵ س.م.، ۶۴ ق. (از ۱۷ / الف تا ۸۰/الف)، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن)، لبه‌دار.

آغاز: فصل سی ام قال النبی صلی الله علیه و سلم المال... (۱۷/الف)

انجام: چنانکه خداوندگار مولانا می‌فرماید

جکنم نام و نشانرا جو ز تو کم نشود کس جکنم سیم و درم را جو درین گنج فتادم (۸۰/الف)

گولپینارلی ۲: ۵۴

۲۶۷ - [رساله] ۱۷۳۳/۷

مؤلف ناشناس

رساله ایست مختصر در حق معاد که محتملاً از آن میر شریف است.

تعليق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۳×۹/۵) ۱۸×۱۳/۵ س.م.، ۲ ق. (از ۱۳۵ / ب تا ۱۳۶/الف) ، ۱۵ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، عطف و گوشه‌بندها مرمت شده (داخل محفظه قرار دارد)

آغاز:

بجز حقیقت آدم چه دانی ای صوفی اگر ترا خبر از مبدأ (و) معاد دهم (۱۳۵/ب)
 انجام: ... اما عجاله الوقت را در این مقدمه مصلحت جنان دیده شد که آنچه خلاصه‌المقال این مسئول باشد تقریر کرده آید و بالله العصمه والتوفیق (۱۳۶/الف)

گولپینارلی ۲: ۶۰

۲۶۸- رساله آداب ۱۱/۱۶۳۸

عزیز بن محمد نسفی (ف. پیش از ۵۷۰۰ .)

[یاد او در شماره ۷۲ گذشت]

تعلیق، ولی بن اسکندر، بدون محل کتابت، ۹۵۱ ه.، قطع (۱۴/۳×۷/۲) ۲۰/۵×۱۵ س.م، ۵ ق. (از ۴۱ / الف تا ۴۴/الف)، ۲۱ س.، جلد مقوا، عطف میشن.

آغاز: ... می‌باید که در آداب اهل تصوف رساله جمع کنید... (۴۱/الف)

انجام: ... و از اخلاق بد پاک نشده البته هر دو زیان کنند و هم کوینده و هم شنونده والحمدلله... تمام شد رساله هفتم (۴۴/الف)

گولپینارلی ۱: ۲۱۳

۲۶۹ - [رساله آداب] ۲۱/۱۶۳۸

نجم‌الدین کبری (ف. ۵۶۱۸ .)

احمد بن عمر بن محمد خوفی خوارزمی مکنی به ابوالجناب و معروف به شیخ نجم‌الدین کبری مؤسس سلسله کبرویه، از مشاهیر عرفا و اکابر صوفیان قرن ششم و هفتم است. او را به جهت اینکه در طول عمر دوازده کس را بمریدی قبول کرد که تماماً از مشایخ و اولیا شدند ولی تراش گفته‌اند... (معین ۶: ۲۱۱)
 نفیسی (۱: ۱۱۵) نام مؤلف را بشکل نجم‌الدین ابوالجناب احمد بن عمر خیوقی خوارزمی ذکر کرده و علاوه نموده است او را بجهت اینکه در مباحثه بر همه کس غالب می‌آمد طامه‌الکبری قلب داده بودند و به همین جهت است که به شیخ نجم‌الدین کبری معروف شده است.

بنگرید: ریحانه ۴: ۱۷۲؛ منزوی ۱/۲: ۱۰۱۲؛ ذریعه ۹: ۱۱۷۵؛ مشار (مؤلفین) ۱: ۴۷۹

تعلیق، ولی بن اسکندر، بدون محل کتابت، ۹۵۱ ه.، قطع (۱۴/۳×۷/۲) ۲۰/۵×۱۵ س.م، ۸ ق. (از ۷۱ / ب تا ۷۷/الف)، ۲۱ س.، جلد مقوا، عطف میشن.

آغاز: صنف هذه الآداب الشيخ الكبير سلطان الطريقة برهان الحقیقه امام الشریعه مرشد السالکین قدوه الثقلین... (ب/۷۱)
انجام: ... و باطنش کشاده گردد و هر مرادی که دارد حاصل شود بعون الله تعالی تمت الرساله بلطف الله تعالی
(الف/۷۷)

گولپینارلی ۱: ۲۱۶

۲۷۰ - رساله آفاق و انفس لحضرت سلطان العارفين العاشقين مولانا رومی... ۲۱۵۵/۴

مؤلف ناشناس

این رساله که به جلال الدین محمد بن محمد مولوی نسبت داده می شود، ارتباطی با مولانا ندارد و با احتمال قریب به یقین از آن شاهی می تواند باشد.
تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۷×۸/۵) ۲۰/۵×۱۳/۳ س.م، ۲ ق. (از ۲۳۵ / الف تا ۲۳۶/ب)
اوراق مجدول، جلد میشن، ترنج دار، لبه دار.
آغاز: معرفت در آفاق و انفس بدانکه عاقل را باید که بدانند... (الف/۲۳۵)
انجام: ... ششم ادراکیست هفتم خونیت و الله اعلم بالصواب والیه المراجع والمأب (ب/۲۳۶)

گولپینارلی ۲: ۲۳۱

۲۷۱ - [رساله احادیث اوائل] ۱۶۳۸/۲۰

عزیز بن محمد نسفی (ف. پیش از ۷۰۰ ه.)

[یاد او در شماره ۷۲ گذشت]

تعلیق، ولی بن اسکندر، بدون محل کتابت، ۹۵۱ ه.، قطع (۱۴/۳×۷/۲) ۲۰/۵×۱۵ س.م، ۵ ق. (از ۶۷ / الف تا ۷۱/الف)، ۲۱ س.، جلد مقوا (عطف میشن).
آغاز: بسم... اما بعد چنین گوید... درخواست کردند که می باید در احادیث اوائل رساله جمع کنید... (ب/۶۷)
انجام: ... کاشکی که خاک بودمی که از خاک فروتر مرتبه دیگر نیست و گونه آن مرتبه تمنا کردند و الحمد لله رب العالمین تمام شد رساله هفتدهم فی سادس عشر جمادی الآخر (الف/۷۱)
توضیح: عنوان این رساله در نسخه مضبوط در کتابخانه عاطف افندی (۱۴۱۰/۳) بشکل «تفسیر حدیث اول ما خلق الله» ضبط شده است.

گولپینارلی ۱: ۲۱۵

۲۷۲ - [رساله ارواح] ۱۶۳۸/۷**عزیز بن محمد نسفی (ف. پیش از ۵۷۰۰ ه. ق.)**

تعلیق، ولی بن اسکندر، بدون محل کتابت، ۹۵۱ ه. ق. قطع (۱۴/۳×۷/۲) ۲۰/۵×۱۵ س.م.، ۶ ق. (از ۲۳ / ب تا ۲۸/الف)، ۲۱ س.، جلد مقوا، عطف میشن.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم... اما بعد چنین گوید... می باید در آفرینش ارواح و در مراتب ارواح و در عروج و نزول ارواح... (۲۳/ب)

انجام: ...جعله دگا و کان وعد ربی حقا الحمد لله رب العالمین تمام شد رساله والله الموفق والمرشد (۲۸/الف)

گولپینارلی ۱: ۲۱۲

۲۷۳ - [رساله ازل و ابد و مبدأ و معاد] ۱۷۲۲/۱۳**مؤلف ناشناس**

این رساله منشور مجهول المؤلف به اقوال حروفیه استناد کرده و در آن به شواهدی از نجم دایه، مولانا، عراقی، کمال خجندی، مغربی،... جای داده است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه. ق.) قطع ۲۰/۲×۱۳/۸ س.م.، ۱۱ ق. (از ۲۱۷ / الف تا ۲۲۷/ب)، ۱۱ س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه‌بندها میشن، لبه‌دار.

آغاز: بسم... بعد و بدانک ازل عبارت از مبداست و ابد عبارت از معادست... (۲۱۷/الف)
انجام:

خود بود که گفت کشت جاری خودتن زدو گفت عابدا بس (۲۲۷/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۰

۲۷۴ - [رساله افتادن حضرت یونس به شکم ماهی] ۱۷۲۲/۵**مؤلف ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه. ق.) قطع ۲۰/۲×۱۳/۸ س.م.، ۵ ق. (از ۱۴۹ / ب تا ۱۵۳/الف) ۱۱ س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه‌بندها میشن، لبه‌دار.

آغاز:

همچو یونس ماند در ماهی نهان چون هدایت آمد و ددش نهان

اما بعد بدانک درویشی از روی استفاده سؤال کرد که یونس در بطن ماهی در دریا... (۱۴۹/ب)

انجام: ...و از جنس طبیعت بیرون آید و بحق پیوندد که کل شی یرجع الا (کذا) اصله واللّه اعلم
پای در این صفه نه و بازداپن راز جهل صوفی ویک پیرهن (۱۵۳/الف)

گولپینارلی ۲: ۳۸

۲۷۵- رساله اعمال اصطراب ۲۹۰۷

رکن بن شریف الدین حسینی (ف. پس از ۸۶۰ ه. ق.)

مؤلف از علمای ریاضی و منجمان قرن نهم بوده... که کتابهایی چند در ریاضیات و هیأت نوشته از آن جمله «پنجاه باب سلطانی» در اصطراب... و «زیج جامع سعیدی» در تنقیح «زیج ایلخانی» خواجه نصیرالدین طوسی... (نفیسی ۱: ۲۷۱)

اوراقی چند از انجام ناقص بوده، پاره‌ای از صفحات برای اینکه بعداً تصویری در آنها کشیده شود خالی گذارده شده است. مؤلف نام خود را در ۱/ب قید کرده و علاوه نموده است که در سال ۸۶۰ هجری در هرات به تألیف این اثر توفیق یافته است.

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۹/۲) ۱۳×۱۸ س.م، ۴۰ ق.، بدون جلد.

آغاز: بسم... حمد بی حد و ثنای بی عد حضرت واجب التعظیمی راجل جلاله... (۱/ب)

انجام: ... و چون خواهد که قعر چاهی باصطراب... (۴۰/ب)

توضیح: اوراقی چند از آخر ناقص است.

گولپینارلی ۳: ۸۳

۲۷۶- رساله الانسیه ۱۷۳۱/۱

یعقوب بن عثمان چرخی (ف. ۸۵۲ ه. ق.)

یعقوب بن عثمان (معروف به یعقوب چرخی نقشبندی) از اصحاب بهاءالدین نقشبند و از پیشوایان معروف سلسله نقشبندیه بود. از وی آثاری چند باقی مانده، از آن جمله است: تفسیری بنام «تفسیر یعقوب چرخی» و «کتاب روایح» و «شرح رباعیات». قبر وی هم اکنون در کالخور لنین واقع در ۵ کیلومتری شهر دوشنبه (پایتخت تاجیکستان) قرار دارد. (نفیسی: ۲۱: ۲۶۴ و ۲: ۷۷۸)

رساله در حق سلوک نقشبندیه است.

نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۱۹×۱۲/۵ س.م، ۱۶ ق. (از ۱/ب تا ۱۶/الف)، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن)، لبه‌دار.

آغاز: بسم...حمد و ثنا مر مبدع ارض وسما را که جنس انس را مظهر انواع کمالات گردانید... (ب/۱)
انجام: ...اخلاص بعد از فنا دست می هد تا بشریت غالب است میسر نمی شود و این بیت را میگفتند:

ساقی قدحی که نیم مستیم
مخمور صبوحی لستیم
ما را تو بما مما که تا مابا
خویشتم تن پرستیم (۱۶/الف)

گولپینارلی ۲: ۵۴

۲۷۷- رساله انفس و آفاق/۵/۲۱۵۵

ابراهیم شاهی مغلاوی (۸۷۵-۹۲۷ یا ۹۵۷ ه. ق.)

[یاد او در شماره ۸۷ گذشت]

این رساله ۷۴ بیتی بشکل قصیده و به وزن «فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن» است.

بنگرید: عبدالباقی گولپینارلی، مولویه پس از مولانا، ۱۴۰

تعلیق، عثمان بن علی العریف بخاکی السله وی المولوی، بدون محل کتابت، ۱۲۳۷ ه. ق. قطع (۱۴/۷×۸/۵)
۲۰/۵×۱۳/۳ س.م. ۳ ق. (از ۲۳۶ / ب تا ۲۳۸/ب)، اوراق مجدول، جلد میشن، ترنج دار، لبه دار.

آغاز: مغربم شد گوش مشرق شد دهانپایها باشد زمین و آسمان (۲۳۶/ب)

انجام:

کون جامع آمد امی شمس دین
شاهد و مشهود شاه کن فکان
اسم ما عین مسمی شد یقین
نیست مارا حاجت بادیران (۲۳۸/ب)

گولپینارلی ۲: ۲۳۰

۲۷۸- [رساله اول] ۳/۱۶۳۸

عزیز بن محمد نسفی (ف. پیش از ۷۰۰ ه. ق.)

[یاد او در شماره ۷۲ گذشت]

رساله در حق علوم صحبت می کند که دانستن آنها مر سالکانرا ضروری است.

تعلیق، ولی بن اسکندر، بدون محل کتابت، ۹۵۱ ه. ق. قطع (۱۴/۳×۷/۲) ۲۰/۵×۱۵ س.م. ۵ ق. (از ۱۱ / ب تا ۱۵/ب)
، ۲۱ س.، جلد مقوا (عطف میشن)

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والعاقبه للمتقين ولا عدوان الا على الظالمين... اما بعد چنین
می گوید اضعف ضعفا و خادم فقرا عزیز بن محمدالنسفی... (۱۱/ب)

انجام: ...ای درویش این پنجم فصل را در مسجد جمعه ابرقوه جمع کردم و نوشتم والحمد لله رب العالمین (۱۵/ب)

گولپینارلی ۱: ۲۱۰

۲۷۹ – [رساله ایمان و اسلام و احکام و ارکان] ۱۷۲۲/۳

مؤلف ناشناس

متن این رساله که از باطن ایمان و اسلام و از حکمت تشریحی سخن میراند نشان می دهد که مؤلف در مذهب حنفی بوده است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.)، قطع ۲۰/۲×۱۳/۸ س.م.، ۴ ق. (از ۱۴۲ / الف تا ۱۴۵/الف)، ۱۱ س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه بندها میشن، لبه دار.

آغاز: بسم...اما بعد بدانک اسعدالله فی الدارین که این کتابیست در بیان ایمان و اسلام و احکام و ارکان... (۱۴۲/الف)

انجام: ...اگر از جماعت یکی بجای آورد از گردن دیگران ساقط شود والله اعلم بالصواب (۱۴۵/الف)

گولپینارلی ۲: ۳۷

۲۸۰ – [رساله بلوغ و حریت] ۱۶۳۸/۱۲

عزیز بن محمد نسفی (ف. پیش از ۷۰۰ ه.)

[یاد او در شماره ۷۲ گذشت]

تعلیق، ولی بن اسکندر، بدون محل کتابت، ۹۵۱ ه.، قطع (۱۴/۳×۷/۲) ۲۰/۵×۱۵ س.م.، ۴ ق. (از ۴۴ / ب تا ۴۷/الف)، ۲۱ س.، جلد مقوا (عطف میشن)

آغاز: بسم...می باید که در بلوغ و حریت رساله جمع کنید و بیان کنید که بلوغ و حریت چیست... (۴۴/ب)

انجام: ...و ما نیز در جاهای دیگر ذکر اینها کردیم تکرار نکردیم والحمد لله... تمام شد رساله هشتم بعون الله تعالی (۴۷/الف)

گولپینارلی ۱: ۲۱۳

۲۸۱ - [رساله بهشت و دوزخ] ۱۶۳۸/۴**عزیز بن محمد نسفی (ف. پیش از ۵۷۰۰ .)**

تعلیق، ولی بن اسکندر، بدون محل کتابت، ۹۵۱ ه.، قطع (۱۴/۳×۷/۲) ۲۰/۵×۱۵ س.م.، ۴ ق. (از ۱۱ / ب تا ۱۴/الف)، ۲۱ س.، جلد مقوا، عطف میشن.

آغاز: الحمد لله رب العالمین...چنین گوید شیخ وقته عزیز بن محمد نسفی رحمه اله علیه که جماعت درویشان از این بیچاره درخواست کردند اعز الله که حقیقت بهشت موافقتست و حقیقت دوزخ مخالفتست... (۱۱/ب - ۱۲/الف) **انجام:** ...صحبت کار صحبت دانا دارد تمام شد منزل چهارم و اهل تصوف درین منزل اند و الحمد لله رب العالمین تم (۱۴/الف)

گولپینارلی ۱: ۲۱۱

۲۸۲ - [رساله تصوف] ۱۷۲۲/۲۴**مؤلف ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۰/۲×۱۳/۸ س.م.، ۵ ق. (از ۲۰۴ / الف تا ۲۰۸/الف)، ۱۱ س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه بندها میشن، لبه دار.

آغاز: بسم...حمد و ثنای نامتناهی پروردگاری را که استحکام قواعد اسلام و اصحاب طالبان سعادات ملکوتی کردانید... (۲۰۴/الف)

انجام:

هر کوه بره علی عمرانی شد   چون خضر بسر چشمه حیوانی شد
از وسوسه فعال شیطانی شد   مانند علاءدوله سمنانی شد (۲۰۸/الف)

توضیح: علاءالدوله سمنانی که در قسمت انجام این نسخه مورد اشاره قرار گرفته همان رکن الدین ابوالمکارم احمد سمنانی است (۶۵۹-۷۳۶ ه.). است که از عرفای نامی ایران می باشد و او را آثاری متعدد در باب تصوف است.

گولپینارلی ۲: ۴۲

۲۸۳ - [رساله تصوف و فتوت] ۱۷۲۲/۸**مؤلف ناشناس**

اثر فتوت نامه ای است که بصورت سؤال و جواب فراهم آمده است و مؤلف آن از پیروان امامیه می باشد.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه. ق)، قطع ۲۰/۲×۱۳/۸ س.م، ۳۰ ق. (از ۱۷۲ / الف تا ۲۰۱/الف)، جلد مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه‌بندها میشن، لبه‌دار.
آغاز: باب در بیان جهل مقام آورده‌اند که درویش را هزار و یک مقام دانستن تا درویش باشد... (۱۷۲/الف)
انجام: ... تا هفده پشت ان نیزه را داشت بخمره کوچک رسید همچنان پشت به پشت داشتند مداحان مصطفی و مرتضی واللّه اعلم (۲۰۱/الف)

گولپینارلی ۲: ۳۸

۲۸۴ – [رساله‌التنزیل] ۱۷۲۶/۲

عزیز بن محمد نسفی (ف. پیش از ۷۰۰ ه. ق)

[یاد او در شماره ۷۸ گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۵×۸/۵) ۲۱/۵×۱۵/۵ س.م، ۳۰ ق. (از ۹۳ / ب تا ۹۵/ب)، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن) لبه‌دار.
آغاز: بسم... اما بعد چنین گوید اضعف ضعفاء خادم فقرا عزیز ابن محمدالسنفی... (۹۳/ب)
انجام: ... بعضی میگویند که جوهر اول که تخم عالم کبیرست... (۹۵/ب)
توضیح: نسخه از آخر ناقص است.

گولپینارلی ۲: ۴۶

۲۸۵ – رساله چهارپند/۸ ۵۷۳۳

مؤلف ناشناس

این رساله که در سال ۱۰۳۲ هجری و در عصر جهانگیر (متوفی بسال ۱۰۳۷ هجری) تألیف شده در حق اخلاق و تصوف است.

تعلیق، غلام‌الدین صدیقی الهانسوی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶/۶×۷/۹) ۲۲/۵×۱۳/۵ س.م، ۵۰ ق. (از ۷۳ / ب تا ۷۷/ب)، جلد مقوا (فرسوده)

آغاز: بسم... بدان ای برادر از هر قدر که از علم قوت داشتیم... (۷۳/ب)

انجام:

... گفته شد این پند در عهد شه کیتی پناهشاه نورالدین جهانگیر ابن اکبر پادشاه یکهزار و سی و دو از هجرت خیرالبشر شد تمام این پند و توفیق از اله... (۷۷/ب)

توضیح: نسخه از انجام ناقص است.

گولپینارلی ۳: ۳۵۹

۲۸۶ - [رساله حروفیه] ۱۷۲۰/۳

مؤلف ناشناس

تعلیق، عمر بن حسن، اسکندریه، ۱۰۷۱ ه.، قطع (۱۱/۳×۶/۷) ۱۴×۱۰ س.م.، ۱۲۹ ق. (از ۸۵/ب تا ۲۱۳/الف)، ۱۵ س.، جلد مقوا، لبه دار.

آغاز: بسم... در تقسیم وجه د و ح بشناس و بخوان ای خواننده خطط وجه کریم... (۸۵/ب)

انجام: ... پس منزل آخر همه از علما و زاهدان و حکما و شهدا بعالم عشق الهی میکشد که اذا قتلته فانادتیه (۲۱۳/الف)

گولپینارلی ۲: ۳۴

۲۸۷ - [رساله حروفیه] ۱۷۲۲/۱۲

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.)، قطع ۲۰/۲×۱۳/۸ س.م.، ۴ ق. (از ۲۱۴/الف تا ۲۱۷/الف)، ۱۱ س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه بندها میشن، لبه دار.

آغاز: بسم... اما بعد بدانک ای طالب که پروردگار ترا از جار عنصر در وجود آورده است... (۲۱۴/الف)

انجام: ... خدای تعالی کلیمه (کلمه) الهیست که از زبان آدمی و آدمی زاده ظاهر می شود در همه اشیا به بین تا بیایی انشاء الله تعالی (۲۱۷/الف)

گولپینارلی ۲: ۴۰

۲۸۸ - [رساله حضرات خمس] ۵۷۳۳/۶

مؤلف ناشناس

تعلیق، غلام الدین صدیقی الهانسوی، بدون محل کتابت، ۱۰ ذیقعه ۱۱۳۸ ه.، قطع (۱۶/۶×۷/۹) ۲۲/۵×۱۳/۵ س.م.، ۲ ق. (از ۶۸/ب تا ۶۹/ب)، ۱۷ س.، جلد مقوا (فرسوده)

آغاز: بسم... الحمد لله الذی لا موجود سواه فی الاکوان.. (۶۸/ب)

انجام: ...در وقت انهدام اینعالم در عرصه قدرت باریتعالی عوالم دیگر مثل اینعالم موجود باشد (۶۹/ب)

گولپینارلی ۳: ۳۵۹

۲۸۹ - رساله حضرت خواجه عطار ۲/۲۵۹۴

فریدالدین ابوحامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۵۶۱۸ .ه)

[یاد او در شماره ۲۰ گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۸۵۱ ه.، قطع ۱۹×۱۲/۵ س.م.، ۳۱ ق. (از ۲۳ / ب تا ۵۳/ب)، جلد مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه‌بندها میشن، لبه‌دار.

آغاز:

کرد از حیدر حذیفه ان سؤال گفت ای شیرحق و فخررجال (۲۳/ب)

انجام:

بر امید ای آمد این درویش تو چون بنومیدی رود از پیش تو (۵۳/ب)

توضیح: ابیات این رساله از «مصیبت‌نامه» گرفته شده‌اند.

گولپینارلی ۳: ۱۳

۲۹۰ - رساله حورائیه ۲/۱۲۷ (نمایشگاه)

قاسم انوار (۷۵۷-۸۳۷ .ه)

[یاد او در شماره ۵۱ گذشت]

تعلیق پخته، حسن الغیث جوهری، بدون محل کتابت، ۱۷ جمادی‌الآخر ۹۶۸ ه.، قطع (۱۵/۲×۹/۵) ۳۴/۵×۱۶/۲ س.م.، ۱۶ ق. (۲۶/الف تا ۴۱/الف)، ته‌نقش‌دار و آهارزده، اوراق مجدول، جلد میشن مجدول، ترنج‌دار، لبه‌دار، با گوشه‌بند.

آغاز: شکر و سپاس و حمد بی‌قیاس سزاوار حضرتیست که... (۲۶/الف)

انجام:

بکام تو بادا همه کار تو خداوند بادا نکه‌دار تو (۴۱/الف)

توضیح: در چاپ «کلیات قاسم انوار» بوسیله سعید نفیسی (تهران، ۱۳۳۷) این اثر با عنوان «رساله‌ای در بیان علم» آمده و در پایان آن شرح رباعی حورائیه قرار گرفته است. عنوان نسخه بشکل «رساله حورائیه» می‌باشد.

۲۹۱ - [رساله ذکر] ۱/۱۷۱۹

مؤلف ناشناس

نسخ پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۸×۶/۳) ۱۷/۲×۱۱/۸ س.م، ۱۰ ق. (از ۱ / ب تا ۱۰/ب) ، ۱۵ س.، اوراق مجدول، جلد مقوا، ترنج دار (با نقش گل و بوته)، مجدول. آغاز: بسم...الحمد لله الاحد بذاته و کبریائه الواحد بصفات و اسمائه... (۱/ب) انجام: ... و سبب این بود که بسیاری از کسان که ایشانرا ذوقی از صحبت این طایفه حاصل شده بود نماند بیت:

بی عنایات حق و خاصان حق   گر ملک باشد سیاهستش ورق (۱۰/ب)

گولپینارلی ۲: ۳۲

۲۹۲ - رساله ربیعیات ۴/۲۵۳۰

مؤلف ناشناس

اثر احتمالاً متعلق به نظام الدین شامی است. تعلیق، بهاء الدین الکاتب القمی، بدون محل کتابت، ۸۴۸ ه.، قطع ۱۶/۸×۱۲ س.م، ۱۵ ق. (از ۷۱ / ب تا ۸۵/الف) ، ۱۵ س.، جلد میشن قهوه‌ای، ترنج دار، مجدول، لبه افتاده. آغاز:

بسم... تمم دوائی بحمیا الکاس یا ساق   فالیم سمی و صرف الراح تریاق (۷۱/الف)

انجام:

بر بساط کامرانی باده خواه و نوش کن   از کف سیمین بران ماه رخ در بام و شام (۸۵/الف)

گولپینارلی ۲: ۴۳۳

۲۹۳ - رساله سپهسالار بمناقب خداوندگار ۲۱۴۷

احمد بن مجدالدین فریدون (ف. ۷۱۲ ه. .)

فریدون بن احمد معروف به «سپهسالار» از نویسندگان اواخر قرن هفتم و اوایل قرن هشتم هجری است... وی از پیروان و نزدیکان مولوی بوده و چنانکه خود مدعی است مدت چهل سال از عمر خویش را با دیگر اکابر زمان در مصاحبت مولانا گذرانید و از جمله «متاخران اصحاب» او بود... (صفا ۲/۳: ۱۲۵۲ به بعد) رساله موردتوصیف پس از «ابتدنامه» سلطان ولد نخستین اثری است در حق مولانا و خلفای او صحبت می کند. مؤلف بجهت اینکه در اواخر دوره سلجوقیان فرماندهی سپاه را عهده دار بوده به لقب سپهسالار ملقب شده است. پس از

درگذشت سپهسالار، پسرش به اتمام اثر مبادرت ورزید. قبر او در کنار مزار سلطان العلماء قرار دارد.
بنگرید: گنجینه سخن ۵: ۳۵ به بعد؛ مشار (مؤلفین) ۴: ۸۲۶؛ رساله فریدون بن احمد سپهسالار:
 احوال مولانا جلال الدین مولوی (مقدمه سعید نفیسی)، تهران، ۱۳۲۵
 نسخ پخته، محمد بن محمود القنوی المولوی، بدون محل کتابت، غره ذی الحجه ۹۸۷ ه.، قطع (۱۴/۱۷) ۲۰/۸×۱۴
 س.م.، ۱۱۹ ق.، ۱۵ س.، اوراق مجدول، جلد ترنج دار، لبه دار، محشی (مرمت شده)
آغاز: حمد بی حد احدی را جل جلاله (که جلال) هویت او... (۲/ب)
انجام: ... و بزوی اهل فقر در آورده و بحلقه اولیا دعوت نموده است الحمد لله علی التمام والصلوة (۱۱۹/ب)
توضیح: نسخه از سوی حیدر کدخدای سیاوش پاشا وقف درگاه شده است.

گولپینارلی ۲: ۲۲۰

۲۹۴ - همان اثر ۴۰۰۶

تعلیق، درویش...، بدون محل کتابت، رجب ۹۹۳ ه.، قطع (۱۴/۳×۹/۲) ۲۱×۱۴ س.م.، ۶۷ ق.، ۱۹ س.، آیات و
 احادیث بشنگرف، جلد مقوا (روکش ابری) لبه دار (فرسوده)
آغاز: همان (۱/ب)
انجام: همان (۶۷/الف)

گولپینارلی ۳: ۱۷۱

۲۹۵ - همان اثر ۲۱۸۳/۲

نسخ، شیخ محمد بن علی المولوی، بدون محل کتابت، ذی القعدة ۱۰۹۶ ه.، قطع (۱۳/۳×۵/۷) ۱۵×۹/۵ س.م.، ۷۰
 ق. (از ۸۵ / الف تا ۱۵۴/الف)، ۲۱ س.، جلد قهوه ای تیره، لبه دار، با نقش گل و بوته در وسط.
آغاز: همان (۸۵/الف)
انجام: همان (۱۵۴/الف)

گولپینارلی ۲: ۲۶۴

۲۹۶ - همان اثر ۲۱۱۱/۲

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۵×۱۱/۸) ۲۵×۱۷ س.م.، ۶۱ ق. (از ۱۰۸/ب تا ۱۶۸/ب)، ۱۷ س.،

جلد میشن قهوه‌ای (فرسوده) ترنج‌دار، لبه‌دار.

آغاز: همان (۱۰۸/ب)

انجام: همان (۱۶۸/ب)

توضیح: در اوراق ۱۷۲/ب و ۱۷۳/الف - ب توضیحاتی در خصوص پاره‌ای از اصطلاحات عرفانی آمده و تصویری از چهره انسانی قرار گرفته که نمایانگر اعتقادات حروفیه است.

گولپینارلی ۲: ۱۷۴

۲۹۷ - [رساله سلوک] ۱۶۳۸/۹

عزیز بن محمد نسفی (ف. پیش از ۵۷۰۰ .)

[یاد او در شماره ۷۲ گذشت]

تعلیق، ولی بن اسکندر، بدون محل کتابت، ۹۵۱ ه.، قطع (۱۴/۳×۷/۲) ۲۰/۵×۱۵ س.م.، ۸ ق. (از ۳۲/ب تا ۳۹/الف)، ۲۱ س.، جلد مقوا، عطف میشن.

آغاز: ... می‌باید که در سلوک رساله جمع کنید و بیان کنید که سلوک چیست و نیت سالک در سلوک چیست... (۳۲/ب)

انجام: ... و این سخن از نون ملفوظ معلوم می‌شود والحمدلله... تمام شد رساله ششم واللّه اعلم بالصواب (۳۹/الف)

توضیح: این رساله همراه با سایر رسائل مؤلف در سال ۱۳۱۱ شمسی در تهران چاپ شده است.

گولپینارلی ۱: ۲۱۲

۲۹۸ - [رساله سؤال و جواب] ۲۶۰۴/۵

قاسم انوار (۷۵۷-۵۸۳۷ .)

[یاد او در شماره ۵۱ گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۲×۶/۲) ۱۸/۶×۱۹ س.م.، ۳ ق. (از ۱۹۹/الف تا ۲۰۱/ب)، ۱۷ س.، جلد مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز: بسم... اول نصیحتی که سلامت دین و گشاد راه بدان متوطنست (منوطست)... (۱۹۹/الف)

انجام:

یکی زاری دوم عدلی ز جمله سیم ردّ بلا یعنی که صلّقه (۲۰۱/ب)

توضیح: اوراقی چند از انجام افتاده است.

گولپینارلی ۳: ۲۷

۲۹۹ - [رساله سماع و کمال] ۱۷۲۲/۶

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.، قطع ۲۰/۲×۱۳/۸ س.م.، ۳ ق. (از ۱۵۳ / ب تا ۱۵۵/ب)، ۱۱ س.، جلد مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه بندها میشن، لبه دار. آغاز: باب اگر پرسند که سر و پا برهنه کی از که مانده است... (۱۵۳/ب) انجام: ...کمال بلوغ سفر از حق بحق بلوغ کمال باسما صفت الهیه بلوغ کمال بآنه لایعلم الأهو (۱۵۵/ب)

گولپینارلی ۲: ۳۸

۳۰۰ - [رساله طب] ۲۸۱۵/۲

محمد مهدی بن علی نقی الشریف (ف. بعد از ۱۱۴۱ ه.)

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

تعلیق شکسته، عبدالرحیم ابن زین العابدین سمیری، بدون محل کتابت، شوال ۱۲۳۵ ه.، قطع (۱۰/۷×۶) ۱۵×۱۰ س.م.، ۱۰۱ ق. (از ۲۵ / ب تا ۱۲۷/الف)، ۱۵ س.، جلد میشن مشکی نرم. آغاز: بسم...سپاس افزون از خواهش بیماران بشفا و ستایش متجاوز از شوق دردمندان بلقا نثار بارگاه طبیبی است... (۲۵/ب)

انجام: ...که دل از رده شوی ورنه سخن بسیارست (۱۲۶/ب)

توضیح: رمضان ششن در «فهرست مخطوطات الطب الاسلامی» عنوان این اثر را «زادالمسافرین (فی حفظ الصحه باللغه الفارسیه)» قید کرده است.

گولپینارلی ۲: ۷۱؛ ششن ۳۵۳

۳۰۱ - [رساله طب] ۲۸۱۵/۱

مؤلف ناشناس

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۰/۷×۶) ۱۵×۱۰ س.م.، ۲۵ ق. (از ۱ / ب تا ۲۵/الف)، ۱۵ س.، جلد

میشن مشکى نرم.

آغاز: بسم... آيزن كه خشكى بدن را دور كند و تب دق را سود دهد... (۱/ب)

انجام: ... و استسقا را نافع باشد و حفظ صحت نمايد والله اعلم بحقايق الامور و هو حسبى و نعم الوكيل (۲۵/الف)

گولينارلى ۳: ۷۱

۳۰۲ - [رساله عالم صغير، عالم كبير] ۱۶۳۸/۱۳

عزيز بن محمد نسفى (ف. پيش از ۵۷۰۰ .)

[ياد او در شماره ۷۲ گذشت]

تعلق، ولى بن اسكندر، بدون محل كتابت، ۹۵۱ ه.، قطع (۲/۷×۱۴/۳) ۲۰/۵×۱۵ س.م.، ۴ ق. (از ۴۷ / الف تا ۵۰/ب)، ۲۱ س.، جلد مقوا، عطف ميشن.

آغاز: ...مى بايد كه رساله جمع كنيد كه عالم صغير نسخه و نمودار از عالم كبير است... (۴۷/الف)

انجام: ...اي درويش اين سه رساله در اصفهان جمع كردم و نوشتم تمام شد رساله نهم يك جلد تمام شد و درين يك جلد ده رساله نوشته شد والحمدلله... (۵۰/ب)

گولينارلى ۱: ۲۱۳

۳۰۳ - رساله عرشى (= رساله عرشيه) ۵۰۲۰/۴

صدرالدين محمد بن اسحق قوينوى (ف. ۶۷۱ يا ۶۷۳ ه. .)

[ياد او در شماره ۸۲ گذشت]

نسخ پخته، بدون نام كاتب و محل كتابت، ۸۶۶ ه.، قطع (۸/۶×۱۴/۲) ۱۷×۸/۵ س.م.، ۳ ق. (از ۱۵ / ب تا ۱۷/ب)، آهارزده ضخيم، جلد ميشن مجدول (فرسوده)

آغاز: الحمدلله حق حمده... رساله كه قبله كاملان شيخ صدرالدين... (۱۵/ب)

انجام: ...در كتب تفسير و اخبار درين معنى آمده است مشهورتر از انست كه بمزيد تكرار احتياج افتد والله يقول الحق و هو يهدى السبيل (۱۷/ب)

گولينارلى ۳: ۲۷۷

۳۰۴- همان اثر ۱۶۳۳/۲

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲×۷/۸) ۱۸/۶×۱۳/۵ س.م، ۲ ق. (از ۱۱۴ / ب تا ۱۱۵/ب)،
 ۱۵ س.، جلد میشن لبه‌دار.

آغاز: همان (۱۱۴/ب)

انجام: همان (۱۱۵/ب)

گولپینارلی ۱: ۲۰۳

۳۰۵- [رساله عرفانی در هستی و نیستی] ۱۷۲۲/۱۰**مؤلف ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.)، قطع (مختلف) ۲۰/۲×۱۳/۸ س.م، ۴ ق. (از ۲۰۹ / الف تا ۲۱۲/ب)، ۱۱ س.، جلد مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه‌بندها میشن، لبه‌دار.

آغاز: بسم...بدانک هستی جنانک هست و نیستی رابکرد سرا پرده او راه نیست... (۲۰۹/الف)

... و هرگز نیست و نابود نخواهد بود *این است و جز این نیست بتحقیق و یقین*

باقیء دگر هست خیالات محال *والله اعلم بالصواب (۲۱۲/ب)*

گولپینارلی ۲: ۳۹

۳۰۶- رساله عروض ۲۶۰۹/۵**نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه.س)**

[یاد او در شماره ۶۸ گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه.)، قطع ۲۲/۷×۱۵ س.م، ۱۱ ق. (از ۲۸۴ / ب تا ۲۹۴/ب)،
 ۱۵ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، عطف و گوشه‌بندها مرمت شده.

آغاز: سپاس وافر قادری راکه حرکت سریع دوایر افلاک را... (۲۸۴/ب)

انجام:

هر دم آیم سویت باشد بینم رویت فعلن فعلن فعلن (۲۴۹/ب)

گولپینارلی ۳: ۳۲

۳۰۷ - همان اثر ۲۴۷۶/۳

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۱۳۸ ه.، ۱۷ ق. (از ۵۴ / الف تا ۷۰/ب)، ۱۹ س.، جلد مقوا (روکش کاغذی) عطف میشن.

آغاز: همان (۵۴/الف)

انجام:

هر دم ایم سویت باشد بینم رویت (۷۰/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۵۳

۳۰۸ - همان اثر ۲۴۷۵/۲

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۲۴۵ ه.، قطع (۱۳×۶/۸) ۱۸/۳×۱۱/۶ س.م.، ۱۲ ق. (از ۱۳ / ب تا ۲۴/ب)، ۱۹ س.، اوراق مجدول بشنگرف، جلد میشن نرم قرمز، مجدول.

آغاز: همان (۱۳/ب)

انجام:

هر دم ایم سویت باشد بینم رویت فعل فعل فعل (۲۴/ب)

گولپینارلی ۲: ۳۹۹

۳۰۹ - [رساله عشق] ۱۶۳۸/۱۰

عزیز بن محمد نسفی (ف. پیش از ۷۰۰ ه.)

[یاد او در شماره ۷۲ گذشت]

تعلیق، ولی بن اسکندر، بدون محل کتابت، ۹۵۱ ه.، قطع (۱۴/۳×۷/۲) ۲۰/۵×۱۵ س.م.، ۳ ق. (از ۳۹ / الف تا ۴۱/الف) ۲۱ س.، جلد مقوا، عطف میشن.

آغاز: بسم...درخواست کردند که می باید که در عشق رساله جمع کنید... (۳۹/الف)

انجام: ...و رساله عشق در شهر شیراز بر سر تربت شیخ المشایخ شیخ ابو عبداللّه الخفیف قدس اللّه روحه العزیز جمع کردم... تمام شد رساله هفتم بعون اللّه تعالی واللّه اعلم بالصواب (۴۱/الف)

گولپینارلی ۱: ۲۱۲

۳۱۰ - رساله عشق نامه حضرت سلطان جلال الحق والدین ۱۱/۲۱۷۹**مؤلف ناشناس**

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۳×۹/۹ س.م، ۳ ق. (از ۱۱۰ الف تا ۱۱۲ ب) جلد ترنج دار، عطف و گوشه بندها میشن (مرمت شده)
توضیح: گولپینارلی در مولویه بعد از مولانا (ص ۱۶۰) آورده است که این اثر با توجه به سبک انشاء از آن ابراهیم شاهدهی مغلاوی (که یادش پیش از این گذشت) باید باشد.

گولپینارلی ۲: ۲۶۰

۳۱۱ - [رساله فارسی] ۹/۲۱۲۱**مؤلف ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۱×۱۷ س.م، ۵ ق. (از ۴۰ الف تا ۴۴ الف)، مختلف السطور، جلد معمولی.
آغاز: ...نتوان کرد مگر بچهار چیز... (۴۰/الف)
انجام: ...و پرهیز کردن سر همه دواهاست واللّه اعلم... (۴۴/الف)
توضیح: در این رساله که اوراقی چند از آغازش افتاده به سخنانی از بقراط، نوشیروان، شقیق بلخی و مأمون جای داده شده است.

گولپینارلی ۲: ۱۹۰

۳۱۲ - [رساله فقر] ۷/۱۷۲۲**مؤلف ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.)، قطع ۸/۱۳×۲۰ س.م، ۲ ق. (از ۱۵۶ الف تا ۱۵۷ ب)، ۱۱ س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه بندها میشن، لبه دار.
آغاز: قال رسول الله صلی الله علیه و سلم رساله الشریعۃ اقوالی ... (۱۵۶/الف)
انجام: ...توحید صرف وحدت محض نباشد و ذلک المراد من الفقر بانفاق اهل الله (۱۵۷/ب)

گولپینارلی ۲: ۳۸

۳۱۳- رساله فوائد فقراء ۱۰۰/۶ (اختصاصی گولینارلی)**مؤلف ناشناس**

نسخ، نورالدین بن محمد بالیکسیری، بدون محل کتابت، ۱۲۳۸ ه.، قطع (۱۵/۵×۱۰) ۲۱×۱۴/۵ س.م.، ۶ ق. (از ۳۹/الف تا ۴۴/ب)، ته نقش دارو آهارزده.

آغاز: الحمد لله علی نعمائه... اما بعد صاحب الأطوار القلیبه معدن الانوار ... (۳۹ / الف)

انجام: ... و از زحمت سبکبار... تمت شد بعون الله الملك الوهاب و بالله التوفیق و نعم الرفیق (۴۴/ب)

۳۱۴- [رساله قلندریه] ۱۷۲۲/۱۵**مؤلف ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.)، قطع ۲۰/۲×۱۳/۸ س.م.، ۸ ق. (از ۲۴۴ / الف تا ۲۵۱/ب) ۱۱ س.، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن) لبه دار.

آغاز: بسم... اما بعد و بدانک ارباب طریقت و سالکان سراجہ حقیقت... (۲۴۴/الف)

انجام: ... و هر که نمی توانست تراشید قصر فرمود این حلق و قصر ماند در میان مؤمنان و مسلمانان و الله اعلم بالصواب (۲۵۱/ب)

گولینارلی ۲: ۴۱

۳۱۵- [رساله کفر، توحید، اتحاد و وحدت] ۱۶۳۸/۶**عزیز بن محمد نسفی (ف. پیش از ۷۰۰ ه.)**

[یاد او در شماره ۷۲ گذشت]

تعلیق، ولی بن اسکندر، بدون محل کتابت، ۹۵۱ ه.، قطع (۱۴/۳×۷/۲) ۲۰/۵×۱۵ س.م.، ۵ ق. (از ۱۹ / ب تا ۲۳/الف)، ۲۱ س.، جلد مقوا، عطف میشن.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم... اما بعد چنین گوید... می باید که در توحید رساله جمع کنید... (۱۹/ب)

انجام: ... و بحقیقت وجود ندارند الا وجود خیالی و عکسی و ظلی تمام شد رساله والحمد لله رب العالمین حمدا کثیرا (۲۳/الف)

گولینارلی ۱: ۲۱۱

۳۱۶ - [رساله لوح، قلم، دوات] ۱۶۳۸/۱۷**همان مؤلف**

تعليق، ولی بن اسکندر، بدون محل کتابت، ۹۵۱ هـ.، قطع (۱۴/۳×۷/۲) ۲۰/۵×۱۵ س.م.، ۴ ق. (از ۵۸ / ب تا ۶۱/الف)، ۲۱ س.، جلد مقوا، عطف میشن.

آغاز: ... می باید که در بیان لوح و قلم و دواة رساله جمع کنید... (۵۸/ب)

انجام: ... ای درویش می باید ساخت و سازکار می باید کرد باشد که بسلامت بگذری و الحمدلله رب العالمین تمام شد رساله سیزدهم واللّه اعلم (۶۱/الف)

گولپینارلی ۱: ۲۱۴

۳۱۷ - [رساله لوح محفوظ، حکم قضا] ۱۶۳۸/۱۸**همان مؤلف**

تعليق، ولی بن اسکندر، بدون محل کتابت، ۹۵۱ هـ.، قطع (۱۴/۳×۷/۲) ۲۰/۵×۱۵ س.م.، ۴ ق. (از ۶۱ / الف تا ۲۳/الف)، ۲۱ س.، جلد مقوا، عطف میشن.

آغاز: می باید که در لوح محفوظ و در بیان حکم قضا رساله جمع کنید... (۶۱/الف)

انجام: ... و از صحبت بدان و فاسقان دور باشی که صحبت نیکان اثرهای قوی و خاصیتها عظیم دارد والحمدلله رب العالمین تمام شد رساله چهاردهم بعون اللّه... (۶۳/الف)

گولپینارلی ۱: ۲۱۴

۳۱۸ - [رساله لوح محفوظ، عالم صغیر] ۱۶۳۸/۱۹**همان مؤلف**

تعليق، ولی بن اسکندر، بدون محل کتابت، ۹۵۱ هـ.، قطع (۱۴/۳×۷/۲) ۲۰/۵×۱۵ س.م.، ۵ ق. (از ۶۳ / ب تا ۶۷/الف)، ۲۱ س.، جلد مقوا، عطف میشن.

آغاز: ... می باید که در لوح محفوظ و عالم صغیر رساله جمع کنید... (۶۳/ب)

انجام:

وگر بداده قناعت کنی بیاسایی اگر کنی طلب نانهاده رنجه شوی

والحمدلله رب العالمین تمام شد رساله پانزدهم بعون اللّه تعالی و توفیقه (۶۷/الف)

گولپینارلی ۱: ۲۱۵

۳۱۹ - [رساله مبدأ و معاد] ۱۶۳۸/۸**همان مؤلف**

تعلیق، ولی بن اسکندر، بدون محل کتابت، ۹۵۱ ه.، قطع (۱۴/۳×۷/۲) ۲۰/۵×۱۵ س.م.، ۵ ق. (از ۲۸ / ب تا ۳۲/الف)، ۲۱ س.، جلد مقوا، عطف میشن.

آغاز: بسم...می باید که در مبدأ و معاد بر قاعده و قانون اهل حکمت رساله جمع کنید (۲۸/ب)
انجام: ...ای درویش اگر نمی توانی آزاد و فارغ شوی باری راضی و تسلیم باش والحمدلله رب العالمین تمام شد رساله چهارم والله اعلم بالصواب (۳۲/الف)

گولپینارلی ۱: ۲۱۲

۳۲۰ - همان اثر ۱۷۲۲/۱

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.، قطع ۲۰/۲×۱۳/۸ س.م.، ۶۷ ق. (از ۱ / ب تا ۶۷/ب)، ۱۱ س.، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن)، لبه دار.

آغاز: الحمدلله رب العالمین... اما بعد چنین گوید اضعف ضعفاء و خادم فقراء عزیز بن محمدالنسفی صوفی که جماعت درویشان... (۱/ب)

انجام: ...تمت الكتاب مبدأ و معاد بحمدالله الملك الوهاب الامجابی (کذا) والسلام و صلوة علی خیر خلقه محمد وآله اجمعین (۶۷/ب)

توضیح: از ورق ۶۷/ب به بعد سه ورق خالی و در ورق ۷۱/ب یک حدیث و کلامی از حضرت علی علیه السلام جای گرفته است.

گولپینارلی ۲: ۳۶

۳۲۱ - رساله مرغوب ۱۰۰/۱ (اختصاصی گولپینارلی)**مؤلف ناشناس**

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۵×۱۰) ۲۱×۱۴/۵ س.م.، (از ۳/ب تا ۵/ب)، کاغذ ته نقش دار و آهارزده.

آغاز: بسم...الحمدلله...اما بعد بدانکه درویشی ازین فقیر سؤال کرد که یونس در بطن ماهی و در دریا... (۳/ب)
انجام: ...وز حبس طبیعت بیرون آید بحق پیوندد بحکم کل شیئی یرجع الی اصله راجع شود والله اعلم بالصواب (۵/ب)

۳۲۲ - [رساله معرفت انسان] ۱۶۳۸/۵**عزیز بن محمد نسفی (ف. پیش از ۵۷۰۰ .)**

[یاد او در شماره ۷۲ گذشت]

تعليق، ولی بن اسکندر، بدون محل کتابت، ۹۵۱ هـ.، قطع (۱۴/۳×۷/۲) ۲۰/۵×۱۵ س.م.، ۵ ق. (از ۱۵ / ب تا ۱۹/ب)، ۲۱ س.، جلد مقوای عطف میشن.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم... اما بعد جنین گوید اضعف الضعفا و خادم الفقرا عزیز بن محمد النسفی... که جماعت درویشان... که می باید که در معرفت انسان رساله جمع کنید... (۱۵/ب)

انجام: ... و دیگرها را اعتقاد نباید کرد والله اعلم بالصواب و هو الهادی الی صراط المستقیم والمأب (۱۹/ب)

گولپینارلی ۱: ۲۱۱

۳۲۳ - همان اثر ۲۵۱۰

تعليق، بدون نام کاتب، محل و کتابت (ظ. قرن ۱۱ هـ.)، قطع (۱۳/۵×۸) ۲۳/۲×۱۴ س.م.، ۱۷۶ ق.، ۱۳ س.، جلد قهوه ای، ترنج دار، مجدول، مرمت شده.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: ... و چون ختم کلام که میم است بالای محصولی شود و مقصود ختم یابد والله تعالی اعلم (۱۷۶/الف)
توضیح: مؤلف در دیباچه آورده که اثر را بنام عیشیر نگاشته است. قید تملک بنام محمد نایب قونیه دیده می شود. (۱/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۱۰

۳۲۴ - رساله معما ۲۹۰۹/۲**شرف الدین علی بن شمس یزدی (ف. ۵۸۵۸ .)**

شرف الدین علی بن شمس الدین علی یزدی از مورخان مشهور قرن نهم هجری است. مشهورترین اثر او «ظفرنامه تیموری» است که رایج ترین کتاب در این زمینه به شمار می رود. «حلال مطرز در فن معما و لغز» یکی دیگر از آثار اوست که خود آن را در کتاب دیگری خلاصه کرده است. (نفیسی: ۱: ۲۴۹)

تلخیص دیگری از این اثر بنام «حلیه حلال» از آن جامی است که چهارمین اثر او را در زمینه معما تشکیل می دهد. (اته: ۲۵۵)

بنگريد: مشار (مؤلفين): ۲۷۵؛ منزوی ۳: ۲۱۹۰؛ صفا ۴: ۱۱۸ و ۴: ۲۹۹-۳۰۹
بدون نام کاتب و محل کتابت، ۶ ذی الحجه ۱۰۶۶ ه.، قطع (۱۱×۵) ۱۶/۲×۱۰ س.م.، ۸ ق. (از ۱۶۸ / ب تا ۱۷۵/الف)، مختلف السطور، جلد مقوا (روکش کاغذی)
آغاز: بسم...بدانکه ترتيب کرده شد این رساله بر یک مقدمه و بیست و چهار اصل و خاتمه و مقدمه در بیان معما... (۱۶۸/ب)
انجام: ...پس باید که مناسب صاحب آن نام بود تا پسندیده باشی (۱۷۵/الف)
توضیح: نسخه کامل «حلل مطرز» در کتابخانه بریتانیا مضبوط است.

گولپینارلی ۳: ۸۶

۳۲۵ - رساله معما ۳/۲۵۲۰

شهاب الدین احمد حقیری هروی (ف. ۱۰۹۲۳)

شهاب الدین احمد حقیری فرزند نظام الدین، شاگرد میرحسین معمائی و از شاعران دربار سلطان حسین بایقرا بوده است. وی در معما دست داشته و رساله ای در توضیح قواعد معما دارد. (نقیسی ۱: ۳۲۶)
بنگريد: منزوی ۳: ۲۱۸۸؛ (با عنوان دستور معمای منظوم ۳)؛ فرهنگ سخنوران ۱۶۹؛ معجم مؤلفی الشیعه ۱۴۰؛ صفا ۱/۵: ۳۹۹-۳۹۸
نسخ (تا ورق ۸۰/ب) و تعلیق پخته (از ۸۱/الف تا ۸۲/ب) و نسخ از (۸۳/الف به بعد)، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲×۶/۵) ۱۵/۱×۱۰/۷ س.م.، ۱۰ ق. (از ۷۶ / ب تا ۸۵/ب)، جلد مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه بندها میشن.
آغاز: با سمک الفتح یا فتاح
بنام آنکه ذات جمله اشیا بود چون اسم او ذات مسما (۷۶/ب)
انجام: قبول خاطر اهل هنر بادبخوبی در همه عالم سمر باد (۸۵/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۲۰

۳۲۶ - همان اثر ۴/۲۵۰۸

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴×۸) ۲۱/۸×۱۵/۵ س.م.، ۶ ق. (از ۷۸ / ب تا ۸۳/الف)، ۱۵ س.، جلد جدید (مرمت شده)
آغاز: بسم...

بنام آنکه ذاتش جمله اشیا
 بود چون اسم ذات او مسمی (ب/۷۸)
 انجام:

پی تاریخ این در عالم غیب
 رسیده «نسخه موزون بی عیب»
 قبول خاطر اهل نظر باد
 بخوبی درهمه عالم سمر باد (الف/۸۳)

گولپینارلی ۲: ۴۰۶

۳۲۷- رساله معما ۵/۲۵۰۸

صادق رکنی نیشابوری (ف. پس از ۹۱۶ ه. ق.)

[یاد او در شماره ۱۶۷ گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۳×۸) ۲۱/۸×۱۵/۵ س.م، ۱۱ ق. (از ۸۳ / ب تا ۹۳/الف)، ۱۵ س.،
 جلد جدید (مرمت شده)

آغاز: بسم... مطلع منشور کلام کریم... بعد معروض میدارد حقیر صادق رکنی عاشق که زمان بس لطیف... (ب/۸۳)
 انجام: امید چنانست که بغضب الهی گرفتار شوند که استاد گفته

از تو گر انصاف آید در وجود
 به که عمری در رکوع و در سجود (الف/۹۳)

گولپینارلی ۲: ۴۰۶

۳۲۸- رساله معما ۴/۲۹۰۹

نامی

[اطلاعی از سرگذشت شاعر بدست نیامد]

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۶ ذی الحجه ۱۰۶۶ ه.، قطع (۱۱×۵) ۱۶/۲×۱۰ س.م، ۷ ق. (از ۱۷۹ / ب تا
 ۱۸۵/الف)، جلد مقوا (روکش کاغذی)

آغاز:

ای ذات تو هر قصیده موجود
 اتدر حمد و ثنای تو چه حیوان چه نبات (ب/۱۷۹)

انجام: بر درگه حضرت سلیمانپای ملخست تحفه مور (الف/۱۸۵)

گولپینارلی ۳: ۸۶

۳۲۹ - رساله معما ۲۶۰۹/۳

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه. ق.)

[یاد او در شماره ۶۸ گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه. ق.)، قطع ۱۵×۲۲/۷ س. م.، ۲۷ ق. (از ۲۴۴/ب تا ۲۷۰/الف)، ۱۵ س.، جلد ترنج دار، لبه دار، عطف و گوشه بندها مرمت شده.

آغاز: بسم... بعد از گشایش مقال بستایش خجسته مأل دانایی که معمایی حقیقت ذاتش... (۲۴۴/ب)

انجام:

آنرا بود از نام نکوی تو خیر کو حسن تو سنجید بمیزان نظر (۲۷۰/الف)

توضیح: منزوی (۳: ۲۱۸۳) اثر را با عنوان «حلیه الحلل» معرفی کرده است.

گولپینارلی ۳: ۳۱

۳۳۰ - همان اثر ۲۹۰۹/۳

تعلیق، محمدالبديع ابن احمد ملقب بالصوفی، شماخی، ۶ ذی الحجه ۱۰۲۲ ه. ق.، قطع (۱۱×۵) ۱۰×۱۶/۲ س. م.، ۵ ق. (از ۱۷۵ / ب تا ۱۷۹/الف)، جلد مقوا (روکش کاغذی)

آغاز: بسم... چو از حمد و تحیت یافتی کام بدان ای در معما طالب نام (۱۷۵/ب)

انجام:

بنا میزد زهی در گرامی که سفت الماس نوک کلک جامی

چو فیض قدس آمد جای توبیخ نباشی گر کنندش فیض تاریخ (۱۷۹/الف)

توضیح: منزوی این اثر را با عنوان «دستور معما (۴) = معمای منظوم» معرفی و دستور معمای صغیر نامیده است.

گولپینارلی ۳: ۸۶

۳۳۱ - همان اثر ۲۵۰۸/۶

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۸×۱۴/۳) ۵/۱۵×۲۱/۸ س. م.، ۳ ق. (از ۹۳ / الف تا ۹۵/الف)، ۱۵ س.، جلد جدید (مرمت شده)

آغاز: همان (۹۳/الف)

انجام:

چو فیض قدس آمد جای توبیخ نباشد گر کنندش فیض تاریخ

بتشریف قبول ارزنده باد

ابر ارباب کرم فرخنده بادا (۹۵/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۰۷

۳۳۲ - رساله معما ۲/۲۵۰۸**مؤلف ناشناس**

تعلیق، احمد بن حاجی بکرالارموی، بدون محل کتابت، ۱۰۶۵ ه.، قطع (۱۴/۳×۸) ۲۱/۸×۱۵ س.م، ۸ ق. (از ۵۹ / الف تا ۶۶/الف)، ۱۵ س.، جلد جدید (مرمت شده)

آغاز: بسم...بدانکه ترتیب کرده شد این رساله بر یک مقدمه و بیست چهار اصل و خاتمه... (۵۹/الف)
انجام:...و دیگر بیتی باشد مناسب صاحب باشد تا معما پسندیده باشد و.. اعلم بالصواب (۶۶/الف)

گولپینارلی ۲: ۴۰۵

۳۳۳ - [رساله ملک، ملکوت، جبروت] ۱۴/۱۶۳۸**عزیز بن محمد نسفی (ف. پیش از ۷۰۰ ه.)**

[یاد او در شماره ۷۲ گذشت]

تعلیق، ولی بن اسکندر، بدون محل کتابت، ۹۵۱ ه.، قطع (۱۴/۳×۷/۲) ۲۰/۵×۱۵ س.م، ۵ ق. (از ۵۱ / الف تا ۵۴/الف)، ۲۱ س.، جلد مقوا، عطف میشن.

آغاز: ...جلد اول این کتاب بنوشتم و ان ده رساله را که عوام و خواص را از ان نصیب است تمام کردم... (۵۱/الف)
انجام: ...و به یقین بدان که فراغت و جمعیت در امن و صحت و کفاف و صحبت داناست و الحمدلله... تمام شد
رساله دوازدهم واللّه اعلم بالصواب (۵۴/الف)

گولپینارلی ۱: ۲۱۳

۳۳۴ - همان اثر ۱۶/۱۶۳۸

تعلیق، ولی بن اسکندر، بدون محل کتابت، ۹۵۱ ه.، قطع (۱۴/۳×۷/۲) ۲۰/۵×۱۵ س.م، ۲ ق. (از ۵۷ / الف تا ۵۸/ب)، ۲۱ س.، جلد مقوا، عطف میشن.

آغاز: ...اما بعد ای درویش باشد که در این رساله بحث ملک و ملکوه و جبروه تمام شود فصل بدانکه ملک عالم
اضداد است (۵۷/الف)

انجام: ... که واجب شد طبیعت را مکافأة والحمد لله رب العالمین تمام شد رساله دوازدهم بعون الله تعالی (۵۸/ب)

گولپینارلی ۱: ۲۱۴

۳۳۵ - همان اثر ۱۵/۱۶۳۸

تعلیق، ولی بن اسکندر، بدون محل کتابت، ۹۵۱ ه.، قطع (۲/۳×۱۴) ۱۵×۲۰/۵ س.م، ۴ ق. (از ۵۴/الف تا ۵۷/الف)، ۲۱ س.، جلد مقوا، عطف میشن.

آغاز: همان (۵۴/الف)

انجام: ... معلوم نیست که ساعت دیگر چون باشد دربندان باش تا راحتی می رسانی و آزار نرسانی والحمد لله... تمام شد رساله دوازدهم (۵۷/الف)

گولپینارلی ۱: ۲۱۴

۳۳۶ - [رساله منشور فقه] ۱۷/۱۷۲۲

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.)، قطع ۸/۱۳×۲۰/۲ س.م، ۵ ق. (از ۲۶۰/الف تا ۲۶۴/الف)، ۱۱ س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه بندها میشن، لبه دار.

آغاز: ... اگر کسی رکوع دوم را بامام نیابد... (۲۶۰/الف)

انجام: ... و تمامی حالات حج مقدمات اگر خواهی که بدانی انرا از مناسک توانست... (۲۶۴/الف)
توضیح: اوراقی چند از آغاز و انجام ناقص است.

گولپینارلی ۲: ۴۱

۳۳۷ - [رساله موعظه] ۱۷۲۱

مؤلف ناشناس

نسخ، ابوبکر علی بن حسین سجستانی، بدون محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه.)، قطع (۵/۹×۱۳) ۸/۱۲×۱۸ س.م، ۳۲۷ ق.، مختلف السطور، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن)

آغاز: ... نظم دهم در شأن صدیق چنین فرمود که الذین یؤمنون بالغیب در شأن... (۱/ب)

انجام: ... تا بخون من آستین برزد بنده در پیرهن نمی کنجد... (۳۲۷/ب)

توضیح: اوراقی چند از آغاز و انجام این رساله ناقص است.

گولپینارلی ۲: ۳۵

۳۳۸ - رساله مولانا فضولی علیه الر حمه ۶/۲۶۱۷

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۲×۱۳/۵ س.م، ۹ ق. (از ۸۹ / الف تا ۹۷/الف)، ۱۵ س.، جلد میشن، مجدول (با عطف مرمت شده)

آغاز: حکما گفته اند که گذشت از همه کس خو بست و از توانگران خوبتر ... (۸۹/الف)

انجام:

در دبستان ریاضت مرد باطل نیستم صفحه پهلوی ما را بوریا مسطر زده است (۹۷/الف)

توضیح: این رساله ارتباطی با فضولی ندارد و بنظر می رسد که رساله و یا منتخبی از آثار خواجه عبدالله انصاری بوده باشد.

گولپینارلی ۳: ۴۰

۳۳۹ - [رساله وحدت وجود] ۵/۵۷۳۳

محمد بن ابی سعید

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

تعلیق، غلام الدین صدیقی الهانسوی، بدون محل کتابت، ۱۰ ذیقعه ۱۱۳۸ ه.، قطع (۹/۶×۱۶/۹) ۲۲/۵×۱۳/۵ س.م، ۳ ق. (از ۶۶ / الف تا ۶۸/الف)، ۱۷ س.، جلد مقوا (فرسوده)

آغاز: بسم... بعد حمد ایزدی که حجاب ذات وی نور است و نقاب وجه وی کمال ظهور... (۶۶/الف)

انجام: ...حق همه طالبان خود را چشم عطا کند و کوری دیده از دل ایشان بردارد آمین بالنبی الهاشمی صلی الله علیه و سلم (۶۸/الف)

گولپینارلی ۳: ۳۵۸

۳۴۰ - [رساله وحدت وجود] ۵۷۳۳/۷**مؤلف ناشناس**

تعلیق، غلام‌الدین صدیقی الهانسوی، بدون محل کتابت، ۱۰ ذی‌قعدة ۱۱۳۸ هـ.، قطع (۱۶/۶×۷/۹) ۲۲/۵×۱۳/۵ س.م.، ۴ ق. (از ۷۰ / الف تا ۷۳/الف)، ۱۷ س.، جلد مقوا (فروخته)
 آغاز: بسم... الحمد لله الذي نورّ قلوب العارفين بانوار جماله... (۷۰/الف)
 انجام: ...سوادالوجه في الدارين از ینوجه نیز می‌تواند بود والله اعلم بالصواب تمام شد (۷۳/الف)

گولپینارلی ۳: ۳۵۹

۳۴۱ - رساله الوصول الى الله ۵۷۳۳/۲**مؤلف ناشناس**

تعلیق، غلام‌الدین صدیقی الهانسوی، بدون محل کتابت، ۱۱۳۸ هـ.، قطع (۱۶/۶×۷/۹) ۲۲/۵×۱۳/۵ س.م.، ۹ ق. (از ۴۴ / ب تا ۵۳/الف)، ۱۷ س.، اوراق مجدول، جلد مقوا (فروخته)
 آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمين... اما بعد فهذه رسالة المسماة بالوصول الى الله... (۴۴/ب)
 انجام: ...و سر او با حق مسرور کرد المومن خواص الرحمة اينست والله اعلم بالصواب (۵۲/الف)
 توضیح: کاتب در قید کتابت عنوان نسخه را «رساله قادريه المسمى الوصول الى الله» قید کرده است.

گولپینارلی ۳: ۳۵۷

۳۴۲ - رساله الولاية افضل من النبوه ۲۴۱۶/۲**مؤلف ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۷) ۱۵×۱۰/۵ س.م.، ۵ ق. (از ۳۶/ب تا ۴۰/ب)، جلد مقوا، عطف و گوشه‌بندها میشن، لبه‌دار.
 آغاز: بسم... بدانکه هر سخنی که شخصی انرا بظهور می‌آورد در باب معتقدات می‌باید که انرا دلیلی باشد که... (۳۶/ب)
 انجام: ... پس ظاهر این حدیث هیچ دلیل افضلیت ندارد بلکه مساوات و نبوت برسد والسلام (۴۰/ب)
 توضیح: رساله منثور است و عنوان باحتمال قریب به یقین از سوی شخص جاهلی به رساله داده شده است؛ زیرا در آن آمده که ولایت هرگز برتر از نبوت نیست؛ حضرت علی علیه‌السلام بالاتر از انبیا نیست و غلو جایز نمی‌باشد.

گولپینارلی ۳: ۳۳۲

۳۴۳ - رسائل اخوان الصفا ۵۷۰۷**اخوان الصفا**

اخوان الصفاء و خلان الوفاء گروهی بودند که در قرن ۴ هجری رسالات مختصر و ساده‌ای برای نشر علوم عقلی و نزدیک کردن دین و حکمت به یکدیگر و آگاه ساختن عامه از مبانی حکمت عملی و نظری نوشتند. رسائل آنان شامل کلیه مسایل علوم منطقی و ریاضی و طبیعی و الهی و حکمت عملی است (معین ۵: ۳۹۳)

بنگرید: ف. مشار ۸۰۶؛ لغت‌نامه ۵: ۱۵۳۰ به بعد؛ قمیر، یوحنا: اخوان الصفا یا روشنفکران شیعه مذهب، ترجمه محمد صادق سجادی، تهران ۱۳۶۳

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. اواخر قرن ۷ و یا اوایل قرن ۸ ه. ق.)، قطع (۱۹/۷×۱۳/۸) ۲۷×۱۹ س.م، ۱۳۱ ق. آهارزده‌و ته نقش‌دار، ۱۹ س.، بعضی از بسمله‌ها با خط مسلسل سلجوقی نوشته شده‌اند، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای)، عطف میشن (مرمت شده)

آغاز: بسم... سپاس و ستایش آن خدایرا کی واجب‌الوجودست و هر چه جزو است ممکن‌الوجودست... (۱/ب)
انجام: ... و در حکمت بطبع و در شریعت ترک لذت بتقلید می‌کنند و در حکمت بعلم تمت بعون‌الله والله اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب (۱۲۹/ب)

توضیح: یکی از نسخ اقدم رسائل (به زبان عربی) در کتابخانه عاطف افندی (استانبول) (شماره ۱۶۸۱) قرار دارد که در دو مجلد است و در سالهای ۵۷۷-۵۷۸ هجری استنساخ شده است.

گولپینارلی ۳: ۳۴۹

۳۴۴ - رشحات عین‌الهیات ۲۸**کمال‌الدین حسین بن علی کاشفی (ف. ۹۰۶ یا ۹۱۰ ه. ق.)**

[یاد او در شماره ۱۶ گذشت]

رشحات عین‌الهیات در احوال و مناقب مشایخ نقشبندی و آداب طریقت آنان است که کاشفی در سال ۹۰۹ هجری به انجام آن توفیق یافته است. کتاب از یک مقدمه، سه مقصد و یک خاتمه ترتیب یافته است.

بنگرید: کشف‌الظنون ۱: ۹۰۳؛ منزوی ۱/۲: ۱۱۷۵؛ ذریعه ۱۱: ۲۳۵؛ ف. مشار ۸۳۴

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، جمادی‌الآخر ۹۸۱ ه. ق. قطع (۱۴/۴×۸/۳) ۲۰/۱×۱۲/۸ س.م، ۳۱۳ ق. ۱۹ س.، بالای آیات و احادیث خط قرمز کشیده شده، جلد مقوا (روکش کاغذی و عطف میشن)

آغاز: بسم... الحمد لمن رش رشحات‌الحقایق والحکم علی قلوب‌العارفین... (۱/ب)

انجام:

آمد رشحات ما کثیرالبرکات
جون آب خضر منفجر از عین حیات
یابند محاسبان سنجیده صفات
تاریخ تماش از حروف رشحات (۳۱۳ ب)
توضیح: پس از قطعه فارسی در خصوص تاریخ اتمام کتابت، قطعه‌ای به عربی نیز در همان مضمون دیده می‌شود.
از عبارت مندرج در ۳۱۳/ب برمی‌آید که نسخه در مکه معظمه با نسخه‌ای که بخط مؤلف بوده و در اختیار مولانا
عصام‌الدین مشهور به ملا علی قرار داشت مقابله گردیده است.

۳۴۵ - رشف‌الاحاظ و کشف‌الالفاظ ۱۱/۲۰۸۸

شرف‌الدین حسین بن احمد تبریزی خالدي

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

مؤلف در این اثر (حاوی یک دیباچه و سه فصل) با استفاده از آثار عطار، مولانا، جامی و غزالی و بویژه حافظ به
ایضاح اصطلاحات صوفیه پرداخته و آنها را در ردیف الفبایی آورده است.

بنگرید: منزوی: (نسخه‌های پاکستان) ۳: ۱۵۲۱

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۵/۸) ۱۷/۸×۹/۵ س.م، ۱۱ ق. (از ۲۵۶/ب تا ۲۶۶/الف)،
۱۷ س، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار (مرمت شده)

آغاز: بسم...حمد و سپاس خداوندی را که در معانی را در تحت صور بیان می‌کند... (۲۵۶/ب)

انجام:...و ملاقات عاشق و معشوق را نیز گویند و اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب (۲۶۶/الف)

گولپینارلی ۲: ۱۴۸

۳۴۶ - روح‌المنوی ۲۰۶۱

اسماعیل حقی بروسوی (ف. ۱۱۳۸.۰)

اسماعیل حقی بروسوی در ایام جوانی وارد طریقت جلوتیه شد و در شهرهای مختلف از جمله بوسا به وعظ
پرداخت. از میان آثارش می‌توان به «روح‌البیان» (تفسیر قرآن) «شرح حدیث اربعین»، «رشحات عین‌الحیاء»،
«کتاب‌النجاه» و «تحفه خلیلیه» اشاره کرد. (میدان لاروس ۶: ۴۴۵-۴۴۶)

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹×۱۰/۹) ۳۰/۳×۱۸ س.م، ۳۶۵ ق، ۲۵ س، اوراق مجدول بشنگرف،
جلد میشن (روکش مقوا)، ترنج‌دار، لبه‌دار (عطف مرمت شده)

آغاز: بسم...الحمد لله و سلام علی عباده‌الذی اصطفی... (۱/ب)

انجام:

اشبو نسخه طالبانه حرز جانمدر بنم زمرة ارباب جمعه ارمغانمدر بنم (۳۶۵/الف)
توضیح: برای شروح مثنوی در زبانهای مختلف به «شرح مثنوی معنوی» (در دو مجلد) نگاشته شاه داعی الی الله شیرازی از انتشارات مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان (۱۹۸۵ م.) مراجعه کنید.
 «روح المثنوی» که در حقیقت تطبیق اصول صوفیه با هجده بیت اول مثنوی می باشد در سال ۱۲۸۷ هجری (در دو مجلد) در مطبعه عامره بطبع رسیده است.

گولپینارلی ۲: ۱۲۵

۳۴۷ - روح المثنوی (مجلد ۲) ۲۰۶۹

مصطفی شمع الله شمعی (ف. ۱۰۰۰ یا ۱۰۰۵ ه.ق.)

مصطفی شمع الله ملقب به شمعی علاوه بر شرحی که بر مثنوی نگاشته «منطق الطیر» و «پندنامه» عطار، «بوستان» سعدی، «بهارستان»، و «بحرالابرار» جامی و «دیوان» حافظ را نیز شرح کرده است.

بنگرید: عثمانلی مؤلفلری ۲: ۳۹۴

نسخ، عبدالله بن حمزه الاماسی، بدون محل کتابت، ۱۰۶۷ ه.، قطع (۲۴×۱۵/۵) ۳۰/۵×۲۰/۲ س.م، ۲۲۶ ق.، ۳۳ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن، ترنج دار، لبه دار.

آغاز: بسم... بعد اداء ما وجب من حمدالله القدير والصلوة علی نبیه البشیر والنذیر... (۱/ب)

انجام: ... چونکه معجزه و کرامت گوره انکار و عنادی زیاده اولور... (۲۲۶/ب)

توضیح: در قید کتابت آمده که کاتب از روی نسخه متعلق به شارح استنساخ کرده است.

گولپینارلی ۲: ۱۳۰

۳۴۸ - روشنائی نامه ۱۷۳۴/۵

حمیدالدین ابومعین ناصر بن خسرو قبادیانی مروزی (۳۹۴-۴۸۱ ه.ق.)

حکیم ابومعین ناصر بن خسرو بن حارث القبادیانی البلخی المروزی ملقب به «حجت» از شاعران بسیار توانا و بزرگ ایران و از گویندگان درجه اول زبان فارسی است... خاصیت عمده شعر ناصر خسرو اشتغال آن بر مواعظ و حکم بسیار است... (صفا ۲: ۴۴۳ به بعد)

شاید در ایران کمتر شاعر بتوان یافت که مانند ناصر خسرو جنبه های مختلف را دارا باشد (شرح سی قصیده به اهتمام مهدی محقق)

«روشنائی نامه» مثنوی اخلاقی - فلسفی است که بسال ۶۶۰ هجری سروده شده است.
 بنگرید: نفیسی ۱: ۵۸ به بعد؛ منزوی ۴: ۲۸۴۲ به بعد؛ در خصوص روشنائی نامه رجوع کنید: ضیاءالدین سجادی:
 تحقیق در روشنائی نامه ناصر خسرو [یادنامه ناصر خسرو] مشهد، ۲۵۳۵؛ دیوان اشعار / تصحیح نصرالله تقوی و
 مقدمه تقی زاده؛ دیوان ناصر خسرو (مقدمه سیدحسن تقی زاده) تهران ۱۳۰۴ - ۱۳۰۷
 تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۳×۱۵) ۲۵×۱۷/۵ س.م.، ۹ ق. (از ۱۳۳/الف تا ۱۴۱/ب)، (در
 حاشیه)، ۱۵ س.، جلد میشن، لبه دار.

آغاز:

بنام گردگار پاک دادار (داور) که هست از وهم و فکر و عقل برتر (۱۳۳/الف)

انجام:

مشو غره بملک یکدو روزه بخون گرکسان مگشای روزه (۱۴۱/ب)
 توضیح: «روشنائی نامه» همراه با دیوان ناصر خسرو در تهران بکوشش و اهتمام علامه دهخدا و مجتبی مینوی در
 سال ۱۳۳۵ چاپ شده است.

گولینارلی ۲: ۶۳

۳۴۹ - همان اثر ۱۴۷ (نمایشگاه)

تعلیق پخته، عبدالواحد مشهدی، بدون محل و تاریخ کتابت، ۱۸ ق.، ۱۳ س. (یک بیت در هر سطر)، اوراق مجدول
 مطلاً، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن) لبه دار.

آغاز:

بنام کردکار پاک داور که هست از وهم و فکر و عقل برتر (۱/ب)

انجام:

بدین دانایی و عجزم ببخشای مرا از لطف راه راست بنمای (۱۸/ب)

۳۵۰ - روضه الشهدا ۲۵۰۷

کمال الدین حسین بن علی کاشفی (ف. ۹۰۶ یا ۹۱۰ ه.ق.)

[یاد او در شماره ۱۶ گذشت]

«روضه الشهدا» که از ده باب و یک خاتمه تشکیل شده بدستور سید میرزا مرشدالدین عبدالله معروف به سید میرزا
 فراهم آمده است. بجهت اینکه سالها این کتاب (در یک مقدمه، ده باب و یک خاتمه) مورد استفاده مرثیه خوانان
 شیعی بوده، در ایران و در میان شیعیان امامیه به مرثیه «روضه» و به مرثیه خوان «روضه خوان» گفته می شود. فضولی

در سال ۹۶۳ هجری «روضه الشهداء» را به ترکی برگردانده و نام «حدیقه السعدا» بر آن نهاده است. از حدیقه السعدا نسخه منقحی در موزه مولانا (داخل درگاه) موجود است که در ۹۹۴ هجری استنساخ شده است. برای نسخه های خطی، چاپی و تلخیصات این اثر به برگل (۲: ۹۰۴ به بعد) و برای تراجم آن به فهرستواره (۳: ۱۶۶۲-۱۶۶۴) رجوع کنید.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۱ ه.)، قطع (۱۴/۷×۸/۸) ۱۷/۵×۱۲/۸ س.م، ۳۹۰ ق.، ۱۷ س.، آیات و احادیث بشنگرف، جلد مقوا (روکش کاغذی)، لبه دار، عطف و گوشه بندها می شن.

آغاز: بسم...

ای شربت درد تو بلای (دوای) دل ما
 آشوب بلای تو عطای دل ما
 از نامه حمد تو شفای دل ما
 و ر نام حبیب تو صفای دل ما (ب/۱)

انجام:

که رسائی ثواب ان شهدا
 بمصیبت رسیدگان حسین (۳۹۰/ب)

توضیح: کهن ترین نسخه این اثر در کتابخانه خصوصی عبدالحمید مولوی (مشهد) قرار دارد که به احتمال قریب به یقین در حیات مؤلف استنساخ شده است.

گولپینارلی ۲: ۴۰۴

۳۵۱ - روضه الصفاء (فی سیره الانبیاء والملوک والخلفاء) ۱۵۱۱/۴

محمد بن خواند شاه بن محمود (۸۳۸ - ۹۰۳ یا ۹۰۴ ه.)

محمد بن خواندشاه معروف به میرخواند یکی از اجله مورخین فارسی زبان قرن دهم هجری ایران است که از لحاظ دقت در صحت مطالب تاریخی بین مورخین دیگر کمتر نظیر دارد... از تاریخ عظیم روضه الصفا شش جلد اول توسط خودمؤلف بنام امیر علیشیر نوائی و جلد هفتم بوسیله خواندمیر (صاحب کتاب حبیب السیر و نوه دختری مؤلف) فراهم آمده است... تاریخ روضه الصفا (مقدمه عباس پرویز)

بنگرید: برگل ۲: ۵۲۱ به بعد؛ صفا ۴: ۵۱۹-۵۲۳؛ ف. مشار ۸۹۵؛ علی اصغر خبره زاده: نثر پارسی در آئینه تاریخ ۲: ۲۸۹ به بعد؛ منزوی ۶: ۴۱۵۳ به بعد؛ ریحانه ۴: ۱۱۶-۱۱۷؛ فهرستواره ۱: ۶۱۹ بعد.

تعلیق، ولی بن مصاحب، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۵×۸) ۱۲/۳×۱۲/۸ س.م، ۲۱ ق. (از ۲۱۲/الف تا ۲۳۲)، ۱۴ س.، جلد معمولی.

آغاز: آرایش دیباجه مناقب و مآثر سلاطین رفیع مقدار... (۲۱۲/الف)

انجام: ...پادشاه خاطر همایون خود بالکلیه ازو جمع فرماید التان خان منع امرا و مردم خود کرد (۲۳۲/ب)

توضیح: برای آگاهی از نسخ خطی «روضه الصفا» و نیز تراجم و منتخبات آن به برگل (۲: ۵۲۲ به بعد) رجوع

کنید.

«روضه‌الصفای ناصری» که از سوی رضا قلی خان هدایت (ف . ۱۲۸۸ ه .) تدوین شده و در آن تاریخ بعد از تیموریان تا عصر مؤلف نیز جای گرفته بر اساس همین «روضه‌الصفای» مبتنی است. نسخه مورد توصیف حاوی اوراقی چند از اوایل مجلد ۵ می‌باشد.

روضه‌الصفای علاوه بر زبانهای خارجی نظیر آلمانی، اسپانیولی، انگلیسی و فرانسه چندین بار هم به زبان ترکی ترجمه و منتشر شده است.

گولپینارلی ۱: ۱۹۷

۳۵۲- زادالمسافرین ۱/۱۳۷ (نمایشگاه)

امیر رکن‌الدین حسین بن عالم حسینی هروی (۶۷۱-۷۱۸ ه .)

[یاد او در شماره ۳۸ گذشت]

«زادالمسافرین» مثنوی عرفانی در سیر و سلوک است بوزن منظومه «لیلی و مجنون» نظامی در هشت مقاله که دنبال هر مقاله با حکایتی آراسته شده است.

بنگرید: ذریعه ۹: ۱۰۰؛ ف . مشار ۸۷۲؛ صفا ۲/۳: ۷۵۱ به بعد

تعلیق پخته، حسن‌الغیاث جوهری، بدون محل کتابت، ۱۷ جمادی‌الآخر ۹۱۸ ه .، قطع ۱۶/۲×۳۴/۵ س.م.، ۴۱ ق. (از ۱/ب تا ۴۱/الف)، ته‌نقش دار و آهارزده، ۲۶ س.، اوراق مجدول، جلد میشن ترنج‌دار، لبه‌دار، با گوشه‌بند.

آغاز:

ای برتر از آن همه که گفتند / آنان که بدیدیا نهفتند (۱/ب)

انجام:

زین کنج که رایگان کشاد / مدارد بدعاء خیر یادم (۴۱/الف)

۳۵۳- زادالمعاد ۷۵۶

محمد باقر بن محمد تقی مجلسی (ف. ۱۱۱۰ ه .)

[یاد او در شماره ۱۲ گذشت]

«زادالمعاد» کتابی است در ادعیه و اعمالی که در ایام و لیالی شریفه به جای آورده می‌شود. مجلسی این کتاب را در سال ۱۱۰۷ هجری به نام سلطان حسین صفوی نگاشته است. خود کتاب مشتمل بر ۴ باب و یک خاتمه است و هر بابی حاوی چندین فصل.

بنگرید: ف . مشار ۸۷۲-۸۷۳؛ معجم مؤلفی الشیعه ۳۸۳؛ ذریعه ۱۲: ۱۱، مشار (مؤلفین) ۲: ۲۳ به بعد؛ نفیسی:

فهرست کتابخانه مجلس شورای ملی ۶: ۲۱-۲۴

نسخ، محمود، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۷×۶/۵) ۱۵/۶×۹/۶ س.م، ۲۰۳ ق، ۲۱ س، اوراق مجدول بشنگرف، جلد میشن.

آغاز: بسم...الحمد لله الذي جعل العبادة وسيلة لنيل السعادة في الآخرة... (ب/۱)

انجام: ...در حال حیات یا بعد از وفات این شکسته رابدعای رحمت و مغفرت یاد نماید و ختم... (۲۰۳/ب)

توضیح: گولپینارلی اثر را اشتباها از آن ملا محمد تقی (پدر ملا محمد باقر) ضبط کرده است.

گولپینارلی ۴: ۱۳۱

۳۵۴ - زبده الحقایق ۲/۲۱۳۸

عزیز بن محمد نسفی (ف. پیش از ۷۰۰ هـ)

[یاد او در شماره ۷۲ گذشت]

«زبده الحقایق» در حقیقت خلاصه‌ای از «رساله مبدأ و معاد» مؤلف است که شرح آن پیش از این گذشت.

نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۷×۹/۵ س.م، ۲۱ ق. (از ۱۰۸/ب تا ۱۲۸/الف)، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، باگوشه‌بند.

آغاز: جماعت درویشان کثر الله امثالهم ازین بیچاره درخواست کردند که در عالم کبیر و عالم صغیر و در معرفت مبدأ و معاد... (۱۰۸/ب)

انجام: ...ای درویش بدانکه سالکانرا از ابتدا تا انتها این رساله او را کفایت باشد و الحمد لله رب العالمین (۱۲۸/الف)

گولپینارلی ۲: ۲۰۹

۳۵۵ - زبده مقالات شمس ۱/۲۱۸۴

صاحب تلخیص: درویش عثمان (ف. پس از ۱۰۴۵ هـ)

مؤلف در سبب تألیف کتاب می‌نویسد که شبی در خواب مردی را می‌بیند که در دستش کتابی را گرفته و می‌گوید این کتاب را بگیر که از آن شمس تبریزی است و آن را بخوان. وی صبح پس از بیدار شدن مردی را دم حجره خود می‌بیند که «مقالات» را آورده و همان حرفها را تکرار می‌کند. مؤلف وقتی این ماجرا را پشت سر می‌گذارد به تلخیص منظوم اثر شمس می‌پردازد و آن را در ۱۰۴۵ هجری به انجام می‌رساند. (۸/الف - ۹/الف)

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۵×۱۲) ۲۱×۱۷ س.م، ۵۰ ق. (از ۱/ب تا ۵۰/ب)، ۱۹ س، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، محشی.

آغاز:

حمد لله ذی الجلال و جمال   کز عدم می نمود حسن و کمال (ا/ب)

انجام:

این کتابم که پر کمالاتست   نام او زبده مقالاتست (ب/۵۰)

توضیح: برای نسخه های «مقالات» شمس تبریزی در کتابخانه های ترکیه نک. اصغر دلبری پور: نسخه های مقالات شمس تبریزی در کتابخانه های ترکیه (نشریه آشنا در جستجوی میراث مشترک فرهنگی ۱: ۲ ص ۵۹-۶۸)

گولپینارلی ۲: ۲۶۵

۳۵۶ - زین المعتمد للزین المعتمد ۱۷۰۶

علاءالدوله رکن الدین احمد بن محمد سمنانی (۶۵۹-۷۳۶ هـ)

علاءالدوله سمنانی یکی از کبار مشایخ صوفی و از شاعران و نویسندگان قرن هفتم و هشتم هجری است.... از میان ارادتمندان متعدد علاءالدوله، خواجه کرمانی شاعر معروف مشهورتر از همه هست که مدتی از دوران سلوک را در خدمت وی در صوفیاباد گذرانیده و در آنجا معتکف بوده است (صفا ۲/۳: ۷۹۸ به بعد)

مؤلف در این کتاب پس از درج سرگذشتهای خود به توصیف مذاهب بر می خیزد و مذهب اهل تسنن را «اعدلترین مذاهب» می خواند (۳۷/ الف، سطر ۵)

بنگرید: صفا ۳: ۷۹۸-۸۱۶؛ معجم مؤلفی الشیعه ۸۳؛ نفیسی ۱: ۱۴۸؛ نفحات الانس، تصحیح مهدی پور، ص ۴۳۹
نسخ، حاجی اسلام بن ابوسعید بن ابی نصری طبسی کیلکی، بدون محل کتابت، ۸۷۸ هـ، قطع (۱۳/۲×۸/۵)

۱۸×۱۳/۵ س.م، ۴۱ ق، ۱۴ س، جلد میشن، ترنج دار.

آغاز: بسم... سپاس و ستایش پادشاهی را که اول او بی ابتداست و آخر او بی انتهاست ... (ا/ب)

انجام: ... این مجموع را در قلم آوردم اصلاح فرمایند تا ثواب یابند انشاءاله تعالی تمت الرساله (ا/۴۱)

توضیح: از قید کتابت بر می آید که نسخه مورد توصیف از نسخه ای که بدست خود مؤلف فراهم آمده بوده استنساخ شده است (ا/۴۱)

گولپینارلی ۲: ۱۵

۳۵۷ - سبحة الابرار ۱۲۳ (نمایشگاه)

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ هـ)

[یاد او در شماره ۶۸ گذشت]

سببه الأبرار اورنگ چهارم از هفت اورنگ جامی است در ذکر مقامات سلوک و تربیت و تهذیب که در چهل «عقد» تنظیم شده و در هر «عقد» اصلی از اصول عرفانی و اخلاقی مطرح شده است... (صفا ۴: ۳۵۹)

بنگرید: نجات الانس فی حضرات القدس تصحیح مهدی توحیدی پور. (مقدمه) تهران (بی تا)؛ ف. مشار ۹۳۳؛ ذریعه ۱۲: ۱۲۶؛ مشار (مؤلفین) ۴: ۲۹۱۸

تعلیق پخته، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۴۴ ه.، قطع (۱۵/۶×۷) ۱۴×۲۲/۳ س.م.، ۱۰۴ق. ته نقش دار و آهارزده، ۱۵ س.، اوراق مجدول مطلاً، سرفصلها مذهب، دارای ۵ مینیاتور زیبا، جلد میشن، مجدول.

آغاز: ... چند بی اعتبار با یکدیگر آمیخته... (۱/الف)

انجام: ... ختم الله لنا بالحسنى و هو مولانا نعم المولى (۱۰۴/ب)

توضیح: نسخه از آغاز ناقص است.

نسخه ای از این اثر که در حیات مؤلف استنساخ شده (ربیع الاول ۸۹۶ ه.، در موزه ملی کراچی (شماره ۱۰۴۸ - M.N ۹۵۷) مضبوط است.

۳۵۸ - همان اثر ۱۶۸۵

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، جمادی الاخر ۹۷۳ ه.، قطع (۹/۶×۶/۲) ۱۷/۹×۱۱/۳ س.م.، ۱۴۲ق.، ۱۱ س.، جلد مقوا، ترنج دار، لبه دار، مجدول.

آغاز:

المنة لله که بخون گر خفتم   یکچند چو غنچه عاقبت بشکفتم (۱/ب)

انجام: همان (۱۴۲/الف)

گولپینارلی ۱: ۲۷۲

۳۵۹ - همان اثر ۱۶۸۳

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۹/۴×۵/۴) ۱۴/۳×۹/۲ س.م.، ۸۹ق.، ۱۲ س.، سرلوحه ها مطلاً، جلد ترنج دار (بانقش گل و بوته) لبه دار، مجدول.

آغاز: همان (۱/الف)

انجام: همان (۸۹/الف)

توضیح: نسخه با اینکه از نقطه نظر هنری و تزئینات فوق العاده است، بی اطلاعی کاتب اشتباهات فراوانی را سبب شده است.

گولپینارلی ۱: ۲۷۲

۳۶۰ - همان اثر ۱۶۸۶

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۸/۵×۴/۹) ۱۴×۸/۵ س.م، ۱۵۳ ق.، جلد مرمت شده.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام:

کنی از همت رحمت املش   ختم بر خیر کتاب / جاش (۱۵۳/الف)

گولپینارلی ۱: ۲۷۳

۳۶۱ - سعادت نامه ۱۷۳۴/۵

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۳×۱۱) ۲۵×۱۷/۵ س.م، ۴۵ ق. (از ۸۹ / الف تا ۳۳ ب در حاشیه)، ۱۵ س.، جلد لبه دار.

آغاز: بسم... الحمد لله الذی نور وجه حبیبه بتجلیات الجمال...

آنجا که بحر نامتناهیست موج زن   شاید که شب نمی نکند آشنای (۸۹/الف)

انجام:

اندرین بحر بی گرانه چو غوک   دست و پای بزنی چه دانی بوک (۱۳۳/ب)

گولپینارلی ۲: ۶۳

۳۶۲ - سلمان و ابسال ۲۵۶۱

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه.س)

[یاد او در شماره ۶۸ گذشت]

جامی این اثر را که هفتمین مثنوی او می باشد در ۸۸۵ هجری به نام سلطان یعقوب ترکمن آق قویونلو فراهم آورده است.

بنگرید: ذریعه ۱۲: ۲۱۳؛ ف. مشار ۹۷۰-۹۷۱

تعلیق، محمود، بدون محل کتابت، ۱۰۸۰ ه.، قطع (۱۵×۷/۵) ۲۰/۳×۱۴ س.م، ۴۳ ق.، ۱۵ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن ساده.

آغاز:

ای بیادت تازه جان عاشقان   زاب لطفت تر زبان عاشقان (۱/ب)

انجام:

هر دمش جاه و جمالی تازه باد مدت ملکش برون زاندازه باد (۴۳/الف)

گولپینارلی ۲: ۴۴۷

۳۶۳ - همان اثر ۱۶۸۷/۲

تعلیق، حاجی حسین خوارزمی، بدون محل کتابت، ۱۲۷۰ ه.، قطع (۱۵/۶×۹/۷) (۱۵/۵×۲۲/۸) س.م، ۱۹۱ ق.، ۱۴ س، جلد مقوا (روکش ابری) عطف میشن، لبه دار.

آغاز:

ای پناهت تازه جان عاشقان زاب لطفت تر زبان عاشقان (۱/ب)

انجام: همان (۱۹۱/الف)

توضیح: این اثر در حاشیه سلسله الذهب (۱/۱۶۸۷) نوشته شده است.

گولپینارلی ۱: ۲۷۴

۳۶۴ - سلسله الذهب ۱/۲۶۰۹

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه. .)

سلسله الذهب اورنگ اول از هفت اورنگ جامی است که بر وزن «حدیقه» سنائی و «هفت پیکر» نظامی سروده شده و در آن حقایق عرفانی ذکر گردیده است... (صفا ۴: ۳۵۹)

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه. .)، قطع ۲۲/۷×۱۵ س.م، ۷۹ ق. (از ۱ / ب تا ۷۹ / ب)، ۲۵ س.، اوراق مجدول بشنگرف، جلد ترنج دار، لبه دار، عطف و گوشه بندها مرمت شده.

آغاز:

بسم...الله الحمد قبل کل کلام بصفات الجلال والاکرام (۱/ب)

انجام:

ور بماند جواد عمر از سیر ختم الله لی بما هو خیر (۷۹/ب)

توضیح: به گزارش نسخه های خطی (دفتر هشتم، ص ۱۴۴) نسخه بسیار ارجمندی از این اثر در کتابخانه شچدرین (لنین گراد) مضبوط است که در سال ۹۵۶ ه. از سوی شاه محمود نیشابوری استنساخ شده و در سال ۱۸۲۸ میلادی به عنوان غنیمت از اردبیل به این کتابخانه منتقل گردیده است.

گولپینارلی ۳: ۳۱

۳۶۵ - همان اثر ۱۶۸۷

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۶×۹/۷) ۲۲/۸×۱۵/۵ س.م، ۲۰۰ ق. (از ۱ / الف تا ۲۰۰ / الف)، ۱۷ س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف میشن، لبه دار.

آغاز: همان (۱/الف)

انجام:

بر همین نکته ختم شد مقصود *لله الحمد والعلی والوجود (۲۰۰/الف)*

توضیح: نسخه حاوی سه دفتر و فاقد دیباچه منثور است.

گولپینارلی ۱: ۲۷۳

۳۶۶ - همان اثر ۱۶۸۸

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲×۶/۳) ۱۷/۳×۱۱/۵ س.م، ۲۳۲ ق. (از ۱ / الف تا ۲۳۲ / الف) ۱۵ س.، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول.

آغاز: حمدا لربّ جلیل من عبد ذلیل سلاما علی حبیب فایق من محب صادق... (۱/ب)

انجام: همان (۲۳۲/الف)

توضیح: نسخه حاوی هر سه دفتر است.

گولپینارلی ۱: ۲۷۵

۳۶۷ - سلسله نامه مشایخ عظام علیهم الرحمه ۲۱۷۸/۳**عمر روشنی بردعی (ف . ۵۸۹۲)**

دده عمر روشنی بردعی از معاریف مشایخ صوفیه در قرن نهم هجری است. وی خانقاهی در زاویه مظفریه تبریز داشت و در همین شهر بود که درگذشت و در محله مقصودیه تبریز مدفون است... (نفیسی: ۲: ۷۹۶)

وی از بنیانگذاران طریقت روشنیّه (یکی از چهار شاخه اصلی خلوتیه) بود و تصوف را از سید مجتبی شروانی پیر خلوتیه آموخت. پس از مدتی تغییراتی در طریقت خلوتیه فراهم آورد و طریقت خود را بنا نهاد. اثری بنام «آثار عشق» از او باقی مانده که منظومه های عرفانی در احتوا دارد. (آنابرتانیکا ۱۸: ۵۴۹)

بنگرید: ریحانه ۲: ۱۰۰

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۲×۱۲) ۲۰/۲×۱۳ س.م، ۲ ق. (از ۶۲ / ب تا ۶۳ / ب)، ۱۵ س.، جلد ترنج دار، لبه دار.

آغاز:

ابتدا می‌کنم بنام خدا کوست معبود (و) خالق یکتا (۶۲/ب)

انجام:

بهر ایشان دعای او اینست و روح الله روحهم ابتدا (۶۳/ب)

گولپینارلی ۲: ۲۵۵

۳۶۸ - سلک الجواهر ۷۰۲۵

عبد الحمید بن عبدالرحمن الانگوری (ف. پس از ۷۵۷. ۰)

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

این اثر منظوم (عربی - فارسی) به پیروی از «نصاب الصبیان» فراهی و «نصیب الفتیان» خوئی در سال ۷۵۷ هجری فراهم آمده است.

بنگرید: منزوی ۳: ۱۹۹۱

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۲×۱۵) ۱۳×۵/۱۸ س.م.، ۳۹ ق.، آهارزده، جلد مقوا (روکش ابری و عطف پارچه‌ای)

آغاز: الحمد لله زین الانسان بالرأس والرأس بالانسان... (۲/ب)

انجام:

بسال هفتصد و پنجاه و هفت اندر باتمامش رسانیدی بعون خالقی (خالق) یزدان (۳۷/ب)

گولپینارلی ۴: ۷۸

۳۶۹ - شاهراه نجات ۲۶۱۶

شرف‌الدین محمد رضا بن محمد مجذوب تبریزی (ف. پس از ۱۰۸۸. ۰)

شرف‌الدین میرزا محمد (محمد رضا) فرزند محمدرضا مجذوب تبریزی علاوه بر این کتاب، «کلیات» و نیز اثری دیگر بنام «اتمام الحجة» نیز دارد که در ده فصل و یک خاتمه است. اثر مورد توصیف در مورد اخلاق بوده، شاعر در ۱۰۶۸ هجری از تألیف آن فراغت یافته است. نسخه در داخل مجموعه‌ای قرار دارد که در آن اشعار و قصاید بیش از یکصد شاعر جای گرفته است.

بنگرید: ذریعه ۱۳: ۱۵

تعليق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۳/۱۶×۵/۲۷ س.م.، ۲۰ ق. (از ۱۵۶ / ب تا ۱۷۵ / ب)،

مختلف السطور، سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن سیاه، ترنج دار، گوشه بنددار.

آغاز:

این کتاب از توجه حضرات شد مسمی بشاه راه نجات

بسم ...

همت از کار خود نمیشد سست شد بنایش ز اعتقاد درست (۱۵۶/ب)

انجام:

راه این منزل این و نامه تمام گفتمت والسلام والا کرام (۱۷۵/ب)

گولپینارلی ۳: ۳۸

۳۷۰ - شاه و درویش ۲۵۴۷

بدرالدین هلالی استرآبادی جغتائی (مقت. ۹۳۶ یا ۰۵۹۳۹)

مولانا نورالدین هلالی (استرآبادی) جغتائی از بزرگان شعرای اواخر قرن نهم و اوایل قرن دهم بود... او سه مثنوی سروده است یکی «للی مجنون» و دیگر «صفات العاشقین» شامل ۱۲۰۰ بیت و دیگر «شاه و درویش» یا «شاه و گدا» شامل ۱۳۰۰ بیت... (نفیسی ۱: ۴۰۹)

مثنوی «شاه و درویش» بر وزن «هفت گنبد» نظامی و گویا نخستین مثنوی از مثنویهای سه گانه اوست. وی این اثر را به بدیع الزمان میرزا پیشکش کرد و بردهای زیبا از او صلح گرفت.

بنگرید: منزوی ۴: ۲۹۶۰ به بعد؛ صفا ۴: ۴۳۲ به بعد، ذریعه ۱۳: ۲۳

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۹۹×۴/۵) ۱۵/۲×۹/۳ س.م، ۴۱ ق، ۱۲ س،، اوراق مجدول، حاوی سه مینیاتور زیبا، جلد میشن ترنج دار (مطالاً)، لبه دار.

آغاز:

ای وجود تو اصل هر موجود هستی و بوده (ای) و خواهی بود (ب)

انجام:

حشر او با رسول کن یا رب این دعا را قبول کن یا رب (۴۱/الف)

توضیح: کهن ترین نسخه این اثر در موزه هنرهای تزئینی تهران (تحت شماره ۷۹۲۲) مضبوط است که احتمالاً در ۹۱۱ هجری استنساخ شده است.

گولپینارلی ۲: ۴۳۸

۳۷۱ - همان اثر ۲۵۴۸

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۵×۸/۵) ۲۰/۱×۱۳/۵ س.م.، ۳۶ ق.، ۱۵ س.، جلد مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز: همان

انجام: همان

گولپینارلی ۲: ۴۳۹

۳۷۲ - شرح ابیات مثنوی ۳۱۴۶/۲**شارح ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۵×۷/۵) ۲۱/۷×۱۶/۵ س.م.، ۱ ق. (۱۸۰/الف - ب)، جلد میشن، ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: ...والمنظومه والمهد والمهاد والساهره والعقل والجمل... (۱۸۰/الف)

انجام: ... والهمزه فيه مبدله من الهاء فی موضع... (۱۸۰/ب)

توضیح: این شرح به زبان عربی است و ابیات آن از دفاتر مختلف مثنوی گرفته شده است. در تعقیب این نسخه در خصوص شرح بیت:

علم حق در علم صوفی گم شود / این سخن کی باور مردم شود

نامه‌ای به شخصی نامعین نوشته شده است (۱۸۱/ب)

گولپینارلی ۳: ۱۱۴

۳۷۳ - شرح الاسماء الحسنی ۲۴۶۶/۲۸**شارح ناشناس**

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۰/۵×۱۳ س.م.، ۱۴ ق. (از ۱۱۷ / الف تا ۱۳۰ / ب)، جلد میشن نرم، ترنج‌دار، مجدول.

آغاز:

صدر هر کاری به بسم‌الله کن / تا شود کارت بسامان در جهان (۱۱۷/الف)

انجام:

گر بخواند الصبور او یک هزار حق دران صبرش به بخشد والسلام (۱۳۰/ب)

توضیح: اثر منظوم است. برای اطلاع از شروحي که بر اسماء الحسنی نگاشته شده به «کتابشناسی شروح اسماء الحسنی» نوشته محسن معینی رجوع کنید که در نشریه آینه پژوهش (شماره ۳۵ ص ۹۹ به بعد) جای گرفته است. از معروفترین شرحهایی که بر اسماء الحسنی نوشته شده کتاب «معرفه الاسماء الالهيه على طريق التعلق والتحقق والتخلق» تألیف محی الدین عربی را می توان نام برد که در آن به شرح ۹۹ اسم اعظم پرداخته شده است. مؤلف در این اثر از کتاب «مقصد اسنی» تألیف غزالی استفاده کرده است.

گولپینارلی ۲: ۳۹۲

۳۷۴ - [شرح بعضی از رباعیات] ۱۴۶۰/۴

شارح ناشناس

تعلیق، بایزید بن ابراهیم بن خضر، بدون محل کتابت، ۸۴۵ ه.، قطع ۱۳/۸×۱۷/۸، س.م.، یک ق. (۹۰/الف) آغاز:

هم خضر هم آب زندگانی ما میم فصل بدانک ان کسی که... (۹۰/الف)

انجام: ... از بیخردی بلبل دیوانه بگفت (۹۰/الف)

گولپینارلی ۱: ۱۷۸

۳۷۵ - شرح بوستان ۲۵۲۹

شمع الله مصطفی شمعی (ف. ۱۰۰۰ یا ۱۰۰۵ ه.)

[یاد او در شماره ۳۴۷ گذشت]

تعلیق، احمد بن علی افندی، بدون محل کتابت، رجب ۱۱۱۹ ه.، قطع (۱۵×۹) ۱۵/۵×۲۰/۸، س.م.، ۳۳۷ ق.، آیات و احادیث بشنگرف، جلد لبه دار.

آغاز: بسم...

بنام خداوند جان آفرین جان یرادیجی خداوندک نامیله (ا/ب)

انجام:

خدا یا ز عفوم مکن نا امید ای خدا بنی عفوکدن و رحمتکدن نومید و محروم ایلمه

بیت

هزاران درود و هزاران سلام   ز ما بر محمد علیه السلام (۲۳۷/الف)

توضیح: برای شروع بوستان به «تحقیق در باره سعدی» تألیف هانری ماسه ترجمه غلامحسین یوسفی و محمد حسن مهدوی اردبیلی، تهران ۱۳۶۴ (ص ۳۶۴ به بعد) رجوع کنید.

گولپینارلی ۲: ۴۳۰

۳۷۶ - شرح بوستان ۲۵۲۸

مصلح‌الدین مصطفی بن شعبان سروری (ف. ۰۹۶۹. ۰)

سروری از ادبای نامی خاک عثمانی و از مشاهیر زمان خود بود، وی یکی از بزرگترین مروجان زبان وادب فارسی در عثمانی بود و علاوه بر تألیفات متعدد، شرح فارسی بر «بوستان» و «مثنوی» مولوی، شرح ترکی بر «دیوان» حافظ و شرح عربی بر «گلستان» سعدی نگاشته است. از دیگر تألیفات اوست «شرح شافیه» و «ترجمه کافیه» ابن حاجب (نفیسی ۲: ۸۰۷)

بنگرید: منزوی ۵: ۳۴۵۴

تعلیق، حمدالله بن حسین بابا، بدون محل کتابت، اواخر ربیع‌الاول ۱۰۷۵ ه.، قطع (۱۳/۳×۷/۴) ۱۲×۱۹/۲ س.م.، ۲۱۸ ق.، ۱۹ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن ترنج‌دار (مطلاً)، لبه‌دار، مجدول.
آغاز: حمد محبوب بعدد اوراق ریاض و شکر محسوب بشمار قطرات حیاض... (۱/ب)
انجام:

که اندک فضل تو بسیار باشد   خنک آنکه بفضلت یار باشد (۲۱۸/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۲۹

۳۷۷ - [شرح بیت حافظ] ۴۹۲۵/۲

شارح ناشناس

نسخه حاوی شرح بیتی از حافظ است که با مصرع: «در ازل پرتو حسنت ز تجلی دم زد» آغاز می‌شود. نستعلیق شبه دیوانی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۹/۷×۱۰/۵ س.م.، ۸ ق. (از ۶/ب تا ۱۳/ب)، جلد معمولی.

آغاز: در ازل پرتو حسنت ز تجلی دم زد   عشق پیدا شد و آتش بهمه عالم زد
 اشعاری از عطار، مولانا، انوار، شاهدی، ضعیفی نیز در قسمت اول این مجموعه (از ۱/ب تا ۵/ب) جای گرفته است.

شرح ترکی بیتی از جامی:

ز دریای شهادت چون نهنک لابر ارد سرتیمم واجب آمد نوح را در وقت طوفانش

نیز در قسمت سوم مجموعه (از ۱۴/الف تا ۱۵/ب) دیده می شود. همچنین است شرح ترکی بیت حافظ:

دوش دیدم که ملانک در میخانه زدند گل آدم بسرشتند و بیمانه زدند

نیز در قسمت پنجم مجموعه (۱۶/الف - ب) دیده می شود. شرح بیتی منسوب به مولانا و بعضی اشعار فارسی و عربی نیز در قسمتهای مختلف این مجموعه جای گرفته است.

۳۷۸ - [شرح بیت منسوب به مولانا] ۱۷۲۲/۱۱

شارح ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه. ق)، قطع ۲۹/۷×۱۰/۵ س.م، ۳ ق. (از ۲۱۲/ب تا ۲۱۴/الف) ۱۱ س.، جلد مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه بندها میشن، لبه دار.

آغاز:

ماهی اندر خاک دانی یافتم دانی که چیست شاهمی اندر پاسبانی یافتم دانی که چیست

بدان ای درویش که ماه در خاکدان صفت روح لطیف است... (۲۱۲/ب)

انجام: ... و درها معانی را در صدفه‌ها صورت بقدر قابلیت هر کسی بدو رساند (۲۱۴/الف)

گولپینارلی ۲: ۴۰

۳۷۹ - شرح بیت مولانا ۴۳۴۴/۳

شارح ناشناس

رقاع، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۱/۷×۱۳/۸ س.م، ۲ ق. (از ۹/ب تا ۱۰/ب)، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای)

آغاز:

ان خیالاتی که دام اولیاست عکس مهرویان بستان خداست

گولپینارلی ۳: ۱۹۶

۳۸۰ - شرح پند عطار (مجلد ۱) ۲۵۳۲

اسماعیل حقی بروسوی (ف. ۱۱۳۸. ۰۵) [یاد او در شماره ۳۴۵ گذشت]

نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۵×۹/۵) ۲۴/۵×۱۶/۵ س.م، ۱۹۲، ق، ۱۹، س.، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای)
 آغاز: حمد بی حد آن خدای پاکرا... (۱/ب)

انجام: ... عمری و اونک مفعول اولی و غنیمت ثانسی هر اکاظر فدر (۱۹۲/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۳۵

۳۸۱ - همان اثر (مجلد ۲) ۲۵۳۳**همان شارح**

نستعلیق، حاج محمد افندی بخارائی، بروسه، ۱۲۴۸ ه.، قطع (۱۷/۵×۹/۵) ۲۳/۷×۱۶/۵ س.م، ۲۰۳، ق، ۱۹، س.، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای)

آغاز: ظرفدر چون رود و نیاید جمله‌سی جزا در... (۱/الف)

انجام: ... تاریخ منظوم للشارح الفقیر

ویردی حقی مشامینه بو شرح

حمدالله که شیخ عطارک

اولدی اهل دله تحفه بو شرح (۲۰۳/الف)

برالف قد گلوب ددی تاریخ

گولپینارلی ۲: ۴۳۶

۳۸۲ - شرح پند عطار ۲۵۳۱**عبدالرحمن عبدی پاشا (ف. ۱۱۰۳. ۰۵)**

عبدالرحمن عبدی وقایع نویسی دوران خود بود و اثرش را بنام سلطان محمدخان ابن السلطان ابراهیم نوشته است. برای شرح حال و آثارش به سجل عثمانی ۳: ۴۰۸ و عثمانلی مؤلفری ۳: ۹۸-۹۹ رجوع کنید.

نسخ، سید حاج علی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۹×۸/۴) ۲۰/۵×۱۲/۵ س.م، ۹۲، ق، ۱۹، س.، اوراق مجدول، بالای بعضی ابیات خط قرمز کشیده شده، جلد مقوا (روکش کاغذی)، عطف و گوشه‌بندها میشن، لبه‌دار.

آغاز: بسم... اثنیه تعظیم آرا وادعیه ترجی نما اول خدای بی‌همتا... (۱/ب)

انجام: ... شول کمسنگ روحنه‌سونکه بو نصیحتلری چوق اوقیه

گولپینارلی ۲: ۴۳۴

۳۸۳ - شرح تحفه شاهی ۳۱۴۸**نادیده احمد (حافظ)**

[اطلاعی از سرگذشت شارح بدست نیامد]

تعلیق، خط شارح، بدون محل کتابت، ۲۲ رجب ۱۱۷۶ ه.، قطع (۱۴×۷) ۲۱/۲×۱۳ س.م.، ۱۵۱ ق.، ۲۱ س.، متن و لغات بشنگرف، جلد عثمانی، ترنج‌دار (مطالاً) لبه‌دار.

آغاز: بسم... یا سامع‌الدعایا واسع‌العطا احسانا و توفیقا و کریمما (کرما) سزاوار نعمک... (۱/ب)

انجام: شاه‌دیه هر کم‌ایلرسه دعا‌ایده محشرده شفاعت مصطفی (۱۴۷/الف)

توضیح: توضیحات و تصحیحاتی که در شرح بعمل آمده از «صالح عقیف» از خلفای نقشبندی (متوفی به سال

۱۲۲۷ ه. و یا صالح عقیف (متوفی به سال ۱۲۵۹ ه.) می‌باشد (نک. عثمانلی مؤلف‌ری ۳: ۴۸۴-۴۸۵)

تحفه شاهی را عبدالقادر بغدادی (متوفی بسال ۱۰۹۳ ه.) به عربی شرح کرده و احمد سلامی (متوفی بسال ۱۱۲۶ ه.) به همین زبان ترجمه کرده است.

گولپینارلی ۳: ۱۱۷

۳۸۴ - همان اثر ۳۱۴۶

در آغاز نسخه که از سوی کاتبی جاهل استنساخ شده مطالبی در خصوص عروض جای گرفته است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۷×۹) ۲۴×۱۴ س.م.، ۱۴۷ ق.، ۱۹ س.، اوراق مجدول مطالاً، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای، عطف و میشن)

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۱۴۷/الف)

گولپینارلی ۳: ۱۱۷

۳۸۵ - شرح تحفه شاهی ۳۱۴۶/۱**ابراهیم بن سلیمان الازهری (۱۰۴۰-۱۱۰۸ ه.)**

[اطلاعی از سرگذشت شارح بدست نیامد]

بقراریکه در هدایت‌العارفین آمده (۱: ۳۶) مؤلف دو شرح (کوچک و بزرگ) بر تحفه شاهی نوشته است. شرح

حاضر به زبان عربی می‌باشد.

بنگرید: هدایت‌العارفین ۱: ۳۶

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۵×۷/۵) ۲۱/۷×۱۶/۵ س.م، ۱۷۹ ق. (از ۱/ب تا ۱۷۹/ب)، جلد میشن ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: بسم... الحمد لله و کفی و سلام عباده‌الذین اصطفی‌العبدا الفقیر... (۱/ب)

انجام: ... هذا آخر التلخیص والاختصار... تم‌الکتاب بعون‌الله‌المک‌الوهاب... (۱۷۹/ب)

گولپینارلی ۳: ۱۱۴

۳۸۶ - شرح جامی بر بیت خسرو دهلوی ۸۸/۴ (اختصاصی گولپینارلی)

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷ - ۸۹۸ ه.ق)

[یاد او در شماره ۶۸ گذشت]

اثر شرح بیت زیر است:

ز دریای شهادت چون نهنگ لا برآرد سرتیمم فرض کرد نوح را در عین طوفانش

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۵×۶/۶ س.م، (از ۷۷/ب تا ۸۲/الف)، جلد مقوا (عطف میشن)، روکش پارچه‌ای.

آغاز: ایزد تعالی از ما و از شما خشنود باد می‌پناهم از دیو رانده بنام خدای بخشاینده مهربان آغاز کردم... (۷۷/ب)

انجام: مرغ غم او بحیله شد با ما رام خاموشکه مرغ رام را رنده می (۸۲/الف)

۳۸۷ - شرح دیوان حافظ (مجلد ۱) ۲۵۲۵

مصالح‌الدین مصطفی بن شعبان سروری (ف. ۹۶۹ ه.ق)

[یاد او در شماره ۳۷۶ گذشت]

تعلیق، واهی ابن تاج‌الدین الاستروفچه، بدون محل کتابت، غره جمادی‌الاول ۹۷۷ ه.، قطع (۱۴/۷×۶/۵) ۲۱×۱۳

س.م، ۳۸۰ ق.، ۲۱ س.، بالای ابیات حافظ خط قرمز کشیده شده، اوراق مجدول، جلد میشن، لبه‌دار (مرمت شده)

آغاز: بسم... الحمد لله حفظ‌الذکر عن ریب‌المنون... (۱/ب)

انجام: ... عین حرفی شرحه گلنوب اندن شروعه تصمیم و بو وجهله تتمیم نیت اولمنشدر والله‌المعین (۳۸۰/الف)

توضیح: کهن‌ترین نسخه این اثر در بادلیان (۷۸.0۲ ۸۵۳۰) قرار دارد که در ۹۷۴ هجری استنساخ شده و فیلم آن

در دانشگاه (ش ۱۰۰۳) موجود است.

برای شارح و تراجم دیوان حافظ به ذریعه ۱/۹: ۲۲۲ به بعد رجوع کنید.

گولپینارلی ۲: ۴۲۷

۳۸۸ - شرح دیوان حافظ (مجلد ۲) ۲۵۲۶**همان شارح**

نستعلیق، نعمه بن محمود المغلوی، بدون محل کتابت، ۹۸۳ ه.، قطع (۱۹×۱۱) ۲۶/۹×۱۷/۵ س.م.، ۲۴۰ ق.، ۱۹ س.، بالای ابیات فارسی خط قرمز کشیده شده، جلد میشن قهوه‌ای، نرتج‌دار، لبه‌دار.
 آغاز: بسم... الحمد لله الذی عین عیان‌الدین لاجراء عین‌العلم و ینبوع‌الیقین... (۱/ب)
 انجام: ...بو فقیری دعاء خیرله یاد و روح محتاجنی صدقه ثواب ایله غنی و شاد ایده لر (۲۴۰/ب)

 گولپینارلی ۲: ۴۲۸
۳۸۹ - شرح دیوان حافظ ۵۹۷۹**همان شارح**

نسخ پخته، حسن بن مصطفی البروسوی، بدون محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.)، قطع (۱۲×۲۱) ۱۴×۲۳/۵ س.م.، ۶۴۹ ق. ته‌نقش‌دار و آهارزده، ۲۳ س.، بالای ابیات حافظ خط قرمز کشیده شده، جلد میشن جدید.
 آغاز: (بخش اول) الحمد لله الذی حفظ الذکر عن تحریف ریب‌المنون... (۱/ب)
 آغاز: (بخش دوم) الحمد لله الذی عین اعیان‌الدین... (۳۳۶/الف)
 انجام: (بخش اول) ...عین حرفی شرحنه گلنوب اندن شروعه تصمیم و بووجهله تتمیم نیت اولمشدر والله المعین و به نستعین و علیه‌التکلان (۳۳۶/الف)
 انجام: (بخش دوم)

ز روی مرحمت و لطف خویش بگنارد
 خیره یاز سون شرنی آنوک کراما کاتبین
 بهر چه در نظر آید ز اندک و بسیار (۶۴۹/ب)
 کیم دعادن یاداید رسه بوکتابک کاتبین فاتحه

 گولپینارلی ۳: ۳۹۹
۳۹۰ - شرح دیوان حافظ ۲۵۲۷**همان شارح**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۳ ه.)، قطع (۱۵×۷/۷) ۲۰/۵×۱۴/۲ س.م.، ۱۱۱ ق.، بالای ابیات خط قرمز کشیده شده، جلد میشن.
 آغاز: بسم... الحمد لله الذی حافظ‌الذکر عن تحریف ریب‌المنون... (۱/ب)

انجام:

سیلاب سرشک آمد و طوفان بلارفت

گوزیاشی سیلاب گلدی طوفان بلا کتدی (۱۱۱/الف)

توضیح: نسخه ناقص است.

گولپینارلی ۲: ۵۲

۳۹۱ - شرح دیوان حافظ ۷۳۸۳

وهبی محمد اشعری زاده (ف. ۱۲۴۴. ۰. ۵)

[اطلاعی از سرگذشت شارح بدست نیامد]

تعلیق خام و آشفته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۲۱/۲×۱۴/۵ س.م.، مختلف السطور، بالای ابیات خط قرمز کشیده شده، جلد مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه بندها میشن، لبه دار.

آغاز: بسم... الحمد لله الذی اسس بنیان سعاده الارواح انسانیه بمشاهده انوار جماله اللطیف علی العشق المجبه الالهیه... (۱/ب)

انجام: ...بیزار نفرت یا مصدریه چه کونه نه دورلو دشمن من بر(علی تنم بیخشاید)... (۹۷/ب)

توضیح: نسخه از آخر ناقص است.

گولپینارلی ۴: ۱۱۵

۳۹۲ - شرح دیوان علی بن ابیطالب (ع) ۲۶۴۳

حسین بن معین الدین میبدی (مقت. حد ۰. ۵۹۰۹)

حسین بن معین الدین میبدی (معروف به قاضی میبدی) یکی از علمای نامی قرن نهم ایران بوده که شاه اسماعیل در سال ۹۰۹ بواسطه اختلاف عقیده دینی که با او داشت وی را کشت. معروفترین تألیف او شرحی است که بر دیوان امام علی بن ابیطالب علیه السلام نوشته که به «شرح دیوان حضرت امیر» معروفست و آن را در صفر ۸۹۰ پایان رسانده است. وی دیباچه مفصلی بمذاق صوفیه بر آن نوشته که گاهی بصورت جداگانه نوشته شده و «فواتح» نام یافته است (نقیسی ۱: ۲۶۷-۲۶)

حناء الفاخوری مؤلف «تاریخ ادبیات زبان عربی» (ترجمه عبدالمحمد آیتی، تهران، بی تا) معتقد است که دیوان شعری که به حضرت علی بن ابیطالب نسبت می دهند سراسر منحول و مجعول است (ص ۲۴۷)

بنگرید: ذریعه ۱۳: ۲۶۶، منزوی ۵: ۳۴۶۸ به بعد

نستعلیق، سید عبدالقادر بن موسی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۰×۶) ۱۵/۲×۹ س.م.، ۱۷۲ ق.، ۱۹ س. (و)

اکثراً (۲۰)، جلد ترنج‌دار، عطف و گوشه‌بندها میشن (مرمت شده)
آغاز: بسم...سپاس سعاده اساس و شکر عباده اناس معبودی را که... (۱/ب)
انجام: ...و باو دهند و پادشاه میفرماید که گوهر را زود بشکن و صلايه کرده بیاور (۱۷۲/الف)
توضیح: کهن‌ترین نسخه این شرح در کتابخانه مجلس (ش ۴۱۳) مضبوط است که در ۸۹۰ هجری استنساخ شده است (این شرح اخیراً از سوی دفتر نشر میراث مکتوب، چاپ و منتشر شده است).

گولپینارلی ۳: ۴۶

۳۹۳ - شرح رباعی ابوسعید ابوالخیر ۲۱۰۸/۳

جاوید

[اطلاعی از سرگذشت شارح بدست نیامد]
 نسخه حاوی شرح رباعی حورائیه ابوسعید است. شارح بدون اینکه نامی از خود ببرد می‌گوید که این شرح را در ۷۷۹ هجری در هرات فراهم آورده است.
بنگرید: نفحات الانس (تصحیح مهدی‌پور) ۳۰۵
 تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۹×۱۳/۵ س.م.، ۷ ق. (از ۶۹/ب تا ۷۵/ب)، جلد میشن نرم، لبه‌دار، مجدول.
آغاز: بسم...شکر و سپاس و حمد بی‌قیاس سزاوار حضرتیست که ذات او از صفت امکان... (۶۹/ب)
انجام:

جهانت بکام فلک یار باد	جهان آفرینت نگه‌دار باد
بکام تو بادا همه کار تو	خداوند کیتی نگه‌دار تو (۷۵/ب)

توضیح: برای شرح‌های مختلف این رباعی به منزوی ۱/۲: ۱۱۳۴-۱۱۳۶ رجوع کنید.

گولپینارلی ۲: ۱۶۸

۳۹۴ - شرح رباعی ابوسعید ابوالخیر ۱۷۱۹/۲

عبیدالله بن محمود الشاشی (۸۰۹-۸۹۵ ه.ق.)

شارح معروف به عبیدالله احرار و یکی از بزرگترین مشایخ نقشبندیه در قرن نهم بود و در باره او کرامات بسیار آورده‌اند... کتابی در مناقب وی بنام «سلسله‌العارفین و تذکره‌الصدیقین» از سوی یکی از اصحابش بنام مولانا محمد قاضی نوشته شده است... (نقیسی ۱: ۲۶۴)

عبداللہ بن محمود در دیباچه می گوید بدلیل این که شرحهای دیگران او را قانع نکرده بود به شرح این رباعی دست زده است. رباعی ابوسعید چنین است:

حورا بنظاره نگارم صف زد
رضوان ز تعجب کف خود در کف زد
آن خال سیه بر آن رخان مطرف زد
ابدال ز بیم چنگ در مصحف زد

بنگرید: ذریعه ۷: ۱۱۲، مشار (مؤلفین) ۱: ۲۸۲؛ منزوی (نسخه های پاکستان) ۳: ۱۴۲۲

نسخ پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۸×۶/۳) ۱۷/۲×۱۱/۸ س.م، ۵ ق. (از ۱۱/الف تا ۱۵/الف)، ۱۵ س.، جلد مقوا، ترنج دار، (بانقش گل و بوته)، مجدول.

آغاز: بسم... الحمد لله فیاض الحكم والمواهب و موصل الطالبین الی المطالب... (۱۱/الف)

انجام: ... البته او را سروری پیدا شود زیرا که از خواص محبت آنست که محب را هیچ لذت بهتر از ملاقات محبوب نباشد والله اعلم بالصواب (۱۵/الف)

توضیح: کتاب که شرحی صوفیانه بر یک رباعی منسوب به ابوسعید می باشد برای اولین بار از سوی ژوکوفسکی چاپ شد و سپس بهمنیار آن را همراه با «اسرار التوحید» در ایران انتشار داد.

گولپینارلی ۲: ۳۲

۳۹۵ - شرح رباعی ابوسعید ابوالخیر ۲۶۰۴/۴

قاسم انوار (۷۵۷-۸۳۷ ه. ق) [یاد او در شماره ۵۱ گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۲×۶/۲) ۱۸/۶×۱۹ س.م، ۱۰ ق. (از ۱۸۹/الف تا ۱۹۸/ب)، ۱۷ س.، جلد مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه بندها میشن.

آغاز: همان (۱۸۹/الف)

انجام: همان (۱۹۸/ب)

گولپینارلی ۳: ۲۷

۳۹۶ - شرح رساله الغوثیه ۵۷۳۳/۱

شاه... الصدیقی القادری

[اطلاعی از سرگذشت شارح بدست نیامد]

ثلث (متن) و تعلیق (شرح)، غلام الدین صدیقی الهانسوی، بدون محل کتابت، ۱۱۳۸ ه. ق، قطع (۱۶/۶×۷/۹) ۲۲/۵×۱۳/۵ س.م، ۴۴ ق. (از ۱/ب تا ۴۴/ب)، ۱۷ س.، اوراق مجدول مطلقاً، جلد مقوا (فرسوده)

آغاز: بسم... حمد بیحد و ثنای بیعد مرحضرت معبودی را که حقیقت انسانیه مظهر صفاة جلال و جمال ویست...
(ب/۱)

انجام: ...ساجد و مسجود جز یکی نه پند ارند اللهم ارزقنا هذه الصلوة بحق محمد و آله الامجاد برحمتک
یا رحم الرحمین (ب/۴۴)

گولپینارلی ۳: ۳۵۷

۳۹۷ - شرح رساله الغوثیه ۲۱۹۴/۷

شارح ناشاس

تعلیق، عثمان الملقب بخاکی المولوی، بدون محل کتابت، ۱۲۳۵ ه.، قطع ۱۸×۱۱ س.م، ۳۷ ق. (از ۴۷/الف تا ۸۳/الف)، جلد میشن مرمت شده.

آغاز: ایضا اکثر درویشان چون بمقام قبولیت می رسند و در ولایت مبالغه می نمایند... (ب/۴۷)
انجام:

فقیر گفت واقع است درین مذاکره / این کتاب نایاب ناقص ماند یا رب

این کتاب در حجابهای بشری ماندگانرا دور دارد و اهل این اسرار را میسر باد... (ب/۸۳)

توضیح: این اثر شاید ترجمه «رساله الغوثیه» ای باشد که تألیف آن را به عبدالقادر گیلانی (متوفی به سال ۵۶۱ هجری) و یا ابن عربی (متوفی بسال ۶۳۸ هجری) نسبت می دهند. خود رساله که به زبان عربی است در کتابخانه موزه مولانا (قونیه) تحت شماره ۲۱۲۱/۷ مضبوط است.

گولپینارلی ۲: ۲۷۴

۳۹۸ - [شرح روضه الاسلام] ۲۴۶۶/۱۸

شارح ناشاس

اثر در سال ۱۹۰۸ میلادی بنام محمدبیگ متصرف قیصریه نوشته شده است. گولپینارلی معتقد است که این اثر شرحی بر «روضه الاسلام» جامی است؛ در صورتی که در منابع به اثری بدین عنوان که از جامی باشد اشاره نشده است.

بدون محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۰/۵×۱۳ س.م، ۳ ق. (از ۵۹/ب تا ۶۱/ب)، ابیات بشنگرف، جلد میشن ترنجدار، مجدول.

آغاز: الله تعالی یه حمد و ثنا و رسولنه صلواة شریفه دنصکره... (ب/۵۹)

انجام: ...قاریلرده حسن و زینت ویرمک ایچوندر (۶۱/ب)

گولپینارلی ۲: ۳۸۳

۳۹۹- [شرح شعر منسوب به مولانا] ۱۷۰۷/۳

شیخ بالی (ف. ۰۵۹۶۰) [اطلاعی از سرگذشت شارح بدست نیامد]

در این نسخه غزل منسوب به مولانا با مطلع:

دوش وقت صبحدم در چرخ پایان (پالان) یافتم   در میان دانه خشخاش سندان یافتم

به عربی مورد شرح قرار گرفته است.

نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۹/۷×۵/۸) ۱۵×۱۰/۲۴ س.م، ۴ ق. (از ۱۵۵/ب تا ۱۵۸/ب)،

جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن)

آغاز: دوش و هو اختفاء الحق بوجودات الاشياء... (۱۵۵/الف)

انجام: ...و هذا السلوك يقع اقل قليل من السالكين و لا يلزم علينا... فی بیاننا لطول المطلوب (۱۵۸/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۷

۴۰۰- شرح طوفان معرفت ۱۶۷۷

حنیف ابراهیم (ف. ۰۵۱۲۱۷)

[اطلاعی از سرگذشت شارح بدست نیامد]

«طوفان معرفت» اثر نشأت سلیمان (متوفی بسال ۱۲۲۱ هجری) است که با الهام از مثنوی مولوی فراهم آمده و در

آن رموز و ارکان تصوف بیان شده است (عثمانلی مؤلفری ۲: ۴۶۱-۴۶۲). شارح در رجب ۱۲۰۷ هجری اثرش را

به انجام رسانیده است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷×۹/۵) ۲۲/۵×۱۴/۵ س.م، ۱۴۴ ق.، ۱۷ س.، جلد مقوا

(روکش ابری)، عطف میشن.

آغاز: ...بارک الله زیبا شکوه گردش عرش پایه قلب عارف بالله لوحش الله... (۱/ب)

انجام:

مطلع هم مقطع از مثنویست   اتحاد یار با یاران خوش است (۱۴۴/الف)

گولپینارلی ۱: ۲۶۸

۴۰۱ - شرح غزل صائب/۵/۲۴۵۴**عمر فائق (ف. ۱۲۴۵. ۰۵)**

عمر فائق از خواجهگان دیوان همایون بود ... از وی آثاری چون «نظام العتیق فی بحر العمیق» و «مقالات صدقیه» (در مناقب مرشدش نجارزاده شیخ صدقی) موجود می باشد که هر دو به ترکی است. (عثمانلی مؤلفری ۳: ۱۰۶-۱۰۷) تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۶×۹/۲) ۲۲/۲×۱۴ س.م.، ۱۶ ق. (از ۸۴ ب تا ۹۹/الف)، اوراق مجدول، جلد میشن مجدول.

آغاز:

یا رب ز سر ناله عشق فیضیاب کن   رمز آشنای نغمه نای (و) رباب کن (۸۴/ب)

انجام: ... بعضی حلال و قصور اولان مواضعی... تمت الترجمة لسنة الف و ماتین اربعه ثلثون (۹۹/الف)

گولپینارلی ۲: ۳۶۸

۴۰۲ - [شرح غزل مولانا] ۳۸۵۰**احمد عونی قونوق (ف. ۱۳۵۷. ۰۵)**

احمد عونی قونوق آهنگساز و دانشمند ترک پس از اتمام تحصیلات خود در مکتب حقوق شاهانه، وارد خدمات دولتی شد. وی نزد آهنگسازان نام آور عصر خود علم موسیقی را فراگرفت و مقاماتی چون «دل کشیده» و «بند حصار» را ساخت. احمد عونی قونوق علاوه بر موسیقی در تصوف و عرفان نیز دست داشت.

(میدان لاروس ۷: ۴۶۴)

رقاع، خط شارح، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۴ ربیع الاول ۱۳۳۲ ه.، قطع (۱۷/۵×۱۱/۵) ۲۵/۵×۱۸ س.م.، ۶ ق.، مختلف السطور، بدون جلد.

آغاز: بسم... داد جارویی بدستم آن نگار (۱/ب)

انجام: ... ترجمه او شئی که سویلیورسک و آنی شرح ایدیورسک؛ ای سنی نیچون سنده بر نشان ظاهراولمیور (۶/الف)

توضیح: عونی تصور کرده است که این غزل ۱۷ بیتی متعلق به عطار است، در صورتی که از آن مولانا است و در دیوان کبیر جای دارد.

گولپینارلی ۳: ۱۴۸

۴۰۳ - [شرح غزل مولانا] ۱۶۳۸/۲

شارح ناشناس

تعلیق، ولی بن اسکندر، بدون محل کتابت، ۹۵۱ ه.، قطع (۱۴/۳×۷/۲) ۲۰/۵×۱۵ س.م.، یک ق. (۱۱/ب)، ۲۱ س.، جلد مقوا، عطف می‌شن.

آغاز: ...علیها فان فرو خوانند... (۱۱/الف)

داد جاروئی بدستم ان نگار

گفت ازین دریا برانگیزان غبار (۱۱/ب)

انجام:

ای دم تو ز دم زن که دمی دم نرنی

در دم دم دم دم دم نرنی

دم زن تو ز دم دمی که دم اندر دم

آید دم آندم که دگر دم نرنی (۱۱/ب)

گولپینارلی ۱: ۲۱۰

۴۰۴ - [شرح قسمتی از فتوح الغیب] ۵۷۳۳/۴

شارح ناشناس

«فتوح الغیب» یکی از آثار محی‌الدین ابومحمد گیلانی (۴۷۰-۵۶۱ ه.) است که نسب از حضرت امام علی علیه‌السلام می‌برد و از بزرگان عرفای ایران بحساب می‌آید. وی مؤسس طریقه قادری نیز می‌باشد و از سوی مریدانش لقب «غوث اعظم» به وی داده شده است. این شرح احتمالاً از آن شیخ عبدالحق البخاری‌المحدث‌الدهلوی (۹۵۸-۱۰۵۲ ه.) باشد که گویند ۱۳۰ اثر تألیف کرده است.

تعلیق، غلام‌الدین صدیقی الهانسوی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶/۶×۷/۹) ۲۲/۵×۱۳/۵ س.م.، ۶ ق. (از ۵۹/الف تا ۶۵/ب)، ۱۷ س.، جلد مقوا (فروخته)

آغاز: بسم...الحمدلله...اما بعد بدانکه حضرت سیدالسادات امام‌العاشقین... در کتاب مستطاب فتوح الغیب فرموده‌اند... (۵۹/الف)

انجام: ...و انگاه مفتوح‌الابواب در حقیقت گشاید و جمال‌الله ان‌الله جمیل یحب‌الجمال در آیه‌المؤمن مرآه‌المؤمن روی نماید (۶۵/ب)

گولپینارلی ۳: ۳۵۸

۴۰۵ - [شرح قصائد عرفی] ۲۵۴۲**عبدی همت زاده**

[اطلاعی از سرگذشت شارح بدست نیامد]

نسخه حاوی شرح سه نعت عرفی شیرازی با ردیف «انداخته» است.

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۷×۶/۵) ۲۰/۲×۱۲ س.م.، ۵۱ ق.، ۱۹ س.، بالای ابیات خط قرمز کشیده شده، جلد میشن لبه دار، مجدول.

آغاز:

اچسون دیرایسک باب عطایی فاتح / اولسون دیرایسک فیض الهی سانح (۱/ب)

انجام:

سندن صله نقد شفاعت استر / شرح ایلدی چون نعتکی همت زاده (۵۱/الف)

گولپینارلی ۲: ۴۳۶

۴۰۶ - شرح قصائد عرفی ۲۱۷۲**عدنی رجب دده (ف. ۰۵۱۱۰۰)**

عدنی که پیش نشاطی و آغازاده محمد دده تلمذ کرده مقیم مولویخانه بلگراد بوده است. وی در مقدمه اثر خود آورده که بهنگام ورود به درگاه مولانا خواسته «برگ سبزی» با خود داشته باشد؛ بدین جهت به شرح قصیده عرفی در نعت حضرت علی دست زده و آن را به عبدالحلیم چلبی (متوفی بسال ۱۰۹۰ هجری) تقدیم کرده است. برای سرگذشت عدنی به عثمانلی مؤلفلری (۱: ۱۲۳) رجوع کنید.

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۲×۱۷) ۱۹/۵×۱۲/۵ س.م.، ۲۱ ق.، ۱۷ س.، ابیات عرفی بشنگرف، جلد میشن، ترنج دار.

آغاز:

ای کلک نواساز ندن سویلمز اولدک / رنگین نعمات ایت چمن حمد خدا در (۱/ب)

انجام: ... اهل سخن شاد اولمق دگل سخن بله شاد اولور دیمکدر تمت (۲۱/الف)

توضیح: شرحهای متعددی بر اشعار عرفی نوشته شده از جمله شرح «منیر» و «مفتاح النکات» و شرحهایی که به زبان ترکی فراهم آمده اند. فلوجل به ضبط این شروح در فهرست خود دست زده است.

گولپینارلی ۲: ۲۴۷

۴۰۷ - شرح کتاب هیئت ۲۹۰۹/۱**مصلح‌الدین محمد بن کمال بن محمد لاری (ف. ۹۷۹. ۰)**

مصلح‌الدین لاری از بزرگان علمای قرن دهم بود... او در همه علوم زمان خود دست داشته و به زبان فارسی و تازی در فنون مختلف تألیف کرده از آن جمله «شرح رساله زوراء» تألیف استاد خود جلال‌الدین دوانی را به پایان رسانید و دیگر از مؤلفات اوست «شرح رساله هیأت ملاً علی قوشچی» به فارسی و حاشیه بر شرح میبیدی بر «هدایه‌الحکمه» اثیرالدین ابهری، ... (نقیسی ۱: ۳۵۵)

اثر شرح ناقص «رساله در هیئت» تألیف مولانا زین‌الدین (یا علاء‌الدین) علی بن محمد قوشچی (متوفی بسال ۸۷۹ هـ.) معروف به ملا علی قوشچی (از علمای قرن نهم ایران) است که در دربار الغ بیگ بود و آثار زیادی در خصوص حکمت و ریاضی دارد.

بنگرید: ذریعه ۱۳: ۲۹۱؛ منزوی (نسخه‌های پاکستان) ۱: ۳۱۵؛ ریحانه ۳: ۴۰۵

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱×۵) ۱۶/۲×۱۰ س.م، ۱۶۲ ق. (از ۲/ب تا ۱۶۳/الف)، ۱۳ س.، جلد مقوا (روکش کاغذی)

آغاز: بسم... این کتاب یعنی حاضر در ذهن و بعضی توهم کرده‌اند که این کتاب اشارتست بانکه... (۲/ب)

انجام: ... و قبله در خلاف جهت ظل بود چه مگه شرقی است و جهت ظل غربی (۱۶۳/الف)

توضیح: گولپینارلی اثر را به عنوان شرح «التذکره‌النصیریة فی الهیئه» خواجه نصیر طوسی ضبط کرده است. شرح لاری که افزودگیهائی بر متن دارد در سال ۹۷۷ هجری بنام نصیرالدین محمد همایون شاه تألیف شده است.

گولپینارلی ۳: ۸۵

۴۰۸ - شرح کلمه شهادت ۲۱۲۱/۲**شارح ناشناس**

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۷×۱۱ س.م، یک ق. (۴/ب)، جلد معمولی.

آغاز:

زهی لوا و علم لا اله الا الله   که زد بر اوج قدم لا اله الا الله (۴/ب)

انجام:

دلّم طواف بتبریز می‌کند محرم   در ان حریم حرم لا اله الا الله (۴/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۸۷

۴۰۹- [شرح «کنت کنزا مخفیا»] ۱۷۲۲/۹

شارح ناشناس

رساله ای منثور در شرح حدیث «کنت کنزا مخفیا» است. این رساله از آغاز ناقص است و در پایان از نجم الدین (مقتول به سال ۶۱۸ هجری) صحبت می کند. (شاید اثر از آن سید احمد کاشانی معروف به خواجگی احمد، یکی از بزرگان نقشبندی در اواخر قرن ۹ و اوایل قرن ۱۰ هجری باشد که در سال ۹۴۹ هجری درگذشته است.)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه. ق. قطع ۱۷×۱۱ س. م.، ۵ ق. (از ۲۰۴/الف تا ۲۰۸/ب) ۱۱ س.، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن) لبه دار.

آغاز: باب قال الله تعالی کنت کنزا مخفیا قبل الایجاد العالم والآمد سؤال حق تعالی که مخفی بود از که مخفی بود... (۲۰۴/الف)

انجام:

من سؤالش را جوابی گفته ام در معنی را بحکمۀ سفته ام (۲۰۸/ب)

گولپینارلی ۲: ۳۹

۴۱۰- شرح گلستان ۱۶۳۳ (بخش صدقی حسینی دده)

مصطفی شمع الله شمعی (ف. ۱۰۰۰ یا ۱۰۰۵ ه. ق.)

[یاد او در شماره ۳۴۷ گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۵×۸/۷) ۱۸/۵×۱۳ س. م.، ۶۲ ق.، ۲۱ س.، جلد مقوا (روکش پارچه ای)

آغاز:

از دست و زبانی (زبان) که برآید کیمک الندن و کیمک دیلندن کلور یعنی قادر اولور... (۱/ب)

انجام: ... یاناظرا فیه سئل الله مرحمته ای بو کتابه نظر ایدن کسمه یعنی بو کتابی اوقویجی الله حضرتلرندن مرحمت طلب ایله و استغفر لکاتبه (۶۲/الف)

توضیح: نسخه از ابتدا ناقص است. برای شروح گلستان به «تحقیق در باره سعدی» تألیف هانری ماسه، ترجمه

غلامحسین یوسفی و محمد حسن مهدوی اردبیلی، تهران، ۱۳۶۴ (ص ۳۶۴ به بعد) رجوع کنید.

به گزارش دفتر هشتم نسخه های خطی، نسخه ای از این اثر که در سال ۱۰۰۰ هجری توسط علی بن سید استنساخ شده در کتابخانه شچدرین (لنین گراد) (ش ۳۷۴) مضبوط است.

گولپینارلی ۳: ۴۴۸

۴۱۱ - همان اثر ۲۰۱۵

رقاع، بدون نام کاتب، آغریبوزی، ۴ ذی الحجه ۱۰۸۸ ه.، قطع (۱۵/۵×۱۰/۲) ۲۱×۱۴/۵ س.م.، ۱۵۶ ق.، ۲۰ س.، کاغذ آهارزده و ته نقش دار، جلد میشن (مرمت شده)
آغاز: ... و کنج متاعنی کنج دنیا اوزره اختیار ایدوب... (۱/ب)
انجام: ... بو جمله دن صکرا انک صاحبی ایچون مغفرت طلب ایله (۱۵۶/ب)
توضیح: نسخه از ابتدا ناقص است و پاره ای اصلاحات در آن انجام یافته است.

گولپینارلی ۴: ۶۷

۴۱۲ - همان اثر ۴۹۲۱

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۴×۶/۶) ۱۶/۲×۱۵/۸ س.م.، ۱۶۰ ق.، ۱۷ س.، بالای متن خط قرمز کشیده شده است.
آغاز: سپاس بی پایان اول صانع بی نظیره که گلستان جهان صنعی... (۱/ب)
انجام:

با کرسنکی قوت پرهیز نماند آچلق و قدرتسزلتق... (۱۶۰/ب)

توضیح: اوراقی چند از انجام ناقص است.

گولپینارلی ۳: ۲۵۴

۴۱۳ - شرح گلستان ۲۰۷۳**یعقوب بن سید علی (ف. ۰۵۹۳۱)**

[اطلاعی از سرگذشت شارح بدست نیامد]

چلبی می نویسد که شارح «شرح منیری» را برداشته و در آغاز و انجام آن نام خود را نهاده است. گزارشی است به عربی با متن فارسی آمیخته. نگارنده زبان ترکی خوب می دانسته و بسیاری از واژه ها را به ترکی ترجمه کرده است.
 (منزوی ۵: ۳۴۹۲)

تعلیق، شکر بن علی، بدون محل کتابت، غره رجب ۹۰۲ ه.، قطع (۱۴/۷×۸/۵) ۲۱/۷×۱۴/۳ س.م.، ۱۷۲ ق.، آهارزده و ته نقش دار، بالای متن خط قرمز کشیده شده، بدون جلد.

آغاز: ... تو در خلق من زنی همه وقت لاجرم بی نصیب ازین بابی (۸/الف)

انجام: فالمرجو من الناظرین ان یدعوا یکرمهم الخطیر لمؤلف هذه الحروف... والحمد لله رب العالمین (۱۷۲/الف)

توضیح: هفت ورق از آغاز ناقص است و شماره گذاری او را از هشت آغاز گشته است.

گولپینارلی ۴: ۸۹

۴۱۴ - شرح گلشن راز/۱/۴۸۳۳

احمد بن موسی رشتی استادی (ف. پس از ۸۴۴ ه. ق.)

[اطلاعی از سرگذشت شارح بدست نیامد]

شارح بقراری که در متن شرح نیز آورده اثر را در سال ۸۴۴ ه. نوشته است.

بنگنید: ف. مشار ۱۰۲۶؛ گلشن راز تصحیح جواد نوربخش (ص ۹-۱۰)؛ منزوی ۱/۲: ۱۲۴۸ به بعد؛ منزوی،

(نسخه های پاکستان) ۳: ۱۶۲۷

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵×۸/۲) ۱۹×۱۷ س.م.، ۸۵ ق. (از ۱/ب تا ۸۵/الف)، جلد مقوا (روکش کاغذی) عطف و گوشه بندها میشن.

آغاز: بسم... تیمنا و تبرکا بذکره... بر وفق سؤالات اولاً ببايد دانست که الله را سه اعتبار کرده اند... (۱/ب)

انجام:

بختم انبیا و ختم قرآن که ختم کار ما با خیر کردن (۱۵/الف)

توضیح: احمد گلچین معانی در جلد چهارم «نسخه های خطی» که بمناسبت نخستین کنگره ایرانشناسی (سال

۱۳۴۴ ش.) فراهم آورده ضمن اشاره به شروحي که به گلشن راز نوشته شده اند از این شرح نیز یاد می کند. در زمینه

شروح گلشن راز، گولپینارلی نیز اثری تحت عنوان «شرح گلشن راز» دارد که در سال ۱۹۷۲ م. در استانبول بطبع

رسیده است. برای شروح گلشن راز هم چنین به نفیسی ۲: ۷۴۲ و ذریعه ۱۳: ۲۶۸ به بعد رجوع کنید.

گولپینارلی ۳: ۲۴۲

۴۱۵ - [شرح مثنوی] ۴۷۴۰-۴۷۷۳

احمد عونی قونوق (ف. ۱۳۵۷ ه. ق.)

[یاد او در شماره ۴۰۲ گذشت]

شرح شامل ۶ دفتر مثنوی در ۳۴ دفتر است.

رقاع، خط شارح، بدون محل کتابت، ۱۳۵۶ ه.، قطع (مختلف) ۳۷/۵×۲۵ س.م.، ۱۶۲۸ ص.، مختلف السطور، جلد

پارچه ای (عطف میشن)

آغاز (دفتر اول): بسم... مقدمه حق تعالی حضرت تیرینه حمد و ثنا و کائناتک سروری اولان جناب پیغمبره صلوٰه... (ص ۲)

آغاز (دفتر سی و چهار):

هیچ مگشال لب نشین و می نگر تا کند صدر جهان زینجا گذر (ص ۱۳۲۶)

انجام (دفتر اول): ... ارسالن د ارلما مق ایچین یورو، چابوق، چابوق (ص ۲۶۰)

انجام (دفتر سی و چهار): ... بو مقصد له بر اثر یازیشدن گوزل بر نتیجه ده چیتمش اولور... بدنجی جلدی اولما

دیغنه قطعاً قناعت گتیریرلر (ص ۱۶۲۸)

گولپینارلی ۳: ۲۲۴-۲۳۵

۴۱۶ - شرح مثنوی ۵۷۹۳

اسعد محمد دده (ف. ۱۳۲۹. ۰۵)

[اطلاعی از سرگذشت شارح بدست نیامد]

رقاع، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۲۶/۱×۱۸/۴ س.م، ۸۷ ق، مختلف السطور، متن

بشنگرف، جلد مقوا (روکش ابری) عطف و گوشه بندها میشن، لبه دار.

آغاز: بسم...

بشنو این نی چون شکایت می کند از جدا بیها حکایت می کند

اولاً معلوم اوله که مثنوی معنوی جناب مولانا قدسنا الله بسرّه الا علی بحر رملدن... (۱/ب)

انجام: ... گرک مشارالیه مبهم اولسون کس گبی و گرک معین اولسون... (۸۷/الف)

گولپینارلی ۳: ۳۷۵

۴۱۷ - همان اثر ۵۷۹۲

رقاع، خط شارح، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۲۹/۲×۲۰/۵ س.م، ۱۷۲ ق، مختلف السطور،

جلد مقوا (روکش پارچه ای) عطف میشن.

آغاز: بسم...

بشنو این نی چون شکایت می کند از جدا بیها حکایت می کند

اولاً معلوم اوله که مثنوی شریف بحر رملندر... (۱/ب)

انجام: ... شول طائفه مراد در که کندوسنه مقتصر اولان ربی طانیدی و کندو ربنک غیر ی نه... (۱۷۲/الف)

توضیح: شرح ناتمام است.

گولپینارلی ۳: ۲۷۵

۴۱۸ - [شرح مثنوی (دفتر اول، دوم و سوم)] ۲۰۶۲

اسماعیل رسوخی انقروی (ف. ۱۰۴۱. ۰۵)

شرح رسوخی را موفق ترین شرح در میان آثار شارحان ترک می دانند و از او با عنوان «حضرت شارح» نام می برند.
 بنگرید: ریحانه ۱: ۴۳۹؛ شرح کبیر انقروی ترجمه عصمت ستارزاده ج ۱ (مقدمه)
 تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵×۱۰/۴) ۱۴×۲۱ س.م، ۴۸۶ ق.، ۲۵ س.، سرعنوانها و بعضی از آیات بشنگرف، جلد میشن، ترنج دار (لبه افتاده)
 آغاز: باسم من اوجد الاشياء من عدم و عدمه بمعنی الکاف والنون... (ب/۱)
 انجام: ...یعنی حقیقت وجود اگر لسان حقیقی اوزره... (۴۸۶/ب)
 توضیح: نسخه ناقص است و تحت عنوان «فاتح الایات» ضبط گردیده است.

گولپینارلی ۲: ۱۲۵

۴۱۹ - [شرح مثنوی (دفتر دوم)] ۲۰۶۳

همان شارح

نسخ، محمدالمدرس، بدون محل کتابت، ۱۰۴۰ ه.، قطع (۲۳×۱۲/۵) ۵/۱۹×۲۹/۸ س.م، ۲۵۷ ق.، ۲۷ س.، اوراق مجدول، لاجوردی، جلد مقوا (مزین به نقش گل و بوته)، ترنج دار، لبه دار، گوشه بنددار.
 آغاز: بسم... الحمد لله فاتح ایات المعانی... (ب/۱)
 انجام: ...زیرا منکر کرامت اولیا اولنلره کلام سویملک... این چنین فرمود مولانای ما... (۲۵۷/ب)
 توضیح: این نسخه نیز تحت عنوان «فاتح الایات» ضبط گردیده است.

گولپینارلی ۲: ۱۲۶

۴۲۰ - [شرح مثنوی (دفتر چهارم)] ۲۰۶۴

همان شارح

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۲/۵×۱۴) ۵/۱۹×۲۸/۸ س.م، ۴۰۳ ق.، ۲۵ س.، جلد مقوا (روکش میشن)

آغاز: بسم... الحمد لله الذي جعل الجلد الرابع من المثنوى... (۱/ب)
انجام: هجرت نبویه نک صلی اللہ علیہ وسلمک بیک اوتوزیش... مبارک قدر گیجه سی تمام اولدی (۴۰۳/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۲۷

۴۲۱ - شرح مثنوی (دفتر هفتم) ۲۰۶۶

همان شارح

تعلیق، محمد عالم الضیائی القیصری، بدون محل کتابت، ۱۲۴۴ ه.، قطع (۱۷/۳×۹/۲) ۲۳/۵×۱۶ س.م، ۲۶۷ ق.، ۲۷ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن، ترنج دار، لبه دار، گوشه بنددار.

آغاز: بسم... الحمد لله الذي جعل المثنوى المعنوى الالهى... (۷/الف)

انجام:

امیدم بو دور اهل هنر دن بونی مغدور ایده بو بی بصردن (۲۶۷/الف)

توضیح: در خصوص عدم انتساب دفتر هفتم مثنوی به مولانا جلال الدین به همین فهرست (ش ۶۷۶) رجوع کنید.

گولپینارلی ۲: ۱۲۸

۴۲۲ - همان اثر ۲۰۶۷

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۳×۱۰/۷) ۲۴/۳×۱۷/۳ س.م، ۲۷۵ ق.، ۲۹ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد مقوا (روکش پارچه ای) لبه دار.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۲۷۵/الف)

گولپینارلی ۲: ۱۲۹

۴۲۳ - همان اثر ۲۰۶۵

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹/۲×۱۰/۲) ۲۳/۳×۱۶ س.م، ۲۸۴ ق.، ۲۵ س.، اوراق مجدول و سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن، لبه دار.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۲۸۴/الف)

گولپینارلی ۲: ۱۲۷

۴۲۴ - شرح مثنوی (دفتر اول) ۲۰۶۸

شمع الله مصطفی شمعی (ف. حد ۰۵۱۰۰۰)

[یاد او در شماره ۳۴۷ گذشت]

مصطفی بن محمد شمعی بهنگامی که در تکیه شیخ وفا (در استانبول) مقیم بود به تشویق حسن آغا، سلحدار آغاسی سلطان مراد سوم به این شرح دست زد.

نسخ پخته، بدون نام کاتب و محل کتابت، ربیع الاول ۹۸۷ ه.، قطع (۱۸/۸×۱۱/۷) ۲۹/۸×۱۹/۵ س.م.، ۳۵۱ ق.، ۲۹ س.، اوراق مجدول و سرعنوانها و ابیات مثنوی بشنگرف، جلد مقوا، ترنج دار، لبه دار، گوشه بنددار (مرمت شده) آغاز: هزاران جواهر حمد و ثنا اول پادشاه سریر عز و کبریا... (۱/الف)

انجام: ...تا که انک معاونتی ایله صواب و مقصود کله آسوده حال... سرور و بشاشته وصول بولاسن (۳۵۰/ب)

توضیح: کهن ترین نسخه این شرح در کتابخانه کمانکش (استانبول) مضبوط است که در حیات مؤلف (۹۹۸ هجری) استنساخ شده است.

گولپینارلی ۲: ۱۲۹

۴۲۵ - همان اثر ۲۰۷۴

نسخ، عبدالله بن حمزه الاماسی، بدون محل کتابت، ۱۰۶۵ ه.، قطع (۲۴×۱۵/۵) ۳۰/۵×۲۲ س.م.، ۳۶۳ ق.، ۳۳ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن ترنج دار، لبه دار.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: ... هر دم روحانی سرور و بشاشته وصول بولاسین (۳۶۳/الف)

گولپینارلی ۲: ۱۳۴

۴۲۶ - شرح مثنوی (دفاتر اول و دوم) ۶۴۰۱

همان شارح

تعلیق پخته، خط شارح، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۱/۸×۹/۲) ۲۸×۱۶ س.م.، ۴۲۶ ق.، ۲۹ س.، اوراق مجدول، آیات و احادیث بشنگرف، جلد میشن، ترنج دار، لبه دار، مجدول.

آغاز (دفتر اول): همان (۱/ب)

آغاز (دفتر دوم): بسم... بعد اداء ما وجب من حمدالله القدير، والصلوة على نبيه البشير والندير... (۲۸۴/ب)

انجام (دفتر اول): ... تا که انک معاونتی ایله صواب و مقصود که ایر شوب آسوده حال و مرفه البال اولوب... بشاشته وصول بولاسن (۲۸۲/الف)

انجام (دفتر دوم):

تا نسوزد مرترا نار سقر کافر سخی ارجی الی الجنة من مسلم... (۴۲۶/ب)

گولپینارلی ۴: ۱

۴۲۷ – همان اثر ۶۰۱

تعليق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۲×۹/۸) ۲۷/۷×۱۶ س.م، ۴۲۳ ق، ۲۹ س،، اوراق مجدول، مطلاً، آیات و احادیث بشنگرف، جلد میشن، ترنج دار (ضربی)، لبه دار، مجدول، با نقش گل و بوته.

آغاز (دفتر اول): بسم... و به ثقتی و علیه التکلان هزاران جواهر حمد و ثنا اول پادشاه سریر عز و کبریا... (۱/ب)

آغاز (دفتر دوم): ... انک معاونتی ایله صواب و مقصود... تم شرح الجلد الاول بعنایت الله عز و جل... (۲۷۹/الف)

انجام (دفتر اول): بسم... بعد اداء ما وجب من حمدالله القدير... (۲۸۱/ب)

انجام (دفتر دوم): کافر سخی ارجی الی الجنة من مسلم... (۴۲۳/ب)

گولپینارلی ۳: ۴۰۴

۴۲۸ – شرح مثنوی (دفتر دوم) ۳۹۵۱

همان شارح

تعليق (تا ورق ۶۷) و نسخ، محمد بن عثمان، قسطنطنیه، ۱۰۳۴ هـ، قطع (۲۱/۵×۱۰) ۲۹×۱۸ س.م، ۳۲۰ ق، ۲۹ س، جلد عثمانی ترنج دار، لبه دار، مجدول (مرمت شده)

آغاز: بسم... و به بعد اداء ما وجب من حمدالله القدير، والصلوة على نبيه ... (۱/ب)

انجام: ... و تسلیمی زیاده اولور اوچنجی سی چونکه معجزه و کرامت کوره... شارحی شمعی پرتقصیرک خطی ایله تمام اولدی...

گولپینارلی ۳: ۱۵۳

۴۲۹ - شرح مثنوی (دفتر سوم) ۲۰۷۰**همان شارح**

نسخ، عبدالله بن حمزه الاماسی، بدون محل کتابت، ۱۰۶۸ ه.، قطع (۲۴×۱۵/۵) ۲۲×۲۰/۵ س.م.، ۲۸۷ ق.، ۳۳ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن، ترنج دار، لبه دار.

آغاز: بسم... حمد و ثناء فراوان و شکر و سپاس بی پایان... (۱/ب)

انجام: ... رجا اولنور که بونک شارحنی و کاتبینی و کتابته سبب اولانی... یاد ایدوب فاتحه اوقیه لر فاتحه (۲۸۷/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۳۱

۴۳۰ - شرح مثنوی (دفتر چهارم) ۲۰۷۱**همان شارح**

نسخ پخته، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۰۶۰ ه.، قطع (۲۶×۱۵/۵) ۲۰/۲×۳۰/۵ س.م.، ۳۴۰ ق.، ۲۹ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن، ترنج دار، لبه دار.

آغاز: حمدهای متوافره صدق آمیز و شکرهای متکثره خلوص آویز... (۱/ب)

انجام: ... جلد رابعک شرحی لسان ترکی ایله شارحنی اولان... دعا ایله یادایدوب روحنی بر فاتحه ایله شاد ایلیه لر (۳۴۰/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۳۲

۴۳۱ - شرح مثنوی (دفتر پنجم) ۲۰۷۲**همان شارح**

نسخ، عبدالله بن حمزه الاماسی، بدون محل کتابت، ۱۰۶۰ ه.، قطع (۲۶×۱۵/۵) ۲۰/۲×۳۰/۵ س.م.، ۳۱۰ ق.، ۳۳ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن، ترنج دار، لبه دار.

آغاز: بسم... حمدهای بی گران و ثناهای بی پایان حق سبحانه و تعالی حضرتنه اولسون که... (۱/ب)

انجام: ... فاروق لفظیله تریاق فاروقه اشارت واردر (۳۱۰/الف)

گولپینارلی ۲: ۱۳۲

۴۳۲ - همان اثر ۲۰۷۵

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۸۷×۱۱۷) ۱۹/۵×۲۹/۸ س.م.، ۴۲۲ ق.، ۲۹ س.، جلد لبه دار مرمت شده.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: ... همان (۴۲۲/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۳۴

۴۳۳ - شرح مثنوی (دفتر ششم) ۲۰۷۳

همان شارح

نسخ، عبداللّه بن حمزه الاماسی، بدون محل کتابت، ۱۰۶۲ ه.، قطع (۲۴×۱۵/۵) ۲۲×۳۰/۵ س.م.، ۲۷۱ ق.، ۳۳ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن، ترنج دار، لبه دار.

آغاز:

بسم...الله الحمد قبل کل کلام بصفات الجلال والاکرام (۱/ب)

انجام: ... و مثنوی شریفک لسان ترکی اولان شرحی عنایت الهی ایله یدی بیله تمام اولدی (۲۷۱/الف)

گولپینارلی ۲: ۱۳۳

۴۳۴ - همان اثر ۲۰۷۶

نسخ پخته (خط و تعداد سطور از ورق ۳۵۷ به بعد تغییر یافته است)، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۰۰۴ ه.، قطع (۱۷/۳×۹/۷) ۲۵/۸×۱۷/۵ س.م.، ۶۰ ق.، مختلف السطور، اوراق مجدول، ابیات بشنگرف، جلد میشن، ترنج دار، لبه دار.

آغاز: ... اولدی و برگجه هذه ليله السجود دیدی... (۱/ب)

انجام: ... و مثنوی شریفک لسان ترکی ایله اولان شرحی عنایت الهیله یدی بیله تمام اولدی (۴۶۰/الف)

توضیح: نسخه از ابتدا ناقص است.

گولپینارلی ۲: ۱۳۵

۴۳۵ - شرح مثنوی (دفتر سوم) ۲۰۶۰

عبدالعلی بحر العلوم (ف. ۱۲۲۵ ه. .)

نام کامل شارح عبدالعلی لکنهوی محمد بحر العلوم می باشد که از عرفا و علمای هندوستان بود. او همه مثنوی را به فارسی شرح کرده و این شرح در سال ۱۲۹۳ هجری در لکنهوی طبع شده است.

تعلیق، ملا اسماعیل، بدون محل کتابت، ۱۳ محرم ۱۲۷۰ ه.، قطع (۲۲×۹/۵) ۳۱×۱۸ س.م.، ۱۹۴ ق.، ۲۳ س.،

سرعنوانها بشنگرف، جلد لاکي، مطلاً.

آغاز: بسم... قوله ای ضیاءالحق حسامالدین بیار امر فرمودند باوردن سیوم دفتر... (۱/ب)
انجام: ... این منجر سوی عداوة کل است پس نازل شد این آیه اتمام شد این کتاب بحمدالله تعالی...

گولپینارلی ۲: ۱۲۴

۴۳۶ - شرح مثنوی (دفتر دوم، چهارم و ششم) ۸۰ (نمایشگاه)

عبدالعلی بحر العلوم (ف. ۱۲۲۵ ه. ق.)

تعلیق پخته، عارف بخاراوی، استانبول، ۳ جمادی الاخر ۱۲۶۴ ه. ق. قطع (۲۴/۳×۱۰/۳) ۳۴/۳×۲۰/۳ س. م.،
تهنقش داروآهارزده، اوراق مجدول، سرعنوانها و آیات و احادیث بشنگرف، جلد لاکي مزین، در دو روی جلد ابیات
فارسی نوشته شده است.

آغاز (دفتر دوم): آغاز دفتر دویم از مثنوی معنوی بسم...

قوله مدتی این مثنوی تأخیر شد وجه تأخیر افتادن در تصنیف مثنوی... (۱/ب)

انجام (دفتر دوم): ... ظهور اسماء و استعداد اعیان است میرسد والله اعلم بحقیقه الحال تمام شد دفتر دویم در ماه
ربیع الاول سنه ۱۲۶۴ بخاراوی (۱۷۳/ب)

آغاز (دفتر چهارم): آغاز دفتر چهارم از مثنوی معنوی بسم...

قوله مثنوی پویان کشنده ناپدید

ظواهر است که مراد از کشنده ذات حق است (۱۷۵/ب)

انجام (دفتر چهارم): ... بلکه در آن دل که پاک و مصفی باشد بلکه خیال نقش در دل ایشان بود سنه ۱۲۶۴
(۲۹۳/ب)

آغاز (دفتر ششم): آغاز دفتر ششم از مثنوی معنوی بسم...

قوله کی یطوف حوله من لم یطف در قاموس مذکور است... (۲۸۵/ب)

انجام (دفتر ششم): ... باز ان سؤال وسایل بر آن جواب قانع نکشته تمت تمام شد کار من نظام شد (۴۰۳/الف)

۴۳۷ - شرح مثنوی (دفتر پنجم) ۸۱ (نمایشگاه)

همان شارح

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۴/۳×۱۰/۴) ۳۴×۲۱/۵ س. م.، ۱۳۳ ق. تهنقش داروآهارزده، ۲۵ س.،
اوراق مجدول، سرفصلها و آیات و احادیث بشنگرف، جلد لاکي، مجدول، مزین به نقش گل و بوته (بر دو روی
جلد ابیاتی به فارسی نوشته شده است)

آغاز: آغاز دفتر پنجم از مثنوی معنوی بسم... قوله طالب آغاز سفر پنجم است سفر بکسر سین و سکون فاست
بمعنی دفتر... (ب/۲)

انجام: ... برو رضی الله عنه تأثیر نکرد و ان ایلجی این کرامت دیده رفت سنه ۱۲۶۴ (۱۳۳/الف)

۴۳۸ - شرح مثنوی ۲۰۵۶

مصلح‌الدین مصطفی بن شعبان سروری (ف. ۹۶۹. ۰)

[یاد او در شماره ۳۷۶ گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹/۶×۹) ۱۴/۵×۲۶/۳ س.م.، ۳۱۰ ق.، ۲۷ س.، جلد میشن،
لبه‌دار، مجدول، عطف و گوشه‌بندها مرمت شده.

آغاز: بسم... حمد خدای را که رسانید بفاتحه خاتمه کتاب مثنوی... (ب/۱)

انجام: ... غیرت خود را یعنی ضرر مرسان انکس را (۳۱۰/الف)

توضیح: کهن‌ترین نسخه این شرح در توپقاپی‌سرای (استانبول) تحت شماره ۱۲۴۲ مضبوط است که در سال ۹۲۶
هجری توسط فضل‌الله تبریزی استنساخ شده است.

گولپینارلی ۲: ۱۲۱

۴۳۹ - شرح مثنوی (دفتر اول) ۲۰۴۹

همان شارح

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۵×۱۵/۸) ۲۰×۲۹/۲ س.م.، ۱۴۴ ق.، ۳۵ س.، جلد مقبوا
(گوشه‌بندها میشن) مرمت شده.

آغاز: حمد بی‌غایت و ثنای بی‌نهایت ای (ان) خدای را که... (ب/۱)

انجام: ... الله الحمد جلد اول از مثنوی و سخنانی که متعلق بزبان فارسی و کتاب مثنوی بخدمت مولوی بود و تحقیق
طعن طاعنان از اینجا تمام شد و این شارح... (۱۴۴/الف)

توضیح: نسخه از سوی نایی درویش محمد وقف درگاه شده است.

گولپینارلی ۲: ۱۱۷

۴۴۰ - همان اثر ۲۰۴۳

شبه نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹/۵×۱۱) ۲۹×۱۸/۵ س.م، ۲۸۲ ق، ۲۵ س، جلد میشن قهوه‌ای تیره، مجدول، گوشه‌بنددار، لبه‌دار (فرسوده)
آغاز: همان (۱/ب)

انجام: ... و این شارح حقیر درین جلد حکایتها که آورد و با سرخ اشارت کرد چهار صد و ده حکایت است تم تألیف کتاب بعون الوهاب فی ربیع‌الآخر لسنه تسع و اربعین تسعمائه هجره هلالیه (۲۸۲/ب)
توضیح: قید تملک به نام علی بن لطف‌الله است. در قید کتابت آمده است که نسخه بیست سال پیش از وفات شارح استنساخ شده است. گولپینارلی معتقد است که این نسخه از سوی خود شارح نوشته شده است.

گولپینارلی ۲: ۱۱۲

۴۴۱ - شرح مثنوی (دفتر دوم) ۲۰۵۰**همان شارح**

درویش مصطفی الحمیدی (ملقب به دانشمند دده) بدون محل کتابت، شوال ۱۰۱۱ ه.، قطع (۲۵×۱۶) ۲۹/۵×۲۰ س.م، ۱۲۷ ق، ۳۵ س، جلد مقوا (عطف میشن) لبه‌دار، مرمت‌شده.

آغاز: حمد بی حد خدایی را که بحکم لایشبیه شئی هیچ چیز او را نظیر و ثانی نیست... (۱/ب)

انجام: ... چون منکر منصف معجزات و کرامات بیند ترک انکار کند... (۱۲۷/الف)

توضیح: نسخه از سوی بستان چلبی که در فاصله سالهای ۱۰۰۰ تا ۱۰۴۰ هجری تکیه در مقام چلبی‌گری داشت، وقف شده است (۱۲۷/الف). یوسف نابی در «مرآة‌الحرمین» تاریخ وفات بستان چلبی را چنین آورده است:

بستان چلبی ساله مولانا

چون کرد سفر ز خاکدان دنیا

نابی پی تاریخ سروشان گفتند

یک سرو شکسته شد ز بستان خدا (۱۱۱۷ ه.)

گولپینارلی ۲: ۱۱۷

۴۴۲ - همان اثر ۲۰۴۴

نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶×۱۰) ۲۰/۸×۱۴/۵ س.م، ۲۸۵ ق. (از ۱/ب تا ۲۸۵/ب)، ۲۵ س، جلد ترنج‌دار، مجدول.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۲۸۵/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۱۳

۴۴۳ – همان اثر ۲۰۵۹

نسخ و تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹/۲×۱۰/۲) ۱۶/۵×۲۶/۳ س.م.، ۲۴۴ ق.

آغاز: این را جواب آنست که کار بختست و آن هم نادرست... (الف/۱)

انجام: ... قوم دیگر را یقین در از یاد

مرهونست به اول مصرع اخیر زین عجب والله اعلم بالرشاد (۲۴۴/ب)

توضیح: اوراقی از ابتدا (۱۷ ورق) و انتها (یک بیت) ناقص است.

گولپینارلی ۲: ۱۲۳

۴۴۴ – شرح مثنوی (دفتر سوم) ۲۰۴۵

همان شارح

نستعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، شعبان ۱۰۱۴ ه.، قطع (۱۷×۹/۵) ۲۵×۱۵/۵ س.م.، ۲۲۶ ق.، ۲۳ س.، جلد
میشن قهوه‌ای، ترنج‌دار، مجدول.

آغاز:

گرد معده هر بشر بر می‌تند اطراف معده بر شرر... (الف/۱)

انجام:

ای روح بخش بی بدل وی لذت علم و عمل باقی بهانه است و دغل کین علت آمد وان دغا (۲۶۶/الف)

توضیح: ۱۱۹ بیت و یک مصراع از آغاز ناقص است. جهالت کاتب اشتباهات فراوانی را در این نسخه سبب شده است.

گولپینارلی ۲: ۱۱۴

۴۴۵ – همان اثر ۲۰۵۷

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۱ ه.)، قطع (۲۰/۳×۹/۲) ۲۶/۵×۱۶ س.م.، ۲۷۳ ق.، ۸ س.،

جلد میشن، ترنج‌دار، لبه‌دار (مرمت شده)

آغاز: چون بیامد پیش گفتش کیستی

ان غلام را گفت تو کیستی... (۱/ب)

انجام: باقی بهانه است و دغل کین علت آمد و ان دغا

اللهم یا مفتاح الابواب... تمت بعون الله الملك الوهاب (۲۷۳/الف)

توضیح: نسخه ناقص است و نیمی بیشتر از دفتر سوم را در محتوا ندارد. اشعاری از شاهدی، غزالی، بابا فغانی، لسانی، نثاری و ابن یمین در اوراق ۲۷۴/الف تا ۲۷۹/ب جای گرفته است.

گولپینارلی ۲: ۱۲۲

۴۴۶ – همان اثر ۲۰۵۱

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۵×۱۶) ۲۹/۵×۲۰ س.م.، ۱۰۹ ق.، ۳۵ س.، جلد مقوا (عطف میشن)، لبه دار (مرمت شده)

آغاز: بسم... حمد و سپاس حکیمی را که حکمتهای او جنود غیب است... (۱/ب)

انجام: ... لاجرم گوشش و اسباب بدرقه ملک الطاف و هابست پس دامن طلب (۱۰۹/ب)

توضیح: نسخه از سوی درویش محمد نایی رقف شده است (۱۰۱/الف). چهار بیت از آخر ناقص است.

گولپینارلی ۲: ۱۱۸

۴۴۷ – همان اثر ۲۰۵۳

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۲/۲×۱۲/۳) ۲۸/۵×۱۸ س.م.، ۲۳۵ ق.، ۲۹ س.، جلد ترنج دار (مزین به گل و بوته)، لبه دار، مجدول.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: برابر نسخه شماره ۲۰۴۵ (۲۳۵/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۱۹

۴۴۸ – شرح مشنوی (دفتر چهارم) ۲۰۴۶

همان شارح

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۱/۲×۱۰/۱) ۲۷×۱۵/۸ س.م.، ۱۹۲ ق.، ۲۹ س.، جلد میشن، ترنج دار، لبه دار، مجدول (مرمت شده)

آغاز: الحمدلله الذی نور قلوب اولیائه بانوار العرفان... (ب/۱)

انجام: ...ختم کن واللّه اعلم بالوفاق... (۱۹۲/الف)

توضیح: قید تملک بنام حاجی بایرام از نسب مولانا در نسخه موجود است (۱۰۵۲ ه. .)

گولپینارلی ۲: ۱۱۴

۴۴۹ - شرح مثنوی (دفتر پنجم) ۲۰۴۷

همان شارح

تعلیق، حیدر بن سنان، بدون محل کتابت، ۹۹۸ ه.، قطع (۲۰/۷×۱۰/۲) ۳۰/۵×۱۸/۵ س.م، ۲۸۷ ق.، ۲۳ س.، نخستین دو ورق مجداول مطلقاً، جلد میشن، ترنج‌دار، لبه‌دار، مجداول.

آغاز: الحمدلله الذی جعل العارفين عالمين ببعض رموزاته... (ب/۱)

انجام: ...ان تریاق فاروقی او قند بود از ان کزند نکرد الحمدلله علی التمام که شرح تمام شد از کتاب مثنوی...

(۲۸۷/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۱۵

۴۵۰ - همان اثر ۲۰۵۸

نسخ، درویش محمد بن مصطفی، بدون محل کتابت، ۱۰ جمادی الآخر ۱۰۲۷ ه.، قطع (۲۱/۶×۱۰/۷) ۲۸/۵×۱۷/۵ س.م، ۲۳۵ ق.، ۳۰ س.، اوراق مجداول، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجداول.

آغاز: همان (ب/۱)

انجام: ...چهار صد و چهل حکایت است تم تنمیق شرح‌الکتاب (۲۳۵/ب)

توضیح: ابیاتی از فردوسی، سعدی و حافظ در حاشیه جای گرفته است.

گولپینارلی ۲: ۱۲۲

۴۵۱ - همان اثر ۲۰۵۴

نسخ خام، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۸/۵×۱۲/۵) ۲۱/۵×۱۵ س.م، ۲۱۱ ق.، جلد مقوا، لبه‌دار.

آغاز: ...قابل التوب انست از کسی که کوید لاله الاالله... (۱/ب)
 انجام: ...و آن حکایت که این شارح فقیر آورد و با سرخ اشارت کرد چهارصد و چهل حکایت است... قد
 وقع الفراغ من تحرير شرح الجلد الخامس المثنوی المعنوی...
 توضیح: این نسخه ناقص بحالت مسوده است و در بسیاری از اوراق کلمات پاک شده‌اند.

گولپینارلی ۲: ۱۲۰

۴۵۲ - شرح مثنوی (دفتر پنجم) ۲۰۷۷

شارح ناشناس

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۱ ه. ق)، قطع (۲۱/۵×۱۲/۵) ۲۹×۱۹/۳ س.م، ۴۷۳ ق.، ۲۵ س.، جلد
 مقوا، لبه‌دار.
 آغاز: بسم...بدانید و بشناسید که شریعت همچو شمعیست بیلکوز و فهم ایلکوز کم شریعت بر عظیم و پر نور
 شمع گبی در... (۱/ب)
 انجام: ...پس سعی و همت ایدوب بر خاصیت و استعداد حاصل ایدوب... سعادت ایشه سن اللهم ارز قناتم
 الجلد الخامس بعونه تعالی فی رمضان یوم ۱۸ (۴۷۳/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۳۶

۴۵۳ - شرح مثنوی (دفتر ششم) ۲۰۴۸

مصلح‌الدین مصطفی بن شعبان سروری (ف. ۰۹۶۹۰)

تعلیق پخته، بدون نام کاتب و محل کتابت، رجب ۹۸۰ ه. ق، قطع (۱۹/۲×۱۰/۳) ۲۶/۵×۱۷ س.م، ۳۰ ق. (از ۱/ب تا
 ۱۳۰/الف)، ۲۳ س.، اوراق مجدول بشنگرف، جلد قهوه‌ای ترنج‌دار (مزین به گل و بوته)، لبه‌دار، مجدول.
 آغاز: برابر نسخه شماره ۲۰۵۶ (۱/ب)
 انجام:

روزی که چو لاله سر برآورم (برآرم) از خاکدر روضه مصطفی مرا مأوی کن (۱۳۰/الف)

گولپینارلی ۲: ۱۱۶

۴۵۴ - همان اثر ۲۰۵۵

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.، قطع (۱۵×۸/۶) ۲۰/۵×۱۳/۵ س.م.، ۲۴۴ ق.، ۲۵ س. (به جز اوراقی که بعدا اضافه شده‌اند)

آغاز: همان (۱/الف)

انجام: همان (۲۴۴/الف)

توضیح: یک ورق از آغاز و ۱۳ ورق از انجام بعدا نوشته شده و به نسخه اضافه گردیده است.

گولپینارلی ۲: ۱۲۱

۴۵۵ - شرح مستزاد مولانا ۴۸۷۴

ابراهیم بن حیدر بن احمد الصفوی الحسینی

[اطلاعی از سرگذشت شارح بدست نیامد]

تعلیق پخته، درویش محمد بن الحاج محمد، بدون محل کتابت، ۱۸ صفر ۱۱۲۴ ه.، قطع (۱۴/۵×۴/۹) ۲۱×۱۰/۱ س.م.، ۱۵ ق.، ۲۱ س.، بدون جلد (با کاغذ ابری پوشیده شده)

آغاز: بسم...حمد بیحد خداوند ذوالجلالی را که جمال مطلق او در مرایای ذرات وجود هویدا کرده... (۱/ب)

انجام: فکل ملیح حسنهما من جمالها معارله بل حسن کل ملیحه (۱۵/ب)

توضیح: نسخه حاوی مستزادی با مطلع:

«هر لحظه بشکل ان بت عیار برآمد

دل بردو نهمان شد

هر دم بلباسی دگر ان یار برآمد

گه پیر و جوان شد»

است که در هیچکدام از نسخ معتبر دیوان مولانا جای ندارد. در بیت آخر این مستزاد تخلص مولوی نیز بصورت «رومی» آمده که در هیچکدام از اشعار وی دیده نمی‌شود.

گولپینارلی ۳: ۲۴۸

۴۵۶ - شرح معمای میر حسین ۲۵۰۸/۳

شارح ناشناس

رساله مورد توصیف به توضیح اسماء حسنی از طریق شعر و معما پرداخته است. از میان شروحنی که بر معمای میر حسین (حسین بن محمدالحسینی نیشابوری (ف. ۹۰۴ ه.)) ملقب به میر حسین معمائی نوشته شده می‌توان به شروح مولانا سروری، مولانا نظام قاضی، حسین بن عبدالشکور رومی و محمد بن علی نونداکی اشاره کرد که از

قضات ماوراءالنهر بوده و در فنون شعر تبخر داشت. کشف الظنون (۱: ۸۹۲) نام شارحان دیگر رساله میر حسین معمائی را آورده است.

تعلیق، احمد بن حاجی بکرالارموی، بدون محل کتابت، ۱۰۶۵ ه.، قطع (۸×۱۴/۳) ۱۵/۵×۲۱/۸ س.م.، ۲۱ ق. (از ۶۷/الف تا ۸۷/الف)، ۱۵ س.، جلد جدید (مرمت شده)

آغاز: بسم...

نیست حد خامه از نام‌اله دم زدن باید زبان دارد نگاه (۶۷/الف)

انجام: ...الصبور بظهور پیوسته... (۸۷/الف)

گولپینارلی ۲: ۴۰۵

۴۵۷ - شرح منظوم دو بیت نخست مثنوی ۱۴۳/۲ (نمایشگاه)

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه.)

[یاد او در شماره ۶۸ گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۹/۲×۱۰/۹) ۱۷/۶×۱۰/۹ س.م.، ۲۱ ق. (از ۲۱/ب تا ۴۱/ب) ته‌نقش دار و آهارزده، مختلف‌السطور، اوراق مجدول، جلد میشن، مجدول، (ضربی) ترنج‌دار، لبه‌دار، با گوشه‌بند.

آغاز: یا من لا ربّ غیره و لا اله سواه... (۲۱/ب)

انجام:

باری از جان یک دل و یک سرشوی بلکه خود را محو سازی او شوی (۴۱/الف)

۴۵۸ - [شرح منظوم ۱۸ بیت مثنوی] ۱۲۳ (اختصاصی گولپینارلی)

عبدالرحمن خالص سرمست طالبانی (ف. ۱۲۷۵ ه.)

خالص طالبانی در مقدمه مثنوی که بر این اثر ۵۹ بیتی نوشته یادآوری می‌کند که در بهار سال ۱۲۵۰ هجری در مجلس دوستان به تألیف این شرح دست زده است (۲/ب). قسمت دوم اثر (از ورق ۱۶/الف تا ۳۶/ب) با اشعاری از دیوان مؤلف شروع می‌شود و به اشعاری از مغربی، حافظ، قاسم انوار،... خاتمه می‌یابد. آغاز و انجام این قسمت چنین است:

آغاز:

ایکه در هر ذره تابان بود سیمای تو در دل هر قطره پنهان بود دریای تو (۱۶/الف)

انجام:

هر چند گناه من چو کوه قاف است در پیش عطای رحمت کاهی نیست (۳۶/ب)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۹×۷/۵) ۲۳/۴×۱۳/۵ س.م، ۴۷ ق. (اوراق ۳۷-۴۹ خالی و سفید مانده است) ته نقش دار و آهارزده، ۱۱ س.، آیات و احادیث بشنگرف، اوراق مجدول، جلد مقوا (عطف میشن)، روکش پارچه‌ای.

آغاز (مقدمه):

یاربا خود در ازل بی ما و من عشق را میبختی با خویشتن
 آغاز (متن): بسم... الحمد لله الذی آله عقول الفحول فی ادراک جلاله و قدسه... (۱/الف)

انجام:

بی ریا خواند همیشه این دعا استجب یا ذی الغناء والعطا (۱۶/الف)

۴۵۹ - [شرح نخستین داستان مثنوی] ۷۷۴۹

سید احمد ابن السید رسول البرزنجی

[اطلاعی از سرگذشت شارح بدست نیامد]

تعلیق، (سرعنوانهابه نسخ)، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۱/۱×۱۴/۳) ۲۳/۴×۱۹/۴ س.م، ۱۴۰ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۱۷ س. (بعضا ۱۸ و حتی ۱۹)، بالای ابیات و احادیث خط قرمز کشیده شده است، جلد مقوا، (روکش پارچه‌ای)، عطف و گوشه‌بندها چرمی.

آغاز: بسم... و به ثقتی و اعتمادی... (۳/ب)

انجام:

بشنو از نی یک بیک اسرار نی
 هر غریبی شد سزای احترام
 پس به بانک نی دمی می‌نوش می
 ای عجیبی شد قبول خاص و عام (۱۳۳/ب)

توضیح: نسخه حاوی تقریظاتی است که از سوی افراد مختلف نوشته شده است.

گولپینارلی: ۴: ۱۳۸

۴۶۰ - شرح نعت قاسم انوار / ۱۴۳ (نمایشگاه)

شارح ناشناس (محملاً جامی)

رساله حاوی شرح نعت قاسم انوار می‌باشد که مطلع آن چنین است:

ای مظهر جمال تو مرآت کائناتوی جنبش صفای تو از مقتضای ذات

نسخ جلی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه.)، قطع (۱۰/۲×۵/۹) ۱۷/۶×۱۰/۹ س.م، ۱۳ ق. (از)

۶/ب تا ۱۸/الف)، ته‌نقش دار و آهارزده، اوراق مجدول، جلد میشن، مجدول (ضربی) ترنج‌دار، لبه‌دار، با گوشه‌بند.
آغاز: مرآت کاینات بدو وجه اعتبار می‌توان کرد... (۶/ب)
انجام: ... اذا بلغ الکلام الی الله فامسکوا والباقيات الصالحات خیر عندربک... و صلی الله علی محمد و آله اجمعین
 (۱۸/الف)
توضیح: بقرایکه در ورق ۴/ب نیز قید شده نسخه بنام سلطان بایزید بن محمد فاتح فراهم آمده و مهر سلطان سلیمان قانونی در آن دیده می‌شود. گولپینارلی معتقد است که خط این نسخه نفیس به قلم قبله‌الخطاطین شیخ حمدالله (ف . ۹۲۶ ه .) شباهت زیادی دارد.

۴۶۱ - شرح هجده بیت منثوی ۲۱۷۶/۴

عمر روشنی بردعی (ف . ۵۸۹۲ .)

[یاد او در شماره ۳۶۷ گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۷×۱۶/۵ س.م، ۱۰ ق. (از ۶/ب تا ۱۵/ب)، جلد مقوا.
آغاز: بسم...

بشنو این نی چون حکایت می‌کند از جداییها شکایت می‌کند (۶/ب)

انجام: ... سوز مختصر گر کدر تطویل کلام ایلمنک فائده‌سی یوقدر والسلام (۱۵/ب)

گولپینارلی ۲: ۲۵۱

۴۶۲ - همان اثر ۴۰۰۳/۲

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶×۱۰/۳) ۲۱/۸×۱۶ س.م، ۹ ق. (از ۳۱/ب تا ۳۹/ب)، جلد معمولی.
آغاز: بسم...

بشنو از نی چون حکایت می‌کند از جداییها شکایت می‌کند (۳۱/ب)

انجام: ... همان (۳۹/ب)

گولپینارلی ۳: ۱۶۵

۴۶۳ - [شرح یک بیت از گلشن راز] ۱۷۱۸/۵

برقی

[اطلاعی از سرگذشت شارح بدست نیامد]

شارح اسم خود را بشکل «بنده تراب اقدام اهل خدا برقی واله و شیدا» قید کرده و علاوه نموده است که این شرح را بدرخواست یکی از دوستان نوشته است (۱۰۹/الف). گولپینارلی اعتقاد دارد شارح همان برقی چلبی (ف. ۹۴۰ ه. م) می باشد که ذکرش در سجل عثمانی (۱: ۱۴) رفته است. این رساله شرح بیت:

باصل خویش یکره نیک بنگر
که مادر را پدر شد باز مادر

را متضمن است.

نسخ، محمود بن ذوالفقار، بدون محل کتابت، سفر (صفر) ۱۰۲۵ ه.، قطع (۱۰/۹×۵/۸) ۱۴×۹/۲ س.م.، ۴ ق. (از ۱۰۸/ب تا ۱۱۱/الف)، ۱۵ س.، جلد میشن مجدول، لبه دار.

آغاز: بسم... حمد بی پایان فراوان مر خداوندی را باد از پشت پدر انبیا که آدم خاکبست... (۱۰۸/ب)

انجام: ... و قدم ما را از راهی استقامت لغزیدن نگاه دار بحق حبیب خدا و آله الامجاد (۱۱۱/الف)

گولپینارلی ۲: ۳۱

۴۶۴ - [شرح یک رباعی] ۱۷۲۲/۲۵

شارح ناشناس

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه. م)، قطع (۲۰/۲×۱۳/۸) ۲۰ س.م.، ۲ ق. (از ۲۰۸/الف تا ۲۰۹/ب)، ۱۱ س.، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن)، لبه دار.

آغاز: بسم...

دی بر سر گور ذله غارت کردم
مریاکانرا جنب زیارت کردم... (۲۰۸/الف)

انجام: ...ورنه سایه خودبخود چیزی ندید و الله اعلم بالصواب (۲۰۹/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۲

۴۶۵ - [شعر] ۲۱۳۸/۹

جلال الدین فریدون (۶۷۰-۷۱۹ ه. م)

[یاد او در شماره ۱۸۵ گذشت]

نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷×۹/۵) ۱۷ س.م.، ۲ ق. (از ۲۰۵/ب تا ۲۰۶/الف) جلد قرمز ترنج دار، لبه دار، مجدول.

آغاز:

چشم عبرت برگشا بنگر یکی در خویشتن
تا قرین جان و عشقی یا قرین خویشتن (۲۰۵/ب)

انجام:

عارفا رو قول کم گو بعد ازین فعال باش   چند گویی فاعلاتن فاعلاتن فاعلن (۲۰۶/الف)

گولپینارلی ۲: ۲۱۱

۴۶۶ - [شعر بمناسبت قتل فضل‌اله حروفی در آلنجق] ۱/۱۷۳۳

گوینده ناشناس

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.)، قطع (۱۳/۳×۹/۵) ۱۸/۲×۱۳/۵ س.م.، ۱ ق. (الف/الف)،
۱۵ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول، عطف و گوشه‌بندها مرمت شده (در داخل محفظه)

آغاز:

عین جبل‌الرحمه بود کوه آلنجق   یا خود عرفا تست ز فیض حق مطلق

انجام:

هر سنک و کلونخش زره انطقناالله   ناطق شده بر سر انالله وانالحق

گولپینارلی ۲: ۵۷

۴۶۷ - شمسیه ۲/۱۷۳۲

مؤلف ناشناس

در این رساله کلام ابوبکر تأویل شده و گولپینارلی احتمال می‌دهد که از آن شخصی بنام «کندی» است. بجهت اینکه مؤلف به مدح سلطان احمد پرداخته بنظر می‌رسد که در زمان یکی از سه سلطان احمد که به ترتیب در دوره‌های ۱۰۱۲-۱۰۲۶، ۱۱۰۶-۱۱۰۲، ۱۱۱۵-۱۱۴۳ هجری سلطنت کرده‌اند می‌زیسته است. اغلب شواهد از شمس مغربی (۸۱۹ ه.) است.

نسخ خام، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶/۸×۹/۷) ۲۸/۵×۱۶/۵ س.م.، ۳۴ ق. (از ۸۵/ب تا ۱۱۸/ب)، اوراق مجدول، مطلقاً، جلد کاغذی (عطف و گوشه‌بندها میشن)، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: بسم... الحمد لله الذی خلقنا للمعرفه والکمال و خلصنا بایقان الحق من الحبل والضلال... (۸۵/ب)

انجام:

چو تاریخش ز هجرت صاد و فارا بگذشت   باتمام آمد این نسخه که پیش عارفان خوبست

تمت هذاالرساله (۱۱۸/ب)

گولپینارلی ۲: ۵۵

۴۶۸ - شواهد النبوه لتقويه يقين اهل الفتوه ۱۱۸۳

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه. .)

[یاد او در شماره ۶۸ گذشت]

این اثر که در حقیقت جلد اول «نفحات الانس» می باشد شواهدی بر نبوت حضرت محمد صلی الله علیه وآله وسلم و سیری است بروش عرفانی که در آن یک مقدمه، هفت رکن و یک خاتمه وجود دارد. در هفت رکن از مطالبی چون شواهد و دلایلی سخن به میان آمده که پیش از ولادت، از ولادت تا بعثت، از بعثت تا هجرت و از هجرت تا وفات پیامبر اسلام ظاهر شده اند. جامی اثر را بدرخواست علی شیر نوائی فراهم آورده است.

بنگرید: منزوی ۱/۲: ۱۲۶۴ و ۶: ۴۴۹۹ به بعد، مشار (مؤلفین) ۳: ۷۹۸ به بعد؛ صفا ۴: ۱۱۸-۱۱۹؛ ... ف. مشار ۱۰۴۷؛ فهرستواره ۳: ۱۷۰۸ به بعد؛ ذریعه ۱۴: ۲۴۵؛ برگل ۲: ۷۹۷

تعلیق پخته، محمود بن احمد استرآبادی، بدون محل کتابت، ۳ شوال ۹۱۸ ه. .، قطع (۱۶/۸×۱۰/۸) ۲۵×۱۶/۵ س.م، ۲۳۶ ق.، ۱۷ س.، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول.

آغاز: الحمد لله الذی ارسل رسلاً مبشرین و منذرین... (۱/ب)

انجام: ... و تفصیل عقوبات اعدا از ان بیشتر است که بتقریر زبان و تحریر بنان استیغای ان توان نمود برین قدر اقتضا می رود والله اعلم بالصواب (۲۳۶/ب)

توضیح: اثر چندین بار به زبان ترکی ترجمه شده، از آن جمله اند ترجمه لامعی (متوفی بسال ۹۳۸ ه. .)، ثنایی، حلیمی منزوی خبر از نسخه ای می دهد که در کتابخانه ملی تهران موجود می باشد و در سال ۸۷۷ هجری استنساخ شده است. این نسخه همراه با نسخه موجود در کتابخانه ایاصوفیه (۴۲۰۷/۱) که در ۸۸۸ هجری استنساخ شده و فیلمش در دانشگاه تهران (۹۶) موجود است از کهن ترین نسخه های این اثر می باشند.

گولپینارلی ۱: ۱۲۰؛ برگل ۲: ۷۹۹

۴۶۹ - همان اثر ۱۱۸۱

نسخ، ابن یوسف کاتب قزوینی، دمشق، ۲۵ ربیع الاخر ۹۵۶ ه. .، قطع (۱۴/۲×۹/۲) ۲۱×۱۴/۵ س.م، ۱۸۲ ق.، ۱۹ س.، جلد میشن، ترنج دار، مجدول (لبه افتاده)

آغاز: همان (۱/الف)

انجام:

در ان بیخودی باز کشتش تو باش که حسن المآبی ونعم المآل (۱۸۲/الف)

گولپینارلی ۱: ۱۱۹

۴۷۰ - همان اثر ۱۱۸۲

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. اوایل قرن ۱۰ ه. ق)، قطع (۱۳/۸×۸) ۲۰×۱۴ س. م.، ۲۵۸ ق.، ۱۵ س.،
اوراق مجدول بشنگرف، جلد میشن، ترنج دار، لبه دار، گوشه بنددار و مجدول.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۲۵۸/الف)

توضیح: با توجه باینکه در ورق اول عبارت «من کلام حضرت مولانا علاءالدین افندی در تاریخ قتل ابراهیم پاشاالوزیر... دفن کردند در قبر یهود ۹۴۳» جای گرفته و نیز عبارت «جنات النعیم علی الجحیم عجب» (= ۹۳۲) که باز در همان ورق ضبط شده معلوم می شود که نسخه در زمان قریب به حیات جامی استنساخ شده است.

گولپینارلی ۱: ۱۱۹

۴۷۱ - همان اثر ۱۱۸۴

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷×۱۸) ۲۸×۱۸ س. م.، ۱۸۱ ق.، ۲۳ س.، جلد معمولی.

آغاز: همان (۱/الف)

انجام: همان (۱۸۱/الف)

توضیح: با توجه به تاریخ قتل ابراهیم پاشا (۹۴۳ ه. ق) که در این نسخه و نسخه پیش از این قید گردیده استنباط می شود که یکی از این دو نسخه از روی دیگری استنساخ شده است.

گولپینارلی ۱: ۱۲۰

۴۷۲ - صحاح عجمیه (= صحاح العجم) ۷۳۹۸

محمد بن میر علی برکلی حنفی (۹۸۲ / ۹۸۱-۹۲۶ ه. ق)

مؤلف که (نامش در فهرست گولپینارلی بصورت «برکوی محمد» ضبط شده) از دانشمندان نامی قرن دهم خاک عثمانی و اصلاً ایرانی بوده و ظاهراً چون حنفی بوده از ترس کشتار صفویه بآن سرزمین رفته است. آثار زیادی دارد از جمله: «تعلیق بر اصلاح الوقایه» ابن کمال پاشا، «اظهارالاسرار» (در علم نحو)، «ایقاظ النائمین»، «جلاء القلوب»، «کفایه المبتدی» (در صرف)... «صحاح عجمیه» یا «صحاح العجم» (لغت عربی - فارسی) (نقیسی ۱: ۳۹۵)

بنگرید: منزوی ۴: ۱۹۹۸؛ ذریعه ۱۵: ۱۱

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵×۷/۸) ۲۱×۱۳ س. م.، ۹۴ ق. آهارزده و ته نقش دار، زیر کلمات

فارسی، معادلهای ترکی با نسخ نازک نوشته شده است، جلد جدید.

آغاز: بسم... الحمد لله الذی الهمننا اللغات والعبارات... (۲/ب)

انجام: ... و مر سبب الانحصار فی الصفتین مرارا (۹۴/ب)

توضیح: منزوی اثر را فرهنگ فارسی به ترکی دانسته که بروش «صحاح» جوهری نوشته شده است. در توصیف بعضی از نسخه های آن (مثلاً نسخه موجود در کتابخانه ملک) آورده است که اثر فرهنگ فارسی به عربی است و زیرنویس ترکی دارد.

گولپینارلی ۴: ۱۲۰

۴۷۳ - طب الاکبر ۲۸۱۸

محمد اکبر عرف محمد ارزانی (ف. بعد از ۱۱۱۸ ه. ق.)

میر محمد ارزانی بن میرحاجی مقیم معروف به شاه ارزانی یا میرمحمد اکبر است که از صوفیان قادری هند و از پزشکان مشهور آن دیار بوده و در عهد اورنگ زیب می زیسته است... (صفا ۱/۵: ۳۶۰)

این اثر ترجمه و گزارشی است از «الاسباب والعلامات» ابوحامد محمد فرزند علی سمرقندی و «شرح الاسباب والعلامات» نفیس بن عوض کرمانی که با دخل و تصرف صورت گرفته است. کتاب بیست و هشت فصل دارد... (منزوی ۱: ۵۵۸) مؤلف در دیباچه (۲/الف) آورده که اثرش را در عصر ابوالمظفر محی الدین محمد عالم گیر پادشاه الغازی (۱۱۱۲ ه. ق.) فراهم آورده است. این شخص یکی از سلاطین مغول هندوستان بوده و همان محی الدین اورنگ عالم گیر است.

بنگرید: منزوی ۱: ۵۵۸؛ ف. مشار ۱۰۸۵ (عنوان بشکل «طب اکبری» ضبط شده)؛ صفا ۱/۵: ۳۶۰-۳۶۱؛ ذریعه ۱۵: ۱۴۱؛ کتابشناسی نسخ خطی پزشکی ایران ۱۹۲ (طب اکبری)

نسخ پخته، محمد حسن الجویمی، بدون محل کتابت، ۸ جمادى الثانی ۱۲۳۸ ه. ق. قطع (۱۴/۵×۲۳/۳) ۳۱×۲۰/۵ س.م.، ۲۶۵ ق.، ۲۹ س.، جلد معمولی مشکی.

آغاز: بسم... صحیح ترین کلامی که مشام ناطقه دانش آئین را که آئینه ادراک محسوسات و معقولات است... (۱/ب)

انجام: ... در این خاتمه اشعار بدان رفته تا هر دواى مرکبه معلمه و لغت مصطلحه و فواید ضرور که در این مختصر ثبت شده... و این درویش دل ریش را بفاتحه یاد آورند (۲۴۲/الف)

توضیح: متن اثر در ۲۴۲/ب پایان می رسد و از ۲۴۳/الف تا ۲۶۵/الف اثری دیگر بنام «مجمع الجوامع» تألیف سید محمد حسین خان قرار دارد.

گولپینارلی ۳: ۷۳

۴۷۴ - طربخانه/۱/۲۵۹۹**یار احمد بن حسین رشیدی تبریزی**

یار احمد از ادبای قرن نهم بوده و در سال ۸۶۷ رباعیات عمر خیام را در کتابی بنام «طربخانه» در ده فصل جمع کرده و مقدمه‌ای به نثر بر آن نوشته و حکایاتی را که درباره عمر خیام رواج داشته است در آن کتاب آورده است. (نفیسی ۱: ۲۵۷)

بنگرید: طربخانه به تصحیح همائی (تهران)؛ مشار (مؤلفین) ۶: ۸۱۳؛ ف. مشار ۱۰۹۰. تعلیق پخته، بدون نام کاتب، دهک (از توابع استرآباد)، بدون تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه. ق)، قطع ۲۵×۱۴ س.م، ۳۴ ق، ۱۷ س، آیات بشنگرف، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه‌ها بند میشن. **آغاز:** حمد بیحد حکیمی را که برابره فراشان ثلاثی و رباعی موالید و عناصر... (۱/ب) **انجام:**

نومید نیم ز بارگاه کرمت زیرا که یکی را دو نگفتم هرگز (۳۴/ب)

توضیح: طربخانه در سال ۱۳۲۲ شمسی از سوی عبدالباقی گولپینارلی به زبان ترکی ترجمه و منتشر شده است؛ نسخه اساس این طبع در سال ۸۹۰ هجری استنساخ شده است. نسخه از انتها ناقص است و مجتبی مینوی نسخه را با عنوان: «مجموعه طربخانه و رباعیات باباافضل» ضبط کرده است. (نک. همایی: طربخانه، ص ۶۷). همایی در تصحیح طربخانه، نسخه قونیه را بعنوان نسخه بدل مورد استفاده قرار داده است.

گولپینارلی ۳: ۱۹؛ طربخانه تصحیح همایی ص ۶۷ (فیلم در دانشگاه ش ۳۲۳)

۴۷۵ - طریق التحقيق/۱/۱۷۱۵**مجدالدین ابوالمجد مجدود بن آدم سنائی غزنوی (۴۲۷-۵۲۵ ه. ق)**

سنائی شاعر عالیمقدار و عارف بلند مقام قرن ششم و از استادان مسلم شعر فارسی است... برخی از صاحبان تراجم سنائی را شاگرد و پیرو شیخ ابویوسف یعقوب همدانی دانسته‌اند... سنائی بی تردید یکی از بزرگترین شاعران زبان فارسی و از جمله گویندگانی است که در تغییر سبک شعر فارسی و ایجاد تنوع و تجدد در آن مؤثر بوده و آثار او منشأ تحولات شگرف در سخن گویندگان بعد از وی شده است... (صفا ۲: ۵۵۲ به بعد) اثر یک مثنوی ۸۳۴ بیتی در تصوف است.

بنگرید: منزوی ۴: ۲۸۴۸؛ ف. مشار ۸۷۱ (با عنوان زاد السالکین - طریق التحقيق)؛ ذریعه ۱۵: ۱۶۵. تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۲×۸/۶) ۲۳/۴×۱۵/۵ س.م، ۲۱ ق. (از ۱/ب تا ۲۱/الف)، ۱۵ س، اوراق مجدول و سرعنوانها بشنگرف، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای و عطف میشن)

آغاز:

ابتدای سخن بنام خداست
آنکه بی مثل (و) شبه (و) بی همتاست (ب/۱) انجام:
نختم این نظم بر سعادت باد
رونقش دم بدم زیادت باد (الف/۲۱)

توضیح: اثر بر اساس ضبط نسخه (ب/۱۲ و ب/۲۱) از آن سنائی است؛ ولی در ورق ۲۰/ب سال ۵۲۸ به عنوان تاریخ نظم قید شده که سه سال بعد از وفات سنائی است. احتمالاً شخصی بعداً این رساله را جمع آوری کرده است. اگر ضبط آته را در خصوص تاریخ تولد و وفات سنائی (۴۴۵-۵۳۵ ه. ق.) بپذیریم تاریخی که در بالا قید شده قابل قبول خواهد بود. نسخه موجود در کتابخانه دیوان هند (ش ۱۴۳۰) نیز همین تاریخ را دارد. اثر با عناوین مختلف از جمله «زادالسالک»، «مذهب الراوی والمروی»، «صفت عشق»، «ذکر القلب»؛ «التسلیم» ... بارها چاپ شده است.

گولپینارلی ۲: ۲۷

۴۷۶ - ظفرنامه بوزرجمهر حکیم ۲۶۱۷/۷

ابوعلی حسین بن عبدالله (ابن سینا) (۳۷۰-۴۲۸ ه. ق.)

حجه الحق شیخ رئیس شرف الملک ابوعلی حسین بن عبدالله (ابن سینا) فیلسوف و طیب و نویسنده و وزیر مشهور ایرانی و خاتم حکمای مشرق و از جمله حکمای اسلام و یکی از اجله علمای عالم است ... آثار ابن سینا و آنچه بدو منسوب گردیده است بحدود ۲۳۰۰ کتاب و رساله و نامه بالغ می شود...

بنگرید: سرگذشت و تألیفات و آثار ابن سینا، تهران - ۱۳۳۱؛ یحیی مهدوی؛ مصنفات ابن سینا ص ۱۹۵ - ۱۹۷
اثر حاضر رساله ای است که از پاسخ بزرگمهر به پرسشهای انوشیروان، بزبان پهلوی به میان آمده و بعداً بدستور نوح بن منصور سامانی از سوی ابن سینا به فارسی برگردانده شده است (کشف الظنون ۲: ۱۱۲۰). آته ضمن اشاره به اینکه کتاب در خصوص مکالمات میان بزرگمهر و انوشیروان در باب مصالح عمومی و کشورداری بوده است به اختلافاتی که در نسخه های این اثر وجود دارد (نسخه وین، نسخه شفر، نسخه بودلین) توجه نموده و علاوه کرده است که در نسخه موجود در ایندیانا افیس در مکالمه بجای انوشیروان نام ارسطو دیده می شود (ص ۲۶۱-۲۶۵)

بنگرید: صفا ۱: ۳۰۳-۳۱۸؛ ف. مشار ۱۰۹۹ (چاپ دوم در تهران با عنوان «پیروزی نامه» چاپ شده است)؛ فهرست نسخه های مصنفات ابن سینا/ تألیف یحیی مهدوی (۱۳۳۳) ص ۲۸۱-۲۸۲؛ ذریعه ۱۵: ۱۹۹
تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۲×۱۳/۵ س.م، ۳ ق. (از ۹۷/الف تا ۹۹/ب)، ۱۵ س.، جلد میشن، مجداول (باعطف مرمت شده)، لبه دار.

آغاز: بسم... آورده اند که در روزگار نوشیروان هیچ علمی عزیزتر از علم حکمت نبود... (الف/۹۷)

انجام: ... گفت عضو کردن چون قادر بود تم رساله (ب/۹۹)

توضیح: این کتاب در سال ۱۳۳۰ از سوی غلامحسین صدیقی تحت عنوان «ظفرنامه شیخ‌الرئیس ابن سینا» در تهران چاپ شده است.

گولپینارلی ۳: ۴۰

۴۷۷ - عرش نامه الهی/۱/۱۷۲۰

فضل‌الله حروفی استرآبادی (۷۴۰ یا ۷۴۲ - مقت. ۰۵۸۰۴)

شیخ فضل‌الله نعیمی (حروفی) استرآبادی بنیانگذار طریقت حروفیه (۷۸۸ ه. ق) که بیهانه کفر و الحاد کشته شد و پیکرش را به ریسمان بسته، در نخجوان گرداندند، در علوم غریبه دست داشت و در شعر نعیمی تخلص می‌کرد. از آثار اوست: «نومنامه»، «جاودان کبیر»، «جاودان صغیر»، «عرش‌نامه»، «محبت‌نامه»... گویند که پیکرش در سال ۸۰۴ هجری بدستور تیمور از خاک بر آورده شد و سوزانیده شد.

(نفیسی ۲: ۷۶۴-۷۶۵)

بنگرید: معین ۶: ۱۳۶۹ به بعد؛ صفا ۴: ۶۱-۶۶ (بشکل فضل‌الله نصیحی استرآبادی)

تعلیق، عمر بن حسن، اسکندریه، ۱۰۷۱ ه. ق، قطع (۱۱/۳×۶/۷) ۱۴×۱۰ س.م، ۷۶ ق. (از ۲/الف تا ۷۷/الف)، ۱۵ س.، جلد مقوا، لبه‌دار.

آغاز:

بی‌ء بسم‌الله‌الرحمن‌الرحیم
آدم خاکبست ای دیو رجیم (۲/الف)

انجام:

تا بود آوازه عرش و کلام
از منت بر عاشقان حق سلام (۷۷/الف)

توضیح: در نسخه مورد توصیف پیش از «عرش‌نامه الهی» شعر عربی ۱۵ بیتی فضل‌الله قرار گرفته که مطلع آن چنین است:

قدرات عینای فی دارالسلام
قاصرات‌الطرف فی ظل‌النخیم (۱/ب)

گولپینارلی ۲: ۳۴

۴۷۸ - عشق‌نامه ۱۲/۱۶۶۱

ابراهیم شاهی مغلاوی (۸۷۵-۹۲۷ یا ۹۵۷ ه. ق)

[یاد او در شماره ۸۷ گذشت]

نسخ، عثمان المولوی، بدون محل کتابت، ۱۲۷۰ ه. ق، قطع ۱۸×۱۲/۵ س.م، ۴ ق. (از ۴۲/ب تا ۴۵/الف)، جلد مقوا،

عطف میشن.

آغاز: بسم...

عشق در حبّ اهل معنی بود
 ناگهان از جمال خویش نمود(۴۲/ب) انجام:
 هر که او صدق هم مصدق نیست
 او مقلد بود محقق نیست(۴۵/الف)
 توضیح: اثر منظومه‌ای در ۹۴ بیت است.

گولپینارلی ۱: ۲۴۹

۴۷۹ – العطاءیه فی الفقه (علی طریق مذهب الامامیه) ۱۳۵۱

مؤلف ناشناس

نفیسی (۱: ۵ و ۳۲۴) احتمال می‌دهد که این اثر از سوی جمال‌الدین واله مشهدی که در عهد سلطان حسین بایقرا می‌زیست فراهم آمده است.

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، ۷۳ ق.، جلد مقوا، عطف میشن.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم و به ثقتی الحمد لله الذی اوجب علينا الصلوٰه فی جمیع الاحوال... (۱/ب)

انجام: ... پا از جاده شرع بیرون نهند و از حق تجاوز نکنند هذا آخر ما کتبه فی هذه الرساله من مسائل اقسام عبادات الشرع... و سلم تسلیم کثیرا(۷۳/ب)

گولپینارلی ۱: ۱۴۱

۴۸۰ – علم الهدایت ۵/۲۹۳۰

مؤلف ناشناس

این رساله در ارتباط با کلام، بدعتها و محرّمات است و احتمالاً در قرن هفتم هجری فراهم گشته است.

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۸×۱۰/۲ س.م.، ۲۹ ق. (از ۹۸/ب تا ۱۲۶/ب)

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین... موجب ثبات بر ایمان رعایت شریعت است...

انجام: ... هذا آخر ما یقوم به ختم رسالتی المسماء بعلم الهدایت... (۱۲۶/ب)

گولپینارلی ۳: ۹۶

۴۸۱ - علی نامه ۲۵۶۲

مؤلف ناشناس

مؤلف این اثر نامعلوم است ولی بقراریکه از قراین آشکار می شود در عهد سلاجقه و سال ۴۸۲ هجری نوشته شده و به شرف الدین علی بن طاهر تقدیم گردیده است. احمد آتش (در پاره ای از نسخ مهم فارسی در کتابخانه های قونیه) آورده است که این اثر از سه نقطه نظر اهمیت دارد:

۱) نخستین داستان دینی است و از «خاوران نامه» تألیف محمد بن حسام الدین (ف. ۸۷۵ ه.) حدود ۴ قرن کهن تر است. ۲) شخصیت حضرت علی علیه السلام را توصیف کرده و مناقب آن حضرت را جمع آوری کرده است. ۳) حضرت علی علیه السلام را بصورت یک قهرمان معرفی نموده است.

نسخه ضمن این که منحصر بفرد است از قسمت آغاز ناقص است. قسمت موجود به دو بخش تقسیم شده؛ در بخش اول جنگ جمل و در بخش دوم جنگ صفین شرح داده شده است. اثر بر وزن شاهنامه است و مؤلف هر از گاهی به مقایسه اثرش با شاهنامه فردوسی متوسل می شود و آن را برتر از شاهکار فردوسی میداند.

یادآوری باید کرد که این اثر بهیچوجه جنبه داستانی و اساطیری ندارد و حاوی روایاتی از امام جعفر صادق علیه السلام و دیگران است که همه با تاریخ مطابقت دارند.

نسخ سلجوقی، محمد بن محمود بن مسعود التستری، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۵×۱۱) ۲۲/۵×۱۵ س.م، ۲۹۶ ق.، ۱۹ س.، اوراق مجدول، جلد میشن ترنج دار، مجدول.

آغاز:

اگر چند هست این سخن اشکار   بنزد صغار و بنزد کبار (ب/۱)

انجام:

بر او امید (امید) باشد کی روز قضا   شفیعش بود مصطفی مرتضا (ب/۲۹۶)

گولپینارلی ۲: ۴۴۸، منزوی ۴: ۳۰۰۸، (فیلم در دانشگاه ش ۳۲۲)

۴۸۲ - عین الفیوض ۲۰۸۹/۲

ابراهیم جوری دده (ف. ۱۰۶۵ ه.)

[یاد او در شماره ۱۶۳ گذشت]

اثر شرح ۳۶۶ بیت از جزیره مثنوی یوسف سینه چاک است که در آن هر بیت با ۵ بیت ترکی شرح شده است. شارح می نویسد که این اثر را به دستور معنوی مولانا فراهم آورده است.

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴×۵/۸) ۱۹/۲×۱۱ س.م، ۶۰ ق. (از ۱۱/ب تا ۷۰/ب)، ۲۱ س.

آغاز:

بشنوید ای عاشقان زین نظم

پاکوجه شرح انتخاب سینه چاک (۱۱/ب) انجام:

این نه نجمست و نه رملست و نه خواب

وحی حق واللّه اعلم بالصواب (۷۰/ب)

توضیح: «عین الغیوض» همراه با «حل تحقیقات» در سال ۱۲۶۹ هجری در استانبول چاپ شده است.

گولپینارلی ۲: ۱۵۰

۴۸۳ - غایه الامکان فی معرفه الزمان والامکان ۱/۲۴۶۶

تاج الدین محمود بن خداداد الاشنوی (ف. پس از ۵۹۸ ه. ق.)

مؤلف از مشایخ معروف عصر خود (قرن نهم هجری) و مرید شمس الدین محمد بن عبدالملک دیلمی و ساکن هرات بوده و در آن شهر درگذشته است. وی جز کتاب مورد توصیف که در بعضی منابع بصورت «غایه الامکان فی درایه الامکان» نامیده می شود، اثری دیگر بنام «تاج نامه» نیز دارد که از مبانی تصوف صحبت می کند. وی شعر نیز می سروده است. (نفیسی ۱: ۲۸۱؛ ۲: ۷۵۰)

این کتاب در ۴ فصل است: فصل اول در خصوص توحید، فصل دوم در خصوص بیان مکان، فصل سوم در بیان امکان و فصل آخر مسأله زمان را از نقطه نظر آیه «کن فیکون» مورد بحث قرار می دهد. عنوان این کتاب در فهرست مجلس (۴/۱۰: ۱۹۷۰) بصورت «غایه الامکان فی درایه الیبیان» ضبط گردیده است.

بنگرید: ف. مشار ۱۱۴۱؛ معجم مؤلفی الشیعه ۱۷۸؛ منزوی ۱/۲: ۸۲۴؛ مجموعه آثار فارسی تاج الدین، تصحیح مایل هروی (تهران، ۱۳۶۸)؛ ذریعه ۱۶: ۹ (ذریعه عنوان را بشکل «غایه الامکان فی درایه الامکان» ضبط کرده است)؛ منزوی (نسخه های پاکستان) ۲: ۹۷۲

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۰/۵×۱۳ س.م، ۲۳ ق. (از ۱/ب تا ۲۳/الف)، جلد میشن نرم، لبه دار، مجدول.

آغاز: بسم... الحمد لله... بدان احسن الله تعلیمک و تفهیمک جون بادشاه عالم جل و جلاله به بنده (ای) خیری خواهد... (۱/ب)

انجام: ... و از آفات نفسانی و نزوعات شیطانی مکرر نگاه دارد باطفه و کرمه و رحمته... و لاحول ولا قوه الا بالله العلی والعظیم (۲۳/الف)

گولپینارلی ۲: ۳۸۱

۴۸۴ - [غزل منسوب به مولانا] ۵۰۱۶

غزل با مطلع:

تا صورت پیوند جهان بود علی بود
تا نقش زمین بود و زمان بود علی بود

آغاز می شود.

تعلیق، سید حسین حسیب، بدون محل کتابت، ۱۳۰۵ ه.، قطع (۱۶×۹) ۲۱×۱۴ س.م.، ۲۰ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد جدید.

آغاز: الجزو الاول من المثنوی...

بشنو این نی چون حکایت می کند (ب/۱)

انجام:

این یک دو سه بیتی که بگفتم بحقیقتوالله مراد من و مقصود علی بود (ب/۱۹)

گولپینارلی ۳: ۲۷۵

۴۸۵ - غزلیات فرشته ۱۴۹۹/۱

محمد قاسم هندوشاه استرآبادی (۹۶۰- پس از ۱۰۱۵ ه.)

فرشته اثری به نام «گلشن ابراهیمی» یا «نورسنامه» نیز دارد که در ۱۲ دفتر تاریخ هندوستان را در احتوا دارد. وی در عنوان جوانی همراه با پدرش به هندوستان رفت و در دکن سکنی گزید.

(قاموس الاعلام: ۵: ۳۳۹۲)

نسخه حاوی ۲۹ غزل است.

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، ۷ ق. (از ب/۱ تا الف/۷)، ۱۳ س.، جلد معمولی.

آغاز:

ای داغ بر دل از غم خال تو لاله را
شرمنده ساخت آهوی چشمت غزاله را (ب/۱)

انجام:

یابی از لعلش فرشته کام دل
گردهد عمر عزیزت یارنی (الف/۷)

توضیح: با اینکه گولپینارلی به استناد قاموس الاعلام (۵: ۳۳۹۲) احتمال داده که این اثر ممکن است از آن محمد قاسم هندوشاه استرآبادی (۹۶۰- پس از ۱۰۱۵ ه.) باشد در نسخه دیگر که در کتابخانه مخطوطات منطقه (ش ۱۰۷۹/۲) در قونیه موجود است و عنوان کتاب فرشته را دارد نام مؤلف صراحتاً عبداللطیف بن عبدالعزیز قید شده است.

گولپینارلی ۱: ۱۸۲

۴۸۶ - غزلی از مولانا/۴۱۹۸**جلال‌الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴-۰۵۶۷۲)**

[یاد او در شماره ۲۹ گذشت]

تعلیق پخته، رضائی، بدون محل کتابت، ربیع الاول ۸۹۳ ه.، قطع (۱۲/۵×۷/۵) ۱۲×۱۷/۵ س.م.، یک ق. (۲۰۹ / الف)، ۱۴ س.، جلد ترنج‌دار، مجدول.

آغاز:

بروز مرگ چو تابوت من روان باشد   گمان مبر که مرا درد این جهان باشد (الف/۲۰۹)

گولپینارلی ۲: ۱۰

۴۸۷ - فتوتنامه ۲/۱۶۹۸**مؤلف ناشناس**

تعلیق خام، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۵×۷/۵) ۱۲×۱۷/۵ س.م.، ۴۱ ق. (از ۱۶۸/ب تا ۲۰۸/ب) ۱۴ س.، جلد ترنج‌دار، مجدول.

آغاز: بسم... بدانکه این رساله در بیان شریعت و طریقت و حقیقت واحکام و ارکان... (۱۶۸/ب)

انجام: ... ظهور و خروج صاحب‌الزمان باطن صاحب ذوالفقار معنی پیر سرّ میر تکبیر آوریم آمین رب‌العالمین (۲۰۸/ب)

گولپینارلی ۲: ۹

۴۸۸ - فردوس‌المرشدیه فی آثار الصمدیه ۱۵۰۹**محمود بن عثمان (ف. پس از ۷۲۸ ه.)**

محمود بن عثمان از مؤلفان و نویسندگان قرن هشتم هجری و از صوفیان مرشدیه و از پیروان شیخ مرشدالدین ابواسحق کازرونی صوفی معروف قرن چهارم و پنجم هجری است. اطلاعات محمود بن عثمان در کتاب «فردوس المرشدیه فی اسرار الصمدیه» مبتنی است بر کتاب دیگری تألیف خطیب امام ابوبکر محمد بن عبدالکریم از پیشروان فرقه مرشدیه که در حدود سال ۵۰۲ هجری درگذشت

(صفا ۳/۲: ۱۲۸۶)

عنوان این کتاب «فردوس‌المرشدیه فی اسرار الصمدیه» می‌باشد که به «سیرت نامه شیخ ابواسحق کازرونی» نیز مشهور است و توسط ابوبکر محمد بن عبدالکریم تألیف و در سال ۷۲۸ هجری از سوی محمود بن عثمان به

فارسی برگردانده شده است. (معین ۶: ۱۳۳۷).

بنگرید: فردوس المرشدیه... تصحیح ایرج افشار، تهران (۱۳۳۳)؛ گنجینه سخن ۴: ۱۸۵ به بعد؛ صفا ۲/۳: ۱۲۸۶-۱۲۸۸؛ فهرستواره ۳: ۲۲۲۹؛ ذریعه ۱۶: ۱۶۶ (عنوان در ذریعه بشکل «فردوس المرشدیه فی الانوارالقدسیه» آمده است).

نسخ سلجوقی، موسی بن ادريس، بدون محل و تاریخ کتابت (م احتمالاً اواخر قرن ۸ و یا اوایل قرن ۹ ه. ق.)، قطع (۱۱/۵×۱۹/۵) ۲۶×۱۷ س.م، ۱۷۹ ق. (از ۱/ب تا ۱۷۹ الف)، ۲۳ س. آیات و اعراب و عناوین بشنگرف، جلد مقوا، ترنج دار، لبه دار، با گوشه بند، مجدول.

آغاز: الحمد لله الذي اختار الشيخ المرشد ابا اسحق ابراهيم بن شهريار الكازروني من بين الخلائق... (۱/ب)
انجام: ... و امثال این حکایت کمینه را بسیار استماع افتاده از هر کس که اگر ذکران یاد کرده شود بتطویل کشد این قدر نموده شد وبالله التوفيقی (۱۷۹/الف)

توضیح: لازم بیادآور است که این اثر ترجمه آزاد از متن عربی است و محمود بن عثمان پس از این تألیف، تلخیصی از آن را بنام «انوار المرشدیه» ترتیب داد. «ایضاح المکنون» این اثر را اشتباها «فردوس المرشدیه فی آثار الصمدیه» ذکر کرده و مؤلف آن را ابواسحق کازرونی دانسته است (۲: ۱۸۷)؛ در صورتی که اثر پس از وفات کازرونی (۴۲۶ هجری) تألیف گردیده است.

گولپینارلی ۱: ۱۹۳؛ فردوس المرشدیه فی اسرار الصمدیه: ص ۱۲ (مقدمه فریتز مایر)

۴۸۹ - فرهنگ مثنوی ۲۰۹۷

عبداللطیف بن عبدالله بیزوی

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

مؤلف اثر را با مراجعه با ۴۴ فرهنگ معتبر از جمله «قاموس»، «صراح»، «اصطلاحات کاشانی»،... فراهم آورده است. در ورق ۱/الف در بالای ورق عبارت «تصنیف شیخ عبداللطیف کجراتی» جای گرفته است. نفیسی (۱: ۵۳۸) معتقد است که این شخص همان عبداللطیف بن عبدالله عباسی است که از ادیبان معروف هند در قرن یازدهم بوده است.

بنگرید: ف. مشار ۱۳۳۹ (با عنوان «لطائف المعنوی من حقایق المثنوی») صفا ۳: ۴۶۶ (صفا مؤلف را صاحب «نسخه ناسخه» مثنوی می داند که بر آن مقدمه ای بنام «مرآة المثنوی» نگاشته است).

تعلیق پخته، شیخ نصیب ابن شیخ طیفور انصاری، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۷×۷/۵) ۲۳/۳×۱۳/۵ س.م، ۲۱۸ ق. (از ۱/ب تا ۲۱۸/ب)، ۱۹ س. جلد میشن ترنج دار، لبه دار، مجدول.

آغاز: بسم... این فرهنگی است مشتمل بر حل لغات غریبه عربیه و الفاظ عجیبه عجمیه مثنوی مولوی معنوی... (۱/ب)

انجام: ... یخنی بمعنی ذخیره است تمت تمام شد بعون باری تعالی (۲۱۸/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۵۷

۴۹۰ - [فرهنگ مثنوی] ۲۱۳۸/۱۳

مؤلف ناشناس

فرهنگ مورد توصیف همه لغات و تعابیر مثنوی را حاوی نیست و تا اوایل حرف «ر» ادامه دارد. نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۷×۹/۵ س.م، ۱۴ ق. (از ۲۲۹/ب تا ۲۴۲/ب)، جلد میشن قرمز، ترنج دار، لبه دار، مجدول.

آغاز: بسم... در لغت آشکارا کردن چیزی... (۲۲۹/ب)

انجام: ... ربیت بی آرامی (۲۴۲/ب)

گولپینارلی ۲: ۲۱۲

۴۹۱ - [فصل دهم از کتاب نزهه الارواح در آغاز فطرت] ۲۶۱۷/۱۰

امیر رکن الدین حسین بن عالم حسینی هروی (۶۷۱ - ۷۱۸ هـ)

[یاد او در شماره ۳۸ گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۲×۱۳/۵ س.م، ۱۴ ق. (از ۱۴۶/ب تا ۱۵۹/ب)، ۱۵ س.، جلد میشن مجدول (عطف مرمت شده)

آغاز: در فصل ربیع خواستند که ربع مسکون را از خزانه کن فیکون عشرتی فرمایند... (۱۴۶/ب)

انجام:

بغیر از عذر تسلیم اندرین راه ندارد چاره بیچاره درویش (۱۵۹/ب)

گولپینارلی ۳: ۴۱

۴۹۲ - [فوائد] ۲۵۹۹/۳

منسوب به حاجی بکتاش ولی

این قسمت مربوط به بخش پایانی کتاب فارسی «فوائد» (حاوی سخنهایی از خواجه عبدالله انصاری و مطالبی از «رساله غوثیه» و «ابتدا نامه» سلطان ولد) است که به غلط به حاجی بکتاش ولی نسبت می دهند و نسخه منقحی از

آن در کتابخانه دانشگاه استانبول (ش ۵۵) مضبوط است.

بنگرید: دلبری پور، اصغر: رساله ای چند از خواجه عبدالله انصاری در کتابخانه موزه مولانا، فصلنامه آشنا: در

جستجوی میراث مشترک فرهنگی ۳: ۵۷ به بعد

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، ۲ ق. (از ۵۷/ب تا ۵۸/ب)، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه بندها میشن.

آغاز: روزی درویشان از روی استفاده از حضرت حاجی بکتاش ولی قدس سره التماس کردند که در حق نماز

نافله که از سر تقلید باشد... (۵۷/ب)

انجام: و این راه هیچی و نیستیست

ما زبانا ننگریم و قال را ما درونرا ننگریم و حال را (۵۸/ب)

گولپینارلی ۳: ۲۰

۴۹۳- فوائد ۱۷۶ (اختصاصی گولپینارلی)

گردآورنده ناشناس

نسخه حاوی سخنان حاجی بکتاش ولی است که گردآورنده، آنها را از بعضی کتابها چون «مدارک»، «تیسیر»، «کشف الاسرار»، «بحر الحقایق»، «تأویلات»، «عین المعانی»، «رساله الغوثیه» ... جمع آوری کرده است. وی معتقد است که حاجی بکتاش ولی معاصر احمد یسوی بوده و خلیفه او بشمار می رفت. در کتاب از این نوع اشتباهها به وفور دیده می شود. مثلاً سخنان ابوسعید ابوالخیر و سرعنوانهایی که در «ابتدائیه» سلطان ولد دیده می شود به حاجی بکتاش ولی نسبت داده شده است.

تعلیق، عبدالباقی گولپینارلی، بدون محل کتابت، ۱۳۵۵ ه.، قطع (مختلف) ۶/۱۲×۳/۲۰ س. م.، ۳۵ ق.، مختلف السطور، اسامی خاص بشنگرف، بالای آیات و احادیث خط قرمز کشیده شده است، جلد مقوا (روکش پارچه ای)

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم قفل طلسمات کنوز عظیم

الحمد لله... اما بعد صاحب الاطوار القلیبه معدن الانوار الغیبیه سایر الملکوت... حاجی بکتاش الولی قدس الله سره العزیز از بهر سالکان دین... (الف/۱)

انجام: ... منتهای این راه هیچ نیست

تو مباش اصلاح کمال اینست و بس کم شدن کم شو وصال اینست و بس (۳۵/ب)

۴۹۴ - فیه مافیه ۷۷ (نمایشگاه)**جلال الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴-۰۵۶۷۲)**

[یاد او در شماره ۲۹ گذشت]

فیه مافیه اثری است که در آن مجالس تقریرات و مشافهات لسان العارفین و برهان الواصلین مولانا از سوی پسرش سلطان ولد جمع آوری شده است.

بنگرید: ف. مشار ۱۲۰۶؛ ذریعه ۱۶: ۴۱۱

نسخ، احمد بن یوسف المولوی القیرشهری، بدون محل کتابت، ۱۹ رمضان ۸۳۸ ه.، قطع (۲۱×۱۵/۵) ۲۱×۲۹/۳ س.م، ۱۳۰ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۱۵ س.، بالای آیات خط قرمز کشیده شده است، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن)

آغاز: بسم... قال النبی صلی الله علیه و سلم شر العلماء من زار الامراء... (۱/ب)

انجام: ... جمله صفات حق درین ظل ما ننماید بعضی نماید که ما اوتیم من العلم الا قلیلاً (۱۳۰/الف)

توضیح: برای اطلاع از نسخه های خطی فیه مافیه به مقدمه ترجمه آن به زبان ترکی (ص ۵-۲۳) که توسط عبدالباقی گولپینارلی به عمل آمده است رجوع کنید.

۴۹۵ - همان اثر ۲۱۰۹

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۸ و یا اوایل قرن ۹ ه.، قطع (۱۸/۷×۱۷/۳) ۱۶×۲۳ س.م، ۱۰۶ ق. (از ۱/ب تا ۱۰۶/ب)، ۲۱ س.، جلد لبه دار (فرسوده)

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: ... و همه انبیا برای... که رهبر جز ایشان نیستند والله اعلم (۱۰۶/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۷۰؛ منزوی: ۲/۱: ۱۳۰۷؛ (فیلم در دانشگاه ش ۳۳)

۴۹۶ - همان اثر ۲۱۱۱/۱

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۵×۱۱/۸) ۱۷×۲۵ س.م، ۱۰۵ ق. (از ۳/ب تا ۱۰۷/ب)، ۱۷ س.، آیات واحادیث بشنگرف، جلد میشن قهوه ای، ترنج دار، لبه دار، مجدول (فرسوده)

آغاز: همان (۳/ب)

انجام: ... کن بالله تا ترا کمال حاصل شود والله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المأب و الحمد لله وحده و الصلوٰه علی من لا نبی بعده (۱۰۷/ب)

توضیح: در این نسخه (پشت ورق اول) نامه مولانا خطاب به قاضی القضاة در حق ایتام چلبی علاء الدین قرار

دارد. قید تملک در ۲/الف دیده می شود؛ بر اساس این قید نسخه در سال ۹۰۵ هجری خریداری شده است.

گولینارلی ۲: ۱۷۳

۴۹۷ – همان اثر ۲۱۱۰

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۳×۱۲/۵) ۲۳×۱۵/۵ س.م، ۱۴۷ ق. (از ۱/ب تا ۱۴۷/ب)، ۱۵ س.، جلد مقوا (روکش چرمی)، فرسوده.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: ... فردا اما ازین روی خطر است که ایشان جون در آیند و نفسهای... (۱۴۷/ب)

توضیح: این نسخه ناقص از طرف درویش یوسف المولوی وقف شده و از سوی محمود بن محمد مدرس مدرسه مولانا تصحیح گردیده است.

۴۹۸ – همان اثر ۷۹/۲ (نمایشگاه)

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۲×۱۴) ۲۵/۵×۱۸ س.م، ۴۵ ق. (از ۱۸/ب تا ۶۲/الف)، مختلف السطور، سرفصلها بشنگرف، جلد مقوا (روکش پارچه ای و عطف میشن)

آغاز: بسم... یقینی بالله یقینی قال النبی علیه السلام شر العلماء من زار الامراء... (۱۸/ب)

انجام: ... در میان این جمادات برای مصلحتی هستی والله اعلم (۶۲/الف)

۴۹۹ – همان اثر ۲۰۸۸/۱۰

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۵/۸) ۱۷/۸×۹/۵ س.م، ۸ ق. (از ۲۴۹/ب تا ۲۵۶/الف)، ۱۷ س.، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول (مرمت شده)

آغاز: بسم... و بعد فهذه مختصر و ملتقط من فیه مافیه قال النبی صلعم خیر الامراء من زار العلماء... (۲۴۹/ب)

انجام: ... بس جمله صفات حق درین خال ننماید و ما او تیمم من العلم الا قليلاً (۲۵۶/الف)

گولینارلی ۲: ۱۴۸

۵۰۰ – قانون الادب ۵۰۳۷

شرف الدین ابوالفضل حبیب بن ابراهیم نقلیسی (ف. ۵۶۲۹ .ه)

مؤلف از دانشمندان اواخر قرن ششم و اوایل قرن هفتم هجری بود. از وی مؤلفات چندی به فارسی و تازی باقی مانده که از آن جمله اند: «کامل التعبير» (به فارسی)، «بیان الطب» (به فارسی)، «کفایه الطب» (به تازی)،... (نقیسی: ۱: ۲۲۸)

اثر لغت عربی به فارسی است و تا آخر حرف «ظ» ادامه دارد و در پایان آن (۲۲۶ ب) غزلی از مولانا (در ۶ بیت) بمطلع:

سه روز شد که نکارین من دکرکونست   شکر ترش نبود ان شکر ترش خونست

قرار دارد.

نسخ سلجوقی، حسین بن احمدالمعروف بالارزنجان، قونیه، ۶۵۳ ه.، قطع (۲۰/۵×۱۳/۴) ۲۵×۱۹/۵ س.م.، ۲۲۵ ق. (از ۱/ب تا ۲۲۵/الف)، ۲۱ س.، جلد مقوا (روکش ابری)، ترنج دار.

آغاز: بسم... سباس خندایی راکه قادر بر کمالست قدیم و توانا... (۱/ب)

انجام: ... تم الكتاب الظامن (؟) قانون الادب بحمد الله تعالی...

آمین برحمتک یا ارحم الراحمین و الحمد لله رب العالمین (۲۲۵/الف)

گولپینارلی ۳: ۲۸۹

۵۰۱ - قرابادین ۱۱۶۹ (بخش فریداوغور)

مظفر بن محمدالحسینی شفایی (ف. ۵۹۶۳)

مظفر بن محمدالحسینی معروف به حکیم شفائی از پزشکان روزگار شاه عباس اول بوده و علاوه بر این کتاب، آثار دیگری بنام «خلاصه شفائی» (خلاصه الشفاء) و «کلیات» نیز دارد. نسخه بر اساس حروف ابجد مرتب شده و اسامی بابها و داروها بشنگرف نوشته شده اند. در انجام نسخه رساله ای کوچک به فارسی در خصوص مقیاس ها نیز وجود دارد (۱۰۶/ب تا ۱۰۷/ب)

بنگنرید: منزوی ۱: ۵۸۰؛ معجم مؤلفی الشیعه ۴۰؛ ذریعه ۱۷: ۶۱؛ نسخ خطی پزشکی ایران، ۲۳۲

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، محرم ۱۰۹۲ ه.، قطع (۲۰×۱۱) ۲۶/۵×۱۸ س.م.، ۱۰۶ ق. (از ۱/ب تا ۱۰۶/الف)، ۱۷ س.، جلد میشن، مجدول (فروده)

آغاز: بسم... الحمد لله الذی خلق الحکمۀ من نور معرفته و علمه... (۱/ب)

انجام: ... هر یک سی مثقال عسل صاف بقدر احتیاج بطریق متعارف معجون سازند بعد از چهل روز توان داد (۱۰۶/الف)

گولپینارلی ۳: ۴۲۹

۵۰۲ - قصص الانبیاء ۱۱۸۹

ابواسحق ابراهیم بن منصور نیشابوری

قدیمی ترین تاریخ در باب انبیاء بی خلاف کتاب اسحق بن ابراهیم بن منصور بن خلف نیشابوری است که ظاهراً آن را در نیمه دوم قرن پنجم هجری تألیف کرد و حکایت آن از آدم تا خاتم امتداد دارد. نسخه هایی از این کتاب در کتابخانه های برلن، وین، کتابخانه بریتانیا، لندن، بودلین و دیوان هند موجود است (اته، ۲۳۱-۲۳۲) عبارت کتاب و بکار رفتن کلمات وافر عربی در آنها در عین حال کهنگی قسمتی از ترکیبات و کلمات ما را بر آن می دارد که تصور تصرفاتی در این کتاب بکنیم و این امر نسبت به یک کتاب دینی که مورد علاقه و استفاده عامه و دستخوش تطاول نسخ مختلف بوده است مستبعد بنظر نمی رسد (صفا: ۶۳۶)

بگریذ: مقدمه حبیب یغمائی (بر قصص الانبیاء) تهران، ۱۳۵۹؛ فهرستواره ۱: ۴۴۸؛ مزوی (نسخه های پاکستان) ۶: ۹۲۷؛ برگل ۲: ۷۲۳ نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹/۵×۱۲) ۲۵×۱۶/۵ س.م، ۲۸۹ ق. (از ۱/ب تا ۲۸۹/ب)، ۱۹ س.، جلد میشن، لبه دار.

آغاز: بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الْحَمِیْدِ الْمَجِیْدِ الْمَبْدِئِ الْمَعِیْدِ رَبِّ الْخَلَائِقِ اَجْمَعِیْنَ... (۱/ب)

انجام: ... کنیزکی داشت چند بیت شعر بگفت (۲۸۹/ب)

توضیح: مؤلف مطالب اثرش را از روایت کلبی (متوفی بسال ۱۴۶ ه.) از ابن عباس در ذکر «قصص قرآن» اخذ کرده است. «قصص الانبیاء» در سال ۱۳۴۰ باهتمام حبیب یغمائی و با توسل به نسخه های خطی بلوشه (۱: ۳۶۲) و نافذ پاشا چاپ و منتشر شده است. برای نسخ خطی، چاپی و تراجم آن به برگل ۲: ۷۲۳-۷۲۴ رجوع کنید.

گولپینارلی ۱: ۱۲۴ (فیلم در دانشگاه ش ۶۴)

۵۰۳ - [قصیده] ۱۶۹۸/۴

جلال الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴-۰۵۶۷۲)

[یاد او در شماره ۲۹ گذشت]

تعلیق پخته، رضائی، بدون محل کتابت، ربیع الاول ۸۹۳ ه.، قطع (۱۲/۵×۷/۵) ۱۷/۵×۱۲ س.م، ۲ ق. (از ۲۰۹/ب تا ۲۱۰/ب)، ۱۴ س.، جلد ترنج دار، مجدول.

آغاز:

ای مرغ روح بر پر ازین دام پر بل / ایرواز کن بروضه ایوان کبریا (۲۰۹/ب) انجام:
یارب هزار نور بجانش رسان بتقد / اورا که گویدم ز دل پاک یک دعا (۲۱۰/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۰

۵۰۴ - [قصیده] ۲۰۸۸/۱۴

مجدالدین ابوالمجد مجدود بن آدم سنائی غزنوی (۴۲۷-۵۲۵ ه.ق)

[یاد او در شماره ۴۷۵ گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۵/۸) ۱۷/۸×۹/۵ س.م.، ۴ ق. (از ۲۷۳/الف تا ۲۷۶/الف)، ۱۷ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول مرمت‌شده.

آغاز:

طلب ای عاشقان خوش رفتار   طرب ای نیکوان شیرین کار (۲۷۳/الف)

انجام:

آب را بین که چون همی نالد   هر دم از همنشین ناهموار (۲۷۶/الف)

گولپینارلی ۲: ۱۴۹

۵۰۵ - [قصیده] ۲۴۶۵/۵

محمود بن عثمان لامعی برسوی (ف. ۵۹۳۹ ه.ق)

مؤلف از بزرگان شاعران خاک عثمانی بود که منصب حافظ دفتر در دیوان سلطنت را بر عهده داشت. وی در زبان ترکی و فارسی شعر را نیکو می‌سرود و کتابهایی چند بفارسی تألیف کرده و بسیاری از کتابهای مهم فارسی را (از جمله کتابهای جامی) را به ترکی ترجمه کرده است. وی در شعر بسبک جامی بسیار معتقد بوده و از او پیروی می‌کرده و بهمین جهت او را «جامی دوم» لقب داده بودند. او همچون جامی پیرو طریقت نقشبندی بوده است. (نفیسی ۱: ۳۸۹-۳۹۰)

شاعر این قصیده ۹۸ بیتی را در سال ۹۳۶ هجری در اقتفای نظیره‌ای که جامی بر امیر خسرو دهلوی نوشته بود سروده:

این جواب گفتنت ماند بجامی کشته مست   سائلی را کش هوای خسروی اندر سرست (۱۵۲/ب)

بنگرید: صفا ۳: ۱۲۸۶-۱۲۸۹

تعلیق پخته، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۷۱ ه.، قطع (۱۲×۵/۷) ۱۷/۲×۱۰ س.م.، ۸ ق. (از ۱۴۶/ب تا ۱۵۳/ب)، ۱۷ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز:

سرورانرا تاج پر گوهر که زیب و زیورست   از گرانی حاصلش بار دل و درد سرست (۱۴۶/ب)

انجام:

یاربم باروشنایی آشنایی کن مرا   تا رهم از ظلمت ان ساعت که روز محشرست (۱۵۳/ب)

گولپینارلی ۲: ۳۸۰

۵۰۶ - [قصیده] ۱۷۱۵/۲

گوینده ناشناس

بعضی این قصیده را به شیخ عطار نسبت می دهند؛ در صورتی که بیت مندرج در ورق ۳۷/ب ثابت می کند که این قصیده نه از آن شیخ عطار، که متعلق به یک عطار دیگری است که از همدان بوده است:

انت اعمی عصای تو همدان   کی همی افتی از سر دیوار

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۲×۸/۶) ۱۵/۵×۲۳/۴ س.م، ۱۸ ق. (از ۲۱/ب تا ۳۸/الف)، ۱۵ س.، جلد مقوا، (عطف میشن)

آغاز:

چشم بگشا که جلوه دیدار   متجلی است از در (و) دیوار (۲۱/ب)

انجام:

ایتقدر بس بود نصایح (و) بند   در سلوک از فریدالدین عطار (۳۸/الف)

گولپینارلی ۲: ۲۸

۵۰۷ - [قصیده در حق حضرت علی(ع)] ۱۶۹۸/۵

گوینده ناشناس

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۵×۷/۵) ۱۷/۵×۱۲ س.م، ۲ ق. (از ۲۱۱/ب تا ۲۱۲/ب)، ۱۴ س.، جلد ترنج دار، مجدول.

آغاز:

محیط بحر معانی کسیست در عالم   که هر دقایق مشکل که هست بگشاید (۲۱۱/ب)

انجام:

چو مرتضاست همان شه که حق نما شده است   هرانک او نظری یافت خوش براساید (۲۱۲/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۰

۵۰۸ - قصیده شریف ۱۷۳۳/۶

گوینده ناشناس

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ یا ۱۰ ه.)، قطع (۱۳/۳×۹/۵) ۱۸/۲×۱۳/۵ س.م، ۲ ق. (از ۱۵۶/الف تا ۱۵۷/الف)، ۱۵ س.، جلد ترنج دار، لیه دار، مجدول، عطف و گوشه بندها مرمت شده (داخل محفظه

قرار دارد)

آغاز: این قصیده مشتمل است بر مسئله وجود که در مجلس کارکیا رضا کیا از پیر تاج تولی استفسار رفت
باصطلاح حکیم (و) بعرف اهل شهود عزیز من بجه نوعست حد و رسم وجود (۱۵۷/الف)

انجام:

ترا شریف عجب بخششییست در ره فیض ز فضل خالقی معبود و واهب ذی الجود (۱۵۷/الف)
توضیح: کارکیا رضا کیا بن علی کیا در سال ۷۹۹ هجری امارت گیلان را بر عهده داشت و در سال ۸۲۹ هجری
در گذشته است (نک. دول اسلامی، ص ۲۰۳-۲۰۴)

گولپینارلی ۲: ۶۰

۵۰۹ - قصیده فارسی ۱۷۳۳/۵

گوینده ناشناس

پرسشهایی که در این قصیده مطرح شده در خصوص عقاید حروفیه است. اثر احتمالاً متعلق به میر شریف است.
تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ یا ۱۰ ه. ق)، قطع (۱۳/۳×۹/۵) ۱۸/۲×۱۳/۵ س.م.، ۵ ق.
(از ۱۵۲/ب تا ۱۵۶/الف)، ۱۵ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول، عطف و گوشه‌بندها مرمت شده (داخل محفظه
قرار دارد)

آغاز:

ز اهل مدرسه و خانقاه جمله دیار سؤالهاست مرا بر طریق استفسار (۱۵۲/ب)

انجام:

اگر چه نیستم اندر شمار هیچ کسی شمارم از صد بنده‌گان خدمتکار (۱۵۶/الف)

گولپینارلی ۲: ۵۹

۵۱۰ - قصیده لجه‌الاسرار و حجه‌الاحرار ۲۵۴۹

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه. ق)

[یاد او در شماره ۶۸ گذشت]

رقاع خام، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۷×۸/۴) ۱۸/۷×۱۲/۵ س.م.، ۷ ق.

آغاز: بسم...

کنگر ایوان شه کز کاخ کیوان برتر است رخنه‌ادان کش بدیوار حصار دین دراست (۱/ب)

انجام:

سال تاریخش اگر فرخ‌نویسم دور نیست   زانکه سال دولت تاریخ او فرخ فراست (۷/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۳۹

۵۱۱ - [قطعاتی از مثنوی] ۵۷۵۵/۲

جلال‌الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴-۰۵۶۷۲)

[یاد او در شماره ۲۹ گذشت]

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹/۵×۱۲/۹) ۲۴×۱۵/۵ سم، ۴ ق. (از ۱۹/الف تا ۲۲/ب)، ۱۷ س.، اوراق مجدول، بدون جلد و در حالتی پراکنده.

آغاز:

جهد کن تا صد کمان گردد نود   شب برو ورتو بخسبی شب روز (۱۹/الف)

انجام:

هرک را/تش پناه و پشت شد   هم مجوسی کشت و هم زردشت شد (۲۲/ب)

گولپینارلی ۳: ۳۶۳

۵۱۲ - قلندرنامه ۱۸۹ (اختصاصی گولپینارلی)

شیخ‌الاسلام ابواسماعیل عبدالله بن محمد انصاری هروی (۳۹۶-۰۵۴۸۱)

[یاد او در شماره ۳۹ گذشت]

تعلیق، عبدالباقی گولپینارلی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴×۸/۶) ۲۰×۱۵/۶ سم، ۱۲ ق.، بدون جلد.

آغاز: بسم... سپاس و ستایش مر خداوندی را که آفریدگار زمین و زمانست... (۳/الف)

انجام: ... و اگر نه درمانی بحسرت تمام و رنج مادام و بالای ناکاه

تمام شد رساله قلندرنامه بعون‌الله و حسن توفیقه (۱۲/الف)

۵۱۳ - قواعد فارسی ۲۴۷۵/۳

مؤلف ناشناس

نسخ شبیه تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۶/۸) ۱۸/۳×۱۱/۶ سم، ۸ ق. (از ۳۰/ب تا ۳۷/ب)، ۱۹ س.، اوراق مجدول، جلد میشن نرم قرمز، مجدول.

آغاز: حمد و سپاس خداوندی را سزااست که... (۳۰/ب)
 انجام: ... حروفیکه بلا تفهیم با لفاظ معنی حاصل می شود باتارابر دراند ارارانه می مکر و کرار ناک ورمند(؟)...
 (۳۷/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۰۰

۵۱۴ - قواعد معما ۲۶۰۹/۴

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۹۸-۸۱۷ ه. .)

[یاد او در شماره ۶۸ گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه. .)، قطع ۱۵×۲۲/۷ س.م، ۱۳ ق. (از ۲۷۰/ب تا ۲۸۲/الف)،
 ۱۵ س.، جلد ترنج دار، لبه دار، عطف و گوشه بندها مرمت شده.
 آغاز: باسمه سبحانه

بنام انک ذات او ز اسما بود پیدا جو اسما از معما (۲۷۰/ب)

انجام:

در شکل پری جو بینم او را پیدا از مکر رقیب دیو سیرت جه خلل (۲۸۲/الف)

گولپینارلی ۳: ۳۲

۵۱۵ - کاشف الاسرار و مطلع الانوار ۲۱۷۵

فاضل حسن (شیخ)

نفیسی نام مؤلف را بصورت حسن چلبی ظریفی (ف . ۱۰۱۲ ه. .) از اصحاب شیخ ابراهیم گلشنی (ف . ۹۰۴ ه. .) قید کرده و علاوه نموده که این اثر را پیش از ۹۸۳ هجری تألیف کرده است. (۱: ۸). اثر گزارشی است از برخی از ابیات دفتر اول مثنوی معنوی که بنام سلطان سلیمان عثمانی تدوین شده است. نام سلطان در دیباچه نسخه موجود در مجلس (۲۵۳/۳) آمده است.

بنگرید: منزوی ۱/۲: ۱۳۱۳؛ ذریعه ۱۷: ۲۳۴

تعلیق، محمد بن مصطفی مشهور به صولاقزاده الایدوسی، بدون محل کتابت، ۱۰۲۳ ه. .، قطع (۹×۵) ۱۳/۶×۸/۵ س.م، ۱۵۶ ق.، ۱۵ س.، آیات و احادیث بشنگرف، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن)

آغاز: الحمد لله الذی انعم علینا و هدانا للاسلام و جعلنا من امه حبیبه محمد... (۱/ب)

انجام: ... از این سبب نام این رساله را کاشف الاسرار و مطلع الانوار نهادیم و ماشرحت هذه الابیات الا امثالا

لامرالله تعالی و اما بنعمه ربک فحدث... (۱۵۶/ب)

گولپینارلی ۲: ۲۴۹

۵۱۶ - کتاب المستطاب المنتخب المثنوی المولوی المعنوی (= زبده المثنوی و خلاصه المولوی) ۵۲۸۱

عبدالحکیم لاهوری (ف. ۱۱۸۲ . ۰۵)

[اطلاعی از سرگذشت شاعر بدست نیامد]

فرهنگ سخنوران نام شاعر را بصورت حکیم بیگ خان ضبط کرده و او را صاحب تذکره ای بنام «مردم دیده» دانسته است.

در این اثر ۱۵۵۰ بیتی که در وزن مثنوی است ولایت و خلافت حضرت علی علیه السلام بطرزی دلنشین ادا شده است.

بارک الله ای علی مرتضی خلیق را هادی شدی و رهنا

ختم کردم نامه بر نام علی کز وجود اوست فیض هر دلی...

تعلیق، بدون نام کاتب (ظ. به خط گوینده) و محل کتابت، ۱۲ ربیع الاول ۱۱۷۲ ه.، قطع (۱۳/۷×۸/۱) ۱۹/۸×۱۳/۳ س.م.، ۷۰ ق.، ۱۳ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد لاکه مرمت شده.

آغاز: قول بسم الله الرحمن الرحيم مبتدیان در همه کار ای حکیم (۱/ب)

انجام: بر محمد گویم و آتش سلامت قبول آید دعای من تمام (۶۳/الف)

گولپینارلی ۳: ۳۶۵

۵۱۷ - کتاب جیب ۲۹۳۰/۴

مؤلف ناشناس

رساله ای است در خصوص احکام شرعی و غیر شرعی البسه و آداب آن.

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۸×۱۰/۲ س.م.، ۳۲ ق. (از ۶۵ / ب تا ۹۶/الف)

آغاز: بسم... بعد از تزیین مفارق شهریاران... (۶۵/ب)

انجام: ... و حرارت سنجاب و قاقم و حواصل کم است والله اعلم (۹۶/الف)

گولپینارلی ۳: ۹۶

۵۱۸ - [کتاب حدیث] ۲۱۱۸/۴**مؤلف ناشناس**

ثلث (احادیث) و نسخ (ترجمه)، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. پس از قرن ۷ ه. ق)، قطع ۲۳/۵×۱۵ س.م، ۴۱ ق. (از ۵۷/الف تا ۹۷/ب)، ۱۷ س.، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن) روکش کاغذی.
آغاز: *سافروا تصحوا و تغتموا (۱) سفر کنید تا تن شوید و غنیمت یابید...* (۵۷/الف)
انجام: *...گفته‌اند بقضا رضا داذن بندگی است و خوشنودی حق طلب کردن خدمت... (سه کلمه آخر پاک شده است)* (۹۷/ب)

توضیح: اوراقی از ابتدا و انتها افتاده است.

گولپینارلی ۳: ۱۸۴

۵۱۹ - [کتاب دانستن لغت فارسی] ۲۵۶۳/۵**مؤلف ناشناس**

اثر لغت فارسی به ترکی است.

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۱۷/۷×۱۲/۳ س.م، ۴۹ ق. (از ۶۱/ب تا ۱۰۹/ب)، جلد مقوا (روکش کاغذی) عطف میشن.
آغاز: *بسم... شکر و سپاس خدایرا که... شکر دخی منت‌الله که...* (۶۱/ب)
انجام: *... خوشنود باشد راضی اوله* (۱۰۹/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۵۲

۵۲۰ - [کتاب در حکمت] ۱۷۲۷**مؤلف ناشناس**

نستعلیق (از اول تا ۸/ب)، نسخ (از ۹/الف تا ۹۸/الف)، نستعلیق (از ۹۹/الف تا ۱۰۶/ب)، نسخ (از ۱۰۷/ب تا ۱۶۷/ب) و نستعلیق (از ۱۶۸/الف تا آخر)، بدون نام کاتب، ارکلی (قره‌مان)، محرم ۹۰۴ ه. ق، قطع ۱۶/۶×۱۲/۳ س.م، ۱۸۲ ق.، آیات و احادیث بقرمز، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار.

آغاز: *بسم... حمد بی‌حد و نهایت و مدح بی‌عد و غایت حضرت جلال ان خدایرا کی...* (۱/ب)

انجام: *... تواند بود کی بمدد توفیق و در رویت دلایل تفکر کند وبالله‌التوفیق والعصمه* (۱۹۲/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۷

۵۲۱ - کتاب در علم فراست و حقیقت آن ۲۰۸۸/۱۶**مؤلف ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۵/۸) ۱۷/۸×۹/۵ س.م، ۱۰ ق. (از ۲۸۰/ب تا ۲۸۹/الف)، ۱۷ س.، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول (مرمت شده)

آغاز: بسم... بعد از حمد موجدی که انسانرا از سائر موالید برگزید... (۲۸۰/ب)

انجام: ... و دریافت این علم عزیز شریف دانایانرا ارزانی باذ بحق محمد وآله (۲۸۹/الف)

گولپینارلی ۲: ۱۴۹

۵۲۲ - کتاب عروض ۲۴۷۴/۱**مؤلف ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۱۵/۵×۱۰/۷ س.م، ۷ ق. (از ۱/ب تا ۷/ب)، ۱۱ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد مقوا (روکش کاغذی)، عطف میشن.

آغاز: بسم... و بعد اعلم اسعدک الله فی الدارین که عروض از روی لغت ستون خیمه همچنان که خیمه بی ستون مستقیم نمی گردد... (۱/ب)

انجام: ... اگر بتخفیف می خوانی این باشد مفتعلن مفتعلن فاعلن تم کتاب العروض (۷/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۰۰

۵۲۳ - کشف الوجود ۱۷۲۳/۳**مثالی**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

اثر منثور و در حق حروفیه است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۰/۷×۵/۷) ۱۴/۵×۹/۳ س.م، ۲۳ ق. (از ۱۲۷/ب تا ۱۴۹/ب)، ۱۷ س.، جلد میشن لبه دار، مجدول.

آغاز: بسم... و قال رسول الله صلی الله علیه و سلم فاتحه الكتاب سبع آیات احدیهن بسم الله الرحمن الرحیم این حدیث شریفرا در اینجا... (۱۲۷/ب)

انجام: ... که در حساب جمل بیان کردیم والسلام علی من اتبع الهدی الکلام تمت الرسالة الکشف الوجود بعون الله

(کذا) رب العالمین و مالک یوم الدین تم سنه غ ل ب (۱۰۳۲)

گولپینارلی ۲: ۴۴

۵۲۴ - کشف العارفین ۱۶۸۸/۲

مؤلف ناشناس

شاید مؤلف این اثر همان قره فضلی (متوفی بسال ۹۷۱ ه.) باشد که صاحب آثاری چون «همای و همایون» (مثنوی در ۵ هزار بیت به طرز خسرو و شیرین)، «نخلستان» و «گل و بلبل» است (عثمانلی مؤلفری، ۲: ۳۵۹) تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲×۶/۳) ۱۷/۳×۱۱/۵ س.م، ۱۲۱ ق. (از ۲۳۳/ب تا ۳۵۳/الف)، ۱۵۲ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: بسم...

بنام آنکه فیاض وجودست وجودش فیاض انوار جودست (۲۳۳/ب)

انجام:

ازین نامه برآر از لطف کامش ز صاحب‌نامه نامی ساز نامش (۳۵۳/الف)

گولپینارلی ۱: ۲۷۶

۵۲۵ - کشف القلوب ۲۱۲۱/۵

یحیی شروانی (ف. ۵۸۶۷. ۰)

وی از بزرگان طریقت خلوتی بوده و در باکو مسجد و مدرسه و خانقاه داشته و خلفای معروف او مولانا یوسف مخدوم... بوده‌اند. ازو مؤلفات چند مانده است مانند «اسرار الطالبین»، «شفاء الاسرار» و «شرح گلشن راز»... (نفیسی ۲: ۷۸۳) مؤلف اثر خود را در سال ۸۲۰ هجری بنام سلطان خلیل که از شروانیان بوده و در فاصله سالهای ۸۱۲-۸۶۲ هجری حکومت می‌کرده فراهم آورده است. کتاب مورد توصیف از ۴ باب: معرفت عقل، معرفت دل، معرفت روح و معرفت نفس تشکیل شده است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۱۷×۱۱ س.م، ۱۲ ق. (از ۷/ب تا ۱۸/ب)، جلد معمولی.

آغاز: بسم... سپاس و ستایش بی‌حد و قیاس مرآن پادشاهی راکه... (۷/ب)

انجام: ... محمد مصطفی صلی‌الله علیه و سلم چنین خبر می... (۱۸/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۸۸

۵۲۶ - کفایه الاسلام ۱۶/۱۷۲۲**گوینده ناشناس**

در این اثر منظوم که در ۲۹ باب و بشکل مثنوی است از مسایلی چون ایمان، اسلام، احسان، طهارت، غسل، ... صحبت شده است. نام مؤلف معلوم نیست ولی در پایان رساله آمده که اثر در ۷۹۹ هجری فراهم آمده است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.)، قطع (مختلف) ۲۰×۱۳/۸ س.م.، ۸ ق. (از ۲۵۲/الف تا ۲۵۹/ب)، ۱۱ س.، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن) لبه‌دار.

آغاز:

حمد بی حد خدای یکتا را / انک جان داد و عقل (و) دین مارا (۲۵۲/الف)

انجام: همه را یا مفتوح الابواب بنما راه صدق و خیر و صواب (۲۵۹/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۱

۵۲۷ - کفایه اهل الیقین فی طریق المتوکلین ۹/۵۷۳۳**نورالدین علی بن حسام‌الدین الشهیر بالمتقی (۸۸۵-۱۰۹۷۵)**

مؤلف از مشایخ صوفیه هندوستان بوده و رسایل بسیار بفارسی و عربی در تصوف نوشته است.

تعلیق، غلام‌الدین صدیقی الهانسوی، بدون محل کتابت، ۱۱۳۸ ه.، قطع (۱۶/۶×۷/۹) ۱۲/۵×۱۳/۵ س.م.، ۹ ق. (از ۷۸/الف تا ۸۱/الف)، ۱۷ س.، اوراق مجدول، جلد مقوا (فرسوده)

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین... اما بعد میگوید احقر العباد لله علی بن حسام.. (۷۸/الف)

انجام: ... و چون توکل حاصل شود کار دنیا و آخرت وی تمام شود (۸۱/الف)

گولپینارلی ۳: ۳۵۹

۵۲۸ - [کلاه نامه] ۳/۲۱۵۵**مؤلف ناشناس**

با اینکه در نسخه عبارت «کلاه‌نامه مولانا قدس سره‌العزیز» ضبط شده اثر ارتباطی با مولانا ندارد.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۰/۵×۱۳/۳ س.م.، ۲ ق. (از ۲۳۴/ب تا ۲۳۵/الف)، اوراق مجدول، مطلاً، جلد میشن ترنج‌دار، لبه‌دار.

آغاز: اول کلاه آمده است موسی پیغمبر را بعد از ان مدت بمدت رسید به حضرت مولانا (۲۳۴/ب)

انجام: ... این قدر کوتاه شد نقل من از کتب معتبر است... (۲۳۵/الف)

گولپینارلی ۲: ۲۳۰

۵۲۹ - همان اثر ۲۱۷۶/۶

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۷×۱۶/۵ س.م، ۱ ق. (۱۶/الف)، جلد مقوا.
آغاز: همان (۱۶/الف)

انجام: اینقدر کوتاه شد نقل من از کتب معتبره... (۱۶/ب)

گولپینارلی ۲: ۲۵۲

۵۳۰ - کلیات ۲۵۸۶

مصلح‌الدین ابومحمد عبدالله بن مشرف سعدی شیرازی (۶۰۵ یا ۶۰۶ - ۶۹۱ یا ۶۹۵ هـ)

[یاد او در شماره ۶۱ گذشت]

نسخه شامل ۱۷ قسمت از جمله رسالات، گلستان، بوستان، قصاید عربی، قصاید فارسی، کتاب المراثی، ملمعات،... می‌باشد.

بنگرید: منزوی ۳: ۱۸۶۱ به بعد

تعلیق، معبود بن محمد الشبستری، بدون محل کتابت، ذیقعه ۱۰۳۹ هـ، قطع (۲۳×۱۴) ۲۷/۸×۱۸/۳ س.م، ۱۸۹ ق.، ۲۷ س.، اوراق مجدول و سرعنوانها بشنگرف، جلد ترنج‌دار، عطف و گوشه‌بندها مرمت شده.

آغاز: شکر و سپاس معبودیرا جلّت قدرته که... (۱/ب)

انجام: ... وقتنا ربنا عذاب النار تمت الكتاب الکلیات (۱۸۹/الف)

توضیح: دو نسخه از قدیمی‌ترین نسخ کلیات سعدی در کتابخانه سلطنتی کابل موجود هستند که بترتیب در سالهای ۷۱۰ و ۷۱۶ هجری استنساخ شده‌اند.

گولپینارلی ۲: ۴۵۷

۵۳۱ - همان اثر ۲۵۰۹

این نسخه شامل دیباچه، تقریر دیباچه، مجالس پنجگانه،... گلستان، بوستان، قصاید عربی، قصاید فارسی، مرثیات، ملمعات،... می‌باشد.

نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹×۹) ۲۵/۷×۱۵/۵ س.م، ۱۶۸ ق. (از ۱/ب تا ۱۶۸/الف) ۲۵ س. (به استثنای دو ورق اول و صفحات مربوط به فهرست)، جلد میشن قهوه‌ای، ترنج‌دار، لبه‌دار، باگوشه‌بند.

آغاز (دیباچه): همان (۱/ب)

انجام (بوستان):

بضاعت نیاوردم الا امید خدایا ز عفو مکن ناامید (۱۶۸/الف)

توضیح: قید تملک بنام محمد صدرالدین چلبی در ورق اول مضبوط است.

گولپینارلی ۲: ۴۰۷

۵۳۲ - کلیله و دمنه ۲۵۱۹

ابوالمعالی نصیرالدین نصرالله بن محمد

برزویه طبیب که بدستور انوشیروان به هندوستان رفته بود کتاب کلیله و دمنه را با خود به ایران آورد و دستور داد بزبان پهلوی، زبان متداول آن روز ترجمه شود. این ترجمه بعدا توسط ابن مقفع به عربی برگردانده شد. ترجمه حاضر از آن ابوالمعالی است که نثر مرسل را بنیان گذاشت. متأسفانه اطلاع کافی از سرگذشت وی در دست نیست. گویند در زمان خسرو شاه بن بهرامشاه، آخرین پادشاه خاندان غزنوی (۵۵۵-۵۸۳ ه. .) بمقام وزارت رسید، ولی دیری نپائید که مورد قهر سلطان قرار گرفت و فرمان قتلش صادر شد.

بنگرید: اته ۲۲۶ به بعد؛ ۲۲۹؛ ف. مشار ۱۲۸۰-۱۲۸۱؛ فهرستواره ۱: ۴۵۹ به بعد؛

نسخ سلجوقی، ابراهیم بن الحاج، بدون محل کتابت، ذی‌الحجه ۷۱۲ ه. .، قطع (۱۹×۱۲) ۲۳/۷×۱۵/۵ س.م، ۲۷۶ ق. ، ۱۹ س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف میشن.

آغاز: ... زیرا که نادان جز بعاجل عذاب از معاصی باز نباشد... (۱/ب)

انجام: ... از جام عدل و رافت سیراب گرداناد بمنه و رحمته انه القادر علیه المحول به الحمد لله رب العالمین و صلواته... (۱۹۳/ب)

توضیح: اوراقی از آغاز ناقص است. برای تراجم کلیله و دمنه به زبانهای مختلف به تاریخ ادبیات زبان عربی، تالیف حناالفاخوری (ص ۳۳۹) رجوع کنید.

گولپینارلی ۲: ۴۱۷

۵۳۳ - کنزالرموز ۳/۱۷۳۵**امیر رکن الدین حسین بن عالم حسینی هروی (۶۷۱-۷۱۸ ه.ق.)**

[یاد او در شماره ۳۸ گذشت]

«کنزالرموز» مثنوی در حدود ۹۰۰ بیت در سیر و سلوک است و در آن به توجیه مطالبی چون عشق، اسلام، نفس، عقل، خوف، رضا... پرداخته شده است.

بنگرید: مثنویهای عرفانی امیرحسین هروی، تصحیح و توضیح محمد ترابی، تهران، ۱۳۷۱ (ص ۱۷-۷۱)؛ ف. مشار ۱۲۸۵؛ نفحات الانس ۶۰۵؛ معجم مؤلفی الشیعه ۴۳۱؛ شرح حال و آثار امیر حسین غوری هروی / تدوین مایل هروی؛ ذریعه ۱۸: ۱۵۶؛ محمدتقی دانش‌پژوه: فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه دانشکده ادبیات، ص ۳۹۸؛ منزوی ۴: ۳۰۶۰؛ صفا ۳: ۷۵۱-۷۶۳؛ تذکره دولتشاه ۱۶۷-۱۶۹

تعلیق، محمود بن عبدالله، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۳×۸/۷) ۲۰×۱۳/۲ س.م.، ۳۴ ق. (از ۴۵/ب تا ۷۸/الف)، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول (با نقش گل و بوته)

آغاز:

باز طبعم را هوای دیگرست   بلبل جان را نوای دیگرست (۴۵/ب)

انجام:

طول و عرضی خواستم این نامه را   مصلحت نامد شکستم خامه را (۷۸/الف)

تمام شد والله اعلم بالصواب تمت

توضیح: یکی از قدیمی‌ترین نسخه‌های «کنزالرموز» در کتابخانه مجلس شورای اسلامی ایران (۱۱۶۴) مضبوط است که در سال ۸۲۴ هجری یعنی حدود یکصد سال پس از درگذشت شاعر استنساخ شده است. کنزالرموز همراه با «زادالمسافرین» و «سی‌نامه» به تصحیح محمد ترابی در سال ۱۳۷۱ در تهران چاپ شده است.
گولپینارلی ۲: ۶۴

۵۳۴ - کنوزالحقائق فی رموزالدقائق ۸۴ (نمایشگاه)**کمال الدین حسین بن حسن خوارزمی کبروی (مقت . ۵۸۴۰ ه.ق.)**

[یاد او در شماره ۱۴۸ گذشت]

این اثر همانند اثر دیگر مؤلف «جواهرالاسرار و زواهرالانوار» (که در همین فهرست توصیف شده) شرح مثنوی معنوی است.

بنگرید: عبدالباقی، گولپینارلی: مولویه پس از مولانا ص ۱۴۱؛ ذریعه ۱۸: ۱۷۲

نسخ پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۸/۴×۱۰/۳) ۲۹/۳×۱۸ س.م.، ۲۱ س.، اوراق مجدول و سرعنوانها و آیات بشنگرف، جلد میشن، مجدول، ترنج‌دار، مزین به نقش گل و بوته.

آغاز: الحمد لله الذی جعل قلوب العارفين خزاین جواهر اسراره... (۱/ب)

انجام:

همچون حسین از تتق عالم خیال هر دم هزار شاهد زیبا برآورم (۱۳۱/الف)

۵۳۵- کیمیای سعادت ۱۶۸۹

ابوحامد محمد بن محمد غزالی (۴۵۰-۵۵۰ هـ)

حجه الاسلام ابو حامد محمد بن محمد غزالی طوسی بزرگترین متکلم اشعری و از ائمه مشهور شافعی در دوره خود بوده است. تألیفات غزالی در مسایل مختلف دینی و عرفانی بسیار بوده و به هفتاد کتاب بالغ شده است که غالب آنها در دست است. از آثار مهم فارسی غزالی یکی مجموعه مکاتیب پارسی اوست (فضائل الانام من رسائل حجه الاسلام) و دو دیگر «کیمیای سعادت» و «نصیحت الملوک».

«کیمیای سعادت» یکی از امهات نثر پارسی است که دانشوران آن را دایره المعارف اسلامی - عرفانی می شمارند و مؤلف، آن را از «احیاء علوم الدین» خود بشکل چکیده و خلاصه فراهم آورده است. کتاب از چهار رکن (عبادات، معاملات، مهلکات و منجیات) تشکیل یافته است. غزالی این اثر را پیش از دیگر آثارش چون «المنقذ» و «المستصفی» نوشته است.

بنگنید: ف. مشار ۱۲۹۴؛ صفا ۲: ۲۶۸ و ۹۲۰ به بعد؛ کیمیای سعادت (مقدمه) بکوشش حسین خدیو جم (تهران،

۱۳۶۱)؛ ذریعه ۱۸: ۲۰۱؛ جلال الدین همائی: غزالی نامه (تهران، ۱۳۴۲)

نسخ، محمد بن علی الاقسرای، بدون محل کتابت، ذی القعدة ۵۷۴۰ هـ، قطع (۱۸/۵×۱۱) ۲۲/۸×۱۵ س.م، ۲۳۹ ق.، ۲۰ س.، جلد ترنج دار، لبه دار.

آغاز: بسم... رب سهل و یسر شکر و سپاس فراوان بعدد ستاره آسمان و قطره باران و برک درختان و ریک بیابان...

(۲/ب)

انجام: ... و منفعت آن بدیگری رسد و این مایه غفلت و نامسلمانی باشد... والصلوة علی خیر خلقه

محمد المصطفی علیه السلام والتحیه و علی الانبیاء والمرسلین و علی آله اجمعین (۲۳۹/الف)

توضیح: بابا افضل در قرن هفتم هجری «کیمیای سعادت» را تلخیص کرده که نسخه ای از آن به روایت همائی در کتابخانه مجلس مضبوط است.

یکی از کهن ترین نسخه های «کیمیای سعادت» در کتابخانه موزه بریتانیا (add ۲۵۰۲۶) قرار دارد که در سال ۶۷۲ هجری استنساخ شده است. فیلم این نسخه در دانشگاه تهران (ش ۳۸) موجود می باشد.

گولپینارلی ۱: ۲۷۷

۵۳۶ - [گزیده کلمات مولانا] ۷۰۹/۵ (نمایشگاه)**گردآورنده ناشناس**

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۷۵۳ ه.، قطع (۲۲×۱۴) ۲۵/۵×۱۸ س.م.، ۴ ق. (از ۱۰۷/ب تا ۱۱۰/الف)، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای و عطف میشن)

آغاز: ان را که در اندرون نور عنایت باشد از نه گفتن چه غمکین شود (۱۰۷/ب)

انجام: ذلّ من لیس ظالم یعضدهو ضلّ من لیس عالم یرشده (۱۰۸/الف)

۵۳۷ - گلستان ۲۵۱۵/۱**مصلح‌الدین ابومحمد عبدالله بن مشرف سعدی شیرازی (۶۰۵ یا ۶۰۶ - ۶۹۱ یا ۶۹۵ ه.م.)**

[یاد او در شماره ۶۱ گذشت]

بنگرید: ف. مشار ۱۳۱۱-۱۳۱۳؛ منزوی ۵: ۳۶۰۲ به بعد؛ ذریعه ۱۸: ۲۲۰

تعلیق، خلیل بن محمد الطوسی، بدون محل کتابت، ۹۵۸ ه.، قطع (۱۰×۴/۷) ۱۵/۵×۱۵ س.م.، ۱۵۹ ق. (از ۳/ب تا ۱۶۱/ب)، ۱۱ س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز: بسم... منت خدا/یرا عزوجل که... (۳/ب)

انجام: ... واطلب لنفسک من خیر ترید به (۱۶۱/الف)

توضیح: در این نسخه، گلستان با شروع سروری و شمعی مقابله شده و تصحیحات لازم در حواشی قید گردیده است.

گولپینارلی ۲: ۴۱۴

۵۳۸ - همان اثر ۴۶۴۰

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.م.)، قطع (۱۲/۳×۹) ۱۶/۳×۱۲ س.م.، ۱۱۶ ق.، ۱۳ س.، جلد مقوا.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام:

گر نیاید بگوش رغبت کس بر رسولان پیام باشد... (بس) (۱۱۶/الف)

گولپینارلی ۳: ۲۱۴

۵۳۹ - همان اثر ۲۵۲۱

تعلیق، شیخ سعید محمد همدم چلبی، بدون محل کتابت، غره ربیع الاول ۱۲۴۸ ه.، قطع (۱۴/۵×۸) ۱۶/۸×۱۰/۵ س.م.، ۷۴ ق. (متن)، مختلف السطور، جلد مقوا (روکش کاغذی) عطف و گوشه بندها میشن.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۷۴/الف)

توضیح: ۲۳ ورق نخست نسخه ارتباطی با متن ندارد. در چهار ورق این بخش توضیح پاره ای از لغات گلستان جای دارد، ۱۴ ورق خالی است و پس از آن فهرست جای گرفته که با مرکب قرمز نوشته شده است. ۱۸ ورق آخر خالی گذارده شده است. توضیحاتی که در اوراق اولیه و در حواشی دیده می شود از سعید محمد همدم چلبی است.

گولپینارلی ۲: ۴۲۱

۵۴۰ - همان اثر ۵۸۰۳

تعلیق فوق العاده پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶/۹×۱۰/۱) ۲۶/۵×۱۷/۵ س.م.، ۱۰۳ ق.، ۱۲ س.، کاغذ آهارزده و ته نقش دار، ضخیم، اوراق مجدول، جلد لاک، مزین به نقوش، مجدول (فرسوده)

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: تا طبع ملول ایشان از دولت قبول محروم نماند (۱۰۳/الف)

گولپینارلی ۳: ۳۷۷

۵۴۱ - همان اثر ۶۵۹۶

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۰/۸×۷) ۱۶/۲×۱۱/۴ س.م.، ۱۳۵ ق.، جلد میشن قهوه ای.

آغاز: همان (۲/ب)

انجام:

کو نماند بکوش رغبت کن
بر رسولان پیام شد پس

....

و اطلب لنفسک من خیر تریدیه
من بعد ذلک غفرانا لکاتبه

گولپینارلی ۲: ۳۴

۵۴۲ - همان اثر ۶۵۹۶

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۰/۷×۷/۱) ۱۹/۳×۱۶/۲ س.م.، ۱۳۱ ق. آهارزده و ته نقش دار، ۱۱ س.، جلد میشن.

آغاز: همان (۲/ب)

انجام:

کو نماند بگوش رغبت کن بر رسولان سلام باشد بس (۱۳۱/ب)

گولپینارلی ۴: ۳۴

۵۴۳ - [گلستان: همراه با ترجمه ترکی] ۴۰۲۲

مترجم ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۲ ه.)، قطع (۱۲×۷/۷) ۱۹/۲×۱۳/۴ س.م.، ۲۱۲ ق.، ۹+۹ س.، جلد مقوا (روکش پارچه ای)، لبه دار.

آغاز: بسم... منت خدای را عز و جل که طاعتش...

منت خدایه درکه اول عزیز در جلیل درکه اول خدایه اطاعت... (۱/ب)

انجام:

گر نیاید بگوش رغبت کن بر رسولان پیام باشد و بس

.....

و اطلب لئفسک من خیرترید بها من بعد ذلک غفرانا لکاتبه

توضیح: ترجمه ترکی با خطی ظریف در زیر هر سطر نوشته شده است. ترجمه که به احتمال زیاد از سوی سعید محمد همدم چلبی بعمل آمده تا پایان ۱۸۸/ب ادامه دارد و قطعه آخر ارتباطی با گلستان ندارد.

گولپینارلی ۳: ۱۷۹

۵۴۴ - گلشن اسرار ۲۱۸۳/۱

ابراهیم شاهی مغلوی (۸۷۵-۹۲۷ یا ۹۵۷ ه.م.)

[یاد او در شماره ۸۷ گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، جمادی الاول ۱۰۹۶ ه.، قطع (۱۲/۳×۵/۷) ۱۵×۹/۵ س.م.، ۸۴ ق. (از ۱/ب تا ۸۴/الف)، ۱۹ س.، جلد قهوه ای تیره، لبه دار، با نقش گل و بوته در وسط.

آغاز: بسم...

بنام ان خدای رب و رحمان ز غایت اشکارا کشت پنهان (۱/ب)

انجام:

نبد ممکن چو تفصیل و بنایش نمودم شمه با عاشقانش (۸۴/الف)

توضیح: مؤلف در سبب تألیف آورده که این اثر را به درخواست جوانی که «گلشن توحید» را خوانده بود در سال ۹۵ هجری هنگامیکه ۷۶ سال داشت نوشته است. وی این جوان را «مرید عشق» و همانند حسام‌الدین چلبی می‌خواند که تدوین مثنوی مولوی را سبب شده است. مؤلف در این اثر علاوه بر سرگذشت خود، ویژگیهای مراد و مرشد خود یعنی دیوانه محمد چلبی را نیز بقلم کشیده است.

گولپینارلی ۲: ۲۶۴

۵۴۵ - همان اثر ۲۱۸۲

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۲ ه. ق)، قطع (۱۶/۲×۸) ۲/۲۱/۵×۱۵/۲ س.م.، ۹۵ ق. (از ۱/ب تا ۹۵/ب) ۱۷ س.، اوراق مجدول بشنگرف، سرعنوانها بشنگرف، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۹۵/ب)

گولپینارلی ۲: ۲۶۳

۵۴۶ - گلشن اسرار ۳۸ (اختصاصی گولپینارلی)

سید عبدالقادر بلخی (ف. ۱۳۴۱ ه. ق.)

[اطلاعاتی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶/۳×۸/۶) ۲/۲۱×۱۴/۲ س.م.، ۴۸ ق.، ۱۹ س. (یک بیت در هر سطر)، کاغذ آهارزده، سرعنوانها بشنگرف، جلد مقوا.

آغاز: بسم...

بنام ان خداوند جهان استکه جزاو نیست هرچه هست آن‌است (۱/ب)

انجام: دل مصیقل کشت از نور خدا شد خلاص از کارهای باریا (۴۸/ب)

توضیح: نسخه از پایان ناقص است.

۵۴۷ - همان اثر ۱۳۱ (اختصاصی گولینارلی)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۵×۸/۳) ۲۲×۱۴ س.م، ۱۶ ق. آهارزده، ۱۹ س. (یک بیت در هر سطر)، بدون جلد.
 آغاز: همان (۱/ب)
 انجام:

که ذاتش بی تعین هو بود آنکه از هو شد ظهور ذات یزدان (۱۶/ب)

۵۴۸ - گلشن اسرار، ینابیع الحکم، کنوز العارفین ۱۳۲

سید عبدالقادر بلخی (ف. ۱۳۴۱ ه.ق.)

تعلیق، عبدالباقی گولینارلی، بدون محل و تاریخ کتابت، ۴۵ ق. بدون جلد.
 آغاز: همان (۲/الف)
 انجام:

زتو خواهم هر آن چه من بخوام همه از مردمان باشی قریم (۳۹/الف)

توضیح: نسخه از روی نسخه خط مؤلف (بصورت خلاصه) استنساخ شده است.

۵۴۹ - گلشن توحید ۲۱۸۱

ابراهیم شاهی مغلوی (۸۷۵-۹۲۷ یا ۹۵۷ ه.ق.)

[یاد او در شماره ۸۷ گذشت]

شاهدی منظومه «گلشن توحید» را در ۶ فصل در سال ۹۳۷ هجری (یا ۹۴۰ هجری) به پایان رسانیده که حاوی ۳۰۴۰ بیت است و بیش از ۶۰۰ بیت آن را اشعار مثنوی مولانا جلال الدین تشکیل می دهد. (نقیسی: ۱: ۴۶۸).
 گویند که یوسف سینه چاک او را به تدوین این اثر ترغیب کرده است. اثر در حقیقت شرح منظوم قسمتهایی از مثنوی است که در آن برای هر بیت مثنوی پنج بیت شعر سروده شده است.

بنگرید: فهرست کتابخانه دانشکده الهیات معارف اسلامی مشهد ۱: ۲۳۵؛ منزوی (نسخه های پاکستان) ۳: ۱۶۳۷ و ۱/۷: ۲۴۸

تعلیق، حسن بن محمود بن شاهی، بدون محل کتابت، ربیع الاخر ۹۹۳ ه. ق. قطع (۱۵×۱۰) ۲۱×۱۵ س.م، ۱۴۷ ق.، ۱۳ س.، جلد میشن (روکش کاغذی)، مرمت شده، لبه دار.
 آغاز: بسم...

حمد لایحی ثنای بی قیاسی نهایت منت و بی حد سپاس (۱/ب)

انجام:

حق روح پاک فخرانیا کن نصیب ما وصال ای خدا (الف/۱۴۷)

توضیح: کهن ترین نسخه این کتاب (بخط مؤلف) در کتابخانه دانشکده الهیات و معارف اسلامی مشهد (ش ۴۱۰) مضبوط است.

گولپینارلی: ۲: ۲۶۲

۵۵۰- همان اثر ۷۷۴۸

تعليق، درویش يعقوب بن عطاءالله افندی القرماني، بدون محل کتابت، ۱۰۶۸ ه.، قطع (۱۳/۸×۶/۷) ۱۳/۶×۱۹/۶ س.م.، ۹۹ ق. (از ۱/ب تا ۹۹/ب)، ۱۸ س.، جلد میشن قرمز، لبه دار.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۹۹/ب)

گولپینارلی: ۴: ۱۳۷

۵۵۱- همان اثر ۵۴۳۹/۲

تعليق، درویش قدسی المولوی، بدون محل کتابت، ۱۵ رجب ۱۱۴۵ ه.، قطع ۱۶/۵×۱۰/۵ س.م.، ۸ ص. (از ص ۲۶۰ تا ص ۲۶۷)، جلد ترنج دار (ضربی)، لبه دار (مرمت شده)

آغاز: همان (ص ۲۶۰)

انجام: همان (ص ۲۶۷)

گولپینارلی: ۳: ۳۲۶

۵۵۲- همان اثر ۴۹۳۸/۱

تعليق، ...الله، بدون محل کتابت، ۲۰ ربیع الثانی ۱۲۶۳ ه.، قطع (۱۸/۶×۹) ۱۹/۵×۱۵ س.م.، ۱۲۷ ق. (از ۱/ب تا ۱۲۷/الف)، ۱۵ س.، اوراق مجدول، بدون جلد.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام:

خود نوشت (و) ختم کردش انزمان نهصد چل سال بود تاریخ آن (الف/۱۲۷)

توضیح: عنوان نسخه بصورت «مفردات مثنوی» ضبط شده است.

گولپینارلی: ۳: ۲۶۶

۵۵۳ – همان اثر ۲۰۹۰/۳

نسخ، عثمان المولوی، بدون محل کتابت، ۱۲۶۸ ه.، قطع (۱۳/۶×۹/۵) ۱۸×۱۲ س.م.، ۱۱۴ ق. (از ۱۹/الف تا ۱۳۳/الف)، ۱۷ س.، جلد مقوا (روکش ابری و عطف میشن)
آغاز: همان (۱۹/الف)

انجام:

شاهدیکه ناظم این گلشن است چشمه‌هاش از نور عرفان روشنست (۱۳۳/الف)

گولپینارلی: ۲: ۱۵۱

۵۵۴ – همان اثر ۲۱۸۰

تعلیق، شعبان...، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۷) ۱۸/۵×۱۲ س.م.، ۱۲۴ ق.، ۱۵ س.، جلد لاکه، ترنج‌دار.
آغاز: همان (۱/ب)

انجام:

شاهدی که ناظم این گلشن است چشمه‌هاش از نور عرفان روشنست
کشت از فضل خدای لا ینام این کتابت عصر چهارشنبه تمام (۱۲۳/ب)

گولپینارلی: ۲: ۲۶۱

۵۵۵ – همان اثر ۲۱۷۹/۱

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۱۲×۹/۹ س.م.، ۱۰۷ ق. (از ۱/ب تا ۱۰۷/الف)، جلد ترنج‌دار، عطف و گوشه‌بندها میشن (مرمت شده)
آغاز: همان (۱/ب)

انجام: برابر با نسخه شماره ۲۱۸۱ (۱۰۷/الف)

گولپینارلی: ۲: ۲۵۶

۵۵۶ - گلشن راز ۱۷۳۴/۲

سعدالدین محمود بن عبدالکریم شبستری (۶۸۷-۷۲۰ ه. ق.)

[یاد او در شماره ۴۲ گذشت]

در سال ۷۱۷ هجری امیر حسین عرفانی فرزند امیر حسین بن عالم حسینی هروی و خلیفه شیخ بهاءالدین ملتانی، ۱۷ پرسش عرفانی در هفده بیت نزد شبستری به تبریز می فرستد و او بدستور پیر خود بهاءالدین یعقوب تبریزی چند بیتی در پاسخ او می سراید و سپس بر آنها افزوده، تعداد را به نهصد بیت می رساند.

بنگرید: منزوی ۴: ۳۰۷۳؛ معین ۵: ۸۸۶؛ صفا ۳: ۷۶۳-۷۷۱؛ ف. مشار ۱۳۱۵؛ معجم مؤلفی الشیعه ۲۲۴؛ ذریعه ۱۸: ۲۲۶؛ برگل ۱: ۱۲۴؛ «گلشن راز» تصحیح جواد نوربخش (تهران، ۲۵۳۵)

تعلیق، سید محمد بن سید شاه بخاری، بدون محل کتابت، شعبان ۸۷۳ ه. ق. قطع (۱۱/۳×۱۵) ۱۷/۵×۲۵ س.م.، ۳۶ ق. (از ۱۴۷/ب تا ۱۸۲/ب)، ۱۵ س.، اوراق مجدول مطالاً، جلد میشن قهوه‌ای، لبه‌دار.

آغاز:

بنام آنک جانرا فکرت آموخت چراغ دل بنور جان برافروخت (۱۴۷/ب)

انجام: بنام خویش کردم ختم پایان الهی عاقبت محمود گردان (۱۸۲/ب)

توضیح: گلشن راز برای اولین بار در سال ۱۸۲۱ م. توسط دکتر تولوچ (Tholuch) به غرب معرفی شد. وی در اثر خود بنام "Sufism" از این کتاب بحث بمیان آورد و چهار سال بعد به ترجمه قسمتی از آن دست زد. در سال ۱۸۲۸ بود که هامر پورگشتال اثر را به آلمانی ترجمه کرد و به چاپ آن در بوداپست موفق شد. ترجمه دیگری از این اثر در سال ۱۸۸۰ در لندن بعمل آمد. گلشن راز در سال ۱۹۴۴ م. در ترکیه از سوی عبدالباقی گولپینارلی ترجمه شد و در سال ۱۹۶۸ م. ویرایش دوم آن بطبع رسید. گلشن راز اثری است که شروح متعددی بزبانهای مختلف بر آن نوشته شده است. برای اطلاع از تراجم و شروحنی که بر «گلشن راز» نوشته شده به ذریعه ۱۳: ۲۶۸ نفیسی ۲: ۷۴۲ و «گلشن راز و شروح مختلف آن» تألیف احمد گلچین معانی رجوع کنید.

گولپینارلی: ۲: ۶۲

۵۵۷ - همان اثر ۵۴۴۱

تعلیق، بدون نام کتابت، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه. ق.)، قطع (۷/۳×۱۲) ۱۱/۴×۱۷/۱ س.م.، ۳۷ ق. (از ۱/ب تا ۳۷/الف)، اوراق مجدول مطالاً، جلد میشن سیاه، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: بنام آنک جانرا فکرت آموخت چراغ دل ز نور جان برافروخت (۱/ب)

انجام: همان (۳۷/الف)

گولپینارلی: ۳: ۳۲۹

۵۵۸ - همان اثر ۱۵۰۷/۲

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه.)، قطع (۱۹×۱۰/۹) ۱۶/۵×۳۵/۵ س.م.، ۳۷ ق. (از ۲/الف تا ۳۸/الف)، جلد مقوا، ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: همان (۲/الف)

انجام: همان (۳۸/الف)

۵۵۹ - همان اثر ۱۳۷/۳ (نمایشگاه)

تعلیق پخته، حسن الغیث جوهری، بدون محل کتابت، ۱۷ جمادی‌الآخر ۹۱۸ ه.، قطع ۱۶/۲×۳۴/۵ س.م.، ۴۰ ق. (از ۱۸۹/ب تا ۲۲۸/ب) ته‌نقش‌دار و آهارزده، ۲۶ س.، اوراق مجدول، جلد میشن ترنج‌دار، لبه‌دار، باگوشه‌بند.

آغاز: برابر نسخه ۱۷۳۴/۲ (۱۸۹/ب)

انجام: همان (۲۲۸/ب)

۵۶۰ - همان اثر ۱۷۱۸/۳

محمود بن ذوالفقار، بدون محل کتابت، ۱۰۲۵ ه.، قطع (۱۰/۹×۵/۸) ۱۴×۹/۲ س.م.، ۳۷ ق. (از ۱۱/ب تا ۴۷/الف)، ۱۵ س.، سرعنوانها لاجورد، جلد میشن، لبه‌دار.

آغاز: همان (۱۱/ب)

انجام: همان (۴۷/الف)

توضیح: قید تملک بصورت «سر بواب آستان مولانا درویش مصطفی‌المولوی» و بتاریخ ۱۰۲۹ دیده می‌شود (ورق ۱۱/ب مجموعه). قید کتابت در پایان رساله چهارم (مقصد اقصی نسفی) مجموعه قرار گرفته است.

گولپینارلی: ۲: ۳۰

۵۶۱ - همان اثر ۴۸۳۳/۲

تعلیق، عجم خواجه، بدون محل کتابت، محرم ۱۰۳۹ ه.، قطع (۱۵×۸/۲) ۱۹×۱۷ س.م.، ۲۵ ق. (از ۸۶/ب تا ۱۱۰/الف)، جلد مقوا (روکش کاغذی)، عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز: همان (۸۶/ب)

انجام: همان (۱۱۰/الف)

گولپینارلی: ۳: ۲۴۴

۵۶۲ - همان اثر ۲۰۸۸/۳

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۵/۸) ۱۷/۸×۹/۵ س.م، ۳۲ ق. (از ۱۲۶ الف تا ۱۵۷ الف) ۱۷ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول (مرمت شده)

آغاز: برابر نسخه ۵۴۴۱ (۱۲۶ الف)

انجام: همان (۱۵۷ الف)

گولپینارلی: ۲: ۱۴۶

۵۶۳ - همان اثر ۱۶۳۷/۹

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶×۹/۲) ۲۳/۵×۱۶/۸ س.م، ۲۲ ق. (از ۱ ب تا ۲۲ ب)، مختلف‌السطور، جلد مقوا.

آغاز: برابر نسخه ۴۸۳۳/۲ (۱ ب)

انجام: غرض زین جمله تا آنکو کند یاد عزیز می گویدم رحمت برو باد (۲۲ ب)

گولپینارلی: ۱: ۲۰۹

۵۶۴ - همان اثر ۲۱۳۸/۴

نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷×۹/۵) ۱۷×۹/۵ س.م، ۱۹ ق. (از ۱۳۲ ب تا ۱۵۰ الف)، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: همان (۱۳۲ ب)

انجام:

حدیث زلف یاران بس درازست   چه شاید گفت ازو چه جای رازست (۱۵۰ الف)

گولپینارلی: ۲: ۲۱۰

۵۶۵ - همان اثر ۲۱۷۹/۱۴

نسخ و تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹/۹×۱۳) ۱۹/۹×۱۳ س.م، ۲۷ ق. (از ۱۲۱ الف تا ۱۴۷ ب)، جلد ترنج‌دار، عطف و گوشه‌بندها می‌شن (مرمت شده)

گولپینارلی: ۲: ۲۶۰

۵۶۶ - همان اثر ۱۷۱۴/۳

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۵×۷/۹) ۱۲×۱۸/۳ س.م.، ۳۵ ق. (از ۴۸/ب تا ۸۳/ب)، ۱۵ س.، جلد عطف و گوشه‌بندها میشن، ترنج‌دار (مرمت شده)

گولپینارلی: ۲: ۲۶

۵۶۷ - کلشن عباد ۲۱۸۴/۲**درویش عثمان**

[اطلاعی از سرگذشت شاعر بدست نیامد]

اثر حاوی هفت عقبه سلوک است. در سال ۱۰۵۵ فراهم آمده و در حیات مؤلف استنساخ شده است. نسخ، محمد هلاکی الایلبصانی، بدون محل کتابت، ذی‌القعدة ۱۰۶۲ ه.، قطع (۱۵/۵×۱۲) ۱۷×۲۱ س.م.، ۵۴ ق. (از ۵۷/ب تا ۱۱۰/ب)، ۱۹ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: بسم...

حمد خدا را که او هست خداوند حمد   او بنهد بر زبان همچو شکر قند حمد (۵۷/ب)

انجام:

گر ز تو تاریخ این خواهی عیان همچو شمس   می‌شده تاریخ او الف و خمسون و خمس (۱۱۰/ب)

گولپینارلی: ۲: ۲۶۶

۵۶۸ - گل و نوروز ۱۴۰/۲ (نمایشگاه)**کمال‌الدین ابوالعطا محمود بن علی کرمانی (۶۸۹-۷۶۳ ه.)**

کمال‌الدین ابوالعطا محمود بن علی بن محمود مسترشدی کرمانی متخلص به خواجه یکی از بزرگترین شعرای غزل سرای ایران و یکی از معاریف گویندگان قرن هشتم بود... خواجه در نظم و نثر فارسی قدرت بسیار داشته و در نثر دوازده رساله از او مانده است... (نفیسی ۱: ۲۰۰)

بنگرید: ذریعه ۱۹: ۳۴۲؛ قاموس‌الاعلام ۳۱: ۲۰۶۳؛ دیوان اشعار خواجهی کرمانی، تصحیح احمد سهیلی خوانساری (تهران، بی‌تا)

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۷۴۸ ه. قطع (۲۰/۵×۱۴/۸) ۸×۲۳/۳ س.م.، ۵۲ ق. (از ۱۳۸/الف تا ۱۸۹/ب)، ۲۵ س. (دو بیت در هر سطر) ته‌نقش‌دار و آهارزده، جلد میشن قهوه‌ای، مجدول، ترنج‌دار (ضربی)، لبه‌دار.

آغاز: بنام نقش بند صفحه خاک عذار افروز مه‌رویای افلاک (۱۳۸/ب)

انجام: بنوروزی چو نقش نامه بستم به پیروزی ورق را در شکستم (۱۸۹/ب)

۵۶۹ - گوی و چوگان [= حال نامه] ۱۵۰۷/۴

محمود عارفی هروی (حد ۷۹۱-۸۵۳ ه.ق)

مؤلف (معروف به سلمان ثانی) از شاعران نامی قرن نهم، از معاصران شاهرخ و از مداحان خواجه پیر احمد است. گذشته از دیوان اشعار اثری بنام «گوی چوگان» (یا حالنامه) دارد که بشکل مثنوی بوده و ۸۰۰ بیتست و آن را در ۱۵ روز سروده است. (نقیسی ۱: ۳۰۳)

بنگرید: منزوی ۴: ۳۰۹۱؛ صفا ۴: ۱۹۲، ۴۵۷؛ مجالس النفایس ۱۹۴؛ تذکره دولتشاه ۳۳۱؛ ف. مشار ۱۳۲۶؛ معجم مؤلفی الشیعه ۲۷۳؛ ذریعه ۱۸: ۲۵۳

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه.ق)، قطع (۱۹×۱۰/۹) ۱۶/۵×۳۵/۵ س.م.، ۱۵ ق. (از ۵۹/ب تا ۷۳/الف)، جلد مقوا، ترنج دار، لبه دار، مجدول.

آغاز:

زان پیش که حسب حال کویم از صانع ذوالجلال کویم (۵۹/ب)

انجام:

تا هست فلک بقای شه باد بر دست ملک دعای شه باد (۷۳/الف)

گولپینارلی: ۱: ۱۹۲

۵۷۰ - همان اثر ۱۱۱۷ (نمایشگاه)

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۶×۶) ۱۲×۱۸/۴ س.م.، ۲۶ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۱۱ س. (یک بیت در هر سطر)، اوراق مجدول مطلاً، جلد میشن، مجدول، ترنج دار، لبه دار، باگوشه بند.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام:

تا هست فلک بقای شه باد در دست ملک دعای شه باد (۲۶/ب)

۵۷۱ - لب التواریخ ۲۹۳۴

یحیی بن عبداللطیف حسینی قزوینی (۸۸۵-۹۶۲ ه.ق)

مؤلف از رجال دربار صفویه بوده و چون از پیشوایان اهل سنت قزوین بود مورد خشم شاه طهماسب اول قرار گرفت و در اصفهان محبوس شد. وی علاوه بر این اثر، کتابی دیگر بنام «مختصر التواریخ» نیز دارد که در سال ۹۶۲

بنام شاه طهماسب فراهم آورده و ان در حقیقت شکل مفصل تر «لب التواریخ» است که در سال ۹۴۸ تدوین کرده است... (نفیسی: ۱: ۳۵۴)

در کشف الظنون تاریخ اتمام کتاب و سال درگذشت مؤلف به ترتیب ۹۴۸ و ۹۶۰ هجری قید گردیده است.

بنگرید: معجم مؤلفی الشیعه ۳۱۹؛ فهرستواره: ۶۱۲ به بعد؛ ذریعه ۱۸: ۱۸۵

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۲۳ ربیع الثانی ۹۸۰ ه.، قطع (۱۶۷×۱۱۳) (۱۶۷/۵×۲۳/۸) س.م.، ۹۴ ق.، ۱۸ س.، اوراق مجدول، جلد مقوا (روکش کاغذی)، عطف و گوشه بندها میشن، لبه دار.

آغاز: حمد و سپاس خدای راست که سلاطین جهان بر استانه عظمتش کمینه بندگانند... (۱/ب)

انجام:

هوای مهر تو تن را مفیدتر ز غذا حروف نام تو زر را شکرتر ز عیار (۹۴/الف)

توضیح: یکی از کهن ترین نسخ این اثر در دانشگاه تهران (ش ۵۳۴۸) مضبوط است که در سال ۹۶۸ هجری بخط میرک بن حسین استنساخ شده است. کتاب در سال ۱۳۱۴ شمسی با ویرایش سید جمال الدین طهرانی در تهران چاپ گردیده است.

گولپینارلی: ۳: ۱۰۱

۵۷۲- لب السیر لاحوال سیدالبشر ۸۹

علائی بن محیی الشیرازی الشریف

اثر تلخیص کتاب «روضه الاحباب فی سیره النبویه والال والاصحاب» تألیف جمال الدین عطاءالله بن فضل الله الحسینی دشتکی شیرازی (متوفی بسال ۹۲۶ ه.) است که در سال ۹۰۰ هجری بنام امیر علیشیر نوائی فراهم آمده و در آن سیر نبوی، غزوات و سرگذشتنامه رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم توصیف شده است. کتاب در سه مقصد است: حضرت محمد صلی الله علیه و آله وسلم، سه خلیفه نخستین (در ۲ باب که باب دوم آن دیده نشد) و حضرت علی علیه السلام و دوازده امام با فهرست الفبائی یاران عمده پیامبر.

بنگرید: برگل ۲: ۷۹۰ و ۸۱۰ به بعد؛ اته: ۲۸۴؛ کشف الظنون ۳: ۴۹۵

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، جمادی الاخر ۱۰۰۱ ه.، قطع (۱۶×۱۰/۷) (۲۱×۱۵) س.م.، ۲۹۵ ق.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف میشن.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذي اشرق شمس الرساله من مشرق الكمال لتكون بشروق الجمال ضياء لظلم الجهل... (۱/ب)

انجام: تمام شد تلخیصی که مخزن آمال و امانیست در ماه جمادی الاخر سنه ۱۰۰۱ و اتفاق ختم کتاب که در بیان

وفات آنحضرت بود... و علی آله واصحابه نجوم سماء الهدی.

گولپینارلی: ۱: ۲۴

۵۷۳ - همان اثر ۱۱۴/۴

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۲×۱۶ س.م.، ۱۶۴ ق. (از ۱۴۹/ب تا ۳۱۲/ب)، جلد معمولی.

آغاز: همان (۱۴۹/ب)

انجام: ... و مسافران بوادیء اخطار را از گم گشتگی راه وصول بمقصد خود نما و همه را از آفات... و انت

قدیم/لاحسان (۳۱۲/ب)

توضیح: در نسخه عنوان به صورت «لب السیر فی احوال سیدالبشر» ضبط شده است.

گولپینارلی: ۱: ۴۸

۵۷۴ - لب لباب معنوی انتخاب انتخاب مثنوی ۲۰۹۹

کمال الدین حسین بن علی کاشفی (ف. ۹۰۶ یا ۰۵۹۱۰)

[یاد او در شماره ۱۶ گذشت]

کاشفی ابتدا مثنوی را گزین کرده و لباب معنوی خوانده، سپس انتخابی از آن در سه عین (و هر عین در چندین نهر

و هر نهر در چند رشحه) بسال ۸۷۵ هجری انجام داده و آن را لب لباب معنوی خوانده است:

عین اول: جامع اطوار شریعت، عین دوم: مخزن اسرار حقیقت، عین سوم: مطلع انوار طریقت.

بنگرید: صفا ۴: ۵۴۳-۵۳۶؛ ف. مشار ۱۳۳۳؛ ذریعه ۱۸: ۲۹۰؛ منزوی: (نسخه های پاکستان) ۱/۷: ۲۴۱

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۸ ذی الحجه ۱۰۱۸ ه.، قطع (۱۶×۶/۸) ۲۰×۸/۱۲ س.م.، ۲۴۰ ق. (از ۱/ب تا

۲۴۰/ب)، اوراق مجدول، جلد میشن قرمز، ترنج دار، لبه دار، مجدول.

آغاز: بسم... حمدی که عیون اعیان عوالم قدس... (۱/ب)

انجام:

عشق بازانرا از این ماء معین فیض ده آمین رب العالمین (۲۴۰/ب)

گولپینارلی: ۲: ۱۶۰

۵۷۵ - همان اثر ۲۱۰۰

تعليق، درویش يوسف المولى، بدون محل كتابت، ربيع الاول ۱۰۲۵ هـ.، قطع (۱۰/۷×۶/۶) ۱۴/۵×۹/۳ س.م.، ۲۵۹ ق. (از ۱/ب تا ۲۵۹/ب)، ۱۷ س.، اوراق مجدول، جلد ميشن نرم.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۲۵۹/ب)

گولپینارلی: ۲: ۱۶۰

۵۷۶ - همان اثر ۱۶۹۳

تعليق، بدون نام كاتب، محل و تاريخ كتابت (ظ. قرن ۱۱ و يا ۱۲ هـ.)، قطع (۱۵/۲×۱۰/۷) ۲۰/۲×۱۴ س.م.، ۳۷۳ ق.، ۱۵ س.، جلد مقوا.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۳۷۳/الف)

توضیح: با توجه به اجازه نامه ای که از طرف شیخ محمد افندی دایر به مطالعه این نسخه نوشته شده (۱۰۷۹ هـ.) شکی نمی ماند که نسخه پیش از این تاریخ استنساخ گردیده است. در ۳۷۳/الف قطعه ۳۸ بیتى بر وزن «مفتعلن مفتعلن فاعلات» از مؤلف جای گرفته است.

گولپینارلی: ۲: ۱۵۸

۵۷۷ - همان اثر ۵۴۸۱

تعليق، درویش محمد القنوی، حلب، ۵ ربيع الاول ۱۳۰۰ هـ.، قطع (۱۳/۶×۶/۵) ۱۸/۲×۱۰/۳ س.م.، ۲۳۲ ق. (از ۱/ب تا ۲۳۲/ب)، ۱۹ س.، اوراق مجدول بشنگرف، جلد ترنج دار (با نقش گل و بوتنه)، لبه دار، مجدول.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۲۳۲/ب)

گولپینارلی: ۳: ۳۳۶

۵۷۸ - همان اثر ۲۱۳۸/۶

نستعلیق، بدون نام كاتب، محل و تاريخ كتابت، قطع (مختلف) ۱۷×۹/۵ س.م.، ۴۶ ق. (از ۱۵۷/ب تا ۲۰۲/ب) جلد

میشن قرمز، ترنج دار، لبه دار، مجدول.

آغاز:

من چگویم چون تو میدانی نهان (۱۵۷/ب)

ای کمینه بخششت ملک جهان

انجام:

رنگها یکرنگ (می) کردند ازو (۲۰۲/ب)

صبغه الله هست فم رنگ خو

گولپینارلی: ۲: ۲۱۰

۵۷۹ – لطائف التوحید فی غرائب التفرید ۲۰۸۸/۱۲

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۵/۸) ۱۷/۸×۹/۵ س.م، ۴ ق. (از ۲۶۸/الف تا ۲۷۱/ب)، ۱۷ س.، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول (مرمت شده).

آغاز: بسم... اما بعد بدانکه این کتابیست در امور الهیات... (۲۶۸/ب)

انجام: ... شرح در اسرار سلوک آوردیم مستوفی مطالعه کند حق سبحانه و تعالی توفیق رفیق گرداند بحق محمد و آله تم الرساله فی التاريخ ۱۹۹.

توضیح: گولپینارلی معتقد است که این اثر می تواند یکی از رسائل شاه نعمت الله ولی باشد.

گولپینارلی: ۲: ۱۴۸

۵۸۰ – لغات مثنوی ۲۰۴۲

مؤلف ناشناس

نسخه توضیحاتی در خصوص لغات عربی مثنوی می دهد.

نسخ پخته، محمد بن یحیی بن مؤمن، بدون محل کتابت، ۹۳۴ ه.، قطع (۱۱/۸×۸) ۱۷×۱۲/۲ س.م، ۴۴ ق.، ۱۳ س.

آغاز: این کلمه چند است از لغت های مثنوی و بیانات معنوی که... (۱/ب)

انجام: ... و ویژه زی نشان کی پادشاه

یا رب نگاهدار تو ایمان ان کسی کین خط بخواند و بر من دعا کند

گولپینارلی: ۲: ۱۱۱

۵۸۱ - لغات مثنوی ۲۰۴۱**مؤلف ناشناس**

نسخ (ابیات) واحادیث آخر نسخه (ثلث)، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، (ظ. قرن ۱۰ ه.، قطع (۱۱/۸×۷/۳) ۱۲×۷/۳×۱۷/۳ م.، ۸۹ ق.، ۱۰ س.، جلد میشن قهوه‌ای، ترنج‌دار، لبه‌دار.

آغاز: بسم... (همان) (۱/ب)

انجام: ... العصر روزگار و نماز دیگر. تمت بعون الله (۸۹/ب).

توضیح: در حواشی به خط تعلیق ایضاحاتی از سروری، کمال پاشازاده،... جای گرفته است.

گولپینارلی: ۲: ۱۱۰

۵۸۲ - لغات مثنوی ۲۰۴۰**مؤلف ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴×۷) ۱۲/۵×۱۹/۷ م.، ۴۱ ق.، ۱۷ س.

آغاز: همان (۲/ب)

انجام:

چون وحی سیر کند از غیب گوش سران باشاز آن که اذن من الرأس گفت صدر رسل

مستمع او قائل او بی احتیاج زانک الاذن من رأس ای مثاب (۴۱/ب)

گولپینارلی: ۲: ۱۱۰

۵۸۳ - [لغتجه فارسی] ۱۷۳۳/۴**مؤلف ناشناس**

فرهنگ کوچک فارسی است که از حرف ل آغاز می‌شود و تا آخر الفبا ادامه دارد.

تعلیق پخته، بدون نام کاتب و محل کتابت، قطع (۱۳/۳×۹/۵) ۱۳/۵×۱۸/۲ م.، ۳ ق. (از ۱۵/ب تا ۱۵۲/الف)، ۱۵ س.

جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول، عطف و گوشه‌بندها مرمت شده (داخل محفظه قرار دارد)

آغاز: بسم... باب الالف آ وی آنست آ وی آوردست... (۱۵۰/ب)

انجام: ... نیان نیستم نمان مانند لولب (۱۵۲/الف).

گولپینارلی: ۲: ۵۹

۵۸۴ - لغت حلیمی ۱۱۷۳**لطف‌الله بن ابویوسف حلیمی (ف. ۹۹۳ ه.)**

مؤلف از لغت‌نویسان معروف عثمانی است که در استانبول به آموزش شاهزادگان عثمانی اشتغال داشت و از او تألیفات چندیست از جمله «کتاب القاسمیه» (یا فرهنگ حلیمی) که ترکی بفارسیست و «بحرالغرائب» بنظم و نثر در لغت فارسی و عروض و قافیه و بدیع که «قاسمیه» خلاصه‌ای از آنست و «نثارالملک شرح بحرالغرائب». وی در شعر حلیمی تخلص می‌کرد... (نفیسی ۱: ۲۵۸)

بنگرید: صفا ۴: ۱۱۳؛ معجم مؤلفی الشیعه ۱۶۷؛ کشف‌الظنون: ۲۲۵

تعلیق مایل به سیاق، مصطفی، بدون محل کتابت، ۴ شوال ۹۵۲ ه.، قطع (۱۵/۸×۱۰/۲) ۲۰/۴×۱۴/۸ س.م.، ۹۱ ق.، ۲۱ س.، جلد میشن (روکش ابری)، عطف میشن.

آغاز: باب‌الالف آسا اسنمک... (۱/ب)

انجام: ... پیوزیدن کز نمک واللّه اعلم (۱۲۵/الف).

توضیح: ۴ ورق اول ناقص است.

گولپینارلی: ۳: ۴۳۲

۵۸۵ - [لغت عربی به فارسی] ۳۱۵۹**مؤلف ناشناس**

اثر لغت عربی به فارسی می‌باشد و اوراقی چند از آغاز نسخه ناقص است.

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.)، قطع (۱۵/۸×۱۰/۲) ۲۰/۴×۱۴/۸ س.م.، ۹۱ ق.، ۹ س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه‌بندها میشن، لبه‌دار.

آغاز: ... و پارسی هر باب بفصلی در آخر ان باب آورده شد مطلوب بسهولت حاصل آید واللّه اعلم بالصواب (۱/الف)

انجام: ... ناجی خلاص یابنده و شتابنده (۹۱/الف).

گولپینارلی: ۳: ۱۲۴

۵۸۶ - [لغت عربی به فارسی] ۳۱۶۰**مؤلف ناشناس**

نسخ (لغت‌ها) و تعلیق (معادل‌های فارسی)، بدون نام کاتب، قسطنطنیه، دهم شعبان ۸۷۸ ه.، قطع (۱۷×۱۰)

۲۱/۵×۱۵ س.م.، ۱۶۲ ق.، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن)، فرسوده و بیدخورده.

آغاز: ...اسود میان دل سود اسود سخت سیاه... (الف/۱)
 انجام: ...یهودی یکی مرد جهود یهودیه یکی زن جهود (الف/۱۶۲).
 توضیح: اوراقی از آغاز ناقص است و در ورق اول با مداد عبارت «مقدمه الادب تالیف محمود الزمخشری» نوشته شده است.

گولپینارلی: ۳: ۱۲۵

۵۸۷ – [لغت فارسی به ترکی] ۷۱ (اختصاصی گولپینارلی)

مؤلف ناشناس

تعلیق شبیهه سیاق، بدون نام کاتب و محل کتابت، غره ذی القعدة ۸۷۵ ه.، قطع (۱۳/۵×۷/۹) ۱۳×۱۷/۱ س.م.، ۳۵ ق.، ۷ س.، بدون جلد.

آغاز:	... خاموش شود	تن زند	پاسخ دهد
انجام:	پدرش	پدرت	جواب ویره
توضیح:	آتاسی	آتاک	پدرم
		اتم	والله اعلم

توضیح: اوراقی چند از آغاز نسخه ناقص است.

۵۸۸ – [لغت فارسی به ترکی] ۷۲ (اختصاصی گولپینارلی)

مؤلف ناشناس

با توجه به اینکه در نسخه از لغت نامه های کمال پاشازاده و حلیمی صحبت شده شکی باقی نمی ماند که اثر بعد از این دو کتاب تألیف گردیده است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۳×۷) ۱۱×۱۶ س.م.، ۴۵ ق.، مختلف السطور، بدون جلد.

آغاز: ...ترکش که آنوکه کمره و بالچق داشیرلر... (الف/۱)

انجام: ...سیستان بر مملکتدور (ب/۴۵).

توضیح: اوراقی چند از آغاز نسخه ناقص است.

۵۸۹ – [لغت فارسی به عربی] ۲۹۰۶/۳

مؤلف ناشناس

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۲×۱۸) ۱۶×۱۱ س.م.، ۹۷ ق. (از الف/۱ تا ۱۰۷)

الف) آهارزده و ضخیم، جلد ترنج‌دار، مجدول (بشکل جنگ)
 آغاز: بسم... الحمد لله على سوابغ الایة المتسابقه افواجا... (الف/۱۱)
 انجام: ...و این قدر درین باب کفایتست باقی از خویشتن استنباط کنند والسلام (الف/۱۰۷)

گولپینارلی: ۳: ۸۳

۵۹۰ - [لغت منثور عربی به فارسی] ۳۱۶۳/۱

مؤلف ناشناس

نسخ خام (مشکول)، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴×۸) ۲۱/۲×۱۴ س.م، ۲۹ ق. (از ۱/ب تا ۲۹/ب)، بدون جلد.
 آغاز: بسم... حمد و ثنا بر مبدع بی مثال ... (الف/۱)
 انجام: ...یوم و لیل روز و شب ابتدا و انتها اول و آخر (الف/۲۹)

گولپینارلی: ۳: ۱۲۸

۵۹۱ - لغت نعمه الله ۳۱۶۵

نعمه الله بن احمد بن مبارک روشنی زاده رومی (ف. ۵۹۶۹ .)

مؤلف مدتی در کتابخانه زاویه امیر بخاری (در استانبول) شغل کتابداری داشت و در همان هنگام درگذشته است. وی این اثر را (که فرهنگ فارسی به ترکی است) در سال ۹۴۷ هجری تألیف کرده و بطوریکه خود در مقدمه آورده، آن را با استفاده از چند لغت‌نامه فارسی و در ۳ قسمت تنظیم کرده است. (۱) مصادر (۲) قواعد زبان دری (۳) اسم‌های جامد و مشتق. حاجی خلیفه عنوان را بصورت «نعمه الله فی لغه الفرس» (بند ۱۹۶۵) ضبط کرده است. (صفا ۱/۵: ۳۹۲-۳۹۳)
 بنگرید: منزوی ۳: ۲۰۲۰-۲۰۲۲؛ عثمانلی مؤلف‌لری ۱: ۹۱؛ سجل عثمانی ۴: ۵۷۴؛ هدایت‌العارفین ۲: ۴۹۷
 تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.)، قطع (۱۲/۳×۷) ۱۴/۳×۹/۴ س.م، ۱۹۹ ق. (از ۱/ب تا ۱۹۹/ب)، ۲۱ س.، اوراق مجدول مطلقاً، رطوبت دیده، جلد میشن.
 آغاز: بسم... حمد بی قیاس و شکر باسپاس ان مالک بی همتایرا که... (الف/۱)
 انجام: ...یویو یویمل قوشی یویه آرزومند یهه مثله یهره مثله (الف/۱۹۹).
 توضیح: از کهن ترین نسخه‌های این اثر در دارالکتب قاهره (۹/۵) مضبوط است که در حیات مؤلف (۹۶۰ هج) استنساخ شده.

گولپینارلی: ۳: ۱۲۸

۵۹۲ - همان اثر ۳۱۶۶

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.)، قطع (۱۶×۱۰/۲) ۲۰/۵×۱۴/۵ س.م.، ۱۶۳ ق.، ۱۹ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد مقوا (با عطف میشن)

آغاز: همان

انجام: همان

گولپینارلی: ۳: ۱۲۹

۵۹۳ - همان اثر ۱۶۹۲

نستعلیق، بوستان بن عبدالحلیم المولوی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۳×۸) ۱۷/۵×۱۲/۳ س.م.، ۱۳۱ ق.، ۱۵ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، با گوشه‌بند.

آغاز: بسم...سزای ثنای بی‌حد و لایق سپاس بی‌قیاس وجود خدایست که باعتبار غیب هویت و لاتعینش مطلق از حصر... (۱/ب)

انجام: ...با آن وجود مطلق یکانه متحد شود تا ز خود بشنود نه از من و تو لیس فی الدار غیرنا دیار ختم ختامه مسک تمت الرساله (۱۳۱/ب).

گولپینارلی: ۲: ۴

۵۹۴ - همان اثر ۱۷۱۱

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۸×۸) ۱۸/۸×۱۲/۲ س.م.، ۱۰۲ ق.، ۱۷ س.، جلد عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز: همان (۱/الف)

انجام: همان (۲/الف)

توضیح: در ورق ۱۰۲ اجازت تدریس به قطب‌الدین محمد جای دارد و در اوراق ۱۰۵/ب تا ۱۰۷/الف نیز تخمینی از یک غزل حافظ که توسط ناطقی (شاعر قرن دهم) صورت گرفته و دو غزل فارسی شاعری بنام قطبی (از شعرای قرن دهم) قرار گرفته است.

گولپینارلی: ۲: ۱۹

۵۹۵ - لمحات فی شرح اللمعات ۱۴۲ (نمایشگاه)**یار علی شیرازی (ف. ۸۱۲ ه. .)**

اثر شرح «لمعات» است که یکی از آثار عرفانی فخرالدین ابراهیم بن شهریار عراقی (متوفی بسال ۶۸۸ ه. .) می باشد. شارح از عارفان قرون ۸ و ۹ هجری است. در «عثمانلی مؤلفری» (۲: ۱۵۶۴) آمده که یار علی شیرازی اثری دیگر بنام «کتاب المقاصد الناجیه فی المبدأ والمعاصی و المعاد» نیز دارد که از سوی عبدالمجید سیواسی، از پیروان طریقت خلوتیه به ترکی برگردانده شده است. یار علی این اثر را در سال ۸۱۲ هجری فراهم آورده است.

بنگرید: منزوی ۱/۲: ۱۳۴۴؛ معجم مولفی الشیعه ۲۴۲

تعلیق، محمد بن حسن القمی، بدون محل کتابت، ۲۳ رمضان ۸۶۵ ه. .، قطع (۱۲/۶×۵/۷) ۱۷/۵×۱۰/۳ س.م.، ۱۵۳ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۱۷ س.، اوراق مجدول، جلد میشن، مجدول (ضربی)، ترنج دار، لبه دار.

آغاز: سزای ثنای بی حد و لایق سباسبی قیاس وجود مقدس خدایراست که باعتبار هویت... (۲/ب)

انجام: تا زخود بشنود نه از من و تولیس فی الدار غیرنا دیار (۱۵۳/الف)

تمت الكتاب اللمحات فی شرح اللمعات

توضیح: در ورق ۱۵۵/ب تاریخ درگذشت خواجه نصیر طوسی (۶۷۲ هجری) در چهار سطر درج شده است. قدیمی ترین نسخه «لمحات» در کتابخانه روضاتی اصفهان قرار دارد که ۴ سال پس از درگذشت شارح استنساخ شده است.

۵۹۶ - لمحات لمعات بحرالمثنوی ۲۰۹۲**علمی دده**

[اطلاعی از سرگذشت شارح بدست نیامد]

اثر شرح جزیره مثنوی است که توصیفش پیش از این گذشت.

تعلیق، ابوبکر بن عثمان، بدون محل کتابت، ۲۱ ربیع الاول ۱۰۲۹ ه. .، قطع (۱۲/۵×۶/۵) ۱۶/۸×۱۱ س.م.، ۱۳۷ ق.، ۱۷ س.، اوراق مجدول، ابیات مثنوی در داخل جداول قرمز.

آغاز: بسم... حمد بی حد و ثنای لایعداول حی بی زواله که... (۱/ب)

انجام: ...توفیق حقه رفیق اولور آلت حقه سعی ایتمک... المسمی بشرح جزیره المثنوی المکنی بلمحات لمعات بحرالمعنوی (۱۲۷/الف).

گولپینارلی: ۲: ۱۵۲

۵۹۷ - همان اثر ۲۰۹۳

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۲ ه.)، قطع (۱۲×۶) ۱۷/۸×۱۱/۲ س.م.، ۱۷ س.، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای)، عطف میشن، لبه‌دار.

آغاز: همان

انجام: همان

گولپینارلی: ۲: ۱۵۳

۵۹۸ - لمعات ۲۱۷۹/۷**فخرالدین ابراهیم بن شهریار عراقی (۶۱۰-۶۸۸ ه.)**

عراقی یکی از بزرگترین شعرای غزلسرای ایران و یکی از عرفای بزرگ این سرزمین است. وی در عنفوان جوانی به هندوستان رفت و سپس در قونیه رحل اقامت افکند و تحت ارشاد شیخ معروف صوفی یعنی صدرالدین قونوی (متوفی به سال ۶۷۲ ه.) درآمد و از دروس آن شیخ در باب «فصوص‌الحکم» ابن عربی برای «لمعات» خود الهام گرفت (اته ۱۷۷)

گویند عراقی پس از تدوین «لمعات» (که کتابی معروف و از امهات مؤلفات در تصوف است و انشای عاشقانه بسیار لطیفی دارد) آن را پیش صدرالدین قونوی برده و از وی اجازت انتشار گرفته است. (نفیسی ۱: ۱۶۳)

در این کتاب که از ۲۸ لمعه ترتیب یافته است از مراتب عشق سخن می‌رود و مؤلف در تهیه آن به «السوانح فی معانی‌العشق» احمد غزالی نیز توجه داشته است.

بنگرید: منزوی ۱/۲: ۱۳۴۴-۱۳۴۵؛ صفا ۳: ۱۱۹۶-۱۱۹۸؛ تذکره دولتشاه ۱۶۱-۱۶۳؛ کلیات عراقی (مقدمه نفیسی)

تهران ۱۳۳۵؛ ذریعه ۱۸: ۳۴۲؛ منزوی، (نسخه‌های پاکستان) ۳: ۱۸۴۰

تعلیق، درویش ابراهیم، بدون محل کتابت، ۱۰۳۳ ه.، قطع (مختلف) ۱۳×۱۹/۹ س.م.، ۲۱ ق. (از ۱۸۳/ب تا ۲۰۳/الف)، سرعنوانها بشنگرف، جلد مقوا ترنج‌دار، عطف و گوشه‌بندها میشن (مرمت شده)

آغاز: الحمد لله الذی نور وجه حبیبه بتجلیات الجمال فتألمنه نورا... (۱۸۳/ب)

انجام:

کی بود ما ز ما جدا مانده   من و تو رفته و خدا مانده (۲۰۳/الف)

گولپینارلی: ۲: ۲۵۹

۵۹۹ - همان اثر ۲۰۸۸/۵

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۵/۸) ۱۷/۸×۹/۵ س.م، ۲۸ ق. (از ۱۵۸/ب تا ۱۸۶/ب)، ۱۷ س.، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول (مرمت شده)

آغاز: همان (۱۵۸/ب)

انجام: همان (۱۸۶/ب)

گولپینارلی: ۲: ۱۴۶

۶۰۰ - لوح محفوظ، جبر و اختیار، فضا و قدر ۱۰۰/۲ (اختصاصی گولپینارلی)

مؤلف ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۵×۱۰) ۲۱×۱۴/۵ س.م، ۳ ق. (از ۵/ب تا ۷/ب)، ۱۸ س.، جلد مقوا.

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین... اما بعد درویشان درخواست کردند که در بیان لوح محفوظ... (۵/ب)

انجام: ... و در جبر و اختیار بحثی زیادت ازین نکنم و نتوانستم کرد باشد که درین رساله که می آید کرده آید واللّه علم بالصواب (۷/ب).

۶۰۱ - لیلی و مجنون ۲۵۵۷

عبدالله هاتفی جامی (ف. ۹۲۷. ه.)

[یاد او در شماره ۱۳۴ گذشت]

تعلیق، حاج عارف بخاراوی زاده، بدون محل کتابت، محرم ۱۲۵۵ ه.، قطع (۱۵×۸/۲) ۲۱/۲×۱۴/۸ س.م، ۶۵ ق.، ۱۵ س.، بدون جلد (در محفظه ای قرار دارد)

آغاز: بسم...

این نامه که خامه کرد بنیاد توفیق قبول روزیش باد (۱/ب)

انجام:

کردند ندا ازین کهن دیر احسنت احسنت تم بالخیر (۶۵/الف)

توضیح: کهن ترین نسخه های این اثر بترتیب در موزه بریتانیا (ش ۳۳۱۶ Or.)، دارالکتب قاهره (ش ۱۴۴/ادب فارسی) و سلطنتی (سابق) تهران (ش ۱۱۰۸۰/۱) مضبوط هستند که بترتیب در سالهای ۸۹۲، ۸۹۵ و ۸۹۶ هجری استنساخ شده اند.

گولپینارلی: ۲: ۴۴۵

۶۰۲ - همان اثر ۲۵۵۸

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۷×۷) ۱۹/۷×۱۲ س.م، ۶۸ ق.، ۱۵ س.، جلد میشن
(عطف و گوشه بندها مرمت شده)

آغاز: همان

انجام:

معموره نظم را سراسر با تیغ زیان کنم مسخر (۶۸/ب)

توضیح: ۲۱ بیت از پایان نسخه ناقص است.

گولپینارلی: ۲: ۴۶۶

۶۰۳ - لیلی و مجنون ۲۵۵۶

جمال الدین الیاس بن یوسف نظامی گنجوی (حد ۵۳۰-۵۶۱۴)

[یاد او در شماره ۷۷ گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه.، قطع (۱۷/۲×۱۲/۳) ۲۲/۵×۱۵/۵ س.م، ۶۲ ق. آهارزده و
ته نقش دار، ۱۸ س.، حاوی ۶ مینیاتور بسیار زیبا، جلد میشن، مجدول (فروده)

آغاز:

ای نام تو بهترین سرآغاز بی نام تو نامه کی کنم باز (۱/ب)

انجام:

شد قصه بغایت تمامی المنه الله ای نظامی (۶۲/ب)

توضیح: فهرست نسخه های خطی آثار حکیم نظامی گنجوی در کتابخانه های ترکیه بمناسبت بزرگداشت نهمین
سده تولد شاعر، در ریزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (آنکارا) توسط اصغر دلبری پور تهیه شده که طی آن
۱۹۹ نسخه معرفی گردیده اند.

گولپینارلی: ۲: ۴۴۴

۶۰۴ - مثنوی ۵ (نمایشگاه)

جلال الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴ - ۵۶۷۲)

[یاد او در شماره ۲۹ گذشت]

نسخ سلجوقی، محمد بن عبدالله القونوی الولدی، بدون محل کتابت، رجب ۶۷۷ ه.، قطع ۴۹/۷×۳۲/۲ س.م، ۳۲۵ ق.

آهارزده ابریشمی، (در آغاز هر جلد تذهیبی وجود دارد که از سوی مخلص بن عبدالله الهندی ترصیع یافته است)، ۲۹ س.، ۴ ن.، اوراق مجدول، سرعنوانها بشنگرف (و به قلم ثلث)، جلد میشن، مجدول، ترنج دار، (ضربی مزین به نقش گل و بوته)، لبه دار، با گوشه بند.

آغاز دفتر اول (دیباچه): هذا کتاب المثنوی و هو اصول اصول اصول الدین فی کشف اسرار الوصول والیقین... (ب/۶)

انجام دفتر اول (دیباچه): ... و هذا دعاء لایرد... و حسبنا الله و نعم الوکیل (۷/الف)
آغاز دفتر اول (متن):

بشنو این نی چون شکایت می کند از جدا ییها حکایت می کند (۸/ب)
انجام دفتر اول (متن):

صبر آرد آرزو را نه شتاب صبر کن واللّه اعلم بالصواب (۵۲/ب)
آغاز دفتر دوم (دیباچه): هو بسم... بیان بعضی از حکمت تأخیر این مجلد... (۵۵/ب)
انجام دفتر دوم (دیباچه): ... یحبهم تمامست یحبونه کدامست (۵۷/الف)
آغاز دفتر دوم (متن):

مدتی این مثنوی تأخیر شد مهلتی بایست تا خون شیر شد (۵۷/ب)
انجام دفتر دوم (متن):

قوم دیگر نابذیرا ترش و خام ناقصان سرمدی تم الکلام (۹۷/الف)
آغاز دفتر سوم (دیباچه): بسم... الحکم جنود الله یقوی بها ارواح المریدین... (۱۰۰/ب)
انجام دفتر سوم (دیباچه): ... فمن بذله بعد ما سمعه فانما اثمه علی الذین یبدلونه ان الله سمیع علیم (۱۰۹/الف)
آغاز دفتر سوم (متن):

ای ضیاء الحق حسام الدین بیار این سوم دفتر که سنت شد سه بار (۱۰۹/الف)
انجام دفتر سوم (متن):

کر تو خواهی باقی این گفت و گو ای اخی در دفتر چارم بجو (۱۵۱/ب)
آغاز دفتر چهارم (دیباچه): بسم... الظعن الرابع الی احسن المربع و احل المنافع... (۱۶۲/الف)
انجام دفتر چهارم (دیباچه): ... و صلی الله علی محمد و علی جمیع الانبیاء و المرسلین یا رب العالمین (۱۶۳/الف)
آغاز دفتر چهارم (متن):

ای ضیاء الحق حسام الدین توی که گذشت از مه بنورت مثنوی (۱۶۳/ب)
انجام دفتر چهارم (متن):

آینه نبود منافق باشد او آینه جنین آینه تا توانی مجو (۲۰۷/ب)

آغاز دفتر پنجم (دیباچه): بسم... این مجلد پنجم است از دفترهای مثنوی... (۲۱۱/ب)
 انجام دفتر پنجم (دیباچه): ... حقیقه الوصول الی الله فمن کان یرجو لقاءربه... و سلم تسلیم (۲۱۱/ب)
 آغاز دفتر پنجم (متن):

شه حسام الدین که نور انجمست طالب آغاز سفر پنجمست (۲۱۲/ب)
 انجام دفتر پنجم (متن):

زان نشد فاروق را زهری کزند که بذ آن تریاق فاروقیش قند (۲۶۵/ب)
 آغاز دفتر ششم (دیباچه): بسم... مجلد ششم از دفترهای مثنوی... (۲۶۸/ب)

انجام دفتر ششم (دیباچه): ... ما حجب به المحجوبین آمین یا رب العالمین (۲۷۰/الف)
 آغاز دفتر ششم (متن):

ای حیات دل حسام الدین بسی میل می جوشد بقسم سادسی (۲۷۰/ب)
 انجام دفتر ششم (متن):

در دل من آن سخن زان میمنهست زانک از دل جانب دل روزنهست (۳۲۵/ب)

توضیح: از قید کتابت بر می آید که مستسخ نسخه را از نسخه اصل استنساخ کرده و آن را در چند نشست و در حضور حسام الدین چلبی و سلطان ولد به حضرت مولانا خوانده است. این نسخه تنها نسخه ای است که از روی مسوده مثنوی که توسط حسام الدین چلبی نوشته شده و خود مولانا اصلاحاتی در آن داده (و نشانی از آن باقی نمانده) فراهم گردیده است. پروفیسور نیکلسون در ترجمه مثنوی ابتدا نسخه ای دیگر را بعنوان نسخه اصل گرفته بود؛ بعداً با توجه به یادآوری پروفیسور ریتر به نسخه موصوف دسترسی می یابد و ترجمه خود را بر اساس آن انجام می دهد. چون اصلاحاتی که در نسخه با قلم قرمز صورت گرفته در عکسبرداری معلوم نمی شد، نیکلسون نتوانست آن اصلاحات را مورد توجه قرار بدهد؛ مثلاً بیت زیر:

جمله شاهان پست پست خویش را جمله خلقان مست مست خویش را

پس از اصلاح به شکل:

جمله شاهان بنده بنده خودند جمله خلقان مرده مرده خودند

در آمده بود که در ترجمه نیکلسون به همان صورت اول دیده می شود.

گولپینارلی در ترجمه مثنوی که از سوی وزارت فرهنگ ترکیه منتشر شده، این نسخه را بعنوان نسخه اصل بکار برده است.

وزارت فرهنگ ترکیه به چاپ این نسخه (از طریق عکسبرداری) اقدام کرده و آن را به همان شکل و در همان اندازه در سال ۱۹۹۴ میلادی منتشر ساخته است.

۶۰۵ - همان اثر ۱۴۵۷ (نمایشگاه)

نسخ سلجوقی، علی بن محمود الاقلیدی، بدون محل کتابت، ۷۱۴ ه.، قطع (۲۴/۷×۱۸) ۲۵×۳۴ س.م.، ۳۰۱ ق. آهارزده و ته نقش دار، ۲۳ س. (دو بیت در هر سطر)، اوراق مجدول بشنگرف، جلد ترنج دار (ضربی)
آغاز: همان (۱/ب) و (۲/الف)
انجام:

در دل من این سخن زان میمنست زانک از دل جانب دل روزنست (۳۰۱/الف)

توضیح: این نسخه ۴۲ سال پس از درگذشت مولانا و ظرف سه ماه استنساخ شده است. نسخه با تتمه ولدیه و با بیت:

رو بسوی اصل خود همچون خلیل بکندر از استاره و چرخ چونیل (۳۰۱/ب)

به پایان می رسد. پس از این بیت با خطی خام به سه بیت دیگر از تتمه ولدیه جای داده شده است.

۶۰۶ - همان اثر ۱۱۷۷ (نمایشگاه)

نسخ سلجوقی، عثمان بن عبدالله، بدون محل کتابت، ۲۵ رمضان ۷۲۳ ه.، ۳۱۸ ق. آهارزده و ته نقش دار، ۲۵ س. (دو بیت در هر سطر)، اوراق مجدول بشنگرف، سرعنوانها بشنگرف و نسخ جلی، جلد مجدول، ترنج دار، با گوشه بند (ضربی)، این جلد در سال ۱۳۹۶ هجری توسط نجم الدین اوکتای ساخته شده است.
آغاز: همان

انجام: اللهم اغفر لمن طالع منه... تم المثنویات المعنویات بعون الله و حسن توفیقه

توضیح: در ورق ۱۶۰/ب حاشیه ای به امضای علائی شیرازی وجود دارد. در تصحیحات اشاره به نسخه قدیم و نسخه اصل شده که همان نسخه شماره ۵۱ می باشد و مقصود از نسخه ناظم که بدان نیز اشاره رفته، نسخه ای است که سلطان ولد با تمسک به دستنویس مثنوی فراهم آورده است. در ورق ۲/الف طی ۱۸ سطر به قسمتی از «معارف» سلطان العلماء جای داده شده است. نسخه از سوی عثمان المولوی جهت استفاده سید علائی بن سید محبی الشیرازی و پس از وی برای استفاده دیگران وقف کتابخانه درگاه مولانا گردیده است.

۶۰۷ - همان اثر ۱۱۱۳ (نمایشگاه)

نسخ سلجوقی، حسن بن عثمان المولوی، بدون محل کتابت، رجب ۷۷۳ ه.، قطع (۴۹/۱×۳۰) ۳۶/۵×۵۶/۲ س.م.، ۱۹۸ ق.، ۳۹ س. (دو بیت در هر سطر)، اوراق مجدول، سرعنوانها مذهب، جلد میشن، مجدول (روکش پارچه ای)، مجدول، ترنج دار، لبه دار.

آغاز: همان (۱/الف - ۵/ب)

انجام: برابر نسخه ۵۱ (۱۹۸/ب)

توضیح: این نسخه که برای شرف‌الدین امیر ساتی وزیر سلجوقی نوشته شده از نقطه نظر خط و تذهیب یک شاهکار بحساب می‌آید. در ورق ۱۹۲/الف تتمه سلطان ولد قرار دارد. در نسخه علاوه بر تتمه ولدیه رساله‌ای قرار دارد که با عبارت «بسم... مولانا بهاء‌الدین‌الولد رضی‌الله عنه فرمود که اگر ما را نه این علمها...» شروع می‌شود. سپس رساله‌ای در صفات خدا جای دارد که با عبارت: «بسم... درخواست کرد دوستی مخلص که در سروری وفایی بود...» شروع و به عبارت «زیرا که ولی... او را او کرد و الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی سیدنا و آله الطاهیرین» ختم می‌شود. در ورق ۱۹۶/ب عبارتی به تعلیق شکسته در خصوص وفات امیر تیمور دیده می‌شود.

۶۰۸ - همان اثر ۵۳ (نمایشگاه)

نسخ سلجوقی، حسن بن احمد بن القومی (قلم از صفحه ۷۷ به بعد عوض می‌شود و معلوم می‌گردد که خطاط دیگری انجام استنساخ را عهده‌دار شده است)، بدون محل کتابت، ۷۸۴ هـ.، قطع (۳۳/۲×۲۳/۹) ۴۲/۶×۳۰/۳ س.م.، ۴۲۵ ص. آهارزده و ته‌نقش‌دار، ۳۳ س. (دو بیت در هر سطر)، اوراق مجدول بشنگرف، جلد میشن، ترنج‌دار، لبه‌دار (مرمت شده)

آغاز (دفتر اول): بسم...

بشنو از نی چون شکایت می‌کند از جداییها حکایت می‌کند (ص ۲)

انجام (دفتر اول):

صبر آرد آرزو را نی شتاب صبر کن واللّه اعلم بالصواب (ص ۶۹)

توضیح: در صفحات ۷۰-۷۱، دیباچه دفتر دوم و متن این دفتر تا صفحه ۱۱۵ جای گرفته است. دیباچه دفتر سوم در صفحات ۱۱۶-۱۱۸ و متن این دفتر تا صفحه ۱۹۶ ادامه دارد. در پایان صفحه ۱۹۶ تتمه قرار دارد. پس از وقف نامه‌ایکه در صفحات ۱۹۷-۱۹۸ جای گرفته دیباچه دفتر چهارم (صفحات ۱۹۹-۲۰۰) و متن این دفتر (تا صفحه ۲۶۳) قرار دارد. دیباچه دفتر پنجم در صفحات ۲۶۵-۲۶۶ و متن این دفتر در صفحات ۲۶۷ تا ۳۴۰ جای گرفته است. پس از وقف‌نامه دیباچه دفتر ششم در صفحات ۳۴۳-۳۴۴ و متن این دفتر در صفحات ۳۴۵-۴۲۵ قرار دارد. توضیحاتی که در نسخه داده شده با نسخه شماره ۵۱ مطابقت دارد.

۶۰۹ - همان اثر

نسخ سلجوقی، (دیباچه‌ها به ثلث) حسن بن حسین مولوی، بدون محل کتابت، ۷۸۷ هـ.، قطع (۱۸×۱۳/۸) ۲۴/۸×۱۷/۷ س.م.، ۲۵ س. (دو بیت در هر سطر)، سرعنوانها بشنگرف (و به ثلث)، جلد میشن سیاه (جدید)

آغاز: برابر نسخه ۵۱

انجام: برابر نسخه ۵۱

۶۱۰ - همان اثر ۵۴ (نمایشگاه)

نسخ پخته، خاکی البایزیدی، بدون محل کتابت، ۲۴ ربیع الاخر ۷۹۱ ه.، قطع (۲۶/۵×۱۶/۴) ۲۰/۲×۵۲/۲ س.م، ۵۴۳ ص. آهارزده، ۲۹ س. (دو بیت در هر سطر)، (تعداد سطر و رنگ قلم در مقدمه ها مختلف است)، اوراق مجداول مطلاً، سرعنوانهابه قلم ثلث و مذهب، جلد میشن، مجداول، ترنج دار، (ضربی، نقش گل و بوته)
آغاز: برابر نسخه ۵۱

انجام:

صبر آرد ارزو را نه شتاب   صبر کن واللّه اعلم بالصواب (ص ۸۳)

توضیح: دیباچه دفتر اول در صفحات ۱-۲ قرار دارد. دیباچه دفتر دوم در صفحات ۸۴-۸۵ و متن این دفتر در صفحات ۸۶ تا ۱۵۹ جای گرفته است. دیباچه دفتر سوم در صفحات ۱۶۱-۱۶۳ و متن این دفتر در صفحات ۱۶۴ تا ۲۶۲ قرار دارد. دیباچه دفتر چهارم در صفحات ۲۶۳-۲۶۴ و متن آن در صفحات ۲۶۵ تا ۳۴۳ جای دارد. دیباچه دفتر پنجم در صفحات ۳۴۴-۳۴۵ و متن این دفتر در صفحات ۳۴۷ تا ۴۳۹ قرار گرفته است. دیباچه دفتر ششم در صفحات ۴۴۱-۴۴۲ و متن آن در صفحات ۴۴۳ تا ۵۴۳ جای دارد.
 تذهیب های این نسخه از سوی کاتب فراهم آمده است.

۶۱۱ - همان اثر ۲۰۰۵

نستعلیق (فقط جلد سوم به نسخ پخته)، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۸۰۱ ه.، (قید کتابت در پایان مجلد دوم درج شده است)، قطع (۲۲/۵×۱۱/۸) ۲۷/۵×۱۷ س.م، ۲۸۹ ق.، ۲۹ س. (فقط جلد سوم ۱۷ سطر)، جلد میشن قهوه ای، ترنج دار (با نقش گل و بوته)، لبه دار، مجداول (مرمت شده)

آغاز دفتر اول (دیباچه): بسم... هذا کتاب المثنوی و هو اصول اصول الدین... (۷۵/ب)
آغاز دفتر اول (متن):

بشنو از نی چون حکایت می کند   از جدا بیها شکایت می کند (۷۶/الف)

انجام (دفتر اول):

صبر آرد ارزو رانی شتاب   صبر کن واللّه اعلم بالصواب

تمام شد دفتر اول مثنوی در فلک سلوک خورشید (کذا) معنویست و کهنه بوشان صامع قدس را خلعت زیبا... (۱۵۰/الف)

آغاز (دفتر دوم):

مدتی این مثنوی تأخیر ش   دمهلتی بایست تا خون شیر شد (۱۵۹/ب)

انجام (دفتر دوم):

قوم دیگر نابدیرا ترش و خام
 ناقصان سرمدی تم الکلام
 بیامزرد خدای این نیکرایی
 که این غمکین کند از دل دعائی

تمام شد مجلد ثانی از دفترهای مثنوی و بینات معنوی بعون الله و حسن توفیقه فی غره ربیع الاول سنه احدی و ثما
 نمایه (۲۲۴/ب)
 آغاز (دفتر سوم):

ای ضیاءالحق حسام الدین بیار
 این سیوم دفتر که سنت شد سه بار (۲۲۹/الف)
 انجام (دفتر سوم):

گر تو خواهی باقی این گفت و گو
 ای اخی در فتر چارم بجو (۳۲۳/الف)
 آغاز (دفتر چهارم):

ای ضیاءالحق حسام الدین تویی
 که گذشت از مه بنورت مثنوی (۳۲۵/ب)
 انجام (دفتر چهارم):

عرس حی و حرح ای ذولباب
 فهم کن والله اعلم بالصواب (۳۹۶/ب)
 آغاز (دفتر پنجم):

شه حسام الدین که نور انجم است
 طالب آغاز سفر پنجم است (۴۰۲/الف)
 انجام (دفتر پنجم):

زان نشد فاروق را زهری کزند
 کی بدان تریاق فاروقیش قند (۴۸۰/ب)
 آغاز (دفتر ششم):

ای حیات دل حسام الدین بسی
 میل می جوسد بقسم (بسوی) سادسی (۴۹۱/ب)
 انجام (دفتر ششم):

آب جانرا ریز اندر بحر جان
 تا شوی دریای بی حد و گران

تم الکلام بعون الملک العلام والحمد لله رب العالمین والصلوة علی محمد و آله اجمعین الطاهرین (۵۸۲/ب)
 توضیح: در این نسخه، مثنوی از ورق ۷۵/ب آغاز می شود و پیش از آن به اشعار شاعرانی چون کمال خجندی، عراقی، سعدی، عطار، بعضی از مصنفات نجم الدین عمر نسفی و سید شریف و نیز به ادعیه و بویژه به منتخباتی از دیوان کبیر و نیز حوادثی که طی سالهای مختلف اتفاق افتاده (مانند وبای سمرقند در سال ۸۳۹) جای داده شده است. در این قسمت همچنین دعائی از امام جعفر صادق علیه السلام وجود دارد که به نام دعای استفتاح مشهور است.

۶۱۲- همان اثر ۵۹۱۹

تعلیق (دیباچه‌ها به ثلث)، مصطفی بن مسعود، بدون محل کتابت، شعبان ۸۲۹ ه.، قطع (۲۲×۱۵) ۲۵×۱۷/۵ س.م.، ۲۷۹ ص.، ۲۷ س.، جلد مقوا (روکش کاغذی)، عطف میشن.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: برابر نسخه ۵۱ (۲۷۹/ب)

توضیح: اوراق در دفاتر ششگانه بصورت انفرادی شماره‌گذاری شده‌اند. نسخه نواقصی در دفتر دوم (۳۶۰ بیت) دارد و دفتر پنجم فاقد دیباچه است (فقط کسی بعدا با خطی دیگر دیباچه را در ورق اول نگاشته است). در پایان این نسخه وصیت مولانا به خط نسخ و بشرح زیر کتابت یافته است: وصیت حضرت خداوندگار اعظم قدسناالله بسرّالمعظم بدستخط مبارک اشرفشان یافت شد: «اخوانی اخوانی احفظوا منی هذه الوصیه لا تکونو (کذا) فی قید دوله و فضیله و لکن کونوا فی قید ان یفتح قلوبکم» وصیت حضرتش در وقت رحلت اوصیکم بتقوی الله...»

گولپینارلی: ۳: ۳۹۱

۶۱۳- همان اثر ۲۰۰۶

تعلیق، احمد بن احمد المولوی، بدون محل کتابت، ۸۴۰ ه.، قطع (۲۰/۵×۱۳/۲) ۲۵/۸×۱۷/۳ س.م.، ۲۸۰ ق. (از ۱/ب تا ۲۸۰/ب)، ۲۵ س. (دو بیت در هر سطر)، ۴ ن.، سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن، ترنج‌دار، مجدول، کمی فرسوده و رطوبت دیده.

آغاز: برابر نسخه ۵۱ (۲/ب)

انجام: همان (۲۸۰/ب)

توضیح: آغاز و انجام هر کدام از دفاتر همانند سایر نسخه‌هاست.

گولپینارلی: ۲: ۷۲

۶۱۴- همان اثر ۵۵۷۹

تعلیق، بدون نام کاتب، شیراز، ۲۴ جمادی‌الآخر ۸۴۳ ه.، قطع (۱۴/۵×۷/۵) ۱۶×۹/۵ س.م.، ۳۵۴ ق.، مختلف السطور، سرعنوانها بشنگرف، جلد ترنج‌دار، با گوشه‌بند.

آغاز: بسم... (پس از دیباچه)

بشنو این نی چون شکایت می‌کند و ز جداییها حکایت می‌کند (۲/الف)

انجام:

نان و آب و جامه و دارو (و) خواب (۳۵۴/ب)

ماهیانرا نقد شد از عین آب

توضیح: نسخه از آغاز ناقص است.

گولپینارلی: ۳: ۳۴۳

۶۱۵ - همان اثر ۵۶ (نمایشگاه)

در آغاز هر دفتر صفحه‌ای مذهب وجود دارد که در آن تعداد ابیات آن دفتر درج گردیده است. تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، محرم ۱۸۴۶ ه.، قطع (۱۷/۵×۱۰/۸) (۱۷/۵×۱۰/۸) ۲/۸×۲۴/۸ س.م.، ۲۹۵ ق. ته‌نقش‌دار و آهارزده، اوراق مجدول مطلقاً، سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن، ترنج‌دار (ضربی)، مجدول، لبه‌دار، با گوشه‌بند. آغاز: برابر نسخه ۲۰۰۵ (۲/الف)

انجام: ... تم‌الکتاب بعون‌الملک‌الوهاب والصلوة علی نبیه محمد و آله‌الطیبین و عترته‌الطاهرین

۶۱۶ - همان اثر ۵۷ (نمایشگاه)

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۸۹۷ ه.، قطع (۱۷/۳×۱۲) (۱۷/۳×۱۲) ۲/۹×۱۷/۲ س.م.، ۵۸۸ ص.، ۲۵ س. (دو بیت در هر سطر)، کاغذ آهارزده، اوراق مجدول، سرعنوانها به نسخ جلی و بشنگرف، جلد ترنج‌دار (ضربی) بانقش گل و بوته، لبه‌دار (حاوی نیم ترنج) آغاز:

بشنو این نی چون حکایت می‌کند
از جدااییها شکایت می‌کند
کز نیستان تا مرا بریده‌اند
از نفیرم مرد و زن نالیده‌اند

انجام:

قصه کوتاه کن که رفتم در حجاب
هین خمش والله اعلم بالصواب

۶۱۷ - همان اثر ۲۰۲۰

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. اواخر قرن ۸ و یا اوایل قرن ۹ ه.)، قطع (۲۴/۱×۱۸/۲) ۵/۲۲×۳۰/۶ س.م.، ۲۸۸ ق. آهارزده، ۲۵ س.، ۴ ن.، اوراق مجدول و سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن، ترنج‌دار (با نقش گل و بوته)، قسمت داخلی هر دو طرف مذهب به سبک سلجوقی. آغاز:

بشنو این نی چون شکایت می‌کند
از جدااییها حکایت می‌کند (۲/ب)

انجام:

در دل من آن سخن زان میمنه است   زانک از دل جانب دل روزنه است (۲۸۸/ب)
توضیح: حاوی دیباچه های معلوم بوده، نوشته اوراق محتوی این دیباچه ها مطاباً و مجدول است. اشتباهاتی در شماره گذاری صفحات دیده می شود.

گولپینارلی: ۲: ۸۵؛ منزوی ۴: ۳۱۶۴ (شاید همین نسخه باشد)، فیلم در دانشگاه ش ۳۰

۶۱۸ - همان اثر ۶۴ (نمایشگاه)

تعلیق پخته، (قلم دفتر هفتم متفاوت با شش دفتر اول و به تعلیق خام است)، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه.)، قطع (۱۸/۸×۱۲) ۲۸/۸×۱۶ س.م.، ۷۴۶ ص. ته نقش دار و آهارزده، ۱۹ س. (دو بیت در هر سطر)، اوراق مجدول مطاباً بشنگرف و آبی، جلد میشن، مجدول، ترنج دار، لبه دار (نیم ترنج)، با گوشه بند.
آغاز (دفتر اول):

بشنواز نی چون حکایت می کند   از جدا بیها حکایت می کند (ص ۵) **انجام (دفتر ششم):**

قصه کوتاه کن که رفتم در حجاب   همین خمش واللّه اعلم بالصواب (ص ۷۴۶)

آغاز (دفتر هفتم): بسم...

ای ضیاء الحق حسام الدین سعید   دولتت پاینده فقرت بر مزید (ص ۷۵۲)

انجام (دفتر هفتم):

خود وکیل ... ای وکیل   مدعا اینست ای نعم الوکیل (ص ۸۰۳)

توضیح: نسخه حاوی دفتر هفتم مثنوی نیز است که بعضی به غلط به مولانا نسبت می دهند.

۶۱۹ - همان اثر ۵۴۵

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه.)، قطع (۱۵/۹×۹/۷) ۲۰/۴×۱۲/۵ س.م.، ۳۰۸ ق. آهارزده، ۲۳ س.، اوراق مجدول و سرعنوانها مذهب، جلد مقوا (روکش پارچه ای)، لبه دار.

آغاز: بشنواز نی چون حکایت می کند   از جدا بیها شکایت می کند (۲/ب)

انجام:

آب جو را ریز اندر بحر جان   تا شوی دریای بی حد و کران (۳۰۸/ب)

گولپینارلی: ۳: ۳۳۲

۶۲۰- همان اثر ۶۰ (نمایشگاه)

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه. ق)، قطع (۳۱/۲×۱۹/۸) ۴۱/۳×۲۷/۵ س.م.، ۶۵۵ ص. ته نقش دار و آهارزده، ۲۵ س. (دو بیت در هر سطر)، اوراق مجدول بشنگرف، جلد میشن، مجدول، ترنج دار، مذهب (با نقش گل و بوته)، لبه دار، با گوشه بند (مذهب)

آغاز:

بشنو این نی چون شکایت می کند از جلداییها حکایت می کند

کز نیستان تا مرا بریده اند در نفیرم مرد و زن نالیده اند (ص ۲)

انجام: برابر نسخه ۲۰۲۰ (ص ۶۵۵)

توضیح: قرائن نشان می دهد که نسخه مورد توصیف با نسخه اصل (شماره ۵۱) مطابقت داده شده است.

۶۲۱- همان اثر ۸۰۸

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۱۵ ه. ق، قطع (۲۳/۶×۱۸/۲) ۲۴/۷×۲۳/۶ س.م.، ۲۳۳ ق. آهارزده و ته نقش دار ضخیم، ۲۹ س.، جلد میشن سیاه، ترنج دار (ضربی)، لبه دار (مرمت شده)

آغاز: هذا کتاب المثنوی المعنوی... (۱/ب)

انجام: برابر نسخه ۵۷ (۲۳۳/الف)

توضیح: نسخه حاوی دیباچه اول است. قید وقفیه به ثلث در ۱/ب دیده می شود: (وقف الحاجی مصطفی مولوی خانه سلانیک).

گولپینارلی: ۴: ۲

۶۲۲- همان اثر ۵۸ (نمایشگاه)

نسخ پخته (دیباچه مشکول و با نسخ جلی)، مولوی بالی دده بن علی القونوی، بدون محل کتابت، اواخر شعبان ۹۵۹ ه. ق، قطع (۲۳/۲×۱۴/۸) ۳۲/۲×۲۱ س.م.، ۲۸۹ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۲۵ س. (دو بیت در هر سطر)، اوراق مجدول بشنگرف، جلد مجدول، ترنج دار (ضربی با نقش گل و بوته)، لبه دار، (فرسوده)

آغاز: برابر نسخه ۶۰ (۲/ب)

انجام: برابر نسخه ۶۰ (۲۸۹/الف)

پس از انجام، نوشته ده سطری کاتب به شرح زیر جای گرفته است:

انتھض الفراغ من تسوید هذا المثنوی المعنوی المولوی علی قایله الرحمۃ والرضوان من الملک القادر القوی... و کتب عند المرقد الکریم والمشهد العظیم... و پس از آن بیت زیر دیده می شود:

خدا او را دهد عالی مراتب که خواند فاتحه در حق کاتب

توضیح: به احتمال قریب به یقین این نسخه با نسخه اصل (شماره ۵۱) مطابقت داه شده و تصحیحاتی به عمل آمده است.

۶۲۳ - همان اثر ۲۰۲۱

نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.، قطع (۲۱/۱×۱۴/۷) ۲۸×۱۷ س.م.، ۲۵۹ ق.، ۲۷ س.، ۴.، جلد میشن قهوه‌ای تیره، ترنج‌دار (ضربی)، لبه‌دار، عطف و گوشه‌بندها مرمت‌شده.
آغاز: برابر نسخه ۵۱ (۲/الف)

انجام:

در دل من این سخن زان میمنه است زانک از دل جانب دل روزنه است

هست باقی شرح این لیکن درون بسته شد دیگر نمی‌آید برون (۲۵۲/الف)

توضیح: ۸ ورق اول ناقص بوده، گویا کسی در حوالی قرن دهم هجری با مراجعه به نسخه‌ای صحیح آن را تکمیل و به نسخه علاوه کرده است (خط این ۸ ورق به تعلیق است).

گولپینارلی: ۲: ۸۶

۶۲۴ - همان اثر ۲۰۱۰

نستعلیق، درویش عهدی المولوی بن عثمان، بدون محل کتابت، ۱۰۰۶ ه.، قطع (۱۷/۳×۱۰/۶) ۲۰/۵×۱۵/۵ س.م.، ۲۲۹ ق.، ۲۳ س.، ۴.، اوراق مجدول بشنگرف، جلد مقوا (عطف میشن)، لبه‌دار.

آغاز:

چون گریزد این زمین از آسمان چون کند او خویش را از وی نهران (۱/الف)

انجام:

در دل من آن سخن زان میمنه است زانکه از دل جانب دل روزنه است (۲۱/ب)

توضیح: از ابتدا اوراقی ناقص است. در اوراق ۲۱۱/الف تا ۲۲۹/الف بخشی از اواسط «ابتداناامه» درج شده است.

گولپینارلی: ۲: ۷۷

۶۲۵ - همان اثر ۶۴۰۰

تعلیق، جمال‌الدین ابن‌الهداد... بدون محل کتابت، ۱۹ ذی‌القعدة ۱۰۱۱ ه.، قطع (۱۶۷×۸) ۱۲×۱۹ س.م.، ۴۴۳ ق.، ۲۱ س. (در متن) و ۲۷ س. (در حاشیه)، سرعنوانها مذهب، اوراق مجدول، جلد مقوا (روکش کاغذی)، مرمت شده. آغاز: برابر نسخه ۵۱ (۱/ب)

انجام: برابر نسخه ۵۱ (۴۱۳/الف)

توضیح: اثر علاوه بر شش دفتر، دفتر هفتم را نیز در بر دارد که از ۴۱۵/الف آغاز می‌شود. در کتیبه فراغت این دفتر آمده است که این بخش نسخه در شعبان ۱۱۹۹ هجری در شهر لارنده توسط محمد صالح بن‌الحاج ابوبکر آغا استنساخ شده است.

گولپینارلی: ۳: ۴۱۵

۶۲۶ - همان اثر ۶۱(نمایشگاه)

نسخ پخته، کریم بن ابراهیم، شیراز، ۱۰۱۷ ه.، قطع (۱۰/۸×۵/۹) ۷/۸×۱۵ س.م.، ۸۲۴ ص.، ۱۷ س. (یک بیت در هر سطر) و ۳۴ س. (در حاشیه)، اوراق مجدول، مطلقاً، بشنگرف و لاجورد، اوراق حاوی دیباچه‌ها مذهب و بسیار نفیس، جلد میشن مجدول، ترنج‌دار، لبه‌دار، با گوشه‌بند (فرسوده) آغاز:

بشنو از نی چون حکایت می‌کند   وز جدا ییها شکایت می‌کند
کز نیستان تا مرا بریده‌اند   از نفیرم مرد و زن نالیده‌اند

انجام:

در دل من آن سخن زان میمنه‌ستزآنکه از دل جانب دل روزنست

توضیح: نسخه موصوف از نقطه نظر متن تطابقی چندان با نسخه اصل (شماره ۵۱) ندارد، ولی از لحاظ تذهیب یک شاهکار بحساب می‌آید.

۶۲۷ - همان اثر ۲۰۳۷

تعلیق پخته، حبیب‌الله، بدون محل کتابت، ۱۰۲۰ ه.، قطع (۱۲×۵/۷) ۲/۳×۱۴ س.م.، ۵۳۳ ق.، ۱۳ س. (در متن) و ۲۸ س. (در حاشیه)، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای)، ترنج‌دار، لبه‌دار.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: برابر نسخه ۶۴۰۱ (۵۳۳/الف)

توضیح: قید تملک بصورت یک بیت (در ورق نخست) به شرح زیر دیده می‌شود:

ضیا خواهر چو شمس (شمس) از لطف دان اهدایت زاده یعقوب ابن مولا
هیچکدام از دفاتر ششگانه دیباچه ندارد.

گولپینارلی: ۲: ۱۰۶

۶۲۸ - همان اثر ۲۰۱۱

تعلیق پخته، جوری، بدون محل کتابت، ۱۰۲۵ ه.، قطع (۱۵/۱×۵/۸) ۱۹/۱×۹ س.م.، ۴۰۵ ق.، ۳۵ س. (یک بیت در هر سطر)، ورق اول مذهب، اوراق مجدول مطلقاً، جلد ترنجدار، مجدول، مطلقاً، مرمت شده (در داخل محفظه قرار دارد)

آغاز: برابر نسخه ۵۴۴۵ (الف/۱)

انجام: برابر نسخه ۲۰۲۰ (الف/۴۰۵)

گولپینارلی: ۲: ۷۸

۶۲۹ - همان اثر ۵۴۳۱

نسخ، درویش محمد کوجک المولوی، بدون محل کتابت، غره ذی القعدة ۱۰۲۸ ه.، قطع (۱۷/۷×۹) ۲۰/۵×۱۲ س.م.، ۳۵ ق.، سرعنوانها بشنگرف، جلد مقوا (روکش کاغذی)

آغاز: برابر نسخه ۵۱ (الف/۱)

انجام:

در دل من آن سخن را میمنهست زانک از دل جانب دل روزنهست (۳۵۸/ب)

گولپینارلی: ۳: ۳۲۰

۶۳۰ - همان اثر ۲۰۱۲

تعلیق، مرتضی خلیفه الامام بمسجد حاجی رمضان، بدون محل کتابت، ربیع الاول ۱۰۳۱ ه.، قطع (۱۷/۸×۹/۹) ۲۱/۴×۱۵/۳ س.م.، ۲۸۳ ق.، جلد ترنجدار، لبه دار، با گوشه بند (مرمت شده)

آغاز: همان (الف/۲)

انجام: برابر نسخه ۵۹۱۹ (الف/۲۸۲)

توضیح: از مسجد حاجی رمضان که در محله کورکچی قونیه قرار داشت، اثری باقی نمانده است. قید کتابت در

ورق (۲۸۳/الف) ضبط شده است.

گولپینارلی: ۲: ۷۹

۶۳۱ – همان اثر ۲۰۱۳

تعلیق، شیخ رمضان بن حسین قره‌مانی، قبرس (قلعه ماغوسه)، ۱۰۳۲ ه.، قطع (۱۱/۲×۱۵) ۲۰/۵×۱۴/۵ س.م.، ۲۰۱ ق.، ۲۵ س.، ۴ ن.، اوراق مجدول بشنگرف، جلد ترنج‌دار، مطلاً، مجدول، با گوشه‌بند.

آغاز: بشنو از نی چون شکایت می‌کند (۲/الف)

انجام:

در دل من این سخن زان میمنه است   زانک از دل جانب دل روزنه است

.....

همچو اشتر ناطقه اینجا بنخفت   می‌نگوید من دهان بستم ز گفت (۲۷۰/ب)

توضیح: قید تملک به نام شیخ رمضان در ورق نخست مضبوط است.

گولپینارلی: ۲: ۸۰

۶۳۲ – همان اثر ۲۰۱۹

تعلیق، درویش یوسف بن...، بدون محل کتابت، ۱۰۳۳ ه.، قطع (۱۱/۳×۱۷) ۲۰×۱۴/۵ س.م.، ۲۸۴ ق.، ۲۵ س.، ۴ ن.، سرعنوانها بشنگرف، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: برابر نسخه ۵۱ (۳/الف)

انجام: ... ختم شد واللّه اعلم بالصواب (۲۸۴/ب)

توضیح: نسخه حاوی دیباچه‌های معروف است.

گولپینارلی: ۲: ۸۴

۶۳۳ – همان اثر ۶۲ (نمایشگاه)

تعلیق، جوری، بدون محل کتابت، ۲۸ شوال ۱۰۷۳ ه.، قطع (۵/۸×۱۰) ۱۵/۲×۸/۷ س.م.، ۳۰۹ ق.، ۲۳ س. (دو بیت در هر سطر)، اوراق مجدول، مطلاً، دیباچه‌ها مذهب، جلد مجدول، ترنج‌دار، لبه‌دار، با گوشه‌بند (نیم ترنج)

آغاز: برابر نسخه ۵۱ (۱/ب)

انجام: برابر نسخه ۲۰۲۰ (۳۰۹/ب)

تتمه ولدیه با بیت:

آب جانرا ریز اندر بحر جان   تا شوی دریای بیحد و کران (۳۰۹/الف)

به انجام می رسد.

توضیح: ۱۹ ورق نخست برای فهرست اختصاص یافته و پس از آن شعری به ترکی در ۶ بیت در اهمیت کتابت درج شده است.

۶۳۴ - همان اثر ۷۷۵

تعلیق (متن) و نسخ (هامش)، محمد حسین الغفاری، بدون محل کتابت، ۱۰۸۳ ه.، قطع (۱۸×۸/۲) ۲۱×۱۲ س.م.، ۳۰۰ ق.، ۲۵ س.، اوراق مجدول، مطلاً، جلد میشن با نقش گل و بوته، مجدول، مطلاً.

آغاز: برابر نسخه ۲۰۰۵ (۲/الف)

انجام:

قصه کوتاه کن که رفت اندر حجاب   هین خمش واللّه اعلم بالصواب (۲۴۶/الف)

گولپینارلی: ۴: ۱۴۲

۶۳۵ - همان اثر ۲۰۱۴

نسخ، محمد باقر بن محمد رضا، بدون محل کتابت، غره محرم ۱۰۸۷ ه.، قطع (۱۵/۱×۷/۱) ۱۶×۹ س.م.، ۳۰۹ ق.، ۴۵ س. (۲۳ در وسط)، اوراق مجدول و سرعنوانها بشنگرف، جلد ترنج دار (مزین به گل و بوته)، لبه دار (فرسوده)

آغاز: برابر نسخه شماره ۲۰۰۵ (۱/ب)

انجام:

در دل من این سخن چون میمنه است   زانکه از دل جانب دل روزنه است

...

همچو اشتر ناطقه اینجا بنخفت   می نگوید من دهان بستم زگفت (۳۰۸/الف)

توضیح: قید کتابت در پایان دفتر ششم (۳۰۹/الف) مضبوط است. تتمه ولدیه در اوراق ۳۰۸/ب - ۳۰۹/الف جای دارد و پایان آن چنین است:

آب جانرا ریز اندر بحر جان   تا شوی دریای بیحد و گران
قصه کوتاه کن که رفتم در حجاب   هین خمش واللّه اعلم بالصواب

تمت الجلد السادس

همچنین فرمود مولانای ما

گنج رحمت پیشوای اتقیا

گولینارلی: ۲: ۸۰

۶۳۶ - همان اثر ۷۷۵۵

تعلیق پخته، درویش رجب المولوی القره حصاری، بدون محل کتابت، جمادی الاخر ۱۰۹۱ ه.، قطع (۱۶×۸/۷)
 ۲۰/۲×۱۲/۲ س.م، ۲۸۶، ق.، ۲۵ س.، اوراق ۱/ب و ۲/الف مذهب زرنگار، اوراق مجداول مطلاً، جلد میشن قرمز،
 ترنج دار، لبه افتاده، مجداول، با گوشه بند.

آغاز: برابر نسخه ۲۰۰۶ (ب/۲)

انجام: برابر نسخه ۵۹۱۹ (ب/۲۸۶)

توضیح: نسخه حاوی توضیحاتی است که با قلم متن در حاشیه نوشته شده است.

گولینارلی: ۴: ۱۴۷

۶۳۷ - همان اثر ۶۳(نمایشگاه)

تعلیق، عبدالرؤف ابن عبدالغفور الاحمدآبادی، بدون محل کتابت، ۲۵ ربیع الاول ۱۰۹۴ ه.، قطع (۱۶/۵×۹/۳)
 ۲۱/۷×۱۲ س.م، ۶۴۲، ص.، ۲۳ س. (دو بیت در هر سطر)، اوراق مجداول، سرعنوانها بشنگرف، لوحه ها مذهب (در
 آغاز هر دفتر)، جلد میشن سیاه، مجداول، ترنج دار، (ضربی با نقش گل و بوته)، لبه دار.

آغاز (دیباچه و متن): برابر نسخه ۲۰۰۵ (ص ۲)

انجام:

بام کردونرا ازو آید نوا کردشش باشد همیشه زان نوا(ص ۶۴۲)

۶۳۸ - همان اثر ۶۵(نمایشگاه)

نسخ، حسین بن جعفر تبریزی، بدون محل کتابت، صفر ۱۲۶۸ ه.، قطع (۱۵/۳×۸/۸) ۱۹/۸×۱۲/۶ س.م، ۸۳۷، ص.،
 اوراق مجداول، سرعنوانها مذهب نفیس، جلد مجداول مطلاً، لبه دار.

آغاز (دفتر اول): برابر نسخه ۵۱ (ص ۷)

انجام (دفتر ششم): برابر نسخه ۲۰۱۰ (ص ۷۷۸)

انجام (دفتر ۷):

حسبی الله ما عنان اختیاربا تو دادیم ای قدیم گردگار (ص ۸۳۷)

توضیح: پس از پایان دفاتر ششگانه شعری در هفت بیت از شانی زاده عطائی (وقایع نویس) در تعریف و تمجید مثنوی قرار گرفته و طی آن انتساب دفتر هفتم به مولانا تصریح گشته است. در ورق ۱/الف که مجدول به طلا و سنگرف و لاجورد می باشد مهر سعید همدم چلبی از جائی کنده و بدانجا چسبانده شده است. نسخه متعلق به همدم چلبی بود و پس از درگذشت وی از سوی پسرش مطصفی چلبی در سال ۱۲۹۵ هجری به درگاه اهدا شده است. در صفحات ۵ و ۶ قطعه ای منسوب به جامی به شرح زیر:

حضرت ملا جامی اننی ابصرت فی نوم الرسول فی یدیه المثنوی و هو یقول (ص ۵) صنف کتب کثیر المعنوی لیس فیها کالکتاب المثنوی (ص ۶) درج شده است.

۶۳۹ - همان اثر ۶۶ (نمایشگاه)

تعلیق پخته (دیباچه ها به نسخ)، حسین بن جعفر تبریزی، بدون محل کتابت، ۱۵ شوال ۱۲۷۰ ه.، قطع (۱۸×۱۲/۸) ۲۳/۴×۱۶/۵ س.م، ۲۹ س. (دو بیت در هر سطر)، اوراق مجدول، سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن مجدول، ترنج دار (با نقش گل و بوته)، لبه دار.

آغاز دفتر اول (دیباچه): بسم... هذا کتاب المثنوی ... (ص ۱)

آغاز دفتر اول (متن): برابر نسخه ۵۱ (ص ۵)

انجام (دفتر ششم): همان (ص ۵۹۱)

انجام (دفتر هفتم): همان (ص ۶۳۳)

۶۴۰ - همان اثر ۲۰۱۵

نسخ، حلیم بخاری، بدون محل کتابت، ۱۲۷۷ ه.، (دفتر اول در ذی الحججه ۱۲۶۶ هجری استنساخ شده است)، قطع (۱۸/۱×۹/۷) ۲۱/۴×۱۴ س.م، ۹۴۵ ق.، مختلف السطور، اوراق مجدول، مطلاً، جلد مذهب معمولی با رنگهای مختلف.

آغاز: بشنوازنی... (ص ۱)

انجام: در دل من... (ص ۹۴۲)

توضیح: در دو صفحه آخر اشعاری از خود کاتب قرار دارد.

گولپینارلی: ۲: ۸۲

۶۴۱ - همان اثر ۵۶۴۸-۵۶۴۷

نسخ پخته، حاج محمد ثابت چنچن زاده، بدون محل کتابت، ۱۳۰۳ ه.، قطع (۱۵/۴×۹/۷) ۲۰×۱۳/۵ س.م، ۲۹۱ ق.،

۱۹ س.، جلد میشن، ترنج‌دار، مجدول.

آغاز: برابر نسخه ۲۰۰۵ (الف/۱)

انجام: برابر نسخه ۲۰۱۰ (ب/۲۹۱)

توضیح: نسخه حاوی شش دفتر در دو مجلد است: مجلد اول شامل سه دفتر نخست و مجلد دوم حاوی سه دفتر آخر است.

گولپینارلی: ۳: ۳۴۶

۶۴۲ - همان اثر ۶۸۳۰

نسخ پخته، سید محمد بن السید عبدالله الشهیر بسبزی البروسی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۴×۱۱/۵) ۲۲/۲×۱۳/۶ س.م.، ۲۴۸ ق. آهارزده و ته نقش‌دار، جلد میشن قرمز، ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول، با گوشه‌بند.

آغاز: برابر نسخه ۲۰۱۴ (ب/۱)

انجام:

لابه کردی در نماز و در دعا کای خداوند و نکهبان دعا (الف/۲۸۴)

توضیح: نسخه فاقد دیباچه‌هاست و تصحیحاتی در حواشی دیده می‌شود. قید کتابت در پایان دفتر پنجم مضبوط است.

گولپینارلی: ۴: ۵۱

۶۴۳ - همان اثر ۲۰۰۷

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۰/۳×۱۳/۳) (۲۵/۸×۱۸/۳) س.م.، ۳۰۴ ق.، ۲۱ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: کو عدو جان تست از دیرگاه (الف/۲)

انجام: برابر نسخه ۲۰۰۵ (الف/۳۰۴)

توضیح: بهنگام تجلید اوراق پراکنده و نظم بهم ریخته است و نسخه قابل استفاده نمی‌باشد. قید مقابله در پایان نسخه نشان می‌دهد که نسخه از سوی علی بن خلیل مشهور به چیل چلبی در تاریخ ۱۰ رجب‌المرجب ۸۹۷ هجری با نسخه‌ای دیگر مقابله شده است.

گولپینارلی: ۲: ۷۳

۶۴۴ - همان اثر ۲۰۰۹

نستعلیق (از ۱۷/الف تا ۴۴/ب قلم عوض شده است)، از دفتر دوم (۴۵/ب) به بعد تعلیق، عبداللّه بن حمزه، بدون محل کتابت، رجب ۹۴۲ ه.، قطع (۲۱×۱۳) ۲۵×۱۷ سم.، ۲۶۹ ق.، ۲۵ س.، ۴ ن.، جلد ترنج‌دار، مجدول، با نقش گل و بوته (در داخل محفظه قرار دارد)

آغاز: برابر نسخه ۲۱۰۳ (۲/ب)

انجام: همان (۲۶۹/ب)

توضیح: بر بالای اغلب ابیات معانی ترکی نوشته شده است. نسخه حاوی دیباچه‌های معلوم است. قید کتابت در پایان دفتر اول نوشته شده و در پایان آمده است که نسخه در سال ۹۶۶ هجری مورد مقابله قرار گرفته است.

گولپینارلی: ۷۶: ۲

۶۴۵ - همان اثر ۲۰۲۲

تعلیق، کاتب‌الناپلسی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶×۱۱/۱) ۲۰×۱۴/۲ سم.، ۲۸۲ ق.، ۲۵ س.، ۴ س.، جلد مقوا، لبه‌دار.

آغاز: برابر نسخه ۲۰۰۶ (۱/ب)

انجام: برابر نسخه ۶۴۰۸ (۲۸۲/ب)

توضیح: بجهت اینکه قید تملک (سال ۱۰۴۲) در نسخه ضبط شده، تاریخ استنساخ باید پیش از این تاریخ باشد.

گولپینارلی: ۸۷: ۲

۶۴۶ - همان اثر ۲۰۲۲

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۳/۴×۱۶) ۲۸/۵×۱۹/۵ سم.، ۵۰۹ ق.، جلد مقوا (روکش کاغدی)، لبه‌دار.

آغاز (دفتر اول): گوش ما هوش است چون گویا تویی خشک ما بحرست چون دریا تویی (۱/الف)

انجام (دفتر ششم): می‌گریزی همچو یوسف زانده می تا ز نرتع نلعب افتنی درجهی (۶۸/ب)

توضیح: هر کدام از دفاتر جداگانه صفحه‌گذاری شده است.

گولپینارلی: ۹۵: ۲

۶۴۷ - همان اثر ۵۹ (نمایشگاه)

نسخ و تعلیق (در دفاتر مختلف)، بدون نام کاتب (ظ. سعید محمد همدم چلبی)، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۷×۸/۲) ۱۲/۱×۲۲/۳ س.م، ۸۹۲ ق. ته نقش دار و آهارزده، جلد میشن، ترنج دار، مذهب (با نقش «یاالله»)، لبه دار (فرسوده)، با گوشه بند.

آغاز (دیباچه): *هذا کتاب المثنوی المعنوی و هو اصول اصول الدین... (ص ۱)*

آغاز (متن): *برابر نسخه ۶۱ (ص ۱)*

توضیح: تعداد زیادی بیت در این نسخه دیده می شود که در هیچکدام از نسخه های مثنوی (به ویژه نسخه شماره ۵۱) موجود نیست.

۶۴۸ - همان اثر ۱۲۰۴ (نمایشگاه)

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷×۱۰) ۲۵/۹×۱۴/۵ س.م، ۴۷۴ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۱۷ س. (یک بیت در هر سطر)، ۲۸ ن. (در هامش)، اوراق مجدول، مطلقاً، جلد میشن، ترنج دار، لبه دار، با گوشه بند.

آغاز: *بسم... خطبه دفتر اول مثنوی حضرت مولوی... هذا کتاب مثنوی معنوی و هو اصول اصول الدین...*
(۱/ب)

انجام:

در دل من این سخن زان میمنست
زانکه از دل جانب دل روزنست
هست باقی شرح این لیکن درون
بسته شد دیگر نمی آید برون (۴۷۳/ب)

۶۴۹ - مثنوی (دفتر اول) ۲۰۰۸

نستعلیق، علائی محبّی الشیرازی الشریف، بدون محل کتابت، ۹۵۵ ه.، قطع (۱۴/۲×۸/۲) ۲۰/۵×۱۳/۸ س.م، ۵۵ ق.، ۲۱ س.، ۴ ن.، اوراق ۲/ب و ۳/الف مذهب، جلد مطلقاً، مزین به نقش گل و بوته.

آغاز (دیباچه): *برابر نسخه ۵۱ (۲/ب)*

آغاز (متن): *برابر نسخه ۵۱ (۳/ب)*

انجام (دیباچه): *و هد ادعاء لایرد فانه دعاء لاصناف البریه... (۳/الف)*

انجام (متن): *برابر نسخه ۵۱ (۵۵/ب)*

توضیح: علاوه بر دیباچه معلوم (۲/الف)، دیباچه دیگری (در ۱۷ سطر) نیز در این نسخه وجود دارد که نشان می دهد علائی بن محبّی الشیرازی الشریف آن را از روی دستخط امیر واجد چلبی، فرزند سلطان ولد که از ۷۴۳ تا

۷۵۰ بر مقام چلبی تکیه داشته نوشته است (۷۲۳ ه.؛ خود او نیز این دیباچه را از دستخط حسام‌الدین چلبی که بعد از مولانا در مقام او نشسته بود نوشته است. با اینکه بعضی‌ها معتقدند این دیباچه را رأسا حسام‌الدین نوشته، ولی بعید است او که این همه وابسته به مولانا بوده است به این چنین کاری دست زده باشد. بهر حال مولانا بعدا دیباچه معلوم را می‌نویسد که آن هم بخط حسام‌الدین بوده است.

گولپینارلی: ۲: ۷۴

۶۵۰ – همان اثر ۲۰۳۹/۱

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.)، قطع ۲۱×۱۱/۶ س.م، ۶۵ ق. (از ۳/ب تا ۶۷/ب) ۱۹ س.، سرعنوانها به ثلث، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز: پس از دیباچه...

برابر نسخه ۲۰۰۵ (۳/ب)

انجام: همان (۶۷/ب)

گولپینارلی: ۲: ۱۰۸

۶۵۱ – همان اثر ۳۹۵۲

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۸/۴×۱۰/۹) ۲۷×۱۷/۵ س.م، ۱۰۳ ق.، ۲۱ س.، اوراق مجدول و سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن، لبه‌دار (عطف و گوشه‌بندها مرمت شده)

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۱۰۳/ب)

توضیح: وقفیه یازده سطری با خط نسخ و بتاریخ رمضان ۱۱۹۰ هجری بنام محمود دده بن احمد دده در ورق اول جای دارد. در بسیاری از اوراق اختلافات نسخ در حواشی ضبط شده‌اند.

گولپینارلی: ۳: ۱۵۴

۶۵۲ – [مثنوی (دفاتر اول و دوم)] ۲۰۱۶

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷×۸/۸) ۲۴×۱۴/۵ س.م، ۱۹۸ ق.، جلد میشن، لبه‌دار.

آغاز: بشنوازنی... (۳/ب)

انجام: قوم دیگر... (۱۹۸/ب)

توضیح: حاوی دیباچه‌ها معروف و معلوم است.

گولپینارلی ۲: ۸۳

۶۵۳ - همان اثر ۲۰۲۶

نسخ و نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۸×۱۱/۲) ۲۳/۸×۱۶/۷ س.م.، ۲۱۵ ق.، ۱۹ س.، جلد میشن.

آغاز:

بشنو این نی چون شکایت میکند از جدااییها حکایت میکند (۱/ب)

انجام:

کرد عزم باز کشتن سوی شاه اشک می‌بارید و می‌برید راه (۱۲۱۵/ب)

توضیح: دفتر دوم ناقص است. توضیحاتی از انقروی، سروری و ظریفی با تعلیقی پخته در حواشی آمده است که به نظر گولپینارلی این توضیحات از آن صبحی احمد دده (متوفی بسال ۱۰۵۷ ه.) باید باشد.

گولپینارلی ۲: ۹۱

۶۵۴ - مثنوی (دفتر اول و چهارم) ۲۰۲۳

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. اواخر قرن ۸ و یا اوایل قرن ۹ ه.)، قطع (۱۸/۷×۱۲/۲) ۲۲/۵×۱۵/۵ س.م.، ۲۲۵ ق.، ۱۹ س.، ۲ ن.، اوراق مجدول، جلد میشن، بدون شیرازه (مرمت شده)

آغاز:

بشنو این نی جون حکایت می‌کند از جدااییها شکایت می‌کند (۱/ب)

انجام:

آینه نبود منافق باشد او این چنین آینه تا توانی مجو (۲۲۵/الف)

توضیح: ۷ ورق از دفتر اول (۱/ب تا ۷/ب) ناقص بوده بعدا با نستعلیق خامی نوشته و بر نسخه افزوده شده است.

گولپینارلی: ۲: ۸۸

۶۵۵ - مثنوی (دفتر دوم) ۵۵ (نمایشگاه)

نسخ خام، محمد بن الحسین الحامی، بدون محل کتابت، اواخر ذی القعدة ۸۱۹ هـ، قطع (۲۳/۴×۱۴/۱) ۳۲/۵×۲۳ (۲۳/۴×۱۴/۱) س.م، ۱۶۱ ص. ته نقش دار و آهارزده، ۲۵ س. (یک بیت در هر سطر)، اوراق مجدول بشنگرف، جلد مقوا (روکش کاغذی و عطف میشن)
توضیح: نسخه ناقص است.

۶۵۶ - همان اثر ۲۰۲۹

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۱۹ هـ، قطع (۱۲/۸×۹) ۱۸×۱۲/۵ س.م، ۱۲۸ ق.، ۱۵ س.، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول.
آغاز: دیباچه...

مدتی این مثنوی تأخیر شد مهلتی بایست تا خون شیر شد (۱/ب)

انجام: ... ناقصان سرمدی تم الکلام

تمت الاوراق بعون الخلاق فی تاریخ تسع عشرو تسعمائه (۱۲۸/الف)

توضیح: نسخه از سوی نی زن حقی دده وقف شده است.

گولپینارلی: ۳: ۹۳

۶۵۷ - همان اثر ۳۹۵۳

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۸/۴×۱۰/۹) ۲۷×۱۸/۲ س.م، ۹۵ ق.، ۲۱ س. اوراق مجدول و سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن، لبه دار (عطف و گوشه بندها مرمت شده)
آغاز (دیباچه) و (متن): همان (۱/الف و ۱/ب)

انجام (دیباچه): ... یحبهم تمام است یحبونه کدام است (۱/الف)

انجام (متن): قوم دیگر ناپذیرا ترش و خام ناقصان سرمدی تم الکلام (۹۵/ب)

گولپینارلی: ۳: ۱۵۵

۶۵۸ - مثنوی (دفتر دوم و سوم) ۲۰۳۰

تعلیق، درویش بیرام المولوی، ارض روم، ۹۸۷ هـ، قطع (۱۶×۱۱) ۱۹×۱۴ س.م، ۱۴۸ ق.، ۲۳ س. ن.، اوراق مجدول

و سرعنوانها بشنگرف، جلد پارچه‌ای.

آغاز:

از کبد فارغ بدم با روی تو / وز زید صافی بدم در جوی تو (الف/۱)

انجام:

گر تو خاهی (خواهی) باقی این گفت و گو / ای اخی در دفتر چارم بجو (ب/۱۴۸)

توضیح: دفتر اول ناقص است.

گولپینارلی: ۲: ۹۴

۶۵۹ - مثنوی (دفتر سوم) ۲۹۵۴

بدون نام کاتب و محل کتابت، ۸ رمضان ۹۴۴ ه.، قطع (۱۸/۴×۱۰/۷) (۱۸/۲×۲۷) س.م، ۱۲۳ ق.، ۲۱ س.، اوراق
مجدول و سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن، لبه‌دار (عطف و گوشه‌بندها مرمت شده)

آغاز (دیباچه): الحکم جنودالله یقوی بها ارواح المریدین... (الف/۱)

آغاز (متن): برابر نسخه ۵۱ (الف/۲)

انجام (دیباچه): برابر نسخه ۵۱ (الف/۲)

انجام (متن): برابر نسخه ۵۱ (ب/۱۲۳)

توضیح: پس از قید فراغت شش بیت ترکی در خصوص وفات مولانا جای گرفته که بغلط بجای ۵ جمادی الآخر
۱۵ جمادی الآخر قید گردیده است.

گولپینارلی: ۳: ۱۵۵

۶۶۰ - مثنوی (دفتر سوم و چهارم) ۵۲ (نمایشگاه)

نسخ خام، محمود بن احمد بن محمد الشبیری، بدون محل کتابت، ۱۷ شعبان ۶۲۰ ه. (؟) (این تاریخ نمی‌تواند
صحیح باشد، زیرا مولانا دفتر سوم را روز ۱۵ رجب ۶۶۲ آغاز کرده است؛ به احتمال قریب به یقین تاریخ کتابت
باید ۷۲۰ بوده باشد). دفتر چهارم از سوی برهان بن امیر حاج الحافظ الاقسرای المولوی در اوائل رمضان ۷۳۰
استنساخ شده است). قطع (۱۵/۲×۱۰/۵) (۱۵×۲۳) س.م، ۱۵۰ ق. آهارزده، ۱۷ س. (یک بیت در هر سطر)، جلد
مقوا (روکش کاغدی و عطف میشن)

آغاز (دفتر سوم):

ای ضیاء الحق حسام الدین بیار / این سوم دفتر که سنت شد سه بار (ب/۱)

آغاز (دفتر چهارم):

ای ضیاءالحق حسام‌الدین تویی که گذشت از مه بنورت مثنوی (۱۵۴/الف)

انجام (دفتر سوم):

گر تو خواهی باقی این گفت و گو ای اخی در دفتر چارم بجو (۱۵۰/الف)

انجام (دفتر چهارم):

آینه نبود منافق باشد او این چنین آینه تا توانی مجو

توضیح: آغاز دفتر سوم ناقص بود، بعدا کسی ۱۴ ورق بدان افزوده و به اتمام آن کوشیده است.

۶۶۱ – همان اثر ۲۰۲۵

نسخ سلجوقی، حاجی بکی بن محمدالسیواسی، بدون محل کتابت، شعبان ۷۶۰ ه.، قطع (۲۰/۵×۱۵/۵) ۲۵/۵×۱۹/۵
س.م.، ۲۳۰ ق.، ۱۷ س.، جلد میشن، سیاه، ترنج‌دار (بانقش گل بوته)، لبه‌دار، شیرازه پراکنده.

آغاز: بسم...الحکم جنودالله یقوی بها...

ای ضیاءالحق حسام‌الدین بیار این سیوم دفتر که سنت شد سه بار (۵/ب)

انجام:

می‌کند او توبه و پیر خردبانک لو ردوا لعادوا می‌زند (۲۳۰/ب)

گولپینارلی: ۲: ۸۹

۶۶۲ – همان اثر ۲۰۲۵ مکرر

تعلیق، یوسف بن علی‌الصباغ، بدون محل کتابت، ۸۵۵ ه.، قطع (۱۷/۲×۱۱/۹) ۲۵×۱۶/۸ س.م.، ۱۰۳ ق. آهارزده،
۲۷ س.، ۳ ن.، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن)، لبه‌دار.

آغاز: همان (۱/ب) بدون دیباچه

انجام:

خشک شد از تاب آتش مشک او که نماند از تف آتش اشک او (۱۰۳/ب)

توضیح: بخشهایی از نسخه ناقص است.

گولپینارلی: ۲: ۹۰

۶۶۳ - همان اثر ۲۰۲۷

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ و یا ۱۰ ه. ق.)، قطع (۱۲/۳×۷/۳) ۱۸/۲×۱۲/۸ س.م.، ۳۰۷ ق.، ۱۵ س.، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن)
 آغاز: برابر نسخه ۲۰۲۵ (۱/ب)
 انجام: ... اینچنین آینه تا توانی مجو (۳۰۷/الف)
 توضیح: قید مقابله در پایان نسخه دیده می‌شود.

گولپینارلی: ۲: ۹۲

۶۶۴ - همان اثر ۲۰۱۷

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷×۸/۸) ۲۴×۱۴/۵ س.م.، ۲۲۳ ق.، جلد میشن، لبه‌دار.
 آغاز: برابر نسخه ۲۰۲۵ مکرر (۲/ب)
 انجام: اینچنین آینه تا تانی مجو (این چنین آینه را هرگز مجو) (۲۲۳/الف)
 توضیح: نسخه حاوی دیباچه‌های معروف و معلوم است و در حقیقت جلد دوم نسخه شماره ۲۰۱۶ می‌باشد.

۶۶۵ - همان اثر ۲۰۳۱

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۸×۱۲) ۲۱×۱۴/۵ س.م.، ۲۰۰ ق.، ۲۳ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد مقوا، لبه‌دار.
 آغاز: همان (۲/الف)
 انجام:

بس شناسایی بگردانید رو   خشم کردان مه ز ناشکری او (۲۰۰/ب)

توضیح: نسخه که بعضی از اوراق آن بعدا نوشته و اضافه شده‌اند حاوی دیباچه بوده، از سوی مولویخانه آقسرای وقف شده است.

گولپینارلی: ۲: ۹۵

۶۶۶ - مثنوی (دفتر چهارم) ۲۹۵۵

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۸/۷×۱۰/۷) ۲۷/۷×۱۷/۷ س.م.، ۹۹ ق.، ۲۱ س.، اوراق مجدول و سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن، لبه‌دار (عطف و گوشه‌بندها مرمت شده)، در حالتی فرسوده.

آغاز (دیباچه): *لظن الرابع الی احسن المربع... (ب/۱)*

آغاز (متن):

ای ضیاء الحق حسام الدین توی که گذشت از مه بنورت مثنوی (الف/۲)

انجام (دیباچه): ... و خیر رازق للعابدین الزارعین... آمین یا رب العالمین (الف/۲)

انجام (متن): برابر نسخه ۵۲ (ب/۹۹)

گولپینارلی: ۱۵۶:۳

۶۶۷ – همان اثر ۲۰۳۸

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. اوایل قرن ۹ ه. ق)، قطع (۱۷/۵×۱۳) ۲۲×۱۴/۵ س.م، ۱۰۹ ق.، ۱۹ س.، جلد مقوا (فرسوده)

آغاز:

شمس را قرآن ضیا خواند ای پسر ان قمر را نور خواند این را نگر (الف/۱)

انجام:

آینه نبود منافق باشد او این چنین آینه تا تانی مجو (الف/۱۰۹)

توضیح: دیباچه و ۱۸ بیت نخست ناقص است.

گولپینارلی: ۱۰۷:۲

۶۶۸ – همان اثر ۲۰۳۶

نسخ سلجوقی، بهاء الدین محمد (سلطان ولد)، بدون محل کتابت، سه شنبه ۱۷ ذی القعدة، بین سالهای ۶۹۷ و ۷۰۵ ه. ق. قطع (۱۹×۱۲) ۲۴/۵×۱۶/۳ س.م، ۱۳۰ ق. آهارزده، ۱۷ س.، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن)

آغاز: برابر نسخه ۲۰۰۵ (ب/۳)

انجام: برابر نسخه ۵۱ (الف/۱۳۰)

توضیح: قید تملک بصورت «هذا الكتاب مالکة محمد بن محمود بن طغرلشاه المولوی» ضبط شده است. نخستین دیباچه ای که بر این دفتر نوشته شده بود نیز در این نسخه موجود است (این مرقاء رابع است از مراقی مثنوی و مصعدیست نبوی کیفیت سر قدم بی کیف را...)

این نسخه، چهارمین دفتر نسخه ای است که دفتر ششم آن در کتابخانه حضرت خالد (سلیمانیه) تحت شماره

۱۸۲ نگهداری می شود.

گولپینارلی: ۲: ۱۰۴

۶۶۹- مثنوی (دفتر چهارم، پنجم و ششم) ۲۰۳۵

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹/۶×۹/۱) ۲۶×۱۵/۳ س.م، ۲۹۱ ق، ۲۵ س،، اوراق مجدول، جلد میشن قهوه ای ترنج دار، با گوشه بند (مرمت شده)
 آغاز: ای ضیاء الحق حسام الدین تویی... (۲/ب)

انجام:

آب جانرا ریز اندر بحر جان   تا شوی دریای بی حد و گران
 شکر که این نامه بعنوان رسید   بیشتر از مرگ بپایان رسید (۲۹۱/ب)
 بیت آخر متعلق به کاتب است.

توضیح: نسخه در سال ۱۰۳۹ هجری از سوی سقازاده حاجی سلیمان وقف بارگاه شده است.

گولپینارلی: ۲: ۱۰۳

۶۷۰- همان اثر ۲۰۲۸

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶/۱×۹) ۱۸/۴×۱۲/۵ س.م، ۲۲۰ ق، ۲۲ س. (در متن) و ۱۶ س. (در حاشیه)، اوراق مجدول و سرعنوانها بشنگرف، جلد ترنج دار، مجدول (فرسوده)
 آغاز: الظعن الرابع...

همان (۱/ب)

انجام:

شرح این کتبه کن و رخ زین بتاب   ختم کن واللّه اعلم بالصواب (۲۲۰/الف)
 توضیح: دیباچه دفتر چهارم به نسخ و دیباچه دفتر ششم به تعلیق است. دفتر پنجم فاقد دیباچه است.

گولپینارلی: ۲: ۹۳

۶۷۱- مثنوی (دفتر پنجم) ۵۸۶۳

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۹/۳) ۱۷×۱۱/۵ س.م، ۱۱۴ ق، ۱۵ س،، جلد میشن

قهوه‌ای ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: برابر نسخه ۵۱ (ب/۱)

انجام: برابر نسخه ۵۱ (ب/۱۱۴)

توضیح: تغییر قلم در پاره‌ای از اوراق (مثلاً از ۹۱/الف تا ۱۰۵/ب) نشان می‌دهد که کاتبی دیگر در امر کتابت به مستسخ کمک می‌کرده است. این نسخه با نسخه موجود در موزه که در سال ۶۷۷ هجری در حضور سلطان ولد و حسام‌الدین چلبی مقابله شده مقایسه گردیده و اصلاحات لازم بعمل آمده است.

گولپینارلی: ۳: ۳۸۲

۶۷۲ - همان اثر ۳۹۵۶

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۸/۹×۱۰/۸) (۱۸/۷×۲۶/۸) س.م.، ۱۱۲ ق.، ۲۱ س.، جلد میشن، لبه‌دار (عطف و گوشه‌بندها مرمت شده)

آغاز: همان (ب/۱)

انجام: همان (ب/۱۱۲)

توضیح: این نسخه فاقد دیباچه است.

گولپینارلی: ۳: ۱۵۷

۶۷۳ - مثنوی (دفتر پنجم و ششم) ۲۰۱۸

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۲۸۵ ه.، قطع (۱۷×۸/۸) (۱۷×۱۴/۵) س.م.، ۱۴۱ ق.، جلد میشن، لبه‌دار.

آغاز: همان (ب/۲)

انجام:

در دلمن (دل من) ان سخن زان میمنه است زانکه از دل جانب دل روزنه است (ب/۱۴۱)

توضیح: این نسخه در حقیقت جلد سوم دو نسخه ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ می‌باشد و حاوی دیباچه‌های معلوم است.

۱- آفاق و انفس ۴۹۲۵/۱۱

شاه نعمت‌الله ولی (۷۳۱ - ۸۳۴ ه.)

نورالدین نعمت‌الله بن عبداللّه معروف به شاه نعمت‌الله ولی، مؤسس سلسله نعمت‌اللهی یکی از بزرگترین عرفای ایران و معروفترین متصوف قرن هشتم بود. در نظم و نثر آثار وی به قدری است که از طاقتمردم دیگر خارجست.

در مناقب او کتاب های چند نوشته اند... (نفیسی ۱: ۱۸۷)

بنگرید: مشار(مؤلفین) ۶: ۶۳۰؛ صفا ۴: ۲۲۸-۲۳۳؛ از سعدی تا جامی ۵۶۲ به بعد؛ زندگی و آثار جناب شاه نعمت الله ولی کرمانی، تألیف دکتر جواد نوربخش، تهران: ۱۳۳۷؛ منزوی (نسخه های پاکستان) ۳: ۱۲۲۳؛ حمید فرزام: تحقیق در احوال و نقد آثار و افکار شاه نعمت الله ولی، تهران ۱۳۷۴؛ طریق الحقایق ۳: ۲-۲۶ (چاپ ۱۳۱۸، تهران)؛ ترجمه احوال شاه نعمت الله ولی (مقدمه ژان اوین)، تهران ۱۳۳۵؛ معجم مؤلفی الشیعه ۳۵۱؛ ریحانه ۴: ۳۰۱-۳۰۳؛ ذریعه ۹: ۱۲۱۵. تعلیق خام و آشفته، بدون نام کاتب، تاریخ و محل کتابت، قطع ۲۹/۷×۱۰/۵ س.م.، اق. (۳۹/ب)، جلد مقوا.

آغاز:

در دو عالم چون یکی دارنده اشیا بود   یکی در ذات خود بیکتای بی همتا بود

انجام:

یادگیر این نکته های نعمه الله یادگار   ترا امروز پند و مونس فردا شود

توضیح: اثر قصیده ۳۴ بیتی است در بیان معرفت و نفس انسانی.

گولپینارلی ۳: ۲۵۹

۲- همان اثر ۱۳/۲۰۸۸

تعلیق، بدون نام کاتب، تاریخ و محل کتابت، قطع (۱۱/۵×۵/۸) ۱۷/۸×۹/۵ س.م.، اق. (۲۷۲/الف)، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول (عطف و گوشه بندها مرمت شده)

آغاز: همان

انجام: همان

گولپینارلی: ۲: ۸۴

۶۷۴ - مثنوی (دفتر ششم) ۳۹۵۷

بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۴۴ ه.، قطع (۱۸/۹×۱۰/۹) ۲۷×۱۸/۱ س.م.، ۱۲۶ ق.، ۲۱ س.، جلد میشن، لبه دار (عطف و گوشه بندها مرمت شده)

آغاز: مجلد ششم در دفترهای مثنوی و بیانات معنوی... (۱/ب)

انجام: برابر نسخه ۵۹۱۹ (۱۲۵/ب)

توضیح: در ۱۲۶/الف و ب قطعه ۴۵ بیتی از سلطان ولد ضبط گردیده که با بیت:

مدتی زین مثنوی جون والد
شد خمش گفتش ولد کای زنده دم

شروع و با بیت:

آب جان را ریزاندر بحر جان
تا شوی دریای بی حد و کران

خاتمه می یابد.

گولپینارلی: ۳: ۱۵۷

۶۷۵ - مثنوی (دفتر هفتم) ۲۰۳۳ گوینده ناشناس

اسماعیل رسوخی انقروی شارح مثنوی (متوفی بسال ۱۰۴۱ هجری) به نسخه ای از مثنوی دست می باید که در هفت دفتر و در ۸۱۴ هجری کتابت یافته بود. وی ضمن شرح این نسخه اعتقاد پیدا می کند که این دفتر از آن مولاناست. رسوخی علاوه بر این اشتباه آثار دیگری چون «مقالات» و «مرغوب القلوب» را هم متعلق به مولانا دانسته و متذکر شده است که مولانا بیست و پنج عنوان کتاب داشته است که از طرف تیمور ضبط شده اند. گولپینارلی در (۲: ۹۷) با اشاره به دلایلی ثابت می کند که این اثر نمی تواند از آن مولانا باشد. آتش نیز در «فهرست پاره ای از نسخه های مهم فارسی در کتابخانه های قونیه» دفتر هفتم را به کاتب نسخه نسبت می دهد که اصلاً تبریزی بوده و در قونیه بدنیاء آمده است.

بنگرید: منزوی ۴: ۳۱۴۴

نسخ، بدیع التبریزی (منوچهر التاجری المنشی)، بدون محل کتابت، ۲ ذی الحجه ۸۱۴ ه.، قطع (۳۴/۲×۲۴/۸) ۴۱×۲۹ س.م، ۳۵ ق، ۲۵ س، ۴ ن، جلد مقوا (با روکش ابری)

آغاز: مجلد هفتم از جمله دفاتر مثنوی و طوامیر معنوی که خزینه ازهار امانی... (۱/ب)

ای ضیاء الحق حسام الدین سعید
دولت پاینده فقرت بر مزید

انجام:

حسبی الله ما عنان اختیار
با تو داریم ای قدیم گردگار (۳۵/الف)

گولپینارلی: ۲: ۹۶

۶۷۶ – همان اثر ۶۰۴۵

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۸/۶×۹/۷) ۲۳×۱۲/۷ س.م، ۱۹ ق، ۲۷ س، اوراق
مجدول و ورق نخست مذهب، بدون جلد.
توضیح: این نسخه ناقص و فاقد دیباچه است.

گولپینارلی: ۳: ۴۰۹

۶۷۷ – مثنویات ۲/۲۵۸۲**خواجه میر غیاث الدین**

[اطلاعی از سرگذشت شاعر بدست نیامد]

این اثر شاید از آن مولانا غیاث الدین معروف به غیاث یا غیاث استرآبادی از شعرای قرن دهم هجری باشد که بقول
نفیسی (۱:۵۲۴) مردی شیرین زبان بوده و اقسام مختلف شعر را نیکو می گفت.
تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۵×۸/۵) ۲۴×۱۵ س.م، ۳۹ ق. (از ۵۳/ب تا ۹۱/الف)، ۱۳ س،
جلد میشن.

آغاز: این نامه که بخشش اله استشمع ره سالکان راه است (۵۳/ب)

انجام:

این چه آتش بود غیائی در قلم   شعله در زد در نیستان قلم (۹۱/الف)

گولپینارلی: ۲: ۴۵۴

۶۷۸ – [مثنویهای منتخب] ۳/۱۶۹۸**فریدالدین ابوحامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۶۱۸ ه.س)**

[یاد او در شماره ۲۰ گذشت]

این مثنویها منسوب به عطار هستند و بصورت ناقص از دو اثر او گرفته شده اند.
تعلیق پخته، رضایی، بدون محل کتابت، ربیع الاول ۸۹۳ ه.س، قطع (۱۲/۵×۷/۵) ۱۷/۵×۱۲ س.م، ۳۱ ق. (از ۱۷۷/ب
تا ۲۰۷/الف)، ۱۴ س، جلد ترنج دار، مجدول.

آغاز:

بیامد پیش حیدر مرد دانا   که سَرّی بازگوز اسرار با ما (۱۷۷/ب)

انجام:

لازم درد دل عطار باش   وز هزاران گنج بر خوردار باش (۲۰۷/الف)

گولپینارلی: ۲: ۹

۶۷۹ - [مجازات] ۱۶ (اختصاصی گولپینارلی)

فصیحی (ف. ۵۱۰۳۱۰)

[اطلاعی از سرگذشت شاعر بدست نیامد]

نسخه حاوی مضامینی از ۲۰۱ شاعر منسوب به ادبیات دیوانی در ارتباط با وجود و اوصاف معشوق نظیر گیسو، زلف، پیشانی، ابرو، نگاه، مژگان، گوش و بناگوش، عارض و رخسار، خط و خال، حسن، عشق، غمزه و ناز، عجز و نیاز، افتادگی و خاکساری، سوز و گداز،... است. مؤلف شاید همان فصیح دده باشد که از شعرای معروف ادبیات دیوانی بحساب می‌آمد و روزگارش را در کتابت (به ویژه با قلم تعلیق) می‌گذرانید. وی که اشعاری به سه زبان فارسی، عربی و ترکی می‌سروده علاوه بر دیوان اشعار آثاری چون «مناظره روز و شب»، «مناظره گل و مل» نیز دارد. تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۰/۳×۱۱/۶) ۲۴/۹×۱۴/۳ س.م.، ۶۷ ق.، مختلف السطور (۳ ستون در هر سطر)، اوراق و فاصله میان مصراعها مجدول بشنگرف، جلد میشن، مجدول، ترنج‌دار، (ضربی با نقش گل و بوته)

آغاز: بسم...

بحمدالله که این دیباچه رازمشرف شد بحمد پادشاهی (۱/ب)

انجام:

زمان هجر کشید آنقدر که روز وصال   بسعی فکر مرا در نظر نمی‌آید (۶۷/ب)

توضیح: نسخه از پایان ناقص است.

۶۸۰ - مجالس سبعة ۷۹/۴ (نمایشگاه)

جلال‌الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴-۵۶۷۲)

[یاد او در شماره ۲۹ گذشت]

مجالس سبعة اثری است مسجع که فصلهای هفتگانه آن با خطبه‌ای عربی شروع می‌شود. مطلب اصلی در هر فصل با ذکر حدیثی آغاز می‌شود و سپس به شرح آن حدیث پرداخته می‌گردد.

بنگرید: مجالس سبعة تصحیح توفیق ه. سبجانی، (تهران، ۱۳۶۵)

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۷۵۳ ه.، قطع (۲۲×۱۴) ۲۵/۵×۱۸ س.م.، ۱۹ ق. (از ۸۹/ب تا ۱۰۷/الف)، مختلف السطور، سرفصلها بشنگرف، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای و عطف میشن)

آغاز: بسم... الی الله صانع العالم... (ب/۸۹)

انجام: ... جان مؤمنست که سیل وار میرود سوی دریای وحدت که انی ذاهب الی ربی علیه توکلی و هو حسبی
والله اعلم

توضیح: گولپینارلی در ترجمه ترکی مجالس سبعة (قونیه، ۱۹۶۵) این نسخه را اساس گرفته است.

۶۸۱ - مجمع البحرین ۲/۲۹۳۰

محمد داراشکوه قادری (۱۰۲۴-۱۰۶۹ ه.ق.)

داراشکوه بزرگترین چهار پسر شاه جهان (معروفترین پادشاه مغول هندیا گورکانی) بود. وی علاقه شدیدی به ادب و دانش و مخصوصا ارادت نسبت به تصوف داشت. از تألیفات اوست: «سفینه اولیا»، «سکینه اولیا»، «سراسر» (یاسر اکبر). «رساله حق نما». (ته: ۲۷۵ = پاورقی)

در این اثر از مولانا، بهاء الدین نقشبند، جامی و مشایخ هند صحبت شده است.

بنگرید: ف. مشار ۱۳۸۱

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۸×۱۰/۲ س.م.، ۱۹ ق. (از ۴/ب تا ۵۸/ب)

آغاز: بسم... هو الواحد الاحد القادر الموجود

بنام انکه او نامی ندارد بهر نامی که خوانی سر برآرد (۴۰/ب)

انجام: ... و این اشاره بی نهایتی او داده است الحمد لله والمنه که توفیق اتمام رساله مجمع البحرین یافته شد تمت
تمام شد کار من نظام شد (۵۸/ب)

توضیح: «مجمع البحرین» در سال ۱۳۳۵ از سوی سید محمدرضا جلالی نائینی در تهران چاپ شده است.

گولپینارلی: ۳: ۹۵

۶۸۲ - مجموعه ۱۳۶ (نامشکاه)

گردآورنده ناشناس

اثر از دو قسمت ترتیب یافته است:

(۱) پس از مقدمه ای مسجع، به اشعاری از شاعران قرن یازدهم هجری چون تجلی، کلیم و صائب جای داده شده است (تا ورق ۴۲/ب)

(۲) پس از مقدمه ای مسجع، مطالبی مثنوی (تا ورق ۵۲/الف) و پس از آن باز مقدمه ای دیگر و اشعاری (به شکل غزل، منفرد، رباعی) قرار گرفته است.

نستعلیق پخته، محمد شفیع همدانی، اصفهان، ۲۴ رمضان ۱۰۸۸ ه.، قطع (۱۶×۷/۵) ۱۳×۲۳ س.م.، ۹۴ ق.

ته نقش دار و آهارزده، ۱۰ س. (در قسمت منظوم) و ۱۷-۱۳ (در قسمت منثور)، اوراق مجدول، جلد میشن مجدول.

آغاز: هو بسم...

هوای حرف تو در لوح سینه مانیست   باین نمک غزلی در سفینه ما نیست

سپاس صانعی را سزاست که بیاض چهره خوبان را بسواد خط و خال زینت داده... (۱/ب)

انجام:

آهم چو سرو در چمن روزگار ماند   این مصرع بلند ز ما یادگار ماند (۹۴/ب)

توضیح: کاتب آورده است که نسخه را جهت برادر خود محمد حسین سکه کن ضرابخانه قلعه مبارکه ایروان

فراهم آورده است.

۶۸۳ - مجموعه ۱۳۴ (نمایشگاه)

گردآورنده ناشناس

نسخه حاوی اشعاری از خاقانی، انوری، معزی، رودکی، نوائی، سلمان، سعدی، هاتف، یغما، فردوسی، حافظ،

خیام،... می باشد.

تعلیق پخته، محمد مکرری، بدون محل کتابت، ۱۲۶۲ ه.، قطع (۱۲/۳×۸) ۱۲×۱۹/۶ س.م.، اوراق مجدول مطلاً،

تذهیب زرنگار در هامش، جلد میشن مجدول، ترنج دار.

آغاز: بسم...

مراد دل پیر تعلیمست و من طفل زباندانش   دم تسلیم سر عشر و سر زانو دبستانش (۱/ب)

انجام: تمت رباعیات عمرالخیام بعون الملک العلام فی شهر صفرالخیر بموجب حسب الفرمایش...

۶۸۴ - مجموعه ۱۳۶ (نمایشگاه)

گردآورنده ناشناس

در این نسخه که بر اساس قوافی و بحور تنظیم یافته به اشعاری از شاعران مختلف چون حافظ، سلمان، کاتبی،

جامی، ظریفی، نیازی، خواجو،... که به صورت نظیره (یا شبه نظیره) بر دیگر شاعران سروده اند جای داده شده است.

تعلیق، جمال بن حسن زجاجی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۲×۸/۹) ۱۴×۲۱/۷ س.م.، ۱۰۶ ق.، ۱۲ س.،

اوراق مجدول، سرعنوانها بشنگرف.

آغاز:

کردی ز راه توسنت گرد آورد باد صبا   در چشم من جون توتیا ای دردمندانرا شفا (۱/ب)

انجام:

کردیده من نظر کند بر دکری   از دیده خود قطع نظر خواهم کرد (۱۰۶/الف)

۶۸۵- [مجموعه اشعار] ۵۴۳۶

گردآورنده: احمد رمزی آق یورک (ف. ۱۳۶۳. ۰۵)

احمد رمزی آخرین شیخ زاویه مولویه در اسکدار (استانبول) بوده است. برای اطلاع از سرگذشتنامه وی به «شاعران ترک در قرن اخیر» اثر ابن الامین محمود کمال (ص ۱۴۲۷-۱۴۳۰) رجوع شود. اغلب اشعار موجود در این اثر، تضمین و یا تشطیر اشعار شاعران نامی چون حافظ و صائب می باشد.

نسخ، خط گردآورنده، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲×۱۵) س.م.، ۳۱ ق. (۶۲ ص)، جلد مقوا (روکش پارچه ای)

آغاز: بسم...

بلبل و قمری و لکلک بوبو کبک و طاوس و پرستو تیهو (الف/۱)

انجام: علامات اهل نفاقت اینبدارد ترا حق از ایشان امین (ب/۳۱)

گولینارلی: ۳: ۳۲۴

۶۸۶- [مجموعه اشعار] ۵۰۱۶

گردآورنده ناشناس

نسخه حاوی اشعاری از مولانا، شمس و عطار است و از ۹ بخش به شرح زیر تشکیل شده است:

۱) هجده بیت نخستین مثنوی (۲ مثنوی مرغوب القلوب (که به شمس نسبت می دهند) ۳) رساله آفاق و انفس (که به مولانا نسبت می دهند) ۴) تراش نامه (که منسوب به مولانا است) ۵) عشق نامه (که به مولانا نسبت می دهند) ۶) منتخباتی از منطق الطیر عطار (۷ هفت طور ۸) در بیان انسان کامل (۹) غزلی در حق حضرت علی علیه السلام که به مولانا نسبت می دهند و با مطلع زیر آغاز می شود:

تا صورت پیوند جهان بود علی بود تا نقش زمین بود و زمان بود علی بود

تعلیق، سید حسین حسیب، بدون محل کتابت، ۱۳۰۵ ه.، قطع (۹×۱۶) ۲۱×۱۴ س.م.، ۱۹ ق.، ۲۰ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد جدید.

آغاز: الجزؤ الاول من المثنوی...

بشنو این نی چون حکایت میکند... (الف/۱)

انجام:

این یک دو سه بیته که بگفتم بحقیقت واللّه مراد من و مقصود علی بود (الف/۱۹)

۶۸۷- [مجموعه اشعار] ۲۱۴۶**گردآورنده ناشناس**

نسخه حاوی قطعاتی از مولانا و سلطان ولد و نیز اشعار ترکی سلطان ولد می باشد.
نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (معملاً اواخر قرن ۸ ه. ق)، قطع (۱۰/۵×۷/۵) ۱۳/۳×۹/۵ س.م، ۱۴۲ ق. آهارزده، مختلف السطور، نسخه به صورت جنگ است، جلد ترنج دار، مجدول.

آغاز:

ار ترا بخت یار خواهد بود عشق را با تو کار خواهد بود (الف/۱)

انجام:

هر کرا آتش پناه و پشت شد هم مجوسی کشت و هم زردشت شد (ب/۱۴۲)

گولپینارلی: ۲: ۲۲۰

۶۸۸- [مجموعه اشعار] ۲۶۱۲**گردآورنده ناشناس**

نسخه حاوی اشعاری از عراقی، اوحدی، سعدی، کمال اصفهانی، امیر خسرو دهلوی، سلمان ساوجی،... می باشد.
تعلیق پخته، صبوری، بدون محل کتابت، ۱۴ رجب ۸۷۹ ه. ق، قطع (۱۴/۳×۷/۴) ۲۲/۵×۱۰/۵ س.م، ۱۹۲ ق.، مختلف السطور، اوراق مجدول مطلاً، جلد مقوا (فرسوده)
توضیح: با توجه باینکه اشعاری از عرفی نیز در این مجموعه جای گرفته، معلوم می شود که پس از تاریخ استنساخ در نسخه دست برده شده است.

گولپینارلی ۳: ۳۳

۶۸۹- مجموعه اشعار ۲۶۱۴**گردآورنده ناشناس**

نسخه حاوی اشعاری از عراقی، ابن یمین، حافظ، اهلی، جامی،... است.
تعلیق پخته، حسن الحالی، اصفهان، ۹۷۱ ه. ق، قطع (۱۵/۱×۹) ۲۴/۴×۱۴ س.م، ۱۱۶ ق.، ۱۵ س.، اوراق مجدول بشنگرف و لاجورد، جلد ترنج دار (با نقش گل)، مجدول.

آغاز:

ای ذات تو بنموده رخ از پرده اسما اسمای تو از روی عیان عین مسما (ب/۱)

انجام:

بی عیب جو بد جمله رقم زد پی تاریخ / مجموعه بی عیب جنین از شعرا پاک (۱۱۶/الف)

۱- آفاق و انفس ۱۱/۴۹۲۵

شاه نعمت‌الله ولی (۷۳۱ - ۵۸۳۴ هـ.ق)

نورالدین نعمت‌الله بن عبدالله معروف به شاه نعمت‌الله ولی، مؤسس سلسله نعمت‌اللهی یکی از بزرگترین عرفای ایران و معروفترین متصوف قرن هشتم بود. در نظم و نثر آثار وی به قدری است که از طاقت مردم دیگر خارجست. در مناقب او کتاب‌های چند نوشته‌اند... (نفیسی ۱: ۱۸۷)

بنگرید: مشار(مؤلفین) ۶: ۶۳۰؛ صفا ۴: ۲۲۸-۲۳۳؛ از سعدی تا جامی ۵۶۲ به بعد؛ زندگی و آثار جناب شاه نعمت‌الله ولی کرمانی، تألیف دکتر جواد نوربخش، تهران: ۱۳۳۷؛ منزوی (نسخه‌های پاکستان) ۳: ۱۲۲۳؛ حمید فرزام: تحقیق در احوال و نقد آثار و افکار شاه نعمت‌الله ولی، تهران ۱۳۷۴؛ طریق‌الحقایق ۳: ۲-۲۶ (چاپ ۱۳۱۸، تهران)؛ ترجمه احوال شاه نعمت‌الله ولی (مقدمه ژان اوبن)، تهران ۱۳۳۵؛ معجم مؤلفی الشیعه ۳۵۱؛ ریحانه ۴: ۳۰۱-۳۰۳؛ ذریعه ۹: ۱۲۱۵.

تعلیق خام و آشفته، بدون نام کاتب، تاریخ و محل کتابت، قطع ۲۹/۷×۱۰/۵ س.م، ا.ق. (۳۹/ب)، جلد مقوا.

آغاز:

در دو عالم چون یکی دارنده اشیا بود / یکی در ذات خود یکتای بی همتا بود

انجام:

یادگیر این نکته‌های نعمه‌الله یادگار / ترا امروز پند و مونس فردا شود

توضیح: اثر قصیده ۳۴ بیتی است در بیان معرفت و نفس انسانی.

گولپینارلی ۳: ۲۵۹

۲- همان اثر ۱۳/۲۰۸۸

تعلیق، بدون نام کاتب، تاریخ و محل کتابت، قطع (۱۱/۵×۵/۸) ۱۷/۸×۹/۵ س.م، ا.ق. (۲۷۲/الف)، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول (عطف و گوشه‌بندها مرمت شده)

آغاز: همان

انجام: همان

گولپینارلی: ۳: ۳۴

۶۹۰ - مجموعه اشعار ۲۶۱۶

گردآورنده ناشناس

نسخه حاوی اشعاری از صائب، محتشم کاشانی، عرفی، وحشی، انوری، خاقانی... است.

تعليق، درویش حسین بن مولانا نیاز اردوبادی، بدون محل کتابت، ۵ جمادی الاولی ۱۰۴۹ ه. ق. قطع ۲۷/۵×۱۶/۳ س.م.، ۲۰۴ ق.، مختلف السطور، جلد ترنج دار، منقش، مجدول.

آغاز: شکر و سپاس صانعی را که اجزای وجود انسانرا... (۱/ب)

انجام:

که بیند و بالی در آخر زمان شریکند اما شریک زبان (۲۰۳/ب)

گولپینارلی: ۳: ۳۷

۶۹۱ - [مجموعه اشعار] ۲۵۹۷

گردآورنده ناشناس

نسخه حاوی اشعاری از وحیدی، نظاری، بساطی... است.

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ و یا ۱۱ ه. ق. قطع (۱۶/۸×۶) ۱۹/۵×۱۰/۷ س.م.، ۴۷ ق.، ۲۳ س.، اوراق مجدول، مطلاً، ورق اول مذهب، جلد مقوا (روکش کاغذی)، عطف و گوشه بندها میشن، لبه دار.

آغاز:

ای در هوای عمرت ذرات کون کردی / وعد از صفای حیرت جنات عدن کردی (۱/ب)

انجام:

چون سست قاصد را محل کز دوست پیغام آورد / بادی دمیدی بارپا از وی خبر پرسید می (۴۷/ب)

گولپینارلی: ۳: ۱۷

۶۹۲- [مجموعه اشعار] ۴۹۲۵/۱**گردآورنده ناشناس**

نسخه حاوی اشعاری از مولانا، قاسم انوار، شاهدی، حافظ،... است.
تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۹/۷×۱۰/۵) س.م، ۵ ق. (از ۱/ب تا ۵/ب)، جلد معمولی.

گولپینارلی: ۳: ۲۵۷

۶۹۳- [مجموعه اشعار] ۲۵۹۰**گردآورنده ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۱×۷/۳) ۱۹/۲×۱۰/۸ س.م، ۴۷۳ ق.، ۱۵ س.، سرعنوانها
مذهب نفیس، جلد ترنج دار، مطلاً، لبه دار، مجدول (مرمت شده)

آغاز:

سخنی کز لب آید که مبادا شنود کس   پی دل بردن خسرو چه فسونست مجرب (۱/الف)

انجام:

رفت فغانی و همان سنک رقیبش از پیست   شاید اگر از این ستم سر بجنون نهد کسی (۴۷۳/الف)
توضیح: اوراقی چند از آغاز ناقص است و در ورق ۲۶۹/الف به یک رباعی از شاه طهماسب صفوی جای داده شده است.

گولپینارلی: ۳: ۷

۶۹۴- [مجموعه اشعار] ۲۰۱۸/۱**گردآورنده ناشناس**

نسخه حاوی ۱۰۰ شعر است که یک شعر متعلق به محمد شیرین، ۵ شعر متعلق به سلطان ولد، یک شعر متعلق به کمال فارسی، ۴ شعر متعلق به اولو عارف چلبی و بقیه اشعار منتسب به مولانا می باشند.
تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۸×۸) ۱۹×۱۳/۵ س.م، ۲۳۸ ق.، مختلف السطور، جلد میشن نرم قرمز، لبه دار، مجدول.

آغاز:

ای که به هنگام درد راحت جانی مرا   وی که بتلخی فقر گنج روانی مرا (۳/ب)

انجام:

ای عاشقان ای عاشقان درد شما ما را دوا
ای درد درمانرا بگو منلای رومی می رسد (۳۷/ب)

گولپینارلی: ۲: ۱۶۸

۶۹۵- [مجموعه اشعار] ۲۶۱۷/۹**گردآورنده ناشناس**

نسخه حاوی اشعاری از صائب، امیر خسرو دهلوی، نظیری، فرصت... است.
تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۲×۱۳/۵ س.م.، ۴۷ ق. (از ۱۰۰/الف تا ۱۴۶ / الف)، ۱۵ س.،
جلد میشن مجدول (عطف مرمت شده)

گولپینارلی: ۳: ۴۱

۶۹۶- [مجموعه اشعار] ۴۸۱۵**گردآورنده ناشناس**

نسخه حاوی اشعاری از سعدی، مولانا، ناصر خسرو، عطار... و قطعات عربی از شاعران عرب می باشد.
نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۵/۵×۱۱/۵ س.م.، ۱۳۳ ق.، مختلف السطور، جلد میشن
(فرسوده)، ترنج دار، لبه دار، (بصورت جنگ)

آغاز: فی السلام

سلام الله ما در السحاب و ما ذلت لطاعته الرقاب (۱/ب)

انجام:

بکار امروز تخم نیکنامی
که فردا بدروی والله اعلم (۱۳۳/ب)

گولپینارلی: ۳: ۲۴۰

۶۹۷- [مجموعه اشعار در خصوص مولانا و مولویه] ۲۴۵۴/۱**گردآورنده ناشناس**

نسخه حاوی اشعار فارسی و ترکی متعلق و منسوب به مولانا، سلطان ولد، دیوانه محمد چلبی... است.
تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۶×۹/۲) ۲۲×۱۴ س.م.، ۴۸ ق. (از ۱/ب تا ۴۸/ب)، اوراق

مجدول، مطلاً، جلد میشن مجدول.

آغاز:

من بنده سلطانم سلطان جهانبان   مزان دمکه رخس دیدم شوریده و حیرانم (ب/۱)

انجام: ... و تحفظوه فی صرف الله تعالی و حمایته بمحمد و آله... (ب/۴۸)

گولپینارلی ۲: ۳۶۶

۶۹۸ - مجموعه خانی فی عبر المعانی ۱۳۷۵

مؤلف ناشناس

کتاب از فقه حنفی صحبت می کند. با توجه باینکه در مقدمه (ب/۱ - الف/۲) اسم الغ قتلغ معظم بهرام خان قید شده بنظر می رسد که این اثر در فاصله قرنهای ۴ و ۵ هجری تألیف شده است.

تعلیق، عمر خواجه بن یحیی، استانبول، ۱۲۵۵ ه.، قطع (۱۰/۵×۹) ۲۱/۵×۱۵ س.م.، ۱۵۳ ق.، ۱۹ س.، جلد مقوا، لبه دار.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم حمد و سپاس مر پادشاهی را که دارالملک دولت آباد اسلام... (ب/۱)

انجام: ... خدای تعالی او را از شبهات دنیا و از سختی جان کندن و از سختی قیامت نگاه دارد تمت الكتاب (ب/۱۵۳)

گولپینارلی: ۱: ۱۵۷

۶۹۹ - [مجموعه رسالات] ۲۹۳۰/۱

گردآورنده ناشناس

در این نسخه فالنامه ای که به حضرت امام جعفر صادق علیه السلام نسبت می دهند و رسالات دیگری چون استخاره شاه شرف الدین یحیی،... گرد آمده است.

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۸×۱۰/۲ س.م.، ۳۹ ق. (از ب/۱ تا الف/۳۹)

گولپینارلی: ۳: ۹۵

۷۰۰ - مجموعه (فارسی به ترکی) ۷۶ (نمایشگاه)

گردآورنده ناشناس

در این نسخه قسمتهایی از «معارف» سلطان العلماء، «مقالات» شمس تبریزی، «معارف» سید برهان الدین محقق ترمذی، «فیه ما فیه» و مثنوی مولانا، «معارف» و «ابتدای نامه» سلطان ولد، بالاخره منتخباتی از اشعار ترکی سلطان ولد جای گرفته

است.

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، ۱۲۳ ق. ته‌نقش‌دار و آهارزده، ۲۲ س.، قطع (۶/۵×۲۱/۱)
 ۲۷/۲×۹/۵، اوراق مجدول، آیات و احادیث بشنگرف، جلد میشن لبه‌دار.
 آغاز: بسم...گفتم ای‌الله هر جزؤ مرا بانعامی بشهر خوشی و راحت برسان... (۱/الف)
 انجام: ... سنی‌الذی جهانی وردی سنی (۱۲۰/ب)

۷۰۱ - مختار نامه ۱۷۰۵

فریدالدین ابوحامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۵۶۱۸ ه.ق.)

[یاد او در شماره ۲۰ گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه.ق.)، قطع (۹/۸×۱۵/۸) ۲۱/۵×۱۴ س.م.، ۲۱۰ ق.، ۱۵ س.، دو
 ورق اول مذهب است، جلد میشن، ترنج‌دار، مجدول.
 آغاز: حمد و سپاس بی‌قیاس خداوندی را که اشراق آفتاب الوهیت در هر ذره... (۱/ب)
 انجام:

ای بس که بنحاک من مسکین آید گویند که این تویی چنین خفته بنحاک (۲۱۰/ب)

گولپینارلی: ۲: ۱۴

۷۰۲ - مختصر در شرح خطبه لمعات شیخ عراقی ۲۰۸۸/۶

شارح ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۸/۵×۱۱/۵) ۱۷/۸×۹/۵ س.م.، ۲ ق. (از ۱۸۷/الف تا ۱۸۸/ب)،
 ۱۷ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول (مرمت شده)
 آغاز: سپاس خدا/یرا که روشن کردانید ذات و حقیقت دوست خود راکه... (۱۸۷/الف)
 انجام: ... او بوده باشد حقیقت هستی که سبب وجود عالم و آدم شده (۱۸۸/ب)

گولپینارلی: ۲: ۱۴۶

۷۰۳ - مختصر فی حساب الضرب القسمانی نادی ۲۹۰۶/۱

نادی

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۲×۸) ۱۶×۱۱ س.م، ۷ ق. (از ۱/ب تا ۷/ب) آهارزده ضخیم، جلد ترنج‌دار، مجدول (بشکل جنگ)
 آغاز: بسم...و به نستعین بدانک مراتب حساب سه جنس است آحادست و عشرات و میات... (۱/الف)
 انجام: ... باقی را از خویشتن قیاس کند و بیرون آورد والسلم (۷/ب)

گولپینارلی: ۳: ۸۲

۷۰۴ - [مخزن الرموز] ۱۶۴۴/۲

نصرالله بن حسن نافجی (ف. پس از ۸۲۵ هـ)

[اطلاعی از سرگذشت شاعر بدست نیامد]

این رساله منظوم که بشکل مثنوی و حاوی ۲۰۳۶ بیت است از اعتقادات حروفیه صحبت می‌کند. از بیت مندرج در ۷۳/الف

(تاریخ تمامیش تو بر خوان ازکاف و زها و ضاء ای جان)

بر می‌آید که مؤلف اثرش را در ۸۲۵ هجری به انجام رسانیده است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۵×۱۰ س.م، ۶۲ ق. (از ۱۲/ب تا ۷۳/الف)، ۱۷ س.، جلد مقواه، ترنج‌دار، لبه‌دار.

آغاز:

ای والی ملک سرفرازی سلطان سریر عشق بازی (۱۲/ب)

انجام:

بر روح محمدی و آتش بادا صلوات ذوالجلالش (۷۳/الف)

گولپینارلی: ۱: ۲۲۶

۷۰۵ - مرآة الصفاء ۲۰۸۸/۴

امیر خسرو دهلوی (۶۵۱-۷۰۵ هـ)

[یاد او در شماره ۱۸۱ گذشت]

بنگرید: صفا ۲: ۷۷۱-۷۸۰؛ ذریعه ۲۰: ۲۷۵.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۵/۸) ۱۷/۸×۹/۵ س.م، ۲ ق. (از ۱۵۷/ب تا ۱۵۸/الف)، ۱۷ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول (مرمت شده)

آغاز:

دلم طفلست و پیر عشق استاد سخن دانش   سوادالوجه سیق و مسکنت گنج است و بستانش (۱۵۷/ب)
توضیح: قسمت پایانی این قصیده که نظیره بر یکی از قصاید خاقانی است و در حاشیه نوشته شده بود بهنگام تجلید قطع شده است.

گولپینارلی: ۲: ۱۴۶

۷۰۶ - مرصادالعباد من المبدأ الی المعاد ۱۷۰۹

نجم الدین ابوبکر عبدالله بن محمد (ف. ۶۵۴ هـ.)

نجم الدین ابوبکر عبدالله بن محمد معروف به نجم الدین دایه از شاگردان نجم الدین کبری و از عرفای بزرگ ایران در قرن هفتم بود. معروفترین کتاب او همین «مرصادالعباد» در ۵ باب و ۴۰ فصل است که در غره رجب ۶۲۰ هجری در سیواس به انجام آن توفیق یافته است. از دیگر آثار او می توان به «بحرالحقایق و المعانی» (در تفسیر) و «رساله عشق و عقل» (به فارسی) اشاره کرد...

«مرصادالعباد» در سیر و سلوک عرفانی و اخلاق است و بنام سلطان علاءالدین کیکباد فرمانروای سلجوقی آسیای صغیر تدوین شده است. (نقیسی ۱: ۱۴۰-۱۴۱)

ضیاءالدین سجادی (در نقدی که بر چاپ ریاحی نوشته و در نشریه راهنمای کتاب سال ۱۷ ش ۷-۹ منتشر کرده) چاپ شمس العرفا و چاپ نجم الدوله از «مرصادالعباد» را به عنوان بهترین چاپهای این اثر معرفی کرده است. در اهمیت این کتاب این بس که مولانا و حافظ آن را دیده و از آن استفاده کرده اند.

بنگرید: ف. مشار ۱۴۳۰-۱۴۳۱؛ مرصادالعباد تصحیح محمد امین ریاحی، تهران ۱۳۶۶، معجم مؤلفی الشیعه،

ص ۱۸۷؛ صفا ۲/۳: ۱۱۸۹-۱۱۹۶؛ ذریعه ۲۰: ۳۰۸؛ منزوی (نسخه های پاکستان) ۳: ۱۹۱۶

نسخ (۵ ورق آخر از ۱۷۹/ب به بعد با قلمی دیگر نوشته شده است)، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. اواخر قرن ۷ هـ.)، قطع (۱۵/۵×۷) ۲/۱۱×۲۰ س.م، ۱۸۴ ق.، ۲۱ س.، جلد مقوا، عطف و گوشه بندها میشن قرمز، لبه دار.

آغاز: اما بعد اعلموا اخوانی فی التقی واعوانی علی الهدی... (۱/الف)

انجام: ... صاحب معنی کردانیده تا از نظر محرمان... (۱۸۴/ب)

توضیح: قدیمی ترین نسخه مرصادالعباد در کتابخانه شهر بوسا (ش ۶۶۴) مضبوط است که در رمضان ۶۸۴ کتابت یافته است. نسخه ای دیگر از آن در کتابخانه مجلس (ش ۶۷۲) موجود است که در سال ۶۹۷ استنساخ شده است. در سال ۱۳۰۱ هجری گزیده ای از «مرصادالعباد» در تهران اشتباها بنام نجم الدین کبری منتشر شد و سپس همه آن در سالهای ۱۳۱۴ هجری و ۱۳۱۲ شمسی چاپ گردید. مرصادالعباد از سوی حامد آلگار به

انگلیسی ترجمه شده است.

گولپینارلی: ۲: ۱۸؛ منزوی: ۱/۲: ۱۳۸۲؛ ریاحی: مرصادالعباد ص ۱۱۰ (فیلم در دانشگاه ش ۳۰۸)

۷۰۷ - همان اثر ۱۷۱۰

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۸ ه. ق)، قطع (۱۸/۵×۱۳/۵) (۲۸×۱۸/۵ س.م، ۱۵۲ ق، ۲۱ س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز: بسم...حمد بی حد و مدح و ثناء بی عد پادشاهی را که... (۱/ب)

انجام:

اندر کنف عاطفت خویشت دار این حامی بیضه مسلمانیرا (۱۵۲/ب)

توضیح: غزلی از شیخ عطار در ورق ۱۵۳/الف جای گرفته است.

گولپینارلی: ۲۷: ۱۹۷؛ منزوی: ۱/۲: ۱۳۸۲ (فیلم در دانشگاه ش ۳۰۹)؛ ریاحی (مرصادالعباد) ص ۱۱۶.

۷۰۸ - مرغوب القلوب ۲/۳ ۲۱۷۹

مؤلف ناشناس

بعضی‌ها این اثر منظوم ۱۳۸ بیتی (بوزن مفاعیلن مفاعیلن فعولن) را که از مطالبی چون مراتب توبه، ذات، صفت، نماز، ترک، تجرید... صحبت می‌کند به شمس تبریزی (۵۸۲ - مقت. ۶۴۵ ه. ق) نسبت داده‌اند. لیکن در چاپ هندوستان آن بیتی وجود دارد که تاریخ تألیف آن به صورت ۷۵۷ هجری قید شده است و این نشان می‌دهد که اثر ۱۱۲ سال پس از شهادت شمس فراهم آمده است:

ز هجرت هفتصد و پنجاه و هفت است حساب حاسبان تاریخ وقت است

بنگرید: بدیع‌الزمان فروزانفر: رساله در تحقیق احوال و زندگی مولانا جلال‌الدین محمد مشهور بمولوی، تهران، ۱۳۶۱، ص ۹۱؛ مشار (مؤلفین) ۵: ۵۲۵-۵۲۶؛ ذریعه ۱۹: ۲۹۳؛ نفیسی ۱: ۲۱۴.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۱۳×۱۹/۹ س.م، ۵ ق. (از ۱۱۹/ب تا ۱۲۳/ب)، جلد مقوا، عطف و گوشه‌بندها میشن، ترنج‌دار (مرمت شده)

آغاز: بسم...این کتاب مرغوب القلوب از گفتار شیخ المشایخ قطب‌المحققین... (۱۱۹/ب)

انجام:

... تمام این مختصر منظوم شد خوب که نام این مثل خود داشت مرغوب (۱۲۳/ب)

توضیح: در اوراق ۱۲۳/ب تا ۱۲۵/ب مجموعه‌ای که «مرغوب القلوب» بخش سوم آن را تشکیل می‌دهد رساله‌ای

به خط نسخ با عنوان «رساله آفاق» قرار گرفته که شبیه نسخه شماره ۲۱۵۵/۵ (توصیف شده در این فهرست) است. منزوی (نسخه های پاکستان ۱/۷: ۴۰۹ و نسخه های گنج بخش ۳: ۱۸۰۷) می نویسد که مؤلف این اثر شمس الدین تبریز متخلص به شمس (شاعری از قرن هشتم هجری) است و علاوه میکند که او را نباید با شمس تبریزی مرشد مولانا جلال الدین در آمیخت.

گولپینارلی: ۲: ۲۵۷

۷۰۹ – همان اثر ۲۰۹۵/۵

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶/۵×۹/۳) ۲۰،۵/۸×۱۶ س.م، ۶ ق. (از ۸۷/ب تا ۹۲/الف)، جلد مقوا (روکش میشن)، فرسوده.

آغاز:

بگویم حمد رب العالمین را عطا کو کرد بر ما عقل و دین را (۸۷/ب)

انجام: همان (۹۲/الف)

گولپینارلی: ۲: ۱۵۶

۷۱۰ – مرقاه الادب ۲/۲۵۲۴

بدیع الزمان ابو عبدالله حسین بن ابراهیم احمدی (ف. ۴۹۷ ه. ۰)

[یاد او در شماره ۵۶ گذشت]

اثر لغت منظوم عربی به فارسی است و از ۵۰ قطعه ترکیب یافته است. قید کتابت در شماره های ۲۵۲۴/۱ و ۲۵۲۴/۴ مجموعه مضبوط است. منزوی (۳: ۲۰۲۵) مؤلف را ملا احمد کرمانی (کریمه ای) خوانده و سال درگذشت او را ۸۱۵ هجری ضبط کرده است.

نسخ پخته، احمد بن حاجی محمود الاقسرای، بدون محل کتابت، ۸۳۵ ه.، قطع (۱۹/۵×۱۲/۵) ۲۷×۱۷/۵ س.م، ۳۹ ق. (از ۷۴/ب تا ۱۱۲/الف)، ۱۳ س.، اوراق مجدول، جلد ترنج دار ضری، لبه کنده شده، فرسوده.

آغاز: بسم... الحمد لله الذی زین السماء بنور النجوم... (۷۴/ب)

انجام:

گوشها بر احمدی نه که چو دیده گوشها کردی و درزی نیابی تو بدین زیب و بها (۱۱۲/الف)

گولپینارلی: ۲: ۴۲۵؛ منزوی: ۳: ۲۰۲۵ (فیلم در دانشگاه ش ۳۲۰)

۷۱۱ - مستطاب فی انتخاب فصل الخطاب ۱۱۴/۳**گردآورنده علائی بن محبّی الشیرازی الشریف**

مؤلف «فصل الخطاب» که در باب مخاصرات و سلوک و تصوف است ابوالفتح محمد بن محمد حافظی معروف به خواجه محمد پارسا (ف . ۸۲۲ ه .) می باشد که از بزرگان عرفای قرن هشتم ایران و از مشایخ نامی طریقه نقشبندی بوده است.

(نقیسی: ۱: ۲۲۰)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۶×۲۲ س.م، ۴۲ ق. (از ۱۰۷/الف تا ۱۴۸/ب)، مختلف السطور، جلد معمولی.

آغاز: الحمد لله الذی رفع حجب السرایر و جلاّ ابصار البصائر فظهر ماکان محجوب... (۱۰۷/الف)

انجام: ... این منتخب مستطاب فی انتخاب فصل الخطاب نام نهاده شد امید که مطبوع طباع سلیمه واذهان مستقیمه باد بالآنون والصاد (۱۴۸/ب)

توضیح: در نخستین ورق، عنوان کتاب بشکل «اصول الفصول لنیل الاصول» قید شده است. مؤلف ضمن استشهاد از مثنوی مولوی، به فضایل صحابه و اهل بیت علیهم السلام اشاره کرده است.

گولپینارلی: ۱: ۴۸

۷۱۲ - مشارب الاوداق ۲۰۸۸/۸**علی بن شهاب الدین حسینی همدانی (۷۱۳-۷۸۶ ه .)**

نسب مؤلف که به علی ثانی معروف است به امام زین العابدین علیه السلام می رسد. وی رسالات متعددی در اخلاق و سلوک و عرفان تألیف کرده که از آن جمله است: «ذخیره الملوک»، «مرآة التائبین»، «اربعین»، «واردات غیبیه»، «سیرالطالبین»،... کتاب «مشارق الاوداق» در شرح فارسی قصیده (صوفیانه) میمیه ابن فارض (ف . ۶۳۲ ه .) است.

(نقیسی: ۱: ۱۹۵)

ابن فارض در دیوان خود (چاپ بیروت سال ۱۹۵۷ م.) قصیده ای دارد که از ۴۱ بیت تشکیل شده است (ص ۱۴۰ تا ۱۴۲) ولی همدانی فقط به شرح ۳۲ بیت آن پرداخته است. وی در مقدمه می گوید بجهت اینکه قصیده شیخ مشحون از استعارات بوده و در آن مدام از میخانه و کاس و ساقی صحبت شده لذا به جهت «رد انکار محجوبان جاحد و ردع اصرار طاعنان جاهد» به تألیف این اثر پرداخته است. شارح پیش از آغاز شرح، مقدمه مفصلی در بیان حقیقت محبت دارد.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۵/۸) (۱۷/۸×۹/۵) س.م، ۲۰ ق. (از ۱۹۷/الف تا ۲۱۶/الف)، ۱۷ س.، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول (مرمت شده)

آغاز: بسم... حمد اعم و ثنای اتم حضرت ودودی را که صفای مودت و وفاء محبت را تاج و طوق... (۱۹۷/الف)
انجام: ... آسمانیان از نکال او نوحه گیرند... والسلام علی من اتبع الهدی (۲۱۶/الف)

گولپینارلی: ۲: ۱۴۷

۷۱۳ - [المصادر] ۳۱۵۸

ابوعبدالله حسین بن احمد زوزنی (ف. ۴۸۶ ه. ۰)

مؤلف از ادبای معروف زبان عربی در عصر خود بوده و شرح معروفی بر معلقات سبع نوشته است... (نفیسی: ۱: ۶۵)
در این اثر که فرهنگ عربی - فارسی در دو بخش (مصدرهای ثلاثی مجرد و مصدرهای ثلاثی مزید) می باشد شرح لغوی هر کدام از مصادر به فارسی داده شده است.

بنگرید: صفا ۱: ۳۱۹؛ کتاب المصادر بکوشش تقی بینش (۱۳۴۰)؛ «فرهنگنامه های عربی بفارسی» نوشته منزوی (مندرج در مقدمه لغت نامه دهخدا)؛ ذریعه ۲۱: ۹۵

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۷ و یا ۸ ه. ق)، قطع (۱۳×۹) ۱۷/۵×۱۳ س. م.، ۱۴۸ ق.، ۱۷ س.، جلد میشن ترنج دار (مزین به نقوش هندسی)، مجدول.

آغاز: بسم... الحمد لله علی سوابغ الآئه المتسابقه افواج... (ب/۱)

انجام: ... الاکبیین و اوهم آمدن واللّه اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب والحمد لله رب العالمین (۱۴۴/الف)

گولپینارلی: ۳: ۱۲۴

۷۱۴ - مصیبت نامه ۱۷۲۹/۳

فریدالدین ابو حامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۶۱۸ ه. ۰)

[یاد او در شماره ۲۰ گذشت]

عطار در این مثنوی از سعی و تلاش سالکی سخن میراند که برای وصول به حق به هر دری سر میزند.
«مصیبت نامه» را می توان بصورت «بیانی فصیح از هیجان، درد، جستجو و سرانجام معرفت بحق» توصیف کرد.

بنگرید: ف. مشار ۱۴۴۸؛ ذریعه ۱۹: ۱۹۷؛ مصیبت نامه تصحیح نورانی وصال، (تهران ۱۳۶۴)

نسخ سلجوقی، ابراهیم بن عوض المرغی، بدون محل کتابت، رجب ۶۹۱ ه. ق، قطع (۱۱×۱۸) ۲۴/۳×۱۵/۹ س. م.، ۱۶۰ ق. (از ۱۷۲/ب تا ۳۳۱/ب)، ۲۵ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد لبه دار، آراسته به گل و بوته، مجدول.

آغاز:

حمد پاک از جان پاک ان پاک را   کو خلافت داد مشتئی خاک را (۱۷۲/ب)

انجام:

می‌توانی کرد چندین بیج بیج دست من کیری وان کاری (انکاری) که هیچ (۲۳۱/ب)

توضیح: این نسخه یکی از کهن‌ترین نسخه‌های موجود در جهان است.

گولپینارلی: ۲: ۵۱؛ منزوی: ۴: ۳۲۰۷ (شماره و تاریخ کتابت در منزوی بانسخه مطابقت ندارد)، (فیلم در دانشگاه ش ۳۱۲)

۷۱۵ - همان اثر ۹۱/۳ (نمایشگاه)

نسخ سلجوقی، ابراهیم بن عوض المراحی، بدون محل کتابت، ۲۶ محرم ۶۹۴ ه.، قطع (۲۶/۵×۱۶/۳) ۲۲×۳۱ س.م.، ۱۶۷ ق. (از ۱۷۷/الف تا ۳۴۳/ب)، ۲۵ س. (یک بیت در هر سطر)، کاغذ ته نقش دار و کمی آهارزده، جلد مقوا (روکش کاغذی و عطف میشن)

آغاز:

حمد پاک از جان پاکان پاک را کو خلافت داد مشتی خاک را

انجام:

می‌توانی کرد چندین بیج بیج دست من کیری وانکاری که هیچ

۷۱۶ - همان اثر ۱۶۹۶/۲

نسخ، حاجی محمد بن خطیب احمد، بدون محل کتابت، ذی‌القعدة ۸۲۹ ه.، قطع (۱۹/۵×۱۱/۵) ۱۴×۲۲ س.م.، ۱۳ ق. (از ۸۸/ب تا ۱۰۰/ب)، ۲۶ س.، جلد میشن (بصورت جنگ)

آغاز: برابر نسخه ۱۷۲۹/۳ (۸۸/ب)

انجام:

جمله عالم از او بر نور کشت چشم بذ یا کور شد یا دور کشت (۱۰۰/ب)

توضیح: نسخه ناقص است.

گولپینارلی: ۲: ۷

۷۱۷ - همان اثر ۱۷۰۴

تعلیق، حسین بن محمد، بدون محل کتابت، رمضان ۸۹۷ ه.، قطع (۱۳/۵×۷/۵) ۱۲×۱۷ س.م.، ۲۱۹ ق.، ۱۸ س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف میشن، لبه‌دار.

آغاز:

حمد پاک از جان پاک ان پاک را کو خلافت داد مشت خاک را (۱/ب)

انجام:

می‌توانی کرز چندین بیخ بیخ دست من کبری و انکاری که هیچ (۲۱۹/الف)

گولپینارلی: ۲: ۱۳

۷۱۸ - مظهرالعجائب ۱۷۱۳

عطار تونی

عطار تونی از شعرای قرن نهم بوده و ظاهراً فریدالدین محمد بن ابراهیم نام داشته و در نیشابور متولد شده و بهمین جهت آثار عطار را بخود می‌بسته است. وی هر چند مهارتی در شعر نداشت چندین مثنوی سروده که همه آنها را به نام عطار نیشابوری منتشر کرده‌اند. آثار وی بدین قرار است: «ترجمه الاحادیث»، «اشترنامه»، «بلبل نامه»، «بیسرنامه»، «جواهرالذات»، «خیاط‌نامه»، «مظهرالعجائب»، «حلاج‌نامه»، «وصلتنامه»... (نفیسی ۱: ۳۲۰)

بنگرید: ف. مشار ۱۴۵۳؛ منزوی نسخه‌های پاکستان ۱۷/۶۱۴؛ ذریعه ۱۹: ۳۰۰

نسخ، حاج محسن خواجه، بدون محل کتابت، ۱۲۶۸ ه.، قطع (۸/۱۰×۳/۱۷) ۷/۱۵×۲۴ س.م.، ۲۹۵ ق.، ۱۷ س.، اوراق مجدول، سرعنوانها بشنگرف، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن)، لبه‌دار.

آغاز:

آفرین جان آفرین بر جان جان زانکه او هست آشکارا و نهان (۱/ب)

انجام:

ختم اینم باد نباشد در جهان غیر از این معنی نگویم در جهان (۲۹۵/الف)

گولپینارلی: ۲: ۲۴

۷۱۹ - همان اثر ۱۷۱۲

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۵/۷×۱۴/۵) ۱/۱۲×۵/۱۹ س.م.، ۲۷۰ ق.، ۱۹ س. (و بعضاً ۲۰)، جلد ترنج‌دار، مجدول.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۲۷۰/ب)

توضیح: عنوان در قید کتابت بشکل «مظهرالذات العجائب فی شأن اسدالله الغالب» آمده است. (۲۷۰/ب)

گولپینارلی: ۲: ۲۰

۷۲۰ - معارف ۷۸ (نمایشگاه)**بهاءالدین محمد (سلطان ولد) (۶۲۲-۷۱۲ ه.س.)**

[یاد او در شماره ۳ گذشت]

نسخ، خضر بن عبدالرزاق المولوی، بدون محل کتابت، ۷۶۷ ه.س.، قطع (۲۱/۲×۱۴/۱) ۲۸×۲۰ س.م.، ۱۸۵ ق. ته نقش دار و کمی آهارزده، ۱۳ س.، جلد مقوا (روکش کاغذی)، مرمت شده.

آغاز: بسم... انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور...

انجام: هر چند کی شاخها همه جنبانند جنبیدن هر شاخ ز اصلی دگر است
والله اعلم و احکم

۷۲۱ - همان اثر ۲۱۴۰

تعلیق، علی بن محمدالعراقی، بدون محل کتابت، بیستم صفر ۸۷۰ ه.س.، قطع (۱۵/۵×۱۰) ۱۹/۷×۱۳/۳ س.م.، ۲۰۰ ص.، ۱۳ س.، آیات و احادیث بشنگرف، جلد مقوا (روکش کاغذی)، لبه دار، عطف و گوشه بندها میشن (مرمت شده)

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۲۰۰/الف)

توضیح: صفحه ۱۹۷ بعدا توسط محمد حسین (کاتب نسخه ۲۱۴۱) نوشته شده و بدین وسیله نسخه تکمیل گردیده است.

گولپینارلی ۲: ۲۱۴

۷۲۲ - همان اثر ۱۶۵۱

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.س.)، قطع (۱۳×۷) ۱۶/۷×۱۰/۲ س.م.، ۱۴۹ ق.، ۱۷ س.، جلد ترنج دار (با نقش گل و اژدرها)، عطف و گوشه بندها مرمت شده.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: ...جنبیدن هر شاخ ز اصلی دیگرست (۱۴۹/الف)

گولپینارلی: ۳: ۴۵۸

۷۲۳ - همان اثر ۲۱۴۲

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.)، قطع (۱۳/۳×۶/۸) ۱۹×۱۱ س.م.، ۱۴۷ ق.، ۱۷ س.، اوراق مجدول، ورق اول مذهب منقش، جلد میشن آلبالوئی، ترنج دار، لبه دار.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: ...دایم در دیدار و تماشا باشد والله اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب (۱۴۷/ب)

توضیح: ۱۲ فصل از آخر کتاب ناقص است.

گولپینارلی: ۲: ۲۱۵

۷۲۴ - همان اثر ۲۱۴۳

تعلیق پخته، درویش عبدالمولی، قونیه، ۱۰۲۵ ه.، قطع (۱۳/۵×۶/۱) ۱۹/۲×۱۰/۸ س.م.، ۸۲ ق.، ۱۷ س.، اوراق مجدول، آیات و احادیث بشنگرف، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول، (قسمت بیرونی جلد سیاه و قسمت درونی آن

قرمز)

آغاز: انبیا و اولیا هر یکی... (۱/الف)

انجام:

ور تو جزو جنتی ای نامدار عیش تو باشد چو جنت پایدار (۸۲/ب)

توضیح: از آخر ناقص است و فصل آخر با دیگر نسخه ها مطابقت ندارد.

گولپینارلی: ۲: ۲۱۶

۷۲۵ - همان اثر ۲۱۲۰/۲

تعلیق، احمد حامد مشهور به نظیف زاده، بدون محل کتابت، غره رجب ۱۲۱۵ ه.، قطع (۱۲/۸×۶/۴) ۱۷×۱۰/۵ س.م.، ۱۱۳ ق. (از ۶۹ ب تا ۱۸۱/ب)، ۲۳ س.، اوراق مجدول، جلد پارچه ای، گوشه بندها منقش.

آغاز: همان (۶۹/ب)

انجام: برابر نسخه ۱۶۵۱ (۱۸۱/ب)

گولپینارلی: ۲: ۱۸۶

۷۲۶ - همان اثر ۲۱۴۱

تعلیق، محمد حسین، بدون محل کتابت، ۱۲۶۹ ه.، قطع (۱۶/۸×۹/۷) ۲۳×۱۵/۵ س.م.، ۱۴۵ ق.، ۱۹ س.، اوراق

مجدول، مطلاً، کلمات «فصل» و «بیت» بشنگرف، جلد میشن قرمز (روکش کاغذی)، لبه دار.

آغاز: برابر نسخه ۲۱۴۰ (۱/ب)

انجام: برابر نسخه ۲۱۴۱ (۱۴۵/ب)

توضیح: این نسخه از روی نسخه ۲۱۴۰ استنساخ شده، زیرا در هر دو نسخه به اشعار مغربی جای داده شده است.

گولپینارلی: ۲: ۲۱۵

۷۲۷ - همان اثر ۵۴۲۸

نسخ، احمد رمزی، بدون محل کتابت، جمادی الثانی ۱۳۵۰ ه.، قطع (۱۷/۸×۱۰/۹) ۲۳/۷×۱۵/۵ س.م.، ۱۴۹ ق.، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای)، فرسوده.

آغاز: همان (۱/الف)

انجام: همان (۱۴۹/الف)

توضیح: عنوان در نسخه بصورت «معارف‌نامه» آمده است.

گولپینارلی: ۳: ۳۱۹

۷۲۸ - همان اثر ۲۱۳۸/۱

نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۱۷×۹/۵ س.م.، ۱۰۷ ق.، مختلف‌السطور، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، با گوشه‌بند.

آغاز: همان (۲/ب)

انجام: برابر نسخه ۱۶۵۱ (۱۰۷/ب)

گولپینارلی: ۲: ۲۰۹

۷۲۹ - همان اثر ۲۱۳۹

نسخ، واجد بن محمد القونوی، بدون محل و تاریخ کتابت (بیست و ... جمادی الاخر...)، قطع (۱۷/۲×۱۱) ۲۳/۲×۱۵/۸ س.م.، ۱۴۹ ق.، آیات و احادیث بشنگرف، نسخه رطوبت دیده است، جلد مقوا (روکش کاغذی)، عطف و گوشه‌بندها میشن، لبه‌دار.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: ... سماع اگر هست خود اینست آخر تو می گویی که من امت محمدم (۱۴۹/ب)

توضیح: کتاب احتمالاً همان واجد چلبی (فرزند بهاءالدین محمد) است.

گولپینارلی: ۲: ۲۱۳

۷۳۰ - معارف ۱/۲۱۲۰

بهاءالدین ولد (سلطان العلماء) (ف. ۱۰۶۲۸)

[یاد او در شماره ۲۳۹ گذشت]

«معارف» یا «کتابالمعارف» مجموعه تقریرات، مجالس و مواعظ محمد بن حسین خطیبی بلخی معروف به (بهاءالدین ولد) پدر مولانا جلالالدین است که در آن حقایق دین و عرفان با بیانی شیوا مورد بحث قرار گرفته است. کتاب معارف (به جز جزء اول) که بصورت مسوده بوده از سوی علائی که اهل ایران و در مزار مولانا مثنوی خوان بود در سال ۹۵۵ در قونیه تنظیم و ترتیب یافته است. یکی از جهات اهمیت این کتاب توجه بیش از حد مؤلف نسبت به قرآن کریم و شرح اسرار آن نامه آسمانی می باشد.

بنگرید: ف. مشار ۱۴۵۱؛ بدیع الزمان فروزانفر: کتابالمعارف (مجموعه سخنان و مواعظ سلطان ولد) تهران ۱۳۳۳؛ صفا ۲: ۱۰۱۹ به بعد؛ مشار (مؤلفین) ۵: ۷۵۳-۷۵۴؛ گولپینارلی: مولانا جلالالدین، استانبول، ۱۹۸۵ (ص

۲۲-۲۵)؛ نفیسی ۱: ۱۲۱؛ ذریعه ۲: ۱۸۷؛ قاموس الاعلام ۲: ۱۴۱۲

تعليق، احمد حامد مشهور به نظیف زاده، بدون محل کتابت، اواخر شعبان ۱۲۱۵ ه.، قطع (۱۲/۸×۶/۴) ۱۷×۱۰/۵ س.م، ۶۷ ق. آهارزده، ۲۳ س.، اوراق مجدول، جلد پارچه ای.

آغاز: بسم... اهدنا الصراط المستقیم گفتم ای الله... (۱/ب)

انجام: ... و محرومی بی ادب را دهند والله اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب (۶۷/ب)

توضیح: بروایت «الذریعه» کهن ترین نسخه این اثر که در سال ۹۲۸ استنساخ شده، در دارالکتب قاهره مضبوط است.

گولپینارلی: ۲: ۱۸۶، منزوی ۱/۲: ۱۳۹۳-۱۳۹۴ (منزوی به توصیف سه نسخه موجود در قونیه پرداخته که فیلم هر

سه در دانشگاه تهران: تحت شماره های ۳۱۸، ۲۰، ۴۱ موجود است)

۷۳۱ - معارف (دفتر اول) ۱/۷۹ (نمایشگاه)

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۲×۱۴) ۲۵/۵×۱۸ س.م، ۱۸ ق. (از ۱/الف تا ۱۸ /

الف)، مختلف السطور، سرفصلها بشنگرف، جلد مقوا (روکش پارچه ای، عطف میشن)

آغاز: بسم... یقینی بالله یقینی... بسم الله دلیل انست که مکون فعل الله است... (۱/ب)
انجام: هرگاه تو مزه خویش را حاصل کنی آتش وان مزه ترا پراکنده نکند جنانک ابراهیم و موسی علیهما السلام (۱۸/الف)

۷۳۲ - همان اثر ۲۱۱۷

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه. ق)، قطع (۱۶/۷×۱۰/۱) ۲۶×۱۷/۵ س.م، ۱۵۵ ق، ۱۳ س.، دو ورق اول مجدول مطلاً و بقیه اوراق مجدول بشنگرف، جلد میشن قرمز، ترنج دار، لبه دار، مجدول.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۱۵۵/الف)

گولپینارلی: ۲: ۱۸۲

۷۳۳ - همان اثر ۲۱۱۳

این نسخه جزء اول اثری است که از سوی بدیع الزمان فروزانفر تحت عنوان «معارف، مجموعه مواعظ و سخنان سلطان العلماء...» فراهم آمده است (۱۳۳۳ شمسی).

تعلیق پنخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه. ق)، قطع (۱۵/۲×۸) ۲۰×۱۲ س.م، ۱۰۳ ق، ۱۸ س.، اوراق مجدول و نخستین ورق مذهب، جلد قهوه‌ای تیره، ترنج دار، با نقش گل و بوته.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۱۰۳/ب)

گولپینارلی: ۲: ۱۷۷؛ (فیلم در دانشگاه ش ۲۰)

۷۳۴ - همان اثر ۲۱۱۹

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. اواخر قرن ۹ و یا اوایل قرن ۱۰ ه. ق)، قطع (۱۵×۸/۴) ۱۹/۶×۱۲/۲ س.م، ۸۸ ق. آهارزده و ته نقش دار ضخیم، ۱۴ س.، اوراق مجدول بشنگرف، جلد میشن نرم قهوه‌ای.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: ... و در روح و راحت اصحاب مشروح الصدر نظر می کن خاک را چه خبر والله اعلم (۸۸/ب)

توضیح: اوراقی از انتهای نسخه افتاده است.

گولپینارلی: ۲: ۱۸۵

۷۳۵ - همان اثر ۲۱۱۵

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.)، قطع (۱۳/۵×۷/۹) ۱۷/۹×۱۲/۷ س.م.، ۱۵۸ ق.، ۱۳ س.، جلد میشن قهوه‌ای، ترنج‌دار، لبه‌دار. مجدول.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۱۵۸/ب)

گولپینارلی: ۲: ۱۷۹

۷۳۶ - همان اثر ۵۴۳۹/۵

تعلیق، درویش قدسی المولوی، بدون محل کتابت، ۱۵ رجب ۱۱۴۵ ه.، قطع ۱۶/۵×۱۰/۵ س.م.، ۲۶ ص. (از ۴۴۶ تا ۴۷۱)

آغاز: همان (ص ۴۴۶)

انجام: همان (ص ۴۰۷۱)

گولپینارلی: ۳: ۳۲۷

۷۳۷ - معارف (دفتر اول و دوم) ۲۱۱۴

نسخ سلجوقی، محمد بن اسحق بن ابراهیم اللارندی المولوی، بدون محل کتابت، شعبان ۷۲۴ ه. (رقم آخر سال کتابت حذف شده است)، قطع (۱۸/۵×۱۲/۲) ۴۴/۷×۱۶/۵ س.م.، ۲۰۷ ق.، ۱۷ س.، آیات و احادیث بشنگرف، جلد مقوا.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: ... و همه وسوسها از توست و از توانایی است اما عاجز را چه وسوسه باشد والله اعلم بالصواب (۲۰۷/ب)

توضیح: صفحه اول این نسخه با چاپ بدیع‌الزمان مطابق است، ولی در چاپ بدیع‌الزمان ۴۸ فصل (۱۵۰ تا ۱۹۷) ناقص است. نسخه در سال ۹۷۴ هجری از سوی حسام خلیفه‌المولوی وقف درگاه شده است.

گولپینارلی: ۲: ۱۷۸

۷۳۸ - معارف (دفتر چهارم) ۲۱۱۶

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. اواخر قرن ۸ ه. ق.)، قطع (۲۰/۵×۱۴) (۲۴/۵×۱۶/۵) س.م، ۱۰۰ ق. آهارزده، ضخیم، مختلف السطور (۱۹ و ۱۷)، جلد مقوا (روکش ابری)

آغاز: ... بلا غایه و یری فی زمان عالما من طرب و صدق و عشق و فی زمان عالما من الحیره... (الف/۱)

انجام: ... ملک نفلح تکن باز کردد نه ینعان تکن این خواب در ماه ربیع الاول سنه سبع و ستمائه (کنا)... (ب/۱۰۰)

توضیح: اوراقی چند از ابتدا و انتهای نسخه ناقص است. در پاره‌ای از کلمات از شکل محاوره متابعت شده و با «ت» نوشته شده است، مانند کنیت، خوریت، داریت (ب/۳۵). نسخه مورد توصیف از سوی فردی با نسخه دیگری مقابله شده و تصحیحاتی بعمل آمده است. در این نسخه ملاحظاتی در خصوص دهریه و اباحتیه نیز دیده می‌شود (ب/۳۲) و از افرادی که فلسفه را مهم می‌شمارند انتقاد شده است (ب/۹۴)

گولپینارلی: ۲: ۱۸۰

۷۳۹ - معارف ۲/۲۱۱۸

سید برهان‌الدین محقق ترمذی (ف. ۶۳۸ ه. ق.)

سید برهان‌الدین محقق ترمذی که در سال ۶۳۸ هجری در قیصریه در گذشته تربیت شده بهاء‌الدین ولد (سلطان العلماء) بود. وی پس از مرگ سلطان العلماء، تربیت و ارشاد مولانا را بمدت نه سال بر عهده گرفت.

بنگرید: صفا: ۳: ۱۱۷۰-۱۱۷۲؛ نفیسی ۲: ۷۳۶؛ عبدالباقی گولپینارلی: مولانا جلال‌الدین (چاپ سوم) ص ۴۵-۴۹

نسخ سلجوقی، ارغون بن ایدمر بن عبدالله المولوی، بدون محل کتابت، ۵ محرم ۶۸۷ ه. ق. قطع (۱۵×۹/۱) (۲۳/۵×۱۵) س.م، ۳۷ ق. (از ۱۸/ب تا ۵۴/ب)، ۱۷ س.، جلد مقوا (روکش کاغذی)، عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز: بسم... یقول الله تعالی من ذکرنی فی مالی ذکرته فی مالی... (ب/۱۸)

انجام: ... هر چیزی که بود یا باطل جو از باطل جستی بحق رسیدی الناس فی ثلثه اصحاب الجحیم واصحاب الجنة واصحاب الاعراف والله اعلم بالصواب (ب/۵۴)

توضیح: اثر همراه با تفسیر سوره محمد صلی الله علیه وآله وسلم و سوره فتح (نسخه ۲۱۱۸/۱ همین فهرست) از سوی بدیع‌الزمان فروزانفر در سال ۱۳۸۰ هجری چاپ شده است. فروزانفر در این طبع از همین نسخه استفاده کرده است.

گولپینارلی: ۲: ۱۸۳، ذریعه: ۲۱: ۱۸۶؛ منزوی: ۱/۲: ۱۳۹۳ (فیلم در دانشگاه شماره ۲۵)، معارف: مجموعه مواعظ و کلمات سید برهان‌الدین محقق ترمذی به همراه تفسیر سوره محمد صلی الله علیه وآله وسلم تصحیح بدیع‌الزمان فروزانفر، تهران ۱۳۳۹ (مقدمه)

۷۴۰ - همان اثر ۷۹/۶ (نمایشگاه)

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۷۵۳ ه.، قطع (۲۲×۱۴) ۲۵/۵×۱۸ س.م.، ۵۵ ق. (از ۱۱۰/ب تا ۱۵۴/ب)، مختلف، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای و عطف میشن)

آغاز: بسم... همه کافران همین گفتند که مرا مال و حسب و نسب و جمال و قد و قامت زیبا... (۱۱۰/ب)

انجام: ... هست شد مست شد سخن کوتاه شد واللّه اعلم (۱۵۴/ب)

توضیح: در این نسخه به جز معارف، به آثاری دیگر نیز جای داده شده است؛ مثلاً در ورق ۱۲۶/الف مجلسی از معارف سلطان‌العلما جای گرفته است. گولپینارلی در ترجمه معارف به زبان ترکی از این نسخه استفاده کرده است.

۷۴۱ - معارف راز ۵۷۳۳/۱۱**ابوالمعالی محمد (ف. ۱۰۲۴. ۰. ۰)**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

نسخه مورد توصیف بخش اول «معارف راز» می‌باشد که در ذکر مناقب محی‌الدین شیخ عبدالقادر جیلانی (۴۷۱-۵۶۱ ه.) از عرفای مشهور ایران است. وی بنیانگذار فرقه قادری بوده، آثار زیادی در فقه و تصوف نوشته است، از جمله: «بشائر الخیرات»، «طریق الحق»، «فتوح الغیب»...

تعلیق، غلام‌الدین صدیقی الهانسوی، بدون محل کتابت، ۲۴ ذی‌الحجه ۱۱۲۵ ه. قطع (۱۶/۶×۷/۹) ۲۲/۵×۱۳/۵ س.م.، ۲۰ ق. (از ۱۲۴/ب تا ۱۴۳/الف)، ۱۷ س.، جلد مقوا (فرسوده)

آغاز: بسم... رساله بندگی حضرت پیر دستگیر بیر محی‌الدین ابومحمد عبدالقادر جیلانی

یا رب بکمالات شه جیلانی کاندر کرم و فضل ندارد ثانی (۱۲۴/ب)

انجام: ... بعد از ان چهل سال دعوت خلق الی الخالق نمودند تمام شد رساله مبارک حضرت غوث‌الاعظم قطب ربانی (۱۴۳/الف)

گولپینارلی ۳ : ۳۶۰

۷۴۲ - المعشرات السحریه فی الایات الفکره ۳۱۵۴**بهاء‌الدین معلقروی [معلقروی]**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

اثر لغت منظوم عربی - فارسی است. صاحب «عثمانلی مؤلفلری» معتقد است که بهاء‌الدین معلقروی بهنگام تدریس در آیاسلوق (۸۲۷ ه.) به تنظیم این لغت دست زده است و علاوه میکند که وی آثار دیگری چون «تاج‌المناظم والمحمدیه» نیز دارد.

نسخ (مشکول)، محمد بن علی بن عبدالرحمن، بدون محل کتابت، ربیع الاول ۸۲۱ ه.، قطع (۱۳/۵×۹) ۲۵×۱۵ س.م.، ۵۶ ق.، جلد میشن، ترنج‌دار (مرمت شده)
 آغاز: بسم... الحمد لله واهب العقل و الطبع الموزون... (۱/ب)
 انجام: ... و اغفر لمن تملی و تیلو و حقها و دعا لناظمه المعالقروی (۵۶/ب)

گولپینارلی ۳: ۱۲۲

۷۴۳ - رساله معما/۱ ۲۵۰۸

حسین بن محمد حسینی نیشابوری (ف. ۹۰۴ ه.م.)

حسین بن محمد حسینی نیشابوری معروف به میر حسین معمایی معروف‌ترین شاعر معماگوی قرن نهم بود. وی چندین رساله در فن معما تألیف کرده است. از آن جمله اند رساله‌ای بنام علیشیر (همین اثر) و رساله دیگری بنام محمد مؤمن میرزا؛ رساله اولی را افرادی چون جامی، شفیع، و سیفی بخاری شرح کرده‌اند.
 (نفیسی: ۱: ۲۹۲-۲۹۳)

این اثر که با عنوان «دستور معما» نیز اشتهار دارد در چهار بخش تسهیلی، تحصیلی، تکمیلی و تزئینی است و در هر دستوری چند معما به نظم کشیده شده است.

بنگرید: منزوی ۳: ۲۱۸۶؛ مجالس‌النفائس ۲۷۲؛ معجم مؤلفی الشیعه ۳۹۸؛ ریحانه ۴: ۴۸؛ ذریعه ۸: ۱۶۸؛ ۲۱: ۲۷۰
 تعلیق، احمد بن حاجی بکرالارموی، بدون محل کتابت، ۱۰۶۵ ه.، قطع (۱۴/۳×۸) ۲۱/۸×۱۵/۵ س.م.، ۵۸ ق. (از ۱/ب تا ۵۸/الف)، ۱۵ س.، جلد جدید (مرمت شده)

آغاز: بسم

بنام آنکه از تألیف و ترکیب معمای جهانرا داد ترتیب (۱/ب)

انجام:

بیاراست اول از ان نام یار که باشد برو نیز ختم کلام (۵۸/الف)

گولپینارلی ۲: ۴۰۵

۷۴۴ - همان اثر ۲۵۲۰/۱

تعلیق، ابراهیم بن عمر بن علی، بدون محل کتابت، رجب ۱۰۲۱ ه.، قطع (۱۲×۶/۵) ۱۵/۱×۱۰/۷ س.م.، ۶۳ ق. (از ۱/ب تا ۶۳/ب)، ۱۵ س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز:

بنام آنکه از تألیف و ترکیب معمای جهانرا داد ترتیب (۱/ب)

انجام:

بیار است اوّل از ان نام یار که باشد برو نیز ختم کلام (۶۳/ب)

توضیح: در نسخه عنوان به صورت «معمیات» ضبط شده است.

گولپینارلی ۲: ۴۱۹

۷۴۵ - معیار الادب ۲۵۲۴/۴

بدیع الزمان ابو عبدالله حسین بن ابراهیم احمدی (ف. ۴۹۷. ۰)

[یاد او در شماره ۵۶ گذشت]

اثر قصیده‌ای در ارتباط با نحو عربی است.

نسخ پخته، احمد بن حاجی محمود الاقسرای، بدون محل کتابت، ۸۳۵ ه.، قطع (۹/۵×۱۲/۵) ۲۷×۱۷/۵ س.م.، ۲ ق. (از ۱۲۲ ب/ تا ۱۲۳ ب/)، ۱۳ س.، جلد ترنج‌دار ضربی، لبه کنده شده، بیدخورده.

آغاز:

بعد حمد بی‌گران بر نعمت و فضل خدا انک او را می‌سزد عز و جلال و کبریا (۱۲۲/ب)

انجام:

گر تمنی کرده فضل این قواعد راز من یاد دار و با دعای خیر یاد آور مرا (۱۲۳/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۲۶

۷۴۶ - مفاتیح الاعجاز فی شرح گلشن راز ۱۶۸۲

شمس‌الدین محمد بن یحیی بن علی لاهیجی (ف. ۹۱۲. ۰)

شارح که متخلص به اسیری است از بزرگان مشایخ طریقه نوربخشیه بوده، در شیراز خانقاهی مجلل بنام «نوریه» داشت و آثاری معتبر در تصوف دارد. کتاب «مفاتیح‌الاعجاز» از معروفترین و رایجترین شروح گلشن راز است (۸۷۷ ه. ... منظومه «اسرار الشهود» نیز از آن اوست. (نفیسی: ۱: ۳۱۹)

بنگرید: صفا ۴: ۵۲۹-۵۳۱؛ اته ۱۷۸؛ منزوی ۱/۲: ۱۴۰۱ به بعد و ۵: ۳۵۱۲ به بعد؛ ذریعه ۲۱: ۳۰۱؛ ف. مشار

۱۴۶۴-۱۴۶۵

نسخ (از ۱۷۹ ب/ به بعد تعلیق)، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۶ شوال ۸۸۰ ه.، ۴۶۴ ق.، ۱۹ س. (از ۱۷۹ الف/ به

بعد ۱۵)، جلد مقوا، عطف میشن، لبه دار.

آغاز: بسم... باسمک الاعظم الشامل فیضه المقدس لکل موجود المنور... (۱/ب)

انجام: ... و چبستر موضعی است در هشت فرسنگی شهر تبریز و مدفن و مولد ایشان هم انجاست قدس... و

فنا تمام هذا الكتاب المسمى بمفاتیح الاعجاز فی شرح گلشن راز حمدا یوا فی نعمه و یکافی کرمه (۱۴/ب)

توضیح: کهن ترین نسخه این اثر در مسجد جامع گوهرشاد مشهد (ش ۳۵۱) مضبوط است که در ۸۸۲ هجری

استنساخ شده است. مهدی محقق (گزارش سفرهای علمی، تهران ۱۳۷۲، ص ۵۸) معتقد است که این شرح یکی از

بهترین شرحهای گلشن راز است که مورد استفاده و استشهاد صدرالدین شیرازی، ملا محسن فیض و حاج ملا

هادی شیرازی بوده است. اثر در سال ۱۲۶۴ هجری در تهران چاپ شده است.

گولپینارلی ۱: ۲۷۱

۷۴۷ - مفتاح الاسرار ۶/۲۱۲۱

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، و محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۷×۱۱ س.م، ۱۱ ق. (از ۱۹/ب تا ۲۹/ب)، جلد معمولی.

آغاز: الحمد لله الاول لیس لولیته ابتداء... (۱۹/ب)

انجام: ... در حضور خود حاضر بیند و اگر شخص... (۲۹/ب)

توضیح: اوراقی از پایان افتاده است.

گولپینارلی ۲: ۱۸۸

۷۴۸ - [مفتاح بدایع] ۶۴۱۴

محمد وحیدی تبریزی (ف. ۹۴۲. ۰)

[یاد او در شماره ۱۴۳ گذشت]

رساله در خصوص صنایع شعری است. مؤلف در دیباچه می نویسد که اثر را در باب «صنایع» بخواهدش برادرزاده اش

سیف الدین فراهم آورده و همه شواهد آن را از اشعار خود داده است. کشف الظنون ضمن اشاره به عنوان این کتاب،

آن را فرهنگ فارسی می داند (۲: ۱۷۶۰)

بنگرید: ذریعه ۲۱: ۳۲۰؛ منزوی ۳: ۲۱۷۶ (منزوی عنوان را بشکل «مفتاح البدایع فی صنایع الشعر» ضبط کرده

است)

رقاع، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۳۱۵ ه.، قطع (۲/۲×۲۴) ۲۵×۳۱/۲ س.م، ۲۹ ق.، ۱۹ س.، جلد مقوا

(روکش پارچه‌ای)

آغاز:

شعر گفتن کر چه در سفتن بود   لیک فهمیدن به از گفتن بود
عروض مولانا وحید تبریزی
بسم... (۱/ب)

انجام: ... و هر کسی که علم قافیه این مقدار بداند او را کفایت کند (۲۸/الف)
توضیح: عنوان رساله در نسخه بشکل «عروض» ضبط شده است.

گولپینارلی ۴: ۸

۷۴۹ - همان اثر ۱/۲۴۷۵

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۶/۸×۱۳) ۱۸/۳×۱۱/۶ س.م، ۱۳ ق. (از ۱/ب تا ۱۳/ب)، ۱۹ س.،
اوراق مجدول بشنگرف، جلد میشن نرم، قرمز، مجدول.

آغاز: بسم...شکر و سپاس خداوند متکلم را که انسانرا تشریف نطق بخشید... (۱/ب)

انجام: ... و این تاریخ هشتصد و بیست باشد چون مختصر برای فهم مبتدی بود عبارت را سهل گرفتیم و شواهد را
بسیار بیاوردیم و هر مبتدی که این قدر صنایع بداند ویرا بس باشد (۱۳/ب)

گولپینارلی ۲: ۳۹۸

۷۵۰ - [مفتاح النجات] ۱۷۳۶

شهاب‌الدین ابونصر احمد بن ابوالحسن نامقی جامی (۴۴۰-۵۵۳۶ ه.ق)

شیخ احمد جام معروف به ژنده پیل از صاحب‌دلان همت‌آفرین و از صوفیان نظروری است که در صف نخستین از
آن کسان جای گرفته است که با شایستگی تمام بر مسند ارشاد عارفانه تکیه زده‌اند... پس از ابوسعید ابوالخیر و
خواجه عبدالله انصاری این پیر جام بوده که دنباله مکتب فکری و اندیشه‌ها و عقاید گران‌قدر صوفیانه ایشان
گشت... (مقدمه دکتر علی فاضل بر کتاب «انس‌التائین»)

مؤلف این کتاب را در هفت فصل (توحید، سنت و جماعت، توبه، تسلیم و رضا، امر و نهی، کسب حلال و راه
صدیقان و ابدالان) در سال ۵۲۲ هجری بجهت توبه پسرش نجم‌الدین که دست از فساد کشیده بود نگاشت.

بنگرید: نفیسی ۱: ۱۰۸ و ۲: ۷۲۰؛ مقامات ژنده پیل / تألیف سدیدالدین محمد غزنوی به اهتمام حشمت مؤید/
تهران ۱۳۴۵؛ گنجینه سخن ۲: ۱۳۵؛ ریحانه ۱: ۲۴۶، ذریعه ۲۱: ۳۵۳؛ محمدتقی دانش‌پژوه: آثار و سخنان شیخ جام
(نشریه فرهنگ ایران زمین) جلد‌های ۱۶ و ۱۷، ص ۲۴۰ به بعد.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۸/۱) ۱۷/۳×۱۱/۸ س.م، ۳۲۴ ق، جلد مقوا (روکش چرمی)، لبه‌دار.

آغاز: ... ولایزال ذات مقدس او موصوف بود بصفات کبریا... (۱/ب)

انجام: ... از بی مقداری کسی نگوید که کیست و جیست اما از صورت.. (۳۲۴/ب)

توضیح: نسخه ناقص است. ویرایش دوم «مفتاح النجات» در سال ۱۳۷۳ با مقابله ۵ نسخه با تصحیح علی فاضل بطبع رسیده است.

گولپینارلی ۲: ۶۵ (عنوان ذکر نشده است)؛ منزوی ۱/۲: ۱۴۰۶ (فیلم در دانشگاه ش ۳۰۳ و ۵۲۳) (مشخصات نسخه‌ای که از سوی منزوی توصیف شده با این نسخه مطابقت ندارد).

۷۵۱ - مفردات ۲۸۱۲

سید نظام‌الدین محمد معصوم بن سید صفائی حسینی ترمذی (۹۴۴-۱۰۱۹ ه.ق.)

میر محمد معصوم متخلص به نامی از تاریخ‌نویسان و شاعران معروف زمان خود بوده، آثاری در فنون مختلف دارد از آن جمله: «تاریخ سند»، «تاریخ معصومی»، ... اثر مورد توصیف در ۲۶ باب است.

بنگرید: منزوی ۱: ۶۰۲؛ مشار ۶: ۲۵۷

تعلیق شکسته، محمد مراد بیگ، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵×۶/۵) ۲۵/۲×۱۴/۵ س.م، ۱۱۹ ق، ۱۳ س، جلد ترنج‌دار، عطف و گوشه‌بندها مرمت شده.

آغاز (فهرست): باسمه سبحانه و تعالی فهرست طب نامی باب اول در علاج امراض سر... (۱/ب)

آغاز (متن):

بسم... حمد خداوند کو کس بدر کبریا هست برای (برابر) بهم حشمت شاه گدا (۱۰/ب)

انجام (فهرست): ... درد علاج اسهال آوردن (۹/ب)

انجام (متن): ... خلط خام بود باتمام رسید... (۱۱۹/الف)

گولپینارلی ۳: ۷۰

۷۵۲ - مقالات ۵۴۳۵

سید برهان‌الدین محقق ترمذی (ف. ۱۰۶۳۸ ه.ق.)

[یاد او در شماره ۷۳۹ گذشت]

بنگرید: صفا ۲/۳: ۱۱۷۰-۱۱۷۲؛ مناقب العارفین (چاپ ۱۹۵۹ م.): ۵۶-۷۲

تعلیق، درویش ابراهیم ادهم، بدون محل کتابت، ذی الحجه ۱۳۲۱ ه.، قطع (۲۲/۵×۱۳) ۱۹×۳۲ س.م.، ۱۳۳ ق.، ۱۷ س.، آیات و احادیث بشنگرف، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف میشن.

آغاز: بسم... همه کافران همین میگفتند که مارا مال و حسب و نسب و جمال و قد و قامت زیبا از محمد بیشتر است... (۱/ب)

انجام: ... هست شد مست شد سخن کوتاه شد (۱۳۳/الف)

گولپینارلی ۳: ۳۲۴

۷۵۳ - مقالات ۲۱۴۴

شمس الدین محمد تبریزی (۵۸۲ - پس از ۵۶۴۵)

شمس الدین محمد بن علی بن ملک داد تبریزی از اکابر مشایخ صوفیه و از پیشروان بزرگ این قوم در قرن ششم (هفتم هجری) است که بسبب تأثیر عظیمی که در جلال الدین محمد رومی داشت و به علت آنکه مولوی از راه ارادت خاصی که به وی می‌ورزید «دیوان کبیر» خود را بنام او موسوم ساخته، شهرتی بسیار در ادب فارسی حاصل نموده است... (صفا ۲/۳: ۱۱۷۲)

بنگرید: مناقب العارفین ۲: ۶۱۴ بعد؛ مقالات شمس تبریزی بتصحیح و مقدمه احمد خوشنویس، تهران - ۱۳۴۹ «مقالات» حاوی تقریرات شمس در مجالس و سؤال و جوابهایی است که میان او و مولانا یا مریدان و منکران رد و بدل شده است. از گسیختگی و بریدگی عبارات و مطالب پیداست که این کتاب را شمس الدین خود تألیف نموده است.

کتاب حاوی سه بخش است. با توجه به قید «من مقالات سلطان المعشوقین... لا اخلی الله برکت» معلوم می‌شود که نسخه در حیات شمس و یا اینکه از روی نسخه‌هایی که در حیات شمس نوشته شده استنساخ گردیده است.

بنگرید: صفا ۲/۳: ۱۱۷۲-۱۱۷۶؛ ذریعه ۲۱: ۳۸۷، مقالات شمس تبریزی تصحیح محمد علی موحد، تهران ۱۳۶۹ (مقدمه).

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۷ ه.، قطع (۲۱/۲×۱۴/۲) ۵/۱۸×۲۸/۵ س.م.، ۷۹ ق. آهارزده ضخیم، ۳۳ س.، بالای بعضی از آیات و کلمات خط قرمز کشیده شده است، جلد ترنج‌دار، مجدول، لبه افتاده.

آغاز (بخش اول): در دل باشد خلاف آن ظاهر کردن من عرف نفسه... (۱/الف)

آغاز (بخش دوم): بسم... من مقالات سلطان المعشوقین... اگر از جسم بگذری و به جان برسی... (۲۵/ب)

آغاز (بخش سوم): پیر محمد را پرسیدند همه خرقه کامل تبریزی... (۴۸/ب)

انجام (بخش اول): ... زیر زر خالص بیرون کرد گفت والله که زرست (۲۳/ب)

انجام (بخش دوم): ... و راه نمودن ذوق دگر دارد و انک باخواص میگوید ذوق دگر واللّه اعلم (ب/۴۷)

انجام (بخش سوم): ... اغلب انبیا نفاق کردند نفاق آنست که انج... (ب/۷۹)

توضیح: ترتیب اوراق در این نسخه (که صفحاتی از انجامش افتاده) بهم خورده است. شکی نیست که آغازین بخش نسخه، بخش دوم است که با بسمله شروع می شود. تصحیح (باعلامت صح) در حاشیه پاره‌ای از اوراق دیده می شود.

برای اطلاع از نسخ خطی این اثر در کتابخانه‌های ترکیه به مقاله «نسخه‌های مقالات شمس تبریزی در کتابخانه‌های ترکیه» نوشته اصغر دلبری پور (مندرج در نشریه آشنا: در جستجوی میراث مشترک فرهنگی ۱: ۲ ص ۵۹-۶۸) رجوع کنید.

گولپینارلی ۲: ۲۱۷؛ محمدعلی موحد: ۴۳ (فیلم در دانشگاه ش ۳۱)

۷۵۴ - همان اثر ۷۹/۷

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۷۵۳ ه.، قطع (۲۲×۱۴) ۲۵/۵×۱۸ س.م.، ۲۲ ق. (از ۱۵۵/ب تا ۱۷۷/ب)، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای و عطف میشن)

آغاز: بسم... من بعض اسرار حضرت مولانا سلطان الفقرا... کفتم آدمی باید در همه عمر یکبار زله کند باقی همه عمر مستغفر آن باشند... (ب/۱۵۵)

انجام: ... بدانک در سینه من صد مثقال... (ب/۱۷۷)

توضیح: نسخه ناقص و حاوی خلاصه‌ای از «مقامات» است.

۷۵۵ - همان اثر ۲۱۴۵

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۸ ه.)، قطع (۲۰/۵×۱۱/۲) ۲۵/۶×۱۷ س.م.، ۱۹۱ ق.، ۲۳ س.، جلد میشن قهوه‌ای ترنج‌دار، مجدول، لبه‌دار (مرمت شده)

آغاز (بخش اول): بسم... من مقالات سلطان المعشوقین مولانا شمس‌الدین التبریزی... (ب/۱)

آغاز (بخش دوم): پیر محمد را پرسیدند که خرقه کامل تبریزی... (ب/۳۸)

آغاز (بخش سوم): همت ان دگر ناشایسته از غیرت... (ب/۹۱)

آغاز (بخش چهارم): واشوقا الی لقاء اخوانی... (ب/۱۴۲)

انجام (بخش اول): ... و راه نمودن ذوق دگر دارد و انک با خواص می‌گوید دگر واللّه اعلم (ب/۳۷ الف)

انجام (بخش دوم): ... بهر سه مشغول همان حدیث واعظ است (ب/۹۰)

انجام (بخش سوم): ... پس من بروم فردا بحمام گفتم این را باخود ببر (۱۴۱/الف)
 انجام (بخش چهارم): ... گفتم از بهر آنک در صوت ظاهر نماز وقتی کامل می‌کنم مرا چنین می‌گویند (۱۹۱/ب)

گولپینارلی ۲: ۲۱۹؛ محمدعلی موحد ۵۱؛ منزوی: ۱/۲: ۱۴۰۸؛ (فیلم در دانشگاه ش ۳۹)

۷۵۶ - مقالات غیبیه و کلمات عینیه ۱۷۸ (اختصاصی گولپینارلی)

مؤلف ناشناس

مؤلف با تألیف این کتاب که از احمد یسوی صحبت می‌کند از منابع متعدد چون «کشف الاسرار»، «رساله الغوثیه»... استفاده کرده است. با اینکه بعضی از منابع (منزوی، ذریعه) این کتاب را به حاجی بکتاش ولی نسبت می‌دهند، ارتباط آن با حاجی بکتاش ولی مشکوک است.

بنگرید: منزوی ۱/۲: ۱۴۰۸

تعلیق، عبدالباقی گولپینارلی، بدون محل کتابت، ۹ صفر ۱۳۵۲ ه.، قطع (مختلف) ۲۰/۳×۱۲/۲ س.م.، ۲۳ ق.، مختلف‌السطور، بالای آیات و احادیث خط قرمز کشیده شده است. جلد مقوا (روکش پارچه‌ای).

آغاز: بسم‌الله‌الرحمن‌الرحیم جامع فحوای کلام قدیم

هذه مقالات غیبیه و کلمات عینیه صدرت من حضرت... حاجی بکتاش الخراسانی... (۱/الف)

انجام: ... من آنس بالوحده کان الله مونسه

یا رب ز دو کون بی نیازم کرد انوز افسر فقر سرفرازم کردان

در راه طلب محرم رازم کرد انزان ره که نه سوی تست بازم کردان (۲۳/الف)

۷۵۷ - مقامات العارفين ۲۶۰۴/۳

قاسم انوار (۷۵۷-۰۵۸۳۷)

[یاد او در شماره ۵۱ گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۲×۶/۲) ۱۸/۶×۱۹ س.م.، ۳ ق. (از ۱۸۶/ب تا ۱۸۸/ب)، ۱۷ س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز:

حمد بر حضرت غنی‌ابد الذی لم یلد و لم یولد (۱۸۶/ب) انجام:

صلوات خدای بر احمد بر روان صحابه امجد (۱۸۸/ب)

توضیح:

در چاپ کلیات قاسم انوار بوسیله سعید نفیسی (تهران، ۱۳۳۷) «مقامات العارفين» با عنوان «صد مقام در اصطلاح

صوفیه» یا «رساله عدد مقامات» آمده است.

گولپینارلی ۳: ۲۶

۷۵۸ - مقدمه الادب ۳۱۶۲

جارالله ابوالقاسم محمود بن عمر زمشخری خوارزمی (۴۶۷-۵۳۸ ه. ق.)

مؤلف مفسر، فقیه و محدث و ادیب معروف قرن ششم بود و مذهب حنفی داشت. تفسیری بنام «الکشاف عن حقایق التنزیل» دارد. «مقدمه الادب» فرهنگ عربی - فارسی است در ۵ باب که بنام اتسز پسر خوارزمشاه (۵۲۲-۵۵۱ ه. ق.) تألیف شده و از لحاظ اشمال بر لغات کهن فارسی ارزش بسیار دارد.

بنگرید: سید محمد کاظم امام: مقدمه الادب (در ۲ مجلد) از انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۴۲؛ منزوی ۳: ۲۰۳۱؛ صفا ۲: ۳۲۲-۳۲۳، ذریعه ۲۲: ۳۸

نسخ (معادلهای فارسی به تعلیق)، احمد بن محمد المدعو بجلال الخجندی البرهمانی، بدون محل کتابت، آخرالجمادین ۷۶۳ ه. ق. قطع (۲۰×۱۰) ۳۷/۲×۱۵/۵ س.م.، ۲۱۸ ق.، ۸ س.، سرعنوانها و کلمات بشنگرف، جلد میشن (روکش کاغذی)، لبه دار.

آغاز: بسم... باب فعل یفعل اهناء الطعام یهئنه ویهئنه...

گوارید او را خوردنی می گوارد او را (ب/۱)

انجام: ...لیس زید ذاهبا هات کذا

نیست زید رونده بیار فلان چیز را (۲۱۷/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۲۷

۷۵۹ - همان اثر ۳۱۶۱

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. اواخر قرن ۸ و یا اوایل قرن ۹ ه. ق.)، قطع (۲۰×۱۲) ۲۶/۵×۱۷/۵ س.م.، ۱۰۰ ق.، ۱۱ س.، جلد میشن قرمز، ترنج دار، لبه دار، مجدول.

آغاز: بسم...باب فعل یفعل فعلاً المتعدی و فعولاً فی اللام غالباً هناه الطعام بگوارید بروی طعام... (ب/۱)

انجام: ...لیس زید ذاهبا هات کذا تمت الافعال بحمد الله و منه (۱۰۰/الف)

توضیح: قید وقف بتاريخ ۱۰۰۹ بنام درویش یوسف البروسوی موجود است.

گولپینارلی ۳: ۱۲۶

۷۶۰ - مقصد اقصی ۱۷۱۸/۴**عزیز بن محمد نسفی (ف. پیش از ۵۷۰۰ ه. ق.)**

[یاد او در شماره ۷۲ گذشت]

اثر در خصوص عرفان، معرفت ذات و صفات باری، مبدأ و معاد و سیر و سلوک است.

بنگرید: ذریعه ۲۲: ۱۱۰؛ منزوی ۱/۲: ۱۴۱۲؛ منزوی (نسخه های پاکستان) ۳: ۱۹۶۹؛ مشار (مؤلفین) ۴: ۴۸۹۸

تعليق، محمود بن ذوالفقار، بدون محل کتابت، ۱۰۲۵ ه. ق. قطع (۱۰/۹×۵/۸) ۱۴×۹/۲ س.م.، ۶۱ ق. (از ۴۷/ب تا ۱۰۷/الف)، ۱۵ س. سرعنوانها بشنگرف، جلد میشن، لبه دار، مجدول.

آغاز: بسم... اما بعد چنین گوید اضعف الضعفا و خادم الفقرا عزیز بن محمد النسفی که چون درویشان کثرهم الله از این بیچاره درخواست کردند که می باید در معرفت ذات خدای تعالی... (۴۷/ب)

انجام: ... و بقدر ان که می توانی راحت می رسان اینست کار آدمی و اینست خلاص آدمی سخن کوتاه شد والله اعلم بالصواب (۱۰۷/الف)

توضیح: قید تملک سر بواب آستان مولانا، درویش مصطفی المولوی (سال ۱۰۲۹ ه. ق.) در این نسخه که از سوی سر طریق محمد علی وقف شده است دیده می شود.

یکی از کهن ترین نسخه های این اثر در کتابخانه بریتانیا (۹۵۹/۲) مضبوط است که احتمالاً در قرن ۷ و یا ۸ هجری استنساخ شده است.

گولپینارلی ۲: ۳۱

۷۶۱ - همان اثر ۱۷۲۲/۲

تعليق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۲۰/۲×۱۳/۸ س.م.، ۹۸ ق. (از ۷۲/الف تا ۱۶۹/ب)، ۱۱ س. جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن)، لبه دار.

آغاز: بسم... اما بعد چنین گوید اضعف الضعفا و خادم الفقرا عزیز بن محمد نسفی صوفی که جماعت درویشان کثرهم الله تعالی ازین بیچاره درخواست (درخواست) کردند که... (۷۲/الف)

انجام: ... کار آدمی و کمال آدمی در این است خلاص و نجات آدمی

مصراع سخن کوتاه شد والله اعلم تمت الكتاب بعون الملك الوهاب (۱۶۹/ب)

گولپینارلی ۲: ۳۷

۷۶۲ - همان اثر ۱۷۲۶/۳

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۵×۸/۵) ۲۱/۵×۱۵/۵ س.م، ۸۸ ق. (از ۹۶/ب تا ۱۸۳/ب)، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن)، لبه‌دار.

آغاز: بسم... اما بعد چنین گوید اضعف ضعفا و خادم فقرا عزیز بن محمدالسنفی که جماعتی درویشان... (۹۶/ب)
انجام: ... و در این است خلاص و نجات آدمی سخن کوتاه شد الله اکبر تمام کتاب مقصدالاقصی (۱۸۳/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۷

۷۶۳ - مقطعات ۲۵۳۰/۶**فخرالدین محمود بن امیر یمین‌الدین فریومدی (ف. ۵۷۶۹. ۰)**

فخرالدین محمود بن امیر یمین‌الدین فریومدی معروف به ابن یمین بیشتر بخاطر مقطعات کوچکش شهرت دارد که در مسایل اخلاقی با کمال سادگی و روانی سروده است... گویند دیوان او در فتنه ۱۳ صفر ۷۴۳ به غارت رفت و پس از آن اشعاری را که سروده بود بار دیگر تدوین کرد. (نفیسی ۱: ۲۰۱-۲۰۲)

بنگرید: صفا ۲/۳: ۹۵۱ به بعد؛ احمد آتش: دایره‌المعارف اسلام (ترکی) ۵۳۵ به بعد؛ ف. مشار ۱۴۸۲؛ دیوان اشعار ابن یمین فریومدی تصحیح حسینعلی باستانی‌راد، تهران (۱۳۴۴).

تعلیق، بهاء‌الدین الکاتب القمی، بدون محل کتابت، غره رمضان ۸۴۷ ه.، قطع ۱۶/۸×۱۲ س.م، ۱۲۰ ق. (از ۹۱/الف تا ۲۱۰/الف)، ۱۳ س.، جلد میشن قهوه‌ای، ترنج‌دار، مجدول، لبه افتاده.

آغاز: بنام خدائی که هستی از وستن بردستی و زیردستی از اوست (۹۱/ب)

انجام:

گر نبخشی گنه که ظلومیم و جهول   بچه داند خلایق که عفوی و غفور (۲۱۰/الف)

گولپینارلی ۲: ۴۳۴

۷۶۴ - همان اثر ۱۳۷/۴ (نمایشگاه)

تعلیق پخته، حسن‌الغیاث جوهری، بدون محل کتابت، ۱۷ جمادی‌الآخر ۹۱۸ ه.، قطع ۳۴/۵×۱۶/۲ س.م، ۱۶ ق. (از ۲۲۸/ب تا ۲۴۳/الف) ته‌نقش دار و آهارزده، ۲۶ س.، اوراق مجدول، جلد میشن، ترنج‌دار، لبه‌دار، با گوشه‌بند.

آغاز:

در حقیری مرد غره ش   و چه عجب کر درو هنر باشد (۲۲۸/ب)

انجام:

خدای هست کواهم که اندرین حالت   غرض دعای ویم نیست داعی خویشم (۲۴۳/الف)

۷۶۵ - همان اثر ۲۶۰۷

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ . قرن ۹ ه .)، قطع (۱۱/۵×۶/۱) ۱۶/۵×۱۰ س.م.، ۷۹ ق.، ۱۳ س.، اوراق
مجدول لاجوردی، جلد ترنج دار، لبه دار، با گوشه بند و مجدول (مرمت شده).

آغاز:

پنج روزی که درین توده خاکست وطن   بتف آتش سودا چه زنی دیک هوس (۱/ب)

انجام:

من بنده رابمجلس خاص اختصاص داد   و آورد درمیان کرم لطف بی کران (۷۶/الف)
توضیح: نسخه شامل ۳۶۹ قطعه می باشد و در چهار ورق آخر (۷۶/ب تا ۷۹/الف) ابیاتی از مثنوی مولوی جای
گرفته است.

گولپینارلی ۳: ۲۹

۷۶۶ - مکتوبات ۱۹۶۰**ابوالعالی عبدالله بن محمد میانجی همدانی (۴۹۲ - مقت . ۵۵۲۵ .)**

[یاد او در شماره ۱۳۱ گذشت]

نسخ خام، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶/۲×۱۲) ۲۰×۱۵ س.م.، ۳۵۴ ق.، ۱۷ س.، اوراق مجدول
بشنگرف، جلد میشن، ترنج دار، لبه دار، مجدول.

آغاز: بسم... خدای تعالی عاقبت محمود بدهاد ما را و آن برادر اعز را در خاطر می بود که در شرایط و ارکان نماز
چند مکتوب بنویسم... (۱/ب)

انجام: ... ارجو که آنچه مقصود بود در طی حروف و کلمات بازیابی و اگر موفقی جز چنین نبود والسلام (۳۵۴/ب)
توضیح: نسخه حاوی ۱۱۱ مکتوب است و پیش از آنها رساله ای از رکن الدین سجاسی (درباره ذکر) جای
گرفته است. گویند رکن الدین سجاسی همان شخصی است که شمس تبریزی از خلفای او بوده است. «نامه های
عین القضاة همدانی» در دو مجلد از سوی عفیف عسیران و علینقی منزوی در سال ۱۳۶۲ (ویرایش ۲) در تهران
چاپ شده و طی آن به توصیف ۸ نسخه خطی و درج ۱۲۸ نامه پرداخته شده است.

گولپینارلی ۲: ۱

۷۶۷ - همان اثر ۵۷۵۵/۱

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹/۵×۱۲/۹) ۲۴×۱۵/۵ س.م، ۱۸ ق. (از ۱/ب تا ۱۸/ب) (ب) آهارزده ضخیم، ۲۰ س.، بدون جلد و در حالتی پراکنده.
آغاز: ... و يجعل الله فيه خيرا كثيرا لقد كان في قصصهم عبرة لاولئك الذين آمنوا... (۱/ب)
انجام: ... این خبر که ستفتقر امتی علی نیف و سبعون فرقه اول ترا معنی این خبر ببايد دانست که... (۱۸/ب)
توضیح: حاوی ۱۹ مکتوب است. آغاز مکتوب نخست و انجام مکتوب آخر ناقص است.

گولپینارلی ۳: ۳۶۲

۷۶۸ - مکتوبات ۷۹/۳ (نمایشگاه)**جلال الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴-۰۵۶۷۲)**

[یاد او در شماره ۲۹ گذشت]

«مکتوبات» حاوی نامه‌هایی است که مولانا به برخی از اعظام و اکابر و محبان و عاشقان و اولیاء و یاران خود نوشته و طی آن به توصیه‌هایی دست زده است.

بنگرید: مکتوبات مولانا جلال الدین مقدمه ولد چلبی ایزبوداق (تهران، ۱۳۶۳)؛ ف. مشار ۱۴۸۷
 نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۲×۱۴) ۲۵/۵×۱۸ س.م، ۲۸ ق. (از ۶۲/ب تا ۸۹/الف)، مختلف السطور، سرفصلها بشنگرف، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای و عطف میشن)
آغاز: بسم... باری تعالی چون خواهد که عنایت و لطف و نصرت و دولت و سعادت را بر بنده... (۶۲/ب)
انجام: ... هر روز امداد و توفیق بر شما افزون تر باد و بر محبان شما آمین یا رب العالمین

۷۶۹ - همان اثر ۲۱۱۲

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۳×۷/۸) ۲۳×۱۳ س.م، ۱۱۵ ق.، ۲۱ س.، جلد مقوا (روکش چرمی)، مجدول، مطلاً.

آغاز: رب یسر بسم... و تم بالخیر این رسایل عالی و وسایل معلا (معالی) و مکاتبات همایون و مراسلات میمون که... (۱/ب) الله مفتوح الابواب باری تعالی چون خواهد عنایت و لطف و نصرت و دولت و سعادت (عقل) را بر بنده‌گان خویش مقیم و پیوسته گرداند... (۲/الف)

انجام: ... و بساط عدل و کرم و وین (دین) پروری در بسیط جهان گسترانیده

هر تخم که کاشتن (کاشتی) بروید این تخم بکار تا توانی

تمت تمام شد (۱۱۵/الف)

گولپینارلی ۲: ۱۷۶

۷۷۰ - مکتوبات (مجلد اول) ۱۶۸۱

محمد معصوم ابن الامام الربانی (۱۰۰۰-۱۰۹۸ ه.ق)

مؤلف فرزند احمد فاروقی بن ابدال احدالسرهنندی (متوفی بسال ۱۰۳۴ ه.ق) معروف به مجدد الف ثانی است که همانند پدرش معارض وحدت وجود و معتقد به وحدت شهود بوده است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۶×۱۰/۸) ۲۶/۵×۱۵/۵ س.م، ۲۰۵ ق.

آغاز: بسم...الحمد لله العلی الاعلی والصلوات والسلام علی رسوله محمد... (۱/ب)

انجام: ...این علوم بطریق کشف و بتلقی من الله سبحانه باشد والسلام علی من اتبع الهدی... اختتام یافت جلد اول من مکتوبات قدس آیات قطب الاقطاب حضرت محمد معصوم قدس سره (۲۰۵/الف)

گولپینارلی ۱: ۲۷۰

۷۷۱ - [مکتوبات] ۱۷۳۳/۳

میر شریف

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

مؤلف شاید همان میر شریف شیرازی است که شرحش در «بیان الواقع» (توصیف شده در همین فهرست) گذشت. صاحب ذریعه (۲۲: ۱۸۰) نیز از اثری با عنوان «مکتوبات شریف» یاد کرده است. نسخه شامل ۱۶ مکتوب است که به علما و امرا نوشته شده است.

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ و یا ۱۰ ه.ق)، قطع (۱۳/۳×۹/۵) ۱۸/۲×۱۳/۵ س.م، ۲۲ ق. (از ۱۲۹/ب تا ۱۵۰/الف)، ۱۵ س.، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول، عطف و گوشه بندها مرمت شده (در داخل محفظه)

آغاز: بسم... تا شمس جلالی و قمر جلالی از آسمان کمالی... (۱۲۹/ب)

انجام: ... مبنی بر قصه جند که بعضی از آن بمشافهه بعرض خواهد رسید والسلام (۱۵۰/الف)

گولپینارلی ۲: ۵۸

۷۷۲ - [مکتوبات فارسی] ۲/۲۶۱۷

نویسنده ناشناس

نسخه حاوی ۲۶ نامه است و انجام نامه آخر ناقص است.
تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۳/۵×۲۲ س.م، ۱۸ ق. (از ۲۸/ب تا ۴۵/ب)، ۱۵ س.، جلد میشن
مجدول با عطف مرمت شده.

آغاز: بسم...هر چند دیده رمد رسیده دورافتادگان راحله نیاز... (۲۸/ب)
انجام: ...و اگر احیانا در تحقق این مدعا و تیقن این مبتنا ارتیابی... (۴۵/ب)

گولپینارلی ۳: ۳۹

۷۷۳ - [مکتوبات فارسی] ۱۰/۱۷۳۳

نویسنده ناشناس

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ و یا ۱۰ ه.)، قطع (۱۳/۳×۹/۵) (۱۳/۲×۱۳/۵) س.م، ۲ ق.
(از ۱۴۲/ب تا ۱۴۳/الف)، ۱۵ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول، عطف و گوشه‌بندها مرمت شده (در داخل محفظه)
آغاز:

راحت بسی بیجان و دل ناتوان رسید چون صفحه صحیفه راحت رسان رسید (۱۴۲/ب)
انجام: ...باقی احوال چند که تقریر آن با سرها موجب کلال (مالال) خاطر اصحاب حضورست محول است
بمعروض کردانیدن (۱۴۳/الف)

گولپینارلی ۲: ۶۱

۷۷۴ - [مکتوبات فارسی] ۷/۱۷۳۳

نویسنده ناشناس

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ و یا ۱۰ ه.)، قطع (۱۳/۳×۹/۵) (۱۳/۲×۱۳/۴) س.م، ۳ ق.
(از ۱۳۴/ب تا ۱۳۶/الف)، ۱۵ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول، عطف و گوشه‌بندها مرمت شده (در داخل
محفظه)

آغاز:

بجز حقیقت آدم چه دانی ای صوفی اگر ترا خبر از مبدأ (و) معاد دهیم (۱۳۵/ب)
انجام: ...مصلحت جنان دیده شد که آنچه خلاصه‌المقال این مسئول باشد تقریر کرده آید وباللّٰه العصمۀ

والتوفیق (۱۳۶/ب)

گولپینارلی ۲: ۶۰

۷۷۵ - [مکتوب فارسی خطاب به امیر سید احمد] ۱/۸

۷۲۳ نویسنده ناشناس

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ و یا ۱۰ ه.)، قطع (۱۳/۳×۹/۵) (۱۳/۲×۱۳/۵) س.م، ۲ ق. (از ۱۳۸ /ب تا ۱۳۹/الف)، ۱۵ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول، عطف و گوشه‌بندها مرمت شده (در داخل محفظه) آغاز: همیشه تا دل عشاق صاحب اصول... (۱۳۸/ب)

انجام: ...وجود شریف ان برادر حقیقی را از مکروهات خاطر مصون و محفوظ دارد ۲ صفر (۱۳۹/الف)

گولپینارلی ۲: ۶۰

۷۷۶ - [مکتوب ناقص] ۱۷۳۳/۹

نویسنده ناشناس

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ و یا ۱۰ ه.)، قطع (۱۳/۳×۹/۵) (۱۳/۲×۱۳/۵) س.م، ۱ ق. (۱۳۹ /ب)، ۱۵ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول، عطف و گوشه‌بندها مرمت شده (در داخل محفظه) آغاز: هر صبح تا بر طارم اعلا ازین قصر نیلکون...

انجام: ...بعد از رفع دعا و ختم اعلام حضرة حقایق مآبی عارف ایابی می‌کرد

گولپینارلی ۲: ۶۰

۷۷۷ - مناجات ۳/۵۴۴۰

شیخ الاسلام ابواسماعیل عبدالله بن محمد انصاری هروی (۳۹۶-۴۸۱ ه.)

[یاد او در شماره ۳۹ گذشت]

بنگرید: اصغر دلبری پور: رساله‌ای چند از خواجه عبدالله انصاری در کتابخانه موزه مولانا (نشریه آشنا: در جستجوی میراث مشترک فرهنگی ۱: ۳ ص ۵۴ بعد)

تعلیق پخته، عبدالرحمن ناجم، قسطنطنیه، ۱۳۰۷ ه.، قطع (۱۱/۷×۵/۵) (۱۷/۳×۱۰/۵) س.م، ۱۳ ق. (از ۶۷/ب تا ۷۹/الف)، جلد جدید.

آغاز: بسم...قطعه

ای که دردت بیدلانرا بوی درمان آمده... (ب/۶۷)

انجام: ...نیکی را نیک خر خواری بدی را بد سکساری بدی را نیکی کن بقول عبدالله انصاری (الف/۷۹)

توضیح: این رساله در سال ۱۳۰۱ هجری در بمبئی تحت عنوان «مناجات» چاپ شده است.

گولپینارلی ۳: ۳۲۸

۷۷۸ - منازل انشاء/۱۵۲۲

شهاب الدین عبدالله بن خواجه شمس الدین (ف. ۹۹۲. ۰)

مؤلف معروف به عبدالله مروارید و یکی از معروف ترین نویسندگان دوره تیموری و مقرب دربار سلطان بایقرا بود. وی مخصوصاً در انشای دیوانی شهرت داشت و خط را بسیار خوب می نوشت و قانون نیکو می نواخت. کتاب معروف «ترسل» از آثار اوست که سابقاً در دبستان، کودکان خطوط مختلف و نامه نویسی را از آن می آموختند. (نفیسی: ۱: ۲۵۹)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۶) ۱۹/۲×۱۱/۵ س.م.، ۱۰۰ ق. (از ۱/ب تا ۱۰۰/ب)، تذهیب نفیسی در ورق اول (۱/ب) دیده می شود، اوراق مجدول، مطالاً، جلد ترنج دار، لبه دار، مذهب، مطالاً، (عطف و گوشه بندها مرمت شده)

آغاز: ای کرده بکلک صنع ترکیب بشرزانشاء تو نقش بسته اجسام و صور (۱/ب)

انجام: با تیغ جفا بکش مرا بسمل کنالقصه بیا فکر من بیدل کن (۱۰۰/ب)

توضیح: اوراقی چند از آغاز و وسط نسخه ناقص است. با اینکه کشف الظنون اشاره ای به این کتاب نکرده ولی از کتاب دیگر مؤلف، نام برده که «مونس الاحباب» است. در قاموس الاعلام (۵: ۳۱۰۹) آمده که مؤلف منشی سلطان حسین بایقرا بوده و آثاری دیگر چون «تاریخ شاه»، «تاریخ منظوم و ناتمام خسرو شیرین» نیز از آن اوست. در ده ورق آخری که به قلم نسخ نوشته شده نمونه هایی از قطعات مختلف جای گرفته است.

گولپینارلی ۲: ۴۲۳

۷۷۹ - مناظر الانشاء ۲۵۱۶

عماد الدین محمود بن شیخ محمد گیلانی (مقت. ۸۸۶. ۰)

مؤلف که معروف به خواجه جهان بود یکی از مشاهیر نویسندگان و ادبای قرن نهم بشمار می رفت. وی مؤلف آثاری چند در صنعت انشاء است که «ریاض الانشاء» (معروف به منشات خواجه جهان) و «قواعد الانشاء» از آنهاست.

با اینکه محمد شاه او را به لقب خواجه جهان مفتخر ساخته بود، لیکن در سال ۸۸۶ دستور قتل او نیز از سوی همین حکمران صادر شده بود (نقیسی: ۱: ۲۵۹)

کتاب در ۸ فصل است در ماهیت انشاء و سپس دو مقاله: (۱) تقسیم کلام به ۴ منظر و (۲) اقسام و ارکان انشاء در ۵ منظر.

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ذی الحجه ۱۰۷۱ ه.، قطع (۱۶/۶×۸) ۲۱/۵×۱۴ س.م.، ۹۴ ق.، ۲۳ س.م.، اوراق مجدول بشنگرف، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول (مرمت شده)

آغاز: یا مبدیء الانشاء ببسط نور الوجود... (۱/ب)

انجام: ...و در عربی بحرف صاد مینویسند (۹۴/ب)

توضیح: نسخه ای از این کتاب در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران تحت شماره ۱۳۷ قرار دارد که مذهب است و در سال ۹۸۰ کتابت یافته است.

گولپینارلی ۲: ۴۱۴

۷۸۰ - مناظرم الجواهر/۱/۳۱۵۷

مصطفی خاکی (ف. بعد از ۱۰۴۲ ه. .)

مؤلف که اهل تیره بوده بعدا در محله اسکدار (استانبول) اقامت گزید. اثر حاضر لغت منظوم عربی و فارسی به ترکی است. صاحب «عثمانلی مؤلفری» (۲: ۱۶۶) آورده است که مؤلف به غیر از این اثر کتابی دیگر به نام «ناظم الجواهر» نیز داشته که آن هم لغت منظوم فارسی و عربی به ترکی می باشد. شاعر طی بیتی اشاره میکند که اثرش را در سال ۱۰۴۴ فراهم آورده است:

صوّر لرسه سندن اگر خاکیا دی بیک قرق ایکیده تمام ایلدک

نسخ (مشکول)، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۵ ربیع الاول ۱۱۲۴ ه.، قطع (۱۳/۵×۷/۵) ۱۸/۲×۱۲/۵ س.م.، ۳۰ ق. (از ۱/ب تا ۳۰/الف)، سرعنوانها بشنگرف، جلد مقوا (روکش کاغذی)، عطف و گوشه بندها میشن.

آغاز: بسم...

الحمد لله جعل الناس مکرمًا بالنطق والدرایة و اللب والذکا (۱/ب)

انجام:

فعولن فعولن فعولن فعول دعا ایله ناظم ایجون ای اوغول (۳۰/الف)

گولپینارلی ۳: ۱۲۳

۷۸۱ - مناقب العارفين ۲۱۴۸

شمس‌الدین احمد افلاکی (ف. ۰۵۷۶۱)

شمس‌الدین احمد افلاکی این اثر منثور را بدستور اولو عارف چلبی آغاز کرد (۷۱۸ ه. و در ۷۵۴ هجری به اتمام آن موفق شد. وی بجهت انتساب به اولو عارف چلبی با نام عارفی خوانده می‌شد و به سبب آشنائی با علم نجوم با تخلص افلاکی اشتهار داشت. متن این اثر از سوی پرفسور دکتر تحسین یازیجی (استاد بازنشسته دانشگاه استانبول) در دو جلد تصحیح و منتشر شده است. مصحح (در مقدمه) آورده است که افلاکی ابتدا مناقب را بصورت مختصر (مناقب العارفين و مراتب الکاشفین) و سپس به شکل مفصل فراهم آورده است. برای تراجم مناقب العارفين به مقدمه تحسین یازیجی (در همان اثر) رجوع شود (۱: ۲۳-۲۶).

مناقب العارفين در ده فصل نوشته شده و طی آن به ترتیب حالات سلطان العلماء، محقق ترمذی، مولانا، شمس تبریزی، صلاح‌الدین زرکوب، حسام‌الدین چلبی، بهاء ولد، چلبی امیر عارف، چلبی امیر عابد توصیف گشته و بالاخره اسماء اولاد و اخلاف آنان قید گردیده است. از افلاکی جز «مناقب العارفين» اثر دیگری (جز سه غزل ترکی) باقی نمانده است. وی در تدوین این اثر از «رساله سپهسالار»، «ابتدائنامه»، «معارف سلطان ولد»، «مقالات شمس تبریزی»، «فیه مافیة»، «مثنوی»، و «دیوان کبیر» مولانا و نیز توضیحاتی که مولانا شخصا در حاشیه بعضی کتابها نوشته استفاده کرده است. متن در ورق ۳۳۹ب تمام می‌شود. و در ورق ۳۴۰ شجره‌نامه مولانا قرار گرفته است.

بنگريد: ف. مشار ۱۴۹۹-۱۵۰۰ (با عنوان مناقب العارفين و مراتب الکاشفین)؛ مشار (مؤلفین) ۱: ۳۵۷؛ صفا ۲/۳:

۱۲۸۲-۱۲۸۵؛ ذریعه ۲۲: ۳۲۹

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۴ جمادی‌الاولی ۸۶۹ ه.، قطع (۱۳×۱۹/۵) ۱۷/۵×۲۶۷ سم، ۳۴۰ ق، ۱۷ س، دو ورق اول مذهب، جلد میشن، ترنج‌دار، لبه‌دار.

آغاز: بسم... الحمد لله الذی نور قلوب اولیائه بانوار المعانی... (ب/۱)

انجام: ... و سید برهان‌الدین محقق ترمذی تلقین کرد حضرت مولانا جلال‌الحق والدین محمد را قدسنا الله

بسرهم العزیز آمین یا رب العالمین (۳۳۹ب)

توضیح: قید تملک (ذی‌الحجّه ۸۹۸ ه.) در ۱/الف بنام محمد پاشا مضبوط است. این نسخه که اوراقی چند از آن

ناقص است بانسخه‌های دیگر مطابقت داده شده و اغلاط و نواقص در حاشیه درج گردیده است.

گولپینارلی ۲: ۲۲۱؛ تحسین یازیجی: مناقب العارفين، ۱: ۲۲ (مقدمه ترکی)

۷۸۲ - همان اثر ۲۱۴۹

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.). قطع (۷×۲۰) ۱۶×۲۵/۵ سم، ۳۱۰ ق. (از ۱/ب تا ۳۱۰ ب)، ۲۵ س، اوراق تا ۲۹/ب مجدول بشنگرف، جلد مقوا (روکش چرمی)، ترنج‌دار، عطف و گوشه‌بندها

مرمت شده.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: ...قدس الله سرالسابقين وايد عمرالعاشقين الباقرين والحمد لله... (۳۱۰/ب)

توضیح: نسخه با نسخه ای دیگر مقابله شده و تصحیحاتی در آن بعمل آمده است.

گولپینارلی ۲: ۲۲۴

۷۸۳- همان اثر ۲۱۵۰

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.، قطع (۱۸۳×۸/۵) ۲۶×۱۵ س.م.، ۲۸۶ ق.، ۲۵ س.، اوراق مجدول بشنگرف، بعضی اوراق وصالی شده، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه بندها میشن.

آغاز: حاصل کشت و بدین واسطه... (۱/ب)

انجام: ...گر ترا گوشیت بشنو ورترا چشمی بین مثنوی (۲۸۶/ب)

توضیح: یک ورق از اول و ۵ ورق از آخر ناقص است. نسخه موصوف با نسخه ای دیگر مطابقت داده شده است.

گولپینارلی ۲: ۲۲۵

۷۸۴- همان اثر ۲۱۵۱

تعلیق، درویش احمد المولوی البسنوی، فونیه، جمادی الآخر ۱۰۸۰ ه.، قطع (۱۷/۵×۹) ۲۰×۱۳ س.م.، ۱۶۷ ق.، ۲۷ س.، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه بندها میشن، (در حالتی نامطلوب)

آغاز: برابر نسخه ۲۱۴۸ (۱/ب)

انجام: برابر نسخه ۲۱۴۸ (الف/۱۶۱)

توضیح: در حاشیه بعضی از اوراق اشعاری از مولوی، سنائی،... درج گردیده و در پاره ای از اوراق احادیث متناسب با موضوع قرار گرفته است. در ورق اول مقدمه ای که بر دیوان کبیر نوشته شده جای دارد و در پایان نسخه شرح دیباچه مثنوی درج شده است. احتمال زیاد می رود که این نسخه از دستخط افلاکی استنساخ گردیده است.

گولپینارلی ۲: ۲۲۵

۷۸۵ - مناہج الطالبین و مسالک الصادقین ۱۷۲۸**سید محمد بخاری**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

در اوراق ۱۸۷/ب تا ۱۸۸/ب مطالبی در فضیلت کلمه توحید و فصلی از «شرح تجرید» با خطی متفاوت درج شده است. «کشف الظنون» عنوان را بصورت «مناہج الطالبین» ضبط کرده و اطلاعاتی از مؤلف نداده است. با توجه به شواهدی که مؤلف از مولانا و سعدی دارد و نیز با عنایت به تاریخ کتابت (۷۲۸ ه. .) با احتمال زیاد وی در اواخر قرن ۷ و یا اوایل قرن ۸ هجری می زیسته است. «ذریعه» نیز نام مؤلف را نداده و آورده است که کتاب مرکب از یک مقدمه و ده باب است.

نسخ پخته، بدون نام کاتب و محل کتابت، رمضان ۷۲۸ ه. . قطع (۱۲/۸×۷/۳) ۱۹×۱۲/۶ س.م.، ۱۸۶ ق.، ۲۰ س.، جلد مقوا، ترنج دار، مجدول (مرمت شده)

آغاز: بسم... اما بعد درویشی از جمله برادران در دین مسلمانی و طالبی از جمله راغبان در معرفه کمال انسانی... (ب/۱)

انجام:

بیرون ز دو کون در جهانی دگرند (ب/۱۸۶)

...منگر تو بدین دریشان کایشان

گولپینارلی ۲: ۴۸؛ ذریعه ۲۲: ۳۱۷ (تعداد اوراق را ۱۹۴ قید کرده است)؛ منزوی ۱/۲: ۱۴۲۵ (فیلم در دانشگاه ش ۳۱۱).

۷۸۶ - همان اثر ۱۷۳۹

تعلیق، حاجی محمد حسین خوارزمی، بدون محل کتابت، صفر ۱۲۶۹ ه. . قطع (۱۷/۵×۸/۷) ۲۳×۱۵ س.م.، ۱۳۷ ق.، ۱۹ س.، ورق اول مذهب و دو ورق نخست مجدول مطلقاً، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن قرمز)، لبه دار، (داخل محفظه)

آغاز: همان (ب/۱)

انجام: همان (الف/۱۳۷)

توضیح: عنوان نسخه بصورت «مناہج الطالبین و مسالک الصادقین» آمده است.

گولپینارلی ۲: ۶۷

۷۸۷- منتخبات دیوان مثنوی ۲۶۱۵

ناصر علی

[اطلاعی از سرگذشت شاعر بدست نیامد]

وی خود را منسوب به خواجه معصوم و احمد فاروقی سرهندی ملقب به خلیفه «مجدد الف ثانی» (که ذکرش در همین فهرست گذشت) میداند (۸/الف). با توجه به این که رقم ۳۵۴/الف در دومین ورق نسخه دیده می شود با احتمال قریب به یقین نسخه مورد توصیف همه اشعار شاعر را در احتوا ندارد.

تعلیق پخته، حاج محمد امین بن الحاج محمد یوسف اسلامبولی، بندر سورت، ۱۱۲۷ ه.، قطع (۱۸/۳×۹/۴) ۲۳/۳×۱۳/۵ س.م.، ۸۹ ق.، اوراق مجدول، جلد میشن نرم، مجدول.

آغاز (دیوان):

محبت جاده دارد نهان در خلوت دله / اچو تار سبجه کم کردید این ره زیر منزلها (۱/ب)

آغاز (مثنوی):

الهی ذره دادی بجان ریز / شرر در پنبه زار استخوان ریز (۶۳/ب)

انجام (دیوان):

جز عکس تو جلوه بر نتابد / در آینه که دیده باشی (۶۱/ب)

انجام (مثنوی):

که عشقم در رک و پی میزند شور / چراغان میکند گلبنک منصور (۸۹/ب)

گولپینارلی ۲: ۳۵

۷۸۸- [منتخبات مثنوی] ۱۷۲۵/۳

گردآورنده ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۶/۵) ۱۶×۱۰/۸ س.م.، ۲۱۶ ق. (از ۷۲ ب تا ۳۶۷ ب)، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن)، لبه دار.

آغاز: ان خدایی که فرستاد انبیانی بحاجت بل بفضل کبریا (۷۲/ب)

انجام:

دفتر صوفی سواد حرف نیست / جز دل اسپید همچون برف نیست (۳۶۷/ب)

توضیح: اوراقی چند از آخر ناقص است.

گولپینارلی ۲: ۴۶

۷۸۹ - من سؤالات جلال الدین قدسناالله بسرهبه جواب عزالدین آملی ۱/۲۱۲۱

نظم مندرج در این نسخه علاوه بر اینکه از نقطه نظر سبک به مولانا نمی خورد در هیچکدام از نسخه های اقدم و اصح دیوان کبیر نیز دیده نمی شود. عزالدین آملی که در سال ۹۰۴ هجری در شهرستان ساری (مازندران) درگذشت علاوه بر «شرح نهج البلاغه» رساله ای با عنوان «حسینیه» نیز دارد. (ریحانه ۱: ۳۰)

با توجه به تاریخ انجام ترجمه نهج البلاغه (سال ۹۷۲ هجری) که نفیسی (۱: ۳۹۶) قید کرده، این شخص نمی تواند عزالدین معرفی شده در «ریحانه» باشد.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۷×۱۱ س.م، ۴ ق. (از ۱/ب تا ۴/ب)، جلد معمولی.

آغاز:

کوه اندر پنبه دانی یافتم دانی که چیست بحر اندر سرمه دانی یافتم دانی که چیست (۱/ب)

انجام:

سید عزت جواب شعر مولانا جلال این کلام از بی زیان و بی دهان دانم که چیست (۴/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۸۷

۷۹۰ - همان اثر ۱۳/۴۹۲۵

تعلیق خام، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۹/۷×۱۰/۵ س.م، ۲ ق. (از ۴۲/ب تا ۴۳/الف)، جلد معمولی.

آغاز: همان (۴۲/ب)

انجام: همان (۴۳/الف)

گولپینارلی ۳: ۲۵۹

۷۹۱ - منطق الطیر ۱/۱۷۲۹

فریدالدین ابوحامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۵۶۱۸ .ه)

[یاد او در شماره ۲۰ گذشت]

منطق الطیر مثنوی عرفانی است که در آن مرغان برای یافتن پادشاه خود (سیمرغ) تلاش می کنند و پس از طی مراحل دشوار فقط سی مرغ به جایگاه او می رسند. در نسخه های مختلف تعداد ابیات متفاوت است. علیشیر نوائی به استقبال این اثر رفته و «لسان الطیر» خود را فراهم آورده است. برای اطلاع بیشتر از تأثیر منطق الطیر عطار در علیشیر نوائی به مقاله «رد پای عطار در دیار ترکان» که توسط اصغر دلبری پور تهیه و به کنگره عطار (نیشابور، ۱۳۷۵) تقدیم

شده است رجوع کنید.

بنگرید: ذریعه ۲۳: ۷۹؛ منزوی (نسخه های پاکستان) ۱/۷: ۱۹۳ به بعد.

نسخ سلجوقی، ابراهیم بن عوض المراغی، بدون محل کتابت، ۱۳ رجب ۶۹۱ ه.، قطع (۱۸×۱۱) ۱۵/۹×۲۴/۳ س.م.، ۱۰۱ ق.، ۲۵ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد لبه دار، آراسته به گل و بوته، مجدول.

آغاز:

پور اسمعیل رابین سوکوار   کبش او قربان شده در کوی یار... (الف/۱)

انجام:

شوخی و بی شرمی مادر کنار   شوخ ما با (را) بیش چشم ما میار (الف/۱۰۱)

توضیح: نسخه از سوی محمد بن سلیمان وقف تره جلالیه شده است و اوراقی چند از آغاز آن افتاده است.

گولپینارلی ۲: ۴۹، منزوی: ۴: ۳۲۳۷؛ (فیلم در دانشگاه ش ۳۱۲)

۷۹۲ – همان اثر ۹۱/۱ (نمایشگاه)

نسخ سلجوقی، ابراهیم بن عوض المراغی، بدون محل کتابت، ۱۸ شوال ۶۹۴ ه.، قطع (۲۶/۵×۱۶/۳) ۲۲×۳۱ س.م.، ۱۰۴ ق. (از الف/۱ تا الف/۱۰۴)، ۲۵ س (یک بیت در هر سطر)، جلد مقوا (روکش کاغذی)، عطف میشن.

آغاز: بسم...

آفرین جان آفرین پاک را   آنکه جان بخشید و ایمان خاک را (الف/۱)

انجام:

شوخی و بی شرمی ما در کنار   شوخ مارا بیش چشم ما میار (الف/۱۰۴)

توضیح: نه ورق اول بعدا نوشته شده و به نسخه علاوه گردیده است.

۷۹۳ – همان اثر ۱۶۹۶/۱

نسخ، حاجی محمد بن خطیب احمد، بدن محل کتابت، ذی القعدة ۸۲۹ ه.، قطع (۱۹/۵×۱۱/۵) ۱۴×۲۲/۵ س.م.، ۸۶ ق.، ۲۶ س.، جلد میشن، مجدول (بصورت جنگ)

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را   انک جان بخشید و ایمان خاک را (الف/۱)

انجام:

شونخی بی شرمی ما درگذار / شونخ ما را پیش چشم ما میار (ب/۸۶)

گولپینارلی ۲: ۷

۷۹۴ - همان اثر ۲۵۹۴/۴

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ذی القعدة ۸۵۱ ه.، قطع ۱۹×۱۲/۵ س.م.، ۴۷ ق. (از ۸۹/ب تا ۱۳۵/ب)، جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه‌بندها میشن، لبه‌دار.

آغاز:

سؤالی کرد ازین شیوه یکی خام / از ان سلطان برحق سر بسطام (ب/۸۹) انجام:

که این مادر بدین دو بجه امروز / کزو کشتند جمله شفقت آموز (ب/۱۳۵)

توضیح: عنوان بصورت «مقامات الطیور» ضبط شده است.

گولپینارلی ۳: ۱۳

۷۹۵ - همان اثر ۱۷۳۴/۱

تعلیق، سید محمد بن سید شاه بخاری، بدون محل کتابت، شعبان ۸۳۷ ه.، قطع (۱۱×۱۵/۳) ۲۵×۱۷/۵ س.م.، ۱۴۵ ق.، ۱۵ س.، اوراق مجدول مطالاً، ورق اول مذهب، جلد میشن قهوه‌ای، لبه‌دار.

آغاز: همان (ب/۱)

انجام:

شونخی و بیشرمی (ما) درگذار / شونخی ما پیش چشم ما میار

قایم مطلق تویی اما بذات / از جوانمردی نیایی در صفات (الف/۱۴۵)

توضیح: اوراقی چند از وسط نسخه افتاده است.

گولپینارلی ۲: ۶۲

۷۹۶ - همان اثر ۵۷۲۲

تعلیق پخته، حاج خضر بن عبداللّه، بدون محل کتابت، ۱۴ رجب ۸۸۴ ه.، قطع (۱۱×۷/۵) ۱۷×۱۲ س.م.، ۲۰۰ ق.، ۱۱ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد ترنج‌دار، مجدول مطالاً، عطف تعمیرشده.

آغاز:

ان مگو جون در اشارت نایدت دم مزن جون در عبارت نایدت (الف/۱)

انجام:

شوخی و بی شرمی ما درگذار شوخی ما پیش چشم ما میار (ب/۲۰۰)

توضیح: اوراقی چند از آغاز نسخه ناقص است.

گولینارلی ۳: ۳۵۶

۷۹۷ - همان اثر ۱/۱۶۹۸

تعلیق پخته، رضایی، بدون محل کتابت، ربیع الاول ۸۹۳ ه. قطع (۱۲/۵×۷/۵) ۱۲×۱۷/۵ س.م.، ۱۶۸ ق.، ۱۴ س.، جلد ترنج دار، مجدول.

آغاز: برابر نسخه ۱/۱۶۹۶ (ب/۱)

انجام:

شوخی و بی شرمی ما درگذار شوخ مارا پیش چشم ما میار (الف/۱۶۸)

گولینارلی ۲: ۸

۷۹۸ - همان اثر ۸۹ (نمایشگاه)

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۸ و یا ۹ ه.)، قطع (۱۰/۲×۵/۳) ۱۱/۳×۱۷/۷ س.م.، ۱۹۱ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۱۳ س. (یک بیت در هر سطر)، اوراق مجدول مطلقاً، جلد مقوا (عطف میشن)، ترنج دار، لبه دار، مزین به نقش گل و بوته.

آغاز: برابر نسخه ۱/۹۱ (ب/۱)

انجام:

شوخی و بی شرمی ما درگذار شوخی ما پیش چشم ما میار (الف/۱۹۱)

تم/الکتاب بعون الملک الوهاب (الف/۱۹۱)

۷۹۹ - همان اثر ۱۷۳۷

تعلیق، قاسم بن عبدالغنی، بدون محل کتابت، ربیع الاول ۹۲۳ ه. قطع (۱۸/۵×۹/۵) ۲۱×۱۴ س.م.، ۱۳۰ ق.، ۱۱ س.، جلد سیاه، ترنج دار، لبه دار، مجدول.

آغاز: همان (ب/۱)

انجام:

قایم مطلق تویی اما بذات از جوانمردی بیای در صواب (نیایی در صفات) (۱۳۰/ب)

گولپینارلی ۲: ۶۶

۸۰۰ - همان اثر ۵۴۳۹/۱

تعلیق، درویش قدسی المولوی، بدون محل کتابت، ۱۵ رجب ۱۱۴۵ ه.، قطع ۱۶/۵×۱۰/۵ س.م.، ۲۵۷ ص. (از ص ۲ تا ص ۲۵۸)، جلد ترنج‌دار (ضربی)، لبه‌دار (مرمت شده)

گولپینارلی ۳: ۳۲۶

۸۰۱ - همان اثر ۱۷۰۰

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۲۶۸ ه.، قطع (۱۰/۸×۵/۸) ۱۵/۳×۹ س.م.، ۲۲۶ ق.، ۱۱ س.، دو ورق اول مجدول مطالاً، بقیه بشنگرف، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، با گوشه‌بند (عطف مرمت شده)
آغاز: برابر نسخه ۱۶۹۶/۱ (۱/ب)

انجام:

شوخی و بیشرمی ما درگذار شوخ ما با پیش چشم ما میار (۲۲۶/الف)

گولپینارلی ۲: ۱۱

۸۰۲ - همان اثر ۱۶۹۹

تعلیق، سعید محمد همدم چلبی، بدون محل کتابت، ۱۲۹۹ ه.، قطع (۱۱/۷×۸/۳) ۱۷×۱۰ س.م.، ۱۰۶ ق.، ۱۴ س.، اوراق مجدول مطالاً، سرعنوانه‌ابه لاجورد و یا شنگرف، جلد مقوا، عطف میشن.
آغاز: برابر نسخه ۱۷۳۷ (۱/ب)

انجام:

شوخی و بی‌شرمی ما درگذار شوخی ما پیش چشم ما میار (۱۰۶/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۰

۸۰۳ - همان اثر ۱۶۹۷

تعلیق پخته، حاج سید عمر، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۵×۶/۸) ۲/۱۳×۲۰/۲ س.م، ۱۵۹ ق.، ۱۵ س.، جلد مقوا.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام:

گفت عطار از همه مردان سخن   گر تو مردی هم بخیرش یاد کن (۱۵۹/الف)

گولپینارلی ۲: ۸

۸۰۴ - همان اثر ۱۷۳۸

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱×۶/۸) ۵/۹×۱۴/۳ س.م، ۱۷۷ ق.، ۱۳ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاکرا   انک جان بخشید مستی خاکرا (۱/ب)

انجام:

باثنای خالق‌العرش این کتاب   شد تمام واللّه اعلم بالصواب (۱۷۷/الف)

گولپینارلی ۲: ۲۲۵

۸۰۵ - [منطق الطیر. منتخبات] ۱۵۰۷/۳**گردآورنده سید علی همدانی**

[اطلاعی از سرگذشت گردآورنده بدست نیامد]

نسخ سلجوقی، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه.)، قطع (۱۹×۱۰/۹) ۵/۱۶×۳۵/۵ س.م، ۲۲ ق. (از ۳۸/الف تا ۵۹/الف)، جلد مقوا، ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز:

حمد پاک از جان پاک ان پاک را   کو خلافت داد مشت خاک را (۳۸/الف)

انجام: برابر نسخه ۱۶۹۹ (۵۹/الف)

گولپینارلی ۱: ۱۹۱

۸۰۶ - من عرف نفسه ۱۰۰/۳ (نمایشگاه)**مؤلف ناشناس**

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۵×۱۰) ۲۱×۱۴/۵ س.م، ۲ ق. (از ۷/ب تا ۸/ب) ته نقش دار و آهارزده، ۱۸ س.

آغاز: بسم... اما بعدای طالب حقیقت که من عرف نفسه فقد عرف ربه که پروردگار عالم ترا از چهار عناصر در وجود آورده است که... (۷/ب)

انجام: ... و زیاده انسان کامل وجه حقست واللّه اعلم بالصواب (۸/ب)

۸۰۷ - [من فقه فارسی ترجمه طحاوی] ۱۳۶۰**مترجم ناشناس**

ابوجعفر احمد بن سلمه الطحاوی (۲۲۹ - ۳۲۱ ه.ق.) از قریه طحا، یکی از قراء مصر است. او از مذهب شافعی به مذهب حنفی بازگشت و ریاست حنفیان مصر را بدست آورد. کتب بسیاری در فقه حنفی تألیف کرده و در تاریخ نیز او را تألیفی است. زرکلی در «الاعلام»، «بیان السنه»، «المحاضر والسجلات»، «شرح مشکل احادیث رسول اللّه» و «احکام القرآن» را به وی نسبت داده است. (لغت نامه ۳۳: ۱۷۷)

بنگرید: ریحانه ۳: ۲۶-۲۷

نسخ، ابوبکر عمرالاعلمی، مشکبهر، سلخ ربیع الآخر ۵۷۳ ه.ق. قطع (۲۰×۱۲/۸) ۲۵×۱۷/۵ س.م، ۲۷۱ ق.، ۱۷ س.، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول.

آغاز: واللّه اسأل التوفیق والتسدید... باب الطهاره فصل فریضه آبدست... (۱/الف)

انجام: ... مهر مثل درست باشد افزونی باطل آن بهر انک ما... او دراهمی مدا (۴) (۲۷۱/الف)

گولپینارلی ۱: ۱۴۸

۸۰۸ - المواهب السنیه فی المناقب الصفویه ۲۶۸۶**توکل بن اسمعیل بن حاجی الاردبیلی (ف. پس از ۷۵۹ ه.ق.)**

مؤلف معروف به ابن البزّاز از نویسندگان معروف قرن هشتم بود و در حلقه مریدان صدرالدین موسی بن شیخ صفی الدین اردبیلی قرار داشت. اثر که در ۷۵۹ هجری فراهم آمده و با عناوین «صفوه الصفوه» و «صفوه الصففا» نیز اشتهار دارد در دوازده باب است و هر باب به فصلهایی تقسیم شده است. موضوع کتاب در ارتباط با سرگذشت صفی الدین اردبیلی، کرامات، خلفا، و مریدان اوست و درحق طرز زندگی مردم اواخر قرن هفتم و اوایل قرن هشتم هجری آذربایجان اطلاعات ارزنده ای می دهد.

بنگرید: لغت نامه ۲: ۲۹۴؛ ف. مشار ۱۰۷۴؛ صفا ۲/۳: ۱۲۹۲-۱۲۹۳؛ فهرستواره ۳: ۲۲۱۶؛ ذریعه ۲۳: ۲۳۹
 نسخ فوق العاده پخته، ابن عبدالله الحافظ علی اکبر، اردبیل، ۲۳ شوال ۱۰۳۸ ه.، قطع (۲۱/۸×۱۲/۲) ۲۹/۵×۱۹ س.م،
 ۳۹۳ ق.

آغاز: ...با نسخ الدلائل فی المله الناسخه المخصوص بمراد اسرار التنزیل... (الف/۱)

انجام: لیدعوالله بعدی من راهبمغفرتی و جزیل ثوابی تمت (۳۹۳)

توضیح: حدود ۶ سطر از آغاز ناقص است.

کهن ترین نسخه این اثر در دیوان هند (ش ۱۸۴۲) مضبوط است که در ۷۵۹ هجری استنساخ شده است.

گولپینارلی ۳: ۵۸

۸۰۹ - مولوی آیینری (= آیینهای مولوی) ۷۴ (اختصاصی گولپینارلی)

مؤلف ناشناس

نسخه حاوی نام آهنگ سازان و اشعاری است که تحت عنوان مقامات مختلف از قبیل راست، سوز دلارا، پنجگاه،
 نهاوند، دوگاه، چارگاه، صبا، عشاق، بیاتی، حجاز،... ضبط شده اند.

رقاع، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۷/۸×۱۴) ۲۰/۹×۱۲ س.م، ۶۴ ق. ته نقش دار و آهارزده،
 سرعنوانها و ترنمات بشنگرف، جلد میشن مجدول.

آغاز: در مقام راست آیین شریف دو یک بسته نایی عثمان دده افندی هی یار این خانه که پیوسته درو چنگ
 چغانه است

۸۱۰ - مونس العشاق ۲/۲۵۳۰

شهاب الدین یحیی بن حبش سهروردی (۵۴۹ - مقت. ۵۸۷ ه.)

[یاد او در شماره ۲۵۵ گذشت]

«رساله مونس العشاق» (یا «رساله فی حقیقه العشق») از لحاظ ادبی از شاهکارهای نثر سهروردی است و همانند
 «سوانح» غزالی، «لوايح» عین القضاة، «لمعات» عراقی و «اشعه اللمعات» جامی از عشق به لسان خاص عرفانی سخن
 می گوید و در دوازده فصل به تفسیر داستان حضرت یوسف علیه السلام می پردازد... (مجموعه مصنفات شیخ اشراق،
 ۵۱-۵۲): ۳

بنگرید: ف. مشار ۱۵۳۲؛ صفا ۲: ۲۹۷-۳۰۵ و ۹۶۶-۹۸۸؛ ذریعه ۲۳: ۲۸۲.

تعليق، بدون نام کاتب، قم، ۲۱ ربیع الاول ۸۴۸ ه.، قطع (۵/۵×۱۲/۵) ۱۶/۸×۱۲ س.م، ۱۴ ق. (از ۴۸/ب تا ۶۱/ب)،
 ۱۵ س.، جلد ترنج دار، لبه کنده شده، مجدول.

آغاز: بسم... قوله تعالى سخن نقص عليك احسن القصص... (۴۸/ب)

انجام:

سالها باید که تا یک سنک اصلی زافتاب لعل گردد در بدخشان یا عقیق اندر یمن (۶۱/ب)
توضیح: رساله مورد توصیف در سال ۱۹۳۴ توسط اشپیس تحت عنوان "TheLoversFriend" در اشتوتگارت چاپ شده و دکتر بیانی و دکتر نصر بترتیب آن را در مجله پیام نو (ش ۷ ص ۶۴-۷۹) و نشریه معارف اسلامی (شماره ۷ ص ۱۶-۲۵) چاپ کرده‌اند.

گولپینارلی ۲: ۴۳۲

۸۱۱- میزان الادب ۲۵۲۴/۳

بدیع الزمان ابو عبدالله حسین بن ابراهیم احمدی (ف. ۴۹۷. ۰. ۵)

[یاد او در شماره ۵۶ گذشت]

اثر حاوی قصیده‌ای در ارتباط با صرف عربی است.
نسخ پخته، احمد بن حاجی محمود الاقسرائی، بدون محل کتابت، ۸۳۵ ه.، قطع (۱۹/۵×۱۲/۵) ۲۷×۱۷/۵ س.م.، ۹ ق.
(از ۱۱۳/ب تا ۱۲۱/ب)، ۱۳ س.، جلد ترنج‌دار، ضربی، لبه کنده شده، بیدخورده.

آغاز:

بعد حمد بی‌گران بر نعمت و فضل خدا آنک جمله اوست هرگز نیست چیزی زو جدا (۱۱۳/ب)

انجام:

از ادب به نیست چیزی از پی کسب ادبس عی کن که لیس لانسان الا ماسعی (۱۲۱/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۲۶؛ منزوی: ۳: ۲۰۷۹؛ (منزوی اسم مؤلف را احمد کرمانی ضبط کرده است) (فیلم در دانشگاه ش ۳۲۰)

۸۱۲- ناز و نیاز ۲۹۳۰/۶

مؤلف ناشناس

این اثر منشور بنام ابوالمظفر منصور حسین بهادر گورکان نوشته شده است که در ۷۷۶ هجری حکمرانی می‌کرد و در ۷۸۴ هجری درگذشته است. نفیسی (۱: ۶۱۲۷) احتمال می‌دهد که این رساله می‌تواند از آن قضائی هروی شاعر قرن ۹-۱۰ هجری باشد که اثری منشور به همین عنوان دارد.

بدون نام کاتب و محل کتابت، اول ذی الحجه ۹۲۷ ه.، قطع ۱۸×۱۰/۲ س.م.، ۶ ق (از ۱۲۱/ب تا ۱۲۶/ب)

آغاز:

ای عاشق ناز ارجمندان معشوق نیاز مستمندان (۱۲۱/ب)

انجام: ... مجنون انرا بنامه شد املأ کرد

گولپینارلی ۳: ۹۶

۸۱۳ - نام حق ۴۲۶۳

شرف الدین بخاری مولوی (ف. پس از ۰۷۰۳)

مؤلف مذهب حنفی داشت و تحصیلات خود را در خراسان به اتمام رسانیده بود. عنوان اثر در فهرست ریو بصورت «صلاة و مقدمه صلوة» قید گردیده است. این اثر که در اواسط جمادی الاولی ۷۰۳ هجری تدوین شده عمده احکام نماز و غسل و روزه را بیان می کند و شروح متعددی، مانند «شرح مقدمه الصلوة» و «مجمع العصمت» بر آن نوشته شده است (اته، ص ۱۹۱).

شاید مؤلف همان سید محمد بخاری باشد که شرح حالش پیش از این (در همین فهرست) گذشت. تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۹×۸/۶) ۱۳/۵×۱۹/۵ س.م، ۱۱ ق، ۱۱ س، اوراق مجدول، سرعنوانها بشنگرف، جلد مقوا.

آغاز:

نام حق بر زبان همی رانم که بجان و دلش همی خوانم (۱/ب)

انجام:

رحمت حق نثار خواننده هم نویسنده هم رساننده

هر که خواند دعا طمع دارم زانکه من بنده گنه کارم (۱۱/ب)

گولپینارلی ۳: ۱۹۰

۸۱۴ - [نامه] ۲۶۱۷/۱۱

قاسم انوار (۷۵۷-۰۸۳۷)

[یاد او در شماره ۵۱ گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۲×۱۳/۵ س.م، ۳ ق. (از ۱۵۹/ب تا ۱۶۱/الف)، ۱۵ س، جلد میشن مجدول با عطف مرمت شده.

آغاز: عنایت ازلی و سعادت ابدی اعنی قبول قلوب جوانمردان... (۱۵۹/ب)

انجام: ... حق تعالی توفیق کند در محو و اثبات والسلام (۱۶۱/الف)

گولپینارلی ۳: ۴۱

۸۱۵ - [نامه] ۱۷۳۳/۹

نویسنده ناشناس

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ و یا ۱۰ ه. ق)، قطع (۱۳/۳×۹/۵) ۱۸×۱۳/۵ س.م، ۱ ق. (از ۱۳۹ /الف تا ۱۳۹/ب)، ۱۵ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول، عطف و گوشه‌بندها مرمت‌شده (داخل محفظه قرار دارد)

آغاز: هر صبح تا بر طارم اعلا ازین قصر نیلکون... (۱۳۹/الف)

انجام: ... بعد از رفع دعا و فتح اعلام حضره حقایق مآبی معارف ایابی میکرد (۱۳۹/ب)

گولپینارلی ۲: ۶۰

۸۱۶ - [نامه خطاب به امیر سید احمد] ۱۷۳۳/۸

نویسنده ناشناس

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۳×۹/۵) ۱۸×۱۳/۵ س.م، ۲ ق. (از ۱۳۸ /ب تا ۱۳۹/الف)، ۱۵ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول، عطف و گوشه‌بندها مرمت‌شده (داخل محفظه)

آغاز: همیشه تا دل عشاق صاحب اصول... (۱۳۸/ب)

انجام: ... وجود شریف ان برادر حقیقی را از مکروهات خاطر مصون و محفوظ دارد ۲ صفر (۱۳۹/الف)

گولپینارلی ۲: ۶۰

۸۱۷ - نان و حلوا ۲۶۱۷/۴

بهاء‌الدین محمد بن حسین عاملی (۹۵۳-۱۰۳۰ یا ۱۰۳۱ ه. ق.)

محمد بن حسین عاملی (منسوب به جبل عامل) معروف به شیخ بهائی دانشمند بنام عهد شاه عباس بزرگ تألیفاتی بفارسی و عربی دارد که مجموع آنها به ۸۸ کتاب و رساله بالغ می‌شود. وی به فارسی و عربی شعر نیز می‌سروده... (لغت‌نامه ۱۱: ۳۹۶)

اثر که در وزن مثنوی مولانا و به شکل ملمع است، از سوانح سفر حجاز مؤلف صحبت می‌کند و در ۴۰۸ بیت است.

بنگرید: منزوی ۴: ۳۲۶۲؛ ف. مشار ۱۵۶۳-۱۵۶۴؛ صفا ۲/۵: ۱۰۳۹ به بعد و ۳۵۰ به بعد؛ ذریعه ۲۴: ۳۰؛ سعید نفیسی: احوال و اشعار فارسی شیخ بهائی، تهران ۱۳۱۶؛ مشار (مؤلفین) ۵: ۵۱۵۱.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۳/۵×۲۲ س.م، ۱۳ ق. (از ۴۸ ب تا ۶۰ الف)، ۱۵ س.، جلد میشن مجدول با عطف مرمت شده.

آغاز: اما بعد حمدا لله على افضاله والصلوة والسلام على اشرف الخلائق محمد وآله... (۴۸/ب)

انجام:

یا بهائی اتخذ قلبا سواه فهوما معبود الا ماهواه (۶۰ الف)

توضیح: «نان و حلوا» با دیباچه‌ای منثور در سالهای ۱۲۶۸ و ۱۲۸۳ هجری در استانبول چاپ شده است.

گولپینارلی ۳: ۳۹

۸۱۸- همان اثر ۴۰۲۸/۱

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۵×۷/۵) ۱۹×۱۲/۵ س.م، ۱۳ ق.، ۱۵ س.

آغاز: بسم...

ایهاالاهی عن العهد القديم ایهاالساھی عن النهج القویم (۱/ب)

انجام: همان (۱۳/ب)

گولپینارلی ۳: ۱۸۱

۸۱۹- نثارالملک ۳۱۶۷

لطف‌الله بن ابویوسف حلیمی (ف. ۹۹۲. ۰)

[یاد او در شماره ۵۸۴ گذشت]

این اثر شرح «بحرالغرائب» یکی دیگر از آثار مؤلف در لغت و عروض و قافیه است که بنام بایزید بن سلطان محمود نوشته و در سال ۸۷۲ به انجام آن توفیق یافته است؛ وی شرحی بر آن بنام «القاسمیه» نیز نوشته است. ترکیب «نثارالملک» نشان می‌دهد که این اثر را در سال ۸۷۲ هجری فراهم آمده است.

بنگرید: صفا ۴: ۱۱۳؛ منزوی ۳: ۲۰۳۶ (عنوان «نثارالملوک» قید شده است)

تعلیق، (دیباچه)، نسخ (لغات) و تعلیق (معادل‌های ترکی)، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۵×۷/۵) ۱۷×۱۲/۵ س.م، ۹۷ ق.، ۱۳ س.، جلد میشن قرمز، لبه‌دار، ترنج‌دار، مجدول.

آغاز: بسم... حمد و سپاس بی‌حد و قیاس مرعالم‌السر والخفیات و مالک‌الملک والجهات را که... (۱/ب)

انجام:

ان رساند آنچه بود شرط پیام   وین شنید آنچه بود شرط کلام (۹۷/الف)

گولپینارلی ۳: ۱۲۹

۸۲۰- نخل تجلی ۲۰۹۴/۱

عدنی رجب دده (ف. ۰۵۱۱۰۰)

[یاد او در شماره ۴۰۶ گذشت]

اثر شرح ابیاتی برگزیده از مثنوی است.

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، اواخر شعبان ۱۰۹۷ ه.، قطع (۶/۸×۶/۸) ۲۰×۱۲/۵ س.م.، ۷۲ ق. (از ۱/ب تا ۷۲/الف)، ۱۵ س.، جلد میشن قرمز، مجدول.

آغاز: بسم...

مبدع الارواحه حمد بی عدد   موجد الاشباحه شکر لایعد (۱/ب)

انجام: دفع اوله دیرسن اگر بوفاضحه   روح مولانایه گوندر فاتحه

درد می هم فارغ آردندت زنان   گرد چادر کردی و عشق زنان (۷۲/الف)

گولپینارلی ۲: ۱۵۳

۸۲۱- نزهه الارواح ۱۶۹۴

امیر رکن الدین حسین بن عالم حسینی هروی (۶۷۱-۰۵۷۱۸)

[یاد او در شماره ۳۸ گذشت]

«نزهه الارواح» (در ۲۸ باب) که به نظم و نثر و به سبک مناجات نامه خواجه عبدالله انصاری در سال ۷۱۱ هجری تألیف شده در تصوف از اعتبار و شهرتی فوق العاده برخوردار است.

بنگرید: ف. مشار ۱۵۷۶؛ صفا ۲/۳: ۷۵۱-۷۶۳ و ۱۲۸۱-۱۲۸۲؛ منزوی ۱/۲: ۱۴۵۲ به بعد و ۵: ۳۶۴۱ به بعد؛

ذریعه ۲۴: ۱۱۱؛ منزوی (نسخه های پاکستان) ۳: ۲۰۵۶؛ مجلس ۲/۱۰: ۵۸۴؛ عثمانلی مؤلف لری ۱: ۱۳۱-۱۳۴

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ذی القعدة ۹۹۶ ه.، قطع (۱۱/۸×۵/۵) ۱۹×۱۰/۸ س.م.، ۹۶ ق.، ۱۵ س.، سرفصلها بشنگرف، جلد مقوا، لبه دار.

آغاز:

بتوفیقش چو روشن دیدم آواز   سخن راهم بنامش کردم آغاز

- بگو ای مرغ زیرک حمد مولی که هست او را سپاس و منت اولی... (۱/ب)
انجام:
 زجاجه بشکن و زینت فرو ریز بنور کوکب دری درآویز (۹۶/الف)
توضیح: نسخه فاقد دیباچه است.

گولپینارلی ۲: ۵

۸۲۲ - همان اثر ۱۶۹۵

- تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵×۹) ۲۰/۸×۱۳/۸ س.م، ۵۳ ق، ۱۴ س، سرعنوانها بشنگرف، جلد لبه دار، فرسوده.
آغاز: همان (۱/ب)
انجام: ...نظم ما هیچ نه ایم او (۵۳/الف)
توضیح: چهار فصل از آخر ناقص است.

گولپینارلی ۲: ۶

۸۲۳ - همان اثر ۵۹ (اختصاصی گولپینارلی)

- این نسخه که با مداد نوشته شده، حاوی ۱۰ غزل است.
 تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۳×۵/۶) ۲۰/۳×۱۳ س.م، ۱۲۰ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۱۷ س، اوراق مجدول بشنگرف، جلد ترنج دار (ضربی با نقش گل و بوته)، لبه دار.
آغاز: همان (۳/ب)
انجام: ... و یراون الناس و لایذکرون الله الا قليلا از حال ایشان خبر می دهد انشاء الله تعالی (۱۲۰/ب)

۸۲۴ - نصاب الصبیان ۳۱۵۱/۱

ابونصر بدرالدین محمود فراهی سجزی (ف. ۵۶۴۰)

- وی از بزرگان دانشمندان این زمان بوده و در دربار بهرامشاه بن تاج الدین حرب پادشاه سیستان که با پادشاهان غور پیوستگی داشته می زیست و کتاب «نصاب الصبیان» را که در آن معانی کلمات عربی را بنظم آورده بفرمان نظام الملک حسن وزیر بهرامشاه پایان رسانید... (نفیسی ۱: ۹۰)
 «نصاب الصبیان» نخستین کتاب لغت منظوم عربی به فارسی است که طی قرون متمادی از آغاز قرن هفتم تا آغاز قرن

چهاردهم در مدارس علوم دینی ایران و هند و ترکیه برای آموختن واژه های عربی به مبتدیان مورد استفاده قرار می گرفت. کتاب شامل ۲۰۰ بیت بود که با گذشت زمان شماره ابیات آن به حدود ۵۰۰ رسیده است. این کتاب شهرت زیادی بدست آورده و تقلیدها و شرح های متعددی (از جمله شرح سید شریف جرجانی) بر آن نگاشته شده است. (برای اطلاع از این شروح به منزوی ۳: ۱۹۹۳-۱۹۹۷ رجوع کنید). «نصیب الصبیان» و «نسیب البتیان» تألیف حسام الدین خوئی و «زهره الادب» تألیف شکرالله بن شمس الدین احمد از تقلیدهای «نصاب الصبیان» هستند. مؤلف در تهیه کتاب از آثار بیش از ۵۰ شاعر استفاده کرده است.

بنگنید: ف. مشار ۱۵۸۰؛ صفا ۱/۳: ۲۸۴-۲۸۵؛ ریحانه ۳: ۲۰۳-۲۰۴؛ ذریعه ۲۴: ۱۶۵؛ کتاب نصاب الصبیان از انتشارات مجمع علمی اسلامی، ویرایش ۲، تهران ۱۴۰۲ هجری.

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲×۹) ۱۸/۷×۱۳ س.م، ۲۸ ق. (از ۱/ب تا ۲۸/ب)، ۱۱ س.، جلد معمولی.

آغاز:

جنین گوید / بونصر فراهی   حسد حافه و حقد حاسده (۱/ب)

انجام:

ناس انس و اناس آدمیان   پدر و مادر آدم و حوا (۲۸/ب)

گولپینارلی ۳: ۱۱۹

۸۲۵- همان اثر ۱/۳۱۵۲

تعلیق (اکثرا مشکول)، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۹×۱۳ س.م، ۲۱ ق. (از ۱/ب تا ۲۱/الف)، سرعنوانها بشنگرف، جلد معمولی.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۲۱/الف)

گولپینارلی ۳: ۱۲۱

۸۲۶- همان اثر ۲/۳۱۶۳

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴×۸) ۲۱/۲×۱۴ س.م، ۱۷ ق. (از ۳۰/الف تا ۴۶/ب)، ۱۱ س.، بدون جلد. توضیح: اوراقی چند از انتها ناقص است.

گولپینارلی ۳: ۱۲۸

۸۲۷ - همان اثر ۷۰۹۰/۲

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۱×۱۴ س.م.، ۲۱ ق. (از ۲۶ /ب تا ۴۶ /ب)، آهارزده و ته نقش دار، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای)، عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز: بسم.. الحمد لله رب العالمین... (۲۶/ب)

انجام: ...تعلبان روبه نرتعال بیا تمام شد (۴۶ /ب)

گولپینارلی ۴: ۹۵

۸۲۸ - همان اثر ۳۱۵۳

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۵×۸) ۱۲×۱۹/۳ س.م.، ۱۷ ق.، ۱۵ س.، جلد مقوا (روکش کاغذی) عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز:

چنین گوید ابونصر فراهی کتاب من بخوان گر علم خواهی (۱/ب)

انجام:

جمله را باد یا رب این توفیق نامه چون ختم شد بنام خدا (۱۷ /الف)

گولپینارلی ۳: ۱۲۱

۸۲۹ - [نصایح و پند] ۱۷۰۱

منسوب به فریدالدین ابوحامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۵۶۱۸ ه.ق.)

[یاد او در شماره ۲۰ گذشت]

اثر منسوب به عطار و بشکل قصیده ۱۹۲ بیتی است که در طبع سعید نفیسی در بخش «ملحقات» جای دارد و حاوی ۱۴۴ بیت می‌باشد.

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۸×۷/۵) ۸×۱۲/۳ س.م.، ۸ ق.، ۱۵ س.

آغاز:

چشم بگشا که جلوه دیدار متجلی است از در و دیوار (۱/ب)

انجام:

ایتقدر بس بود نصایح (و) بند در سلوک از فریدالدین عطار (۸ /الف)

توضیح: کاتب بجهت بی اطلاعی در بعضی از ابیات نخستین مصراع را پس از مصراع دوم آورده است.

گولپینارلی ۲: ۱۲

۸۳۰- [نصایح و مناجات] ۵۴۴۰/۱

شیخ الاسلام ابواسماعیل عبدالله بن محمدانصاری هروی (۳۹۶-۴۸۱ ه.ق.)

[یاد او در شماره ۳۹ گذشت]

این رساله در صفحات ۲ تا ۱۷ اثری قرار دارد که توسط معین الملک، سفیر ایران در استانبول تحت عنوان «نصایح و مناجات شیخ بزرگوار خواجه عبدالله انصاری» در رجب ۱۳۰۱ هجری بطبع رسیده و در پایان آن به ۲۱ رباعی ابوسعید ابوالخیر نیز جای داده شده است.

تعلیق پخته، عبدالرحمن ناجم، قسطنطنیه، ۱۳۰۷ ه.، قطع (۱۱/۷×۵/۵) ۱۷/۳×۱۰/۵ س.م.، ۲۳ ق. (از ۱/ب تا ۲۳/الف)، جلد جدید.

آغاز: بسم... ای درویش بدانکه دنیا جهان غرور است... (۱/ب)

انجام:

سر همه بندگان خدا میداند در خود نگر و فضولی آغاز مکن (۲۳/الف)

گولپینارلی ۳: ۳۲۷

۸۳۱- همان اثر ۵۴۴۰/۲

این رساله در صفحات ۱۸ تا ۴۸ طبع معین الملک قرار دارد.

تعلیق پخته، عبدالرحمن ناجم، قسطنطنیه، ۱۳۰۷ ه.، قطع (۱۱/۷×۵/۵) ۱۷/۳×۱۰/۵ س.م.، ۴۵ ق. (از ۲۳/ب تا ۶۷/ب)، جلد جدید.

آغاز: بسم... بدانکه اول چیزها خداست عز و جل... (۲۳/ب)

انجام:

... خرقه و ژنده با دل پراکنده جل دیا بود بسک افکنده (۶۷/ب)

گولپینارلی ۳: ۳۲۸

۸۳۲- [نصیحت نامه] ۱۶۴۶

همان مؤلف

این رساله در نسخه‌ای که در آن «مقاصدالعلیه فی شرح التائیه» رسوخی اسماعیل دده جای گرفته است قرار دارد.
نک. ذریعه ۲۴: ۱۸۴.

تعلیق، درویش محمدالمولی، قسطنطنیه، ۱۲۰۵ ه.، قطع (۱۶×۸/۵) ۲۰×۱۴ س.م.، ۴ ق. (از ۲۳۶/الف تا ۲۳۹/الف)،
۲۱ س.، جلد مقوا.

آغاز: در نصیحت خواجه نظام‌المک فرماید خواجه عبدالله انصاری... یا نظام‌الملک در رعایت دلها کوش...
(۲۳۶/الف)

انجام: ...خود را از حال خود غافل مساز سعادت دنیا و آخرت در صحبت دانا شناس. از نادان دامن درکش (۲۳۹/الف)

گولپینارلی ۱: ۲۳۳؛ اصغر دلبری‌پور: رساله‌ای چند از خواجه عبدالله انصاری در کتابخانه موزه مولانا (فصلنامه آشنا،
در جستجوی میراث مشترک فرهنگی، ۱: ۳ ص ۵۵-۶۰)

۸۳۳- همان اثر ۲۴۶۷/۱۵

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶×۷) ۲۰/۵×۱۴/۵ س.م.، ۲ ق. (از ۲۱۴/ب تا ۲۱۵/الف)، ۱۹ س.،
جلد مقوا (روکش ابری)، عطف و گوشه‌بندها میشن.

آغاز: حضرت خواجه عبدالله انصاری قدس سره فرماید در نصیحت خواجه نظام‌المک... (۲۱۴/ب)

انجام: همان (۲۱۵/الف)

گولپینارلی ۲: ۳۸۸

۸۳۴- [نظیره بر شعر سنائی] ۲۰۸۸/۱۵

رکن‌الدین بن میر حسین اوحدی مراغی (ف. ۷۳۹. ۰۵)

اوحدی مراغی از شاعران معروف قرن هفتم و هشتم هجری و از عارفان مشهور عهد خویش است. گویند او
تخلص اوحدی را بجهت ارادت معنوی که به اوحالدین کرمانی داشت گزیده بود. قصائد اوحدی همگی در وعظ
و تحقیق و ذکر حقایق اخلاقی و عرفانی است... (صفا ۳/۳: ۸۳۱ به بعد)

بنگرید: محمود فرخ: خلاصه احوال و منتخب آثار اوحدی اصفهانی، مشهد (بی‌تا): ذریعه ۹: ۱۱۱؛ مشار
(مؤلفین) ۱: ۷۰۳

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۵/۸) ۱۷/۸×۹/۵ س.م.، ۵ ق. (از ۲۷۶/ب تا ۲۸۰/الف)، ۱۷ س.،

جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول (مرمت شده)

آغاز:

سر پیوند ما ندارد یار چون توان شد زوصل برخوردار (۲۷۶/ب)

انجام:

اوحادی گر جنانک سهوی کرد تو ببخش ای مهیمن غفار (۲۸۰/الف)

گولپینارلی ۲: ۱۴۹

۸۳۵- [نعت و مدیحه] ۴۶۳۲/۱۶

نظام‌الدین استرآبادی (ف. ۱۰۹۲۱)

مولانا نظام‌الدین استرآبادی از معاریف شاعران قرن نهم بوده که تا اوایل قرن دهم می‌زیست و از ناموران استرآباد بود. در جوانی به کسب دانش و سرودن معما آغاز کرد و بدین جهت به نظام‌الدین معمائی شهرت یافت. قصاید و ترجیعات او شامل ۴۰۰۰ بیت در مدح ائمه اطهار، بویژه حضرت علی علیه‌السلام و امام حسن علیه‌السلام امتیازی خاص دارد. مثنوی «بلقیس و سلیمان» نیز از این شاعر است (نفیسی: ۱: ۳۱۳)

وی پیرو مذهب تشیع بود و پس از پرداختن به معنیات به ذکر مناقب اهل بیت علیهم‌السلام توجه کرد (صفا ۴: ۴۶۳)

بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲/۱۴×۳/۲۵ س.م، ۳۶ ق. (از ۱/ب تا ۳۶/ب (حاشیه)، جلد لاک‌ی (فرسوده)، ترنج‌دار، بانقش گل و بوته، مذهب.

آغاز:

چون برگ خزان دیده فتد دست اعادی از باد دم تیغ نهیبت ز مرافق (۱/ب)

انجام:

عروج (ی) شد خیالم را درین اندیشه زین معنی مسمی شد بمعراج‌الخیال این نکته غرّا (۳۶/ب)

گولپینارلی ۳: ۲۱۳

۸۳۶- نفحات الانس ۱۲۹ (نمایشگاه)

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۱۰۸۹۸)

[یاد او در شماره ۶۸ گذشت]

«نفحات الانس من حضرات القدس» تهذیب و تکمیل کتاب «طبقات الصوفیه» عبدالله انصاری (به زبان هروی) در

احوال مشایخ عرفانست که جامی آن را در سال ۸۳۳ هجری بنام علیشیر نوائی بپایان رسانده است. ناگفته نماند که نوائی خود نفعات را به ترکی جغتائی برگردانده و عنوان «نسائم المحبه من سمائم الفتوه» بر آن نهاده است.
بنگرید: نفعات الانس من حضرات القدس تصحیح مهدی توحیدی پور (مقدمه) تهران: بی تا؛ ف. مشار ۱۵۹۲؛ ذریعه ۲۱: ۲۴۷.

تعلیق پخته، مصطفی، بدون محل کتابت، ۹۸۰ ه.، قطع (۱۷/۶×۹) ۵/۱۴×۲۵/۱ س.م.، ۳۵۴ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۲۰ س.، اوراق مجدول، اسامی اشخاص بشنگرف، جلد میشن مجدول، ترنج دار، لبه دار، با گوشه بند.
آغاز: الحمد لله الذی جعل مرائی قلوب اولیائه مجالی جمال وجهه الکریم... (۹/ب)
انجام:

این نسخه مقتبس زانفاس کرام کزوی نفعات انست آید بمشام

از هجرت خیر بشر و فخر انام درهشتصد و هشتاد و سوم کشت تمام (۳۵۴/ب)

توضیح: بگزارش محمود عابدی (کتابداری، دفتر ۱۳، ص ۱۰۶) یکی از کهن ترین نسخه های «نفعات الانس» در کتابخانه دانشگاه تهران (مجموعه حکمت، ش ۱۱۳) مضبوط است که در سال ۸۸۳ هجری (سال اتمام تألیف کتاب) استنساخ شده است و در آن حواشی متعدد بخط مؤلف دیده می شود.

یکی دیگر از نسخه های قدیمی این اثر در کتابخانه بنیاد خاورشناسی لنینگراد موجود می باشد (ش ۱۴۱۶C) که به گزارش دفتر هشتم نسخه های خطی (ص ۸۳) در جمادی الثانی ۸۹۷ هجری بدست ابوالوجد باخرزی در هرات استنساخ شده است. سومین نسخه کهن این اثر (همراه با شواهد النبوه) بگزارش منزوی (نسخه های خطی کتابخانه گنج بخش ۴: ۲۱۵۱) در کتابخانه گنج بخش مضبوط است که در سال ۸۸۸ هجری استنساخ شده است.

۸۳۷- همان اثر ۱۵۰۳

نسخ، حسین بن محمود، بدون محل کتابت، ۲۹ صفر، ۱۰۰۰ ه.، قطع (۱۶/۳×۹/۲) ۳/۱۶×۵/۲۹ س.م.، ۳۱۸ ق.، ۱۹ س.م.، اوراق مجدول مطلقاً، تذهیب زیبایی در ورق اول جای دارد، جلد معمولی.

آغاز: همان (۱/الف)

انجام:

این نسخه مقتبس زانفاس کرام کزوی نفعات انست آید بمشام

از هجرت خیر بشر و فخر انام درهشتصد و هشتاد و سیم کشت تمام (۳۱۸/ب)

گولپینارلی ۱: ۱۸۷، استوری: ادبیات فارسی (نسخ خطی، تراجم، تلخیصات و تحشیه های نفعات در این کتاب معرفی شده است، ص: ۹۴۵-۹۵۹)

۸۳۸- نقدالنصوص فی شرح نقش الفصوص ۱۶۸۰**نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷- ۸۹۸ ه. ق.)**

«نقدالنصوص» گزیده «فصوص الحکم» ابن عربی (متوفی بسال ۶۳۸ ه. ق.) است که هر دو به زبان عربی بوده و تلخیص از سوی خود مؤلف انجام یافته و جامی در سال ۸۶۳ هجری شرحی در حد متوسط یعنی میان اجمال و تفصیل بر آن نگاشته است. نسخه‌ای از این اثر در کتابخانه ملی ایران موجود است که گویا در سال ۸۷۷ هجری و بدست عبدالرحمان فرزند احمد جامی استنساخ شده است (منزوی: ۱/۲: ۱۴۶۵). لازم به یادآوریست که ادوارد براون این کتاب را شرح جامی بر «نصوص» صدرالدین قونیوی دانسته و ملک الشعراء بهار (در سبک‌شناسی ۳: ۲۲۶) آن را همان شرح الفصوص مؤلف نامیده است. جامی در دیباچه‌ای که بر این کتاب نوشته آورده است که مطالب آن را از سخنان شیخ مؤیدالدین جندی، نخستین شارح «فصوص الحکم»، سعیدالدین فرغانی و صدرالدین قونیوی و دیگران فراهم آورده است. در کتابشناسی ابن عربی (تألیف عثمان یحیی) آمده است که بیش از ۱۱۰ شرح بر این اثر ابن عربی نوشته شده است که معروفترین آن‌ها عبارتند از «الفلوک» صدرالدین قونیوی، شرح مؤیدالدین جندی، شرح کاشانی، شرح صائین الدین بن ترکه، شرح خوارزمی و بالآخره شرحی که جامی بر آن نگاشته است. «نقدالنصوص» توسط یحیی نوعی افندی (ف. ۱۰۰۷ ه. ق.) تحت عنوان: «کشف الحجاب عن وجه الکتاب» به زبان ترکی برگردانده شده که نسخه بخط مترجم آن در کتابخانه کوپرولی مضبوط است.

بنگنرید: ف. مشار ۱۵۹۵؛ نقدالنصوص، تصحیح ویلیام چیتیک؛ تهران؛ ۱۳۹۸ ه. ق.؛ دیوان کامل جامی باهتمام هاشم رضی (تهران: بی تا)؛ ذریعه ۲۴: ۲۸۰

تعلیق، بدون نام کاتب، قسطنطنیه، جمادی‌الآخر ۹۳۹ ه. ق. قطع (۱۴×۷/۸) ۲۰/۴×۱۳ س. م.، ۱۴۰ ق.، ۱۵ س.، جلد ترنج‌دار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: بسم... الحمد لله الذی جعل صفائح قلوب ذوی الهمم قابله لنقد فصوص الحکم... (۱/ب)

انجام:

از بزم صفا بشادکامی   یک جام حواله کن بجامی
زان جام مدام مست و واله   دارش بحمد و آله (۱۴۰/ب)

گولپینارلی ۱: ۲۶۹

۸۳۹- نکارستان ۲۵۰۶**جلال‌الدین احمد رومی (ف. پس از ۷۲۰ ه. ق.)**

[یاد او در شماره ۱۷۲ گذشت]

نگارستان برخلاف ضبط «عثمانلی مؤلفری» (۱: ۲۲۳) نظیره بر بهارستان جامی نبوده، که نظیره بر گلستان سعدی است که در «شقایق النعمانیه» مورد بحث قرار گرفته است. بنا به گزارش صفاء، بلوشه نگارستان کمال پاشازاده را تقلیدی بد از گلستان دانسته و اته (۱۷۵) آن را اثری مصنوع شمرده است.

بنگرید: آنابریتائیکا ۱۳: ۱۶۵؛ ریحانه ۶: ۱۲۷-۱۴۸؛ صفا ۱/۵: ۳۹۲.

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ذی الحجه ۹۴۵ ه.، قطع (۱۱/۲×۷) ۱۵/۲×۱۰/۵ س.م.، ۲۹۹ ق.، ۱۵ س.، سرفصلها بشنگرف، جلد مقوا (عطف میشن) آغاز: بسم... منتهای بی منتهای را عز و جل که نه در تشیید بنای حکمش عجل است... (۱/ب)

انجام:

سود نه زهد را ز دلق کبود آنکه حق را بخرقه یافت که بود

گولپینارلی ۲: ۴۰۳

۸۴۰ - نگارستان ۲۵۱۷

معین الدین آوی جوینی (ف. بعد از ۷۳۵ ه.)

مؤلف از عرفای قرن هشتم بود. وی به جز «نگارستان» که یکی از نخستین تقلیدهای «گلستان» سعدی است و در ۷۳۵ هجری به انجام رسانیده، کتابی دیگر بنام «احسن القصص» دارد که در شرح سوره یوسف و داستان یوسف و زلیخاست. (نفیسی: ۱: ۱۸۳)

نک. ذریعه ۲۴: ۳۰۷

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۹×۸/۹) ۲۳/۲×۱۳/۵ س.م.، ۲۸۴ ق.، ۱۷ س.، جلد ترنج دار، مجدول، مطلقاً.

آغاز: حمد و ستایش خدایی را که از لیتش از سمت بدایت منزه است... (۱/ب)

انجام:

دریغ نیر ندارد کمال بخشایش حساب کرد غلط هر که غیر این پنداشت (۲۸۳/ب)

توضیح: قید کتابت در نسخه حذف شده است؛ شاید صاحب نسخه می خواست نشان بدهد که نسخه بدست مؤلف نوشته شده است. بعدا تاریخ ۱۰۵۵ هجری در این جا نوشته شده است.

گولپینارلی ۲: ۴۱۵، منزوی ۵: ۳۶۴۵، (فیلم در دانشگاه ش ۳۱۹)

۸۴۱- نونامه صائل ج ه (=نونامه صاحب ثویل جل ذکره) ۱/۱۷۲۳**فضل الله حروفی استر آبادی (۷۴۰ یا ۷۴۲ - مقت . ۰۵۸۰۴)**

[یاد او در شماره ۴۷۷ گذشت]

این رساله که به لهجه گرگانی نوشته شده شرح حال فضل اله حروفی را (در سال ۷۶۵ تا ۷۹۶) در احتوا دارد و از رؤیاهای او صحبت می کند.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۰/۷×۵/۷) ۱۴/۵×۹/۳ س.م، ۴۱ ق، ۱۵ س، جلد میشن، لبه دار، مجدول.

آغاز: در حدیث قدسی (حضرت عزت) می فرماید که لولاک لما خلقت الافلاک و چون (حضرت رسالت) می فرماید که من محمدم از طرف دست راست آه (الله) برخیزم... (۱/ب)

انجام: ... جمع حالات او بینا شو که این همه درو لایح و ظاهر و تابانست بی شک و تردد تمت بعون فضل خدا (۴۱/الف)

گولپینارلی ۲: ۴۳

۸۴۲- واردات غیبیه ۲۰۸۸/۷**علی بن شهاب الدین حسینی همدانی (۷۱۳-۷۸۶ . ۰۵۷۸۶)**

[یاد او در شماره ۷۱۲ گذشت]

با اینکه در آغاز کتاب عنوان «مناجات سید علی الهمدانی» قید شده، بعدا تصحیح و «واردات» ضبط گردیده است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۵/۸) ۱۷/۸×۹/۵ س.م، ۸ ق. (از ۱۸۹/ب تا ۱۹۶/ب)، ۱۷ س، جلد ترنج دار، لبه دار، مجدول (مرمت شده)

آغاز: رب اشرح لی صدری و یسر لی امری و حلل عقده من لسانی یقفهوا قولی

ای مرهم جراحی هر دل ریشی... (۱۸۹/ب)

انجام: ... روی امید ما بشومی قبائیح (کذا) افعال ما سیاه مکردان یا اکرم المسئولین... (۱۹۶/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۴۶

۸۴۳- وافی بقواعد علم القوافی ۳/۲۴۷۵**نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ . ۰۵۸۹۸)**

[یاد او در شماره ۶۸ گذشت]

نفیسی در «تاریخ نظم و نثر در ایران» (۱: ۲۸۸) از رساله‌ای بنام «رساله قوافی» یا «رساله در فن قافیه» نام برده که باحتمال قریب به یقین این رساله باید باشد. ذریعه (۲۵: ۱۹) عنوان را بشکل «الوافیه فی علم القافیه» ضبط کرده است.

بنگرید: منزوی ۳: ۲۱۷۳ (منزوی عنوان را بشکل «الرساله الوافیه فی علم القافیه» ضبط کرده و آورده است که قدیمی‌ترین نسخه آن در تویقایی سرای استانبول قرار دارد (۶۷۲/۲۰) که در حیات مؤلف استنساخ شده است).
تعلیق، احمد بن عبدالله، بدون محل کتابت، ۱۲۴۵ ه.، قطع (۱۳×۶/۸) ۱۱/۶×۱۸/۳ س.م.، ۵ ق. (از ۲۴/ب تا ۲۸/ب)، ۱۹ س.، اوراق مجدول بشنگرف، جلد میشن نرم قرمز، مجدول.
آغاز: بسم...پس از تیمن بموزون‌ترین کلامی که قافیه سنجان/انجمن فصاحت بدان تکلم کنند... (۲۴/ب)
انجام: ... زان روی سعد رابح امحس کار و کرد (۴) (۲۸/ب)

گولپینارلی ۲: ۴۰۰

۸۴۴ - وصلت‌نامه ۱۶۴۲/۲

منسوب به فریدالدین ابو حامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۶۱۸ ه.م.)

[یاد او در شماره ۲۰ گذشت]

وصلت‌نامه از آثار منسوب به عطار است. بعضی از پژوهشگران متأخر چون بدیع الزمان فروزانفر (شرح احوال و نقد تحلیل آثار شیخ فریدالدین عطار نیشابوری، تهران ۴۰-۱۳۳۹، ص ۷۵-۷۶) ضمن بر شمردن ده اثر محقق عطار، وصلت‌نامه را جزو منحولات قید کرده‌اند؛ در صورتی که پروفیسور ریتر (دایره‌المعارف اسلام جزو ۱۱، ص ۷-۱۳) این اثر را جزو محققات عطار ذکر کرده است.

بنگرید: ذریعه ۲۵: ۱۰۰؛ نفیسی ۱: ۱۱۳.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، ۷۷ ق. (از ۲۷/ب تا ۱۰۳/ب)، ۱۱ س.، جلد مقوا، لبه‌دار.

آغاز: بسم‌الله الرحمن الرحیم و به نستعین

ابتدا اول بنام کردگار خالق هفت و شش و پنج و چهار (۲۷/ب)

انجام:

ای خدای بی نهایت جز تو کیست چون تویی بی حد و غایت جز تو کیست (۱۰۳/ب)

گولپینارلی ۱: ۲۲۴

۸۴۵ - وصیت‌نامه ۱۴۶۰/۶

منسوب به همان مؤلف

پروفسور ریتر (در دایره المعارف اسلام جزو ۱۱ ص ۷-۱۳) وصیت نامه را از منحولات عطار می شمارد.

بنگرید: ذریعه ۲۵: ۱۰۷

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۷/۸×۱۳ س.م.، ۳۲ ق. (از ۱۱۸/ب تا ۱۴۹/الف)، جلد مقوا.
آغاز:

حمد بی حد ان خدای پاک را   انک ایمان داد مشت خاک را (۱۱۸/ب)

انجام:

هر که ارد این وصیتهای بجای   در دو عالم راحتش بخشد خدای (۱۴۹/الف)

گولپینارلی ۱: ۱۷۸

۸۴۶ - هدایه الاعمی ۴۰۰۹**حسین خباز کشمیری (ف. ۰۵۱۰۵۲)**

حسین خباز کشمیری شاگرد شیخ حمزه کشمیری بوده و اثرش را در خصوص عرفان در ۱۸ باب (نظم و نثر) فراهم آورده است. وی بجهت اینکه بر دکان دوست خود که نانوا بوده می نشست به خباز شهرت یافت. چون در کتاب از بهاء الدین نقشبند صحبت به میان می آید شکی نیست که مؤلف پیرو طریقت نقشبندی بوده است.

بنگرید: کتابداری دفتر نهم ص ۲۶۴؛ منزوی کتابخانه های پاکستان ۲: ۱۱۷۱ و ۳: ۲۱۱۲

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴×۶/۵) ۲۰/۵×۱۳ س.م.، ۲۶۰ ق.، ۱۳ س.، جلد لاکه، ترنج دار، عطف میشن.

آغاز: بسم... الحمد لله الذی خلق السموات والارض و جعل الظلمات و النور... (۱/ب)

انجام: ... حضرت مخدوم شیخ همره کشمیری بدعای خیر... اللهم اغفرلی و لوالی دیه (لوالدییه) والجمع المؤمنین والمؤمنات... (۲۶۰/الف)

گولپینارلی ۳: ۱۷۳

۸۴۷ - هدایه الطالبین ۳/۵۷۵۵**امیر سید مصلی ابی القاسم (ف. پس از ۰۵۸۱۰)**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

آغاز و انجام رساله که مؤلف در ذیقعد ۸۱۰ هجری به اتمامش توفیق یافته، ناقص است و در آن ابیاتی از مثنوی در

خصوص عشق، طلب، روح، عقل، نفس گرد آمده است.

تعليق، احمد بن سرج الكروي، بدون محل و تاريخ كتابت، قطع ۲۴×۱۰/۵ س.م، ۷ ق. (از ۲۴/الف تا ۳۰/ب)، ۳۴ س.، بدون جلد (در حالتی پراکنده)

آغاز: ... حقایقه ابصار ذوی القول (العقول) والافکار طایره فی اطوار دقایقه طیور الافهام والانظار... (۲۴/الف)

انجام: ... زنگی شب جمله را کردن زدست (۳۰/ب)

گولپینارلی ۳: ۳۶۳

۸۴۸ - هدیه السالکین و تحفه الطالبین ۱۷۰۷/۱

بهاء الدین محمد بخاری نقشبندی (۷۱۸-۷۹۱ ه.ق)

مؤلف عارف و صوفی معروف قرن هشتم هجری و مؤسس طریقت نقشبندی است. اثر در ارتباط با سلوک طریقت نقشبندی است. گفته می شود که وی این کتاب را در سال ۹۹۰ هجری بنام سلطان مراد تألیف کرده است (کشف الظنون ۲: ۲۰۴۲)

نستعلیق، عطاء الله بن عبدی بن علی الادرنه وی، بدون محل کتابت، ربیع الاول ۱۰۰۱ ه.، قطع (۹/۷×۵/۸) ۱۵×۱۰/۲ س.م، ۱۳۹ ق. (از ۱/ب تا ۱۳۹/ب)، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن)

آغاز: بسم... الحمد لله الذی خلق الانسان لمشاهده جماله... (۱/ب)

انجام:

بهاء الدین که او از بندگانست   کمینه خوشه چین خواجه گانست (۱۳۹/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۶

۸۴۹ - همان اثر ۲۱۷۱

نسخ پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۵/۶) ۲۰/۱×۱۲ س.م، ۱۴۴ ق.، ۱۵ س.، سرعنوانها و آیات مطلقاً، صفحه اول مذهب، اوراق مجدول. جلد میشن.

آغاز: همان (۱/الف)

انجام: همان (۱۴۴/ب)

گولپینارلی ۲: ۲۴۶

۸۵۰- هزلیات ۱/۲۲۷۴**طرزی افشار (ف. بعد از ۱۰۶۰.ه)**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

بنگرید: ریحانه ۳: ۲۷-۲۸؛ فرهنگ سخنوران ۳۵۶

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۵×۷) ۲۰/۳×۱۱/۵ س.م، ۱۰ ق. (از ۱/ب تا ۱۰/الف)، ۱۷ س.

آغاز: *قرمساق شعارا دیوٹ دثارا... (۱/ب)*انجام: *...تو میدانی که از سک کمترت هم میتوان گفتن (۱۰/الف)*

گولپینارلی ۲:۲۹۵

۸۵۱- [هفت غزل فارسی] ۳/۲۱۲۱**یاووز سلطان سلیم (ف. ۹۲۶.ه)**

سلطان سلیم اول (ملقب به یاووز) دوازدهمین پادشاه آل عثمان و نخستین خلیفه‌ای است که خلافت را به عثمانیان منتقل ساخت. او ذکاوت جدش سلطان محمد فاتح و علم و فرهنگ پدرش سلطان بایزید دوم را یکجا صاحب بود. در وصف این سلطان «سلیم‌نامه»‌هایی نوشته شده که برخی چون «شهنامه سلیمان» تألیف ادائی به زبان فارسی است. آغازین بیت این نسخه، بیت دوم و انجامین بیت آن صد و چهل و ششمین بیت نسخه چاپی دیوان سلطان سلیم (یاووز) است که در سال ۱۹۰۴ م. بدستور ویلهلم، امپراتور آلمان از سوی پل هورن فراهم آمده و بعنوان هدیه به سلطان عبدالحمید ثانی اهدا گردیده است. برای اطلاع از نسخه‌های خطی دیوان فارسی سلطان سلیم در کتابخانه‌های ترکیه به مقاله اصغر دلبری‌پور در همین خصوص (نشریه آشنا، در جستجوی میراث مشترک فرهنگی: ۱: ۲) رجوع کنید.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۷×۱۱ س.م، ۲ ق. (از ۵/الف تا ۶/ب)، جلد معمولی.

آغاز: *ای برافراشته ذاتت علم بالایی سایه از علمت نه فلک والایی (۵/الف)*

انجام:

سلیم از دیده چندین لعل ایثار رهش کردم   هنوزم گوهر و یاقوت از دامن نشد آخر (۶/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۸۷

۸۵۲- هفت وادی ۲۱۷۹/۱۲**خلیلی (ف. پس از ۰۵۸۸۰)**

[یاد او در شماره ۹۳ گذشت]

این رساله اثر مستقلی نبوده، جزئی از «تحفه العشاق» است که پیش از این در همین فهرست معرفی شده است. نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۱۳×۱۹/۹ س.م، ۴ ق. (از ۱۱۳/الف تا ۱۱۶/ب)، جلد ترنج‌دار، عطف و گوشه‌بندها میشن (مرمت شده).

گولپینارلی ۲: ۲۶۰

۸۵۳- همای (و) همایون ۱۴۰/۳ (نمایشگاه)**کمال‌الدین ابوالعطا محمود بن علی کرمانی (۶۸۹-۰۵۷۶۳)**

[یاد او در شماره ۵۶۸ گذشت]

«همای و همایون» نخستین مثنوی از «پنج گنج» خواجوست که در بحر متقارب و برابر با «اسکندرنامه» نظامی جهت سلطان ابوسعید و خواجه غیاث‌الدین محمد شروع کرده و در سال ۷۳۲ هجری به اتمام آن توفیق یافته است. تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۷۴۸ ه.، قطع (۲۰/۵×۱۴/۸) ۲۳/۸×۳۴ س.م، ۴۵ ق. (از ۱۹/ب تا ۲۳۴/ب) ته‌نقش‌دار و آهارزده، ۲۵ س. (دو بیت در هر سطر)، جلد میشن قهوه‌ای، مجدول، ترنج‌دار (ضربی)، لبه‌دار.

آغاز:

بنام خداوند بالا و پست که از هستیش هست شد هر چه هست (۱۹۰/ب)

انجام:

سخن را نیاید نهایت بدید قلم در شکستم جو اینجا رسید (۲۳۴/ب)

توضیح: یکی از کهن‌ترین نسخه‌های این اثر در کتابخانه ملک تهران (ش ۵۹۸۰) مضبوط است که در حیات شاعر (سال ۷۵۰ هجری) استنساخ شده است.

۸۵۴- ۱۸ رساله از زبده الحقایق ۱۷۱۶/۱-۱۷۱۶/۱۸**عزیز بن محمد نسفی (ف. پیش از ۰۵۷۰۰)**

[یاد او در شماره ۷۲ گذشت]

این رسالات (به استثنای رساله هفتم) همانهایی هستند که در همین فهرست (نسخه شماره ۱۶۳۸) توصیف شده‌اند. تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۷/۹) ۱۲/۳×۲۰ س.م، ۸۳ ق.، ۱۷ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد مقوا (عطف میشن)، ترنج‌دار.

آغاز: ... در آداب ذکر گفتن و در عروج اهل تصوف رساله جمع کنید... (۴۱/ب)

انجام: ... و ولایت که قمر است (۴۴/ب)

گولپینارلی ۲: ۲۸

۸۵۵- یتیم الشروح ۲۰۸۰

حسن طالبی (ف. ۱۱۳۰. ۰۵)

حسن طالبی از مریدان وحدی دده (شیخ سلانیک) است که پس از درگذشت مرشدش بجای وی نشست. اسرار دده در تذکره اش از طالبی صحبت کرده و خاطر نشان ساخته که وی اثری بنام «مفصلات مثنوی» در دست داشته که ناتمام مانده است. شاید اثر مورد نظر اسرار دده همین کتاب است که شرح سومین دفتر مثنوی را در محتوا دارد. تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۲۴ ربیع الاول ۱۱۰۷ ه.، قطع (۱۰×۲۱/۶) ۲/۱۶×۵/۲۸ س. م.، ۳۶۵ ق.، ۲۷ س.، سرعنوانها بشنگرف، جلد مقوا (روکش ابری)

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین... و بعد جناب حضرت رسالت پناهک صل الله علیه و سلم... (۱/ب)

انجام: ... انی حضرت کتاب مستطاب مثنوی معنویک دردنجی جلد شریفنده طلب ایله... بقیه سی جلد رابع مثنوی کریمده ایراد بیورلمشدر (۳۶۴/ب)

گولپینارلی ۲: ۱۳۸

۸۵۶- [یک قطعه] ۱۶۴۴/۹

شریف

[اطلاعی از سرگذشت شاعر بدست نیامد]

در این اثر علاوه بر قطعه ای از شریف، به ۶ بیت از سید اسحاق یکی از خلفای فضل نیز جای داده شده است. تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۱۵×۱۰ س. م.، ۱ ق. (۱۲۴/الف)، ۱۷ س.، جلد مقوا، ترنج دار، لبه دار.

آغاز:

ای مقلد حال مردان گوش کن   حلقه از راستی در گوش کن (۱۲۴/الف)

انجام:

صورت فکری مگوبی حاصل است   ور کسی گوید یقین دان باطل است (۱۲۴/الف)

گولپینارلی ۱: ۲۳۰

۸۵۷ - یوسف و زلیخا ۲۵۶۰**نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه. ق.)**

[یاد او در شماره ۶۸ گذشت]

«یوسف و زلیخا» پنجمین مثنوی از «هفت اورنگ» جامی است که شاعر در ۸۸۹ هجری از سرودن آن فراغت یافته است. این اثر به زبانهای مختلف از جمله آلمانی و انگلیسی ترجمه شده که به ترتیب در ۱۸۲۴ (وین) و در ۱۸۸۸ (لندن) چاپ شده‌اند.

بنگرید: ذریعه ۲۵: ۲۹۸ و ۱۹: ۳۴۵؛ ف. مشار ۱۶۸۶؛ منزوی ۴: ۳۳۳۱ به بعد.

تعلیق پخته، محمد صالح الهروی، بدون محل کتابت، ۹۸۶ ه. ق. قطع (۱۵×۷) ۲۲×۱۲ س. م.، ۱۴۰ ق.، ۱۵ س.، اوراق مجدول، جلد میشن، ترنج‌دار، گوشه‌بنددار.

آغاز:

الهی غنچه امید بگشای
گلی از روضه جاوید بنمای (الف/۱)

انجام:

زبانرا گوشمال خامشی ده
که هست از هر چه گویی خامشی به (الف/۱۴۰)

توضیح: به نوشته صاحب ذریعه نسخه‌ای از این مثنوی که در حیات شاعر (۸۹۱ ه. ق.) و بدست فخرالدین علی جامی استنساخ شده در کتابخانه خصوصی مهدی بیانی مضبوط است؛ شاید کهن‌ترین نسخه این اثر، همان است که در کتابخانه ملی ایران قرار دارد و به روایت منزوی در سال ۸۷۷ هجری کتابت یافته است. یکی دیگر از نسخه‌های کهن این اثر در موزه ملی کراچی (تحت شماره ۱۰۴۸-۱۹۵۷. M.N.) مضبوط است که در سال ۸۹۶ استنساخ شده است.

گولپینارلی ۲: ۴۴۴

۸۵۸ - همان اثر ۲۵۵۹

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶/۵×۸/۳) ۲۳/۷×۱۴/۸ س. م.، ۱۳۹ ق.، ۱۵ س.، اوراق مجدول، جلد میشن، ترنج‌دار، مجدول

آغاز: همان (ب/۱)**انجام:** همان (الف/۱۳۹)

گولپینارلی ۲: ۴۴۶

کتابخانه

یوسف آغا

۸۵۹- الاختصار والذیل علی نفحات الانس ۴۹۵**بدیع الدین عبدالغفور لاری (ف. ۹۱۲ ه. ۰)**

بدیع الدین (یا رضی الدین) عبدالغفور لاری از دانشمندان و عرفای زمان خود و مشهورترین شاگردان جامی بوده... وی در علوم زمان خود دست داشته و شرحها و حواشی بر «کافیه» ابن حاجب در نحو زبان تازی نوشته که ناتمام مانده است و معروفترین تألیف او حاشیه ایست که به درخواست ضیاء الدین یوسف پسر جامی بر «نفحات الانس» نوشته و به منزله ذیل و متمم آن کتاب است و دیگر از مؤلفات اوست «شرح رساله نجم الدین کبری در بیان طریقه شطار»... (نفیسی ۱: ۲۵۵)

بنگرید: ریحانه ۳: ۴۰۵؛ صفا ۳/۵: ۱۶۶۹

تعلیق، عبدالرحیم، بدون محل کتابت، ۱۳ شعبان ۹۴۳ ه.، قطع (۱۴/۴×۸/۳) ۲۲/۳×۱۴/۵ س.م.، ۱۰۰ ق.، ۲۲ س.، جلد مقوا (عطف میشن) گوشه بنددار

آغاز: بسم... تفتی و علیه اعتمادی سپاس و ستایش خدای را که... و رحمت بر خواننده پاک او... و بعد نموده می آید که فقیر... عبدالغفور اللاری هر چند خود را شایسته... نمی یابد (ب/۱)

انجام: ... نختم الکلام و صلی الله علی محمد و آله اجمعین (۱۰۰/ب)

توضیح: فیلم در دانشگاه، ش ۱۴ (عنوان به شکل «کشف نفحات الانس» ضبط شده است).

۸۶۰- اخلاق محسنی ۷۵۵۷**کمال الدین حسین بن علی کاشفی (ف. ۹۰۶ یا ۹۱۰ ه. ۰)**

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۱۶) گذشت]

نسخ پخته (اشعار به تعلیق)، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۰۳۷ ه.، قطع (۱۵/۱×۸/۵) ۲۵/۲×۱۶/۶ س.م.، ۱۵۶ ق. رطوبت دیده، ۱۵ س.، اوراق مجدول، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن ترنجدار، لبه دار، مجدول (فرسوده)

آغاز: ... که اعرابی بدان پرورش یافته بود او را آب بهشت می نمود... (ب/۱)

انجام: ... چون این رساله به سر حد اطناب رسید... ابوالمحسن شهنشاه جوان بخت که برخوردار باد از تاج و تخت به اتمام رسید و باختتام انجامید این رساله مشتمل بر اسرار حکمت...

اخلاق محسنی به تمامی نوشته شد تاریخ هم نویس ز اخلاق محسنی

تم بالخیر سنه ۱۰۳۷ (۱۵۵/ب و ۱۵۶/الف)

توضیح: هفت باب اول و قسمتی از باب هشتم ناقص است.

۸۶۱- اخلاق نبی ۴۶۹۳**محمود بن مسعود بن احمد بن عمر بن برهان**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد.] با توجه به اینکه نسخه در قرن هفتم استنساخ شده می توان گفت که

مؤلف در قرن هفتم و حتی در قرن ششم می زیسته است.
 اثر از اخلاق و سیره پیامبر اسلام (ص) صحبت می کند.
 نسخ پخته بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، (ظ. اوایل و یا اواسط قرن ۷ ه. ق)، قطع (۱۴/۵×۱۰/۷) ۱۷/۲×۱۴ س م.
 ۲۳۹ ق. رطوبت دیده، ۱۳ س.، جلد میشن ترنجدار، مجدول (فرسوده)
آغاز: بسم... حمد و سپاس و ستایش مرحق را جلت قدرته... و از زمره اهل سنت و الجماعت گردانید... (۱/ب)
انجام: ... بیرون می آورد و انتفاع می گیرد واللّه ملهم و الموفق و هو حسبنا و نعم الوکیل (۲۳۹/الف)
توضیح: به احتمال زیاد نسخه ای دیگر از این اثر موجود نیست

آتش (قونیه): ۳۲؛ ششن: نشریه تحقیقات اسلامی، ۳۸ (عنوان به شکل «مناقب مصطفی» ضبط شده است)

۸۶۲- اسرار الحروف فی کشف الظروف ۴۷۳۳

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد. فقط از مقدمه نسخه که وقف کتابخانه صدرالدین فونیوی شده است برمی آید که وی اثرش را بدرخواست درویش نوشته و طی آن به شرح اسماء اللّه پرداخته است.
 نسخ، حاجی بن سراج الدین المقدمی الخوارزمی، ایذه، اواسط ربیع الاول ۷۸۵ ه.، قطع (۱۴×۷/۵) ۲۲×۱۳/۸ س م.،
 ۱۰۸ ق. آهارزده، ۱۹ س.، جلد مقوا (عطف میشن)
آغاز: بسم... الحمد لله الذی فکت الالسن عن وضع الایه... اما بعد جمعی از درویشان صادق و متوکلان درگاه خالق
 ازین درویش بی استطاعت مجموعه فارسی التماس می کرد در اسرار حروف الهجی... (۱/ب و ۲/الف)
انجام: ... رجوالضعیف القبول من اللّه من واردات التی ضیعتها و احتوی (۱۰۸/الف)
توضیح: عنوان کتاب در قید کتابت به صورت «شرح اسماء الحروف» ضبط شده است.

۸۶۳- الواح عمادی (= الواح العمادیه) ۴۸۶۶/۳

شهاب الدین یحیی بن حبش سهروردی (۵۴۹ - مقت . ۵۸۷ ه. ق)

شهاب الدین سهروردی معروف به شیخ اشراق و شیخ مقتول و شهید و مکنی به ابوالفتوح، حکمت و اصول فقه را نزد مجدالدین جیلی، استاد فخرالدین رازی در مراغه آموخت و در علوم حکمی و فلسفی سرآمد شد و چون در بسیاری از موارد خلاف رای قدما گفته و از حکمت ایرانی و دین زرتشتی استفاده کرده متعصبان او را به الحاد متهم کردند و علمای حلب خون وی را مباح شمردند. به دستور صلاح الدین ایوبی فرمانروای مصر و شام در سن ۲۸ سالگی در زندان خفه شد. (معین ۵:۸۳۰)
 این کتاب که از امهات کتب حکمت می باشد دارای ۴ لوح است:

لوح اول در تنهای اجسام و آسمان و عالم است؛ لوح دوم مربوط به نفس و قوای آن است؛ لوح سوم در ارتباط با واجب الوجود، اثبات آن و صفات و افعال آن است؛ لوح چهارم تأویلی حکمی از آیات قرآنی درباره قضا و قدر و نفس و معاد است. شیخ «الواح عمادی» را چون «هیاکل النور» ابتدا به عربی نوشت و سپس خود آن را به فارسی برگرداند.

بنگرید: نفیسی ۱: ۱۱۰؛ مجموعه مصنفات شیخ اشراق، تصحیح سیدحسین نصر؛ صفا: ۲۹۷ به بعد؛ ریحانه: ۲: ۳۸۰؛ عثمانلی مؤلف لری ۱: ۱۱۲؛ سه رساله از شیخ اشراق تصحیح نجفقلی حبیبی (تهران: ۲۵۳۶)
نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۸ ذی الحجه ۶۷۶ ه.، قطع (مختلف) ۱۷/۲×۱۲/۴ س.م، ۵۴ ق. (از ۵۹/ب تا ۱۱۲/ب) ضخیم بیدخورده، مختلف السطور، آیات و احادیث به شنگرف، جلد میشن ترنجدار، لبه دار، مجدول.
آغاز: بسم... چون نزدیک من مکررات فلان متواتر شد مرا فرمود که بهروزی مختصری سازم سخت موجز... (۵۹/ب)

انجام: ... از خشم تو ما را به رضای تو نقل کن... انک بالجدوالاعم علی العالمین (۱۱۲/ب)
توضیح: یکی از کهن ترین نسخه های عربی «الواح» در کتابخانه ملت (بخش جار الله ش ۲۰۷۸) مضبوط است که در ۶۶۹ هجری در تبریز استنساخ شده است (فیلم در دانشگاه تهران، ش ۴۷۷)

ششن: نشریه تحقیقات اسلامی، ۵۷؛ نصر شماره نسخه و تاریخ کتابت را اشتباهی نوشته و محل نگهداری را استانبول قید کرده است.

۸۶۴ - انتخاب مثنوی ۱/۴۴۸۷

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲×۸/۸) ۱۵/۴×۱۲ س.م، ۱۴۳ ق. (از ۱/ب تا ۱۴۳/ب)، ۱۳ س.، عنوانها به شنگرف، جلد چرم مصنوعی (عطف میشن)
آغاز: ... و هم مخلوق است مولود آمدست... (۰/الف)

انجام: زان دل اندر صد هزاران خاص (و) عامدر یکی باشد کدام است آن کدام (۱۴۳/ب)

توضیح: آغاز و انجام نسخه که در ارتباط با مطالب دینی و اخلاقی مثنوی است ناقص می باشد.

۸۶۵ - انفاس قدسیه ۴/۶۷۷**ابوالفتح محمد بن محمد حافظی بخاری (۷۵۶-۸۲۲ ه.ق.)**

خواجه ابوالفتح محمد بن محمد بن محمود حافظی بخاری معروف به خواجه محمد پارسا از عرفای بزرگ قرن هشتم ایران و از مشایخ نامی طریقت نقشبندی و از خلفای خواجه بهاءالدین نقشبند(بنیانگذار طریقت نقشبندیه) بوده، مؤلفات چند دارد از آن جمله است «انیس الطالبین وعدة السالکین»... (نقیسی ۱:۲۲۰)

بنگرید: صفا ۴: ۴۸۲ به بعد؛ ریحانه ۱: ۱۹۳؛ گنجینه سخن ۵: ۱۷۳ به بعد.

تعلیق، احمدین محمد البرجنندی، بدون محل کتابت، ۱۰ محرم ۸۵۹ ه.ق. قطع ۱۶/۴×۹/۸ س.م.، ۱۴ ق. (از ۲۰۴/الف تا ۲۱۷/ب)، ۲۴ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن ترنجدار، لبه دار، فرسوده.

آغاز: بسم... حمد و ثنای بی حد... حضرت پادشاهی را... اما بعد این کلمه چندیست از انفاس نفیسه... بعضی از آن کلمات قدسیه را... در قلم می آورد... (۲۰۴/الف)

انجام: ... ادعوالی اللّٰه علی البصیره... و ما انا من المشرکین (۲۱۷/ب)

۸۶۶ - بلبل نامه ۴/۴**فریدالدین ابو حامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۶۱۸ ه.ق.)**

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۶۰) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۱/۵×۱۵ س.م.، ۲۷ ق. (از ۱۳۸/ب تا ۱۶۴/ب)، ۱۳ س.، جلد قوا(روکش پارچه ای و عطف میشن)

آغاز: بسم...

سراغازش بنام غیب دان کن (۱۳۸/ب)   قلم بردار و راز دل عیان کن
درم ایمان سیم تقلید گویم (۱۶۴/ب)   سواش اول از توحید گویم

۸۶۷ - همان اثر ۶/۱۳۹

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع ۲۱/۵×۱۵ س.م.، ۱۵ ق. (از ۹۳/ب تا ۱۰۷/ب)، ۱۳ س.، سرعنوانها به شنگرف، لوحه حاوی نام مؤلف، جلد مقوا(روکش پارچه ای و عطف میشن)

آغاز: بسم...

که دانش می دهد بر مرکز خاک (۹۳/ب)   بتوفیق خدای صانع پاک

انجام:

ز عمر خویش برخوردار باشی (۱۰۷/ب)   زهی عطار خوش گفتار باشی

۸۶۸ - بوستان ۳۸۲**مصلح الدین ابومحمد عبدالله بن مشرف سعدی شیرازی (۶۰۵ یا ۶۰۶ - ۶۹۱ یا ۶۹۵ ه.ق.)**

[یاد او در جلد اول (شماره ۶۱) گذشت]

تعلیق، فرهاد بن عبدالله، بدون محل کتابت، سلخ ذی القعدة ۹۵۱ ه.ق. قطع (۱۳/۸/۹۸) ۲۰×۱۰/۱ س.م.، ۱۴۳ ق.، ۱۵ س.، جلد مقوا (عطف میشن) گوشه بنددار، لبه دار (فرسوده)

آغاز: بسم...

بنام خداوند جان آفرین حکیم سخن در زبان آفرین

انجام:

بضاعت نیوردم الا امید خدایا ز عقوم مکن نا

۸۶۹ - همان اثر ۲۳۵

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۰۰۷ ه.ق. قطع (۱۳/۷×۷/۵) ۲۰/۸×۱۳/۱ س.م.، ۱۱۴ ق.، ۱۵ س.، جلد میشن ترنجدار، مجدول.

آغاز: همان

انجام: همان

۸۷۰ - همان اثر ۶۷۸۸

تعلیق، درویش بالی بن الحاج نبی القره مانی، استانبول، ۲۷ شعبان ۱۰۲۹ ه.ق. قطع (۱۲/۷×۶/۷) ۲۰/۵×۱۴/۵ س.م.، ۱۴۱ ق.، ۱۵ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (روکش پارچه ای و عطف میشن) لبه دار.

آغاز:

ادیم زمین سفره عام اوست برین خوان یغما چه دشمن چه دوست

انجام: همان

توضیح: ابیاتی از آغاز ناقص است.

۸۷۱ - همان اثر ۱۵

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۹/۵×۶/۶) ۱۵/۲×۱۰/۵ س.م.، ۱۶۴ ق. رطوبت دیده، ۱۳ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (عطف میشن) گوشه بنددار تعمیر شده

آغاز: برابر با نسخه شماره ۳۸۲

انجام: همان

۸۷۲- پندنامه ۴/۳

فریدالدین ابو حامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰ - حد ۰۶۱۸)

[یاد مؤلف در جلد اول (شماره ۲۰) و توصیف اثر در همان جلد (شماره ۷۸) گذشت]

تعلیق، احمد بن مولانا عبدالصمد العمادی، بدون محل کتابت، ۹۵۸ ه.، قطع (۹/۵×۵/۶) ۱۰/۳×۱۰/۳ س.م.، ۴۷ ق. (از ۹۰/الف تا ۱۳۶/الف)، ۹ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (عطف شین)

آغاز: بسم...

حمد بی حد آن خدای پاک را / آنک ایمان داد مثنی خاک را (۹۰/الف)

انجام:

هر که آرد این وصیتها بجای / در دو عالم رحمتش بخشد خدای (۱۳۶/الف)

۸۷۳- همان اثر ۷۶۳۶

تعلیق، حاجی سلیمان، بدون محل کتابت، ذی الحجه ۱۱۲۲ ه.، قطع (۱۵/۱×۶/۸) ۱۱/۴×۱۹/۴ س.م.، ۳۱ ق. (از ۵۵/ب تا ۸۵/الف)، ۱۵ س.، اوراق مجدول و سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن ترنجدار، مجدول.

آغاز: همان (۵۵/ب)

انجام:

ور نیارد این نصیحت را بجای / دور ماند بی شکی او از خدای (۸۵/الف)

۸۷۴- همان اثر ۸۱۴۷

تعلیق، ملا میر صالح، بدون محل کتابت، ۱۲۴۷ ه.، قطع (۱۷/۴×۹/۷) ۱۴/۸×۲۵/۲ س.م.، ۳۴ ق. (از ۱۰۱/الف تا ۱۳۴/الف)، ۱۳ س.، جلد مقوا (عطف میشن) ترنجدار، لبه دار، مجدول.

آغاز: همان (۱۰۱/الف)

انجام:

گرولایی بایدت بسیار دان / رو نصیحت نامه عطار خوان (۱۳۴/الف)

توضیح: عنوان در نسخه بشکل «تحفه وهبی» ضبط شده است.

۸۷۵- همان اثر ۷۳۸۴/۳

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶×۹/۵) ۲۱/۵×۱۵ س.م.، ۱۶ ق. (از ۲۳/الف تا ۳۸/ب)، ۱۳ س.، جلد مقوا (عطف میشن)، لبه دار.

آغاز:

دوست گر باشد زیانکاری پسر / تو طمع زان دوست بردار ای پسر (۲۳/الف)

انجام:

چون حدیث خوب گوئی با فقیر / به بود زانش که پوشانی حریر (۳۸/ب)

توضیح: معانی کلمات در میان سطور داده شده است.

۸۷۶- همان اثر ۲۱۹

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۳×۷) ۱۹/۹×۱۱/۵ س.م، ۲۹ ق. آهارزده، ۲۹ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (عطف میشن) لبه دار، گوشه بنددار.

آغاز: برابر نسخه شماره ۴/۳

انجام: برابر نسخه شماره ۴/۳

۸۷۷- تاج التراجم فی تفسیر قران للاعاجم ۵۵۴۹**عمادالدین ابوالمظفر طاهرین محمد اسفراینی (ف . ۴۷۱ . ۰)**

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۸۰) گذشت]

تعلیق (آیات به ثلث)، حبیب الله اصفهانی، بغداد، ۹۴۳ ه.، قطع (۲۲×۱۴) ۲۹/۴×۲۱ س.م، ۳۲۷ ق.، ۲۵ س.، جلد میشن ترنجدار، لبه دار.

آغاز: سوره مریم ثمان و تسعون آیات بسم... که بعض ذکر رحمه ربک زکریا... کافی و هادی و رحیم و علیم و صادق است خدای عز وجل...

انجام: ... والله تعالی ولی التوفیق والعصمه من کل بلاء و بدع و الحمد لله رب العالمین.

توضیح: اثر جلد دوم «تاج التراجم» است و از سوره مریم آغاز می شود.

۸۷۸- تاریخ و صاف ۶۴۳۱**شهاب الدین عبدالله بن فضل الله شیرازی (ف . ۷۱۹ . ۰)**

مؤلف که مشهور به «وصاف الحضرة» می باشد از مستوفیان دربار مغول و از مختصان خواجه رشیدالدین فضل الله بود. عنوان دیگر کتاب (در ۵ جلد) که با تکلفات منشیانه بسیار نوشته شده «تجزیه الامصار و تزجیه الاعصار» است و

در ارتباط با وقایع سلطنت مغول (از ۶۵۱ تا ۷۱۲ هجری) می باشد. (نقیسی ۱: ۱۴۳)

رشیدالدین که از مهارت عبدالله در ادبیات آگاه بود وسیله آشنایی او را با الجایتو فراهم آورد و همو بود که لقب «وصاف الحضرة» بدو بخشید. پس از الجایتو، پسرش غیاث الدین نیز حمایت خود را از عبدالله دریغ نکرد.

بنگرنید: اته: ۲۸۶؛ صفا ۲/۳: ۱۲۵۹-۱۲۶۲؛ بهار (سبک شناسی) ۳: ۹۹ به بعد؛ ف. مشار ۳۵۸؛ منزوی ۶: ۴۲۸ به بعد؛

فهرستواره ۲: ۹۱۸ به بعد؛ ذریعه ۳: ۳۵۸

نسخ بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹×۹/۵) ۲۹/۷×۱۸/۳ س.م، ۲۸۱ ق.، ۳۳ س.، اوراق مجدول
مطلا، ۶ سرلوحه مذهب، جلد میشن ترنجدار (نیم ترنج) لبه دار، مجدول.

آغاز (جلد اول): حمدو ستایشی که انوار اخلاصش آفاق و انفس را چون فاتحه صبح صادق متلالی سازد...

آغاز (جلد دوم): بسم... و به ثقتی علی الله رب العالمین توکلی...

آغاز (جلد سوم): الحمد لله الذی خلق الانسان من الحماء المسنون...

آغاز (جلد چهارم): هر سپاس ساحت اوضاع و اصلاحش مصون از مساحت خیال و اوهام...

انجام: و هذا دعاء لوسکت کفیته لانی سالت الله فیک و قد فعل الحمد لله رب العالمین

توضیح: کهن ترین نسخه اثر در کتابخانه نورعثمانیه (۳۲۰۷) مضبوط است، که در حیات مؤلف (۷۱۱ ه. استنساخ شده است.

تاریخ و صاف برای اولین بار با چاپ سنگی در سال ۱۲۶۹ هجری در بمبئی طبع رسید و سپس همان چاپ در سال ۱۳۳۸ در تهران تجدید شد. در این چاپ نام مؤلف بشکل فضل الله بن عبدالله ضبط شده است.

۸۷۹- التحفه السنیه الی حضرات الحسینیه ۷۵۱۷

محمد بن مصطفی بن شیخ لطف الله دیشی (ف. ۹۹۶ ه.)

مؤلف از دانشمندان و دولتمردان بنام عثمانی در قرن دهم بود و اثرش که لغت بزرگ فارسی - ترکی در سه بخش است و بعضا به عنوان «لغت دیشیه» معروفیت دارد در فاصله سالهای ۹۸۹ - ۹۹۱ هجری به نام حسن پاشا، والی مصر تألیف شده است. مؤلف در ابتدای اثر به اهمیت زبان فارسی و لزوم یادگیری آن اشاره می کند و می افزاید که در خصوص این زبان آثار متعددی فراهم آمده که اکثرا ناقص و نارسا هستند.

اثر شامل سه بخش زیر است:

(۱) اسامی جامد (۲) مصادر (۳) قواعد زبان فارسی

بنگرید: هدایت العارفین ۲: ۲۲۵

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹ شعبان ۱۱۴۶ ه.، قطع (۸/۶ × ۲۰/۳) ۲۸/۴×۱۵/۸ س.م، ۳۵۳ ق. آهارزده، ۲۹ س.، جلد میشن ترنجدار (نیم ترنج) لبه دار، مجدول (فرسوده).

آغاز: بسم... سپاس ستایش اساس و ستایش بی قیاس آفریدگاری را... اما بعد بوفقییر عبادالله محمد بن... زبان فارسیدن معلومی اولمیان...

انجام:

این لغات آنکه جمع کردید

یاوری کن تو فیض خود یارب

چند گلها و غنچه ها چیده

هزآنکه سالک ازین بهارستان

۸۸۰- تحفه الملوک و نصیحه العجائب/۱/۵۴۸۶**علی بن ابی حفص بن فقیه محمود اصفهانی (ف. پیش از ۷۶۱ ه. ق.)**

این اثر که اطلاعی از سرگذشت مؤلفش در تذکره‌ها دیده نشد سیاستنامه ای بشکل گلستان سعدی است. با توجه به اینکه در کتاب از وقایع سال ۶۱۸ هجری (ضبط در بند از سوی قوای مغول) صحبت می‌شود و نسخه موجود آن در کتابخانه بریتانیا (۷۸۶۳) که در سال ۷۶۱ هجری استنساخ شده شکی نمی‌ماند که وی حداقل در فاصله سالهای ۶۱۸-۷۶۱ هجری در حیات بوده است. بدین ترتیب تخمین نفیسی (۱:۲ و ۷۲) که مؤلف را از نثر پردازان قرن پنجم هجری میداند مقرون به حقیقت نیست.

بناگرید: ف. مشار ۳۷۱؛ سید حسین تقی زاده: قسمت اضافی تحفه الملوک (فرهنگ ایران زمین ۱۸:۱۳۰ به بعد) (تقی زاده در این مقاله بخشهایی را که در نسخه لیدن موجود است و در نسخه لندن وجود ندارد قید کرده است) نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۷ ه. ق.)، قطع (۱۸/۵×۱۱) ۲۴/۴×۱۵ س.م، ۵۱ ق. (از ۱/ب تا ۵۱/ب)، ۱۵ س.، جلد میشن.

آغاز: بسم... شکر و سپاس بی منتهای حضرت آن خدایرا که مستحق حمد... اما بعد بدانکه مصنف این کتاب... چنان فرموده است کی ملولان عصر از من بیچاره... (۱/ب)

انجام: ... حکایه: چون ذوالقرنین اندر گذشت تابوت زرین او بر سر گور بنهادند چند کس را از حکما... (۵۱/ب)

توضیح: اثر برای نخستین بار در سال ۱۳۱۷ در تهران توسط سید حسن تقی زاده تحت عنوان «تحفه الملوک» چاپ و منتشر گردید؛ فقط به جهت آنکه قسمتی از نسخه که در آن نام مؤلف جای داشت در نسخه لندن موجود نبود لذا اثر بشکل «مجهول المؤلف» معرفی شد.

آتش (ق) ۲۴

۸۸۱- تحفه شاهی ۷۶۳۷**ابراهیم شاهی مغلوی (۸۷۵-۹۲۷ یا ۹۵۷ ه. ق.)**

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۸۷) گذشت]

تعلیق، درویش سلیمان المولوی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۹/۵×۵/۶) ۱۵×۱۰/۳ س.م ۱۸ ق. (از ۸۷/ب تا ۱۰۴ الف)، ۱۹ س.، سرعنوان‌ها به شنگرف، جلد مقوا (عطف میشن)

آغاز:

بنام خالق وحی توانا

قدیر و قادر و بینا و دانا (۸۷/ب) انجام:

چون حساب ابجدی بیلدک تمام

تحفه مک تاریخی بیل ای همام.....

شاهدی به هر کیم ایلر سه دعا / ایده محشرده شفاعت مصطفی (۱۰۴/الف)

۸۸۲ - تذکره الاولیا ۴۸۹۱

فریدالدین ابو حامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰ - حد ۶۱۸ هـ.)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۹۸) گذشت]

نسخ، احمد المتصوف، بدون محل کتابت، اواسط ربیع الاول ۷۱۶ هـ.، قطع (۱۸/۸×۱۱/۷) ۱۶/۴×۲۳/۳ س.م؛ ۱۷۶ ق.،

۲۱ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد چرم مصنوعی (عطف میشن)

آغاز: ... کسی که در گوشه نشسته بود عزلت گرفته و به عبادت مشغول شده...

انجام: ... توانا الحق گفتمی... تو انانیت به خود بردی و من انا از خود دور کردم حال این است رحمه الله علیه رحمه

واسعه

توضیح: اوراقی چند از آغاز ناقص است.

۸۸۳ - ترجمه مقالات صدرالدین قونوی ۴۸۶۶/۲

ناصرالدین محدث

[اطلاعی از سرگذشت مترجم به دست نیامد و یاد صدرالدین قونوی در جلد اول (شماره ۸۲) گذشت]

عثمان ارگین در مقاله‌ای (مجله شرقیات ۲: ۶۹) آورده که اثر ترجمه «مفتاح الغیب» صدرالدین است، در صورتیکه

پروفسور دکتر میکائیل بایرام آن را ترجمه «التوجه الانم علی النحو الحق جلی و علی» می‌داند.

اثر به طوری که در ورق ۳۳/الف نسخه مورد توصیف نیز دیده می‌شود در بیان ذکر ظاهر و باطن است که مبتدی را

و سالک راه حق را سخت مفید و بایسته است

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۱ ذی العقده ۶۷۳ هـ.، قطع (۱۲/۸×۹) ۱۲/۴×۱۷/۲ س.م.، ۲۰ ق. (از ۳۳/ب تا

۲/ب)، ۱۳ (و بعضاً ۱۸) س.، عناوین به شنگرف، جلد میشن ترنجدار، لبه دار، مجدول.

آغاز: بسم... شکر و سپاس خدای را که اعیان اهل عیان را به واسطه ذکر ذاتی اصلی و توجهات... اما بعد این

موجزیت معجز در بیان حقیقت وجه بحق و ایضاح اقسام ذکر... (۳۳/ب)

انجام: ... والله يقول الحق و یهدی من یشاء الی صراط المستقیم (۵۲/ب)

۸۸۴ - تفسیر ۵۴۳۸

مؤلف ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. اوایل قرن ۷ هـ.)، قطع (۲۱/۲×۱۳/۸) ۲۶×۱۹ س.م.، ۱۷۲ ق.، ۱۷ س.،

اوراق ۱/ب و ۲/الف مزین و منقوش، جلد میشن ترنجدار (ضربی) لبه دار، مجدول.

آغاز: و مثل کلمه خبیثه کسجره خبیثه...

و داستان سخن پلید چون درخت پلید است

انجام: ...

نمدهم به من مال و بنین دهیم ایشان را بدان از مال و فرزندان

صدق الله و صدق رسوله

توضیح: در نسخه که قسمت اعظمش ناقص است فقط سوره‌هایی جای گرفته که میان دو سوره مؤمنون و ابراهیم قرار دارند. زیر هر کلمه معنی فارسی داده شده و در تفسیر بیشتر به سبب نزول آیات توجه شده است. برگل (۱): ۱۰۰ معتقد است که مؤلف از ترجمه فارسی تفسیر طبری استفاده کرده است.

۸۸۵ - تفسیر سوره فاتحه ۱/۷۵۴۲

فخرالدین علی بن حسن زواری (ف. ۹۸۴ ه.ق.)

علی بن حسن زواری از عالمان بزرگ سده دهم هجری در تفسیر و حدیث وفقه و ادبست که در تألیف و ترجمه کتابهای دینی به فارسی سهم عمده‌ای دارد... مهمترین اثر او «ترجمه الخواص» در تفسیر قرآنست بفارسی که به تفسیر زواری مشهور است... این تفسیر بعد از تفاسیری مانند تفسیر طبری (ترجمه فارسی) و تفسیر ابوالفتوح رازی جزو تفسیرهای مشروح و مشهور فارسی است (صفا ۳/۵: ۱۶۲۳)

بنگرید: برگل ۱:۱۵۷؛ ریحانه ۲: ۱۳۵؛ ذریعه ۴: ۷۵؛ سبک‌شناسی ۳: ۳۰۲.

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲ × ۲۱/۸) × ۲۰ × ۳۱/۵ س.م، ۴۹ ق. (از ۱/الف تا ۴۹/ب) آهارزده، ۲۲ س.، سرعنوانها به‌شنگرف، جلد مقوا(عطف میشن)

آغاز: ... و در معانی آنرا بروی خاص و عام کشوده ولیکن اکثر آن را از اظهار آیات با برکات که در شأن امیرالمؤمنین و از مناقب باقی اهل بیت رسول... خالیست... (۱/الف)

انجام: ... اللهم اذفع شر الدنيا والاخره انک رب العالمین... سیدنا محمد خاتم النبیین... علیهم اجمعین (۴۹/ب)

توضیح: ویلیام چیتیک در تصحیح «نقدالنصوص» جامی (ص ۵۱۷) به نسخه‌ای از تفسیر فاتحه در کتابخانه یوسف آغا اشاره می‌کند که احتمالاً این نسخه باید باشد. یک ورق از آغاز ناقص است.

۸۸۶ - تکمله نجات الانس ۵/۶۲۰

بدیع‌الدین عبدالغفور لاری (ف. ۹۱۲ ه.ق.)

«تکمله» در حقیقت آخرین بخش «الاختصار والذیل علی نجات الانس» است که شرحش پیش از این در همین جلد گذشت و در آن به شرح سرگذشت جامی پرداخته شده است.

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۵ شوال ۹۸۵ ه.، قطع (۸/۴ × ۱۴ × ۷/۱۴) × ۲۱ س.م؛ ۲۷ ق. (از ۱/ب تا ۱۹۴/الف) ضخیم و آهارزده، ۱۹ س.، جلد میشن ترنجدار (مرمت شده)

آغاز: تیمنا تذاکر الملک الاعلی... و صلی الله علی محمد... و بعد چون تسوید این اوراق به توفیق علیم خلاق... (۱۶۸ رب)

انجام: برابر نسخه شماره ۴۹۵ (۱۹۴/ب)

۸۸۷ - [جامع الحساب] ۵۴-۷۸۵۳

عماد السراوی (ف. ۷۴۵. ۰)

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف نیامد]

از مقدمه اثر برمی آید که او نیز مانند پدرش کارمند دولت بود و زندگی را به سختی می گذرانید. پرفسور دکتر نژاد گویونج در رساله دکترای خود (دانشگاه استانبول، گروه تاریخ: ۱۹۶۵ م.) به استناد پاره ای منابع و اسناد تاریخی عنوان کرده است که مؤلف در تابستان ۱۳۴۴ م. در گذشته است.

اثر که نسخه ای دیگر از آن دیده نشده در ارتباط با علم حساب و سیاق است که به نام وزیر علاءالدین فراهم آمده است. عنوان از سوی پروفیسور زکی ولیدی طوغان داده شده است. با توجه به اینکه مؤلف در آغاز اثر از عنصری، انوری و سعدی یاد کرده و به نقل عباراتی از آنان دست زده، معلوم می شود که در ادبیات فارسی نیز دستی داشته است.

تعلیق (و در بعضی موارد سیاق)، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۸ یا ۹ ه. ق.)، قطع (۹/۵ × ۱۲/۲) ۱۳/۶ × ۱۸ س. م.، ۴۶ ق.، ۱۳ س.، سر عنوان به شنگرف، جلد مقوا (عطف می شن)

آغاز: ... اما بعد چنین گوید مؤلف این تألیف یعنی بنده ضعیف... ابتداء شباب از توجه به مدرسه و کتاب اجتناب نمودم...

انجام: ... اللهم لا تؤاخذنا ان نسينا او اخطانا واعف عنا انك انت الغفور الرحيم تمت بعون الله الملك الوهاب

توضیح: اثر در دو جلد مجزا قرار گرفته و کتابخانه دو شماره بدان اختصاص داده است.

شش: ۳۴

۸۸۸ - جوامع الحکایات و لوامع الروایات ۶۶۳۹

نورالدین محمد بن یحیی عوفی بخارائی (ف. ۶۲۵. ۰)

عوفی از بزرگان دانشمندان ایران در قرن ششم بود. وی مؤلفات معروفی به زبان فارسی در هندوستان فراهم آورده که از آن جمله است «لباب الالباب» (که قدیم ترین کتاب در احوال و اشعار شعرای ایران است) و ترجمه ای که از «فرج بعد الشده» علی بن محمد تنوخی به عمل آورده است.

کتاب مورد توصیف از چهار فصل (خداشناسی، اخلاق حسنه، اخلاق ذمیمه و جغرافیای جهان) تشکیل یافته در هر باب حکایتها و حادثه های تاریخی بسیاری جای گرفته است.

بنگرید: ف. مشار ۵۱۱؛ مشار (مؤلفین) ۵: ۷۷۶؛ منزوی ۵: ۳۶۶۹؛ به بعد؛ فهرستواره ۱: ۳۰۸؛ به بعد؛ ذریعه: ۵: ۵۰.

۲۴۹؛ منزوی (نسخه های پاکستان) ۶ : ۹۳۰؛ ریحانه ۳ : ۱۴۰؛ دائره المعارف اسلام (چاپ جدید) ۲۱: ۲-۲۶ نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه.، قطع (۲۶/۳×۱۶/۲) ۳۲/۳×۲۲/۳ س.م، ۳۷۳ ق.، ۳۱ س.، اوراق مجدول، عناوین مطلا، حاوی دو لوحه بسیار زیبا در ۲/الف و ۱/ب، جلد میشن ترنجدار، لبه دار. آغاز: حمد و ثنا مبدعی را که از بدایت صباح وجود تا نهایت رواج عدم هر چه هست در حد پادشاهی اوست... انجام: ... درین میانه ثنای تو آب حیوانست تمت الكتاب جوامع الحکایات و لوامع الروایات من مصنفات المغفور... محمد العوفی

توضیح: این اثر بارها به زبان ترکی برگردانده شده و کهن ترین نسخه آن در کتابخانه ملی پاریس مضبوط است که در جریان سالهای ۶۲۵-۶۳۰ کتابت یافته است.

آتش (ق) ۲۳

۸۸۹- حاشیه بر نفحات الانس بی شماره

بدیع الدین عبدالغفور لاری (ف. ۹۱۲ ه. ۰)

تعلیق بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۱۷/۷) ۳۰×۱۷/۷ س.م، ۱۲ ق. (از ۱۷۵/ب تا ۱۸۶/الف)، ۱۷ س.، جلد میشن (عطف پارچه) ترنجدار، مجدول

آغاز:

من وحد الواحد من واحد   اذ کل من وحده جاحد (۱۷۵/ب)

انجام: ... بسیاری از اولیا چنین باشند نقل من حاشیه عبدالغفور بر نفحات الانس (۱۸۶/الف)

۸۹۰- حدیث اربعین ۴/۶۵۷

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه. ۰)

[یاد مؤلف در جلد اول (شماره ۶۸) و توصیف اثر در همان جلد (شماره ۱۶۰) گذشت]

تعلیق بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۷/۴×۱۴/۱۳) ۲۰×۱۳ س.م، ۸ ق. (از ۲۰۸/ب تا ۲۱۵/الف)، مختلف السطور، اوراق مجدول، جلد میشن ترنجدار (فرسوده)

آغاز: بسم... صحیح ترین حدیثی که راویان مجالس دین... اما بعد چهل کلمه است از آن کلمات که سهولت فهم حفظ را بنظم فارسی ترجمه کرده می آید... (۲۰۸/ب)

انجام:

نبرد از فضل حق عجیب و غریب   که بدین اربعین رسی بوصول (۲۱۵/الف)

۸۹۱- حکایات ۶۸۵۲**مؤلف ناشناس**

اثر که از ۷۶ باب و ۷۶۰ داستان تشکیل یافته و در هر باب از موضوعی معین چون صبر، توکل، خوف، رجاء و... صحبت شده از نقطه نظر ترتیب به «حکایات الصالحین» تألیف عثمان بن عمر الکهف شباهت دارد. تعلیق، شمس الدین محمد بن محیی الدین، بدون محل کتابت، اواخر رمضان ۸۷۱ هـ، قطع (۲۰/۳×۱۲/۵) ۲۶/۸×۱۸ س.م، ۱۲۳ ق، ۲۵ س، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (روکش پارچه ای و عطف میشن) لبه دار. آغاز: ای جوان عتاب باکی میکنی گفت فتح بینی... در میان دوست مزاحمت مکن... انجام: ... با مصطفی ار پیغام یافتی بر بوجهل یافتی ظفر... با مومن ار آشنایی یافتی خبر بر شیطان یافتی ظفر... واللّه اعلم بالصواب والیه مرجع والمآب توضیح: در این نسخه منحصر بفرد سه باب اول، دو داستان از باب چهارم، هشت داستان از باب چهل و سوم و همه ابواب ۴۵-۴۶ ناقص است.

۸۹۲- الدر المطالب ۶/۷۴۰۰**حسن**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

مؤلف در مقدمه اثر که در ارتباط با علم جغرافست آورده که در تدوین کتاب «از جفر جامع کبیر» و «جفر خافیه» که به ترتیب به حضرت علی و امام جعفر صادق علیهم السلام نسبت داده می شوند استفاده کرده است. تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ذی الحجه ۱۱۲۲ هـ، قطع (۱۶/۵×۸) ۲۰/۶×۱۵/۲ س.م، ۲۲ ق. (از ۷۹/ب تا ۱۰۰/الف)، ۱۹ س، سرعنوانها، ارقام و حروف مقطعه به شنگرف، جلد پارچه ای (عطف میشن) آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین... اما بعد این رساله مبتنی است بر مقدمه و چهار فصل... (۷۹/ب) انجام: ... زیرا که به عربی احد است علی هذا القیاس... تمت الرساله الدر المطالب (۱۰۰/الف) توضیح: نام مؤلف از ورق ۸۹/ب گرفته شده است.

۸۹۳- در بیان صفت ایمان و معرفت ایمان ۸۱۴۵**مؤلف ناشناس**

رساله بشکل سؤال و جواب بوده و در ارتباط با فقه اسلامی و جهت استفاده کودکان فراهم آمده است. تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۴×۹/۷) ۲۵/۲×۱۴/۸ س.م، ۱۵ ق. (از ۸/ب تا ۲۲/ب)، ۱۳ س، جلد مقوا (عطف میشن) ترنجدار مجدول آغاز: بسم... بدان اسعدک الله فی الدارین که این کتاب در بیان صفت ایمان و معرفت ایمان... و در بیان احکام اسلام... (۸ رب)

انجام: ... بوبکر عمر علی عثمان سعد است سعید بوعبیده طلحه زبیر عبدالرحمن تم الکتاب (۲۲/ب)

۸۹۴- دور زمان ۱۰۴۶۵

ابراهیم عجزی کندی (۱۸۸۲-۱۹۶۵ م.)

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

مؤلف در پایان دیوان ترکی خود که به کتابخانه یوسف آغا اهدا کرده، آورده است که تحصیلات خود را در قونیه انجام داده و وارد مکتب ملکیه گردیده بود؛ سپس به جهت اینکه نطق مدحت پاشا زیر تختخواب او پیدا شد از مدرسه اخراجش کردند. مؤلف با زبانهای فارسی و عربی آشنا بود و از میان ۱۸ اثری که بر جای گذارده فقط ۵ اثرش بطبع رسیده است.

اثر حاضر حاوی رباعیات (۳۶۱ رباعی) شاعر است که زیر هر یک ترجمه آنها نیز داده شده است.

تعلیق خام، خط مؤلف، بدون محل کتابت، ۱۹۶۱ م.، قطع (۱۳/۳×۸) ۱۰×۱۶/۲ س. م.، ۱۲۱ ق.، مختلف السطور، جلد مقوا (عطف پارچه)

آغاز:

چنانکه وصفش بهر سو ظاهر است	حمد و سپاس آن خدا که قادر است
علی تبلیغ دین الاسلام مینا	قد جاء الانبياء المرسلين جميعا
هومن سر مآه الله حكيمًا سميعًا	بالوحي و كتاب الله الكريم

توضیح: نسخه از سوی مؤلف وقف کتابخانه شده است.

۸۹۵- دیوان ۸۱۴۹

ابوالمعالی عبدالقادر بیدل (۱۰۵۴-۱۱۳۳ ه.)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۱۷۹) گذشت]

تعلیق، بخارائی، قسطنطنیه، ۱۲۵۸ ه.، قطع (۱۵/۵×۷/۵) ۲/۱۵×۴/۲ س. م.، ۳۴۰ ق. آهارزده، ۱۷ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن ترنجدار، لبه دار.

آغاز: بسم... حمد مبدعی که تردد انفاس اعیان موقوف تحریکی است از سر انگشت ارادت او...

انجام:

در محبت این قدر تأثیر هم می بوده است هر که مارا دید حیران جمال یار ماند

۸۹۶- دیوان ۲۲۴

شمس الدین محمد حافظ شیرازی (ف. ۷۹۲ ه.)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۱۹۴) گذشت]

تعلیق، علی بن نجف، بدون محل کتابت، محرم ۱۰۶۶ ه.، قطع (۱۵/۵×۹/۲) ۱۹/۷×۱۳/۲ س.م. ۹۰ق.، ۱۵ س.، جلد
میشن ترنجدار، لبه دار (فرسوده)، مجدول

آغاز:

من اگر نیکم اگر بد تو برو خود را باش هر کسی آن درود عاقبت کار که کشت

انجام:

گفتم که رخت گفت که حافظ گفتا شادی همه لطیفه گوین صلوات

توضیح: نسخه از آغاز ناقص است.

۸۹۷- همان اثر ۸۰۹۴

نسخ، حسن بن ابراهیم، بدون محل کتابت، ۱۲ ربیع الاول ۱۲۴۴ ه.، قطع (۱۲/۷×۶/۸) ۱۷/۶×۱۱/۶ س.م.، ۱۸۹ ق.،
۱۷ س.، اوراق مجدول مطلا، جلد میشن ترنجدار (نیم ترینج) لبه دار، مجدول.

آغاز:

الا یا ایها الساقی ادرکاساوناولها که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلیها

انجام:

ای وصل تو اصل شادمانی مانی بنشاط جاودانی
بر حافظ خوچه می نشانی هر حکم که بر سرم برانی

سهلست ز خویشتن برانم

۸۹۸- همان اثر ۷۶۲۷

تعلیق، فائضی (مشهور به قافزاده)، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۵×۷) ۲۲/۸×۱۳ س.م.، ۱۵۵ ق.، ۱۵ س.،
جلد میشن ترنجدار، لبه دار، مجدول، (فرسوده)

آغاز:

ای صورت تو ملک جهان (ملک جهان) وین (وی) طلعت تو جان جهان (جان جهان)

انجام:

حافظ ورق سخن گذاری طی کن وین خانه تزویر ریائی پی ک ۴۱

۸۹۹- همان اثر ۲۳

تعلیق پخته، محمد بن موسی السلانیکی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۱×۵/۲) ۱۶/۸×۱۰/۳ س.م.، ۱۹۳ ق.،

۱۵ س.، اوراق مجدول، جلد مقوا (عطف میشن)، لبه دار، گوشه بنددار.

آغاز: برابر نسخه شماره ۸۰۹۴

انجام: ... آویزه در نظرم حافظ باشد

۹۰۰- همان اثر ۹۸۹۷

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶×۱۰) ۲۰/۷×۱۴ س.م.، ۱۴۴ ق. پاره و بید خورده، ۱۵-۱۲ س.، جلد مقوا (عطف میشن) فرسوده.

آغاز: برابر نسخه شماره ۸۰۹۴

انجام:

معنی دف و چنگ را ساز ده به آئین خوش نغمه آواز ده

۹۰۱- همان اثر ۶۸۸۵

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۵×۸) ۱۵/۵×۱۰/۵ س.م.، ۱۱۵ ق.، ۱۳ (و گاهی ۱۴) س.، جلد مقوا (روکش پارچه ای و عطف میشن)

آغاز:

گفتم که خطا کردی و تدبیر نه این بود گفتا چه توان کرد که تقدیر چنین بود

انجام: ... سوز دل من به صد زبانش میگوئی

توضیح: نسخه از آغاز ناقص است.

۹۰۲- همان اثر ۸۰۹۱

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۷×۸/۶) ۱۹/۵×۱۳/۵ س.م.، ۱۲۰ ق.، ۱۳ س.، جلد میشن ترنجدار، مجدول.

آغاز: برابر نسخه شماره ۸۰۹۴

انجام: ... گر نیستت رضائی حکم قضا بکردان

۹۰۳- دیوان ۸۱۵۱

محمد بن اسحق بخاری (ف. ۱۱۰۷ هـ.)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۲۱۵) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۱۶۱ هـ.، قطع (۱۵/۷×۷/۹) ۲۱/۴×۱۲/۷ س.م.، ۱۹۹ ق. بید خورده، ۱۵ س.، جلد میشن گوشه بنددار، مجدول (فرسوده)

آغاز:

از بسکه ریخت رنگ جنون بر سرم هوا
سودا بیای بست زمغز سرم حنا انجام:
ناگه در این سرای سپنجی برغم غم
باید بطاق شیشه کلفت گذاشتن

۹۰۴- دیوان ۱۹۹

میرزا ابوطالب کلیم کاشانی (ف. ۱۰۶۱ یا ۱۰۶۲ ه. ۰۵)

میرزا ابوطالب کلیم کاشانی معروف به طالبای کلیم که او را خلاق المعانی ثانی خوانده‌اند از شاعران معروف سده یازدهم هجریست. اصل او را بیشتر تذکره نویسان از همدان دانسته و گفته‌اند که در کاشان اقامت داشت و به کاشانی معروف شد... (صفا ۲/۵: ۱۱۷۰-۱۱۸۱)

کلیم که مدتی ملک الشعرا دربار شاه جهان بود اثری با عنوان «ظفرنامه شاه جهان» نیز دارد که خود به اتمامش توفیق نیافت و پس از مرگ وی از سوی قدسی به انجام رسید.

بنگرید: دیوان کلیم کاشانی، تصحیح پرتو بیضایی، (مقدمه) تهران: ۱۳۶۶؛ ف. مشار ۷۲۵؛ ذریعه ۳/۹: ۹۱۵؛ ریحانه

۳: ۳۷۸؛ گنج سخن ۳: ۹۲ به بعد؛ قاموس الاعلام ۱: ۷۳۰ (ابوطالب کلیم همدانی)

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷×۸/۵) ۱۵×۱۰/۲۵ س.م، ۱۴۹ ق. آهارزده، ۱۴ س.، جلد مقوا (عطف میشن) گوشه بنددار.

آغاز: بسم...

بلل کردم بمستی عاقبت زهد ریائی را
رسانیدم بآب از یمن می بنیاد تقوی را

انجام:

من هم از خوشی در خوابم که مدام
از گفتن حرف حق دهانم تلخ است

توضیح: با توجه به آغاز نسخه که غزل دوم چاپ بیضائی است (ص ۸۸) معلوم می‌شود که نسخه از آغاز ناقص است.

۹۰۵- دیوان اول ۸۰۹۰

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه. ۰۵)

[یاد او در جلد اول (شماره ۶۸) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۴×۷) ۱۹/۸×۱۱/۷ س.م، ۷۲ ق. بید خورده، ۷۲ س.، سرعنوانها به‌شنگرف، جلد میشن ترنجدار، لبه‌دار (فرسوده)

آغاز: موزون‌ترین کلامی که غزل سرایان انجمن انس و الفت...

انجام:

ساغری می‌گفت دزدان معانی برده‌اند
هر کجا در شعر من یک معنی خوش دیده‌اند

۹۰۶- دیوان ثانی ۷۰۷۹**همان مؤلف**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۸×۷) ۱۱×۱۹/۶ س.م، ۵۷ ق. رطوبت دیده، ۱۷ س.، جلد میشن ترنجدار.

آغاز: بسم... املی حمد المنان الکریم...

انجام: ... آشنایی با سک آن آستان خواهم

توضیح: در اوراق نخستین شرح ابیات جای گرفته است

۹۰۷- دیوان کبیر (جلد اول) ۶۸۰**جلال الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴-۰۵۶۷۲)**

[یاد او در جلد اول (شماره ۲۹) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹/۸×۱۱/۶) ۸×۱۷/۱×۲۴ س.م، ۲۵۳ ق.، ۲۲ س.، سرعنوانها و نخستین مصراع هر بیت به شنگرف، جلد مقوا (روکش پارچه ای و عطف میشن) ترنجدار، مجدول.

آغاز:

ای طائران قدس را عشقت فزوده بالها در حلقه سودای تو روحانیا نرا حالها انجام:

شب جوانیت ای دوست چون سپیده دمید تو مست خفته ای و آگه نه زبیداری

توضیح: این نسخه همراه با جلد دوم از سوی توفیق بیگ در سال (۱۹۳۴) وقف کتابخانه شده است.

۹۰۸- دیوان کبیر (جلد دوم) ۶۸۱**جلال الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴-۰۵۶۷۲)**

مشخصات مطابق نسخه بالا (۲۵۷ ق.).

آغاز: هفت ترجیع بی نظیر

بیا که باز جانها را شهنشه باز می خواهد بیا که کله را چویان بسوی دشت می راند

انجام:

غلب الفرد علی الشفع بلی و اتحادا ان تثنی شیخ فی نظر الحولاء

۹۰۹- [ذخیره الملوک] ۶ علی بن شهاب الدین حسینی همدانی

علی بن شهاب الدین همدانی (معروف به علی ثانی) روحانی و صوفی جهان دیده ای است (که نسبش به امام زین العابدین (ع) می رسد). وی به تاریخ ۷۸۱ هجری در رأس ۷۰۰ تن از مریدان خود بمنظور مذهبی به کشمیر

تاخت و در آنجا نفوذی زیاد پیدا نمود. در دو فصل این کتاب سخن از اعتقاد و عبادت است؛ بعد از آن از حقوق و وظایف اعضای خانواده بحث شده و در فصلهای پنجم و ششم که مهمترین قسمت کتاب است قوانین حکومت و اغراض و اصول یک دولت کامل مطرح شده است... (اته ۲۶۹)

«ذخیره الملوك» در حقیقت یکی از مهمترین آثار فارسی در فلسفه و اخلاق و سیاست مدنی است که در دوره امپراتوری تیموری هند جزو کتابهای معروف درسی به شمار می آید. گویند مؤلف در تدوین این اثر تحت تأثیر «احیاء علوم الدین» امام محمد غزالی بوده است. کتاب دارای ۱۰ باب است و موضوع ابواب دهگانه در مقدمه نسخه ضبط شده است.

بنگرید: نفیسی ۱: ۱۹۵؛ صفا ۲/۳: ۱۲۹۶؛ مشار (مؤلفین) ۱: ۲۸۱؛ ذریعه ۱۰: ۲۱؛ احوال و آثار و اشعار میرسید علی همدانی / تألیف دکتر محمد ریاض، از انتشارات مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، ۱۹۸۵.

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴×۸/۶) ۲۰/۵×۱۳/۸ س.م، ۲۴۹ ق، ۱۵ س، سرعنوانها به شنگرف، اوراق مجداول مطلا، جلد میشن

(عطف پارچه ای) ترنجدار، مجداول

آغاز: حمد بسیار و ثنای بی شمار حضرت ملکی را که... اما بعد یقول العبد... مدتی بود که جمعی ملوک و حکام...

انجام: ... انه قریب مجیب و الحمد لله وحده و السلام علی من اتبع الهدی

توضیح: اته عنوان را بشکل «ذخایر الملوك» آورده و در دفاتر کتابخانه یوسف آغا به صورت «تحفه الملوك» ضبط شده است. «ذخیره الملوك» برای نخستین بار از سوی مصطفی بن شعبان سروری به زبان ترکی برگردانده شده که نسخه ای از آن در کتابخانه سلیمانیه (قسمت حاجی محمود افندی) تحت شماره ۱۵۸۴ مضبوط است.

۹۱۰- رساله ۸/۸۶۴

شاه نعمت الله ولی (۷۳۱-۸۳۴)

[یاد او در جلد اول (شماره ۱) گذشت]

رساله حاوی تفسیر آیه ۳۵ (سوره نور) است که می فرماید: الله نور السموات و الارض...

نسخ، بدون نام کاتب و محل تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۷×۹/۴) ۲/۰۵×۱۴/۵ س.م، ۲ ق. (از ۸۸/الف تا ۸۹/ب)

آهارزده، ۲۱ س، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (عطف میشن) لبه دار، گوشه بنددار

آغاز: هذا رساله سید نعمه الله ولی قدس سره... الحمد لله رب العالمین... (۸۸/الف)

انجام: ... دل موازنه زجاج و تن موازنه مشکات و الله بکل شیء محیط (۸۹/ب)

۹۱۱- رساله تصوف ۸/۶۷۳۰

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ هـ)

[یاد او در جلد اول (شماره ۶۸) گذشت]

با این که در نسخه عنوان بشکل «رساله تصوف» آمده، ولی در حقیقت شرح رباعی حورائیه ابوسعید ابوالخیر است که یاد او و توصیف رباعی در جلد اول گذشت.

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۲۰/۵×۱۳/۶ س.م.، س.ق. (از ۴۸/ب تا ۵۰/ب)، مختلف السطور، جلد میشن ترنجدار (ضربی)

آغاز: الحمد لله رب العالمین والصلاة والسلام علی محمد اجمعین

۹۱۲- رساله در علم حساب ۶۷۳۰/۶

مؤلف ناشناس

اثر حاوی ۵ فصل است و طی آن عمل ضرب یاد داده می شود.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶/۵×۸) ۲۰/۵×۱۳/۶ س.م.، ۱ ق. (۴۲/الف-ب)، ۲۱ س.، جلد میشن ترنجدار (ضربی)

آغاز: بسم... بدانکه انواع حساب چهار است احاد عشرات مات الوف... (۴۶/الف)

۹۱۳- رساله در فقه ۸۱۴۶

مؤلف ناشناس

اثر که قسمت اعظم آن به صورت سوال و جواب است و در آن به آیات، احادیث و ادعیه مختلف جای داده شده خاص کودکان نوشته شده است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۴×۹/۷) ۲۵/۲×۱۴/۸ س.م.، ۸۱ ق. (از ۲۲/ب تا ۱۰۲/ب)، ۱۳ س.، جلد مقوا (عطف میشن) ترنجدار، مجدول.

آغاز: بسم... قال النبی علیه السلام طلب العلم فریضة علی کل مسلم و مسلمة... (۲۲/ب)

انجام: بسم... بعد از هر فریضة دعا مستجاب است واللّه اعلم بالصواب (۱۰۲/ب)

۹۱۴- رساله شرح رباعیات ۶۹۵/۴

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ هـ)

[یاد او در جلد اول (شماره ۶۸) گذشت]

اثر که با ستایش از محمد پارسا، یکی از بزرگان طریقت نقشبندی آغاز می شود و در آن به بیان اصول ذکر و تعلیم طریقت نقشبندی اشاره گردیده است حاوی شرح پاره ای رباعی های حکیمانه است.

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۲۷۰ هـ.، قطع (۱۷/۵×۱۱) ۲۰×۱۷/۷ س.م.، ۸ ق. (از ۶۴/الف تا ۷۱/ب)، ۱۷ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن ترنجدار، مجدول.

آغاز: ... مرید باید که منتظر نفعات حق باشد که فیض دمام می رسد... (۶۴/الف)

انجام:

هم فاتحه هم خاتمه اش جمله تویی فافتح بالخیر ثم و اختتم بالخیر (۷۱/ب)
توضیح: اوراقی چند از آغاز ناقص است.

۹۱۵- رساله فی اصطلاحات الصوفیه ۱۰/۹۸۶۴

شاه نعمت الله ولی (۷۳۱-۵۸۳۴)

[یاد او در جلد اول (شماره ۱) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۷×۹/۴) ۲۰/۵×۱۴/۵ س.م، ۲ ق. (از ۹۵/ب تا ۹۶/ب)
آهارزده، ۲۱ س.، سرعنوانها به سنگرف، جلد مقوا (عطف میشن) لبه دار، گوشه بنددار
آغاز: الحمد لله ملهم الصواب و الصلاة و السلام علی من اوتی فصل الخطاب... (۹۵/ب)
انجام: ... قاف عالم امکانست و مقام اخلاق عنقا مقام ذاتست (۹۶/ب)

۹۱۶- [رساله فی الوحده] ۴/۹۸۶۴

شاه نعمت الله ولی (۷۳۱-۵۸۳۴)

[مشخصات مطابق نسخه بالا [۲ ق. (از ۷۸/ب تا ۷۹/ب)]

آغاز: بدانکه اهل وحدت دو طائفه اند یک طایفه میگویند وجود یکی بیش نیست و آن وجود خداست... (۷۸/ب)
انجام: ... وجود خدا که وجود حقیقی است والله اعلم بالصواب (۷۹/ب)

۹۱۷- [رساله فی انسان الکامل] ۷/۹۸۶۴

شاه نعمت الله ولی (۷۳۱-۵۸۳۴)

[مشخصات مطابق نسخه بالا [۲ ق. (از ۸۷/ب تا ۸۸/ب)]

آغاز: بسم... الصورة النوعیه الانسان الکامله... (۸۷/ب)
انجام: ... صاحب مرتبه تویی والسلام (۸۸/ب)

۹۱۸- رساله فی مقامات السلوک ۵/۹۸۶۴

شاه نعمت الله ولی (۷۳۱-۵۸۳۴)

[مشخصات مطابق نسخه بالا [۱ ق. (۷۹/الف - ب)]

آغاز: بسم... الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی و صلی الله علی محمد... (۷۹/الف)

انجام: ... والسلام علی من اتبع الهدی (ب/۷۹)

۹۱۹- رساله قطیبت ۶۷۳۰/۷

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه.ق.)

اثر که ذکری از آن در منابع نیامده از مقام قطیبت در طریقت صحبت می کند. نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۶/۱۳×۲۰/۵ س.م.، ۱ ق. (۴۷/الف-ب)، مختلف السطور، جلد میشن ترنجدار آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین و الصلاة علی محمد اجمعین... (۴۷/الف)

۹۲۰- رساله معماء متوسط ۱۳۹/۸

نورالدین عبد الرحمن بن احمد جامی

تعلیق، حسین عارفی، بدون محل کتابت، ۱۱۲۳ ه.، قطع (۷/۴×۱۴) ۳/۱۲×۱۸/۱ س.م.، ۲۸ ق. (از ۱۳۷/ب تا ۱۶۴/الف) آهازده، ۱۳ س.، اوراق مجدول به شنگرف، جلد مقوا (عطف میشن) آغاز:

بنام آنک ذات او زاسما بود پیدا چو اسما از معما

اما بعد این مختصریست در بیان قواعد معما... (۱۳۷/ب)

انجام: ... از فکر رقیب دیو سیرت چه خلل

الحمد لله علی الاتمام... والسلام علی... حسین عارفی ۱۱۲۳ (۱۶۴/الف)

۹۲۱- رند و زاهد ۱۰۴۶۰

محمد بن سلیمان فضولی بغدادی (ف. ۵۹۷۰ ه.ق.)

فضولی یکی از بزرگترین شاعران ادبیات ترک است که آثاری به سه زبان فارسی، عربی و ترکی فراهم آورده است. حتی بعضی او را به عنوان بزرگترین شاعر ترک قبول می کنند. دیوان فارسی وی در سال ۱۹۶۲ توسط پروفیسور دکتر حبیبیه مازی اوغلی به طبع رسیده است.

رند و زاهد اثری منظوم و منثور است که در آن برداشت مؤلف از زندگی در حال و هوایی عرفانی توصیف می شود.

بنگنید: فؤاد کوپرلی: دایره المعارف اسلام (چاپ ترکیه) ۴: ۶۸۹-۶۹۹؛ عبدالقادر قره خان: فضولی، محیط، حیات و شخصیت او، استانبول: ۱۹۴۹؛ مژگان جوبنور: کتابشناسی فضولی، استانبول: ۱۹۶۵؛ اصغر دلبری پور: ترکان پارسی گوی (دفتر اول)؛ صفا ۲/۵: ۶۷۴-۶۷۹؛ مشار (مؤلفین) ۵: ۵۰۸-۵۱۰؛ منزوی ۵: ۳۷۱۸؛ ریحانه ۳: ۲۲۲؛ ذریعه ۱۱: ۲۵۴

تعلیق خام، ابراهیم عجزی کندی، قونیه، شویاط ۱۹۵۸ م.، قطع (۸×۱۲/۴) ۸/۱۵/۹ س.م.، ۴۹ ق.، مختلف السطور، قسمتهای منظوم به شنگرف و قسمتهای منثور به آبی، جلد مقوا (عطف میشن)

آغاز:

ای بر تو سجود زاهدان وقت نماز / وی رغبت زندان بتو هنگام نیاز

اللهم صلی علی النبی... اما بعد زاهد صومعه ریا و رند خمخانه خطا فضولی

بینوا...

انجام:

در کوی فنا عاقل و دیوانه یکسیت / در قعر محیط سنک و دردانه یکسیت

هر گاه که اعتبار نیکی و بدی / خیزد زمین مسجد و میخانه یکسیت

توضیح: بگزارش دفتر هشتم نسخه های خطی، یکی از کهن ترین نسخه های این اثر در بنیاد خاورشناسی لنینگراد (شماره C1924) نگهداری می شود که در ۹۹۷ هجری استنساخ شده است و در داخل کلیات فضولی قرار دارد.

۹۲۲- سبحة الابرار ۲۳۲

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۹۸ ه.ق)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۳۵۷) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۸×۵/۸) ۱۹/۵×۱۲ س.م.، ۱۴۱ ق. آهارزده، ۱۷ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن لبه دار.

آغاز: بسم...

المنة لله که بخون کر خفتم / یکچند چو غنچه عاقبت بشکفتم

انجام:

مهر نه خاتمه این خطاب / شد رقم خاتم تم الكتاب

توضیح: سبحة الابرار از سوی شمعی به زبان ترکی برگردانده شده است.

۹۲۳- سعادتنامه ۵۱۶

عبدالله بن علی بن محمد فلک علاء تبریزی (ف. پس از ۷۰۶ ه.ق)

مؤلف از نویسندگان قرن هفتم بوده و اثر که در بعضی از منابع باعنوان «رساله الملکیه» نیز ضبط شده در صنعت

انشاء است که در سال ۷۰۶ هجری به نام سعدالدین ابن تاج الدین علی ساوجی فراهم شده است (نقیسی ۴: ۱)

به طوری که خود مؤلف هم در مقدمه آورده اثر از سه بخش زیر تشکیل یافته است:

(۱) مقدمه: شامل تعاریف و اصطلاحات، (۲) در حق فن ترسل (یک افتتاح و شش باب)، (۳) در حق فن استیفا

(سه تعلیم)

نسخ (در بعضی از اوراق سیاق)، عبدالله صانع، بورس، ۸۱۵ ه.ق. قطع (۱۴/۵×۸/۲) ۱۹/۶×۱۳/۸ س.م.، ۹۵ ق.

بیدخورده، ۱۵ س.، سرعنوانها به شنگرف و آبی، جلد میشن (عطف پارچه)
آغاز: بسم... حمد و ثنا و مدح و سباس... اما بعد محرر این اوراق عبداللّه بن علی تعرفا بفلک علاء تبریزی...
 چنین عرض می کند...
انجام: ... اصحاب بصیرت بنظر عنایت در اوراق تأمل فرمایند و تصویب صواب... در گذرانند و الحمدلله رب العالمین

ششن: مجله تحقیقات اسلامی (۱۹۸۴) ۸:۱۳ (فیلم در دانشگاه تهران، ش ۳۳۳)

۹۲۴- سلسله الذهب ۴۸۶۳

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه. ق.)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۳۶۴) گذشت]

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶×۱۳/۵) (۱۶×۱۷/۳۲×۲۲×۱۱۸ ق.، ۱۵ س.، ۴ ن.، سرعنوانها به شنگرف، سر لوحه های نفیس در اوراق ۱/ب، ۶۹/ب و ۹۸/ب، جلد مقوا (عطف میشن) لبه دار، گوشه بنددار.
آغاز: بسم...

بصفات الجلال والاکرام

الله الحمد قبل کل کلام

انجام:

الله الحمد والعلی والجود

بر همین نکته ختم شد مقصود

۹۲۵- شجره ۱۳۹/۵

مؤلف ناشناس

بعضی از فهرست نویسان و کتابشناسان این اثر را که در ۹ باب و در ارتباط با اصول و ارکان قلندریه است از مؤلفات شیخ ابوالحسن خرقانی (ف. ۴۲۵ ه. ق.) می دانند؛ در صورتی که در متن کتاب عباراتی از جمال الدین ساوی نقل شده که در سال ۶۳۰ هجری در گذشته است. باتوجه به اینکه قلندریه در عصر سلاجقه آسیای صغیر گسترش داشتند بنظر می رسد که کتاب در آن اوان تدوین شده است.

تعلیق، حسین عرفانی، بدون محل کتابت، ۱۱۲۳ ه. ق. قطع (۱۴/۴×۷) (۱۸/۱×۱۲/۳ س.م.، ۱۲ ق. (از ۸۱/ب تا ۱/۹۲

الف) آهارزده، ۱۵ س.، سرعنوانها به شنگرف و اوراق مجدول، جلد مقوا (عطف میشن)

آغاز: بسم... الحمد رب العالمین... والصلوة علی رسوله محمد و آله... این رساله... در بیان توبه و ارادت... (۸۱ رب)

انجام: ... تمام شد و کار من در نظام شد (۱/۹۲ الف)

۹۲۶- شرح التعرف لمذهب اهل التصوف ۵۴۶۷

ابو ابراهیم اسمعیل بن محمد مستملی بخاری (ف. ۴۳۴ ه. ق.)

اثر شرحی است که از سوی شارح بر کتاب «التعرف لمذهب التصوف» تألیف ابوبکر محمد بن ابواسحق کلاباذی بخاری (ف. ۳۸۰ ه. ق.) در پایان قرن چهارم نوشته شده (و در آن ۵۹۲ حدیث و یا به قولی ۲۲۲ حدیث نبوی گردآمده است).

(نفیسی ۱: ۲۹)

ابوبراهیم در آغاز شرح خود گفته است: اصحاب من از من خواستند تا کتابی جمع کنم بپارسی مشتمل بر دیانات و معاملات و حقائق و مشاهدات و رموز و اشارات تا فهم ایشان آن را دریابد، اجابت کردم... هر چه گفتم مؤکد کردم بآیتی از کتاب خدای تعالی یا بخبری از اخبار مصطفی علیه السلام... (صفا ۱: ۶۲۸)

در خصوص این کتاب گفته اند که «لولا التعرف لماعرف التصوف» (معین ۵: ۳۹۲) و به همین جهت شرحهای متعدد بر آن نگاشته شده است. برای شروح به کشف الظنون (۱: ۴۱۹) رجوع کنید.

بنگرید: منزوی ۱/۲: ۱۲۲۴؛ مشار (مؤلفین) ۶: ۱۱۳؛ شرح التعرف لمذهب اهل التصوف / تصحیح محمد روشن (۴ جلد) تهران، ۱۳۶۳.

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ قرن ۶ ه. ق.)، قطع (مختلف) ۲۵/۶×۱۷/۵ س.م.، ۲۰۷ ق.، ۳۲ س. (در آخر ۱۹)، جلد میشن، لبه دار (مرمت شده)

آغاز: بسم... الحمد لله المتحجب بکبریائه عن درک العیون سپاس مرآن خدایرا که متحجب است ببزرگواری خود از در یافتن چشمها...

انجام: ... قال ابوزید غبت عند الله ثلاثین سنه فکانت غیبتی عنه ذکری اياه فلما حبست عنه وجدته قولهم فی الروح **توضیح:** کتبه وقف (۱/الف) نشان میدهد که نسخه در سال ۶۱۶ هجری از سوی احمد بن قیصر بن سلیمان

معروف به شاه جهان از بازرگانان مشهور دوره سلطان علاءالدین کیقباد وقف کتابخانه شده است.

اثر در پاره‌ای از منابع (معین ۵: ۸۹۰) با عنوان «نورالمیریدین و فضیله المدعین» ضبط شده است.

نسخه مورد توصیف که کاملترین نسخ موجود است و شرحی که احمد علی رجائی در سال ۱۳۴۹ بیچاپ آن توفیق یافته از روی خلاصه‌ای صورت گرفته که در سال ۷۱۳ هجری فراهم آمده است. اولین چاپ کامل آن در ۴ جلد در سال ۱۹۱۲ در لکنهو بعمل آمده است. کهن‌ترین نسخه شناخته شده اثر در موزه ملی پاکستان قرار دارد که در ۲۴ شوال ۴۷۳ هجری استنساخ شده و فقط شامل ربع سوم کتاب است.

۹۲۷- شرح بوستان ۲۷۱

احمد سودی بسوی (ف. حد ۱۰۰۵ ه. ق.)

سودی از فضلالی بوسنی است که در ادبیات فارسی و عربی تسلط کامل داشت. معمولاً شرح او را بر دیوان حافظ بر شروح دیگری که در سرزمین عثمانی بدان نوشته شده است ترجیح می‌دهند. خودی وی هم ضمن انتقاد از سایر شروحو که پیش از او فراهم آمده‌اند، شرح خود را بهترین شرح دیوان حافظ می‌داند. لازم به

یادآوری است که شارح در این اثر به تشریح معانی و مفاهیم عرفانی حافظ کمتر پرداخته و همت خود را بیشتر معطوف تفسیر لغوی و دستوری کرده است.

شارح با شروحنی که برامهات آثار فارسی نگاشته شهرت یافته است. وی علاوه بر شرح هایی که بر دیوان حافظ و گلستان و بوستان سعدی نوشته، آثاری بنام «شروح الکافیة» (در ۳ جلد) و «شرح شافیة» (که هر دو از آن ابن حاجب هستند) نیز فراهم آورده است. سودی در مقدمه آورده که اثرش را بدرخواست دوستش عمر افندی (شیخ حرم مدینه) نگاشته و از سروری و شمعی (شارحان پیشین بوستان) انتقاد کرده است.

بنگرید: ذریعه ۱۳: ۱۲۷؛ ریحانه ۲: ۲۴۰؛ نظیف حوجا: سودی و حیات و آثارش (استانبول: ۱۹۸۰)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۹×۷/۷) ۲۰/۳×۱۲/۵ س.م.، ۳۸۰ ق.، ۲۵ س.، سرعنوانها به شنگرف، بالای متن بوستان خط قرمز کشیده شده، جلد مقوا (عطف میشن) گوشه بنددار.

آغاز: بسم... الحمد لله الذی خلق الانسان... و شهدان سیدنا محمد عبده و رسوله... اما بعد بر صبح کیم ابواب سعادت مفتوح...

انجام: تمت الكتاب الشرح بوستان حضرت شیخ سعدی نورالله مرقده

۹۲۸- شرح بوستان ۷۰۷۳

مصطفی شمع الله شمعی (ف. ۱۰۰۰ یا ۱۰۰۵. ۰.۵)

[یاد مؤلف در جلد اول (شماره ۳۴۷) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۷×۹) ۲۰/۶×۱۴/۵ س.م.، در ۲۶۲ ق. آهارزده، ۲۳ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن ترنجدار (ضربی)

آغاز: بسم... حمد بی حد و ثنای بی عد اول صانع ذوالجلال... بعده بوبنده کمینه قليل البضاعه شمعی...

انجام: ... ای خدا بنی عفو و رحمتندن نوید و محروم ایلمه

۹۲۹- شرح بهارستان ۷۱۳۸

مصطفی شمع الله شمعی (ف. حد ۱۰۰۰. ۰.۵)

[توصیف «بهارستان» در جلد اول (شماره ۶۸) گذشت]

تعلیق، عثمان بن ولی، نوآباد، ربیع الاول ۱۰۳۶ ه.، قطع (۱۴×۸/۱) ۲۰×۱۳/۶ س.م.، ۱۳۹ ق.، ۱۹ س.، سرعنوانها به شنگرف، بالای کلمات فارسی خط قرمز کشیده شده، جلد مقوا (عطف میشن) فرسوده.

آغاز: حمد و سپاس بی حد خدایراکه... و تحیات نامیات بر محمد مصطفی باد که...

انجام: ... و قد وقع الفراغ من تحریر هذا الرساله الشریفه و النسخه اللطیفه...

۹۳۰- شرح پند عطار ۳۷۸

مصطفی شمع الله شمعی (ف. ۱۰۰۰ یا ۱۰۰۵ هـ.)

[توصیف پندنامه در جلد اول (شماره ۷۸) گذشت]

نسخ حبیب بن حسین، بدون محل کتابت، جمادی الاول ۱۰۹۴ هـ.، قطع (۱۵/۵×۸) ۱/۱۴/۹×۱۹ س.م، ۸۱ ق.، ۱۷ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (عطف میشن) گوشه بنددار، لبه فرسوده.

آغاز: بسم... شکر و سپاس بی قیاس شول قادر قیومه که... سبب تألیف کتاب بهاردن روز نوروزدن نشان ویرور برگون یاران صفا...

انجام:

کین نصیحت را بخواند او بسی بو نصحیتلری اول کیمسه چون او قویه اویتیر

۹۳۱- شرح حدیث ابی ذر العقیلی ۶۷۴۷**نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ هـ.)**

[یاد او در جلد اول (شماره ۶۸) گذشت]

جامی در این رساله کوچک به شرح حدیث شریفی که منقول از ابوذر عقیلی (غفاری) است دست زده است. ابوذر غفاری (ف. ۳۲ هـ.) یکی از کبار صحابه است که گویند پس از چهار نفر به اسلام گروید. از قول پیامبر اسلام ص منقول است که فرمود بهشت مشتاق دیدار چهار تن از امت من است: علی، سلمان، مقداد و ابوذر. باز از حضرت ایشان نقل می شود که فرمود ابوذر در امت من بزهده چون عیسی بن مریم است علیه السلام

بنگردد: علی شریعتی: ابوذر غفاری مردی از ریزه؛ الهیاری: ابوذرغفاری

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، رجب ۱۰۷۲ هـ.، قطع (۱۵/۷×۹/۴) ۵/۵×۲۰/۵ س.م، ۲ ق. (از ۹۶/الف تا ۹۷/الف) آهارزده، ۲۱ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (عطف میشن) ترنجدار، لبه دار،

آغاز: بسم... از کلمات ملاجامی... ای پاک ز حیز و میراً زمکان (۹۶/الف)

انجام:

بر حرف خطا که جسته باشد زقلم شویند باب غفو و باران کرم (۹۷/الف)

۹۳۲- شرح دیوان حافظ ۷۰۵۶**احمد سودی بسوی (ف. حد ۱۰۰۵ هـ.)**

تعلیق، حاج اسماعیل بن سنان، بدون محل کتابت، اواخر شعبان ۱۰۳۲ هـ.، قطع (۱۵×۸/۳) ۸/۸×۱۹/۸ س.م، ۵۰۸ ق.، ۱۷ س.، سرعنوانها به شنگرف، بالای ادبیات حافظ خط قرمز کشیده شده، جلد میشن ترنجدار، لبه دار، مجدول.

آغاز: بسم... الحمد لله الذی وفقنی لبیان العلوم... سودی ضعیف ایدر که برگون... دیوان حافظی بر وجهله شرح ایلیه سیز که...

انجام: ... همان بنی کندن در سورمه

توضیح: اثر برای نخستین بار در سال ۱۲۵۰ چاپ شد؛ جلد اول بانضمام ۱۲۰ صفحه از جلد دوم به تصحیح عزیز افندی (در اسکندریه) و بقیه به تصحیح احمد افندی (در بولاق) به طبع رسید. اخیراً عصمت ستارزاده به ترجمه آن به فارسی اقدام کرده که ویرایشهای مکرری از آن به عمل آمده است.

۹۳۳- همان اثر ۵۴۷۳

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۰/۲×۱۱/۹۱) ۲۸×۱۹/۶ س.م، ۵۹۳ ق. آهارزده، ۲۵ س.، اوراق مجداول مطلا، سرعنوانها به شنگرف، بالای ابیات حافظ خط قرمز کشیده شده، سر لوحه زیبایی در ۱/ب قرار دارد، جلد میشن ترنجدار، لبه دار، مجداول.

آغاز: الا یا ایها الساقی ادركاسا وناولها: بو مصراع یزیدین معاویه بحر هزجدن بر قطعه سنک...

انجام: ... الحمدلله علی الاختتام و الصلاة علی افضل الانام تمام اولدی کتاب الحمدلله همام اولدی کتاب الحمدلله

۹۳۴- شرح دیوان حافظ (جلد اول) ۵۲۸

مصلح الدین مصطفی بن شعبان سروری (ف. ۱۰۹۶۹ هـ)

[یاد او در جلد اول (شماره ۳۷۶) گذشت]

نسخ خام، علاءالدین بن مصطفی آغا، بدون محل کتابت، اواخر ربیع الاول ۱۰۶۲ هـ، قطع (۱۵/۳×۸۹) ۲۱/۲×۱۵ س.م، ۱۲۸ ق.، ۲۳ س.، سرعنوانها به شنگرف، بالای ابیات حافظ خط قرمز کشیده شده، جلد مقوا (عطف میشن) لبه دار.

آغاز: بوفقیق دخی بلدگی قدر تحقیق مرام و تقریر کلام ایدوب...

انجام: ... خواجه حافظ... اوک آی مقداری زمانده... نصف مقداری شرح اولونوب عین حرفی شرحه گلینوب آندن شروع تصمیم... اولنمشدر

۹۳۵- شرح دیوان حافظ

همان مؤلف (جلد دوم) ۶۷۱۶

تعلیق، محمد بن جعفر، بدون محل کتابت، ۴ ذی الحجه ۹۷۷ هـ. قطع (۱۴/۷×۷/۸) ۲۱×۱۳/۸ س.م، ۲۸۳ ق.، ۲۰ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن ترنجدار، مجداول.

آغاز: اخلاصده شکک وار سه تجربه قیل که...

انجام: ... قد وقع الفراغ من التالیف فی اللیله الرابعه یوم الاربعاء من شهر ذی الحجه الشریفه سنه سته و ستین و تسعمائیه

۹۳۶- شرح رباعی حورائیه ۶۷۳۰/۹

شارح ناشناس

اثر بطوری که از عنوانش نیز مستفاد می شود شرح رباعی مشهور ابوسعید ابوالخیر است که با کلمه «حورا» آغاز می شود.

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۲۰/۵×۱۳/۶ س.م، ۱ ق. (۵۲/ب)، جلد میشن ترنجدار (ضربی).

آغاز:

حورا بنظاره نگارم صف زد
رضوان ز تعجب کف خود بر کف زد
آن خال رخان بدان مطرب زد
ابدال زبیم چنگ بر مصحف زد

۹۳۷ - شرح سبحة الابرار ۷۶۲۰

مصطفی شمع الله شمعی (ف. ۱۰۰۰ یا ۰۵۱۰۰۵)

[توصیف سبحة الابرار در جلد اول (شماره ۳۵۷) گذشت]

تعلیق، محرم بن حسن، بدون محل کتابت، ذی الحجه ۱۰۳۵ ه.، قطع (۱۶/۳×۹/۵) ۲۱×۱۴/۸ س.م، ۱۹۹ ق.، ۲۱ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا(عطف میشن) لبه دار.

آغاز: بسم... سپاس بی نهایت... اول صانع بی نظیره اولسون... صد هزار... صلوات... محمد مصطفی نک روح شریفی اوزره اولسون

انجام: ... بو شرح شریفی که شمعی حقیر... پنجشنبه گونی بعد العصر حسن اختتام میسر اولدی

۹۳۸ - شرح شبستان نکات و گلستان لغات ۸۱۴۸

حاجی محمد بهرام بن آخوند ملازاده غیاث

اطلاعی از سرگذشت شارح به دست نیامد. اثر در اخلاق و سلوک است با انشایی پر استعاره و کنایه که در قرن نهم هجری معمول بود. «شبستان خیال» که آن را «شبستان نکات و گلستان لغات» نیز نامیده اند مرکب از نکته سنجیها و کنایات و ظرائف و جناس های لطیف که ممکنست در بادی نظر این همه بازی با کلمات طفلانه جلوه نماید، ولی نمونه هنرنمایی مؤلف است... مؤلف اثر فتاحی نیشابوری شاعر قرن نهم و صاحب «حسن و دل» است (اته ۲۴۰)

بنگرید: منزوی ۵: ۳۴۷۴؛ حبیب السیر ۱۰۷

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۲۵/۲×۱۴/۸ س.م، ۱۲۷ ق. (از ۱۳۴/ب تا ۲۶۰/ب) آهارزده، ۲۱ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا(عطف میشن) ترنجدار، مجدول:

آغاز: بسم... حمد بیحد ملکی را که نه توسن جبروت افلاک را... (۱۳۴/ب)

انجام: ... ای درویش در درون بیت کعبه سه ستون الف پیکر مکنون است... و در لفظ بیت نیز سه ستون... باویاء و

تاء است (۲۶۰ رب)

توضیح: اثر از سوی سروری به زبان ترکی ترجمه شده که نسخه ای از آن در کتابخانه سلیمانیه (حالت افندی، ش ۷۲۱) مضبوط است.

۹۳۹- شرح کلمات شیخ نجم الدین کبری ۵/۸۲۰۳

مؤلف ناشناس

نجم الدین ابوالجناب احمد بن عمر خیوقی خوارزمی ملقب به طامه الکبری و معروف به شیخ نجم الدین کبری که او را ولی تراش هم گفته اند بزرگترین عارف قرن ششم ایران بود که در فتنه مغول در سال ۶۱۸ به قتل رسید. وی علاوه بر آثار گرانقدر که به یادگار گذاشته، رباعیات عارفانه ای نیز دارد... (نفیسی ۱: ۱۱۵) تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت ۹۸۶ ه.، قطع (۸/۷×۸/۸) ۱۴/۸×۱۹/۸ س.م، ۱۶ ق. (از ۹۴/ب تا ۱۰۹/الف)، ۲۱ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (عطف میشن) لبه دار، گوشه بنددار.

آغاز: بسم... الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما كنا نهدی لولا ان هدانا الله... اما بعد کلمه چند است در ترجمه و شرح رساله ای که قدوه اصحاب... نجم الدین کبری... در بیان طریقه شطار نوشته... (۹۴/ب) **انجام:** ... فهم کن که نور ایمان و ثمره ولایت و نبوت... پیدا شود و چون فهم کنی راست یافتی والسلام علی تابع الهدی (۱۰۹/الف)

توضیح: مؤلف کتاب احتمالاً بدیع الزمان عبدالغفور لاری است که ذیلی بر «نفحات الانس» نگاشته و یادش پیش از این گذشت.

۹۴۰- شرح گلستان ۲۷۰

احمد سودی بسوی (ف. ۱۵۰۰. ۰۵)

چلبی این شرح را یکی از بهترین شروح ترکی گلستان میدانند که در آن اشتباهات شارحان پیشین (سروری و شمعی) نشان داده شده است.

بنگرید: منزوی ۵: ۳۴۹۱؛ ذریعه ۱۴: ۳۹؛ عثمانلی مؤلف لری ۱: ۳۲۳

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۵/۸×۱۶/۸) ۴/۴×۲۰/۱ س.م، ۴۰۲ ق. آهارزده، ۲۵ س.، سرعنوانها به شنگرف، بالای متن گلستان خط قرمز کشیده شده، جلد میشن ترنجدار.

آغاز: بسم... حضرت شیخ بسمله ذکرنده صوکره حدیث شریفه اقتدا ایدوب حمد خدایی معنی ذکر ایله دی و بیوردی منت خدایرا...

انجام: ... پس معلومدر که اشعار عربی اوزاننده قاصرلر ایتمسن

توضیح: با توجه به قید مقابله (۸ شعبان ۱۱۲۲ ه. معلوم می شود که نسخه پیش از این تاریخ کتابت یافته است. کهن ترین نسخه این شرح در دارالکتب قاهره (ش ۶۰) مضبوط است که در شوال ۱۰۵۰ هجری استنساخ شده است

۹۴۱ - شرح مثنوی ۵۴۷۲**مصلح‌الدین مصطفی بن شعبان سروری (ف. ۰۵۹۶۹)**

تعلیق، ابی‌بکر بن مؤمن الاولونیه، قسطنطنیه، غره ذی الحجه ۱۰۰۲ هـ.، قطع (مختلف) ۲۰/۵×۳۰/۲ س.م.، ۳۵۶ ق. آهارزده، مختلف السطور، سرعنوانها، آیات و احادیث به‌شنگرف، جلد مقوا (عطف میشن) لبه‌دار، گوشه‌بنددار. آغاز: بسم... حمد بی غایت و ثنای بی نهایت آنخدا را که... اما بعد این بنده کمتر سروری کهنتر وقتی که... مشغول مطالعه کتاب مثنوی معنوی...
انجام: ... لله الحمد شرح جلد اول از مثنوی... این شارح فقیر در این حکایت آورد و یا شرح کرد چهارصد حکایت است

۹۴۲ - همان اثر (دفتر اول) ۴۸۹۶

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵×۱۰) ۲۰/۷×۱۵/۱ س.م.، ۲۱۸ ق.، ۱۵ س.، سرعنوانها به‌شنگرف، زیر مصراعهایی که شرح شده خط قرمز کشیده شده، جلد مقوا (عطف شین) آغاز: همان
انجام: ... پس دهانرا نزدیک گوشش برد...
توضیح: نسخه از انجام ناقص است.

۹۴۳ - شرح مفتاح الغیب ۴۱۴**شیخ احمد الهی السماوی النقشبندی**

شارح از عارفان بزرگ قرن نهم هجری بوده و همراه استادش مولانا طوسی (ف. ۰۸۷۰ هـ.) به ایران آمد و در جرگه نقشبندان نشست. وی پس از آن که مدتی از عمر خود را در شهرهای مختلف آسیای صغیر گذراند به هرات آمد و در آنجا با جامی ملاقات کرد؛ بالاخره رحل اقامت در استانبول افکند و به دستور سلطان محمد فاتح به شرح «مفتاح الغیب» صدرالدین قونوی پرداخت.
بنگرید: عثمانلی مؤلف لری (چاپ ۱۳۳۲-۴۲ هـ.) ۹۱-۹۲؛ ریحانه ۱: ۱۰۲؛ دیوان الهی تصحیح حکمت ارتایلان، ص ۱۸۱.

تعلیق خام، بدون نام کاتب، زاویه دارالصفاء در دامنه کوه رحمت واقع در کنار شهر اردمیت، رمضان ۸۸۰ هـ.، قطع (مختلف) ۲۱×۱۳/۸ س.م.، ۴۲۳ ق.، مختلف السطور، جلد میشن لبه‌دار، مجدول. آغاز: هذا کتاب شریف محتو علی جمیع کلیات العلم الالهی...
بسم... اما بعد باید که این قاعده در خاطر عاطر...

انجام:

قطب عالم مرشد اهل کمال   شیخ صدرالدین امام اهل حال.....
فالصلاة باتصال والدوام   نرسل نحو الرسول والسلام

۹۴۴ - شهنامه ۱۰۴۵۹

ملکزاده آهی

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد] احتمال می رود مؤلف همان محمود شاه هراتی باشد که در نسخه موجود در کتابخانه فاتح سلیمانیه (ش ۴۰۹۲) مورد اشاره واقع شده است... وی که منسوب به خاندان تیموریان بود در شعر آهی تخلص می کرد. مؤلف در مقدمه این اثر آورده که مدتی در هرات بوده تا این که به شکایت اطرافیان به آسیای صغیر مهاجرت کرد. اثر که به صورت مثنوی سروده شده جنبه تاریخی دارد و در آن حوادث دوره بایزید دوم توصیف گردیده است.

بنگرید: عثمانلی مؤلف لری ۲: ۶۷؛ قاموس الاعلام ۱: ۵۰۲

تعليق خام، ابراهیم عجزی کندی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۱۴/۸×۱۰/۳ س.م، ۶۳ ق.، مختلف السطور، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (عطف پارچه)

آغاز:

بنام جهاندار جان آفرین   خداوندکار جهان آفر

انجام:

ز نظم نظامی شدم بانظام   بدین نظم کردم سخن را تمام

۹۴۵ - طبقات الصوفیه ۶۷۷/۱

شیخ الاسلام ابواسماعیل عبدالدین محمد انصاری هروی (۳۹۶-۴۸۱ ه.ق.)

[یاد او در جلد اول (شماره ۳۹) گذشت]

این اثر که در پاره ای از منابع (نقیسی ۲: ۷۱۷) به عنوان «طبقات المشایخ» معرفی شده در حقیقت ترجمه «طبقات الصوفیه» عبدالرحمن سلمی نیشابوری (ف. ۴۱۲ ه.ق.) می باشد که به صورت آزاد صورت گرفته است. به همین جهت بود که جامی آن را در سال ۸۸۱ هجری به فارسی ادبی برگردانده و عنوان «نفحات الانس» بدان اطلاق کرد.

بنگرید: صفا ۲: ۹۱۲-۹۱۵؛ منزوی ۱/۲: ۱۲۷۴

نسخ، عبدالرحیم بن یحیی بن محمدسیاوشانی، بدون محل کتابت، غره محرم الحرام ۸۶۲ ه.، قطع (۱۶/۲×۸) ۲/۱۳×۲۱/۶ س.م، ۱۲۶ ق. (از ۱/ب تا ۱۳۶/ب) رطوبت دیده و بیدخورده، ۲۳ س.، عنوان به شنگرف،

جلدمیشن ترنجدار، لبه دار (فرسوده)

آغاز: الحمد لله حق حمده... قال الشيخ الانام... ابواسمعیل عبدالله بن ابی منصور محمد... الانصاری (۱/ب)
انجام: ... لانکتب الابحر تفسیر ما اودعه قلبی و تأویله... سبحان من عرفنی قربۀ سبحان من الهمنی قبله (۱۳۶/ب)
توضیح: «طبقات الصوفیه» انصاری به جهت اینکه به شیوه هرات نگارش یافته مورد توجه زبانشناسان قرار گرفته است. یکی از کهن ترین نسخه های این اثر در کتابخانه نظیف پاشا (ش ۴۱۲) مضبوط است که در ۷۷۱ هجری کتابت یافته است.

آتش (ق) ۲۱ (فیلم در دانشگاه تهران، ش ۶)

۹۴۶ - عدة المتعلمين ۱/۶۸۰۲

اسد بن عمر بن اسد بن علی الساوی

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

مؤلف در مقدمه اثر که در ارتباط با دستور زبان عربی است می گوید که آن را تقدیم مهذب الدین زین الاسلام ابوالفوارس حیدر بن محمد بن احمد القزوینی (که اطلاعی از این شخص هم به دست نیامد) کرده که او را بدین کار تشویق می کرده است.

نسخ، حبیب بن عمر الاخلاطی، بدون محل و تاریخ کتابت (ظ قرن ۶ یا ۷ ه. ق)، قطع (۲۰/۲×۱۱) ۲۵/۱×۱۷ س. م.، ۱۲۳ ق. ابری، ۱۷ س.، عناوین به شنگرف، جلد مقوا (روکش پارچه و عطف میشن) لبه دار.

آغاز: بسم... سپاس آن خدایرا که آفریننده زمین و زمان است... اما بعد بدان چنانکی آدمی را از اسباب دنیوی و اخروی چاره نیست... و داننده علم را از دانستن نحو چاره نیست.

انجام: ... فسجد الملئکة کلهم اجمعین

آتش (ق) ۳۱؛ منزوی ۳ : ۲۰۷۲ (فیلم در دانشگاه تهران، ش ۳۳۶)

۹۴۷ - علم هیأت ۱/۹۸۸۷

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۵×۷/۸) ۲۰×۱۴ س. م.، ۱۸ ق. (از ۱/الف تا ۱۸/ب)، ۲۱ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (عطف میشن)

آغاز: ... حاصل ضرب مذکور را بر جیب غایت ارتفاع کردیم... (۱/الف)

انجام: ... باب نهم در معرف مطالع بلد (۱۸/ب)

توضیح: آغاز، میانه و انجام نسخه ناقص است (ابواب ۱، ۵، ۶) و شاید همان شرحی باشد که مصلح الدین لاری

بر رساله فارسی قوشچی (رسالة فی علم الهیئة) نگاشته است.

۹۴۸ - عمده المتأدین ۶۸۰۲/۲

اسدین عمر بن اسدین علی الساوی

این اثر که در ارتباط با صرف با است و نسخه دیگری از آن دیده نشده، در حقیقت ادامه «عده المتعلمین» است که پیش از این توصیف شد.

نسخ، حبیب بن عمر الاخلاطی، بدون محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۶ یا ۷ ه. ق. قطع (۲۰/۲×۱۱) ۲۵/۱×۱۷ س.م.، ۴۹ ق. (از ۱۲۴/الف تا ۱۷/ب)، ۱۳ س.، عناوین به شنگرف، جلد مقوا (روکش پارچه و عطف میشن) لبه دار

آغاز: بسم... الحمد رب العالمین و الصلاة السلام علی... اما بعد بدانکی چون کتاب عده المتعلمین را تمام کردم... (۱۲۴/الف)

انجام: ... نیز این مختصر را بر قدرت قوت یاد کردیم... و نام این کتاب عمده المتأدین نهادم... الضمه من الباء الی الفاء والتقای ساکنان ماء الاعتدال وواء (۱۷۲/ب)

منزوی ۳: ۲۰۷۲ (فیلم در دانشگاه تهران، ش ۳۳۶)

۹۴۹ - غایه الامکان فی معرفت الزمان و المکان بی شماره

تاج الدین محمود بن خداداد اشنوی (ف. پس از ۵۹۸ ه.)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۴۸۳) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۵×۱۱) ۲۰×۱۷/۷ س.م.، ۲۱ ق. (از ۱۵۵/ب تا ۱۷۵/الف)، ۱۷ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن ترنجدار، مجدول.

آغاز: بسم... الحمد لله الذی لآخر لاولیته و لاول لآخریته... (۱۵۵/ب)

انجام: ... و این مجموعه را غایه الامکان فی معرفه الزمان و المکان نام کردیم... و عصنما عن الزیغ والردي (۱۷۵/الف)

۹۵۰ - غزلیات فرشته ۸۵۵۳/۲

محمد قاسم هندوشاه استرآبادی (۹۶۰- پس از ۱۰۱۵ ه.)

[یاد او در جلد اول (شماره ۴۸۵) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، جمادی الآخر ۱۲۹۴ ه.، قطع (۱۴/۷×۱۵) ۱۹/۴ س.م.، ۹ ق.، ۱۹ س.، جلد مقوا (عطف پارچه)

آغاز:

ای کرده کمند دل ما زلف دوتا را   افکنده سر زلف تو صد دام بلا را انجام:

یابی از لعلش فرشته کام دل   گر دهد عمر عزیزت یارئی

۹۵۱ - فصل الخطاب لوصول الاحباب ۷۱۹

ابوالفتح محمد بن حافظی بخاری (۷۵۶-۸۲۲ ه. ق.)

خواجه ابوالفتح معروف به خواجه محمد پارسا از بزرگان عرفای سده هشتم ایران و از مشایخ نامی طریقه نقشبندی و از خلفای خواجه بهاءالدین نقشبند بوده و از بهاءالدین نقشبند، پارسا لقب یافته است و مردی بسیار دانشمند و پارسا و پرهیزگار بوده و مخصوصا در حدیث دست داشته (نقیسی ۱: ۲۲۰)

اثر که در کشف الظنون با عنوان «فصل الخطاب فی المحاضرات» ضبط شده در ارتباط با محاضرات و سلوک و تصوف است. صاحب «حیب السیر» ضمن صحبت از این کتاب (چاپ خیام، تهران، ۴: ۴) می گوید چون حاوی سخنانی علیه تشیع بوده، لذا علمای شیعه آن را با نظر التفات ندیده اند.

بنگنید: ذریعه ۱۶: ۲۳۲؛ منزوی (پاکستان): ۱۷۳۴؛ منزوی ۱/۲: ۱۲۹۹ (عنوان به صورت فصل الخطاب لوصول الاحباب الفارق بین الخطاء و الصواب)

تعلیق، شیخ عبدالله بن شیخ محمود، بدون محل کتابت، سلخ جمادی الآخر ۸۹۶ ه. ق. قطع (۱۷/۱×۱۰/۳) ۲۴/۹۸۱۷/۷ س. م. ۳۶۰ ق. ۱۹ س. سرعنوانها به شنگرف، اوراق مجدول، جلد میشن لبه دار، مجدول.

آغاز: بسم... الحمد لله الدال لخلقه علی وحدانیه به اعلامه و آیاته اما بعد همی گوید العبد... محمد بن محمد بن محمود الحافظی البخاری...

انجام: ... اگر دلی داری دل خویش دار و صلی الله علی سیدنا محمد... تسلیما کثیرا

توضیح: یکی از کهن ترین نسخه های این کتاب در کتابخانه خدیویه مصر موجود

است که در ۸۷۴ هجری استنساخ شده است. فیلم نسخه مضبوط در کتابخانه سلیم آغا (۲۸۱) که در ۹۷۲ هجری کتابت یافته در دانشگاه تهران (ش ۲۵۸) نگهداری می شود.

۹۵۲ - فیه مافیه ۱/۶۵۰

جلال الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴-۶۷۲ ه. ق.)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۴۹۴) گذشت]

تعلیق، علی رضا، بدون محل کتابت، ۲ ذی القعد ۱۳۰۷ ه. ق. قطع (۱۶×۱۰/۲) ۲۱/۳×۱۴/۸ (۱۶×۱۰/۲) س. م. ۱۳۷ ق. (از ۱/ب تا ۱۳۷/الف)، ۱۷ س. آیات، احادیث و سرعنوانها به شنگرف، اوراق مجدول، جلد مقوا (روکش پارچه و عطف میشن) گوشه بنددار.

آغاز: بسم... یقینی بالله یقینی و ماتوفیقی قال النبی علیه السلام شر العلماء من زار الامراء... (۱/ب)

انجام: اگر خود را ببینی و بشناسی بدانی که جز او نیستی همان گلی که بودی

در میان این جمادات برای مصلحتی هستی تمت و بالله التوفیق (۱۳۷/الف)

۹۵۳ - کامل التعبير ۵۴۷۸

شرف‌الدین ابوالفضل حبیب بن ابراهیم تلیسی (ف. ۵۶۲۹. ۰)

مؤلف از بزرگان دانشمندان اواخر قرن ششم و اوایل قرن هفتم بوده است. وی این کتاب را در ۱۵ فصل (به نقل کشف الظنون) برای قلیچ ارسلان بن مسعود (۵۶۹-۵۸۸ ه. ق.) از سلاطین سلجوقیان روم نوشته و رایجترین کتاب در خصوص تعبیر رؤیا می‌باشد. (نفیسی ۱: ۲۲۸)

«قاموس الاعلام» آورده که مؤلف آثار مهمی در زمینه نجوم، طب و زبان شناسی داشته است. وی در تعبیر رویا به نقل از امام جعفر صادق علیه‌السلام، محمد بن سیرین، جابر المغربی، اسماعیل بن اشعث، ابراهیم کرمانی و... پرداخته است.

بنگرید: ف. مشار ۱۲۴۵؛ ذریعه ۱۷: ۲۵۳؛ کامل‌التعبیر تصحیح محمد حسین رکن‌زاده (تهران: ۱۳۶۳)؛ نفیسی: فهرست کتابخانه مجلس ۶: ۱۲۵؛ علینقی منزوی: فرهنگنامه‌های عربی به فارسی (تهران: ۱۳۳۷) ص ۶۳ به بعد.

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، (ظ قرن ۵۷ ه. ق.) قطع (۱۹/۳×۱۳) ۲۵/۴×۱۷/۵ س.م.، ۱۹۹ ق.، ۱۷ س.، سرعنوانها به‌شنگرف، جلد چرم مصنوعی (عطف می‌شن)

آغاز: ... محمد بن سیرین گوید اگر (کسی ببیند که) در خواب انگشتی وی را دزدیدند در کارش آفت رسد و دشواری ببند...

انجام: ... باشد که وی را از آن مضرت رسد زیرا که کیک خون مردم مکد...

توضیح: کتاب برای نخستین بار در عصر ناصرالدین‌شاه چاپ شده است. نسخه مورد توصیف از آغاز و انجام ناقص است.

۹۵۴ - کشف الاسرار ۹۸۶۴/۶

شاه نعمت‌الله ولی (۷۳۱-۰۵۸۳۴)

[یاد او در جلد اول (شماره ۱) گذشت]

اثر مورد توصیف از ۵ باب بشرح زیر تشکیل شده است: (۱) هستی از نقطه نظر احدیت، (۲) احدیت و صفت، (۳) احدیت رحمان، (۴) عالم ارواح، (۵) شهود مطلق

بنگرید: ذریعه ۱۸: ۱۴؛ منزوی (پاکستان) ۳: ۱۷۹۰؛ منزوی ۱/۲: ۱۳۱۷

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، رجب ۱۰۷۲ ه. ق. قطع (۱۵/۷×۹/۴) ۲۰/۵×۱۴/۵ س.م.، ۸ ق. (از ۸۰/الف تا ۸۷/الف) آهارزده، ۲۱ س.، سرعنوانها به‌شنگرف، جلد مقوا (عطف می‌شن) لبه‌دار، گوشه‌بنددار.

آغاز: بسم... هذا رساله کشف الاسرار... الحمد لله الذی تجلی ذاته... اما بعد هذه الرساله فی بیان علم التوحید و سمیتها بکشف الاسرار و الفتها علی خمسہ ابواب... (۸۰/الف)

توضیح: انتساب کتاب به شاه نعمت‌الله ولی از نسخه موجود در کتابخانه سلیمانیه، بخش شهید علی پاشا (۱۳۵۸) استنباط می‌شود که در ۸۶۸ هجری استنساخ شده است.

۹۶۰- کلیات ۲۶۰۳

ابوالمعالی عبدالقادر بیدل (۱۰۵۴-۱۱۳۳ ه.ق.)

[یاد او در جلد اول (شماره ۱۷۹) گذشت]

نسخه حاوی چهار بخش زیر است:

۱- ترکیب بند (از ۱/ب تا ۱۸/الف)؛ ۲- محیط اعظم (منثور) (از ۱۸/ب تا ۷۷/الف)؛ ۳- دیوان (از ۷۷/ب تا ۴۰۹/الف)؛ ۴- نکات (منثور) از ۴۰۹/ب تا ۴۷۵/ب)

بنگرید: گولپینارلی ۳: ۲۳؛ ف. مشار ۱۲۷۴

تعلیق خام، عبدالحکیم فرانکنی، مکه، محرم ۱۲۷۵ ه.، قطع (مختلف) ۲۷/۴×۱۵/۵ س.م.، ۴۷۵ ق.، ۱۵ س.، اوراق مجدول، جلد مقوا (روکش کاغذی، عطف و گوشه بندها میشن)

آغاز (ترکیب بند):

بنام آن صمد هیچگونه یکتا

که کردکون (و) مکانرا بحرف کن پیدا (۱/ب)

انجام (نکات): ... و در وعده‌گاه امید اندیشه ناقبولی (۴۷۵/ب) **توضیح:** قید کتابت که در پایان بخش دیوان قرار دارد چنین است:

«تمام شد نسخه دیوان ابوالمعالی میرزا عبدالقادر بیدل فی شهر محرم سنه هزار دوصد هفتاد و پنج در مکه معظمه و اخیر در بلد عیتتاب»

۹۶۱ - کلیات ۴۹۹۶

جمال‌الدین محمد عرفی شیرازی (۹۶۳-۹۹۹ ه.ق.)

عرفی شیرازی از شاعران مرتبه اول در سده دهم هجریست که در ایران و هند و روم شهرت یافته و از گویندگان بزرگ عهد خود شمرده شده و با حوادث سن و مرگ در جوانی آثار خوب باز نهاده است... (صفا ۲/۵: ۷۹۹-۸۱۴) نسخه مورد توصیف شامل «رساله نفسیه»، مثنوی عرفی (بتقلید «مخزن‌الاسرار» نظامی)، «ساقی‌نامه»، «فرهاد و شیرین» (نظیره بر «خسرو و شیرین» نظامی) و «دیوان» (شامل قصاید، غزلیات و رباعیات) است.

بنگرید: نفیسی ۱: ۴۱۷؛ ریحانه ۳: ۷۷؛ مشار (مؤلفین) ۵: ۶۱۱

تعلیق پخته، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۰۱۰ ه.، قطع (۱۷/۵×۶/۸) ۲۵/۷×۱۲/۵ س.م.، ۲۰۶ ق. آهارزده، ۱۸ و گاهی ۲۰ س.، سرعنوانها به‌شنگرف، جلد مقوا (عطف میشن)، لبه‌دار، گوشه‌بنددار.

آغاز (رساله نفسیه): بسم... حمدی که از نهایت شایستگی منزله از شائبه تعیین... (۱/ب)

انجام (رساله نفسیه): ... هر نفس که بناشایستگی از عمر طی می شود در شمار مدت عمر نیست تمام شد رساله
نفسیه (۹/الف)

آغاز (مثنوی):

موج نخستست زبجر قدیم (۹/ب)

بسم الله الرحمن الرحيم

انجام (مثنوی):

کم زنی خود نتوان بود چند (۴۴/الف)

ریش فزون کن غم بیهوده چند

آغاز (ساقی نامه):

پس از آرزوی دل ما بسنج (۴۴/ب)

بیا ساقی تشنگی را بسنج

آغاز (فرهاد و شیرین):

دل من سنگ و کوه طور سنگست (۴۴/ب)

خداوندا دلم بی نور تنگست

انجام (فرهاد و شیرین):

اگر من خون نریزم عشق ریزم (۵۵/الف)

کسی را کز زبان این هرزه خیزد

آغاز: (دیوان):

اقبال کرم می کرد ارباب همم را

در مدح شه کونین محمد عربی علیه السلام

همت نخورد نشتر آرا و نعم را (۵۵/ب)

انجام (دیوان)

آخر بچه مایه باز بریستی تو (۲۰۶/ب)

عرفی دم نزعست همان مستی تو

۹۶۲ - کلیات ۸۱۵۰

شمس الدین (یا کمال الدین) وحشی بافقی (ف. ۹۷۴ ه. ق.)

مولانا وحشی بافقی یکی از شاعران زبردست ایران در سده دهم است. دوران حیاتش مصادف با پادشاهی تهماسب صفوی (۹۳۰-۹۸۴ ه. ق.)، شاه اسماعیل ثانی (۹۸۴-۹۸۵ ه. ق.) و شاه محمد خدابنده (۹۸۵-۹۹۶ ه. ق.) بود. از وی کلیاتی مانده که متجاوز از نه هزار بیت و شامل قصیده، ترکیب و ترجیع، غزل، قطعه، رباعی و مثنوی است (صفا ۲: ۷۶۱/۵-۷۷۷) در نسخه مورد توصیف به ترتیب مثنوی «فرهاد و شیرین»، «خلدبرین» (تقلید از «مخزن الاسرار» نظامی)، «مثنوی ناظر و منظور» و «دیوان» (شامل قصاید، قطعات و رباعیات) جای گرفته اند.

بنگرید: نفیسی ۱: ۴۳۴؛ ریحانه ۴: ۲۷۹؛ دیوان وحشی بافقی تصحیح حسین نخعی، تهران: ۱۳۳۹

تعلیق خام: بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶/۵×۷/۸) ۲۲/۴×۱۵/۷ س.م، ۱۸۷ ق.، ۲۳ س.، جلد مقوا (عطف میشن) گوشه بنددار.

آغاز (فرهاد و شیرین):

الهی سینه ده آتش افروز
در آن سینه دلی وان دل همه سوز (۱/ب)

انجام (فرهاد و شیرین):

اگر چه صد نواخیزد ازین چنگ
چو نیکو بنگری باشد یک آهنگ (۲۵/الف)

آغاز (خلد برین):

خامه برآورد صدای صریر
بلبلی از خلد برین زد صفیر (۲۵/الف)

انجام (خلد برین):

زرنه متاعیست بلائیست زر
الحذر ای زر طلبان الحذر (۳۹/ب)

آغاز (ناظر و منظور):

زهی نام تو سر دیوان هستی
تو را بر جمله هستی پیش دستی (۳۹/ب)

انجام (ناظر و منظور):

قبول خاص و عامش ساز یارب
بخاطرها مقامش ساز یارب (۷۶/ب)

آغاز (دیوان):

راحت اگر بایدت خلوت عنقا طلب
عزت از آنجا بجوی حرمت از آن جا طلب (۷۶/ب)

انجام (دیوان):

تنها نه منم تشنه دیدار آنجا
جاییست که خضر هم گذری دارد (۱۸۷/ب)

۹۶۳ - کلیات ۲۶

قاسم انوار (۷۵۷-۸۳۷ ه. ق.)

[یاد او در جلد اول (شماره ۵۱) گذشت]

نسخه شامل دو بخش است. در بخش نخست که در چهار ورق جای گرفته (۱/الف - ۴/ب) و شکل مقدمه دارد به مواردی چون شرح دو بیت مولانا، ذکر نام ۲۲ شیخ طریقت منتسب به حضرت علی (ع)، شجره نامه مؤلف و... اشاره شده است. در بخش دوم (۴/الف - ۲۰۸/ب) به قطعات، رباعیات، غزلیات، صد مقام تصوف، قصیده آفاق و انفس جای داده شده است. تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۲×۷/۵) ۱۵/۸×۱۱ س.م، ۲۰۸ ق، ۱۵ س، اوراق مجدول، جلد میشن.

آغاز: ... و از آن پنج اول بدین پنج ثانی نایل شد از کفر بایمان...

انجام مرا خود آتش نبود و گر باشد ازو باشد

توضیح: اوراقی از آغاز و انجام ناقص است. کلیات قاسم انور را سعید نفیسی در سال ۱۳۳۷ در تهران چاپ کرده است.

۹۶۴ - کنوز الرموز ۴/۲

مؤلف ناشناس

کتاب از ده فصل تشکیل شده و در آن گفتار فلاسفه و دانشمندان در خصوص اخلاق گرد آمده است
تعلیق، احمد بن مولانا عبدالصمد العمادی، بدون محل کتابت، ۹۵۸ ه.، قطع (۹/۵×۵/۶) ۱۵/۱۰/۳ س.م، ۷ ق. (از
۸۲/ب تا ۸۸/الف)، ۱۱ س.، جلد مقوا (عطف میشن)
آغاز: الحمد لله فضاله و السلام علی محمد وآله بعد بدانکه این رساله است مشتمل برده فصل و خاتمه مسمی
شده بکنوز الرموز... (۸۲/ب)
انجام: ... استاده شلوار پوشیدن انشاء الله توفیق رفیق گردد (۸۸/الف)

۹۶۵ - گلستان ۶۹۱۹

مصلح الدین ابومحمد عبدالله بن مشرف سعدی شیرازی (۶۰۵ یا ۶۰۶ - ۶۹۱ یا ۶۹۶ ه.م)

[یاد او در جلد اول (شماره ۶۱) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۰۶۴ ه.، قطع (۱۲×۵/۸) ۱۸×۱۱/۵ س.م، ۱۴۳ ق.، ۱۳ س.، اوراق مجدول
به شنگرف، جلد میشن ترنجدار، لبه دار، گوشه بنددار.
آغاز: ... گنھش طاعتست و دشمن دوست...
انجام: ... یا ناظرا فیه سل من الله رحمه علی المصنف
توضیح: اوراقی چند از آغاز ناقص است.

۹۶۶ - همان اثر ۶۸۹۰

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۸) ۱۶/۵×۱۲/۲ س.م، ۱۵۲ ق.، ۱۱ س.، جلد مقوا (روکش
پارچه و عطف میشن) لبه دار.
آغاز: بسم... منت خدای را عزو جل که طاعتش...
انجام: ... در نظر اعیان خداوندی عزه نصره که مجمع اهل دلست
توضیح: نسخه با قلم کاتبان مختلف نوشته شده است.

۹۶۷ - گلشن توحید ۴۸۹۵

ابراهیم شاهی مغلوی (۸۷۵-۹۲۷ یا ۹۵۷ ه.م)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۸۷) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۹×۹/۴) ۲/۱۴×۲۱ س.م، ۱۲/۸ ق، ۱۵ س، جلد مقوا (عطف
میشن) لبه دار

آغاز:

بسم... حمد لایحیی ثنای بی قیاس
بی نهایت منت و بی حد سپاس.....
مفردات مثنوی کرد اختصار
در جهان شد عاشقان را یادگار

انجام:

حق روح پاک فخر انبیا
کن نصیب ما وصال ای خدا

توضیح: نسخه در سال ۱۱۰۰ از سوی درویش مصطفی القنوی مطالعه شده است.

۹۶۸ - لغت نعمت الله ۷۰۹۹

نعمت الله بن احمد بن مبارک روشنی زاده رومی (ف. ۵۹۶۹ هـ)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۵۹۱) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ربیع الاول ۱۰۱۷ هـ، قطع (۱۵/۵×۶/۷) ۵/۱۳×۲۰/۴ س.م، ۲۷۵ ق، ۲۱ س،
سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن کاملاً فرسوده

آغاز: بسم... حمد بی قیاس و شکر با سپاس آن مالک بی همتای را که... و بعد ناگاه بر خاطر فاطر این بنده
بیچاره... نعمه الله احمد بن مبارک الرومی خطور کرد که...

انجام: ... و بر سه قسمت مرتب ساختم اول مصادر آوردم... نامش را بنام خود اضافه کرده ام... یویه، آرزومندیه:
مثله یهره: مثله

۹۶۹ - همان اثر ۷۵۹۱

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۷ ذی الحجه ۱۱۳۱ هـ، قطع (۱۷/۲×۹/۷) ۱/۱۵×۲۱/۸ س.م، ۱۱۵ ق، ۲۳ س،
سرعنوانها و کلمات فارسی به شنگرف، اوراق مجدول مطلا، جلد میشن ترنجدار.

آغاز: و کمتر دیرلر ترا: یوکسک دیوار تراب: صوسیندیسی

انجام: همان

توضیح: اوراقی چند از آغاز ناقص است.

۹۷۰ - همان اثر ۵۰۵

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶×۸/۲) ۳/۱۳×۲۰/۵ س.م، ۱۶۲ ق. آهارزده، ۲۱ س،
سرعنوانها و کلمات فارسی به شنگرف، اوراق مجدول، جلد مقوا (عطف میشن)، لبه دار، گوشه بنددار.

آغاز: برابر نسخه شماره ۷۰۹۹

انجام: همان

۹۷۱ - همان اثر ۷۰۳۹

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۸/۳) ۲۱/۱×۱۵/۶ س.م، ۲۳۰ ق، ۷ س، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا، لبه دار، گوشه بنددار (فرسوده)

آغاز: القسم الاول في المصادر الباب الاول في الالف المفتوحه فصل الباء آب آوردن...

انجام: همان

۹۷۲ - لویح ۶۲۰/۳

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه.م)

لویح که قسمتی از آن منظوم و پاره دیگرش منثور می باشد رساله مختصری است در بیان حقایق عرفان و توضیح نظریه وحدت وجود که از یک تمحید و چهار لایحه تشکیل یافته و از سوی مؤلف به جهانشاه قره قوینلو اتحاف شده است.

بنگرید: دیوان کامل جامی، باهتمام هاشم رضی (تهران: بی تا)؛ ف. مشار ۱۳۴۶؛ منزوی ۱/۲: ۱۳۵۰ به بعد؛ ذریعه ۱۸: ۳۱۷؛ منزوی (پاکستان) ۳: ۱۸۵۲

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۸×۹/۲) ۲۱×۱۴/۷ س.م، ۱۴ ق. (از ۱/۴۲ ب تا ۱/۵۵ ب)، ۲۱ س، جلد میشن ترنجدار (مرمت شده).

آغاز: رب وفقنا لتکمیل والتتمیم... اللهم صلی علی محمد... تمهید: این رساله مسمی بلویح در بیان معارف... (۱/۴۲ ب)

انجام: ... لب بکشای نطق خاکت بکفن (۱/۵۵ ب)

۹۷۳ - منوی ۵۵۴۷

جلال الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴-۶۷۲ ه.م)

شایان ذکر است که منوی مشهورترین اثر جلال الدین است که قرنهای منبع الهام تکایای مولویه و شاعرانی بوده که در این تکایا تربیت می شدند. منوی همانگونه که در ادب فارسی جایگاهی ممتاز دارد، در ادبیات ترک نیز نقشی بسزا بر جای گذاشته و بارها به زبان ترکی شرح و ترجمه شده است.

نسخ (دیباچه ها مشکول)، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. اواخر قرن ۸ و یا اوایل قرن ۹ ه.م)، قطع (۲۴/۷×۱۶/۲) ۳۱/۲×۲۰/۷ س.م، ۲۴۴ ق، ۳۱ س، ۴ ن، سرعنوانها به شنگرف، اوارق مجدول، جلد میشن ترنجدار، لبه دار (بانقش «لایمسه الا المطهرون»)

آغاز (دفتر اول): بسم... هذا كتاب المثنوی و هو اصول اصول اصول الدين... (الف/۲)

بشنو این نی چون شکایت می کند از جدایی ها حکایت می کند (ب/۲)

انجام (دفتر اول):

صبر آرد آرزو را نه شتاب صبر کن واللّه اعلم بالصواب (ب/۳۷)

آغاز (دفتر دوم): بسم... بیان بعضی از حکمت تاخیر این مجلد دوم (الف/۳۸)

مدتی این مثنوی تأخیر شد مهلتی بایست تا خون شیر شد (ب/۳۸)

انجام (دفتر دوم):

قوم دیگر ناپذیرا ترش خام ناقصان سرمدی تم الکلام (ب/۷۱)

آغاز (دفتر سوم): بسم... الحكم جنود الله يقوى بها ارواح المریدین... (ب/۷۲)

ای ضیاء الحق حسام الدین بیار این سوم دفتر که سنت شد سه بار (ب/۷۲)

انجام (دفتر سوم):

گر تو خواهی یافتی این گفت و گو ای اخی در دفتر چارم بجو (ب/۱۱۶)

آغاز (دفتر چهارم): بسم... الظعن الرابع الى حسن المربع و جل المنافع...

(الف/۱۱۷)

ای ضیاء الحق حسام الدین تویی که گذشت از مه بنورت مثنوی (ب/۱۱۷)

انجام دفتر چهارم:

آینه نبود منافق باشد او این چنین آینه تا توانی مجو (الف/۱۵۳)

آغاز (دفتر پنجم): بسم... پس بدانید و آگاه باشید که شریعت همچو شمعیت... (الف/۱۵۴)

شه حسام الدین که نور انجمست طالب آغاز سفر پنجم است (الف/۱۵۴)

انجام (دفتر پنجم):

زان نشد فاروق را زهری گزند که بدان تریاق فاروقیش قند (الف/۱۹۶)

آغاز (دفتر ششم): بسم... مجلد ششم از دفترهای مثنوی و بینات معنوی... (الف/۱۹۷)

ای حیات دل حسام الدین بسی میل می جوشد بقسم سادسی (ب/۱۹۷)

انجام (دفتر ششم):

در دل من این سخن زان میمنه ست زانک از دل جانب دل روزنه ست (الف/۲۴۱)

توضیح: نسخه اواسط ذی القعدة ۱۰۵۷ هجری از طرف مدرس یحیی افندی وقف بارگاه مادر مولانا (واقع در

قره مان) شده؛ علامات و اشاراتی که در آن دیده می شود نشان می دهد که کسی آن را با نسخه اصلی مثنوی مقابله

کرده است.

۹۷۴- همان اثر ۵۵۵۹

تعلیق، محمودبن ابراهیم شاه بن احمد بن محمود، بدون محل کتابت، ۱۰ محرم ۹۳۲ ه.، قطع (۲۰×۲۶/۱) ۲۸×۳۸/۵ س.م.، ۲۵۹ ق.، ۲۹ س.، جلد میشن ترنجدار (ضربی)

آغاز(دفتر اول): هذا كتاب المثنوی و بیان المعنوی و هو اصول (۱/ب)

بشنو از نی چون شکایت می کند از جدایی ها حکایت می کند (۲/ب)

انجام (دفتر ششم):

آب جانرا ریز اندر بحر جان تا شوی دریای بی حد و کران (۲۵۹/الف)

توضیح: سایر موارد اختلاف این نسخه با نسخه پیشین چنین است:

انجام دفتر سوم:

گر تو خواهی باقی این گفت تو ای اخی در دفتر چارم بگو (۲۷/الف)

- دفتر چهارم فاقد دیباچه بوده، انجامش بشرح زیر است:

عرش چه و چرخ چه ای ذولباب فهم کن واللّه اعلم بالصواب (۱۶۵/ب)

۹۷۵- همان اثر ۶۹۲۸

تعلیق، الواصلی، بدون محل کتابت، جمادی الاول ۹۳۲ ه.، قطع (مختلف) ۱۱×۱۸/۳ س.م.، ۳۶۰ ق. بیدخورده، ۳۸ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن ترنجدار، لبه دار (فرسوده)

آغاز(دفتر اول): برابر نسخه شماره ۵۵۴۷ (۱/ب)

انجام(دفتر ششم):

شرح این کوتاه کن و رخ زین بتاب ختم کن واللّه اعلم بالصواب (۳۵۹/ب)

توضیح: سایر موارد اختلاف این نسخه با نسخه شماره ۵۵۴۷ چنین است:

- دفتر دوم و سوم فاقد دیباچه است.

- انجام دفتر چهارم:

آیند جور است گوئی بی نفاق ختم کن واللّه اعلم بالصواب (۲۳۰/ب)

- آغاز دفتر پنجم: بسم... این مجلد پنجم است از دفترهای مثنوی... (۲۳۰/ب)

- انجام دفتر پنجم:

هین بخور تریاق فاروق ای غلام تا شوی فاروق دوران ای غلام (۲۹۲/الف)

۹۷۶ - همان اثر ۶۶۳۰

تعلیق، سید حسن گلشنی، بدون محل کتابت، ۱۰۲۷ ه.، قطع (۱۵/۵×۸) (۱۱/۸×۲۰/۴) س.م.، ۴۸۰ ق. آهارزده، ۱۹ س.، سرعنوانها مطلا، سر لوحه های نفیس در آغاز مجلدات، جلد میشن ترنجدار، لبه دار، مجدول
 آغاز (دفتر اول): بسم... هذا كتاب المثنوی المعنوی و هو اصول... (۱/ب)
 بشنواز نی چون شکایت می کند از جدایی ها حکایت می کند (۱/ب)
 انجام (دفتر ششم):

هم همی گوید شتر هر گفت او وقت رحلت آمد و جستن ز جو (۴۸۰)

توضیح: سایر موارد اختلاف این نسخه با نسخه شماره ۵۵۴۷ چنین است:

- آغاز دفتر سوم: الحکم جنود اللہ فی الارض یقوی ارواح المریدین... (بقیه برابر نسخه ۵۵۴۷)
- انجام دفتر سوم: برابر نسخه شماره ۵۵۵۹
- آغاز دفتر چهارم: برابر نسخه شماره ۶۹۲۸
- انجام دفتر چهارم: برابر نسخه شماره ۵۵۵۹
- انجام دفتر پنجم: برابر نسخه شمار ۶۹۲۸
- آغاز دفتر ششم: بسم... این مجلد ششم است از... (بقیه برابر نسخه ۵۵۴۷)

۹۷۷ - مجمع الامثال ۵۵۵۰**ابراهیم خالص البوزرجهوی (ف. ۱۱۶۰ ه. ۰)**

مؤلف از علمای مشهور زمان خود بود و تنها اثری که از وی باقی مانده همین کتاب است که با عنوان «دستور العجم» نیز ضبط شده است (عثمانلی مؤلف لری ۱: ۲۹۶). اثر فرهنگ فارسی - ترکی است و در آن به قواعد زبان فارسی نیز توجه شده است

بنگرید: ذریعه ۲۰: ۱۸

تعلیق، درویش ابراهیم بن مصطفی، استانبول، ۱۵ ربیع الآخر ۱۱۴۳ ه.، قطع (۱۸/۵×۶/۸) (۱۴/۵×۲۷/۳) س.م.، ۴۰۹ ق.، ۲۹ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن لبه دار، مجدول.

آغاز: این رساله دستور عجم را بیان و اصطلاحات فرسا کشف و بیان می کند... بسم... باب الالف الممدوده...
 انجام: ... تمت الضروب... ثلث و اربعین و مایه و الف ذی الحجه... تمت الكتاب علی ید... خالص ابراهیم
 بوزرجهوی سنه ۱۱۴۳ فی بلده اسلامبول

توضیح: کاتب ضمن اشاره به این که مؤلف اثرش را در سال ۱۱۴۳ هجری در محله خرقه شریف استانبول به اتمام رسانیده، آورده است که نسخه را از نسخه دستنویس مؤلف استنساخ کرده است.

یکی دیگر از کهن ترین نسخه های این کتاب در دارالکتب قاهره (شماره ۱۳۰) مضبوط است که در ۱۱۴۳ هجری کتابت یافته و احتمالاً به خط مؤلف است.

۹۷۸ - مختصر در معرفت اسطرلاب ۵۰۰۲/۶

نصیرالدین ابوجعفر محمد بن حسن طوسی (۶۰۷ - ۵۶۷۲)

خواجه نصیرالدین طوسی یکی از بزرگان علمای اسلام و یکی از مشاهیر ایران است. هنگامی که هلاکوخان در مراغه بود رصدخانه ای در آنجا ساخت و کتابخانه ای ترتیب داد و تمام کتابهایی را که سپاهیان مغول از هر جا آورده بودند و شماره آنها را از چهار صد هزار بیشتر نوشته اند در آنجا جمع آوری کرد و این موسسه علمی را به خواجه سپرد. مؤلفات او را به فارسی و عربی در علوم مختلف بیش از ۱۶۰ کتاب ضبط کرده اند که برخی از آنها در نهایت شهرت است (نفیسی ۱: ۱۳۷)

این اثر که با عنوان «بیست باب فی معرفه الاسطرلاب» هم ضبط شده در حقیقت تلخیص خود خواجه از کتاب «صد باب» خویش در باب اسطرلاب است. بیست باب مکرراً چاپ شده و شروح و حواشی متعددی از جمله حاشیه کمال الدین اردبیلی، حاشیه محمود کرمانی و شرح نظام الدین حسینی بر آن نوشته شده است.

بنگرید: صفا ۱/۳: ۲۵۷ به بعد؛ ذریعه ۳: ۱۸۷؛ ریحانه ۲: ۳۹۹

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۰۸۸ ه.، قطع (۱۱/۸×۵/۴) ۱۹/۶×۱۱/۵ س.م.، ۱۸ ق. (از ۱۷۱/ب تا ۱۸۸/ب)، ۲۱ س.، اوراق مجدول مطلا، جلد میشن ترنجدار، لبه دار.

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین والصلوة علی نبیه محمد وآله... این مختصریست در معرفت اسطرلاب مشتمل بر بیست باب است... (۱۷۱/الف)

انجام: ... و نظیر ربع جنوبی شرقی شمال غربی بود (۱۸۸/ب)

توضیح: نسخه مورد توصیف ۱۵ باب دارد؛ پنج ورق سفیدی که باقی مانده نشان می دهد که کاتب فرصت تکمیل نداشته است.

۹۷۹ - مرآه الادوار و مرآه الاخبار ۶۶۴۰

مصلح الدین محمد بن صلاح الدین انصاری لاری (ف. ۵۹۷۹)

مصلح الدین محمد بن صلاح الدین انصاری لاری معروف به مصلح الدین لاری از دانشمندان و مؤلفان بزرگ و بسیار مشهور سده دهم است که به پارسی و تازی (و بیشتر به تازی) آثاری در فنون مختلف علمی و ادبی ازو بر جای مانده و یکی از چهره های بسیار درخشان عهد خود در میان دانشمندان است... (صفا ۳/۵: ۱۶۶۳)

مرآه الادوار (مشهور به تاریخ لاری) حاوی یک مقدمه و ده باب در تاریخ است که به نام سلطان سلیم بن سلیمان تألیف و به صدر اعظم محمد پاشا تقدیم شده است. کتاب از تاریخ انبیا (از آدم تا نوح علیهم السلام) آغاز و به تاریخ سلاطین عثمانی (تا پایان سلطنت سلیمان بن سلیم) ختم می شود.

بنگرید: صفا ۳۰۴/۵؛ منزوی ۶؛ ۱۹۷؛ فهرستواره ۱؛ ۶۵۳؛ ذریعه ۲۰؛ ۲۶۲؛ برگل ۲؛ ۵۹۲؛ نفیسی ۱؛ ۳۵۶؛ ساجل عثمانی ۴؛ ۴۹۴؛ احمد گلچین معانی: تاریخ تذکره‌های فارسی ۲؛ ۷۷۵؛ فهرست آستان قدس ۸؛ ۲۲۰؛ ریحانه ۳؛ ۴۰۵ تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۰/۲×۱۰/۲) ۳۰×۱۹ س.م، ۳۱۶ ق. آهارزده، ۲۵ س.، اوراق مجدول مطلا، سرعنوانها به‌شنگرف، که دو لوحه نفیس در ۱/ب و ۵/ب، جلد میشن ترنجدار.

آغاز: سپاس نامحدود و ستایش نامعدود قادری را سزاوار است...

انجام: ... سن آن حضرت بهفتاد و چهار رسیده بود والحمدلله رب العالمین

توضیح: طبق گزارش تاور (مؤلف نسخه‌های خطی تاریخی در کتابخانه‌های استانبول) کهن‌ترین نسخه این اثر در نور عثمانیه (۳۱۵۶) مضبوط است.

۹۸۰ - مرآت المحققین بی شماره

سعدالدین محمود بن عبدالکریم شبستری (۶۷۸-۷۲۰ هـ)

[یاد او در جلد اول (شماره ۴۲) گذشت]

این اثر کوچک منشور در هفت باب و در ارتباط با تصوف است و از افلاک و درجات مختلف ارواح صحبت می‌کند.

بنگرید: نفیسی ۱؛ ۱۶۹؛ ف. مشار ۱۴۲۳؛ ذریعه ۲۰؛ ۲۸۴؛ منزوی (پاکستان) ۲؛ ۹۸۲؛ صفا ۳؛ ۱۲۹۰ تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۵×۱۱) ۲۰×۱۷/۷ س.م، ۳ ق. (از ۱۸۴/ب تا ۱۸۶/ب)، ۱۷ س.، سرعنوانها به‌شنگرف، جلد میشن ترنجدار، مجدول.

آغاز: باب اول در بیان نفس طبیعی و نباتی و حیوانی و انسانی و قوت‌های ایشان و خدمتکاران ایشان... (۱۸۴/ب)

انجام:

زین جمله چو بگذری چهار ارکانست پس معدن و پس نبات و پس حیوانست (۱۸۶/ب)

۹۸۱ - مرصاد العباد (من المبدأ الی المعاد) بی شماره

نجم‌الدین ابوبکر عبدالله بن محمد (ف. ۶۵۴ هـ)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۷۰۶) گذشت]

نسخ، حبیب بن عمر الاخلاطی، بدون محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن و یا ۷ هـ)، قطع (۲۰/۲×۱۱) ۲۵/۱×۱۷ س.م، ۱۱ ق. (از ۷۶/ب تا ۸۶/الف)، ۱۷ س.، عناوین به‌شنگرف، جلد مقوا (روکش پارچه، عطف میشن) لبه‌دار.

آغاز: در بیان ترکیب نفس و معرفت آن: قال الله تعالی... (۷۶/ب)

انجام: ... تمامی این رمز در فصل بیان تجلی گفته آید انشاءالله نقل شد از مرصادالعباد من تصنیف شیخ نجم‌الدین

رازی (۸۶/الف)

۹۸۲ - [المصادر] = کتاب المصادر ۴۷۰۷**ابوعبدالله حسین بن احمد زوزنی (ف. ۴۸۶ ه. ۰)**

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۷۱۳) گذشت]

نسخ، حاجی محمد بن رسول قره طایی، بدون محل کتابت، ذی قعدة ۷۰۷ ه.، قطع (۱۳/۵×۹/۵) ۱۲/۵×۱۷/۳ س.م.، ۷۳ ق. بید خورده، ۱۳ س.، جلد میشن ترنجدار، لبه دار مجدول.

آغاز: بسم... باب فعل یفعل بفتح العین فی الماضي...

انجام: ... و من المعتل الثانی (س) الناس توحید شدن الییس خشک شدن

توضیح: نسخه که از سوی صدرالدین قونوی وقف شده فقط حاوی قسمت ثلاثی مجرد بوده و فاقد دیباچه است.

۹۸۳ - همان اثر ۷۴۴۷

نسخ، محمد بن شمس المعلم، بدون محل کتابت، ۴ ربیع الآخر ۸۲۱ ه.، قطع (۱۷/۱۰/۵) ۲۴×۱۶ س.م.، ۱۹۶ ق.، ۱۶ س.، میشن (فرسوده)

آغاز: بسم... الحمد لله علی سوابغ الایة المسابقة... قال قاضی ابوعبدالله... اما بعد فان هذه مصادر ترجمتها... عن شواهد الحدیث و الاشعار و الامثال...

انجام: الاقسئان سخت تاریک شدن شب الاکینان فراهم آمدن

۹۸۴ - مطالع الایمان ۱/۴۸۶۶**ناصرالدین محدث**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

پروفیسور احمد اتش معتقد است که این اثر از آن نصیرالدین طوسی است (بالتن ۱۶: ۱۱۳) در صورتیکه نه در خود اثر نام طوسی ذکر شده و نه در میان مؤلفات خواجه چنین اثری دیده شده است (نک. احوال و آثار خواجه نصیرالدین طوسی / تألیف مدرس رضوی (تهران ۱۳۳۴)؛ یادنامه نصیرالدین طوسی، تهران؛ ۱۳۳۶) بعلاوه با توجه به موضوع کتاب (که به ترسیم ذهنیت اهل سنت پرداخته) معلوم می گردد که نمی تواند از آن خواجه (که شیعه بوده است) باشد.

بنگرید: ذریعه ۲۱: ۱۴۵

نسخ بدون نام کاتب و محل کتابت، ۲۱ رمضان ۶۷۳ ه.، قطع (۱۲/۸×۹) ۱۲/۴×۱۷/۲ س.م.، ۳۲ ق. (از ۱/ب تا ۳۲/الف)، ۱۳ س.، جلد میشن ترنجدار، لبه دار، مجدول.

آغاز: بسم... سپاس باد رافع حجب و هادی سبیل را... این مقدمات در قلم می آمد مشتمل بر شرح سه اصل... هو

الایمان بالله و بالرسول و بالیوم الاخر... (۱/ب)

انجام: ... ان الله یأمر بالعدل و الاحسان... و صلواته علی خیر خلقه محمد المصطفی... و آله اجمعین (۳۲/الف)
توضیح: نسخه های متعددی از مطالع الایمان در کتابخانه های ترکیه موجود است که کهن ترین آنها در سلیمانیه (بخش حالت افندی) تحت شماره ۹۲ مضبوط است و در ۶۶۰ هجری استنساخ شده است. به جز این نسخه در بقیه نسخه ها اثر به مؤلفان دیگر چون فخرالدین رازی، نجم دایه، و صدرالدین قونبوی نسبت داده شده است.

۹۸۵ - [مظهر العجایب] ۸۰۸۹

عطار تونی

[یاد او در جلد اول (شماره ۷۱۸) گذشت]

نسخ پخته، عثمان الحمیدی السلهوی، بدون محل کتابت، ۱۷ شوال ۱۳۰۷ ه.، قطع (۱۶/۵×۹/۷) ۱/۱۵×۲/۲۲ س.م، ۴۱ ق.، ۲۱ س.، سرعنوانها به شنگرف و اوراق مجدول، جلد مقوا (عطف میشن)
آغاز: بسم...

روافض آنکه دین شه ندارد بکوی مرتضی او ره ندارد

انجام: ولیکن ختم کردم ختم اسرار که من دارم با سرار دگر کار

توضیح: در سر لوحه (۱/ب) که با خط ثلث نوشته شده، عبارت زیر جای گرفته است: «شیخ فریدالدین حضرت لرینین مظهر نامه سندن انتخاب اولنمشدر»

۹۸۶ - معارج النبوه و مدارج الفتوه ۵۱۱۵

معین الدین بن شرف الدین محمد فراهی (ف. ۱۰۹۰۷ ه.)

فراهی (معروف به ملامسکین) از بزرگان دانشمندان هرات و از وعاظ معروف زمان خود بود. وی هر آدینه در مسجد بزرگ هرات درس حکمت می داده و مؤلفات بسیاری از جمله «بحرالدرر» در تفسیر و «احسن القصص» در قصه یوسف و زلیخا داشته است. وی شعر نیز می گفت و در شعر معین، معین و معین مسکن تخلص می کرد (نفیسی ۱: ۲۴۲)

این کتاب که در تاریخ رسول اکرم ص است از یک مقدمه و چهار رکن و یک خاتمه تشکیل شده است. تحریر زیده ای از این اثر به نام «معراج النبوه» نیز موجود است که گویا به دست خود مؤلف پرداخته شده است.

بنگرید: اته ۶۰؛ ف. مشار ۱۴۵۴؛ منزوی ۶: ۴۵۴۲ به بعد؛ ذریعه ۲۱: ۱۸۴ (عنوان به شکل «معراج النبوه فی مدارج الفتوه» آمده)؛ بر گل ۱: ۱۴۱ و ۲: ۸۰۳ به بعد.

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۵×۹/۱) ۱/۱۵×۲/۲۵ س.م، ۸۳۴ ق.، ۲۵ س.، سرعنوانها، آیات و احادیث به شنگرف، اوراق مجدول مطلا، جلد میشن ترنجدار، لبه دار.

آغاز: بسم... احمدی که صحائف اطباق فلکی بنقوش تقریر (تحریر) آن موشح بود...

انجام:

بیوش جرم و جفا و بیخس سهو و خطا که هم کریم و رحیم و غفور و ستاری

توضیح: نسخه خط مؤلف این اثر در تاشکند (۲۸۰۷) نگهداری می شود که در ۸۹۵ هجری استنساخ شده است. دیگر نسخه کهن آن در موزه نوائی تاشکند (۵۱۴) مضبوط است که در ۸۹۷ هجری کتابت یافته است. فیلم در دانشگاه تهران (ش ۵/۳۳۱)

۹۸۷- مفاتیح الاعجاز فی شرح گلشن راز ۱۸۴

شمس الدین محمد بن یحیی بن علی لاهیجی (ف. ۹۱۲. ۰)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۷۴۶) گذشت]

نسخ بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. اواخر قرن ۹ ه.)، قطع (۱۴×۸/۵) ۲۰/۲×۱۳/۷ س.م.، ۲۰۳ ق. آهارزده، ۲۰ س.، ابیات گلشن راز به شنگرف، جلد میشن ترنجدار، لبه دار، باشیرازه پراکنده

آغاز:

ای محمود بفر شانی ای معبود بفر مکانی...

انجام:

وصال حق ز خلاقیت جدان نیست ز خود بیگانه گشتن آشنا نیست

توضیح: اوراقی چند از آغاز ناقص است.

۹۸۸- مقصد اقصی ۴/۱

عزیز بن محمد نسفی (ف. پیش از ۷۰۰. ۰)

[یاد مؤلف در جلد اول (شماره ۷۲) و توصیف اثر در همان جلد (شماره ۷۶۰) گذشت]

تعلیق، عبدالرحمن بن یوسف، بدون محل کتابت، اواسط جمادی الاول ۹۵۶ ه.، قطع (۹/۷×۵/۳) ۱۵۱۰/۳ س.م.، ۸۲ ق. (از ۱/ب تا ۸۲/الف)، ۱۱ س.، سرعنوانها، آیات و احادیث به شنگرف، جلد میشن.

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین... اما بعد چنین می گوید... که جماعت... از این بیچاره درخواست کردند که

می باید در معرفت ذات و صفات و افعال خدا... جمع کنید... (۱/ب)

انجام: ... اینست خلاص آدمی سخن کوتاه شد الله اکبر تمام شد مقصد اقصی بحمد الله و حسن توفیقه و الحمد لله رب العالمین (۸۱/الف)

توضیح: شش ورق نخست به جهت فرسودگی مجددا نوشته شده و علاوه گردیده است.

۹۸۹- مکاتیب ۴۸۶۴

قطب‌الدین عبدالله بن محیی شیرازی (ف. ۹۱۲. ۰)

مؤلف معروف به عبدالله قطب یا قطب محیی بوده، از عرفای نیمه دوم قرن نهم است. مجموعه بزرگی از مکاتیب او باقی مانده که به اصحاب خود در مسایل مختلف نوشته و در نسخه‌های کامل شماره آنها به ۷۸۳ می‌رسد و به‌نام مکاتیب عبدالله قطب معروفست (نقیسی ۱: ۲۶۱)

اثر در حقیقت جواب پرسشهایی است در خصوص مسایل مختلف که مریدان از عبدالله قطب کرده‌اند. هر نامه با عبارت «من عبدالله قطب بن محیی الی...» شروع می‌شود و نام کسی که سؤال را مطرح کرده است نیز ذکر می‌گردد. از میان مشهورترین آثار این مؤلف می‌توان به شرحی که بر «حکمه‌الاشراق» سهروردی نوشته است اشاره کرد. **بنگرید:** ذریعه ۹: ۸۸۴ و ۲۲: ۱۳۶؛ ف. مشار ۱۴۸۴؛ مکاتیب فارسی عالم ربانی و عارف صمدانی (تهران: ۱۳۳۹) نسخ بدون نام کاتب، استانبول، بدون تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه. ق)، قطع (۱۶/۳×۷/۳) ۲/۴×۱۵/۲، ۲۳/۴، ۲۸۳ ق. آهارزده، ۱۸ س.، سرعنوانها به‌شنگرف و به قلم ثلث، سر لوحه نقیسی در ۱/ب، اوراق مجدول مطلا، جلد میشن ترنجدار، لبه‌دار.

آغاز: بسم... من عبدالله قطب بن محیی الی الاخوان الهیین کثرهم‌الله و بارک علیهم اجمعین
انجام: ... ختم به سلام کنیم چنانچه ابتدا بسلام کردیم والسلام علی... و رحمه‌الله و برکاته

۹۹۰ - منتخب شرح مثنوی ۶/۳۰

گزینشگر ناشناس

[اثر گزیده از شرح شمعی بر مثنوی مولوی است که توصیف آن در جلد اول گذشت.]
تعلیق بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹×۱۲) ۲/۲×۱۶/۲، ۲۲ س.م.، ۱۴۴ ق.، ۳۱ س.، سرعنوانها به‌شنگرف، جلد مقوا (عطف میشن) لبه‌دار، گوشه‌بنددار

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی... اما بعد سلطان العلماء... مثنوی شریف‌لریندن...

انجام: ... الثمر من الشجر و النور من الشمس و القمر و الرؤیه من البصر

توضیح: گزینشگر در مقدمه آورده که اثر را بر اساس نسخه خط شارخ فراهم آورده است.

۹۹۱ - مواهب العلیه ۶۸۵۰

کمال‌الدین حسین بن علی کاشفی (ف. ۹۰۶ یا ۹۱۰. ۰)

[یاد او در جلد اول (شماره ۱۶) گذشت]

«مواهب علیه» تفسیر قران کریم به فارسی است و در جریان سالهای ۸۹۷-۸۹۹ هجری تدوین شده است. این اثر که از قدیم به عنوان تفسیری معتبر شناخته شده بنا بدرخواست امیر علیشیر نوائی فراهم گردیده است. مؤلف ابتدا اثری

به نام «جواهر التفسیر لتحفه الامیر» نوشته بود که بعدا خود به تلخیص آن دست زد و اثر مورد توصیف را به وجود آورد.

در نسخه تفسیر سوره های فاتحه، بقره و قسمت کوچکی از سوره آل عمران جای گرفته است.

بنگنید: اِته ۲۹۷؛ ف. مشار ۱۵۲۸؛ منزوی ۱: ۶۲ به بعد؛ برگل ۱: ۱۴۷؛

ذریعه ۵: ۲۶۵؛ منزوی (پاکستان) ۱: ۷۴ به بعد؛ مشار (مؤلفین) ۴: ۵۰۴۷

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۱/۱۳) ۲۶/۲×۱۸/۴ س.م، ۱۶۲ ق.، ۲۹ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (روکش پارچه و عطف میشن) لبه دار.

آغاز: ... از افق حقیقت روی نماید و سر کلام تمام... شهدالله گواهی خدای یا حکم کرد یا اعلام نمود یا بیان فرمود آنکه اوست خدای بحق...

انجام: ... حکیم سنائی قدس سره اشارتی بدین معنی نموده آنجا که فرموده

اول و اخر قران زجه با آمد و سین یعنی اندر ره دین رهبر تو قران بس

والسلام علی من اتبع الهدی

توضیح: اوراقی چند از آغاز ناقص است.

نسخه ای کهن از این اثر در کتابخانه دانشکده الهیات و معارف مشهد (۶۳۸) موجود است که در ۹۲۸ هجری استنساخ شده است.

۹۹۲ - همان اثر ۷۵۴۲/۲

نسخه حاوی تفسیر قران کریم (از سوره مریم تا پایان سوره فاطر) است

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۰/۳×۱۲) ۳۱/۵×۲۰ س.م، ۱۹۵ ق. (از ۵۰/ب تا ۲۴۴/ب)

رطوبت دیده، ۲۵ س.، بعضی از اوراق مجدول، جلد مقوا (عطف میشن)

آغاز: سوره مریم علیها السلام مکیه... بسم... کهیعص... (۵۰ رب)

انجام: ... ورود یافته که هر که سوره فاطر بخواند... هر کدام که خواهد در آید واللّه اعلم بالصواب و الیه المرجع والمآب (۲۴۴/ب)

۹۹۳ - نفحات الانس من حضرات القدس ۳۴۴

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه.م)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۸۳۶) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، صفر ۹۶۵ ه.، قطع (۱۵×۷/۵) ۲۱/۳×۱۲ س.م، ۳۴۶ ق.، ۱۹ س.، اوراق

مجدول مطلا، جلد مقوا (عطف میشن) لبه دار، گوشه بنددار، تعمیر شده.

آغاز: الحمد لله الذی جعل مرائی قلوب اولیائه... اما بعد میگوید پای شکسته... عبدالرحمن بن احمد الجامی... در بیان سیر احوال مشایخ طریق...

انجام:

این نسخه مقتبس زانفاس کرام
کز وی نفحات انس آید بمشام
از هجرت خیر بشر و فخر انام
در هشتصد و هشتاد و سیم گشت تمام

۹۹۴ - همان اثر بی شماره

نسخه حاوی قسمت کوچکی از نفحات انس است که در آن سرگذشت و احوال فقط ۳۲ صوفی جای گرفته است. تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۵×۱۱) ۱۷/۷×۲۰ س.م، ۱۲ ق. (از ۲۰۹/الف تا ۲۲۰/الف)، ۱۷ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن ترنجدار، مجدول.

آغاز:

سر رشته دولت ای برادر بکف آر
وین عمر گرامی بخسارت مگزار (۲۰۹/الف)

انجام: وفات وی در سنه ست و ثلاثین و خمسمایه (۲۲۰/الف)

۹۹۵ - هفت وادی ۶۵۰/۲

فریدالدین ابو حامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰ - حد ۶۱۴ هـ)

عطار در این اثر که کتاب مستقلی نیست و از «منطق الطیر» انتخاب شده به توصیف هفت وادی (طلب، عشق، علم الکثره، استغنا، علم الوحده، حیرت و شک، فنا) که مراحل تعلیمیه و ارتیاضیه عرفاست پرداخته است. تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۶×۹) ۱۴/۸×۲۱/۳ س.م، ۳ ق. (از ۱۳۷/الف تا ۱۳۹/ب)، ۱۸ س.، اوراق مجدول، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (روکش پارچه و عطف میشن) گوشه بنددار.

آغاز:

ای برادر گوش می دار این بیان
تا شوی واقف ز اسرار نهران (۱۳۷/الف)

انجام:

چون بر اصل خود رسید و شد تمام
واصل مطلق شد و تم الکلام (۱۳۹/ب)

کتابخانه

عمومی (فریدون ناقد

اوزلق)

۹۹۶- آیین شریف ۶۶۸۵**عثمان دده (۱۰۶۳ - ۰۵۱۱۴۳)**

عثمان دده (نائی) از آهنگسازان نامدار عثمانی است که در جوانی وارد طریقت مولویه شد و ضمن آموختن انواع مختلف خط، به فراگیری زبان عربی و فارسی پرداخت. وی مدتی شیخ مولویخانه غلطه بود و به تدریس مثنوی دست می زد. نائی دده طبع شعر نیز داشت و در شعر نیز «نائی» و «عثمان» تخلص می کرد. از جمله آثار او «روضه الایجاز» در ارتباط با پیامبر اسلام است که به روزگاران ما رسیده. مهمترین اثر نائی دده در ارتباط با موسیقی «معراجیه» است. «ربط تعبیرات موسیقی» یکی دیگر از آثار اوست که فرهنگی منظوم می باشد. (آناپرتانیکا ۱۷:۲۰۴)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱×۱۶۷) ۱۳/۵×۱۸/۲ س.م، ۶۰ ق. زرد کمرنگ اروپایی، ۱۰ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (عطف پارچه ای) لبه دار.

آغاز: بسم... آیین شریف قطب العارفین شیخ نائی عثمان دده افندی در مقام راست. هی یار این خانه که پیوسته درو چنگ چغان است... (۱/الف)

انجام: ... در من بدمی من زنده شوم - یک جان چه شود صد جان منی - ایمان منی (۶۰/ب)

۹۹۷- آیین شریف در مقام راست ۶۷۶۳**همان مؤلف**

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۵/۸×۱۴/۸) ۱۵×۲۲/۴ س.م، ۴۷ ق. آهارزده، ۱۵ س.، سرلوحه مذهب، جلد میشن سیاه ترنجدار (با نقش گل و بوته) مجدول، لبه دار.

آغاز: آیین شریف در مقام راست قطب العارفین شیخ عثمان دده اصولش دو یک هی یار این خانه که پیوسته درو چنگ و چغانست - هی هی سلطان من... (۱/ب)

انجام: ... سماع صفا و وفا وجد و حالات - مردان خدا بر ما همیشه افسون باد... حضرت مولانا هو (۴۷/الف)

۹۹۸- ابتدای نامه ۶۶۵۳**بهاء الدین محمد (سلطان ولد) (۶۲۲-۰۵۷۱۲)**

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۳) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، جمادی الآخر ۹۳۸ ه.، ۶۹ ق. آهارزده، ۲۵ س.، جلد مقوا (روکش ابری و عطف پارچه ای)

آغاز: در بیان آنکه الحق اظهر من الشمس فمن طلب البیان بعد العیان فهو فی الخسران

هر که برهستی حق جوید دلیل او زیان مندست و اعمی و ذلیل (۱/ب)

انجام:

نه نوازش کنم دگر نه عتاب لب بیندم چو شد تمام کتاب (۶۹/الف)

توضیح: هنگام تجلید صفحات سفیدی میان اوراق کتاب گذارده شده که در شماره گذاری اوراق منظور نشده اند.

۹۹۹ - اختیارات بدیعی ۶۶۶۴

زین الدین علی بن حسین انصاری (۷۲۹-۸۶۰ ه.ق)

حاجی زین الدین علی بن حسین انصاری متولد ۷۲۹ هجری در شیراز به دنیا آمد. پدرش حسین انصاری نیز از اطبای بنام بوده است که از اصفهان به شیراز آمده و فرزندش علی در این شهر متولد شده است. از زندگانی اولیه حاجی زین العطار اطلاعی در دست نیست؛ مسلماً تحت نظر و توجه پدر دانشمندش تربیت یافته و از مکتب دانشمندان شیراز کسب علوم کرده است...

(اختیارات بدیعی: تصحیح و تحشیه محمدتقی میر، تهران: ۱۳۷۱)

مؤلف (مشهور به حاج زین الدین عطار) اثرش را در سال ۷۷۰ هجری برای شاهزاده خانم بدیع الجمال یکی از همسران امیر مبارزالدین فراهم آورده است. کتاب در دو مقاله است: مقاله اول در ادویه مفرده و مقاله دوم در ادویه مرکبه؛ و در حقیقت تلخیصی از کتاب «مفتاح الخزان» مؤلف است که در سال ۷۶۷ هجری در سه مقاله فراهم آورده بود.

بنگرید: منزوی ۱: ۴۶۵؛ ف. مشار ۵۷؛ مشار (مؤلفین) ۱۹۳: ۴؛ صفا ۱/۳: ۲۷۸؛ نفیسی ۱۹۳: ۱؛ ذریعه ۱: ۳۶۸؛

منزوی (پاکستان) ۱: ۴۷۷

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹/۲×۷/۳) ۱۲/۵×۲۵/۴ س.م.، ۳۳۷ ق. آهارزده، ۲۳ س.، جلد میشن ترنجدار (ضربی) مجدول، لبه دار.

آغاز: بسم... امداد حمد بی حد و اعداد سپاس بی قیاس مبدعی را که آثار ابداع او... اما بعد بر ارباب فطنت و

اصحاب حکمت مخفی و مسطور (کذا) نماند که... (ب/۱)

انجام: ... درین باب نیکوست والله اعلم بحقایق الاشیا الحمد لله رب العالمین والسلام علی خیر خلقه محمد و آله

(۳۳۷/ب)

توضیح: قید تملک بنام سنبل زاده (در ورق ۱/الف) موجود است که نشان می دهد در سال ۱۱۶۸ هجری آن را

خریداری کرده است.

به گزارش منزوی نسخه ای از این اثر که در حیات مؤلف استنساخ شده (۸۴۵ ه.ق) در کتابخانه دانشگاه لاهور

مضبوط است.

۱۰۰۰ - اخلاق محسنی ۶۷۳۶**کمال الدین حسین بن علی کاشفی (ف. ۹۰۶ یا ۹۱۰ ه.ق.)**

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۱۶) گذشت]

تعلیق پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۱ ه.ق.)، قطع (۱۴/۷×۷/۶) (۱۴/۸×۲۲/۵) س.م.، ۱۷۸ ق. آهارزده، ۱۵ س.، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای و عطف میشن)، ترنجدار (با نقش گل و بوته)

آغاز: حضرت پادشاه علی الاطلاق عزت کلمته و جلت عظمته منشور دولت سلطان المرسلین و متمم اخلاق المحسنین محمدالنبی الامی... (۱/ب)

انجام: ... قطعه تاریخ اتمامش معلوم و مفهوم می‌شود...

/اخلاق محسنی بتمامی نوشته شد تاریخ هم نویس زاخلاق محسنی (۹۱۰)

رب اختم بالخیر والحسنی (۱۷۸/ب)

۱۰۰۱ - اشعار فارسی عونی ۶۹۴۶**احمد عونی قونوق (۱۸۷۱ - ۱۹۳۸ م.)**

احمد عونی قونوق، آهنگساز و دانشمند عثمانی است که پس از اتمام رشديه غالطه وارد مکتب حقوق شاهانه شد و پس از فراغت از تحصیل در مراتب مختلف اداری مشغول خدمت گردید. وی موسیقی را از ذکائی دده و کرمانی افندی فراگرفت و اثری بنام «خواننده» فراهم ساخت که در آن ۲۷۰۶ قطعه در ۹۶ مقام جای گرفته است.

از عونی ۴۱ اثر باقی مانده که سه تای آنها جنبه دینی دارند.

مهمترین اثر مؤلف، شرح و ترجمه مثنوی در ۳۶ جلد است.

(میدان لاروس ۷: ۴۶۴)

رقاع، خط مؤلف، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹×۱۰/۵) (۲۲/۸×۱۵/۲) س.م.، ۳۸ ق. اروپایی، مختلف السطور، جلد مقوا (روکش ابری و عطف و گوشه‌بندها میشن)

آغاز:

عید امسال مبارک خوبتر آمد ز پار در صباح عید نوروز آمد و فصل بهار (۱/ب)

انجام:

مستظل کن عونی نابود را در ظلال رایه آل عبا (۳۸/ب)

۱۰۰۲ - الفاظ مفردات و مرکبات ۷۱۲۲/۲**مؤلف ناشناس**

تعلیق، محمد بن بیرام، بدون محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۱۰ ه.ق.)، قطع (۱۴×۸/۷) (۲۰/۳×۱۵/۲) س.م.، ۳۵ ق. (از

۱۲/ب تا ۱۶/ب)، ۷ س.، جلد مقوا (عطف میشن) دفه راست افتاده.
آغاز: بسم... حمد و ثنا بر مبدع بی مثال و آلت و مخترع بی غرض و علت را... این الفاظ چندست از مفردات و مرکبات که بر زبانها متداول است و در نامهای پارسی مستعمل است... (۱۲/ب)
انجام: ... ابتدا و انتها اول و آخر والله اعلم بالصواب تمت الكتاب بعون الملك الوهاب (۱۶/ب)

۱۰۰۳ - الهی نامه ۶۷۷۱

مجدالدین ابوالمجد مجدود بن آدم سنائی غزنوی (۴۳۷-۵۵۲ هـ)

سنائی یکی از بزرگترین شاعران ایران و معروفترین شاعر تصوف و قانونگذار این فن است. گذشته از دیوان اشعارش که شامل نزدیک ۱۳ هزار قصیده و غزل و قطعه و رباعیست هفت مثنوی از او باقی مانده است. الهی نامه که با عناوین «حدیقه الحقیقه و شریعه الطریقه» و «فخری نامه» نیز مشهور است مهمترین و آخرین اثر منظوم سنائی است که در ۵۲۵ هجری بنام بهرامشاه غزنوی به انجام رسانده است. «لطیفه العرفان» گزیده‌ای از این مثنوی در یکهزار بیت نیز در دست است.

بنگرید: صفا: ۲: ۵۵۲ به بعد؛ دیوان سنائی چاپ مدرس رضوی (تهران ۱۳۶۳)؛ ریحانه ۲: ۲۳۱؛ حدیقه الحقیقه تصحیح مدرس رضوی (تهران ۱۳۲۹)؛ منزوی ۴: ۲۶۶؛ ذریعه ۶: ۳۸۳؛ ف. مشار ۱۳۳۹
 تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۰×۱۳/۵) ۲۰/۷×۱۴/۹ س.م.، ۶ ق. (از ۸۶/ب تا ۹۱/ب)، ۱۸ س.، جلد مقوا (عطف میشن)

آغاز: الهی نامه حکیم سنائی قدس الله سره:

ای درون پرور برون آرای
 ای خرد بخش و ای خرد بخشای (۸۶/ب)

انجام:

مست شکل ریاجو صورت شمع
 تیش او را و تابش از پی جمع (۹۱/ب)

۱۰۰۴ - الهی نامه ۶۶۵۱

بهاءالدین محمد (سلطان ولد) (۶۲۲-۷۱۲ هـ)

نسخ، محمدبن محمدالمولوی، بدون محل کتابت، ۷۲۴ هـ.، قطع (۱۷×۱۵/۴) ۲۳/۵×۱۶/۵ س.م.، ۲۴۱ ق. ابری، ۱۷ س.، جلد میشن ترنجدار (ضربی) دارای نیم ترنج، مجدول، لبه دار (مرمت شده)

آغاز: بسم... حق سبحانه و تعالی اساس قرآن مجید را که کلام اوست برین ترتیب نهاد که موعظه و نصیحت را مکرر می فرماید... (۱/ب)

انجام:

شد سوم دفتر بفضل حق تمامتا رسد ره رو بمنزل والسلام (۲۴۱/الف)

توضیح: در نسخه، قید وقف به تاریخ رمضان سنه سبع و اربعین و تسعمائه و بنام حاجی مصطفی بن حاجی سلیمان دیده می شود.

۱۰۰۵- بعضی فوائد و مناقب مولانا ۶۷۶۸/۲

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کتابت، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲×۱۸/۵×۹/۱۴×۲۰/۷ س.م، ۸ ق. (از ۴/ب تا ۱۱/الف) آهارزده، مختلف السطور، جلد مقوا (عطف میشن)

آغاز: لغت عربیه و لغت فارسیه هر دو لغت اهل جنت است چنانکه... (۴/ب)

انجام: ... دستگیر او شد و او را از چنگ قضا رهانید (۱۱/الف)

۱۰۰۶- بوستان ۷۰۵۴

مصلح الدین ابو محمد عبدالله بن مشرف سعدی شیرازی (۶۰۶ یا ۶۰۵ - ۶۹۱ یا ۶۹۵ هـ)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۶۱) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۰×۱۶/۵×۴/۲۱ س.م، ۱۵۹ ق.، ۱۳ س.

آغاز: بسم...

بنام خداوند جان آفرین حکیم سخن در زیان آفرین (۱/ب)

انجام:

بناخن زدشمن بدرید پوست رفیقی که بر خود نیاززد دوست (۱۵۹/ب)

توضیح: اوراقی چند از پایان ناقص است.

۱۰۰۷- بی سرنامه ۶۹۸۵/۴

منسوب به فریدالدین ابوحامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰ - ۶۱۸ هـ)

[یاد مؤلف در جلد اول (شماره ۳۵) و توصیف اثر در همان جلد (شماره ۷۵) گذشت]

تعلیق، درویش علی اشرف بن محمد، گوزلحصار (آیدین)، ۱۲۷۱ هـ، قطع (۴/۸×۱۶/۸×۲۱ س.م، ۸ ق. (از ۱۰۸/ب تا ۱۱۵/الف)، ۱۹ س.، جلد مقوا (روکش ابری، عطف و گوشه بندها میشن)

آغاز: بسم...

من بغیر تو نبینم در جهان قادرا پروردگارا جاودان (۱۰۸/ب)

انجام:

هر که او خود را فنا کلی شناخت اندر اینجا او بقای کل یافت (۱۱۵/الف)

۱۰۰۸- همان اثر ۶۸۶۷

تعلیق، محمد رفعت، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶×۹/۷) ۱۳/۴×۱۹/۵ س.م، ۸ ق.، ۱۶ س.، اوراق مجدول مذهب، بدون جلد.

آغاز: رساله سربی سرنامه فریدالدین عطار قدس سره:

بسم... من بغیر تو نبینم در جهان قادرا پروردگارا در جهان (۱/ب)

انجام: همان (۸/الف)

توضیح: عنوان نسخه به صورت «رساله سربی سرنامه» ضبط شده است.

۱۰۰۹- همان اثر ۷۰۴۴

تعلیق، محمد فیضی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۵×۷/۳) ۱۹/۶×۱۱/۴ س.م، ۹ ق. (از ۱۲۷/ب تا ۱۳۵/الف)، ۱۷ س.، جلد مقوا (عطف پارچه ای)

آغاز:

من خدایم من خدایم من خدا فارغم از کبر و کین و از هوا
سر بیسرنامه را پیدا کنم عاشقان را در جهان شیدا کنم (۱۲۷/ب)

انجام:

هر که او در کل فنای کل ساخت آنکه آنجا از بقا کلی نیافت (۱۳۵/الف)

توضیح: عنوان به صورت «سربیسرنامه» قید شده است.

۱۰۱۰- پند نامه ۷۱۲۲/۳

فریدالدین ابو حامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۵۶۱۸ ه.ق)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۷۸) گذشت]

تعلیق، محمد بن بیرام، بدون محل کتابت، شعبان ۹۷۱ ه.، قطع (۱۳/۴×۸/۶) ۲۰/۳×۱۵/۲ س.م، ۲۴ ق. (از ۴۷/ب تا ۷۰/الف)، ۱۹ س.، جلد مقوا (عطف میشن) دفه راست افتاده

آغاز: بسم...

حمد بی حد آن خدای پاک را آنکه ایمان داد مشتکی خاک را (۴۷/ب)

انجام:

هر که آرد این وصیتها بجای در دو عالم راحتش بخشد خدای

تمام شد پندنامه شیخ عطار رحمه الله علیه (۷۰/ب)

۱۰۱۱- پندنامه عطار (همراه با ترجمه ترکی) ۶۸۱۲**مترجم ناشناس**

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹/۸×۸) ۲۹/۷×۱۴/۸ س.م.، ۳۵ ق. آهارزده، ۱۳ س.، جلد مقوا (عطف میشن)

آغاز: هذا کتاب پند شیخ عطار رحمه الله علیه

حمد بی حد آن خدای پاک را آنکه ایمان داد مشتی خاک را (۱/ب)

انجام:

یا الهی رحم کن بر ما همه عفو کن جمله گناه ما همه (۱۳/ب)

توضیح: ترجمه ترکی در میان سطور جای گرفته است.

۱۰۱۲- تحفه الاحرار/۷۰۶۵**نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه.ق.)**

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۸۴) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۰/۳×۶/۲) ۱۵/۴×۱۰/۱ س.م.، ۷۸ ق. آهارزده، ۱۲ س.، سرلوحه مذهب در اوراق ۱/ب و ۲/ب، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن)

آغاز:

قبله همت خدای شناس هست بر نعمت خدای سپاس

اما بعد این... گنجینه ایست از گنجهای اسرار گوهر سنج... (۱/ب)

انجام: ... انتظام این سبحة در ماه تسیح و شهر تراویح منتظم در سلک شهوور... مبارکا علی کل فیه اتفاق افتاد.

و الحمد لله الکریم الجواد و صلوة علی محمد و آله خیر (۷۸/ب)

۱۰۱۳- تحفه حسام ۶۶۷۹**حسام‌الدین حسن بن عبدالمومن خوئی**

«تحفه حسام» اثری است از حسام‌الدین خوئی ملقب به مظفری و متخلص به حسام از مؤلفان نیمه دوم قرن هفتم هجری. از وی آثار دیگری چون «نصیب الفتیان و نسب‌التبیین»، «قواعد‌الرسائل» و «نزهة‌الکتاب» نیز باقی مانده است. اثر مورد توصیف فرهنگ منظوم فارسی به ترکی است.

بنگرید: منزوی ۳: ۱۹۶۷؛ ذریعه ۹: ۲۳۶؛ صفا ۳: ۲۸۵/۳

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۰۵۰ ه.ق. قطع (۱۷/۵×۱۰/۲) ۲۰×۱۴ س.م.، ۱۵ ق. (از ۱۷/الف تا ۳۱/ب)، ۲۱ س.، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن) لبه‌دار.

آغاز: بسم...

الله خدای احد یکی دان / حسی زنده رقیب چون نگهبان (۱۷/الف)

انجام:

آغاز حکایتیم بانجام رسید / جان از غم و اندیشه بآرام رسید
این نامه که نام صاحبش باقی باد / المنه الله که باتمام رسید (۳۱/ب)

۱۰۱۴- تحفه شاهی ۶۸۹۸

ابراهیم شاهی مغلوی (۸۷۵-۹۲۷ یا ۹۵۷ ه. ۰)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۸۷) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۱۲۳ ه.، ۲۶ ق. ته نقش دار، ۱۳ س.، اوراق مجدول به شنگرف، جلد میشن ترنجدار.

آغاز: بسم...

بنام خالق و حسی و توانا / قدیم و قادر و بینا و دانا (۱/ب)

انجام:

جمله سینه رحمت ایله یا آله / در گهکنندر چونکه مسند هم پناه
تمام اولدی کتابک تمناسی / گر کدر کاتبه شربت بهاسی
تمت الکتاب بعون الملک الوهاب

۱۰۱۵- همان اثر ۶۸۸۹

نسخ، حافظ عثمان الکسی، بدون محل کتابت، ۱۲۶۲ ه.، قطع (۱۵/۶×۹/۳) ۱۹/۷×۱۴/۵ س.م.، ۲۷ ق. آهارزده، ۱۳ س.، اوراق مجدول به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری و عطف پارچه‌ای)

آغاز: صا چک و اللیل یوزک آیت نور...

بنام خالق حسی و توانا / قدیم و قادر و بینا و دانا (۱/ب)

انجام:

شاهدی یه هر کیم ایلر سه دعا / ایده محشرده شفاعت محمد مصطفی (۲۷/ب)

۱۰۱۶- همان اثر ۶۶۸۹

نسخ، ابوبکر بن علی، قطع (۱۵/۳×۸/۱) ۲۱×۱۵ س.م.، ۴۱ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۱۳ س.، اوراق مجدول به شنگرف، جلد مقوا (روکش کاغذی و عطف پارچه‌ای)

آغاز: برابر نسخه ۶۸۹۸ (ب/۱)

انجام: برابر نسخه ۶۸۸۹ (ب/۴۱)

۱۰۱۷ - همان اثر ۶۸۹۳

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۴×۷/۲) ۲۰/۲×۱۳/۵ س.م، ۲۲ ق. ته نقش دار، ۱۵ س.، اوراق
مجدول به شنگرف، جلد مقوا (عطف پارچه‌ای)

آغاز: برابر نسخه ۶۸۹۸ (ب/۱)

انجام: برابر نسخه ۶۸۸۹ (ب/۲۲)

۱۰۱۸ - همان اثر ۷۱۳۳

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۶×۷/۷) ۱۷/۸×۱۲ س.م، ۲۵ ق. ۱۳ س.، جلد چرم ضخیم.

آغاز: برابر نسخه ۶۸۹۸ (ب/۱)

انجام:

خدا یا رحمت ایله شاه‌دی‌یه	که الطاف عمیمک بی‌نهایه
خدا رحمت کند آن قار آنرا	که خوانند فاتحه بر حق کاتب (ب/۲۵)

۱۰۱۹ - تحفه العشاق ۷۱۴۰

خلیلی (ف. پس از ۰۵۸۸۰)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۹۳) گذشت]

تعلیق، درویش ابراهیم مولوی بوزنوی، بدون محل کتابت، ۱۰۰۴ ه.، قطع (۱۶×۸/۷) ۱۷/۸×۱۲ س.م، ۲۶ ق. (از
۱۶۳/ب تا ۱۸۸/ب)، ۱۷ س.، جلد چرم ضخیم فرسوده.

آغاز: بسم...

بشنو ای جوینده راه خدا	گر تو جویدی خدایی با خدا (کذا) (ب/۱۶۳)
------------------------	--

انجام:

چون ندارد این سخن پایان و حد	بس بود گفتن زاریاب خرد
تمت کتاب خلیلی رحمه‌الله علیه... (ب/۱۸۸)	

۱۰۲۰ - تذکره الشعراء ۶۷۲۹۱**دولت شاه بن علاءالدوله بختیشاه الغازی السمرقندی (ف. ۸۹۶ یا ۰۵۹۰۰)**

دولت شاه مؤلف کتاب بسیار رایجیست بنام تذکره الشعراء و معروف به تذکره دولتشاهی که در شرح احوال شعراء از آغاز شعر فارسی تا زمان خود نوشته و در سال ۸۹۲ به پایان رسانده است... (نقیسی ۱:۲۵۴)

بنگنید: تذکره الشعراء دولت شاه سمرقندی تصحیح محمد عباسی (تهران: ۱۳۳۷)؛ صفا ۴: ۵۳۱ به بعد؛ ذریعه ۴: ۳۲؛ مشار (مؤلفین) ۱: ۱۲۴۵؛ سبک شناسی ۳: ۱۸۶

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، (ظ. قرن ۱۰ ه. ق.)، قطع (۱۵×۸) ۱۲/۸×۲۰/۷ س.م، ۱۸۷ ق. آهارزده، ۲۵ س.، حاوی سرلوحه های مذهب بسیار نفیس، جلد میشن سیاه ترنجدار، لبه دار.

آغاز: تحمیدی که شاه باز بلند پرواز اندیشه بساحت و فضای کبریا آن طیران نتوان (تواند) نمود و تمجیدی که سیمرغ قله قاف عقول انسانی... (۱/ب)

انجام: ... کتاب را به دعای پادشاه اسلام ختم کردانیم تمت الكتاب و ربنا محمود و له المکارم... هذا الكتاب بیان کلام الفصحاء البلغاء الموسوم بتذکره الشعراء فی التاريخ یوم الاحد (۱۸۷/ب)

توضیح: با آنکه «تذکره الشعراء» چندین بار در هندوستان چاپ شده، ولی نخستین متن مصحح آن در سال ۱۳۱۸ هجری توسط ادوارد براون در هلند بطبع رسیده است.

تذکره الشعراء از سوی سلیمان فهمی با عنوان «سفینه الشعراء» به زبان ترکی برگردانده شده است. برای تراجم تذکره الشعراء به زبانهای دیگر و نیز به نسخه های آن در کتابخانه های مختلف به فهرستواره (۳: ۱۸۷۵ به بعد) رجوع کنید.

۱۰۲۱ - ترجمه صد کلمه امیرالمومنین علی بن ابی طالب علیه السلام**مترجم ناشناس**

در این اثر جملات عربی منسوب به حضرت علی علیه السلام همراه با دو بیت فارسی و ترجمه ترکی آنها آورده شده است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۴×۶/۵) ۱۲/۸×۱۷/۸ س.م، ۱۷ ق. (از ۳۹/ب تا ۵۵/الف)، ۲۱ س.، جلد میشن قرمز (فروخته)

آغاز: بسم... الحمد لله علی الطاف کرمه و اصناف نعمه و التحیه علی نبیه... فهذه مائة کلمة مرویه عن امیرالمومنین علی بن ابیطالب کرم الله وجهه... (۳۹/ب)

انجام: ... تمام شد صد کلمه حضرت علی کرم الهه وجهه (۵۵/الف)

۱۰۲۲ - ترجیع بند ۷۱۳۸**جلال الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴ - ۰۶۷۲ ه.ق.)**

[یاد او در جلد اول (شماره ۲۹) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶/۸×۶/۶) ۱۲×۱۷/۸ س.م.، ۴ ق. (از ۷۶/الف تا ۷۹/الف) ۱۹ س.، جلد میشن قرمز(فرسوده)

آغاز: ترجیع بند حضرت سلطان مولانا قدس الله سره العزیز

محرمی کن که راز بگذارم   پرده از روی کار بردارم (۷۶/الف)

انجام:

زآینه رنگ گر بزدائی   ننماید جمال تا تارست (۷۹/الف)

۱۰۲۳ - تفسیر مواهب علیه (جواهر التفسیر لتحفه الامیر) ۶۶۵۲**کمال الدین حسین بن علی کاشفی (ف. ۹۰۶ یا ۹۱۰ ه.ق.)**

[یاد مؤلف در جلد اول (شماره ۱۶) و توصیف اثر در همان جلد (شماره ۱۵۲) گذشت]

نسخ، مبارکشاه بن محمود شاه، بدون محل کتابت، ۹۸۴ ه.، قطع (۱۵×۱۰) ۱۸×۲۴ س.م.، ۵۲۳ ق. آهارزده، ۱۹ س.، اوراق ۱/ب و ۲/الف مجدول مذهب و مطلا، جلد مقوا(روکش پارچه ای و عطف میشن)

آغاز: کهیعیص... از مواهب الهی که بر حضرت شیخ رکن الدین علاء الدوله سمنانی قدس سره فرود آمده مذکور است که حضرت رسالت را... (۱/الف)

انجام: ... جعل الله رایات دولته علی ذوی الدوام منصوبه و آیات حشمته علی صحایف الایام مکتوبه باتمام رسید.

۱۰۲۴ - ثواقب عارفین ۷۰۸۸**عبدالوهاب بن جلال الدین محمد همدانی (ف. پس از ۹۷۴ ه.ق.)**

عبدالوهاب بن جلال الدین محمد همدانی از مؤلفان نیمه اول سده دهم هجریست... تنها معرف او کتاب پر ارزشی است که از او مانده و آن کتاب ثواقب اوست که به سال ۹۷۴ تألیف کرده است... ثواقب تحریر جدیدیست از «مناقب العارفین» شیخ احمد عارفی افلاکی با تجدید نظر و اصلاح که در بعضی موردها تلخیص شده است «ثواقب» شامل یک مقدمه، نه ذکر و یک فاتحه است.

بنگرید: نفیسی ۲: ۸۱۷

تعلیق، جزیبی بن علی الموروی، بدون محل کتابت، اواخر رجب ۹۹۲ ه.، قطع (۱۷/۵×۸/۲) ۱۴۵×۲۴/۱ س.م.، ۱۸۹ ق. آهارزده، ۲۱ س.، جلد مقوا (روکش ابری، عطف و گوشه بندها میشن)

آغاز: نیراعظم صمدی که هزاران هزار شمس و فلک چهارم یکدره از شعات جمال با کمال او نباشد... (۱/ب)

انجام: ... یا قادر یا ستار برحمتک یا ارحم الراحمین و صلی اللہ علی سیدنا محمد و آلہ و صحبہ اجمعین (۱۸۹/ب)

توضیح: نسخه با ارزشی از این کتاب در کتابخانه دیوان هند (شماره ۶۳۱) موجود است.

۱۰۲۵ - جزیره مثنوی ۷۰۴۵

سنان الدین یوسف سینه چاک (ف. ۵۹۵۳)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۱۳۹) گذشت]

تعلیق، محمد فیضی، بدون محل کتابت، ذی القعدة...؟، قطع (۱۶/۸×۷/۶) (۱۹/۶×۱۱/۴) س.م.، ۱۱ ق. (از ۱۴۰/ب تا ۱۵۰/ب)، ۲۱ س.، جلد مقوا (عطف پارچه ای)

آغاز: بسم... حمد بلاغایه و بیحد و شکر لایحیی و یعد آن خدای را که سینه بی کینه کاملان را با شعه انوار کمالات ظاهر... (۱۴۰/ب)

انجام:

این شنیدی موبمویت گوش باد آب حیوانست خوردی نوش باد (۱۵۰/ب)

توضیح: به گزارش محمد اوندر در کتابشناسی مولانا (۲:۶۹۷) کهن ترین نسخه این اثر که در حیات مؤلف (۹۵۸ هجری) استنساخ شده در کتابخانه عمومی چوروم (شماره ۸۴۸/۳) مضبوط است.

۱۰۲۶ - همان اثر ۶۶۶۹

قطع (۱۵/۴×۹/۷) (۲۰/۵۱۴/۷) س.م.، ۱۶ ق. آهارزده، ۱۳ س.، اوراق مجدول به شنگرف، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن) لبه دار.

آغاز: بسم...

گرشادی عطشان بحر معنوی فرجه کن در جزیره مثنوی (۱/ب)

انجام:

این نه نجمست و نه رملست و نه خواب وحی حق واللہ اعلم بالصواب (۱۶/ب)

۱۰۲۷ - جوهر الذات ۶۹۸۵/۱

منسوب به فریدالدین ابو حامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۵۶۸۱)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۱۵۳) گذشت]

تعلیق، علی اشرف بن محمد، گوزل حصار (آیدین) ۱۲۷۱ ه.، قطع (۱۶/۸×۸/۴) (۲۱×۱۲/۸) س.م.، ۳۴ ق.، ۱۹ س.، جلد مقوا (روکش ابری، عطف و گوشه بندها میشن)

آغاز: بسم...

بنام آنکه نور جسم و جانست   خدای آشکارا و نهانست (ا/ب)

انجام:

بختم انبیا و ختم قرآن   که ختم کار ما با خیر کردان (ب/۳۴)

۱۰۲۸- حسن ودل ۲/۲۰۶۴

محمد یحیی بن سبک فتاحی نیشابوری (ف. ۰۵۸۵۲)

مولانا محمد یحیی بن سبک فتاحی نیشابوری از بزرگان شعرای این زمان (قرن نهم) بود و مردی دانشمند به شمار می‌رفت و در بیشتر علوم دست داشت. از جمله آثار اوست: تعبیرنامه منظوم، منظومه دستور عشاق، شبستان نکات و گلستان لغات... «حسن و دل» در حقیقت خلاصه «دستور عشاق» در پنج هزار بیت است که در آن داستان عشق «دل» به «حسن» که تعریفی بسیار دارد به تصویر کشیده شده است و فتاحی آن را با نثری مسجع به رشته تحریر کشیده است.

بنگرید: صفا ۴: ۴۵۹؛ حسن و دل تصحیح غلامرضا فرزانه پور (تهران: ۱۳۵۱)؛ (نفیسی ۱: ۲۹۹) منزوی ۵: ۳۶۷۶؛ قاموس الاعلام ۵: ۳۳۴۰.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۶/۷×۱۰/۱) ۱۵/۴×۱۰/۱ س.م، ۱۷ ق. (از ۸۰/ب تا ۹۶/ب) آهارزده، ۱۱ س.، اوراق مجدول مذهب، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها می‌شن) آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوة والسلام علی محمد و آله اجمعین چنین گوید مخترع این حکایت و مبدع این روایت اقل عباد الباری فتاحی النیشابوری... (۸۰/ب)

انجام: ... بوستان بیان و تذکره دوستان زمانست تمت بعون الله الملك المنان (۹۶/ب)

توضیح: «حسن و دل» از سوی لامعی برسوی (نثرپرداز ترک قرن دهم) به ترکی برگردانده شده است. فیلم نسخه مضبوط این اثر در کتابخانه دانشگاه استانبول (۳/۲۱/۴) در کتابخانه دانشگاه تهران موجود است.

۱۰۲۹- حق الیقین (فی معرفه رب العالمین) ۴/۶۸۶۹

سعدالدین محمود بن عبدالکریم شستری (۶۸۷-۰۵۷۲۰)

[یاد او در جلد اول (شماره ۴۲) گذشت]

اثر در هشت باب است به شماره هشت در بهشت و شامل حقایق و دقایق و لطایف عرفانی

بنگرید: ذریعه ۷: ۴۲؛ منزوی ۱۱۲۹/۲: ۱؛ ف. مشار (۵۶۹)؛ مشار (مؤلفین) ۶: ۵۴؛ ریحانه ۲: ۲۹۸؛ معجم مؤلفی الشیعه ۲۲۴.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۵/۲×۱۴) ۱۹×۹/۱ س.م، ۳۹ ق. (از ۱۴۶/ب تا ۱۸۴/ب)، ۱۵ س.،

اوراق مجدول مذهب، بدون جلد.

آغاز: بسم...

بتوفیقش چو روشن دیدم آواز سخن را هم بنامش کردم آغاز (۱۴۶/ب)

انجام: ... بسعی دیگران منشین که برای تو نرفته اند اگر آتشی داری بنمای و اگر نه... (۱۸۴/ب)

توضیح: «حق الیقین» برای نخستین بار در ۱۲۸۳ هجری در تهران چاپ شده است.

۱۰۳۰- دقائق الحقایق ۶۹۰۹

جلال الدین احمد رومی (ف. پس از ۵۷۲۰)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۱۷۲) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ربیع الآخر ۹۷۹ ه.، قطع (۱۲/۸×۶/۷) ۱۸/۸×۱۱/۴ س.م.، ۲۵۴ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۱۳ س.، اوراق مجدول، جلد مقوا (عطف میهن)

آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوة والسلام علی محمد و آله اجمعین اما بعد بدانکه متالف (کذا) این کتاب ائمه دین مولانا جلال الدین محمد... تألیف این کتاب هشتاد فصل در... (۱/ب)

انجام:

... مردم خود بین نباشد در قرار لایق آن جنت دارالقرار (۲۵۴/ب)

توضیح: بگزارش محمد اوندرد (کتابشناسی مولانا ۱۰۸:۲) کهن ترین نسخه این اثر در کتابخانه عمومی آنکارا (ش ۱۱۵/۳) مضبوط است که در سال ۸۸۶ هجری استنساخ شده است.

۱۰۳۱- دیوان گلشنی ۶۶۶۲

ابراهیم بن محمد گلشنی بردعی (۸۳۰-۵۹۴۰)

شیخ ابراهیم بن محمد گلشنی بردعی در ۸۳۰ در شهر بردع یا بردعه تولد یافته... پس از تاسیس سلسله صفویه ظاهراً بواسطه آنکه سنی متعصب بوده بقاهره رفته بود و در قبه المصطفی بارشاد طریقه گلشنی پرداخته است... (نفیسی ۲:۷۰۳)

دیوان گلشنی بنام مثنوی معنوی الخفی شامل چهل هزار بیت است که بر وزن مثنوی مولانا سروده شده است.

بنگرید: منزوی ۳:۲۵۰۴؛ کشف الظنون ۱: ۸۰۸؛ ریحانه ۳: ۴۰۴؛ معجم مؤلفی الشیعه ۳۶۵

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۲۷/۲×۱۸ س.م.، ۳۳۸ ق. ته نقش دار، ۱۵-۱۲ س.، جلد مقوا (روکش پارچه ای و عطف میهن)

آغاز: دیوان حضرت ابراهیم گلشنی

بی اول و آخری تو پیدا (۸/ب) ای اول از اول هویدا

انجام:

ذوق جانم زان غذای معنویست کی بود کهنه صفت کز نو نویست (۳۳۸/ب)

توضیح: در اوراق ۱/ب تا ۷/الف به مثنوی گلشنی که با مطلع:

اگر نگشایی از دل عقد دنیا چه سود از ذکر و فکرت خواندن اسما

شروع می شود، جای داده شده است.

۱۰۳۲- دیوان ۶۹۲۱

امیر خسرو دهلوی (۶۵۱- ۰۵۷۵۲)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۱۸۱) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۲×۷/۲) (۱۴/۴×۲۳/۱) س.م.، ۲۵۰ ق. آهارزده، ۱۷ س.، اوراق
مجدول به شنگرف، جلد مقوا (روکش پارچه ای، عطف و گوشه بندها میشن) لبه دار.

آغاز: وجوه یومئذ ناضره روستائی داد بربط سواد و بیاض لیلی و نهار را بحکم حکمت مربوط کرد... (۱/الف)

انجام:

بالای تو نقش دیده شد چون نامت در دیده بنده عین بالایست (۲۵۰/ب)

توضیح: نسخه از آغاز و انجام ناقص است.

۱۰۳۳- دیوان ۶۹۲۹

برهان بن سید محمد برهان الدین بلخی (ف. پس از ۱۲۸۷ ه. ق.)

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) (۱۳/۶×۱۹/۵) س.م.، ۱۷۴ ق.، مختلف السطور، جلد
مقوا (روکش کاغذی)

آغاز: بسم...

بگوش هوش توای میر محترم بشنو که بیت چند خوش و دلپسند برخوانم (۱/ب)

انجام:

سه چهار ست و پنج و سه باقی دل و جانم فدای یک ساقی (۱۷۴/ب)

فی سنه ۱۲۸۷ خانقاه مرادیه.

توضیح: در اثر، اشعاری در خصوص ناصرالدین شاه و سیدجمال الدین اسدآبادی (افغانی) دیده می شود.

۱۰۳۴ - دیوان ۶۹۳۲**بهاءالدین محمد (سلطان ولد) (۶۲۲ - ۷۱۲ ه.ق.)**

[یاد مؤلف در جلد اول (شماره ۳) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۷ جمادی الآخر ۷۳۴ ه.، قطع (۲۱×۱۳/۶) ۲۱/۱×۱۵/۱ س.م.، ۲۴۶ ق. ابری، ۲۱ س.،
میشن سیاه ترنجدار، مجدول.

آغاز: بسم...

آن سفینه نوحی مجموعه روحی اسرار کنوز الهی مفتاح رموز نامتناهی که...

ای از وراى پرده‌ها تاب تو تابستان ما   ما را چو تابستان ببر دل گرم تابستان ما (۱/ب)

انجام:

چون هر چه که هست اوست مردانه بگویی ما هیچ نه ایم و هیچ را هیچ مگویی
تمت الديوان من كلام ملك المحققين... جلال الحق و من كلام الفضلا و المشايخ بهاء الملة والدين المعروف بولد
سابع عشر جمادى الآخر سنة ۷۳۴

توضیح: در چاپ دیوان سلطان ولد توسط فریدون نافذ اوزلق، این نسخه اساس گرفته شده است.

در پشت جلد آمده است که نسخه از سوی ولد چلبی پدر فریدون نافذ اوزلق در تاریخ ۷۲۷ کانون اول ۱۹۳۶
میلادی به پسرش اهدا شده است.

۱۰۳۵ - همان اثر ۱۹۳۵

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۸ ه.ق.)، قطع (۱۷/۶×۱۱/۵) ۲۲×۱۵ س.م.، ۲۵۲ ق. ابری، ۲۱ س.،
جلد مقوا (روکش پارچه‌ای، عطف و گوشه‌بندها میشن)

آغاز: بسم... این سفینه نوحی و مجموعه روحی اسرار کنوز الهی مفتاح رموز نامتناهی...

ای از وراى پرده‌ها تاب تو تابستان ما   ما را چو تابستان ببر دل گرم تابستان ما (۱/ب)

انجام: همان (۲۵۲/الف)

۱۰۳۶ - دیوان (دفتر اول) ۷۱۲۹**بهاءالدین محمد (سلطان ولد) (۶۲۲ - ۷۱۲ ه.ق.)**

نسخ، رفعت بیلگه، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۳۲×۲۱ س.م.، ۳۹۳ ق.، ۱۷ س.، جلد مقوا (روکش
پارچه‌ای و عطف میشن)

آغاز: بسم...

شاه منم در دو سرا در دو سرا   ملک بیخشم بگدا دفع کنم رنج و بلا (۱/ب)

ای ولد همچو که آیینہ نداری نقشی لیک در روی تو پیداست همه نقش و نشان (۳۹۳/ب)
توضیح: فریدون نافذ اوزلق دیوان سلطان ولد را براساس همین نسخه (خط رفعت بیگلہ) و بدون اینکه نامی از کاتب و مصحح بیاورد طبع کرده است. رفعت بیگلہ ضمن ملاحظہ سه نسخه از دیوان سلطان ولد، اختلاف نسخ را در زیر اوراق این نسخه قید کرده است.

۱۰۳۷ - همان اثر (دفتر دوم) ۷۱۳۱

همان مشخصات، ۴۳۶ ق.

آغاز:

بخدا جان شما نیست برون نیست درون همه بیچون و روانید درین صورت چون (۱/ب)

انجام:

بی خار نباشد بجهان هیچ گلی تو آن کل سرخی که ندارد خاری (۴۳۶/ب)

۱۰۳۸ - دیوان ۶۷۱۷**شمس الدین محمد بن یحیی بن علی لاهیجی (ف. ۵۹۱۲)**

[یاد او در جلد اول (شماره ۷۴۶) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۹/۶×۵/۸) (۹/۶×۹/۸) ۱۵/۴×۹/۸ س.م.، ۵۰ ق. آهارزده، ۱۴ س.، جلد مقوا (عطف میشن)

آغاز:

در شان یکی تازه زگیسوی سیاهست نازل شده اللیل بتعظیم زیلا
 با حق متکلم چو شوی گاه شفاعت از بهر اسیری سخنی گوی خدا را (۱/الف)

انجام:

کشی دوستانرا و دشمن نوازی چرا رسم وارون بعالم نهادی (۵۰/ب)

توضیح: آغاز و انجام نسخه ناقص است.

۱۰۳۹ - دیوان ۶۷۳۳**شمس الدین محمد حافظ شیرازی (ف. ۵۷۹۲)**

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۱۹۴) گذشت]

تعلیق، عبدالله شاطی، بدون محل کتابت، ۹ جمادی الاخر ۱۱۹۳ ه.، قطع (۱۱/۸×۶/۳) (۱۱/۳×۱۶/۳) س.م.، ۲۲۸ ق. آهارزده، ۱۴ س.، اوراق مجدول، جلد میشن آلبالوئی ترنجدار، مجدول، لبه دار.

آغاز: حمد بی حد و ثنای بیعد و سپاس بیقیاس خداوندی را که جمیع حافظان ارزاق بیروانه دولت سلطنت ارادت اوست... (۱/ب)

هر حکم که برسوم برانی
برحافظ خود چه می فشانی
سهلت زخویشتن برانم (۲۲۸/ب)

۱۰۴۰- همان اثر ۶۹۵۲

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷×۸/۲) ۲۱/۵×۱۶/۳ س.م، ۴۲ ق. آهارزده، ۲۳ س.، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن)، لبه دار.

آغاز:

الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها
که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها (۱/ب)

انجام:

حجاب راه خودی حافظ از میان برخیز
خوشا کسی که درین راه بی حجاب رود (۴۲/ب)

۱۰۴۱- همان اثر ۶۹۳۱

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۸×۶/۷) ۱۸/۱×۱۲ س.م، ۲۳۱ ق. آهارزده، ۱۲ س.، اوراق مجدول به شنگرف، جلد میشن آلبالوئی ترنجدار، لبه دار، مجدول.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام:

در خطه شیراز بنامست و نشان
رو داوری حافظ و حاجیست بنام (کذا) (۲۳۱/ب)

توضیح: مصراع دوم انجام (مربوط به یک رباعی) در چاپ خانلری (۲:۱۰۹۰) بدین صورت آمده است: «رو داوری حافظ حاجی محمد نام». خانلری (۲:۱۲۴۶) اضافه می کند که یقین نیست این رباعی از حافظ باشد.

۱۰۴۲- دیوان ۶۷۳۰

محمد علی صائب تبریزی (۱۰۱۶-۱۰۸۱ ه.ق)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۲۱۸) گذشت]

تعلیق، عثمان بن رضوان آماسیه وی، بدون محل کتابت، ۱۰۶۸ ه.، قطع (۱۶×۸/۹) ۲۰/۵×۱۴/۴ س.م، ۱۵۸ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۱۹ س.، جلد میشن قهوه ای.

آغاز:

اگر نه مد بسم الله بودی تاج عنوانها
نگشتی تا قیامت نوخط شیرازه دیوانها (۱/ب)

انجام: درین ایام شد ختم سخن در خامه صائب (۱۵۸/ب)

۱۰۴۳- دیوانچه اولو عارف چلبی ۶۶۶۶

جلال الدین فریدون (۶۷۰-۰۵۷۱۹)

تعلیق، محمد بهاء الدین ولد چلبی المولوی، بدون محل کتابت، ۲۵ کانون ثانی ۱۳۱۹ ه.، قطع (مختلف) ۲۰/۴×۱۶
س.م.، ۱۰۵ ق. مخطوط، مختلف السطور، جلد مقوا (روکش ابری و عطف و گوشه بندها پارچه ای)
آغاز: بسم...

پنبه زگوش دور کن پرده زدیله برکشما مسکن عاریه بهل مرجع اصل خود بیا (۲/الف)

انجام:

دنیا مطلب عشوه مخر جاه مجو کز دوست برآیی و بدشمن برسی (۱۰۵/الف)

توضیح: در پایان نسخه آمده است که کاتب آن را ظرف دو روز استناخ کرده و همراه با پسرش با اصل مطابقت داده است. در همین ورق فریدون نافذ اوزلق هم بخط خود یادآوری کرده است که به چاپ ۸۰ رباعی اولو عارف چلبی دست زده است (۱۹۴۹ م.)

۱۰۴۴- رساله آفاق و انفس ۱/۶۹۷۷

منسوب به جلال الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴-۰۵۶۷۲)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۲۷۰) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۶/۲×۱۵/۳×۱۲/۵×۱۹/۵) س.م.، ۲ ق. (از ۴۹/الف تا ۵۰/الف)، ۲۳ س.،
جلد مقوا (روکش پارچه ای و عطف میشن)

آغاز: معرفت در آفاق و انفس بدانکه عاقل و بالغ را باید که بدانند و آگاه باشند... (۴۹/الف)

انجام: ششم ادراکیست هفتم خونیت و الله اعلم بالصواب (۵۰/الف)

۱۰۴۵- همان اثر ۲/۶۹۷۷

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۳/۵×۱۴/۶×۱۲/۵×۱۹/۵) س.م.، ۶ ق. (از ۱۲۲/الف تا ۱۲۷/الف)، ۲۱ س.،
جلد مقوا (روکش پارچه ای و عطف میشن)

آغاز:

مغربم شد گوش مشرق شد دهان پایها باشد زمین سر آسمان (۱۲۲/الف)

انجام:

تمام این مختصر منظوم شد خوب که نام این مثل خود داشت مرغوب (۱۲۷/الف)

۱۰۴۶- رساله التماسات ۶۶۸۴

حسام انوری

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۵×۸/۴) ۱۱/۲×۱۶/۳ س.م.، ۱۰ق. (از ۱۰/ب تا ۱۹/ب) کمی آهارزده، ۱۳ س.، جلد مقوا (روکش ابری، عطف و گوشه‌بندها میشن) لبه‌دار.

آغاز:

کویند که انوری شب و روز از سرعت طبع همچو الماس
هر چیز که التماس کردی بی‌تی دو رقم زدی بقرطاس (۱۰/ب)

انجام:

نافعی طمع عازمان مکن ظن همه طامع قول وفا (۱۹/ب)

۱۰۴۷- رساله در بیان معنی نی ۶۶۸۳

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه.ق.)

[یاد او در جلد اول (شماره ۶۸) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱×۷/۴) ۱۱/۲×۱۶/۳ س.م.، ۹ق.، ۱۱ س.، اوراق مجدول به‌شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری، عطف و گوشه‌بندها میشن)

آغاز:

عشق جزنایی و ما جزنی نه‌ایم وی دمی بی ما و ما بی وی نه‌ایم
این سطر چندیست بعضی مثنوی و بعضی منظوم بقلم صدق نیت... (۱/ب)

انجام:

در بقای او شوی فانی تمام باقی جاوید باشی والسلام (۹/ب)

۱۰۴۸- [همان اثر] ۶۹۷۷/۳

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵×۷) ۱۲×۱۹/۵ س.م.، ۵ق. (از ۱۵۸/الف تا ۱۶۲/الف) آهارزده ضخیم، ۲۱ س.، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای و عطف میشن)

آغاز: بسم... شرح اول مثنوی مولوی لمولانا جامی قدس‌الله اسرار هما

عشق جزنایی و ما جزنی نه‌ایم وی دمی بی ما و ما بی وی نه‌ایم (۱۵۸/الف)

انجام:

در بقای او شوی فانی شوی

باقی جاوید کردی والسلام (۱۶۲/الف)

۱۰۴۹ - همان اثر ۶۶۵۶

تعليق، بدون نام کاتب، محل و تاريخ کتابت، قطع (۱۰×۶/۵) ۱۰/۵×۱۵/۵ س.م.، ۷ ق. کمی آهارزده، ۱۵ س.، اوراق
مجدول به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری و عطف پارچه‌ای)
آغاز: بسم... یا من لارب غیره و لا اله سواه.. و این سطرى چند ست بعضى منشور و بعضى منظوم بقلم صدق نیت
و خلوص طوبت مرقوم در بیان معنی نى و حکایت شکایت وی که... (ارب)
انجام:

در بقای او شوی فانی تمام

باقی و جاوید گردی والسلام (۷/ب)

۱۰۵۰ - رساله (در) علاج ۳/۷۰۵۵**مؤلف ناشناس**

تعليق، بدون نام کاتب، محل و تاريخ کتابت، قطع (۱۳/۷×۸/۴) ۱۳/۵×۲۰/۵ س.م.، ۱۴ ق. (از ۷۱/ب تا ۸۴/ب)
آهارزده، ۱۵ س.، بدون جلد.
آغاز: علاج درد معده اگر معده گران بودقى کنند از پس قى... شراب انار ترش مفید بود... (۷۱/ب)
انجام:

المرء لا يزال عدوا لماجهل

توقع زوالاً اذا قيل تم (۸۴/ب)

۱۰۵۱ - رساله (در) علم تدبير ۱/۷۰۵۵**مؤلف ناشناس**

تعليق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۴۰ ه.، قطع (۱۳/۷×۸/۴) ۱۳/۵×۲۰/۵ س.م.، ۶ ق. (از ۱/الف تا ۶/ب)
آهارزده، ۱۵ س.، بدون جلد.
آغاز: ... برابر بکوبند و آب بر چکانند و بسرشند و اقراص کنند و خشک کنند پس... (۱/الف)
انجام: ... و چون خواهند که بهوش باز آید در آب سرد اندازند واللّه اعلم بالصواب (۶/ب)
توضیح: نسخه از آغاز ناقص است.

۱۰۵۲ - رساله (در) مقدمات فلسفه و حکمت ۶۷۰۶**مؤلف ناشناس**

اثر از یک فاتحه، سی مقصد و یک خاتمه تشکیل یافته است و احتمالاً از رسائل اخوان الصفا می‌باشد.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۲×۷/۷) ۲۰/۳×۱۴/۶، ۷۰ ق. ته نقش دار، ۲۱ س.، جلد میشن قهوه ای ترنجدار.

آغاز: بسم... این رساله که عبارت از الفاظ و عبارات مخصوصه مذکوره است بر رأی اصح مشتمل است بطریق اشتغال کل بر جزء یا اشتغال دال بر مدلول... (۱/ب)

انجام: ... بدرجه یقین رسد ان شاء الله تعالی اللهم ارنا الحق حقا...والحقنا بالصالحين (۷۰/ب)

۱۰۵۳- رساله (فی) اصول الدین ۶۶۷۱/۲

بهاء الدین محمد (سلطان ولد) (۶۲۲-۰۵۷۱۲)

تعلیق، سیداحمد خرسوه وی، بدون محل کتابت، ۱۲۷۲ ه.، قطع (۱۵/۷×۷/۲) ۲۱×۱۲/۷ س.م.، ۶ ق. (از ۸۶/ب تا ۹۱/ب) آهارزده، ۳۱ س.، جلد مقوا (عطف میشن) لبه دار.

آغاز: بسم... الحمد لله حمد الشاکرین و الصلوٰه علی رسوله...درخواست کرد دوستی مخلص... (۸۶/ب)

انجام: ... زیرا که ولی عهد او را او کرد واللّه اعلم بالصواب و الیه مرجع و الماب (۹۱/ب)

۱۰۵۴- رسائل در سؤال درویشان ۷۰۲۵

عزیز بن محمد نسفی (ف. پیش از ۰۵۷۰۰)

[یاد او در جلد اول (شماره ۷۲) گذشت]

نسخه حاوی ۱۴ رساله نسفی است و تاریخ استنساخ در رساله سیزدهم قید شده است.

نسخ، عبدالله بن یوسف، بدون محل کتابت، رمضان ۸۸۴ ه.، قطع (۱۲/۷×۸/۴) ۱۷/۶×۱۳ س.م.، ۱۶۳ ق.، ۱۳ س.، جلد میشن قهوه ای ترنجدار.

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین... اما بعد چنین گوید اضعف الضعفا خادم الفقرا عزیز بن محمد النسفی که جماعت درویشان... (۱/ب)

انجام: ... پس بیزاری ایشان از خدا نباشد و کفر هیچ یک لازم نیاید تمام شد رساله نوریه (۱۶۳/الف)

۱۰۵۵- روضه الشهداء ۶۷۴۷

کمال الدین حسین بن علی کاشفی (ف. ۰۵۹۱۰)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۳۵۰) گذشت]

تعلیق، عبدالرحمن احمد بن عبدالحق حسینی، بدون محل کتابت، ۱۰ جمادی الثانی ۹۱۸ ه.، قطع (۱۱/۷×۱۱/۶) ۲۴/۷×۱۷ س.م.، ۲۲۳ ق. آهارزده، ۲۱ س.، جلد میشن آلبالوئی ترنجدار، مجدول.

آغاز: باسم سبحانه تعالی:

ای شربت درد تو دوی دل ما   آشوب بلای تو عطای دل ما
از نامه حمد تو شفای دل ما   وز نام حبیب تو صفای دل ما (ب/۱)
انجام: ... قدر پسر از چنان پدر آمین یا رب العالمین الحمد لملک الحق المبین و الصلوٰه والسلام علی سیدنا...
(۲۲۳/ب)

۱۰۵۶- زادالمسافرین ۶۹۷۳

امیر رکن الدین حسین بن عالم حسینی هروی (۶۷۱-۷۱۸ هـ)

[یاد مؤلف در جلد اول (شماره ۳۸) و توصیف اثر در همان جلد (شماره ۳۵۲) گذشت]
نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۴×۹/۷) ۲۰/۵×۱۴/۷ س.م، ۳۵ ق. (از ۳۰۶/ب تا ۳۴۰/ب)
آهارزده، ۲۱ س.، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن) لبه دار.
آغاز: بسم...

ای برتر از آن همه که گفتند   آنها که بدید یا نهفتند
آنجا که تویی چو من نیاید   کس محرم این سخن نیاید (ب/۳۰۶)

انجام:

زین گنج که رایگان کشادم   دارد بدعای خیر یادم

تمام شد کتاب زادالمسافرین بعون الله تعالی و توفیقه (ب/۳۴۰)

۱۰۵۷- سندبادنامه ۷۰۷۹

شمس الدین محمد بن علی بن کازه دقیقی مرورودی

اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد. نفیسی (۱:۱۰۰) فقط اشاره کرده که وی از شاعران قرن ششم هجری و مقیم دربار ملوک خانیه ماوراءالنهر بوده است. «سندبادنامه» عنوان اثری است که به صورت داستان است و ریشه پهلوی دارد. خواجه عمید الفوارس قناورزی و ظهیری سمرقندی آن را از اصل عربی به فارسی برگردانده اند. به گفته چلبی (صاحب کشف الظنون) آغاز اثر حاضر با آغاز «سندبادنامه» تالیف ظهیرالدین محمد ظهیری سمرقندی قرابت دارد.

بنگرید: منزوی ۳۷۲۲:۵

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲×۸) ۱۷/۴×۱۱/۶ س.م، ۳۲۶ ق.، ۱۳ س.، بدون جلد.
آغاز: ... آنجا مقام مکن چون بیشتر روی... از زرکرده و با روی زمین ساخته و همه یاقوت و زمرد پرداخته... (الف/۱)

انجام: ... برادرانش برگرفته و بدیه بردند... (ب/۳۲۶)

توضیح: نسخه از آغاز و انجام ناقص است.

۱۰۵۸- شرح دیوان حافظ ۶۷۲۵**مصلح‌الدین مصطفی بن شعبان سروری (ف. ۰۵۹۶۹)**

[یاد او در جلد اول (شماره ۳۷۶) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۸×۷/۵) ۲۰/۱×۱۲/۷ س.م.، ۲۲۹ ق.، ۲۱ س.، جلد چرم قهوه‌ای.

آغاز: بسم... الحمد لله الذى حفظ الذكر عن تحريف كما قال انا نحن نزلنا الذكر و انا له لحافظون اما بعد بو سرورى شكسته دل و روزگار... شويله تحرير مقال و بيان احوال قيلور كه... (۱/ب)

انجام: ... سواد الاعظم حسبنجه كو كلم انده متمكن در يار جهانى فراموش ايتمشدر (۲۲۹/ب)

۱۰۵۹- شرح مثنوی ۷۱۲۰**حسن طالبی دده (ف. ۰۵۱۱۳۰)**

حسن طالبی پس از مرگ و جدی دده (شیخ درگاه سالنیک) بجای وی نشست و بعدا به عنوان شیخ مولویخانه مصر گماشته شد و بالاخره در یکصد سالگی دارفانی را وداع گفت (محمد اوندر: کتابشناسی مولانا ۲: ۱۹۴) تعلیق شکسته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۲۹/۲×۲۱/۲ س.م.، ۲۴۵ ق. آهارزده، مختلف‌السطور، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای)

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمين... ثم السلام على سيدى و سندی و شیخی... مولانا جلال الحق و الملة والدين و على آبائه و اجداده... (۱/الف)

انجام:

سر زجه بردار و بنگر ای دنی ای دنی قنباره باشی قیودن یوقاری

طود نظر ایله که جمله عالم... (۲۴۵/ب)

توضیح: نسخه حاوی شرح دفتر سوم مثنوی است و اوراقی چند از پایان آن ناقص است.

۱۰۶۰- شرح مثنوی ۷۱۱۹**مصلح‌الدین مصطفی بن شعبان سروری (ف. ۰۵۹۶۹)**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۳×۱۳) ۲۸/۱×۱۹ س.م.، ۲۱۳ ق. آهارزده نازک، ۳۳ س.، اوراق مجدول به شنگرف، جلد مقوا (عطف پارچه‌ای)

آغاز: حمد بی غایت و ثنای بی نهایت آن خدای را که بظالمان حضرتش راهها نمود... اما بعد این بنده کمتر سروری کهتر وقتی که... (۱/ب)

انجام: ... و تحقیق طعن طاعنان درینجا تمام شد و این شرح حقیر درین جلد حکایتها که آورد و با سرخ اشارت

کرد چهارصد و ده حکایت است (۲۱۳/الف)

توضیح: بگزارش محمد اوند (کتابخانه مولانا ۲: ۱۲۷) کهن ترین نسخه این اثر در کتابخانه توقاپی سرای (بخش احمد سوم، ش ۱۳۶۱) قرار دارد که در حیات شارح (۹۹۴ هجری) به قلم خود وی کتابت یافته است.

۱۰۶۱- شرح مثنوی معنوی مولوی ۶۶۶۱

ظ. مصلح الدین مصطفی بن شعبان سروری (ف. ۹۶۹ ه. ۰)

بجهت اینکه اوراقی چند از آغاز ناقص است نام شارح از نسخه بدست نیامد؛ ولی با توجه به سیاق نوشته به احتمال زیاد به یقین از آن سروری است.

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۲/۳×۱۱/۵) ۲۹/۵×۱۸/۵ س.م، ۲۵۱ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۲۷ س.، اوراق مجدول به شنگرف، جلد میشن قهوه ای ترنجدار، لبه دار، مجدول.

آغاز: ... آن کند بدان کار نپردازد یعنی آن بنده پس حق تالی شمه از آن حکمت بی پایان... (۱/ب)

انجام: ... لله الحمد تمام شد سرخ مجلد دوم از مثنوی معنوی مولوی و آن حکایات شارح فقیر آورد درین جلد ثانی با شرح اشارت کرد سیصد و هشتاد و پنج است تم الکتاب.

۱۰۶۲- صراط مستقیم ۶۹۷۰

امیر رکن الدین حسین بن عالم حسینی هروی (۶۷۱-۷۱۸ ه. ۰)

[یاد او در جلد اول (شماره ۳۸) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۸×۱۱/۴) ۲۳/۵×۱۶/۳ س.م، ۲۲ ق. (از ۱۱۸/ب تا ۱۳۹/الف)، ۲۱ س.، جلد مقوا (روکش پارچه ای، عطف و گوشه بندها میشن) لبه دار.

آغاز: بسم... الحمد لله فالق الحب والنوی و خالق الحب والنوی... چنین گوید صاحب این کلمات و مؤلف این منشآت بنده ضعیف... (۱۱۸/ب)

انجام: ... و بعثنا علی القول الثابت فی الحیوه الدنیا و الاخره بمحمد و آله الطاهرین تمت الکتاب بعون الملک الوهاب (۱۳۹/الف)

۱۰۶۳- طرب المجالس ۶۹۷۲

همان مؤلف

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۸×۱۱/۴) ۲۳/۵×۱۶/۳ س.م، (از ۲۰۷/ب تا ۳۰۵/ب) آهارزده نازک، ۲۱ س.، جلد مقوا (روکش پارچه ای، عطف و گوشه بندها میشن) لبه دار.

آغاز: بسم... حمدو ثنا مرخدای را جل جلاله و عم نواله آن صانعی که ذره خاک کثیف را از حسیض مرکز جهل

طبیعت بنظر لطف دائره نقطه عالم کردانید... (۲۰۷/ب)

انجام: ... دوازدهم هر کجا باشد این ضعیف را بدعا یاد دارد الحمدلله رب العالمین و الصلوٰه والسلام علی محمد و آله اجمعین... بتاریخ دوازدهم جمادی الثانی سنه خمس و سبعمائه الهجریه (۳۰۵/ب)

۱۰۶۴- عقود الجواهر ۶۶۷۸

احمد داعی کرمانی (۱۴۷۲ م.)

اطلاعی کامل از سرگذشت احمد داعی در دست نیست. وی که استاد سلطان مراد دوم بود مدتی بقضاوت اشتغال داشت و در نظم و نثر استاد بود. آثار زیادی از وی باقی مانده است و صاحب تذکره سهی معتقد است که احمد داعی در هر علمی تبحر داشت...

(دایره المعارف زبان و ادبیات ترکی ۱:۶۰)

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶×۹) ۲۰×۱۴ س.م، ۱۶ ق، ۲۱ س، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن)، فرسوده.

آغاز: بسم... الحمدلله مبدع البدایع و منشی الصنائع والصلاة علی... (۱/ب)

انجام: ... ما هو خیر القضا عندک ام الکتاب تمت بعنایت... و ارجی منه الغفران (۱۶/ب)

۱۰۶۵- فیه مافیه ۶۶۷۲

جلال الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۲-۶۷۲ ه.)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۴۹۴) گذشت]

تعلیق، سید احمد خرسوه وی، بدون محل کتابت، ۱۲۷۲ ه.، قطع (۱۵/۷×۷/۲) ۲۱×۱۲/۷ س.م، ۸۶ ق. آهارزده رنگی، ۳۱ س، جلد مقوا (عطف میشن) لبه دار.

آغاز: بسم... قال النبی صلی الله علیه و سلم خیر (کذا) العلماء من زار الامراء و خیر الامراء من زار العلماء نعم الامیر علی باب الفقیر و بس الفقیر علی باب الامیر... (۱/ب)

انجام: ... پس بنشین تو تصور می کن که نقدکراست و عین کیست و الله اعلم (۸۶/الف)

توضیح: بگزارش محمد اوندرد (کتابشناسی مولانا ۲:۲۴۱) کهن ترین نسخه این اثر در کتابخانه سلیمانیه (فاتح شماره از ۲۷۶۰/۱) مضبوط است که در سال ۷۱۶ بقلم حسن کاشانی کتابت یافته است.

۱۰۶۶- همان اثر ۶۶۹۷

رقاع، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵×۹) ۱۹/۵×۱۵/۳ س.م، ۱۴۹ ق، ۱۲ س، جلد مقوا (روکش پارچه ای و عطف میشن)

آغاز: بسم... قال النبی صلی الله علیه و سلم شر العلماء من زار الامرا... (ب/۱)
انجام: ... پس جمله صفات حق درین ظل ما ننماید بعضی نماید که و ماوتیتیم من العلم الا قليلاً (۱۴۹/ب)

۱۰۶۷ - قصاید ۴/۷۰۶۴

مؤلف ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ. قرن ۹ ه.، قطع (۱۳/۲×۷/۹) ۱۰/۱×۱۵/۴ س.م.، ۷۷ ق. (از ۱۲۲/الف تا ۱۹۸/ب) آهارزده نازک، ۱۹ س.، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن)
آغاز:

وعاء ماه صیامست ای دل آگاه   کبود پوش چو کردون زفرقت این ماه (۱۲۲/الف)

انجام:

تا بود بر لوح هستی نقطه رخسار گل   این خط موهوم کونور و ظلم را فاضل است (۱۹۸/ب)
توضیح: نسخه که آغاز و انجامش ناقص است از قصایدی در مدح امیر تیمور، امیر خلیل شروانی، میرک محمد، منوچهر بن شیخ ابراهیم شروانی... تشکیل یافته است.

۱۰۶۸ - قصاید پنج گنج ۶۹۷۵

امیر رکن‌الدین حسین بن عالم حسینی هروی (۶۷۱-۷۱۸ ه.)

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۸×۱۱/۴) ۲۳/۵×۱۶/۳ س.م.، ۹ ق. (از ۳۶۵/ب تا ۳۷۳/ب) آهارزده، ۲۱ س.، قهوه‌ای، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای و عطف و گوشه‌بندها میشن) لبه‌دار.
آغاز:

مرا از عالم توفیق مژده میرسد اهلا   برانم زورق تحقیق بسم‌الله مجریها (۳۶۵/ب)

انجام:

شهاد او را مچش که در عقب است   نیش پر زهر و نعره زنبور (۳۷۳/ب)

۱۰۶۹ - کامل التعبير ۶۸۵۲

شرف‌الدین ابوالفضل حبیب بن ابراهیم تفریسی (ف. ۶۲۹)

نسخ مشکول، بدون نام کاتب و محل کتابت، ربیع‌الاول ۸۰۴ ه.، قطع (۲۱/۸×۱۳/۵) ۲۴×۱۸/۳ س.م.، ۲۶۰ ق. آهارزده، ۱۹ س.، اوراق مجدول، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن)، لبه‌دار فرسوده.
آغاز: کتاب صوامع محمدبن سیرین و کتاب دستور ابراهیم کرمانی و کتاب ارشاد مغربی و کتاب تعبیر اسمعیل اشعث... (الف/۱)

انجام: ... و صلی آله العالمین علی محمد خیر مبعوث الی البشر (۲۶۰/ب)

۱۰۷۰ - کتاب علم عروض ۶۶۸۰**سیفی بخارایی عروضی (ف. ۰۵۹۰۹)**

سیفی عروضی بخاری از شاعران نامی قرن نهم بوده در بخارا ولادت یافت و در جوانی بهرات رفت و از ملازمان علیشیر و مقربان دربار سلطان حسین بود. سیفی در زمان خود به تسلط در عروض معروف بوده و در ضمن مردی عجیب و میخوار و عریده جو بشمار می رفته و با این همه مردی دانشمند بوده... آثاری چند از او مانده از آن جمله رساله در شعر، رساله در عروض، شرح معنیات میرحسین معنائی... (نقیسی ۱:۲۹۴)

بنگنید: منزوی ۲:۲۱۶۲؛ ذریعه ۹: ۴۸۶؛ ف. مشار ۱۱۱۲؛ مشار (مؤلفین) ۳:۳۸۵؛ صفا ۴:۱۲۰؛ ریحانه ۲:۲۷۶
نسخ، بدون نام کاتب و محل کاتب، ۱۰۵۰ ه.، قطع (۱۶۷×۹/۳) ۲۰×۱۴ س.م، ۱۱ ق. (از ۳۲/الف تا ۴۲/الف)، ۲۰ س.، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن) فرسوده.

آغاز: بسم... الحمد لله الذي جعل علم العروض ميزان الأشعار والصلوة على صاحب ديوان الرسالة... اما بعد بدانکه باعث برین ترتیب و تألیف کتاب آن بود که... (۳۲/الف)

انجام:

... گفتمش چیست بی تو چاره مارفت در قهر و گفت مرگ (و) بلا

تقطیعش گفتمش چی فاعلاتن ست توچا مفاعلن رفت در قه فاعلات (۴۲/الف)

توضیح: کهن ترین نسخه این اثر در بادلیان (شماره ۲۲۴/۱۳ OF) نگهداری می شود که در حیات مؤلف (ربیع الثانی ۸۸۶ هجری) استنساخ شده است. (فیلم در دانشگاه، ش ۱۰۰۴)

۱۰۷۱ - کلیات ۶۸۶۹/۱**سعدالدین محمود بن عبدالکریم شبستری (۶۸۷-۰۵۷۲۰)**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کاتب، قطع (۱۴/۳×۴/۹) ۱۹×۹/۱ س.م، ۱۰۶ ق. (از ۱/الف تا ۱۰۶/ب)، ۱۵ س.، اوراق مجدول مذهب، بدون جلد و پراکنده.

آغاز:

زر چیست جز آتش فرسوده   خاکی بیمار بلکه مرده (۱/الف)

انجام:

شاید که زمعجزات لافم   کز آتش و آب جامه باقم (۱۰۶/ب)

۱۰۷۲ - کلیات ۶۹۹۶/۲**نظام الدین عبیدالله زاکانی قزوینی (ف. ۰۵۷۲۱)**

عبید زاکانی در نظم و نثر فارسی در کمال قدرت بوده، دیوان وی شامل قصاید و قطعات تقریباً حاوی دو هزار

بیتست و بجز آن مثنوی عشاق نامه را در ۷۵۱ سروده است که شامل ۵۰۰ بیت است و منظومه معروف موش و گربه نیز از اوست. عبید در میان نویسندگان قرن هشتم مقام بسیار رفیعی دارد... (نفیسی ۲۰۱:۱)

بنگرید: صفا ۲/۳: ۹۶۳ به بعد؛ کلیات عبید زاکانی (مقدمه) عباس اقبال آشتیانی (تهران: ۱۳۲۱) اته ۱۱۸؛ مشار (مؤلفین) ۴:۳۵؛ ریحانه ۱۰۶:۲؛ منزوی ۱۸۸۱:۳؛ معجم مؤلفی الشیعۀ ۱۹۵

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۲۰ شعبان ۷۹۶ ه.، قطع (۹/۵×۱۷) ۲۰/۳×۱۲/۸ س.م.، ۸۲ ق. (از ۹/ب تا ۸۲/ب)، ۱۹ س.، جلد مقوا (روکش پاچه‌ای و عطف می‌شن) ترنجدار، مجدول.

آغاز: ... که بدست مشاطه قدرت شعشعه جمال نازکان خطه عالم و نازنینان... بر خاطر آینه محبت زدگان دریا محبت مشقت کشیدگان... (۹/ب)

انجام: عبید وارکسی فارغست در دینی که با کسبش نه صلاحی نه ماجرابی نیست تم الغزلیات (۸۲/ب)

توضیح: نسخه از ابتدا ناقص است و در اثنای تجلید جای اوراق عوض شده و کتیبه استنساخ در ۳۳/ب جای گرفته است. کلیات عبید برای اولین بار در سال ۱۳۰۳ هجری در استانبول با مقدمه میرزا حبیب اصفهانی چاپ شد. بگزارش منزوی کهن ترین نسخه کلیات عبید در دارالکتب المصریه قاهره (۹۳/۱) مضبوط است که در حیات مؤلف (سال ۷۳۶ هجری) استنساخ شده است. فیلم این نسخه در دانشگاه تهران (ش ۲۶۹۵) نگهداری می‌شود.

۱۰۷۳ - کنزالرموز ۶۹۷۴

امیر رکن الدین حسین بن عالم حسینی هروی (۶۷۱-۷۱۸ ه.)

نسخ، بدون نام کاتب و محل و تاریخ کتابت، قطع (۴/۸×۱۷) ۲۳/۵×۱۶/۳ س.م.، ۲۴ ق. (از ۳۴۱/ب تا ۳۶۴/ب) آهارزده، ۲۱ س.، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای عطف و گوشه‌بندها می‌شن)

آغاز: بسم...

باز طبعم را هوایی دیگرست   بلبل جانرا نوایی دیگرست (۳۴۱/ب)

انجام:

طول و عرضی خواستم این نامه ر   امصلحت نامد شکستم خامه را (۳۶۴/ب)

تمام شد کتاب کنزالرموز بعون الله تعالی و حسن توفیقه

۱۰۷۴ - گلستان ۶۸۹۵

مصلح الدین ابو محمد عبدالله بن مشرف سعدی شیرازی (۶۰۵ یا ۶۰۶ - ۶۹۱ یا ۶۹۵ ه.)

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۲۲ ربیع الثانی ۱۰۹۸ ه.، قطع (۶/۱×۱۳) ۱۸/۳×۱۱/۳۲ س.م.، ۱۳۰ ق. آهارزده نازک، ۱۲ س.، اوراق مجدول مذهب، جلد می‌شن آلبالوئی ترنجدار، لبه‌دار.

آغاز: منت خدای را عز و جل... (۱/ب)

انجام: ... مراد ما نصیحت بود گفتیم حوالت با خدا کردیم و رفتیم تمت الكتاب بعون الملك الوهاب (۱۳۰/ب)

۱۰۷۵ - همان اثر ۶۷۲۰

تعليق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۹/۳×۱۵/۵) ۱۳/۵×۱۹/۵ س.م، ۹۶ ق. ته‌نقش دار، ۱۳ س.، سرعنوانها به‌شنگرف، جلد مقوا (عطف می‌شن)، شیرازه افتاده.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام:

گر نیاید بگوش رغبت کس بر رسولان پیام باشد و بس

تم الكتاب بعون الله الملك الوهاب والله اعلم بالصواب (۹۶/الف)

۱۰۷۶ - همان اثر ۶۷۱۶

تعليق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۴/۷×۱۲/۵) ۱۲/۲×۱۷/۲ س.م، ۸۸ ق. آهارزده، ۱۵ س.، اوراق مجدول به‌شنگرف، جلد می‌شن ترنجدار، مجدول (دفعه راست افتاده)

آغاز: ... به پسندیدند کارش از آن در گذشت و بمرتبه بالاتر از آن متمکن شد... (۱/ب)

انجام:

و اطلب لنفسك من خير تريد بها و من بعد ذلك غفرانا لكاتبه

تمت الكتاب حق حمده والصلوة على محمد و آله الطاهرين (۸۸/الف)

توضیح: اوراقی چند از آغاز ناقص است.

۱۰۷۷ - گلشن توحید ۷۰۴۱

ابراهیم شاهی مغلوی (۸۷۵-۹۲۷ یا ۹۵۷.۰)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۵۴۹) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۶/۷×۱۶/۸) ۱۱/۴×۱۹/۶ س.م، ۸۴ ق.، ۲۱ س.، جلد مقوا (عطف

پارچه‌ای)

آغاز: بسم...

حمد لا یحصی ثنای بی قیاس بی نهایت منت و بی حد سپاس (۱/ب)

انجام:

شاهی (که) ناظم این گلشن است چشم‌هایش (چشم‌هایش) از نور عرفان روشن است (۸۴/ب)

۱۰۷۸ - گلشن راز ۷۰۴۲**سعدالدین محمد بن عبدالکریم شبستری (۶۸۷-۰۵۷۲۰)**

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۵۵۶) گذشت]

تعليق، مصطفی القرماني، بدون محل و تاريخ كتابت، قطع (۱۳/۵×۷/۳) ۱۱/۴×۱۹/۶ س.م.، ۳۳ ق. (از ۸۵/ب تا ۱۱۷/ب)، ۱۷ س.، جلد مقوا (عطف پارچه‌ای)

آغاز: بسم...

بنام آنکه جانرا فکرت آموخت چراغ دل ز نور جان برافروخت (۸۵/ب)

انجام:

بنام خویش کردم ختم پایان الهی عاقبت محمود گردان (۱۱۷/ب)

۱۰۷۹ - همان اثر ۶۸۹۶

تعليق، بدون نام کاتب، محل و تاريخ كتابت، قطع (۸/۳×۵/۷) ۱۵/۲×۱۰/۴ س.م.، ۴۸ ق. آهارزده، ۱۱ س.، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن) لبه‌دار.

آغاز:

بنام آنکه جانرا فکرت آموخت چراغ دل بنور جان برافروخت (۱/ب)

انجام: همان (۴۸/ب)

۱۰۸۰ - همان اثر ۶۸۶۹/۲

تعليق، بدون نام کاتب، محل و تاريخ كتابت، قطع (۱۵/۱×۴/۷) ۱۹۰×۹/۱ س.م.، ۱۸ ق. (از ۱۰۸/ب تا ۱۲۵/ب)، ۱۹ س.، سرلوحه مذهب در ورق ۱۰۸/ب، بدون جلد.

آغاز: همان (۱۰۸/ب)

انجام:

بنام خویش کردم ختم و پایان الهی عاقبت محمود گردان (۱۲۵/ب)

۱۰۸۱ - گنجنامه الهی سرمدی ۶۹۶۹**امیر سید محمد غوثی**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاريخ كتابت، قطع (۱۷/۸×۱۱/۴) ۲۳/۵×۱۶/۳ س.م.، ۱۱۷ ق. کمی آهارزده، ۲۱ س.، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای و عطف و گوشه‌بندها میشن) لبه‌دار.

آغاز: بسم... فرین از جهان فرین بر جان دور اندیش که نزد او سخن را قدرت بدان قدر که طلب تحقیق رفیق اوست... (۱/ب)

انجام: ...

محبوس طبیعت رازین دائره بیرون کنکز بحر محیط اخر حس را چه نشان باشد

تمام شد کتاب گنج نامه الهی بتاریخ غره رمضان المبارک سنه ست و سبعمایه الهجریه النبویه (۱۱۷/الف)

۱۰۸۲ - [لغت صالح افندی] ۶۶۹۹

صالح افندی

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

اثر لغت فارسی به ترکی است.

نستعلیق، خط مؤلف، بدون محل کتابت، ۱۲۷۸ ه.، قطع (۱۶/۵×۱۰) ۲۱×۱۵/۵ س.م.، ۴۶ ق.، ۱۲ س.، واژه های فارسی با قلم درشت نوشته شده، جلد مقوا (عطف پارچه ای)

آغاز: بسم:

آفریدن آفرید می آفرد آفریننده آفریده

یاراتمق یاراتدی یارادور یارادیجی یارادلمش (۱/ب)

انجام: یابندگان یافته یافتگان

یاپیچی لر تاپمش تاپمشلر

تم تالیف و کتبه فی سنه ۱۲۷۸ (۴۶/ب)

۱۰۸۳ - لغت عربی به فارسی ۷۱۰۹/۲

مؤلف ناشناس

کتاب حاوی شرح واژه های قرآن کریم به فارسی است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۴/۵×۱۵/۵) ۲۸×۱۸ س.م.، ۱۴ ق. ابری، ۲۱ س.، اوراق مجدول به شنگرف، جلد مقوا (روکش پارچه ای) لبه دار.

آغاز: باب الالف: السابحات. فرشتگان که از آسمان فرود آیند و نیز هفت ستاره معروف الشامحات. کوه های بلند الزاجرات... (۱/ب)

انجام: خاذ مرغ مردارخوار خوید قصیل کشف خارپشت... تمت بعون الله و حسن توفیقه (۱۴/الف)

۱۰۸۴ - لغت فارسی به ترکی ۷۱۲۲/۱**مؤلف ناشناس**

تعلیق، محمد بن بیرام، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴×۸۷) ۲/۱۵×۳/۲۰ س.م، ۱۱ ق. (از ۱/ب تا ۱۱/ب)، ۷ س.، جلد مقوا (عطف میشن)، دفه راست افتاده.

آغاز: فصل: بدان بیل بخون اوقی نیکوفهم کن یخشی فهم ایله بیاموز اوگرن کاهلی مکن کاهلک ایلمه علم بیاموز علم اوگرن... (۱/ب)

انجام: ... هر روز روزه می دارد و درست نماز می گذارد هر گون اوروچ طوتر و درست نماز قلور تمت الکتاب بعون الله الملك الوهاب (۱۱/ب)
توضیح: واژه های ترکی در فواصل سطرها نوشته شده است.

۱۰۸۵ - لغت نعمه الله ۶۸۹۱**نعمت الله بن احمد بن مبارک روشنی زاده رومی (ف. ۵۹۶۹)**

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۵۹۱) گذشت]

نسخ، محمد بن حسین بن الحاج ابراهیم سیواسی، بدون محل کتابت، ۲۷ شوال ۱۱۶۰ ه.، قطع (۱۵/۲×۷/۸) ۵/۱۴×۱/۲۲ س.م، ۳۳۶ ق. آهارزده، ۱۹ س.، اوراق مجدول به شنگرف، جلد میشن سیاه ترنجدار، لبه دار.

آغاز: بسم... حمد بی قیاس و شکر با سپاس آن مالک بی همتایا که... (۱/ب)

انجام: ... یویه آرزومند ییهه مثله ییرهه مثله تمت الکتاب بعون الله تعالی (۳۳۶/ب)

۱۰۸۶ - همان اثر ۶۶۶۳

نسخ پخته، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۱/۲×۹/۸) ۱۵/۴×۲۷/۲ س.م، ۲۳۸ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۲۵ س.، جلد مقوا (با عطف پارچه ای) لبه دار.

آغاز: همان (۱/ب)...

انجام: یویو بویل بویه آرزومند ییههه قد تمه بعون الله و حسن توفیقه (۲۳۸/الف)

توضیح: در ۳۱ ورق نخست کاغذ قهوه ای و در بقیه اوراق کاغذ سفید آهارزده و ته نقش دار بکار رفته است. وقفیه بنام مولویخانه سلانیک ضبط شده است.

۱۰۸۷- لمعات ۳/۶۴۷

فخرالدین ابراهیم بن شهریار عراقی (۶۱۰-۶۸۸ هـ)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۵۹۸) گذشت]

تعلیق، قطب‌الدین رستم، بدون محل کتابت، ۴ محرم ۸۴۱ هـ، قطع (۱۲/۳×۵/۸) ۱۰/۱×۱۵/۴ س.م، ۳۱ ق. (از ۹۱/الف تا ۱۲۱/الف) آهارزده نازک، ۱۳ س.، اوراق مجدول، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن)
 آغاز:

اوصاف لایزال ز من آشکار شد   بنگر بمن که آینه ذات انورم

اما بعد کلمه چند در بیان مراتب عشق بر سنن سوانح بزبان وقت املا کرده می‌آید... (۹۱/الف)
 انجام:

کی بود ما ز ما جدا مانده   من و تو رفته و خدا مانده

تم الكتاب اللمعات شیخ فخرالدین عراقی... (۱۲۱/الف)

۱۰۸۸- همان اثر ۶۶۷۶

تعلیق، سید احمد خرسوه‌وی، بدون محل کتابت، ۱۲۷۲ هـ، قطع (۱۵/۷×۷/۲) ۱۲/۷×۲۱ س.م، ۱۶ ق. (از ۲۲۴/ب تا ۲۳۹/الف) آهارزده، ۳۱ س.، جلد مقوا (عطف میشن) لبه‌دار.

آغاز: بسم... الحمدلله الذی نور وجهه حبیبه بتجلیات الجمال فتلاً نوراً و ابصر فیه غایات الکیمال (۲۲۴/ب)

انجام: همان (۲۳۹/الف)

توضیح: قید کتابت در ۲۳۹/ب مضبوط است.

۱۰۸۹- مثنوی ۶۹۳۳

جلال‌الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴-۶۷۲ هـ)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱×۶/۱) ۱۱/۳×۱۷/۲ س.م، ۳۶۲ ق. آهارزده، ۱۵ س.، بدون جلد.

آغاز:

چون ز من دم کاتش دل تیز شد   شیر هجر آشفته و خون ریز شد (۱/الف)

انجام:

پس بیرسیدند زان شه کای سند   مرترا خاصیت اندر چی (چه) بود (۳۶۲/ب)

توضیح: اوراقی از آغاز و انجام نسخه (شامل ۶ دفتر مثنوی) ناقص است و مقدمه‌ها موجود نیست.

۱۰۹۰ - همان اثر ۷۱۰۹/۱

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (ظ . قرن ۹ ه .)، قطع (۲۴×۱۵/۵) ۲۸×۱۸ س.م.، ۲۸۶ ق. ابری، ۲۵ س.،
اوراق مجدول به شنگرف، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای)، لبه‌دار.

آغاز: بسم...

بشنو این نی چون حکایت میکنند   از جداییها شکایت میکنند (۱/ب)

انجام:

در دلمن (کذا) ان سخن زان میمنه‌ست   زانک از دل جانب دل روزنه‌ست

تم الكتاب الهادی الی صراط السوی بعون الله و حسن توفیقه و صلی الله علی محمد و آله اجمعین (۲۸۶/الف)
توضیح: نسخه حاوی ۶ دفتر مثنوی است و در پایان آن ۱۴ ورق لغت عربی به فارسی جای گرفته است.

۱۰۹۱ - مثنوی (دفتر اول) ۶۷۳۸

همان مؤلف

نسخ، معلا بن امیر سید اندکانی، سمرقند، ۴ ذی‌الحجه ۸۲۰ ه .، قطع (۱۷/۴×۱۳/۱) ۲۴/۱×۱۷ س.م.، ۴۴ ق. آهارزده،
۲۵ س.، اوراق مجدول به شنگرف، جلد میشن قهوه‌ای ترنجدار (با نقش گل و بوته)، مجدول، لبه‌دار.

آغاز: بسم... و ما توفیقی الا بالله و هو اصول اصول‌الدین فی کشف اسرار الوصول و الیقین

بشنو از نی چون شکایت می‌کند   از جداییها حکایت می‌کند (۱/ب)

انجام: ... صبر کن والله اعلم بالصواب تم‌الدفتراول من‌المثنوی المولوی قدس سره (۴۴/الف)

۱۰۹۲ - همان اثر ۶۷۵۵

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۸/۶×۸/۷) ۲۵/۸×۱۶/۵ س.م.، ۱۰۴ ق. کاهی، ۲۱ س.، جلد میشن
آلبالوئی ترنجدار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: بسم... هذا کتاب المثنوی و هو اصول اصول‌الدین و کشف اسرار الوصول...

برابر نسخه ۷۱۰۹/۱

صبر آرد آرزو رانی شتاب   صبر کن والله اعلم بالصواب (۱۰۴/الف)

توضیح: نسخه از سوی یونس افندی خطیب جامع قاسمیه وقف درگاه مولانا شده است (۱۰۵۶ هجری)

۱۰۹۳ - همان اثر ۶۷۵۷

تعليق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹/۸×۱۲/۶) ۲۵/۴×۱۶/۳ س.م.، ۵۶ ق.، ۲۱ س.، جلد میشن سیاه
ترنجدار (دفعه چپ افتاده)

آغاز: برابر نسخه ۶۷۳۸ (ب/۱)

انجام: همان (۵۶/ب)

۱۰۹۴- مثنوی (دفتر دوم) ۶۷۳۹

همان مؤلف

نسخ، معلابن امیر سید اندکانی، سمرقند، ۸۲۱ ه.، قطع (۱۷/۴×۱۳/۱) ۲۴/۱×۱۷ س.م.، ۴۰ ق. آهارزده، ۲۵ س.، اوراق مجدول به سنگرف، جلد میشن قهوه‌ای، ترنجدار (با نقش گل و بوته)، مجدول، لبه‌دار.

آغاز: بسم...

مدتی این مثنوی تاخیر شد مهلتی بایست تا خون شیر شد (۱/الف)

انجام:

بدانی درو چون نکو بنگری که جان کنده‌ام تا تو جان پروری (۴۰/الف)

۱۰۹۵- همان اثر ۶۷۵۶/۱

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت (۷ ذی القعدة ۹)، قطع (۱۸/۶×۸/۷) ۲۵/۸×۱۶/۵ س.م.، ۷۲ ق.، ۲۱ س.، جلد میشن آلبالویی، ترنجدار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: همان (ب/۱)

انجام:

قوم دیگر ناپذیرا ترش و خام ناقصان سرمدی تم الکلام (۷۲/ب)

۱۰۹۶- همان اثر ۶۷۵۸

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹/۸×۱۲/۶) ۲۵/۴×۱۶/۳ س.م.، ۴۲ ق. (از ۵۷/الف تا ۹۸/الف)، ۲۱ س.، جلد میشن سیاه ترنجدار (دفعه چاپ افتاده)

آغاز: برابر نسخه ۶۷۳۹ (۵۷/الف)

انجام: همان (۹۸/الف)

۱۰۹۷- مثنوی (دفتر سوم) ۶۷۴۰

همان مؤلف

نسخ، معلابن امیر سیداندکانی، سمرقند، ۸۲۱ ه.، قطع (۱۷/۴×۱۳/۱) ۲۴/۱×۱۷ س.م.، ۵۱ ق. آهارزده زردرنگ، ۲۵ س.، جلد میشن قهوه‌ای ترنجدار (با نقش گل و بوته)، مجدول، لبه‌دار.

آغاز: بسم... الحکم جنودالله فی الارض یقوی بها ارواح المریدین...

ای ضیاء الحق حسام‌الدین بیارین سیوم دفتر که شد سنت سه بار (۱/ب)

انجام:

کر تو خواهی باقی این گفت و گو ای اخی در دفتر چارم بچو (۵۱/ب)

۱۰۹۸- همان اثر ۶۷۵۶/۲

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۸/۶×۸/۷) (۱۹/۸×۱۲/۶) ۲۵/۴×۱۶/۵ س.م، ۱۱۳ ق.، ۲۱ س.، جلد میشن آلبالوئی ترنجدار، لبه‌دار، مجدول.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۱۱۳/الف)

۱۰۹۹- همان اثر ۶۷۵۹

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹/۸×۱۲/۶) (۱۷/۴×۱۳/۱) ۲۵/۴×۱۶/۳ س.م، ۶۷ ق. (از ۹۹/الف تا ۱۶۵/الف)، ۲۱ س.، جلد میشن سیاه، ترنجدار (دفعه چپ افتاده)

آغاز: همان (بدون مقدمه) (۹۹/الف)

انجام: همان (۱۶۵/الف)

۱۱۰۰- مثنوی (دفتر چهارم) ۶۷۴۱

همان مؤلف

نسخ، معلابن امیرسیداندکانی، سمرقند، ۸۲۱ ه.، قطع (۱۷/۴×۱۳/۱) (۱۷/۴×۱۳/۱) ۲۴/۱×۱۷ س.م، ۴۳ ق. آهارزده، ۲۵ س.، اوراق مجدول به‌شنگرف، جلد میشن قهوه‌ای ترنجدار (با نقش گل و بوته)، مجدول، لبه‌دار.

آغاز: بسم... الظن الرابع الی احسن المربع و اجل المنافع...

ای ضیاء الحق حسام‌الدین توئی که گذشت از مه بنورت مثنوی (۱/ب)

انجام:

دفتر چهارم شد این ساعت تمام هم بعون ایزد یحیی العظام (۴۳/الف)

۱۱۰۱- همان اثر ۶۷۶۰

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹/۸×۱۲/۶) (۱۷/۴×۱۳/۱) ۲۵/۴×۱۶/۳ س.م، ق. (از ۱۶۶/ب تا ۲۲۳/ب)، جلد میشن سیاه ترنجدار (دفعه چپ افتاده)

آغاز: همان (بدون مقدمه) (۱۶۶/ب)

انجام: ... فهم کن واللّه اعلم بالصواب (۲۲۳/ب)

۱۱۰۲- مثنوی (دفتر پنجم) ۶۷۴۲

همان مؤلف

نسخ، معلابن امیرسیداندکانی، سمرقند، ۸۲۱ ه.، قطع (۱۷/۴×۱۳/۱) ۲۴/۱×۱۷ س.م.، ۴۸ ق. آهارزده، ۲۵ س.، اوراق
مجدول به شنگرف، جلد میشن قهوه‌ای ترنجدار (با نقش گل و بوته)، مجدول، لبه‌دار.

آغاز: بسم... بدانید و آگاه باشید که شریعت همچو شمعیست...

شه حسام‌الدین که نورانجم است طالب آغاز سفر پنجم است (۱/ب)

انجام:

زان نشد فاروق را زهری گزند که بدان تریاق فاروقیش قند (۴۸/ب)

شش ۳:۳۰۷

۱۱۰۳- همان اثر ۶۷۶۱

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹/۸×۱۲/۶) ۲۵/۴×۱۶/۳ س.م.، ۶۷ ق. (از ۲۲۴/ب تا ۲۹۰/ب)،
۲۱ س.، جلد میشن سیاه ترنجدار (دفعه چپ افتاده)

آغاز: همان (۲۲۴/ب)

انجام:

گر چه نسیان لابد و ناچار بود در سبب ورزیدن او مختار بود (۲۹۰/ب)

۱۱۰۴- مثنوی (دفتر ششم) ۶۷۴۳

همان مؤلف

نسخ، معلابن امیرسیداندکانی، سمرقند، ۲۸ جمادی‌الآخر ۸۲۱ ه.، قطع (۱۷/۴×۱۳/۱) ۲۴/۱×۱۷ س.م.، ۵۵ ق. آهارزده،
۲۵ س.، اوراق مجدول به شنگرف، جلد میشن قهوه‌ای ترنجدار (با نقش گل و بوته)، مجدول، لبه‌دار.

آغاز: بسم... جلد ششم از دفترهای مثنوی و بینات معنوی که...

ای حیات دل حسام‌الدین بسی میل می‌جوشد بسوی سادسی (۱/ب)

انجام:

آب جان را ریزاندر بحر جان تا شوی دریای بی‌حد و کران (۵۵/الف)

توضیح: قید تملک به تاریخ غره ربیع الآخر ۹۶۲ هجری در ظهیریه مضبوط است.

۱۱۰۵- همان اثر ۶۷۶۲

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹/۸×۱۲/۶) (۲۵/۴×۱۶/۳) س.م.، ۶۹ ق. (از ۲۹۱/ب تا ۳۵۹/ب)، ۲۱ س.، جلد میشن سیاه ترنجدار (دفعه چپ افتاده)

آغاز: همان (بدون مقدمه) (۲۹۱/ب)

انجام:

همچنین از قول (و) فعل مردمانمی شود پیدا که چه سانسست جان (۳۵۹/ب)

توضیح: اوراقی چند از پایان ناقص است.

۱۱۰۶- مجالس سبعة ۶۶۷۱

جلال الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴-۶۷۲ ه.ق.)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۶۸۰) گذشت]

رقاع، علی صدقی مغنسالی، بدون محل کتابت، ۱۲۰۶ ه.، قطع (۱۷/۴×۱۲/۵) (۲۰×۱۴/۵) س.م.، ۴۶ ق. منخط، ۲۰ س.، جلد مقوا (روکش کاغذی)

آغاز: بسم... الحمد لله صانع العالم بغير آله العالم بكل خطر و قطره و قاله و حاله المنزه عن كل صفة... (۱/ب)

انجام: ... انی ذاهب الی رب علیه توکلت و هو حسبی واللّه اعلم تمت (۴۶/ب)

۱۱۰۷- مجموعه اشعار فارسی ۶۷۶۵

گرد آورنده ناشناس

در این مجموعه اشعار برخی از شاعران ایرانی و عرب گرد آمده است.

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۸/۵×۱۰/۵) (۲۰/۱×۱۳) س.م.، ۱۵ ق. (از ۷۸/الف تا ۹۲/الف) آهارزده، مختلف السطور، جلد میشن آلبالوئی ترنجدار (نیم ترنج)، مجدول، لبه دار.

آغاز: جامی راست

کل ما فی الكون وهم او خیال   او عکوس فی مرایا او ظلال (۷۸/الف)

انجام:

دارد فراغت از من و مایی و هست و نیست   اندر محیط هستی او هم که مغرق است (۹۲/الف)

۱۱۰۸- مرآت الجمال ۵/۶۶۷۵**کمال الدین ادریس بن حسام الدین علی بدلیسی (ف. ۹۲۶ ه. ۰)**

ادریس بن حسام الدین معروف ترین مورخ قرن نهم خاک عثمانی از منشیان دربار سلطان یعقوب آق قویونلو... از دانشمندان مسلط زمان خود بوده و در فنون مختلف دست داشته و به زبان تازی و پارسی در رشته های مختلف تالیف کرده است... از میان مشهورترین آثار او می توان به «شرح گلشن زار»؛ «هشت بهشت» (یا صفات الثمانیه) و «سلیم نامه» اشاره کرد (نقیسی ۱:۲۵۴)

«مرآت الجمال» داستانی است عرفانی - ادبی در مناظره مهر و ماه که مؤلف آن را بنام سلطان بایزید بن سلطان محمد آغاز و به روزگار سلطان سلیم به پایان رسانده است.

بنگنید: منزوی ۵:۳۶۲۴؛ کشف الظنون ۲:۱۵۰۵؛ ذیل کشف الظنون ۲:۴۵۸

تعلیق، سیداحمدالخرسوهوی، بدون محل کتابت، ۱۲۷۲ ه.، قطع (۱۵/۷×۷/۲) ۲۱×۱۲/۷ س.م.، ۹۲ ق. (از ۱۳۳/ب تا ۲۲۴/ب) آهارزده، ۳۱ س.، جلد مقوا (عطف میشن)، لبه دار.

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا و آله و صحبه... ای پیدا ز ذات خود بر ذات خود برای ذات خود باقتضاء و جوب وجود... (۱۳۳/ب)

انجام: ... آیاته فی مزایا مکونه ابصار المتفکرین و الحمد لله رب العالمین (۲۲۴/ب)

۱۱۰۹- مرآت الصفا ۲/۶۷۰۲**سلیمان بن محمد پرنوی مولوی**

مؤلف که اطلاعی از سرگذشتش بدست نیامد، این رساله را از «مناقب العارفین» افلاکی و «رساله سپهسالار» جمع آوری کرده و در آن به ذکر احوال بزرگان مولوی پرداخته است.

نسخ خام، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷×۱۰/۲) ۲۰×۱۴/۴ س.م.، ۴۳ ق.، ۱۷ س.، جلد مقوا (روکش ابری، عطف و گوشه بندها میشن)

آغاز: بسم... حمدی که دره التاج قرآنست و سراج و هاج اهل ایمان سزاوار احدیست که نوع انسانرا بر سایر مخلوقات برگزید... (۱/ب)

انجام: ... ایشان به بستان افندی و مصطفی افندی به حمزه افندی تم بعون الله الملك المقدر و الحمد لله وحده و صلی الله علی سیدنا محمد و آله (۴۳/الف)

۱۱۱۰- مرآت المحققین ۳/۶۸۶۹**سعدالدین محمود بن عبدالکریم شبستری (۶۸۷-۷۲۰ ه. ۰)**

[یاد او در جلد اول (شماره ۴۲) گذشت]

اثر در هفت باب مسایل مربوط به معرفت نفس و خداشناسی را از دریچه فلسفه و عرفان نگریسته است.
بنگرید: ف. مشار ۱۴۲۳؛ منزوی ۱۳۷۴:۲؛ ذریعه ۹:۵۰۶؛ منزوی (پاکستان) ۲:۹۸۲ و ۳:۱۸۹۶؛ صفا ۳:۱۲۹۰
 تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۲×۵) ۱۹×۹/۱ س.م، ۱۸ ق. (از ۱۲۷/ب تا ۱۴۴/ب)، ۱۵ س.،
 اوراق مجدول مذهب، بدون جلد.

آغاز: الحمد لله الذی هدانا لواء الطریق وهب لنا کشف بعض الحقایق... (۱۲۷/ب)

انجام: ... پادشاه را خزینه باشد و رسولان و سکان و جاسوسان باشند اکنون... (۱۴۴/ب)

توضیح: اوراقی چند از پایان ناقص است «مرآت المحققین» برای نخستین بار در سال ۱۲۸۳ هجری در تهران در ضمیمه «عوارف المعارف» چاپ شده است. فیلم نسخه مضبوط در ایاصوفیه (۲۰۶۲) که در ۸۹۵ هجری استنسخ شده در دانشگاه تهران (۱۰۹) موجود است.

۱۱۱۱- مسامره الاخبار [و مسایره الاخبار] ۷۱۳۰

کریم الدین محمود بن محمد آقسرائی (ف. پس از ۷۲۳ هـ)

خواجه کریم الدین محمود بن محمد آقسرائی از مؤلفان پارسی نویس آسیای صغیر در قرن هشتم هجری و از منشیانیست که در امور دیوانی شرکت داشت و متقلد اعمال سلطانی بود... مسامره الاخبار... از جمله مآخذ بسیار سودمند فارسی است... از لطایف کار کریم آقسرائی در نگارش تاریخ آنست که برای بسیاری از حوادث مهم مخصوصا قتل یا مرگ رجال بزرگ ماده تاریخیهای مشهور را نقل کرده است. (صفا ۲:۱۲۵۵/۳)
 کتاب حوادث عهد سلجوقیان را از آغاز تشکیل دولت سلجوقی تا دوران غلبه مغول در احتوا دارد.

بنگرید: ف. مشار ۱۴۳۷؛ فهرستواره ۱:۶۵۶؛ مشار (مؤلفین) ۴:۴۷۴۵

رقاع، محمد رفعت، بدون محل کتابت، غره رجب ۱۳۵۸ هـ، قطع (مختلف) ۲۳×۲۰/۷ س.م، ۳۷۸ ق.، ۱۷ س.، جلد مقوا (روکش پارچه ای و عطف میشن)

آغاز: بسم... الحمد لله الذی خلق الخلق و اعمالهم و ابداع اقوالهم و نوع صفاتهم... (۱/ب)

انجام: ... که درین دولت مبارک چیزی ازین باقی ماند و الحمد لله علی هذه الانعام... والصلوة علی نبیه المختار و آله اخیار وسلم تسلیم کثیرا (۳۷۸)

توضیح: کاتب، نسخه را از نسخه محمد بن علی الکاتب عریف به آقسرائی (بتاریخ ۷۴۵ هجری) استنسخ کرده است. «مسامره الاخبار» در ترکیه یکبار از سوی مؤسسه زبان ترک (۱۹۴۳ م.) و بار دیگر با تصحیح عثمان توران (۱۹۴۴) چاپ شده است.

۱۱۱۲- مشکلات مثنوی ۶۷۰۵

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۴/۷×۱۲/۸) ۱۷×۱۲ س.م.، ۴۰ ق.، ۱۵ س.، اوراق مجدول به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری و عطف و گوشه بندها میشن)
 آغاز: بسم... این کلمه چندست از لغتهای مثنوی و بینات معنوی که مصباح ظلام وهم و شبهت و خیالات شک و ریب است جمع کرده آمد... (۱/ب)
 انجام: ... بهر جانب که روی آری درفش کاویان بینی (۴۰/ب)

۱۱۱۳- مصیبت نامه ۶۹۸۵/۳

فریدالدین ابوحامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۶۱۸ ه.ق.)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۷۱۴) گذشت]

تعلیق، علی اشرف بن محمد، گوزلحصار (آیدین)، ۱۲۷۱ ه.، قطع (۴/۸×۱۶/۸) ۲۱×۱۲/۸ س.م.، ۱۹ ق. (از ۹۰/ب تا ۱۰۸/ب)، ۱۹ س.، جلد مقوا (روکش ابری، عطف و گوشه بندها میشن)
 آغاز: بسم...

حمد پاک از جان پاک آن پاک را   کو خلافت داد مشتی خاک را (۹۰/ب)

انجام:

شوخی و بی شرمی ما در گذار   شوخی ما پیش چشم ما میار (۱۰۸/ب)

۱۱۱۴- همان اثر ۶۷۴۴

نسخ، سید عبدالرحمن، قره حصار، ۱۳۰۹ ه.، قطع (۷/۱۲×۲۰/۲) ۲۷×۲۰ س.م.، ۱۷۱ ق. آهارزده نازک، ۱۱ س.، اوراق مجدول به شنگرف، سرلوحه نفیس در ورق ۱/ب، جلد میشن سرخ ترنجدار، لبه دار، مجدول.

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۱۷۱/الف)

۱۱۱۵- معارف ۶۷۶۴

بهاءالدین ولد (سلطان العلماء) (ف . ۶۲۸ ه.ق.)

[یاد مؤلف در جلد اول (شماره ۲۳۹) و توصیف اثر در همان جلد (شماره ۷۳۰) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۸۶ ه.، قطع (۱/۵×۱۴/۵) ۲۰/۱×۱۳ س.م.، ۷۷ ق. آهارزده نازک، ۱۹ س.، جلد میشن آلبالوئی ترنجدار، لبه دار، مجدول.

آغاز: الحمد لله رب العالمين و الصلوة على محمد وآله الطاهرين قال الشيخ الامام العالم الكامل... سلطان العلماء فى العالمين... (۱/ب)

انجام: ... رغبت را بخدمتکار با ادب دهند و محرومی بی ادب را دهند والله اعلم تمت بعون الله رب العالمين معارف امام الموحدين قره العيون... بهاء المله و الحق والدين رضى الله عنه سنة سته و ثمانين و تسعمائه (۷۷/ب)

۱۱۱۶ - معارف ۶۶۹۲

بهاء الدين محمد (سلطان ولد) (۶۲۲-۷۱۲ هـ)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، ۱۸۱ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۱۵ س.، سرعنوانها به شنگرف، اوراق مجداول مطلا، سرلوحه ای زیبا در ۱/الف، جلد میشن ترنجدار، لبه دار.

بسم... اولیا و انبیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که حق تعالی هر یکی از ایشان... (۱/ب)

... و یک نوع شخص نکویند که کلموالناس علی قدر عقولهم تمت المعارف سلطان ولد قدس سره (۱۸۱/ب)
توضیح: بگزارش محمد اوندرد (کتابشناسی مولانا ۲: ۳۱۹) کهن ترین نسخه این اثر در کتابخانه سلیمانیه (ینی جامع، شماره ۶۹۸) نگهداری می شود که در سال ۷۴۰ هجری توسط محمد بن محمود توقادی استناخ شده است.

۱۱۱۷ - معنی الفاظ تازی ۷۱۲۲/۴

مؤلف ناشناس

تعلیق، محمد بن بیرام، بدون محل کتابت، سلخ ربیع الاخر ۹۷۲ هـ.، قطع (۱۴×۸/۷) ۱۵/۲×۳/۲۰ س.م، ۵۱ ق. (از ۷۱/ب تا ۱۲۱/الف)، ۷ س.، جلد مقوا (عطف میشن)، دفه راست افتاده.

آغاز: بسم... بعد از ستایش و سپاس و درود بی حد و قیاس این کتابیست مختصر در بیان معانی الفاظ تازی که در محاورات و مراسلات پارسی میان اکابر متداولست... (۷۱/ب)

انجام: ... بیوست خشکی یسر آسانی یمن خجستکی... یموم دریاها تمت الكتاب بعون الله الملك الوهاب (۱۲۱/الف)

۱۱۱۸ - مناجات ۷۱۳۴

شیخ الاسلام ابواسماعیل عبدالله بن محمد انصاری هروی (۳۹۶-۴۸۱ هـ)

[یاد او در جلد اول (شماره ۳۹) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲×۷/۱) ۱۲×۸/۱۷ س.م، ۱۳ ق. (از ۲۶/الف تا ۳۸/ب)، مختلف السطور، اوراق مجداول به شنگرف، جلد چرم فرسوده.

آغاز: ... مکانی جای تو پیداست در میان جانی و نه جانی و نه در میان جانی... (۲۶/الف)
توضیح: اوراقی چند از آغاز ناقص است.

۱۱۱۹- مناجات حضرت مولانا ۶۶۷۰

محمد بن حبیب المولوی

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲/۹×۱۲/۳) (۴/۱۳×۱۸/۲) س.م، ۱۸ ق.، ۱۷ س.، جلد مقوا (عطف پارچه‌ای)، شیرازه افتاده.

آغاز: بسم...

حمد لایحیی و شکر بی عدد آن خداوندی که شد بی حد و عد (۱/ب)

انجام:

حسبی الله ما عنان اختیار یا تو داریم ای قدیم کردگار (۱۸/ب)

توضیح: در ورق ۱/الف آمده است که مؤلف به تشویق روحی دده شیخ غاطله به گردآوری این اثر دست زده است.

۱۱۲۰- مناقب حضرت خداوندگار ۶۶۸۸

احمد بن مجدالدین فریدون (ف. ۷۱۲. ه. ۰)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۲۹۳) گذشت]

نستعلیق، حسن المولوی بن حبیب المولوی، بدون محل کتابت، ۱۲۶۲ ه.، قطع (۸/۷×۱۴/۸) (۵/۱۲×۲۰) س.م، ۱۰۰ ق. آهارزده، ۱۹ س.، اوراق مجدول به‌شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری، عطف و گوشه‌بندها میشن)

آغاز: بسم... حمد بی حد واحدی راجل جلاله که جلال هویت او از تصاویر عقل مبراست و ثنای بی‌عد صمدی راعمت نواله که... (۱/ب)

انجام: ... اولیا دعوت نموده است تم رساله سپه سالار بعون الله تعالی تمت (۹۹/الف)

۱۱۲۱- همان اثر ۷۰۰۱

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۶/۷×۱۳) (۹/۴×۱۸) س.م، ۸۶ ق.، ۱۵ س.، جلد مقوا (عطف میشن)

آغاز: ... و همم عالیه از حضرت ایشان خواسته در بیان آن... (۱/الف)

انجام: ... گرفته بود و نمی‌رفت این ضعیف بیای حرکت داد...

توضیح: اوراقی چند از آغاز و انجام ناقص است.

۱۱۲۲ - منتخبات (حاوی اشعاری از مولانا) ۷۱۴۱

گردآورنده ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴×۸/۵) ۱۷/۸×۱۲ س.م، ۴۱ ق. (از ۱۸۹/الف تا ۲۳۰/ب) ته نقش دار، ۱۳ س.، جلد میشن فرسوده

آغاز: عشق نامه حضرت مولانا قدس الله سره العزیز

عشق در حب اهل مخفی بود ناگهان جمال خویش نمود... (۱۸۹/الف)

انجام:

من عید قربان را بگو آن فخر رضوانرا بگو آن شمع رخشان را بگو مردان سلامت میکنند (۲۳۰/ب)

۱۱۲۳ - منتخبات (حاوی اشعاری از مولانا و سلطان ولد) ۷۱۳۹

گردآورنده ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۱۳ ه.، قطع (مختلف) ۱۷/۸×۱۲ س.م، ۸۱ ق. (از ۸۲/ب تا ۱۶۳/الف)، ۱۷ س.، جلد میشن فرسوده.

آغاز: بسم...

مغربم شد گوش مشرق شد دهان پایها باشد زمین سر آسمان (۸۲/ب)

۱۱۲۴ - منتخب خفی علائی ۷۰۵۵/۲

زین العابدین اسماعیل بن حسن جرجانی المتطبب (۴۳۴-۵۵۳۱ ه.ق)

زین الدین اسماعیل بن حسن جرجانی المتطبب بزرگترین پزشک قرن ششم و کسی است که بقول بیهقی علم طب و سایر علوم را با تصانیف خود احیاء کرد... کتاب ذخیره خوارزمشاهی... از زمان تالیف به بعد همواره جزو ارکان کتب طبی شمرده می شده است... (صفا ۳۱۴:۲)

خفی علائی در دو بخش علمی و عملی [بخش علمی در دو مقاله و بخش عملی در هفت مقاله] در حقیقت گزیده از «ذخیره خوارزمشاهی» است که بدست خود مؤلف در دو بخش علمی و عملی فراهم آمده است. شایان ذکر است که عنوان اصلی این کتاب «الذخیره فی الطب» است و به جهت اینکه به اسم سلطان علاءالدین تکش خوارزمشاه نوشته شده بدین نام معروف شده است.

بنگرید: کشف الظنون ۱:۸۲۴؛ نفیسی (۱:۱۲۴)؛ کتابشناسی نسخ خطی پزشکی ایران ۱۱۲؛ منزوی ۱: ۵۲۶؛ ف. مشار

۶۱۱؛ ریحانه ۲: ۳۰۶؛ ذریعه ۱۰: ۱۰؛ قاموس الاعلام ۱۷۷۷: ۳؛ منزوی (پاکستان) ۱: ۵۵۰
 تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۳ ذی الحجه ۹۴۰ ه.، قطع (۱۳/۷×۸/۷) ۱۳/۵×۲۰/۵ س.م.، ۶۶ ق. (از ۶/ب تا ۷۱/الف) آهارزده، مختلف السطور، بدون جلد.
آغاز: بسم... امداد حمدوثنای بی غایت و اعداد سپاس بی نهایت سراپرده عظمت پادشاهی را که... اما بعد چون لازم شکر نعمت الله تعالی گذاردن و دعای دولت سلاطین روزگار... (۶/ب)
انجام: ... حجات در نقصان ماه خلط بیشتر آید واللّه اعلم بالصواب و الیه مرجع و المآب
 تمت بعون الله من منتخب خفی علانی من کلام سیدالحکیم اسماعیل بن الحسن الجرجانی (۷۱/الف)
توضیح: عنوان اثر در پاره ای از نسخه ها به شکل «خف علانی» و «الخفیة العلانیة» نیز دیده شده است. صاحب کشف الظنون معتقد است که اثر به علاءالدین ایل ارسلان محمد اتحاف شده است.

۱۱۲۵ - منشآت ۱/۶۹۹۶

شیخ شهاب قلندر

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۵×۹) ۱۲/۸×۲۰/۳ س.م.، ۹ ق. (از ۱/الف تا ۹/الف)، ۱۹ س.، جلد مقوا (روکش پارچه ای، عطف میشن) ترنجدار، مجدول.
آغاز: اسلم مجو سنی فقیل له کیف رأیت الاسلام فقال من دخل قطعوا ذکره و من خرج منه قطعوا رقبته... (۱/الف)
انجام: ... و نعمتی نهاده روزی کرده اند بمحمد و آله الطیبین الطاهرین و تعفوا لله تعالی مباحره قلمی (۹/الف)

۱۱۲۶ - منطق الطیر ۶۹۳۴

فریدالدین ابوحامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۶۱۸ ه.)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۷۹۱) گذشت]

نسخ مشکول، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۵۳ ه.، قطع (۱۲/۲×۶/۹) ۱۱×۱۷/۳ س.م.، ۱۴۳ ق. آهارزده، ۱۷ س.، اوراق مجدول مذهب، سرلوحه مذهبی در ورق ۱/ب جای گرفته است، جلد میشن سیاه ترنجدار، لبه دار.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را   آنکه جان بخشید و ایمان خاک را (۱/ب)

انجام:

قائم مطلق تویی اما بذات   وز جوانمردی نیایی در صفات (۱۴۳/الف)

تمت الكتاب بعون الملك الوهاب تاريخ سنه ٩٥٣

١١٢٧- همان اثر ٦٨٧٧

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (١٢/٥×٧/٧) ١٥/٥×١٠/٥ س.م.، ١٦٠ ق.، ١٥ س.، جلد مقوا (عطف میشن) دفه راست افتاده.

آغاز: بسم...

آفرین جان آفرین پاک را   آنک جان بخشید و ایمان خاک را (١/ب)

انجام:

پاک کن از آه صحن جان من   پس بشوی از اشک من دیوان من (١٦٠/ب)

توضیح: اوراقی چند از پایان ناقص است.

١١٢٨- نثر الالائی ٦٩٠٥

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (٨١٧-٨٩٨ ه.م.)

نثر اللالی همان ترجمه صد کلمه حضرت علی علیه السلام است که جامی به نظم کشیده است.

نستعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ٩٥٥ ه.، قطع (١٣/٤×٦/٦) ٢٠/٤×١١ س.م.، ٢٠ ق. آهارزده، ١٧ س.، اوراق مجدول به شنگرف، جلد مقوا (عطف میشن)

آغاز: کتاب نثر الالائی حضرت شاه اولیا ترجمه مولانا جامی

هر کسی در کار بسم الله الرحمن الرحیم کوید ایمن گردد از وسواس شیطان الرجیم (١/ب)

انجام:

میرسد از صدق مرد اندر مقام اولیا   ختم کن بر صدق ای کامل کلام اولیا

تمت الكتاب نثر الالائی حضرت شاه اولیا ترجمه مولانا جامی علیه الرحمه سنه ٩٩٥ (٢٠/الف)

١١٢٩- فزهة الارواح ٦٩٧١

امیر رکن الدین حسین بن عالم حسینی هروی (ف. ٥٧١٨ ه.م.)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ٨٢١) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (١٧/٢×٩) ٢٣/٥×١٦/٥ س.م.، ٦٦ ق. (از ١٤١/ب تا ٢٠٦/الف) آهارزده، ٢١ س.، جلد مقوا (روکش پارچه ای و عطف و گوشه بندها میشن) لبه دار.

آغاز: بسم...

بتوفیقش چو روشن دیدم آوازسخن راهم بنامش کردم آغاز (۱۴۱/ب)
انجام: ... از حال ایشان خبر میدهد محفوظ ماند انشاءالله تعالی تمام شد این نسخه شریف بتاریخ رابع شوال ختم
 بالخیر و الاقبال سنه اربع و سبعمائه بالخیر والسعاده و الحسنی (۲۰۶/الف)
توضیح: با توجه باینکه کتاب در سال ۷۱۱ هجری تألیف شده قید کتابت (که در آن به استنساخ نسخه در سال
 ۷۰۴ ه. اشاره گردیده) نمی تواند صحیح باشد.

۱۱۳۰- نجات الانس من حضرت القدس ۶۹۶۲

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه.م)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۸۳۶) گذشت]

نسخ، ابو عبدالله محمد بن پیراحمد، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷/۲×۱۰/۴) ۱۷/۵×۲۵/۷ س.م.، ۲۷۶ ق.
 آهارزده، ۲۳ س.، جلد میشن سیاه ترنجدار، لبه دار، مجدول.
آغاز: الحمد لله الذی جعل المرثی قلوب اولیائه مجالی جمال وجهه الکریم... اما بعد میگوید بنده شکسته زاویه
 خمول و کم نامی عبدالرحمن بن احمد جامی ثبته الله علی... (ب)
انجام:

از هجرت خیر بشرو فخرانام در هشتصد و هشتاد و سیم گشت تمام

هر که خواند دعا طمع دارمزانکه من بنده گنهکارم تو هم ای فاضل نکو سیرتیزین تمنی تهی مگذارم (۲۷۶/ب)
توضیح: نسخه از سوی صاحبش شیخ محمد قیصری وقف زوایه مولویه در سلاطینک شده بود (ورق ۱/الف)

۱۱۳۱- نگارستان ۶۹۲۰

شمس الدین احمد بن سلیمان (ف. ۵۹۴۰ ه.م)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۲×۶/۸) ۱۲/۵×۲۰/۱ س.م.، ۱۹۷ ق. ته نقش دار و آهارزده، ۱۹
 س.، اوراق مجدول به شنگرف، جلد میشن سیاه ترنجدار، لبه دار، مجدول.
آغاز: بسم... منتهای بی متها خدای بی همتای را عزوجل که نه در تشیید بنای حکمتش عجل است و نه در تنفیذ
 قضای حکمش وجل... (۱/ب)
انجام:

بتکریر احوال عادت شود تقریر عادت طبیعت شود (۱۹۷/ب)

توضیح: اوراقی چند از پایان ناقص است.

۱۱۳۲ - وصلت نامه ۶۹۸۵/۲

منسوب به فریدالدین ابوحامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۶۸۱ ه.ق.)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۸۴۴) گذشت]

نستعلیق، علی اشرف بن محمد، گوزلحصار (آیدین)، ۱۲۷۱ ه.، قطع (۱۶/۸×۸/۴) ۲۱×۱۲/۸ س.م.، ۶۶ ق. (از ۳۵ ب تا ۹۰/الف)، ۱۹ س.، جلد مقوا (روکش ابری، عطف و گوشه‌بندها میشن)

آغاز:

ابتدا کردم بنام کردکارخالق هفت و شش و پنج و چهار (۳۳/ب)

انجام:

ای خدای بی‌نهایت جز تو کیست چون تویی بی‌حد و غایت جز تو کیست (۹۰/الف)

۱۱۳۳ - یوسف و زلیخا ۷۰۲۴

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه.ق.)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۸۵۷) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۷×۸) ۱۹×۱۲/۱ س.م.، ۱۵۷ ق.، ۱۳ س.، جلد میشن قهوه‌ای ترنجدار، مجدول.

آغاز:

الهی غنچه امید بکشای گلی از رضه جاوید بنمای (۱/ب)

انجام:

فشاندم گنج و گوهر در بهایت دل و جام وقف کردم در بهایت (۱۵۷/ب)

توضیح: اوراقی چند از پایان ناقص است.

کتابخانه

مخطوطات منطق

۱۱۳۴-آداب طریقت ۹۵۰/۹**عبدالخالق بن عبدالجمیل عجدوانی (ف. ۰۵۶۱۷)**

خواجه عبدالخالق غجدوانی (کذا) از مشاهیر صوفیه در قرن ششم هجری است. وی مؤسس اصلی و بنیان گذار واقعی سلسله خواجگان است که بعدها در قرن ششم هجری به نقشبندیه معروف شده است... خواجه عبدالخالق راسه خلیفه به شرح زیر بوده است: خواجه احمد صدیق، خواجه عارف ریوگری و خواجه اولیاء کلان...

(تاریخ عرفان و عارفان ایرانی، ۴۷۲)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۹×۱۰/۵×۱۰/۵) س.م، ۵ ق. (از ۱۷۰/ب تا ۱۷۴/ب) ته نقش دار، ۱۵ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن قهوه‌ای.

آغاز: *بسم... الحمد لله رب العالمین... این رساله است در آداب طریقت که حضرت شیخ الشیوخ سلطان المشایخ عبدالخالق العجدوانی... (۱۷۰/ب)*

انجام: *... یا آله العالمین و یا خیرا الناصرین بحق محمد و آله الطیبین الطاهرین (۱۷۴/ب)*

بنگرید: قاموس الاعلام ۳۰۶۶:۴؛ منزوی ۱۰۱۲/۲:۱؛ منزوی (پاکستان) ۱۲۱۶:۳؛ صفحہ ۱۹۲/۳؛ نفحات الانس (تصحیح مهدی توحیدی پور) ۳۷۷ بعد.

۱۱۳۵ - آداب و احکام الحج ۱۳۰۵**محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۳۰۷-۱۱۱۰ یا ۱۱۱۱ ه.ق)**

[یاد مؤلف در جلد اول (شماره ۱۲) گذشت]

بنگرید: ذریعه ۱: ۱۵ (عنوان بصورت آداب الحج ضبط شده است)

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۷×۱۲) ۱۱×۱۶/۶ س.م، ۱۰۱ ق. ته نقش دار، ۱۱ س.، کشیده‌ها به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری و گوشه‌بندها میشن).

آغاز: *بسم الحمد لله الذی جعل من فضایل الانعام علی الانام... اما بعد چنین گوید ذره حقیر... (الف)*

انجام: *... و لاتقاسنی الجوائر... (الف/۱۰۱)*

توضیح: اوراقی چند از پایان ناقص است. کهن‌ترین نسخه این اثر که در حیات مؤلف (۱۰۹۱ هجری) استنساخ شده در کتابخانه آستان قدس رضوی مضبوط است.

۱۱۳۶- ایات گلستان ۴۱۰۸/۲**گردآورنده ناشناس**

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۱۶/۱×۲۱/۵ س.م، ۱۹ ق. (از ۱۰۹/ب تا ۱۲۷/ب) ته نقش دار، مختلف السطور، جلد مقوا (عطف و گوشه‌بندها میشن)

آغاز:

از دست و زبان که برآید کز عهده شکرش بدر آید (۱۰۹/ب)

انجام:

پرنیان و نسیم برنا اهل لاجورد و طلاست بر دیوار (۱۲۷/ب)

۱۱۳۷ - اصطلاحات التصوف/۸۵۸

مؤلف ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۹/۵×۱۱/۳×۱۶/۸) س.م.، ۵ ق. (از ۵۷/الف تا ۶۱/ب) ته نقش دار، ۱۸ س.، جلد مقوا (عطف پارچه ای)

آغاز: بسم... شکر و سپاس پادشاهی را که... (۱۷/الف)

انجام: ... تا از ان جمله باشند... و فی ذلک فلیتنافس المتنافسون والحمد لله رب العالمین (۶۱/ب)

۱۱۳۸ - امثله فارسی ۱۲/۳۰۰۰

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۲۶۳ ه.، قطع (۱۷×۱۶×۲۱/۶) س.م.، ۶ ق. (۹۰/ب تا ۹۵/الف) ته نقش دار، مختلف السطور، کلمات فارسی و سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری و عطف میشن)

آغاز: بسم... اعلم كما ان الصرفیین جعلوا الفعل... (۹۰/ب)

انجام: ... و قد مر سبب الانحصار... (۹۵/الف)

توضیح: اوراقی چند از پایان ناقص است.

۱۱۳۹ - امثله الفارسیه ۳/۱۸۶۱

مؤلف ناشناس

تعلیق، محمد صالح بن محمد عارف، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۲۳/۵×۱۵ س.م.، ۱۳ ق. (از ۱۷/ب تا ۲۹/الف) ته نقش دار، مختلف السطور، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (عطف میشن)

آغاز: الامثله المختلفه بلسان الفارسیه کرد کند کردن کنند کرده نکرد هیچ نکرد نمی کند... (۱۷/ب)

انجام: ... زهی کرده شدی زهی کرده شدید زهی کرده شدم زهی کرده شدید تمت (۲۹/الف)

۱۱۴۰ - امثله الفارسیه ۴/۳۶۷۵

مؤلف ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۵×۸) ۲۰×۱۴/۵ س.م، ۵ ق. (از ۶۲/الف تا ۶۶/الف) ته نقش دار، ۱۵ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (گوشه بندها میشن) لبه دار.

آغاز: هذه الامثلة المختلفة من الفارسی للمصنف رحمه الله عليه کرد کند کردن کننده کرده... (۶۲/الف)

انجام: ... این و اینان و اینها تمت الامثلة والخطوط (۶۶/الف)

۱۱۴۱ - امثله فارسیه ۵/۲۶۲۶

مؤلف ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶×۷) ۲۱/۱×۱۵/۳ س.م، ۴ ق. (از ۱۰۳/ب تا ۱۰۶/ب) ته نقش دار، ۱۲ س.، سرعنوانها و حرکه ها به شنگرف، جلد مقوا (عطف میشن)، لبه دار.

آغاز: کرد - کند - کردن - کننده کرده نکرد هنوز نکرد، نمی کند... (۱۰۳/ب)

انجام: ... چه زهی کننده/اید چه زهی کننده/ایم تمت الامثلة الفارسیه (۱۰۳/ب)

۱۱۴۲ - امثله المختلفه ۴/۱۵۴

مؤلف ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، ۱۲۵۹ ه.، قطع (مختلف) ۲۲×۱۶ س.م، ۹ ق. (از ۸۳/ب تا ۹۱/ب) ته نقش دار، مختلف السطور، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن قهوه ای.

آغاز: ... کرد کند کردن کننده کرده، نکرد، هنوز نکرد نمی کند (۸۳/ب)

انجام: ... اسماء الاشارات این و اینان و اینها این و انان و انها تمت الامثلة الفارسیه (۹۱/ب)

۱۱۴۳ - انس اللفان من کلام عثمان بن عفان ۳/۳۰۶۸

رشیدالدین محمد بن محمد بلخی (ف. ۵۷۵۳)

رشیدالدین محمد بن محمد بلخی کاتب معروف به وطواط بزرگترین ادیب ایرانیست که از خانواده خوارزمشاهیان بهره مند شده است. وی در نظم و نثر فارسی و عربی مهارت تمام داشت و قصائد وی همه مصنوع و مسجع و

مرصعت. از میان مهمترین آثارش می توان به «حدائق السحر فی دقائق الشعر»... اشاره کرد... (نفیسی ۱:۹۲)

اثر یکی از چهار ساله مؤلف است که در آن صد کلمه از کلمات عثمان بن عفان گرد آمده است. سه رساله دیگر به ترتیب عبارتند از: «مطلوب کل طالب من کلمات علی بن ابیطالب»؛ «فصل الخطاب من کلام عمر بن الخطاب» و «تحفه الصدیق الی الصدیق من کلام ابی بکر الصدیق».

بنگرید: نامه های رشیدالدین وطواط به اهتمام قاسم تویسرکانی (تهران ۱۳۳۸)؛ صفا ۲:۶۲۸؛ حدائق السحر - مقدمه عباس اقبال آشتیانی (تهران ۱۳۰۸)؛ منزوی ۴:۳۱۲۴ و ۲:۱۶۸۵ به بعد؛ ریحانه ۲:۷۸
نسخ (ثلث)، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۵×۷/۵) ۱۸×۱۳ س.م.، ۲۵ ق. (از ۶۲/ب تا ۸۶/الف) ابری، ۱۳ س.، برخی از جملات به شنگرف نوشته شده، بدون جلد.
آغاز: بسم... الحمد لله الكبير صنایعه الكثير بادیعه... چنین گوید محمد بن محمد العمری الرشید الکاتب... (۶۲/ب)
انجام: ... و کارکردن بطاعت او تا نگاه پسند و راضی شود تمام شد صد کلمه ذی النورین (۸۶/الف)

۱۱۴۴ - برهان قاطع ۳۷۰۹**محمد بن خلف تبریزی (ف. پس از ۱۰۶۲ ه.ق.)**

[یاد مؤلف در جلد اول (شماره ۵۷) گذشت]

نسخ، حسن بن عثمان طرابوزانی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۱/۵×۱۰/۳) ۳۰/۵×۱۸/۵ س.م.، ۵۰۰ ق. ته نقش دار، ۳۳ س.، سرلوحه ها مذهب، جداول رنگی، کلمات به شنگرف، جلد میشن ترنجدار، لبه دار (در داخل محفظه)
آغاز:

ای راه نما بهر زبان در افواه از نام تو بردند زبانها بتو راه

یزدان و کرسطوس و تانکری واله لا حول و لا قوة الا بالله

انجام: ... و نام مردی بود صاحب مذهب و مجتهد نصارا و کبک نررا نیز گویند که جفت کبک ماده باشد و الله اعلم

۱۱۴۵ - بوستان ۳۳۹۵**مصلح الدین ابو محمد عبدالله بن مشرف سعدی شیرازی (۶۰۵ یا ۶۰۶ - ۶۹۲ یا ۶۹۵ ه.ق.)**

[یاد مؤلف در جلد اول (شماره ۶۱) گذشت]

تعليق، داود بن عبدالجبار سیواسی، بدون محل کتابت، ۱۰۰۵ ه.، قطع (۱۷×۷/۸) ۲۲/۵×۱۳/۵ س.م.، ۱۳۲ ق. ته نقش دار، ۱۷ س.، سرلوحه ها مذهب، جداول رنگی، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن لبه دار.

بنام خداوند جان آفرین حکیم سخن در زبان آفرین

بضاعت نیاوردم الا امید خدایا ز عفوم مکن نا امید

۱۱۴۶ - همان اثر ۲۷۲۴

تعليق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۷/۵) ۱۷×۱۰ س.م.، ۱۴۸ ق.، ۱۴ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن قهوه ای ترنجدار، گوشه بنددار (فرسوده).

آغاز: همان

انجام: همان

۱۱۴۷ - همان اثر ۱۲۶۹

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، (۱۲/۳×۵/۶) ۱۹×۱۲/۹ س.م، ۱۰۵ ق. ته نقش دار، ۱۲ س.، سرعنوانها به شنگرف، بدون جلد.

آغاز:

خصوصا بران شیر پروردگار   علی ولی شاه دلدل سوار

انجام:

پس از چند سال آن نکوهیده کیش   قضا حالتی صعب اش آورد پیش

توضیح: نسخه از آغاز و انجام ناقص است.

۱۱۴۸ - بهارستان ۳۴۶۰**نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه.ق)**

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۶۸) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۵۸ ه. قطع (۱۳×۷) ۱۹/۲×۱۲ س.م، ۱۱۷ ق. ته نقش دار، ۱۵ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن، لبه دار.

آغاز: بسم...

چو مرغ امر ذی بالی ز آغاز   نه از نیروی حمد آید به پرواز

انجام: ... شود نه صد ار هشت بروی فزایی و المسئول من الله ذی الجلال و الاکرام للظفر بنیل المرام و للفوز

به حسن الاختتام و الصلوة... سنه ۹۵۸

۱۱۴۹ - همان اثر ۳۶۷۲/۱

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۲×۸/۵) ۲۰/۲×۱۳/۵ س.م، ۸۲ ق. (از ۱/ب تا ۸۲/ب) ته نقش دار، ۱۵ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری، گوشه بندها میشن)

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۸۲/ب)

۱۱۵۰- پنجاه باب سلطانی ۵۸۱/۳**رکن الدین بن شرف الدین حسینی آملی (۸۰۰-۸۴۲ ه.ق.)**

مؤلف از علمای ریاضی و منجمان قرن نهم بوده که به دربار سلطان حسین بایقرا به هرات رفت و کتابهایی چند در ریاضیات نوشته است. کتاب «پنجاه باب سلطانی» [در دو مقاله و پنجاه باب] در خصوص معرفت اسطرلاب و استخراج تقاویم است و تألیف آن در ۶ ربیع الاول ۸۶۰ هجری بنام ابوالقاسم بابر شاه (ف. ۸۶۱ ه.ق.) به انجام رسیده است. مقاله اول در ذکر مسایل و اعمال آن بر صفایح بلاد (در ۳۸ باب) و مقاله دوم در ذکر مسایل و اعمال گذشته بر صحیفه آفاقی (در ۱۲ باب) است. «زیج جامع سعیدی» یکی دیگر از آثار این مؤلف است که در تنقیح زیج ایلخانی خواجه نصیرالدین طوسی نوشته است. (نقیسی ۱:۲۷۱)

بنگرید: منزوی ۱:۲۴۹-۲۵۰؛ ذریعه ۳:۱۹۸؛ منزوی (نسخه های پاکستان) ۱:۲۵۱؛ صفا ۱:۱۰۷؛

تعلیق، ابن احمد، بدون محل کتابت، ۱۰۲۷ ه.ق.، قطع (۱۷×۹) (۲۶×۱۶) س.م.، ۴۵ ق. (۸۷/الف تا ۱۳۱/الف)، ۲۰ س.، سرعنوانها و جداول به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری و گوشه بندها میشن)

آغاز: ... و ربع مجیب و مقطرات بطریقه اختراع...

انجام: ... بدین قدر اختصار کنیم اگر زیادت ازین خواهند به کتب این علم رجوع کنند قد تم فرغ سنه ۱۰۲۷

توضیح: نسخه از آغاز ناقص است.

۱۱۵۱- بندنامه ۳۷۷۸**فریدالدین ابو حامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰- حد ۶۱۸ ه.ق.)**

[یاد مؤلف در جلد اول (شماره ۲۰) و توصیف اثر در همان جلد (شماره ۷۸) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۱۷۰ ه.ق.، قطع (۱۲/۵×۷) (۲۲/۵×۱۷) س.م.، ۳۴ ق. ته نقش دار، ۱۵ س.، جلد مقوا (روکش ابری و گوشه بندها میشن) لبه دار.

آغاز:

حمد بی حد ان خدای پاک را   آنکه ایمان داد مشتی خاک را

انجام:

این مبارک نام چون کردی تمام   بعد از آن ننویس دیگر والسلام تمت الكتاب

۱۱۵۲- همان اثر ۲۹۵۲/۳

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۲۲۰ ه.ق.، قطع (۱۵/۳×۸/۱) (۱۹/۹×۱۴/۳) س.م.، ۳۵ ق. (از ۴۱/ب تا ۷۵/ب)، ۱۳ س.، جلد مقوا (گوشه بندها میشن)

آغاز: همان (۴۱/ب)

انجام: همان (۷۵/ب)

۱۱۵۳- همان اثر ۳۶۷۳/۱

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۱۹۴ ه. قطع (۱۱/۸×۷) (۱۰/۵×۱۶/۲) س.م.، ۳۵ ق. (از ۱/الف تا ۳۵/الف) ته نقش دار، ۱۳ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن قهوه‌ای و مرمت شده.

آغاز: همان (۱/الف)

انجام:

رحمت حق باد بر روح کسی   کین نصایح را بخواند او بسی (۳۵/الف)

۱۱۵۴- همان اثر ۳۳۷۹

نسخ، محمد امین بن حمزه زشتوی، بدون محل کتابت، ۱۲۲۷ ه.، قطع (۱۶×۸/۵) (۱۹×۱۵) س.م.، ۲۸ ق. ته نقش دار، ۲۲ س.، جلد مقوا (روکش ابری و گوشه‌بندها میشن).

آغاز: همان

انجام:

هر که بذرفت این نصیحتها تمام   رحمت حق باد بروی والسلام

۱۱۵۵- همان اثر ۳۳۸۷

نسخ، عثمان بن کمال، بدون محل کتابت، ۱۲۸۸ ه.، قطع (۱۳×۷/۵) (۱۲/۵×۱۷/۵) س.م.، ۴۵ ق. آبادی، ۱۱ س.، جلد مقوا (روکش ابری و عطف میشن).

آغاز:

ابتدا کردم بنام آن کریم   مبدع کونین سلطان قدیم

انجام: برابر نسخه ۳۶۷۳/۱

۱۱۵۶- همان اثر ۳۶۷۵/۲

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۳۴۱ ه.، قطع (۱۴/۵×۱۱/۸۹۲۰×۱۶/۲) س.م.، ۳۵ ق. (از ۱۱/ب تا ۴۶/الف) ته نقش دار، ۱۳ س.، کشیده‌ها به شنگرف، جلد مقوا (گوشه‌بندها میشن).

آغاز: برابر نسخه ۳۶۷۸ (۱۱/ب)

انجام: برابر نسخه ۳۶۷۳/۱ (۴۶/ب)

۱۱۵۷- همان اثر ۱۰۷۹/۳

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۸×۱۲) ۲۳×۱۷ س.م.، ۳۳ ق. (از ۴۱/ب تا ۷۳/الف) ته نقش دار، ۱۵ س.، بدون جلد.

آغاز: همان (۴۱/ب)

انجام:

ای که خواند دعا طمع دارم زآنکه بنده کنه کارم تمت الکتاب

۱۱۵۸- همان اثر ۱۱۶۸

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷×۷/۵) ۲۱/۵×۱۴ س.م.، ۳۲ ق. ته نقش دار، ۱۴ س.، سرلوحه و جداول مذهب، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن قهوه ای ترنجدار، لبه دار.

آغاز: همان

انجام:

ور نیارد این نصیحت را بجای دور ماند بی شکسی او از خدای

۱۱۵۹- همان اثر ۱۵۹/۴

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵×۶/۵) ۱۸/۵×۱۱/۵ س.م.، ۱۸ ق. (از ۳۵/ب تا ۵۲/ب) ته نقش دار، ۱۷ س.، سرعنوانها و جداول به شنگرف، جلد میشن قهوه ای ترنجدار.

آغاز: همان (۳۵/ب)

انجام: برابر نسخه ۳۶۷۳/۱ (۵۲/ب)

۱۱۶۰- همان اثر ۲۳۰۵/۵

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۸×۵/۵۸) ۲۰/۵×۱۳/۸ س.م.، ۱۴ ق. (از ۱۲۱/ب تا ۱۳۴/الف) ته نقش دار، ۲۱ س.، جداول به شنگرف، جلد میشن قهوه ای لبه دار (بید خورده).

آغاز: برابر نسخه ۳۷۷۸ (۱۲۱/ب)

انجام:

عیب کس با او نمی باید نمود زآنکه نبود هیچ کس بی عیب و (؟) (۱۳۴/الف)

۱۱۶۱- تجارب شهریاری ۴۱۷۳/۳**شهریار بن بهمنیار پارسی**

شهریار بن بهمنیار از کیمیاگران برجسته اسلامی ایران است. از زندگی او آگاهی دقیقی در دست نیست؛ ولی از دیباچه اثرش برمی آید که مسلمانی شیعه مذهب بود و به احتمال زیاد در قرن هفتم و هشتم می زیسته است. کتاب تجارب شهریاری مرکب از بیست باب است (دایره المعارف شیمیدانان جهان / تالیف سیدرضا آقاپورمقدم).

بنگرید: منزوی : ۱: ۶۱۶-۶۱۵؛ ذریعه ۳:۳۴۸؛ منزوی (نسخه های پاکستان) ۱:۷۷۵؛ نفیسی ۱:۳. برای «سرالاسرار» رازی به مصفات رازی تالیف محمود نجم آبادی (ص ۲۲۸) رجوع کنید.

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۲۴۸ ه.، قطع (۱۵×۱۰/۵) ۲۱×۱۴/۵ س.م.، ۲۲ ق. (از ۷۳/ب تا ۹۴/ب)، ۱۷ س.، بدون جلد.

آغاز: بسم... چنین گوید مؤلف این کتاب شهریار بن بهمن... (۷۳/ب)

انجام: ... حق سبحانه و تعالی بدرجات و منازل موفق برساند والله اعلم بالصواب (۹۴/ب)

توضیح: این کتاب در حقیقت ترجمه «سرالاسرار» تالیف محمد بن زکریای رازی است که در سال ۱۳۴۳ به کوشش محمدتقی دانش پژوه (همراه با «الاسرار» و «سرالاسرار» چاپ شده است.

۱۱۶۲- تحفه شاهی ۲۹۹۳/۶**ابراهیم شاهی مغلاوی (۸۷۵-۹۲۷ یا ۹۵۷ ه.م)**

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۸۷) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۲۱۷ ه.، قطع (۱۵×۶) ۲۲×۱۶ س.م.، ۲۶ ق. (از ۶۱/ب تا ۸۶/ب)، ۱۹ س.، سرعنوانها به شنگرف، بدون جلد.

آغاز:

بنام خالق حی و توانا   قدیم قادر و بینا و دانا (۶۱/ب)

انجام:

بو حساب اوزره ایت بو مصرعدن شمار   قالدی سندن شاهی بو یادگار تمت (۸۶/ب)

۱۱۶۳- همان اثر ۱۰۷۹/۱

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۲۳۹ ه.، قطع (۱۵×۱۳) ۲۳×۱۷ س.م.، ۳۰ ق. (از ۱/ب تا ۳۰/الف) ته نقش دار، ۹ س.، ارقام و سرعنوانها به شنگرف، بدون جلد.

آغاز: بسم...

بنام خالق حی و توانا   قدیم قادر و بینا و دانا (۱/ب)

انجام:

شاهدیه هرکیم ایلرسه دعا / ایده محشره شفاعت مصطفی (۳۰/الف)

۱۱۶۴- همان اثر ۵۴۱/۲

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۵×۵/۱۰/۵×۱۶) س.م، ۳۹ ق. (از ۳۹/ب تا ۷۷/ب) ته نقش دار، ۹ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری، گوشه بندها میشن).

آغاز: همان (۳۹/ب)

انجام:

خواهد آمد بسرت نخست وی هر چه نبشت / طبعی و طبیعی در... بنهاد و سرشت (۷۷/ب)

۱۱۶۵- همان اثر ۲۰۳۹

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲×۷/۲×۱۴) س.م، ۲۲ ق. ته نقش دار، ۱۳ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (عطف میشن).

آغاز:

...بو محتاج کدایه / ادلا روحینه رحمت بی نهاییه

توضیح: نسخه از آغاز و انجام ناقص است.

۱۱۶۶- همان اثر ۳۰۴۱/۱

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۸×۱۳/۶×۲۰) س.م، ۴۱ ق. (از ۱/ب تا ۴۱/الف) ته نقش دار، سرعنوانها و جداول به شنگرف، جلد مقوا.

آغاز: ... نورعلی نور... (۱/ب)

انجام:

شاهدیه یه هرکم ایلرسه دعا / ایده محشرده شفاعت مصطفی

سنه ۱۲۰۰۹۲۱ (۴۱/الف)

توضیح: آغاز و انجام نسخه ناقص است.

۱۱۶۷- همان اثر ۳۲۹۹

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۷×۱۳/۱۲×۱۸) س.م، ۲۴ ق. ته نقش دار، ۱۶ س.، سرعنوانها و جداول به شنگرف، جلد پارچه ای.

آغاز:

بنام خالق و حی و توانا قدیم و قادر و بینا و دانا

انجام:

شاهدیه هر کیم ایدرسه دعا ایده محشر ده شفاعت مصطفی

۱۱۶۸- همان اثر ۳۶۷۳/۲

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲×۷) ۱۶/۲×۱۰/۵ س.م، ۲۷ ق. (از ۳۶/ب تا ۶۲/الف) ته نقش دار، ۱۳ س.، سرعنوانها و کشیده ها به سنگرف، جلد میشن قهوه ای (مرمت شده).

آغاز: بسم...

بنام خالق و حی و توانا قدیم و قادر و بینا و دانا (۳۶/ب)

انجام:

شاهدی یه هر کیم ایلرسه دعا ایده محشره شفاعت مصطفی (۶۲/الف)

۱۱۶۹- تحفه الصدیق من کلام ابی بکر الصدیق ۳۰۶۸/۱

رشیدالدین محمد بن محمد بلخی (ف. ۵۵۷۳)

نسخ (ثلث)، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۵×۷/۵) ۱۸×۱۳ س.م، ۲۸ ق. (از ۱/الف تا ۲۸/ب) آبادی، ۱۳ س.، پاره ای از جمله ها به سنگرف، بدون جلد.

آغاز: ... خداشناسان باشد از بهر انک غایت فکرت و نهایت نظرت بنده... (۱/الف)

انجام: ... این کلمه انست که هر چه خواهی از خدای تعالی خواه تمام شد صد کلمه صدیق (۲۸/ب)

توضیح: نسخه از آغاز ناقص است.

۱۱۷۰- تحفه وهبی ۲۹۵۲/۱

سنبل زاده محمد وهبی (ف. ۱۲۲۴. ۰۵)

سنبل زاده محمد وهبی از شاعران ترک زبان است. وی پس از خدمت در مقامات مختلف از سوی سلطان عبدالحمید اول بعنوان سفیر به ایران اعزام گردید و با کریم خان زند ملاقات کرد. در همین سفر بود که با ادب ایران آشنا شد. دیوانی دارد که آن را به سلطان سلیم سوم تقدیم کرده بود. وی اعتقاد داشت که بدون آشنایی با زبان عربی و فارسی امکان سرودن شعر ترکی موجود نمی باشد. وی در زمینه فرهنگ نویسی نیز فعالیت داشت؛ از میان آثاری که جنبه لغت نامه دارند می توان به «نخبه وهبی» [لغت منظوم عربی - ترکی] و «تحفه وهبی» اشاره کرد که لغت منظوم فارسی - ترکی است (میدان لاروس ۶۵۸-۱۱:۶۵۹).

سنبل زاده مدتی سفیر عثمانی در ایران بود و نصیحت نامه‌ای خطاب به فرزندش تحت عنوان «لطیفه»، و منظومه‌ای بنام «شوق‌انگیز» نیز دارد.

بنگرید: ریحانه ۳۰۳؛ ۴؛ قاموس الاعلام ۶: ۴۷۰۷؛ منزوی ۳: ۱۹۷۰

نسخ، ادهم زاده مصطفی بن محمد، بدون محل کتابت، ۱۲۲۴ ه.، قطع (۱۵/۴×۸/۴) ۱۹/۹×۱۴/۳ (۳۷ ق. (از ۱/ب تا ۳۷/الف) ته‌نقش دار، ۱۳ س.، سرعنوانها به‌شنگرف، جلد مقوا (گوشه‌بندها میشن).

آغاز:

می‌پناهم بخدای از دیو رجیم آغاز میکنم بنام خدای الرحمن الرحیم (۱/ب)

انجام:

... هزاران شکر ایدوب حقه دیدم اتمام تاریخی بحمدالله بو زیبا تحفه وهبی تمام اولدی (۳۷/الف)

توضیح: به‌گزارش منزوی کهن‌ترین نسخه این اثر در دارالکتب قاهره (ش ۳۲) مضبوط است که در حیات مؤلف (۱۲۰۲ ه.) استنساخ شده است.

۱۱۷۱- همان اثر ۳۳۰۰

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۶) ۱۸×۱۰ (۳۷ ق. ته‌نقش دار، ۱۳ س.، سرعنوانها و جداول به‌شنگرف، جلد مقوا (عطف میشن).

آغاز:

حمد بی حد او کرم فرمایه که انک نعمتیدر بی غایه

انجام: همان

۱۱۷۲- همان اثر ۱۴۸/۱

نسخ، محمد بن مصطفی الخادمی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵×۱۰) ۲۲×۱۶ (۳۱ ق. (از ۱/الف تا ۳۱/الف) ته‌نقش دار، ۲۱ س.، جلد مقوا (دفعه راست افتاده).

آغاز: همان (۱/ب)

انجام: همان (۳۱/الف)

۱۱۷۳- تذکره الاولیا ۲۵۲۳

فریدالدین ابو حامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰- حد ۶۱۸ ه.)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۹۸) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۷۳۳ ه.، قطع (۱۹×۱۲/۵) ۲۵/۵×۱۸ (۲۵۲ ق. آبادی، ۲۳ س.، جلد میشن

سیاه ترنجدار(ضربی).

آغاز: بسم... الحمد لله الجواد با فضل انواع النعماء... اما بعد بدانکه چون از قرآن و احادیث گذشتی...

انجام: ... جنانک حال من اینست رحمة الله علينا ختم انتاج الكتاب

۱۱۷۴- ترجمه بیان فضایل مکه ۳۶۷۲/۲

مترجم ناشناس

اثر ترجمه‌ای از «رساله فی فضل مکه» تالیف حسن بصری (۲۱-۱۱۰ هـ). یکی از زهاد هشتگانه است که آثاری دیگر چون «تفسیر قرآن» و «کتاب الخلاص» نیز دارد. صاحب «بیان‌الادیان» او را مرجع فرقه حسینیّه از معتزله دانسته است. صوفیه او را مرید امیرالمومنین علی(ع) می‌دانند و حبیب عجمی پیر طریقت داود طائی مرید حسن بصریست... (لغت نامه ۱۹:۵۸۵)

برای حسن بصری بنگرید: فهرستواره ۱:۲۵۵؛ ذریعه ۱۶:۲۶۴؛ ریحانه ۱:۱۶۷

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۵×۸/۵) ۲۰/۲×۱۳/۵ س.م.، ۹ ق. (از ۸۳/ب تا ۹۱/الف) ته‌نقش دار، ۱۷ س.، جلد مقوا (روکش ابری، گوشه‌بندها میشن) لبه‌دار.

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین و الصلوٰة و السلام... اما بعد این چند ورقی است در بیان فضائل مکه ...

(۸۳/ب)

انجام: ... بهتر از هزار دینار که در جاهای دیگر است و این مکان شریف را غنیمت دانید و الله اعلم (۹۱/الف)

۱۱۷۵- ترجمه چهار حدیث ۲۲۱۸/۶

مترجم ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۸/۵) ۱۸×۱۲/۵ س.م.، ۵ ق. (از ۵۹/الف تا ۶۳/الف) آبادی، سرعنوانها به‌شنگرف، جلد میشن قهوه‌ای، ترنجدار، لبه‌دار.

آغاز: بسم... الحمد لله الملهم با الصواب المنزل... و بعد از حمد و ثنا حضرت ذوالجلال... (۵۹/الف)

انجام: ... عن نومه الغافلین و ارزق بفضلہ اتباع الحق و العمل بالشرع المتین آمین یا رب العالمین تمام شد ترجمه

چهار حدیث بتوفیق الله (۶۳/الف)

۱۱۷۶- ترجمه الصلوٰة ۲۵۹۳/۳

محسن بن مرتضی فیض کاشانی (ف. ۱۰۹۱ هـ.)

محمد بن مرتضی از اکابر علمای امامیه در قرن یازدهم هجری است که در فن تفسیر صاحب ذهن صافی و در علم حدیث واجد درک وافیه بوده و به فیض حق تعالی حکمت را با ایمان و عقل را با نقل و ذوق شاعری را با شم عرفان جمع نموده است... (متن مصحح رساله بکوشش سیدمحمد علی صفیر). صاحب ریحانه به ذکر عنوان تالیفات

فیض کاشانی (فیض کاشی) دست زده و... ۱۲۰ عنوان قید کرده است.

بنگرید: ف. مشار ۴۰۵؛ ذریعه ۱۱۴؛ ریحانه ۳:۲۳۸

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، ۱۱۱۵ ه.، قطع (۱۴/۵×۹/۵) ۱۹/۱۴ س.م.، ۲۴ ق. (از ۱۸۷/الف تا ۲۱۰/ب) ته نقش دار، ۱۳ س.، کشیده‌ها به شنگرف، جلد میشن قهوه‌ای.

آغاز: بسم... هر که نه گویا بتو (گویای تو) خاموش به... شکر و سپاس و ستایش کریمی را که... (۱۸۷/الف)

انجام: ...رفته‌اند و ترا شناخته‌اند و بنده کی نکرده‌اند امر و فرمان تو بجا نیاورده‌اند و الله اعلم با اصواب (۲۱۰/ب)

۱۱۷۷- [ترجمه قصیده یائیه] ۳۱۱۶/۲

منسوب به حضرت علی بن ابیطالب (ع)

اثر شامل ترجمه فارسی قصیده یائیه است. پیش از آغاز، قطعه‌ای در ۶ بیت آمده که مطلعش چنین است:

اگر کمراه خواند راه یابد وگر تشنه بنخواند چاه یابد

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۲۳۶ ه.، قطع (۱۰/۵×۶) ۱۶×۱۰ س.م.، ۷ ق. (از ۱۴/ب تا ۲۰/الف)، ۱۵ س.

آغاز: بسم...

ان الموجود فاطلبنی تجدنی فان نطلب سوائی لم تجدنی (۱۴/ب)

منم مطلوب ای طالب کجائی چرا در حضرت ما در نیایی

بجویی غیر ما را هیچ وقتی اگر شایسته درگاه مایی

مرا هرگز نخواهی یافتن تو کنی با غیر دیگر آشنایی

انجام:

... کسی که دائم این سوره را بخواند همیشه در امان حق بماند

دعایش رد نکردد نزد باری بدست آرد امور شهر یاری

لا اله الا الله محمد رسول الله (۲۰/الف)

۱۱۷۸- تصریف فارسی ۳۰۴۰/۱

مؤلف ناشناس

اثر به سه زبان عربی - فارسی - ترکی است.

تعلیق، احمد بن نجیب بن ابی‌بکر، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۳×۶/۵) ۱۸۷×۱۳ س.م.، ۱۰۳ ق. (از ۱۵/الف تا ۱۱۷/ب) ته نقش دار، ۱۵ س.، محرابیه و سرلوحه‌ها مذهب نفیس و جداول مطلا، کلمات ترکی به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری، گوشه‌بندها میشن).

آغاز: بسم... اعلم ان الصر فیین جعل الفعل و ماشق منه... کرد کند کردن کننده. (۱۵/الف)

انجام: نحو پسرک و دخترک و غیرهما و قدامر سبب الانحصار فی الصیغتين مرارا مرارا تمت الرسالة (۱۱۷/ب)

۱۱۷۹- تفسیر ۴۱۳۶

مؤلف ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۰×۱۵/۵×۲۰) س.م.، ۴۶ ق. آبادی، ۱۶ س.، سرعنوانها و کشیده‌ها به‌شنگرف، بدون جلد.

آغاز: ... توان و توکل با وکن ای مؤمن...

انجام: ... و همه روی زمین کافر گردد و یک مومن نماند انگاه اسرافیل را فرمان آید...

توضیح: آغاز و انجام نسخه ناقص است.

۱۱۸۰- تفسیر حدیث قدسی «لولاک لولاک» (زبده النجاة) ۵۳

مؤلف ناشناس

اثر تفسیر حدیثی است که خدای تعالی خطاب به حضرت رسول اکرم (ص) فرموده است: «اگر تو نبودی آسمانها نیافریدمی.» نظامی با اشاره بدین حدیث است که گفته:

تنش محرم تخت افلاک بود سرش صاحب تاج لولاک بود

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۶×۱۱) (۱۰×۱۵/۵) س.م.، ۸۵ ق. آبادی، ۱۵ س.، سرعنوانها به‌شنگرف، بدون جلد.

آغاز: بسم... در حدیث قدسی ص ع می‌فرماید که لولاک لما خلقت الافلاک...

انجام: ... در بهشت نتواند رسید والسلام علی من اتبع الهدی تمت رساله زبده النجاة.

۱۱۸۱- تفسیر سوره الانشراح ۹۲۸/۳

مؤلف ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۸×۱۰/۱۶) (۷/۱۳×۱۹/۲) س.م.، ۱۶ ق. (از ۴۸/ب تا ۶۳/الف) آبادی، ۱۵ س.، جلد مقوا (عطف میشن).

آغاز: بسم... الم نشرح لک صدرک... (۴۸/ب)

انجام: ... یا استاد این مرغک خدا را میطلبد می‌گوید کوکو من می‌گویم هو هو (۶۳/الف)

۱۱۸۲ - تفسیر سوره الضحیٰ ۹۲۸/۲**مؤلف ناشناس**

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۷×۱۰/۲) ۱۹/۲×۱۳/۷ (۱۵/۷×۱۰/۲) س.م، ۳۴ ق. (از ۱۵/ب تا ۴۸/الف) آبادی، ۱۵ س.

آغاز: بسم... والضحی و اللیل اذاسجی... حق سبحانه و تعالی قسم یاد میکند بدو چیز... (۱۵/ب)

۱۱۸۳ - تفسیر مصنفک ۳۷۵۹**علاءالدین علی بن محمد شاهرودی بسطامی (۸۰۳-۸۷۵ ه.ق)**

علاءالدین علی بن محمد شاهرودی بسطامی هروی معروف به مصنفک (به معنی «مصنف خرد») که اشاره است به نویسندگی پر ثمرش به روزگار جوانی) از نوادگان فخرالدین رازی است که در آسیای صغیر اقامت گزید و در قونیه بساط تدریس گسترده. وی علاوه بر شروح عربی بر کتابهای درسی، آثار فارسی چون «انورالاحداق»، «تحفه السلاطین»،... نیز دارد. تفسیر مصنفک «یاالمحمدیه» که نام درست آن «کتاب الشفاء فی تفسیر کلام الله المنزل من السماء» می باشد تفسیری مفصل ولی ناتمام است که به دستور سلطان محمد خان دوم فراهم آمده است. (برگل: ۱۳۸-۱۳۹)

بنگرید: صفا ۴: ۸۹؛ ریحانه ۴: ۳۲

تعلیق، محمد بن عبدالرحمن بن محمد، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۱۰) ۲۵/۵×۱۶/۵ س.م، ۳۸۸ ق. آبادی، ۱۷ س.، جلد مقوا (روکش ابری، گوشه بندها میشن).

آغاز: بسم... ص و القرآن ذی الذکر بل الذین کفروافی عزه و شفاق...

انجام: ... قال عند کل ختمه دعوه مستجابة و شجرة فی الجنة الحمد لله رب العالمین.

۱۱۸۴ - جام جهان نما ۳۴۴۴/۱**شمس الدین محمد بن عزالدین تبریزی (۷۴۹-۸۰۹ ه.ق)**

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۱۳۶) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۶۰ ه.، قطع (۱۴/۵×۷) ۱۹/۸×۱۳/۵ س.م، ۹ ق. (از ۱/ب تا ۹/الف) ته نقش دار، ۱۹ س.، جداول به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری و گوشه بندها میشن).

آغاز: حمد بی حد و شکر بی عد سزاء ذاتی که... اما بعد طایفه دوستان... (۱/ب)

انجام: ... اختصار کنیم که وقت عزیز است و کاری مهمتر ازین در پیش والله یقول الحق سنه ۹۶۰ (۹/الف)

۱۱۸۵ - همان اثر ۹۵۱/۳

تعلیق، سلیمان بن علی، بدون محل کتابت، ۹۸۲ ه.، قطع (۱۱/۱×۱۵/۵) ۲۱×۱۵ س.م.، ۱۵ ق. (از ۷۶/ب تا ۹۰/ب) آبادی، ۱۹ س.، کشیده‌ها به قرمز، جلد میشن قهوه‌ای ترنجدار.

آغاز: ... بنام بخشاینده بخشایش‌گر و بالله‌التوفیق حمد بی حد و ثنای بی عد و حساب... (۷۶/ب)

انجام: ... بمعنی فنا آمده است اشاره‌الی الاخر تمت هذه الرساله (۹۰/ب)

۱۱۸۶ - جامع عباسی ۳۸۸۷

بهاء‌الدین محمد بن حسین عاملی (۹۵۳-۱۰۳۰ یا ۱۰۳۱ ه.م.)

[یاد مؤلف در جلد اول (شماره ۸۱۷) گذشت]

«جامع عباسی» کتابی در فقه عملی (تا آخر مبحث حج) است در بیست باب که مؤلف به فرمان شاه عباس آن را به اتمام رسانید. پس از فوت شیخ، یکی از شاگردان وی به نام نظام‌الدین بن حسین قرشی ساوجی پانزده باب دیگر بر آن افزود. نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۵×۷) ۱۲×۱۹/۵ س.م.، ۸ ق. ته‌نقش دار، ۱۴ س.، سرعنوانها به سنگرف، جلد میشن ترنجدار، لبه‌دار.

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین... اما بعد چون توجه خاطر ملکوت ناظر اشرف اقدس...

انجام: ... بعضی برآند که درین وقت کل مبلغی که وجه اجاره است بوارث او بازدهد تمت الكتاب

توضیح: به گزارش دانش‌پژوه (دفتر هفتم نسخه‌های خطی) یکی از کهن‌ترین نسخه‌های این اثر در مجموعه خصوصی دکتر حسین مفتاح (تهران) قرار دارد که در ذی‌قعدة ۱۰۵۸ هجری از سوی محمدبن محمدطاهر حسینی پادوانی کتابت یافته است.

۱۱۸۷ - همان اثر ۲۲۳۸

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۲×۷/۵) ۱۲/۵×۱۸/۸ س.م.، ۱۵۲ ق. آبادی، ۱۵ س.، سرعنوانها به سنگرف، جلد میشن ترنجدار.

آغاز: همان

انجام: ... بعضی برآند که دران وقت کل... خیری که بجا نیاورده‌اند بمقدار آن بوارث بدهند تمت الكتاب جامع عباسی

۱۱۸۸ - جمع مختصر ۴۲۰۲/۱

محمد وحیدی تبریزی (ف. ۱۰۹۴۲ ه.م.)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۱۴۳) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶×۹۰/۵) ۱۶/۵×۲۱/۵ س.م.، ۲۷ ق. (از ۱/ب تا ۲۷/الف) ته‌نقش دار،

۲۳ س.، سرعنوانها و کشیده‌ها به‌شنگرف، جلد پارچه‌ای.

آغاز: بسم... شکر و سپاس بی قیاس... اما بعد بدانکه این مختصریست... جمع المختصر نام نهادم... (۱/ب)

انجام: ... هر کسی که علم قافیہ این مقدار بدانند او را کافی باشد و الله اعلم بالصواب (۲۷/الف)

۱۱۸۹ - جواهر التفسیر تحفه الامیر ۲۲۶۲

کمال‌الدین حسین بن علی کاشفی (ف. ۹۰۶ یا ۰۹۱۰)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۱۵۲) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۹۱ ه.، قطع (۱۷/۵×۱۳/۱) ۲۴/۵×۱۸/۶ س.م.، ۴۳۲ ق. آبادی، ۱۹ س.، آغاز

سوره‌ها و کشیده‌ها به‌شنگرف، جلد میشن ترنجدار، لبه‌دار (بیدخورده).

آغاز: بسم... کهبعض... از مواهب حضرت الهی...

انجام: ... در تاریخ اتمام آن رباعی انشا کرد و ایراد آن در آخر این اوراق مناسب نمود والله اعلم

۱۱۹۰ - حقایق ۲۹۵۱

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۰۲۴ ه.، قطع (۱۶/۱۱) ۲۱/۵×۱۵/۱ س.م.، ۲۲۴ ق. ته‌نقش‌دار، ۱۶ س.،

سرعنوانها و کشیده‌ها به‌شنگرف.

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین... اما بعد بدانکه این تصانیف ائمه‌الدین مولانا جلال‌الدین...

انجام: نویسنده را ای خدای مجید و راحشر کن با حسین شهید تمت‌الکتاب

۱۱۹۱ - حلال مطرز در فن معما و لغز ۲۲۱۸/۱۱

شرف‌الدین علی بن شمس یزدی (ف. ۰۸۵۸)

[یاد مؤلف در جلد اول (شماره ۳۲۴) گذشت]

اصل کتاب در چند مجلد و هر مجلد در چند حله و هر حله در چند طراز نوشته شده است. نسخه مورد توصیف

منتخبی از اثر اصلی است که به دستور ابراهیم سلطان بن شاهرخ تالیف شده است.

بنگرید: منزوی ۳: ۲۱۸۱-۲۱۸۲؛ ذریعه ۷: ۷۷؛ فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه تهران،

۲۱۳؛ اته ۲۵۵.

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۸/۵) ۱۸×۱۲/۵ س.م.، ۲۰ ق. (از ۱۰۵ تا ۱۲۴/ب)، ۱۵ س.

آغاز: بسم... و بالله والاسماء الحسنی کلها لله دانای راهنما جل و علا که زواهر جواهر... (۱۰۵/ب)

۱۱۹۲ - درالفرید فی معرفه مراتب التوحید ۲/۳۴۴۴**شمس الدین محمد بن عزالدین تبریزی (۷۴۹-۸۰۹ ه.ق)**

[یاد مؤلف در جلد اول (شماره ۱۳۶) گذشت]

تعلیق، درویش...، بدون محل کتابت، ۹۶۰ ه.، قطع (۷/۲×۵/۱۴) (۸/۱۹×۳/۵) س.م.، ۱۲ ق. (از ۹/ب تا ۲۰/ب) ته‌نقش دار، ۱۹ س.، سرعنوانها و جداول به‌شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری) لبه‌دار.

آغاز: *بسم... سبحان ربك رب العزت... اما بعد چنین گوید راقم این مرقوم... (۹/ب)*

انجام: *... برخوان و بدان و از سر صدق بگو رب زدنی علما و هذه اخر المقال... یا رب العالمین سنه ۹۶۰ (۲۰/ب)*
توضیح: صفا (۲/۳: ۱۱۳۹) عنوان را به صورت «درالفرید فی معرفه التوحید» ضبط کرده است.

۱۱۹۳ - دره المضيئه ۹۵۸**مؤلف ناشناس**

نسخ (مشکول)، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۹×۱۳) (۱۳×۱۸) س.م.، ۱۴۹ ق. آبادی، ۱۱ س.، سرعنوانها و جداول به‌شنگرف، بدون جلد.

آغاز:

بنام آنک جان را نور دین داد   خرد را در خدادانی یقین داد

انجام:

خداوندا همه بیچارگانیم   درین هنگامه جون نظارگانیم

توضیح: اوراقی چند از آغاز ناقص است.

۱۱۹۴ - دستور اللغة [العریه] ۳۷۰۸**بدیع الزمان ابو عبدالله حسین بن ابراهیم احمدی (ف. ۴۹۷ یا ۵۴۹ ه.ق)**

نظنری از ادبای بزرگ زمان خود و شاعری ذوالبیانین و ذواللسانین بوده است. وی در این اثر هفت‌هزار بیتی یک دوره از آنچه برای دانستن زبان عرب در سده پنجم لازم بوده است گرد آورد. متن کتاب که عنوان اصلیش «کتاب الخلاص» است به زبان عربی است و واژه‌ها به فارسی گزارش شده‌اند. سه کتاب با اسامی «الخلاص»، «دستور اللغة» و «المرقاه» به مؤلف نسبت می‌دهند؛ در صورتی که دو کتاب اول، یکی بیش نیستند.

کتاب مورد توصیف شامل ۲۸ کتاب و هر کتاب شامل دوازده باب به عدد ماههای سال است. شاعری در وصف این اثر چنین گفته:

کتاب الخلاص کتاب به خلاص النظنری یوم الحساب

بنگرید: منزوی ۳: ۱۹۸۳ ببعده؛ لغت‌نامه (مقدمه)؛ ذریعه ۸: ۱۶۵ ببعده؛ صفا ۲: ۳۱۸.

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۵۶۳ ه. قطع (۲۰×۱۷) ۲۹/۷×۲۳/۵ س.م، ۲۰۳ ق. آبادی، ۱۵ س.، جلد میشن ترنجدار، لبه دار.

توضیح: کهن ترین نسخه این اثر (۴۷۵ ه.) در کتابخانه شخصی فخرالدین نصیری در تهران مضبوط بود که متأسفانه بعداً از ایران خارج شد و نشانی از آن باقی نماند. فیلم نسخه ای از این اثر که اصلش در کتابخانه بریتانیا (ش ۵۶۰۸۳۲۲) نگهداری می شود در کتابخانه دانشگاه تهران (ش ۷۲۲) موجود است.

۱۱۹۵ - دعانامه ۱/۲۲۱۸

مؤلف ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱×۷/۵) ۱۸×۱۲/۵ س.م، ۵ ق. (از ۱/ب تا ۵/ب) ته نقش دار، ۱۱ س.، جلد میشن ترنجدار، لبه دار (پراکنده)

آغاز: اول آنکه هر که در واقعه ای درمانده باشد... (۱/ب)

انجام: ... لا اله الا انت ربی و انا عبدک... تمت (۵/ب)

۱۱۹۶ - دعانامه ۲/۲۲۱۸

مؤلف ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱×۷/۵) ۱۸×۱۲/۵ س.م، ۱۱ ق. (از ۶/ب تا ۱۶/ب) ته نقش دار، ۱۱ س.، جلد میشن ترنجدار، لبه دار (پراکنده)

آغاز: اللهم انت الملک بالحق الذی لا اله الا انت ربی و انا عبدک... (۶/ب)

انجام: ... الهی بحق هذه الاسرار و بحق کرمک الخفی و بحق الاسم الاعظم ان تقضی حاجتی کن فیکون تم (۱۶/ب)

۱۱۹۷ - دعانامه ۳/۲۸۱۸

مؤلف ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۸/۵) ۱۸×۱۲/۵ س.م، ۲۳ ق. (۲۰/الف تا ۴۲/الف) ته نقش دار، ۱۵ س.، جلد میشن ترنجدار، لبه دار (پراکنده)

آغاز: بسم... روایت کند از حنظله تمیمی از ثعلب از میرکه ابو عثمان... (۲۰/الف)

انجام: ... یا عزیز یا غفار یا کریم یا ستار یا حلیم یا جبار بحق النبی المختار و اله الا برار (۴۲/الف)

۱۱۹۸ - دیوان ۲/۲۶۷۵

احمدبن موسی خیالی بخاری (ف. حد ۸۵۰ ه.)

خیالی یکی از معاصران و شاگردان خواجه عصمت بخاری بود که دیوانش در ماوراءالنهر شهرت داشت... این دیوان به دو هزار بیت می رسد و از آن در ایران و خارج نسخی موجود است... (صفا ۴: ۴۵۶)

خیالی صاحب منظومه بسیار معروفی است که با بیت زیر آغاز می شود:

ای تیر غمت را دل عشاق نشانه   خلقی بتو مشغول و تو غایب ز میانه

بنگرید: نفیسی ۱: ۳۰۰؛ ریحانه ۱: ۴۳۶

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳۲/۲×۷/۳) ۱۲/۱×۲۱/۲ س.م.، ۴۸ ق. (از ۳۳/ب تا ۸۰/الف) آبادی، ۱۵ س.، سرلوحه و خاتمه مذهب، سرعنوانها و جداول مطلا، جلد میشن.

آغاز:

ای حرم عزتت ملکت بی انتها   نقش دو عالم زده بر علم کبریا (۳۳/ب)

انجام:

از دهانش کام دل برگیرم و خوشدل شوم   گوشه زلفش بدست من کرافتد یکشبی (۸۰/الف)

توضیحات: بگزارش منزوی (۳: ۲۳۲۳) یکی از کهن ترین نسخه های دیوان خیالی در کتابخانه تبریز (ش ۳۶۷۷) موجود است که در سال ۸۵۴ هجری استنساخ شده است.

۱۱۹۹ - دیوان ۲۹۶۷

خالد

[اطلاعی از سرگذشت مولف به دست نیامد]

وی شاید ابوالفضل خالدبن عبدالله ملقب به ازهری باشد که تالیفاتی بسیار از او چون «شرح قصیده برده» موجود است و در سال ۹۰۵ هجری درگذشته است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۸/۴) ۱۱/۷×۱۸/۷ س.م.، ۴۰ ق.، ۱۳ س.، جلد مقوا (روکش میشن)

آغاز: بسم...

الهی تا بکی مرغ دل اندر دام کاکلها بود   درمانده پابسته ای حلال مشکها

انجام:

حبیب الله مظهر شاه عبدالله پیرمابه اتمام رسید کتاب دیوان مولانا خالد

۱۲۰۰- دیوان ۲۶۷۵/۱**شاه مالک بن امیر جمال الدین**

[اطلاعی از سرگذشت شاعر به دست نیامد]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۷/۵) ۲۱/۲×۱۲/۱ س.م.، ۳۳ ق. (از ۱/الف تا ۳۳/الف) آبادی، ۱۵ س.، خاتمه مذهب، سرعنوانها و جداول مطلا، جلد سختیان قهوه‌ای.

آغاز: جهان هرگز از نازنینان جو تو... (۱ / الف)

انجام:

سخن تا چند کویم بیج در بیج ترا من دوست میدارم دگر هیج (۳۳/الف)

۱۲۰۱- دیوان ۴۲۱۲**شمس الدین محمد حافظ شیرازی (ف. ۷۹۲ ه. ۰)**

[یاد او در جلد اول (ش ۱۹۴) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل کتابت، ۱۰۵۸ ه.، قطع (۱۳/۵×۸/۵) ۱۹/۵×۱۳ س.م.، ۱۰۹ ق. ته‌نقش دار، ۱۳ س.، کشیده‌ها به سنگرف، جلد میشن (فرسوده).

آغاز: الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلیها

انجام: کفتم سخن تو کفتم حافظ کفتاشادی همه لطیفه‌گویان صلوات

تمت سنه ۱۰۵۸

۱۲۰۲- همان اثر ۲۵۶۷

تعلیق، اسماعیل بن موسی الانقروی، استانبول، ۱۱۴۷ ه.، قطع (۱۵×۱۰) ۲۱×۱۸ س.م.، ۹۴ ق. ته‌نقش دار، جلد مقوا (روکش ابری و عطف میشن)

آغاز: ... گفتا خموش حافظ کین (کذا) قصه هم سر آید

انجام: خواهی که دعای خیر کویند مرا هر که که خط شکسته/م خوانده شود

توضیح: نسخه از آغاز ناقص است.

۱۲۰۳- همان اثر ۱۲۱

تعلیق، محمود بن حاجی احمد، (روستای چالی، ۱۲۱۳ ه.، قطع (۱۴×۱۲) ۲۲×۱۶/۵ س.م.، ۲۵۷ ق. آبادی، ۱۱ س.، جلد میشن ترنجدار، لبه‌دار، گوشه‌بنددار.

آغاز: برابر نسخه ۴۲۱۲

انجام: در زلف تو بیچاره غریبست دلمیارب... شام غریبان چونست
توضیح: بیت انجام در دیوان حافظ موجود نیست و به احتمال زیاد از سوی کاتب علاوه گردیده است.

۱۲۰۴- همان اثر ۳۳۴۰

تعلیق، عبدالجلیل، بدون محل کتابت، ۱۲۶۳ ه.، قطع (۱۰×۱۵) ۱۵×۲۰ س.م.، ۸۷ ق.، ۱۷ س.، جلد مقوا (عطف میشن)

آغاز: برابر نسخه ۴۲۱۲

انجام: ... بی نصیب نکنند چنانچه بزرگان گفته اند در عفو لذت نیست که در انتقام نیست

۱۲۰۵- همان اثر ۴۲۱۹

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۷×۱۵) ۹×۱۹ س.م.، ۱۶۱ ق. ته نقش دار، ۱۶ س.، جلد میشن.

آغاز: مرا درین ظلمات انکه رهنمائی کردنیاز نیم شبی بود و گریه سحری

انجام: بده تا بخوری در آتش کنمدماغ خرد تا ابد خوش کنم

۱۲۰۶- همان اثر ۳۷۴۳

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۵×۶) ۱۲×۱۹/۶ س.م.، ۱۲۷ ق. ته نقش دار، ۱۵ س.، جداول به شنگرف، جلد میشن ترنجدار.

آغاز: برابر نسخه ۴۲۱۲

انجام: چون کرم شود زیاده ما را رک و پی منت نبریم یکجواز حاتم طی تمت

۱۲۰۷- همان اثر ۳۷۷۴

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۵×۶) ۱۲×۱۹/۵ س.م.، ۱۲۷ ق. ته نقش دار، ۱۵ س.، سرلوحه مذهب، جلد میشن ترنجدار، لبه دار.

آغاز: همان

انجام: همان

۱۲۰۸- همان اثر ۳۶۷۴

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۶×۱۲) ۱۱×۱۶/۵ س.م.، ۱۶۷ ق. ته نقش دار، ۱۷ س.، سرلوحه مذهب، جداول مطلا، جلد پارچه ای (عطف و گوشه بندها میشن)

آغاز: برابر نسخه ۴۲۱۲

انجام: همان

۱۲۰۹- همان اثر ۳۵۵۴

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۹×۵/۱۴/۵) ۱۹×۱۴/۵ س.م، ۱۱۶ ق. ته نقش دار، ۱۳ س.، بدون جلد

آغاز: می گفت وصالش بدعا باز توان یافت عمریست که عمرم همه در کار دعا رفت

انجام: فغان که باهمه کس غایبانه باخت فلک که کس نبود که دستی از این دغا ببرد

۱۲۱۰- همان اثر ۲۶۲۲/۱

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۵×۸/۱۱/۵) ۲۲×۱۵/۵ س.م، ۱۲۸ ق. (از ۱/ب تا ۱۲۸/ب)، ۱۱ س.،

جلد مقوا (گوشه بندها میشن)

آغاز: برابر نسخه ۴۲۱۲ (۱/ب)

انجام: وی در گذار بود و نظر سوی ما نکرد... (۱۲۸/ب)

توضیح: نسخه از انجام ناقص است.

۱۲۱۱- همان اثر ۴۶۳

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۵×۷/۱۴/۵) ۲۰×۱۱/۵ س.م، ۱۱۰ ق. آبادی، ۱۶ س.، جداول مطلا،

جلد مقوا.

آغاز:

غزل گفتی و در سفتی بیا و خوش بخوان حافظ
که بر نظم توافشانند فلک عقد ثریا را

انجام:

موای بزم جلالی کهن بس است مرا که پایمال سکنانش بر آستان شده ام

۱۲۱۲- همان اثر ۲۵۲

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۵×۵/۱۱/۵) ۱۸×۱۱ س.م، ۴۰۱ ق. ته نقش دار، ۱۲ س.، سرلوحه ها

مذهب و جداول مطلا، جلد پارچه ای (عطف و گوشه بندها میشن)

آغاز: برابر نسخه ۴۲۱۲

انجام:

گفتم که لب گفت لبم آب حیات گفتم دهنتم گفت زهی حب نبات

۱۲۱۳ - همان اثر ۹۳

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۹) ۲۱×۱۵ س.م.، ۷۰ ق. ته نقش دار، ۱۲ س.، مقوا (عطف پارچه و روکش ابری)

آغاز: من از نسیم سخن چین چه طرف بر بندم چو سرو ناز درین باغ نیست محرم راز
انجام: چو آن سرو روان شد کاروانی ز تاک سرو می کن دیده بانی
توضیح: نسخه ناقص است و با بیتی از ساقینامه خاتمه می یابد.

۱۲۱۴ - دیوان ۲۶۷۵/۳**طوسی**

اطلاعی از سرگذشت شاعر به دست نیامد. وی شاید همان مولانا طوسی از شاعران قرن نهم هجری است که منزوی به توصیف دو نسخه از دیوانش (۳: ۲۴۱۸) پرداخته است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۲×۷/۲) ۲۱/۲×۱۲/۱ س.م.، ۱۱۵ ق. (از ۸۰/ب تا ۱۹۴/ب)، آبادی، ۱۷ س.، سرلوحه مذهب، سرعنوانها و جداول مطلا، جلد میشن.

آغاز:

سپیده دم که بصلق تمام صبح دمید دمید بوی حیاتی سحر صبا جو وزید (۸۰/ب)

انجام:

در راه خلدائیم محمد در بند یراق از چه باشم (۱۹۴/ب)

۱۲۱۵ - دیوان ۳۷۱۹**محمد بن اسحاق بخاری (ف. ۵۱۱۰۷)**

[یاد او در جلد اول (شماره ۲۱۵) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۵×۷) ۱۹×۱۱/۵ س.م.، ۱۶۸ ق. ته نقش دار، ۱۵ س.، سرلوحه مذهب، جداول مطلا، جلد میشن ترنجدار، لبه دار (داخل محفظه)

آغاز:

از بسکه ریخت ریک جنون بر سرم هوا سودا بیای بست زمغز سرم حنا

انجام: بی نقصان شد چو یافت از بی نقصان تاریخ نتیجه حیا و عصمت تم

۱۲۱۶ - دیوان ۲۷۲۸

محمد طالب آملی (ف. ۱۰۳۵ یا ۱۰۳۶ ه. ق.)

طالب آملی (طالباً) از شاعران قرن یازدهم هجری است که در دیار هند شهرت بسیار یافته و در صف اول شاعران عهد خود جای گرفته بود. دیوان او را تذکره نویسان از نه هزار تا پانزده هزار نوشته اند ولی نسخه چاپی آن (تهران: ۱۳۴۶) شامل ۲۲۹۶۸ بیت از قصیده و ترکیب و ترجیع ... است.

(صفا ۲/۵: ۱۰۵۶ به بعد)

ادوارد براون از ریو نقل می کند که: طالب صاحب سبک شعری خاص است که پس از وی فصحا از پیروی آن احتراز جسته اند... وی مدعی بود که قبل از بیست سالگی هفت علم را به خوبی آموخته است... (لغت نامه ۳۳: ۴۴)

بنگرید: ریحانه ۳: ۶؛ ذریعه ۲/۹: ۶۳۶؛ گنج سخن ۳: ۸۵ به بعد؛ منزوی ۳: ۱۸۷۹.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶×۷) ۱۳/۵×۲۰/۵ س. م.، ۳۲۵ ق. ته نقش دار، ۱۹ س.، جلد میشن ترنجدار (پراکنده)

آغاز:

خوش آمدی بخرام ای خجسته عیدصیام   که صبح منتظران بود بی تو نسخه شام
انجام:

خورشید ز چهره و ضمیرت خالی   آئینه ز طبع روشنست تمثالی

توضیح: از جمله کهن ترین نسخه های این دیوان، نسخه ای است که شاه عباس به آستانه شیخ صفی وقف کرده است.

۱۲۱۷ - دیوان ۳۷۱۶

محمدعلی صائب تبریزی (۱۰۱۶-۱۰۸۱ ه. ق.)

[یاد او در جلد اول (شماره ۲۱۸) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۱×۹/۵) ۲۸/۵×۱۹ س. م.، ۶۶۸ ق. ته نقش دار، ۱۷ س.، سرلوحه مذهب، جلد میشن ترنجدار، لبه دار، گوشه بنددار.

آغاز: بسم...

اگر نه مد بسم الله بودی تاج عنوانها   نکشتی تا قیامت نوخط شیرازه دیوانها

انجام: پستی نطق میشود معلوم چون بر آیی بیام خاموشی

تمت کتاب دیوان الصائب

۱۲۱۸ - دیوان ۲۶۹۶

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه. ق.)

[یاد او در جلد اول (شماره ۶۸) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۸۶ ه. ق. قطع (۱۳×۷) ۲۰/۵×۱۴/۵ س.م.، ۳۲۳ ق. ته نقش دار، ۱۷ س.، جلد میشن.

آغاز:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اعظم اسماء علیم حکیم

انجام: از خاک در تو کر چه امروز...

توضیح: نسخه از انجام ناقص است.

۱۲۱۹ - همان اثر ۳۰۷۴

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۹۱ ه. ق. قطع (۱۵/۵×۸/۵) ۲۳×۱۶/۵ س.م.، ۳۳۳ ق. آبادی، ۱۳ س.، سرلوحه دیوان دوم مذهب، جداول ملون و مطلا، جلد مقوا (گوشه بندها میشن) لبه دار.

آغاز: ... خیر له این یمتلی شعرا عبارتست در شأن او واکر نفعه ایست...

انجام: ... تخم پراکندگی دل بود تمت الكتاب

توضیح: نسخه از آغاز ناقص است.

۱۲۲۰ - همان اثر ۳۷۳۶

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۵×۷/۵) ۲۱×۱۲/۵ س.م.، ۲۴۵ ق. آبادی، ۱۷ س.، سرلوحه مذهب، جداول مطلا، جلد میشن ترنجدار، لبه دار (مرمت شده).

آغاز: برابر نسخه ۲۶۹۶

انجام:

با رخ ما اوفتد آن سرو نازم در دوچار کر شبی در بر نشانم آفتابی بر کنار

۱۲۲۱ - همان اثر ۳۴۴۸

تعلیق، عبدالوهاب بن حیدر، آنتپ، ۱۰۳۳ ه. ق. قطع (مختلف) ۲۲/۶×۱۳/۵ س.م.، ۲۵۳ ق. ته نقش دار، ۲۱ س.، جلد میشن.

آغاز:

بسم الله الرحمن الرحيم هست صلاى سرخوان كريم
 اما بعد نموده مى آيد كه ثمره شجره آفرينش...
 انجام: نقطه يى گرز صداقت باشد آن صداقت نه صداقت باشد

۱۲۲۲ - ديوان [باب نوزدهم در مواعظ شيخ عطار] ۹۵۰/۴

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۰/۵×۷) (۱۰/۵×۱۰/۵) س.م، ۱۷ ق. (از ۱۱۰ / الف تا ۱۲۶ / الف)
 ته نقش دار، ۱۵ س.، سرعنوانها بشنگرف، بدون جلد.
 آغاز:

مشو مغرور ملک و کنج و دینار که دنیا یاد دارد چون تو بسیار (۱۱۰ / الف)

انجام: ... سخن کوتاه شد والله اعلم تمت الكتاب (۱۲۶ / الف)

۱۲۲۳ - رباعیات ۱/۳۱۱۶

ابوسعید ابوالخیر (۳۵۷-۴۴۰ هـ)

[یاد او در جلد اول (شماره ۲۴۹) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۰/۵×۶) (۱۰/۵×۱۰) س.م، ۱۳ ق. (از ۱/ب تا ۱۳/ب) ته نقش دار، ۱۵ س.،
 سرسخن ها به شنگرف، جلد میشن (دفعه راست افتاده).

آغاز: بسم... رباعیات حضرت قدوه المحققین... بجهت محبت امرا و سلاطین هر روز سد بار بخواند (۱ / ب)

۱۲۲۴ - رساله الاسب ۱۸۹۱

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴×۷) (۱۲/۵×۲۱/۵) س.م، ۳۷ ق. ته نقش دار، ۱۲ س.، جداول
 مطلا، بدون جلد.

آغاز: ... فایده که از اسب بمردم می رسد اول ز رفتار است و لطافت رفتار آنست...

انجام: ... که دو پای او و دست راست او سفید باشد و چنین روایت کرده اند که حضرت رسالت...

توضیح: آغاز و انجام نسخه ناقص است.

۱۲۲۵- رساله اکسیر اعظم [۴/۴۱۷۳]**محمد قمری**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۵/۹×۱۴/۵) ۲۱×۱۴/۵ س.م.، ۱۵ ق. (از ۹۴/ب تا ۱۰۸/ب) ته نقش دار، ۱۷ س.، بدون جلد.

آغاز: بسم... بدانکه ایدک الله که این رساله ایست در علم اکسیر که بکسر استعمال... (۹۴ / ب)

انجام: ... غفرالله لنا و جمیع اخوان المؤمنین و المؤمنات مع امجاله والاجداد محررا فی... (۱۰۸ / ب)

۱۲۲۶- رساله امثلة المختلفة در لسان فارسی ۲۹/۲۲۴**محمد سالم افندی**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

تعلیق، سالم میرزا، بدون محل کتابت، ۱۱۳۴ ه.، قطع (۱۰×۱۶) ۱۳×۸/۸ س.م.، ۲ ق. (از ۳۸۴/ب تا ۳۸۵/ب)، ۲۳ س.، مقوا (روکش ابری)

آغاز: بسم... رساله لحضرت سیدنا و مولانا... محمد سالم افندی... (۳۸۴ / ب)

انجام: ... در یک ساعتی رقم کرده بود در شبی از شبها (۳۸۵ / ب)

۱۲۲۷- رساله ایمان ۲/۱۶۵**مؤلف ناشناس**

شکسته نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۸۹۸ ه.، قطع (۵/۶×۱۰) ۱۵×۱۰/۵ س.م.، ۲۳ ق. (از ۱۱۹/الف تا ۱۴۱/ب) ته نقش دار، جلد میشن.

آغاز: ... سؤال اگر ترا برسند که نور ایمان چیست بگو راست گفتن... (۱۱۹ / الف)

انجام: ... مکر شهوت غالب آید و کار از حد بگذرد بس عاصی گردد نغوذ بالله منها تم الكتاب (۱۴۱ / ب)

توضیح: نسخه از آغاز ناقص است.

۱۲۲۸- رساله ایمان و اسلام ۴/۳۱۱۶**مؤلف ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۵/۶×۱۲) ۱۶×۱۰ س.م.، ۳۶ ق. (از ۵۵/ب تا ۹۰/ب) ته نقش دار، ۱۵ س.، جلد میشن (دفعه راست افتاده)

آغاز: بسم... الحمد لله الذی انعم علینا و هدانا الی الاسلام و جعلنا من امة سیدالانام... (۵۵ / ب)

انجام: ... مکر حصول مراد الهی و تأثیر و ایجاد او تعالی شان و هوالمطلوب (۹۰ / ب)

۱۲۲۹- رساله بروج [۹۵۰/۱۷]

مؤلف ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۷×۱۰/۵) (۱۰×۱۵/۵) س.م، ۲ ق. (از ۲۴۱/ب تا ۴۲۴/الف) ته نقش دار، ۱۵ س.، سرعنوانها به شنگرف، بدون جلد.

آغاز: الاحکام لکئیة منظر الاعلی کون القمر فی البروج الاثنی عشر... الحمل

انجام: ... در برج حمل چو نو شوه ماه منیر... (۲۴۱ / ب)

توضیح: انجام نسخه ناقص است.

۱۲۳۰- رساله بیان ولایت ۹۵۱/۲

مؤلف ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۸۲ ه.، قطع (۱۱×۱۵/۵) (۱۵×۲۱) س.م، ۲ ق. (از ۷۵/ب تا ۷۶/الف) ته نقش دار، جلد میشن ترنجدار (ضربی)

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین... اما بعد بدان ای عزیز اسعدک الله فی الدارین که اجماع... (۷۵ / ب)

انجام: ... آن شرایع را که نهایت کار نبی ع م است قبول کند و متابعت نماید. تمت (۷۶ / الف)

۱۲۳۱- رساله تصوف ۱۲۹۲/۱

مؤلف ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، بغداد، ۷۱۴ ه.، قطع (۵×۱۰/۵) (۱۱×۱۶/۳) س.م، ۱۴ ق. (از ۲۵/ب تا ۳۸/ب) آبادی، ۱۲ س.، جلد میشن لبه دار.

آغاز: ... او و انواع علوم در... آدمی نیاید... (۲۵ / ب)

انجام:

بر خاطر دوستان دهد یاد مرا خطی که بیادگار از من ماند... (۳۸ / ب)

توضیح: نسخه از آغاز ناقص است.

۱۲۳۲- رساله حلاجیه ۵۸۱/۶

ابوجعفر محمدبن ایوب حاسب طبری (ف . پس از ۴۵۳ ه.)

ابوجعفر محمدبن ایوب حاسب طبری از بزرگان علوم ریاضی و نجوم قرن پنجم هجری و مؤلف کتابهای چند به

فارسی و عربی از آن جمله «رساله شش فصل در اسطرلاب» که به نام ملکشاه سلجوقی در ۴۵۳ هجری تألیف کرده و «شمار نامه در حساب» و «رساله استخراج» یا «استخراجات» (نفیسی ۱: ۲) و تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۰۲۲ ه.، قطع (۱۷×۹) ۲۶/۳×۱۶ س.م.، ۱۹ ق. (از ۲۰۳/ب تا ۲۲۱/الف) آبادی، ۲۰ س.، سرسخن ها به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری و گوشه بندها میشن)
 آغاز: بسم ... الحمد لله الذی خلق الخلق و دبر الامور... اما بعد چنین گوید محمد بن ایوب الحاسب... (۲۰۳ / ب)
 انجام: ... واکر نه سعدان نظر داشته باشد ... بهمه حال مرک بود والله اعلم

۱۲۳۳ - رساله [در] بیان بحور ۱۴۸/۵

صدر الشریعة البخاری (ف. ۰۷۴۷)

عبیدالله بن مسعود البخاری ملقب به صدر الشریعه (اصغر) از جدش تاج الشریعه محمود علم فراگرفت و به فراهم آوردن نفاثس و جمع فوائد او عنایتی وافر داشت. کتاب «وقایه» تصنیف جد خود را شرحی نیکو نوشت و سپس به اختصار آن پرداخت و «نقایه» نامید. او را کتابی است در اصول که «تنقیح» نام دارد... زرکلی نویسد وی از علمای حکمت و طبیعت و اصول فقه است و از مصنفات اوست: «تعديل العلوم والوشاح فی علم المعانی» (لغت نامه ۳۲: ۱۶۹)

بنگريد: نفیسی ۱: ۱۵۴

نسخ، محمد بن مصطفی الخادمی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵×۷) ۲۲×۱۶ س.م.، ۳ ق. (از ۶۳ / الف تا ۶۵ / ب) ته نقش دار، ۱۹ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری و گوشه بندها میشن)
 آغاز: بسم... حمد بی نهایه والصلوة والسلام... مولانا صدر الشریعه البخاری... هذه الرسالة مشتملة على اصول البحور... (۶۳ / الف)
 انجام: ... پس اگر تا ونون را نیز حذف کنند تا بر وزن فعولن شود مقطوف کویند تم (۶۵ / ب)

۱۲۳۴ - رساله در بیان ضعف و قوت کواکب ۵۸۱/۵

قاسم بن محمد بن عبدالله الحسینی

مؤلف که اطلاعی از سرگذشتش به دست نیامد صاحب اثری دیگر به نام «دلیل المنجمین» نیز می باشد.

بنگريد: منزوی ۱: ۳۳۷ (نسخه به صورت «رساله در بیان قوت و ضعف کواکب» ضبط شده است)؛ ذریعه ۱۷: ۲۰۵
 (عنوان به شکل «قوت و ضعف کواکب» ضبط گردیده است).

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶/۵×۸) ۲۶/۳×۱۶ س.م.، ۳۰ ق. (از ۱۷۲/ب تا ۲۰۱/الف) آبادی، ۱۵ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری و گوشه بندها میشن)
 آغاز: بسم... الحمد لله العلی المولی و الصلوة علی النبی الامی اما بعد چنین گوید فقیر حقیر... (۱۷۲ / ب)

انجام: از مدلولات سعدین است چون در دور دیگر همان امر مذموم شود در تحت دلالت نخستین درآید والله اعلم
(۲۰۱ / الف)

۱۲۳۵ - رساله در بیان مراتب عشق ۴۳۸۴/۲

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۹/۵×۷/۵) ۱۵×۱۱/۵ س.م، ۳۳ ق. (از ۳۴ ب تا ۶۲ ب)، ۱۳ س.، سرعنوانها و کشیده‌ها به شنگرف، جلد میشن.
آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین... اما بعد کلمه در بیان عشق بود... (۳۴ / ب)
انجام: بحر سریع مطوی ای صنم دلبر خلق حسن دینده اول عمر... (۶۶ / ب)
توضیح: نسخه از انجام ناقص است.

۱۲۳۶ - رساله سر ربانی ۴۱۷۳/۱

محمد قمری

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]
نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴×۹/۵) ۲۱×۱۴/۵ س.م، ۸۷ ق. (از ۱ ب تا ۸۷ ب) ته نقش دار، ۱۷ س.، کشیده‌ها به رنگ سیاه، بدون جلد.
آغاز: بسم... حمد و سپاس خدایرا که مقدر است ذات او از مدارک او هام... (۱ / ب)
انجام: و برساند ما را بعمل و تمام کامل بحق محمد واله علیهم السلام تمت (۸۷ / ب)

۱۲۳۷ - رساله طریقت نقشبندی ۳۱۶۷/۲

ضیاء الدین ابوبهاء الشیخ خالدافندی

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]
تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۸×۱۱/۳) ۲۳×۱۷ س.م، ۳ ق. (از ۱۶ الف تا ۱۸ الف) ته نقش دار، ۲۷ س.، جلد میشن.
آغاز: بسم... الحمد لله الذی هدانا... تحریر این چند سطور آنکه بعضی یاران التماس کردند... (۱۶ / الف)
انجام: ... قرائت آن بعد از خاتمه چهار بار و در رکعت ثانی سه بار و در رکعت ثالث دو بار و در رکعت رابع یک بار تمت (۱۸ / الف)

۱۲۳۸- رساله عروض ۱/۴۲۸۶**مؤلف ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۰/۷×۵/۵) ۱۷×۱۰/۹ س.م، ۲ ق. (از ۱/الف تا ۲/ب) ته نقش دار، ۱۵ س.، بحور به شنگرف، بدون جلد.

آغاز: بسم... الشعر فی اللغة العلم فی الاصطلاح... بدانکه عروض میزان شعر است و بناء شعر (۱ / الف)

انجام: متفاعلن متفاعلن متفاعلن... (۲ / ب)

توضیح: نسخه از انجام ناقص است.

۱۲۳۹- رساله عروض ۲/۴۲۸۶**نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه.ق)**

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۳۰۶) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۰/۹×۵/۵) ۱۷×۱۰/۹ س.م، ۲۱ ق. (۳/ب تا ۲۳/الف) ته نقش دار، ۱۵ س.، جداول رنگین، سرسخن ها و کشیده ها به شنگرف، بدون جلد.

آغاز: بسم... سپاس وافر قادری را که حرکت سریع... اما بعد بدانکه ارباب صناعت عروض و بناء اصول اوزان شعر

را ... (۳ / ب)

انجام:

هر دم آیم سویت باشد بینم رویت فعلن فعلن فعلن تم (۲۳ / الف)

۱۲۴۰- رساله عوامل الفرس ۲۸۷۹**محمد چلبی کشفی (ف. ۱۵۲۴ م.)**

مؤلف در عصر سلطان سلیم اول به عنوان کاتب وارد دربار شد و همراه با سلطان در جنگهای مصر و ایران شرکت نمود. وی علاوه بر «عوامل فرس» که در خصوص دستور زبان فارسی است دو «سلیم نامه» نیز دارد که در آنها به شرح غزوات و سرگذشتنامه سلطان سلیم پرداخته است. (میدان لاروس ۷: ۲۰۳)

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴×۷) ۲۰/۵×۱۳ س.م، ۶۳ ق. ته نقش دار، ۱۳ س.، سرلوحه مطلا، سرسخن ها و کشیده ها به شنگرف، جلد مقوا (عطف و گوشه بندها میشن)

آغاز: میامن حمد بی انتها و محاسن شکر بی انقضا اول خالق کونینه و رازق ثقلینه...

انجام: ... مثلاً برای خدای یعنی تکرری ایچون قدتم الرساله

۱۲۴۱ - رساله فضایل ایام و شهور ۲/۲۶**نظام شاه**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۸/۵×۱۵/۵×۲۰/۵) س.م، ۵۱ ق. (از ۲۱/ب تا ۷۷/الف) ته‌نقش دار، ۱۲ س.، جلد مقوا (عطف میشن)

آغاز: ... و اقترب منك فاذنیته اللهم محمد و یغشی فی الخیرات... (۲۱ / ب)

انجام: ... روز هفدهم ماه شعبان که پیغمبر م متولد شده بود تمت (۷۷ / الف)

توضیح: نسخه از آغاز ناقص است.

۱۲۴۲ - رساله فن طب ۲/۱۲۸۹**محمد بن حسین طیب**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

وی شاید همان محمد طیب مؤلف «لذت العیش ناصرشاهی» باشد که به تعبیر صاحب ریحانه (۱۸: ۲۹۷) اثر را در ده فصل به نام ابی‌المظفر سلطان عبدالقادر شاه خلجی فراهم آورده است.

رقاع، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۵/۷×۶/۵×۱۴/۹) س.م، ۷ ق. (از ۴۶/ب تا ۵۲/ب) ته‌نقش دار، ۹ س.، کشیده‌ها به شنگرف، جلد میشن ترنجدار، گوشه‌بنددار، مجدول.

آغاز: بسم ... الحمد لله رب العالمین... اما بعد سبب تحریر این کتاب آن شد که فقیر و حقیر محمدبن حسین... (۴۶ / ب)

انجام: ... در جراحات نهند زود بصلاح آید و اگر سه روز متصل چنین... (۵۲ / ب)

توضیح: انجام نسخه ناقص است.

۱۲۴۳ - رساله فی بیان خواتیم آیات القرآن ۲/۳۴۶**مؤلف ناشناس**

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۵/۸×۱۵/۵×۱۳/۵×۱۹/۵) س.م، ۲۶ ق. (از ۵۳/ب تا ۷۸/الف) ته‌نقش دار، ۲۱ س.، عنوان سوره‌ها به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری و عطف میشن)

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین حمدا دائما لربوبیته... اما بعد بدانکه امام الحق... (۵۳ / ب)

انجام: ... سوره الناس ست آیات الناس الناس الخناس والناس تمت بعون الله و حسن توفیقه (۷۸/الف)

۱۲۴۴- رساله فی تاریخ اسلام [یوسف و زلیخا] ۲۶۰۲/۳**مؤلف ناشناس**

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۸۶۴ هـ.، قطع (۱۳/۵×۹/۵) (۱۸/۵×۱۳/۵) س.م.، ۴۳ ق. (از ۲۲۵/ب تا ۲۶۴/الف) آبادی، ۱۳ س.، سرعنوانها و کشیدهها به شنگرف، جلد میشن قهوه‌ای ترنجدار، لبه‌دار. آغاز: بسم... چون زلیخا یوسف را بزندادن کرد و کسرا برو کماشت گفت... (۲۲۵/ب) انجام: ... لاجرم توبه‌اش قبول آمد که ثم اجتباہ ربه فتاب علیه فهدی تم الكتاب (۲۶۴/الف)

۱۲۴۵- رساله فی التصوف ۱۲۹۲/۳**ابوسعید ابوالخیر (۳۵۷-۴۴۰ هـ)**

[یاد او در جلد اول (شماره ۲۴۹) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۱۶۳ هـ.، قطع (۱۴×۸/۵) (۱۶/۳×۱۲/۷) س.م.، ۳۴ ق. (از ۴۰/الف تا ۷۳/ب) ته‌نقش دار، کشیدهها و سرسخن‌ها به شنگرف، جلد مقوا (گوشه‌بند میشن). آغاز: بسم... شیخ ابوسعید ابوالخیر قدس الله وجهه العزیز گفت ان استاد بوعلی... (۴۰/الف) انجام: ... سلامت زهد است در شبهتها و اما زهد... تمت الرساله (۷۳/ب)

۱۲۴۶- رساله فی التصوف ۱۲۹۲/۲**فخرالدین ابو عبدالله محمد بن عمر الخطیب الرازی (۵۴۴-۶۰۶ هـ)**

فخر رازی از فحول حکما و علمای شافعی است و جامع علوم عقلی و نقلی بوده و در تاریخ و کلام و فقه و اصول و تفسیر و حکمت و علوم ادبیه و فنون ریاضیه و حید عصر خود بود. گویند در حوزه درس فخر رازی بیش از دو هزار تن دانشمند برای استفاده می‌نشستند. حتی در موقع سواری نیز قریب ۳۰۰ تن از فقها و شاگردان برای استفاده در رکابش می‌رفتند. (لغت‌نامه ۳۷: ۷۸)

بنگرید: ریحانه ۱۹۲-۱۹۴؛ صفا ۲: ۳۰۵؛ نفیسی ۱: ۱۱۲

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵×۹) (۱۶/۳×۱۱/۶) س.م.، ۱۴ ق. (از ۲۵/ب تا ۳۸/ب) ته‌نقش دار، ۱۵ س.، کشیدهها و جداول به شنگرف، جلد مقوا (گوشه‌بند میشن) لبه‌دار. آغاز: بسم... حمد بی‌نهایت و مدح بی‌عنایت... اما بدان اسعدک الله که این رساله... (۲۵/ب) انجام: آن قوت تجلی روح... تم الرساله (۳۸/ب)

۱۲۴۷ - رساله فی التصوف ۲۵۶۴**مؤلف ناشناس**

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۸۷۴ ه.، قطع (۱۸×۱۲/۵) ۲۴/۵×۱۷/۵ س.م، ۱۰۷ ق. آبادی، ۱۳ س.، سرسخنها به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری و گوشه بند میشن).

آغاز: ... و رسول گفت صلی الله علیه و سلم که هیچ چیزی نرسد ببنده مؤمن...

انجام: ... وصیت ما مریدان را نسأل الله الکریم التوفیق... و صلی الله علی محمد و اله اجمعین

توضیح: آغاز نسخه ناقص است.

۱۲۴۸ - رساله فی حل مشکلات و صاف ۴۱۹۵**محمد مهدی استرآبادی، (ف. پس از ۱۱۶۰ ه.)**

[یاد او در جلد اول (شماره ۸۱) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۲۶۶ ه.، قطع (۱۷×۱۰) ۲۱/۵×۱۵/۵ س.م، ۲۷۷ ق.، ۱۰ س.، سرسخنها و کشیده ها به شنگرف، بدون جلد.

آغاز: بسم... دیباج دیباجه کتاب فصاحت قرین...

انجام: ... المشهور بطایفه شیخ شرف در قصیده اشنوی... بجاه سید المرسلین و رسوله رب العالمین سنه ۱۲۶۶

۱۲۴۹ - رساله فی ربع العمل بالمقنطرات ۲۲۴/۲۸**شعبان بن حسن القسطنونی**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

لغت نامه (۳۰: ۳۹۴) اشاره کوتاهی به وی کرده و از میان آثارش از «رساله فی معدل النهار والعمل بآلته» نام برده است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶×۸) ۱۸/۸×۱۳ س.م، ۴ ق. (از ۳۷۱/ب تا ۳۸۳/الف)، ۲۱ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری).

آغاز: بسم... هذه رساله فی الربع العمل بالمقنطرات مرتبه علی اربعه... (۳۷۹/ب)

انجام: ... و نه برمدار یوم بود بلکه منحرف باشد چنانک پیش ازین گفته بودیم و ان العلم عند الله و الله اعلم

۱۲۵۰ - رساله فی صفت واجب ۹۵۰/۲**مؤلف ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱×۷/۵) ۱۵×۱۰/۵ س.م، ۲۴ ق. (از ۱۷/ب تا ۴۰/الف)

ته نقش دار، ۱۵ س.، جداول به شنگرف، بدون جلد.

آغاز: بسم... قال النبي صلى الله عليه و سلم طلب العلم فريضة على كل مسلم و مسلمة... (۱۷/ب)
انجام: ... مخیر گردانید میان عذاب دنیا و عذاب عقبی ایشان عذاب دنیا اختیار کردند که هم... (۴۰/الف)
توضیح: انجام نسخه ناقص است.

۱۲۵۱- رساله فی النحو/۱۶۲

مؤلف ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۹×۱۴/۵×۲۰) س.م.، ۹ ق. (از ۱۱/ب تا ۱۹/ب) ته نقش دار، ۱۷ س.، جلد مقوا (عطف میشن).

آغاز: بسم... بدان اسعدک الله فی الدارين که کلمات عرب بر سه قسم است... (۱۱/ب)
انجام: ... و غیر ثلاثی مجرد از این شش صیغه نیست تمت الكتاب (۱۶۹/ب)

۱۲۵۲- رساله معما ۲/۲۷

شرف الدین علی بن شمس یزدی (ف. ۵۸۵۸ هـ)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۳۲۴) گذشت]

نستعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۱۵۹ هـ.، قطع (۷×۱۴) (۵×۱۱/۵×۲۰) س.م.، ۸ ق. (از ۶/ب تا ۱۳/الف) ته نقش دار، ۱۹ س.، جلد مقوا (روکش ابری و عطف میشن) لبه دار.

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین... بدانکه ترتیب کرده شد این رساله بریک مقدمه و... (۶/ب)
انجام: ... بتمام رسید این تسوید روز چهارشنبه در تاریخ ۱۱۵۹ (۱۳/الف)

۱۲۵۳- همان اثر ۲/۴۱۴۸

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۵×۱۴) (۵×۲۱/۵×۲۱) س.م.، ۱۱ ق. (از ۶۹/الف تا ۷۹/ب) ته نقش دار، ۱۳ س.، سرسخن ها به شنگرف، بدون جلد.

آغاز: همان (۶۹/الف)

انجام: ... و دیگر آنکه معنی هر نظمی که باید مناسب صاحب آن نام باشد (۷۹/ب)

۱۲۵۴- رساله معما ۱/۳۲۶۲

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ هـ)

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) (۹×۱۱/۴×۲۱) س.م.، ۴ ق. (از ۱/ب تا ۴/ب) ته نقش دار،

سرسخن‌ها به‌شنگرف، جلد میشن ترنجدار، مجدول.

آغاز: بسم...

چو بر(از) حمد و تحیت یافتی کام بدان ای در معما طالب نام (۱/ب)

۱۲۵۵- زادالعارفین ۹۵۰/۱۲

شیخ الاسلام ابواسماعیل عبدالله بن محمد انصاری هروی (۳۹۶-۴۸۱ ه.ق)

[یاد او در جلد اول (شماره ۳۹) گذشت]

«زادالعارفین» یکی از رسائل مشهور خواجه عبدالله انصاری است که به نثری موزون شبیه به نثر مسجع نوشته شده است.

بنگرید: منزوی ۱/۲ : ۱۱۸۵

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۳۲ ه. ق. قطع (۱۰/۵×۷) (۱۰/۵×۱۰/۵) س.م.، ۱۵ ق. (از ۲۰۰/ب تا ۲۱۴/ب) ته‌نقش دار، ۱۵ س.، سرعنوانها به‌شنگرف، جلد مقوا.

آغاز: بسم... الحمد لله علی نواله و صلوته علی محمد و اله اجمعین چنین گوید... عبدالله انصاری... (۲۰۰/ب)

انجام: ... بشنود و یاد گیرد و برین کار کند باشد که حق سبحانه و تعالی بروی رحمت کند انشاءالله تعالی تمت

الرساله سنه ۹۳۲ (۲۱۴/ب)

۱۲۵۶- زادالمعاد ۶۴۷

محمدباقر بن محمد تقی مجلسی (۱۰۳۷-۱۱۱۰ یا ۱۱۱۱ ه.ق)

[یاد مؤلف در جلد اول (۱۲) و توصیف اثر در همان جلد (شماره ۳۵۳) گذشت]

ثلث، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۹/۵×۱۱/۵) (۱۹/۵×۱۹/۵) س.م.، ۱۹۱ ق. ته‌نقش دار، ۱۸ س.، سرعنوانها و کشیده‌ها به‌شنگرف، جلد میشن سیاه ترنجدار، لبه‌دار.

آغاز: بسم... الحمد لله الذی جعل العبادۃ وسیله... اما بعد بنده خاطی محمد باقر بن محمد عفی الله عن جرائمها

انجام: ... هجدهم نوادر کفاراتست از حضرت صادق (ع)...

توضیح: انجام نسخه ناقص است.

۱۲۵۷- زبده التجوید ۳۰۷۳/۱

محمد بن محمود المدری الدوستالی

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

وی شاید همان الشریف محمد بن محمود بن محمد باشد که برگل (۱: ۳۰۳) معرفی کرده است.

تعلیق، حاجی علی، بدون محل کتابت، ۱۲۵۴ ه. ق. قطع (۱۲×۶) (۱۷×۱۱/۵) س.م.، ۱۷ ق. (از ۱/ب تا ۱۷/الف) ته‌نقش دار،

۱۳ س.، جلد مقوا (گوشه‌بندها میشن).

آغاز: بسم... حمد و ثنا و ستایش... اما بعد چنین گوید بنده ضعیف ابن محمد القاضی محمود... (۱/ب)
انجام: ... بسیار کس از خواننده قرآن است که قرآن بر او لعن کند یَقْضَا اللهُ و ایاکم من نومهُ الغافلین و قرائته العظیم سنه ۱۲۵۴

۱۲۵۸ - زیج الغ بیگ ۱۴۳۳

الغ بیگ بن شاهرخ (۷۹۹ - مقت. ۰۵۸۵۳)

محمد طراغای ملقب به الغ بیگ پسر شاهرخ شاه معروف هندی نه تنها یکی از فاضل‌ترین پادشاهان سلسله تیموریست بلکه یکی از دانشمندترین کسانی است که در ایران پادشاهی رسیده‌اند. وی مهمترین کاری که در راه دانش کرده اینست که در سال ۸۴۱ در شمال شرقی سمرقند رصدخانه‌ای ساخت و همه علمای نجوم را در آنجا گرد آورد و زیج جدیدی که به نام زیج الغ بیگ معروف است به دستیاری غیاث‌الدین جمشید کاشانی و قاضی‌زاده رومی و ملاعلی قوشچی و... ترتیب داد.

بنگريد: منزوی ۱ : ۳۰۳ به بعد؛ ف.مشار: ۹۰۰؛ مشار (مولفین) ۱: ۶۵۰؛ ذریعه ۱۲: ۸۳؛ منزوی (نسخه‌های پاکستان) ۱: ۲۷۳

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۰۳ ه.، قطع (۱۲/۵×۱۸/۵) ۲۳×۱۵ س.م.، ۲۵۱ ق. ته‌نقش‌دار، ۲۱ س.، بدون جلد.

آغاز: تبارک الذی جعل فی السماء بروجاً و جعل فیها سراجاً و قمراً منیراً...

انجام: ... ۱۷۵، ۲۳۴، ۳۵۱، ۳۷۳... تمت الكتاب بعون الملك الوهاب سنه ثلث و تسعمائه

توضیح: به گزارش دفتر هفتم نسخه‌های خطی، کهن‌ترین نسخه اثر در کتابخانه رضوی (کاشان) شماره ۳۶۴ مضبوط است که در سال ۸۷۷ هجری از سوی کمال‌الدین حسین کاشفی بیهقی استنساخ شده است. فیلم این نسخه در دانشگاه تهران (۳۵۶۴) قرار دارد. زیج الغ بیگ که در منابع مختلف به صورت «زیج گورکانی» و «زیج سلطانی» نیز ضبط شده در یک مقدمه و چهار مقاله است. شرحهای مختلفی بر این اثر نوشته شده از جمله شرح عبدالعلی بیرجندی که در سال ۸۹۲ هجری از تألیف آن فراغت یافته است. برای شروح این اثر به ذریعه (۱۳: ۳۰۹) رجوع شود.

۱۲۵۹ - سیب السبیل ۲/۲ ۲۶۰۲

صدرالدین الشنوخى

[اطلاعاتی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

نسخ، حسن بن حسین بن الیاس، بدون محل کتابت، ۸۶۶ ه.، قطع (۱۲×۹/۵) (۱۲×۹/۵) ۱۸/۵×۱۳/۵ س.م.، ۱۲۴ ق. (از ۱۱/الف تا ۲۲۴/الف) آبادی، ۱۳ س.، جلد میشن قهوه‌ای ترنجدار، لبه‌دار.

آغاز: بسم... ان اولی ما یصدر به الکلام و اعلی ما یقدر به النظام... و سمیته سبیل السبیل... (الف/۱۱)

انجام: دیدار تو بخواب ممکن نشدی با تو بطرب نشست یارب منم این

حرره علی ید... و الحمد لله (الف/۲۲۴)

۱۲۶۰ - سراج الاخبار و منهاج الانوار ۱۲۷

علی بن محمد بن علی اصفهانی

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۷×۱۰/۵×۱۰/۵) س.م، ۱۹ ق. (از ۴۱/ب تا ۱۰۹/ب) ته نقش دار، ۱۵ س.، سرعنوانها به شنگرف، بدون جلد.

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین و الصلوٰه و السلام... اما بعد این مختصریست در علم تذکیر... (۴۱/ب)

انجام: ... امروز مقام اینست که می بینید فاعتبروا یا اولی الابصار (۱۰۹ / ب)

۱۲۶۱ - سراج القلوب ۲/۲۵۹۳

ابونصر محمد القطان غزنوی

نام ابونصر محمد القطان از نویسندگان و علمای اواخر قرن ششم و اوایل قرن هفتم در منابع مختلف به صورتهای گوناگون آمده است. نفیسی (۱:۱۵۶) او را با عنوان ابونصر محمد قطان غزنوی آورده و منزوی نام وی را بشکل ابونصر قطان غزنوی ضبط کرده است. این اثر در غرایب احوال گذشتگان و آفرینش زمین و آسمان و مسایل مذهبی بوده و بیشتر پاسخ به پرسشهایی است که جهودان از پیامبر(ص) و سپس از حضرت علی(ع) کرده اند.

بنگرید: منزوی ۱۱۹۱؛ فهرستواره ۲۲۳:۱۰؛ ف. مشار ۹۴۵؛ ذریعه ۱۲: ۱۵۹.

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۱۱۵ ه.، قطع (۵×۹/۵×۱۴/۵) ۱۹×۱۴ س.م، ۶۲ ق. (از ۱۲۵/الف تا ۱۸۶/ب) ته نقش دار، ۱۳ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن قهوه‌ای.

آغاز: بسم... الحمد لله العلی العظیم... خواجه ابونصر محمد القطان رحمه الله علیه... و این کتاب را سراج القلوب نام

کردند... (الف/۱۲۵)

انجام: ... و جماعت را که فهم بدین جایگاه نرسد و عقل ایشان برین راه نبود قبول کردند والله اعلم باصواب

(۱۸۶/ب)

توضیح: فیلم نسخه موجود در کتابخانه ملی پاریس (۹۳) در دانشگاه تهران (ش ۷۴۱) مضبوط است.

۱۲۶۲ - سلسله نقشبندیه ۴/۳۰۷۳

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۶×۱۲) ۱۷×۱۱ س.م، ۴ ق. (از ۷۲/ب تا ۷۵/الف) ته نقش دار، ۱۳ س.،

اوراق مجدول مطلا، جلد مقوا (گوشه بندها میشن).

آغاز: بسم... خداوندا بحق اسم اعظم... (۷۲/ب)

بمحض فضل تو امیدوارم... تمت سلسله طریقه علیه نقشبندیه (۷۵/الف)

۱۲۶۳- [شاه و درویش] ۲۸۵۵

بدرالدین هلالی استرآبادی جغتائی (مقت. ۹۳۶ یا ۹۳۹ هـ.)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۳۷۰) گذشت]

تعلیق، عبداللطیف شیروانی، بدون محل کتابت، ۹۵۷ هـ.، قطع (۶×۱۳) ۱۹×۹/۵ س.م.، ۴۶۶ ق. ته نقش دار، ۱۳ س. سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن قهوه ای مجدول.

آغاز: چیست این طرفه کنبد والا...

حشر او با رسول کن یارب این دعا را قبول کن یارب تمت بالخیر

توضیح: در نسخه عنوان به صورت «شاه و گدا» ضبط شده است.

۱۲۶۴- شرح اسماء الحسنی ۴۳۳۶

محمد بن رفیع بن محمد سلیم

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۵×۷) ۱۴/۵×۸/۱۲/۲۴ س.م.، ۵۵ ق. ته نقش دار، ۱۵ س.، جلد مقوا (گوشه بندها میشن).

آغاز: بسم... حمد بیحدوثنای بیعد معبودیرا سزدکه بافاضه انوار مکتومات ظلمات عدم...

انجام: ... آنچه مقصود الایراد درین رساله بود و بتاریخ نهم شهر ربیع الاخر... از تالیف و تنمیق این رساله فراغ اتفاق

افتاد

۱۲۶۵- شرح ایام ثلثین ۹۵۰/۱۵

مؤلف ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۳۵ هـ.، قطع (۷×۱۰) ۱۵×۱۰/۵ س.م.، ۹ ق. (از ۲۲۵/ب تا ۲۳۳/ب)، ۱۵ س.

آغاز: بسم... شرح ایام ثلثین عن جعفر الصادق رضی الله عنه عن رسول الله صلی الله علیه و سلم... (۲۲۵/ب)

انجام: ... بهمه کارها و مهمات مجربست تمت (۲۳۳/ب)

۱۲۶۶- شرح حزب البحر ۳/۳۱۱۶**مؤلف ناشناس**

«حزب البحر» شاهد همان اثری است که شیخ الاسلام حاجی بهاءالدین یزدی در خصوص ادعیه و اوراد نوشته است.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۵×۷/۵) ۱۰×۱۶ س.م.، ۲۴ ق. (از ۳۱ الف تا ۵۴ ب) ته نقش دار، ۱ س.، کشیده ها به شنگرف، جلد میشن آلبالوئی، دفه راست افتاده.

آغاز: در شرح نکات حزب البحر از ترجمه شرعی اللفظ و نکات تحت... (۳۱ الف)

انجام: ... و آیه چند از اول یس که برای دفع قلت و رجف قلب مجرب است تمت (۵۴ ب)

۱۲۶۷- شرح الحمد ۱/۲۵۹۳**عبداللطیف**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

وی به نوشته منزوی (۱:۲۹) در هفتاد - هشتاد سالگی به تالیف این اثر پرداخته و آن تفسیر سوره فاتحه است آمیخته با داستانها و روایتهای شیعی.

نسخ، ملامیرزا، بدون محل کتابت، ۱۱۱۵ ه.، قطع (۱۴/۵×۹/۵) ۱۴×۱۹ س.م.، ۱۲۴ ق. (از ۱ ب تا ۱۲۴ الف) ته نقش دار، ۱۳ س.، کشیده ها و سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن قهوه ای.

آغاز: بسم...

هست کلید در گنج حکیم بسم الله الرحمن الرحیم (۱ ب)

انجام: ... و افضل الاوصیاء علی المرتضی و اولاده المعصومین الطاهرین اجمعین تمت الكتاب (۱۲۴ ب)

۱۲۶۸- شرح دیباجه گلستان ۴۱۴۹**عبدالرحمن بن حیدر بُختی**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۵×۸/۵) ۱۶×۲۱/۸ س.م.، ۳۶ ق. ته نقش دار، ۱۷ س.، متن اصلی به شنگرف، جلد مقوا.

آغاز: بسم... حمد و ثناء بی انتها و شکر و سپاس... اما بعد چون این حقیر فقیر...

بدیباچه پریشان شد سواری چو بر دیباجه کلرنک سنبل تم الكتاب

۱۲۶۹ - شرح سی فصل [= وسیله] ۵۸۱/۴**سید منجم (ف. پس از ۸۲۲ ه. ۰)**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

اثر شرح «سی فصل» از مؤلفات خواجه نصیرالدین طوسی در معرفت تقویم و قواعد استخراج تقویم میباشد که سید منجم آن را بنام معین‌الدین جلال الدوله فراهم آورده است. وی شاید همان عبدالعلی منجم گورگانی تبریزی (متوفی سال ۱۳۳۵ ه.) باشد که صاحب ذریعه به ضبط آن پرداخته است. برای آگاهی از شروحو که «بر سی فصل» نوشته شده‌اند به ذریعه ۱۳:۳۱۱ به بعد رجوع کنید. گفتنی است که خواجه‌الدین نصیرالدین نخست این اثر را به عربی نوشته و سپس خود در سال ۶۵۸ هجری به فارسی برگردانده است.

تعلیق، بدون نام کاتب، تهران، ۱۰۲۴ ه.، قطع (۱۷×۹) ۲۶/۳×۱۶ س.م.، ۳۴ ق. (از ۱۳۴/ب تا ۱۶۷/ب)، ۲۰ س.، سرعنوانها به‌شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری، گوشه‌بندها میشن).

آغاز: بسم... شکر و سپاس حضرت بیچون را که آسمان بی‌ستون... اما بعد غرض از سواد این کلمات... (۱۳۴/ب)
انجام: ... زیرا که انصراف دلیل خروج است و اتصال دلیل دخول و سعد دلیل راحت و شادی و الله اعلم سنه ۱۰۲۴ (۱۶۷/ب)

۱۲۷۰ - شرح قصیده المصری ۹۲۹**حسین رقاص**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

اثر شرحی است بر قصیده تائیه [نظم السلوک] ابن‌فارض که نغمه‌ای است از نغمات روح و صحنه‌ای که در آن مبارزه مستمر خیر و شر مجسم شده است. برای شروح قصیده‌های ابن‌فارض (تائیه و میمیه) به منزوی ۱۲۴۳/۲-۱۲۴۴، ۳۴۷۹-۵۳۴۸۱، و ذریعه ۳:۱۴-۴ رجوع کنید.

ابوحفص عمر بن ابی‌الحسن معروف به ابن‌فارض و [ملقب به «سلطان العاشقین»] عارف و شاعری است معروف که در سال ۵۷۶ در قاهره متولد شد و در ۶۳۲ در همانجا درگذشت. دو قصیده تائیه و یائیه او مشهور است. دیوان و قصاید او را ادبا و علمای بسیاری شرح کرده‌اند. بر قصیده تائیه او هم شروحو نوشته شده از جمله شرح فارسی مولانا عبدالرحمن جامی و شرح فرغانی (دهخدا ۳۳۵:۲)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۸/۵) ۲۰/۵×۱۳/۵ س.م.، ۱۲۶ ق. آبادی، ۱۷ س.، متن و کشیده‌ها به‌شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری، عطف میشن).

بنگرید: تاریخ ادبیات زبان عربی تالیف حنا الفخوری ترجمه عبدالمحمد آیتی (تهران: ۱۳۶۱)؛ ریحانه ۶:۱۰۲.

آغاز: بسم...

الحمد لله رب العالمین سقتنی حمیا الحب راحة مقلتی

انجام: ... مظاهر ذات یگانه من اند و باز جمله فرشتگان آسمان و زمین...
توضیح: نسخه از آخر ناقص است.

۱۲۷۱ - (شرح قصیده یائیه) ۳۱۱۶/۲

شارح ناشناس

اثر حاوی شرح قصیده یائیه ای است با ردیف «تجدنی» که هر بیت آن طی سه بیت فارسی شرح شده است. تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۲۳۶ ه.، قطع (۱۰/۵×۶) ۱۰×۱۶ س.م.، ۷ ق. (از ۱۴/ب تا ۲۰/الف) ته نقش دار، ۱۵ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن (دقه راست افتاده است).
آغاز: بسم...

ان الموجود فاطلبنی تجدنی	فان تطلب سوائی لم تجدنی (۱۴/ب)
منم مطلوب ای طالب کجائی	چرا در حضرت ما در نیائی
مجوی غیر ما را هیچ وقتی	اگر شایسته درگاه مائی
مرا هرگز نخواهی یافتن	توکنی با غیر دیگر آشنائی

انجام:

کسی دائم این سوره بخواند	همیشه در امان حق بماند
دعایش رد نگردد نزد باری	بدست ارد امور شهر یاری (۲۰/الف)

لا اله الا الله محمد رسول الله ۱۲۳۶

۱۲۷۲ - شرح کلشن راز ۹۵۱/۱

احمدبن موسی رشتی استادی (ف. پس از ۸۴۴ ه.)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۴۱۴) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۸۲ ه.، قطع (۱۰/۵×۱۵) ۱۵×۲۱ س.م.، ۷۴ ق. ته نقش دار، ۱۹ س.، کشیده ها به شنگرف، جلد میشن قهوه ای ترنجدار.

آغاز: بسم... تیمنا و تبرکا بذکره و صلواته... توحید حق سبحانه و تعالی برفوق سؤالات...

انجام: بنام خویش کردم ختم پایان الهی عاقبت محمود کردانسنه ۹۸۲

۱۲۷۳ - شرح نهج طریقت ۱۰۲۳/۲

شارح ناشناس

نستعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۸۶۴ ه.، قطع (۱۱×۱۷) ۱۳/۵×۱۸ س.م.، ۳۶ ق. (از ۵/ب تا ۴۰/ب) آبادی،

۱۸س.، جلد میشن سیاه.

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین... اما بعد بدانکه این رساله در ذکر شجره خرقه مشایخ... (ب/۵)

انجام: ... در انجا باز یابند... و قد اتفق الفراغ (ب/۴۰)

۱۲۷۴ - صدکلمه علی (ع) ۲۷۸۵/۱۸

رشیدالدین محمد بن محمد بلخی (ف. ۵۵۷۳)

کلمات حضرت علی (ع) پیش از آنکه به دست رضی برسد از سوی جاحظ (ادیب قرن ۲ و ۳ هجری) گردآوری شده بود. وطواط در این اثر خود ابتدا اصل کلام حضرت علی (ع) را آورده و سپس ترجمه فارسی (کلمه به کلمه) آن را همراه با شرح عربی و شرح فارسی داده است و در پایان مضمون کلام را به نظم ادا کرده است. عنوان اصلی کتاب «مطلوب کل طالب من کلام علی بن ابی طالب» است که به نام «نثر اللئالی فی کلام امیرالمؤمنین علی» و «صدکلمه علی بن ابیطالب» نیز معروفست.

بنگرید: منزوی ۱۶۸۵/۲: ۲ به بعد و ۳۲۱۴: ۴؛ ذریعه ۱۱۲: ۴.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۵×۷/۵) ۱۸×۱۳ س.م، ۱۰ ق. (از ۱۱۸/ب تا ۱۲۷/الف) ته نقش دار، ۱۷س.، سرسخن ها و جداول مطلا، جلد مقوا (روکش پارچه و گوشه بندها میشن).

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین... هذه مائة كلمة من كلام امير المؤمنين علي بن ابي طالب... (ب/۱۱۸)

انجام: زدن چشم و زشتی گفتار راندن شهوت و خطای زبان (۱۲۷/الف)

توضیح: ترجمه صد کلمه در تبریز و تهران به ترتیب در سالهای ۱۲۵۹، ۱۲۷۲ چاپ شده است. چاپ اخیر آن تحت عنوان «مطلوب کل طالب من کلام علی بن ابی طالب (ع)» با تصحیح و تعلیق محمود عابدی از سوی بنیاد نهج البلاغه چاپ و منتشر شده است.

۱۲۷۵ - صفات رجال الله ۹۵۰/۱۴

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۰/۵×۷/۵) ۱۵×۱۰ س.م، ۶ ق. (از ۲۱۹/الف تا ۲۲۴/ب) ته نقش دار، ۱۳س.، جداول به شنگرف، بدون جلد.

آغاز: بسم... در بیان صفات رجال الله و آنهایی که صفات حیوانی و بشری... (۲۱۹/الف)

انجام: ... و عالم ازین طایفه خالی نسیت و مدار این عالم این طایفه اند و الله اعلم (۲۲۴/ب)

۱۲۷۶ - همان اثر ۹۵۰/۱۳

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۰/۵×۷/۵) ۱۵×۱۰ س.م، ۴ ق. (از ۲۱۵/ب تا ۲۱۸/ب)

ته نقش دار، ۱۳ س.، سرعنوانها به شنگرف، بدون جلد.

آغاز: همان (۲۱۵/ب)

انجام: همان (۲۱۸/ب)

۱۲۷۷- طریقت ختم دوازده امام ۴۱۲

مؤلف ناشناس

رقاع، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۵×۸) (۱۲/۵×۱۸/۵) ۱۸/۵ س.م، ۶ ق. (از ۳۵/ب تا ۴۰/الف)، ۱۵ س.، جلد مقوا (روکش پارچه).

آغاز: طریقه ختم دوازده امام خواجه نصیر باید که در دو هفته دست تمسک... (۳۵/ب)

انجام: والصلوة والسلام... علی محمد و آله و عترته اجمعین و سلم تسلیم کثیرا کثیرا (۴۰/الف)

۱۲۷۸- عقاید ۲۲۱۸/۱۰

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲×۹) (۱۲×۵) ۱۸×۱۲/۵ س.م، ۶ ق. (از ۹۱/الف تا ۹۶/الف) آهارزده، ۲۲ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن قهوه ای ترنجدار، لبه دار.

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین... اما بعد بدان ای پاک... که خدای تعالی... (۹۱/الف)

انجام: ... و حرمت و حشمت از در سرای هیچکس باز نکردد و کس را یک نفس امان ندهد و الله اعلم (۹۶/الف)

۱۲۷۹- علم حال (کتاب الفقه) ۹۳۸

مؤلف ناشناس

تعلیق، ابوبکر بن خلیل بن اسماعیل شمشیری، بدون محل کتابت، ۹۲۰ ه.، قطع (۱۱×۱۷) (۱۶×۲۴) س.م، ۱۳۹ ق. آبادی، ۲۳ س.، میشن قهوه ای ترنجدار، لبه دار.

آغاز: ... ان بیغامیر که این ولی بر دین اوست و دلیل باشد بر دوستی این ولی...

انجام: ... و فرشتگان گویند امین...

توضیح: نسخه از آغاز ناقص است.

۱۲۸۰- غزلیات فرشته [۱۰۷۹/۲]

محمد قاسم هندوشاه استرآبادی (۹۶۰- پس از ۱۰۱۵ ه.)

[یاد او در جلد اول (شماره ۴۸۵) گذشت]

تعليق، بدون نام کاتب، محل و تاريخ کتابت، قطع (۱۲×۱۸) ۱۷×۲۳ س.م، ۳۳ ق. (از ۴۱/ب تا ۷۳/الف)، ۱۵ س.
 آغاز: بسم...

ای کرده کمند دل ما زلف دو تارا افکنده سرزلف تو صد دام بلا را (۴۱/ب)

انجام:

گفتگوی غم یعقوب بود بیشه م ابوی پیراهن یوسف دهد اندیشه ما (۷۳/الف)

۱۲۸۱ - فتاوی ۲۲۱۸/۵

مؤلف ناشناس

تعليق، بدون نام کاتب، محل و تاريخ کتابت، قطع (۵/۸×۱۳) ۵/۱۲×۱۸ س.م، ۱۴ ق. (از ۴۵/ب تا ۵۸/ب) آبادی،
 ۱۴ س.، جلد ميشن ترنجدار، لبه دار (فرسوده).

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمين... اما بعد در بيان... (۴۵/ب)

انجام: ... می گوید چه خواهد بگو که گفت بسم الله و امر الله اکبر تمت (۵۸/ب)

۱۲۸۲ - فصل الخطاب من کلام عمر بن الخطاب ۲/۲۰۶۸

رشیدالدین محمد بن محمد بلخی (ف. ۵۵۷۳)

نسخ (ثلث)، بدون نام کاتب، محل و تاريخ کتابت، قطع (۵/۷×۱۲) ۱۳/۱۸ س.م، ۳۴ ق. (از ۲۹/ب تا ۶۲/الف) آبادی،
 ۱۳ س.، بعضی از جملات به شنگرف، بدون جلد.

آغاز: بسم... الحمد لله على ما افاض علينا... چنین گوید محمد بن عمر العمری الرشیدی الکاتب... (۲۹/ب)

انجام: ... و هر روز قواعد دین را بمکان او ممتدتر و معاهد شریعت را موکدتر دارد بحق محمد و اله
 الطيبين (۶۲/الف)

۱۲۸۳ - فضائل السور ۱۸/۹۵۰

مؤلف ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاريخ کتابت، قطع (۷/۵×۱۰) ۱۰/۱۵×۱۵ س.م، ۸ ق. (از ۲۴۲/ب تا ۲۴۹/ب) ته نقش دار،
 ۱۵ س.، سرعنوانها به شنگرف، بدون جلد.

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمين و الصلوة والسلام... اما بعد امام جعفر صادق رضی الله عنه روایت می کند...
 (۲۴۹/ب)

انجام: ... هر روز بامداد سه بار و شامگاه... بار بخواند در امان حق باشد تمت الکتاب (۲۴۹/ب)

۱۲۸۴ - قصیده ۹۲۸/۱**مؤلف ناشناس**

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۰×۱۳/۴) (۱۳/۷×۱۹/۲) س.م.، ۱۵ ق. (از ۱/ب تا ۱۵/الف) آبادی، ۱۳ س.، جلد میشن قهوه‌ای، لبه‌دار.

آغاز: بسم... صدق الله و هو اصدق القائلین و هو ارحم الراحمین... (۱/ب)

توضیح: نسخه از پایان ناقص است.

۱۲۸۵ - قصیده لجه الاسرار [۴۲۷۲/۲]**نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه.ق.)**

[یاد او در جلد اول (شماره ۶۸) گذشت]

جامی این قصیده را در استقبال از قصیده «بحرالابرار» امیرخسرو دهلوی ساخته و یکی از قصاید مشهور اوست.

بنگرید: منزوی ۴: ۳۰۹۷-۳۰۹۶.

رقاع، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۱۲×۱۸/۵ س.م.، ۹ ق. (از ۳۹/ب تا ۴۷/الف).

آغاز: بسم...

کنکر ایوان شه کز کاخ کیوان برترست   رخنه‌ها دان کش بدیوار حصار دین درست (۳۹/ب)

انجام:

سال تاریخش اگر فرخ نویسم دور نیست   زانکه سال دولت تاریخ او فرخ فرست (۴۷/الف)

توضیح: فیلم نسخه مضبوط در کتابخانه بایزید استانبول (۱۸۱۹/۳۰) که در سال ۹۸۵ هجری استنساخ شده در دانشگاه تهران (ش ۴۴۱) موجود است.

۱۲۸۶ - قواعد فارسیه ۱۸۶۱/۲**محمد مراد بن عبدالحلیم**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

تعلیق، محمد صالح بن محمد عارف، بدون محل کتابت، ۱۲۵۳ ه.، قطع (۷×۱۸) (۱۵×۲۳/۵) س.م.، ۶ ق. (از ۱۰/ب تا

۱۵/الف) ته‌نقش دار، ۲۷ س.، کشیده‌ها به رنگ سیاه، جلد مقوا (روکش ابری و عطف میشن).

آغاز: بسم... حمد و سپاس خدای را عزوجل که لغت اهل پارس با لغت عرب در فصاحت... (۱۰/ب)

انجام: ... گاه باشد که بر اول امر حاضر لفظ نامی‌اید و صفت مشبهه می‌باشد. تمت الاوراق (۱۵/الف)

۱۲۸۷ - همان اثر ۱/۱۸۶۱

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۸×۷) ۲۳/۵×۱۵ س.م، ۹ ق. (از ۱/ب تا ۹/ب) ته نقش دار، ۲۷ س، کشیده‌ها به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری و عطف میشن).

آغاز: بسم... الحمد لله الذی علمنا قواعد اللغات الفارسیه... بعد از حمد خدا و درود بر رسول کبریا... (۱/ب)

انجام: ... بوندن اشاغیسی ترجمه اولنمدی زیرا قواعد فارسیه یه متعلق دکلد ر تمت هذه الرساله بعون الله تعالی (۹/ب)

توضیح: کتاب به دو زبان فارسی - ترکی است.

۱۲۸۸ - کتاب التصوف ۹۲۶**مؤلف ناشناس**

نسخ، داود بن عبدالعزیز، بدون محل کتابت، ۶۷۳ ه.، قطع (۲۱×۱۰) ۲۴/۵×۱۷ س.م، ۱۴۵ ق، ۲۳ س، جلد مقوا.

آغاز: ... ستنبه الکرمانی رحمه الله علیه در بادیه شد مریدی با وی بود و این مرید...

انجام: ... یا امیرالمومنین بدان خدای... قد وقع الفراغ

توضیح: نسخه از آغاز ناقص است.

۱۲۸۹ - کتاب التصوف ۱۳۰۰**مؤلف ناشناس**

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۱/۵×۹) ۱۷/۳×۱۳ س.م، ۳۲۰ ق. آبادی، ۱۵ س، جلد مقوا (روکش ابری، گوشه‌بندها میشن).

آغاز: ... صدق این امت دولت انبیا و رسل...

انجام:

جان بحضرت رسل میساید هر چه کز بعد راست بنماید

توضیح: نسخه از آغاز و انجام ناقص است.

۱۲۹۰ - کشف الحقایق ۲۰۵۸**عزیز بن محمد نسفی (ف. پیش از ۵۷۰۰ ه.)**

[یاد او در جلد اول (شماره ۷۲) گذشت]

ظاهرا مهمترین تالیف نسفی همین کتاب کشف الحقایق است که آن را به‌خواهش جمعی از دوستان یکدل و درویشان کامل تالیف کرده تا به‌سؤالهای آنان «بیان شافی» و «جواب کافی» داده باشد. کتاب مشتمل بر یک مقدمه،

ده رساله و یک خاتمه است که طی آنها به علت پیدایش مذاهب در امت محمد(ص) و بیان مطالبی چون وجود، انسان، سلوک، توحید، معاد... اشارت رفته است.

بنگرید: کشف الحقایق به اهتمام و تعلیق دکتر احمد مهدوی دامغانی، تهران: ۱۳۵۹ (مقدمه)؛ ذریعه ۱۸:۳۰؛ محمدتقی دانش‌پژوه: کشف الحقایق نسفی؛ فرهنگ ایران زمین دفترهای ۱-۴ ج ۱۳ (۱۳۴۴) ص ۲۹۸ به بعد. تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۰۹۵ ه.، قطع (۶/۵×۱۵/۱۲) ۲۰/۷×۲۰/۷ س.م.، ۱۰۷ ق. ته‌نقش دار، ۲۱ س.، سرعنوانها به‌شنگرف، جلد میشن سیاه (مجدول مطلا).

آغاز: بسم... سپاس بی قیاس ملکی را سزاست که ملکش بی انباز است و درگاه لطفش...
انجام: ... معلوم کنی این حکایت چون است تمت رساله کشف الحقایق

۱۲۹۱- [کلیات] ۲۳۱۸

مصلح‌الدین ابومحمد عبدالله بن مشرف سعدی شیرازی (۶۰۵ یا ۶۰۶-۶۹۱ یا ۶۹۵ ه.م.)

[یاد او در جلد اول (شماره ۶۱) گذشت]

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۸/۶×۱۴/۸) ۲۲/۷×۱۳/۳ س.م.، ۱۳۱ ق.، ۱۴ س.، جلد مقوا (روکش ابری و عطف میشن).

آغاز:

شکر و سپاس و منت و عزت خدا
اپروردگار خلتی و خداوند کبریا...

انجام:

ما دل دوستان بجان بخریم
ور جهان دشمن است غم نخوریم

توضیح: نسخه از پایان ناقص است.

۱۲۹۲- کنز اللطایف بما یحتاج الیه تصحیح المصاحف ۲۷۴۰

ابوتراب بن عبدالغفور الهندی (ف. پس از ۱۲۳۰ ه.م.)

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

اثر در ارتباط با قوف سجاوندی و شماره آیات و احزاب و اختلاف قراء و جز آن باشد.

بنگرید: منزوی ۱:۹۵؛ ذریعه ۱۸:۱۶۳؛ (منزوی و صاحب ذریعه عنوان را بصورت «کنز اللطایف فیما یحتاج الیه فی تصحیح المصاحف» ضبط کرده‌اند)

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، ۱۳۲ ق. ته‌نقش دار، ۱۷ س.، سرلوحه مذهب.

آغاز: بسم... سپاس بی قیاس از انفس با استیناس خدا شناس... اما بعد بدان...

انجام: ... سورة الناس ست ایات الناس الناس الناس الناس الناس الناس

۱۲۹۳- کیمیای سعادت ۴۰۱۴**ابوحامد محمد بن محمد غزالی (۴۵۰-۵۰۵ هـ)**

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۵۳۵) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶×۲۳) ۲۱×۲۹ س.م، ۱۸۸ ق. آبادی، ۲۱ س.، کشیده‌ها به‌شنگرف، جلد مقوا (عطف میشن).

آغاز: بسم... شکر فراوان بعدد ستاره آسمان... اما بعد بدانکه آدمی را...

انجام: ... وروی وی سرخ شد و بیش از این نکفت که خدای تعالی...

توضیح: نسخه از انجام ناقص است.

۱۲۹۴- گلستان ۸۸۵**مصلح‌الدین ابومحمد عبدالله بن مشرف سعدی شیرازی (۶۰۵ یا ۶۰۶-۶۹۱ یا ۶۹۵ هـ)**

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۷۲ هـ، قطع (۵/۲×۱۰/۱) ۱۰×۱۵ س.م، ۱۳۱ ق. آبادی، ۱۱ س.، جداول به‌شنگرف، جلد میشن قهوه‌ای ترنجدار.

آغاز: ... خشم نداشت چگونه مملکت بروی مقرر نشد کفت...

انجام:

کرت ز دست برآید چو نخل باش کریم   ورت زدست نیاید چو سرو باش آزاده تمت

توضیح: نسخه از آغاز ناقص است.

۱۶۲- همان اثر ۱۲۴۵

رقاع، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۸۴ هـ، قطع (۸×۱۲) ۵/۱۲×۱۶/۵ س.م، ۱۲۷ ق. ته‌نقش دار، ۱۱ س.، جلد مقوا (گوشه‌بندها میشن) لبه‌دار.

آغاز: بسم... و به نستعین و الصلوة علی محمد... منت خدایرا عزوجل که طاعتش موجب قربتست...

انجام: ... نصحیت بشهد ظرافت برامیخته تا طبع ملول نشود و از دولت قبول محروم نماند و الحمدلله رب العالمین

سنه ۹۸۴

۱۲۹۵- همان اثر ۱۸۴۱

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۸۴ هـ، قطع (۵/۸×۱۳/۵) ۵×۲۰ س.م، ۱۲۵ ق. آبادی، ۱۲ س.، سرعنوانها به‌شنگرف، جلد مقوا (عطف میشن).

آغاز: همان

انجام: ... والحمد لله رب العالمين و الصلوة والسلام على سيدنا محمد و اله المعصومين تمام شد

۱۲۹۶- همان اثر ۳۷۳۳

نسخ، محمد، بدون محل کتابت، ۱۰۸۱ ه. قطع (۱۴/۵×۸/۳) ۲۰×۱۴/۵ س.م.، ۱۳۰ ق. ته نقش دار، ۱۱ س. آغاز بعضی از ابیات به شنگرف، جلد میشن قرمز ترنجدار (با نقش گل و بوته).

آغاز: همان

انجام: همان

۱۲۹۷- همان اثر ۱۰۲۰

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۱۸۹ ه.، قطع (۱۲×۷) ۱۷/۵×۱۲/۵ س.م.، ۶۲ ق. آبادی، ۱۹ س.، کشیده‌ها به شنگرف، جلد مقوا (گوشه‌بندها میشن).

آغاز: ... و مفخر موجودات و رحمت عالمیان و صفوت آدمیان...

انجام: سلامی بس ز شیخ بن فلاطون بروح پر صفای سعدی برخوان تم تحریر

توضیح: نسخه از آغاز ناقص است.

۱۲۹۸- همان اثر ۲۲۷۵

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۵×۸/۵) ۱۷/۹×۱۲/۵ س.م.، ۱۰۹ ق. ته نقش دار، ۱۳ س.، سرعنوانها و جداول ورق نخست به شنگرف، جلد میشن قهوه‌ای ترنجدار (بید خورده).

آغاز: منت خدایرا جل و عز...

انجام: ... نصیحت بشهد ظرافت برامیخته تا طبع ملول ایشان از دولت قبول محروم نماند

۱۲۹۹- همان اثر ۲۵۹۰

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵×۹/۵) ۲۰/۵×۱۳/۵ س.م.، ۹۷ ق. ته نقش دار، ۱۳ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری و عطف میشن).

آغاز: همان

انجام: ... چشم بر دشمنان براند که دوستان را اعتماد نماند...

توضیح: نسخه از پایان ناقص است.

۱۳۰۰- همان اثر ۳۵۳۸

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴×۷/۵) ۲۲×۱۶/۵ س.م، ۱۵۳ ق. ته نقش دار، ۱ س.، کشیده ها به شنگرف، جلد میشن قهوه ای لبه دار.

آغاز: برابر نسخه ۱۲۴۵

انجام:

گر نیاید بکوش رغبت کس بر رسولان پیام باشد و بس

۱۳۰۱- همان اثر ۳۷۳۵

تعلیق، حسین بن سالتلمیش، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵×۸/۵) ۲۱/۳×۱۴/۵ س.م، ۱۱۸ ق. ته نقش دار، ۱۴ س.، کشیده ها و آغاز ابیات به شنگرف، جلد میشن قهوه ای ترنجدار، لبه دار.

آغاز: همان

انجام: حکمت همه کس را دندان بترشی کند شود و قاضی را به شیرینی

توضیح: حدود یک ورق از پایان نسخه ناقص است.

۱۳۰۲- همان اثر ۴۱۵۸

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۵×۵/۵) ۱۹/۵×۱۲ س.م، ۱۲۰ ق. ته نقش دار، ۱۱ س.، سرعنوانها و جداول به شنگرف، جلد میشن قهوه ای.

آغاز: همان

انجام:

ورکریمی دو صد کنه دارد کرمش عیبها فرو پوشد تمام شد

۱۳۰۳- کلشن زار ۲۷۴۹

سعدالدین محمود بن عبدالکریم شبستری (۶۸۷-۵۷۲۰)

[یاد مؤلف در جلد اول (شماره ۴۲) و توصیف اثر در همان جلد (شماره ۵۵۶) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲×۹) ۱۷/۵×۱۳ س.م، ۵۶ ق. ته نقش دار، ۱۱ س.، سرعنوانها به شنگرف، بدون جلد.

آغاز: بسم...

چراغ دل ز نور جان برافروخت

بنام آنکه جانرا فکرت آموخت

انجام:

چه جوید از سر زلف و خط و خال کسی کندر (کاندر) مقامات و احوال
توضیح: نسخه از انجام ناقص است.

۱۳۰۴ - [لباب الاخبار فی الاحادیث النبویه] ۲۰۸/۳

محمد بن محمود (ف. پس از ۹۱۲ ه. ق.)

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

اثر در ارتباط با فقه و سنت و در ۴۰ باب است که در فاصله سالهای ۹۰۹-۹۱۲ هجری تدوین شده است.
بگیرید: ذریعه ۱۸: ۲۷۵.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۳/۸×۱۵/۵×۱۴/۴×۲۰ س.م.، ۱۳ ق. (از ۱۹۸/ب تا ۳۱/ب))
ته نقش دار، ۲۳ س.، سرعنوانها و جداول به شنگرف، بدون جلد.
آغاز: بسم... حمد بی حد و مدح بی عد ان خدای جل جلاله... محمد محمود صلی الله تعالی اموردینه... (۱۹/ب)
انجام: ... الحمد لله علی الاتمام... الی التصحیح غایه الاحتیاج (۳۱/ب)

۱۳۰۵ - لغت ۴۴۷/۱

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۱۴×۲۰ س.م.، ۹ ق. (از ۱/الف تا ۹/ب) ته نقش دار،
مختلف السطور، جلد میشن قهوه‌ای.
آغاز: ... کندم کون سیاه چرده زرد چرده چشم پله مردم چشم... (۱/الف)
انجام: ... نشناختیم نیاموختیم نخواندیم نوشتیم... (۹/ب)
توضیح: اثر فرهنگ فارسی - ترکی است و آغاز و انجامش ناقص می‌باشد.

۱۳۰۶ - لغت ۷۹۳/۲

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۷×۱۰/۲×۱۰) ۱۴/۸×۹/۶ س.م.، ۱۴ ق. (از ۲۴/الف تا ۳۷/ب)
ته نقش دار، ۱۳ س.، بدون جلد.
آغاز: ... اولدی دریجه توجه در قیو... (۲۴/الف)
انجام: ... و آفتاب کون و ماه آی شمووس و اقمار جمع کونلر یوم روز لیل کیجه ایام و لیالی جمع... (۳۷/ب)

توضیح: آغاز و انجام نسخه ناقص است.

۱۳۰۷- لغت حلیمی ۲/۲۵۷۷

لطف الله بن ابویوسف حلیمی (ف. ۰۵۹۲۲)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۵۸۴) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۲۱×۱۵/۵ س.م، ۹ ق. (از ۲۱/ب تا ۲۹/ب) ته نقش دار، ۱۷ س.، جلد مقوا (روکش ابری و عطف میشن).

آغاز: بسم... حمد و سپاس بی حد و قیاس... و بعد چنین می‌گوید ضعیف شکسته بال... لطف الله بن یوسف حلیمی... (۲۱/ب)

انجام: زیرا عادات فرس طای تا اوقمتق در پس اصل لغت بو او ملش واولدی... (۲۹/ب)

توضیح: انجام نسخه ناقص است.

۱۳۰۸- همان اثر ۱۳۲۹

تعلیق، ولی بن علی بن داود، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴/۱×۱۱) ۲۱/۵×۱۵/۵ س.م، ۹۵ ق. ته نقش دار، ۹ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری و عطف میشن).

۱۳۰۹- لغت فرس ۲۶۹۷

مؤلف ناشناس

تعلیق، سلیمان، شام، ۱۱۰۲ ه.، قطع (۱۵/۵×۷) ۲۲×۱۴ س.م، ۵۲ ق. ته نقش دار، ۲۳ س.، سرعنوانها و کشیده‌ها به شنگرف، بدون جلد.

آغاز: بسم... الحمد لله الذی اعطی کل شیئی خلقه ثم صدی و بعد بدان اسعدک الله که بهترین دانشها...

انجام: ... یوهه مرغی باشد که صورتا بباز ماند لیکن شکار نکند بترکی طوغان و الحمد لله علی التوفیق سنه ۱۱۰۲

۱۳۱۰- لغت نعمت الله ۱۸۵۳

نعمت الله بن احمد بن المبارک (ف. ۰۵۹۶۹)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۵۹۱) گذشت]

تعلیق، محمود بن محمد، بدون محل کتابت، ۱۰۳۳ ه.، قطع (۱۵×۸/۵) ۲۰×۱۳/۵ س.م، ۲۲۵ ق.، ۲۱ س.، سرعنوانها و کشیده‌ها به شنگرف، جلد میشن قهوه‌ای ترنجدار، گوشه بنددار.

آغاز: بسم... حمد بیقیاس و شکر باسپاس ان مالک بی همتای را که ملکش...

انجام: ...بویوه ارزومند بیهه مثله بهره مثله تمت الكتاب بعون الله الملك المنان

۱۳۱۱- همان اثر ۵۱۶

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۰/۵/۱۴/۵×۱۹/۵) س.م، ۲۸۴ ق. ته نقش دار، ۱۷ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن.

آغاز: همان

انجام: همان

۱۳۱۲ - لمعات ۹۵۱/۴

فخرالدین ابراهیم بن شهریار عراقی (۶۱۰-۶۸۸ ه.ق)

[یاد او و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۵۹۸) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۸×۱۲/۵×۲۱) س.م، ۱۹ ق. (از ۹۲/ب تا ۱۱۰/ب) ته نقش دار، ۱۵ س.، جلد میشن قهوه ای ترنجدار (ضربی).

آغاز: الحمد لله الذی نوروجه حبیبه بتجلیات الجمال... (۹۲/ب)

انجام: ... و حواری بعاشق عاشق مذلت از عزت عشق... (۱۱۰/ب)

توضیح: انجام نسخه ناقص است.

۱۳۱۳ - لوایح ۹۵۰/۱

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه.ق)

[یاد او در جلد اول (شماره ۶۸) گذشت]

لوایح یکی از آثار مشهور جامی است که ارزش انشائی دارد و از سی لایحه تشکیل شده است. وی در این اثر پاره ای از حقایق عرفانی را تشریح کرده است و در پایان لایحه بمناسبت یک یا چند رباعی آورده است.

بنگرید: صفا ۴: ۵۱۶؛ منزوی ۱/۲: ۱۳۵؛ ذریعه ۱۸: ۳۱۷؛ ف. مشار: ۱۳۴۶.

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۷×۱۰/۵×۱۵) س.م، ۱۵ ق. (از ۱/الف تا ۱۵/الف) ته نقش دار، ۱۵ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن قهوه ای.

آغاز: ...و اعتبارات با عنایتی که از قابلیت این تجرد... (الف)

انجام: مرغ غم او بحیله شد ما را رامخاموش که مرغ رام را رم ندهی

قدم تسوید هذا الرسالة الموسومة باللوايح (۱۵/الف)

توضیح: آغاز نسخه ناقص است. یکی از کهن ترین نسخه های این اثر در ایاصوفیه (۵/۲۰۷) مضبوط است که در

شعبان ۸۷۷ در بغداد کتابت یافته است. فیلم آن در دانشگاه تهران (ش ۹۶) موجود می باشد.

۱۳۱۴- مثنوی ۲۱۷۸

جلال الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴-۶۷۲ ه.ق.)

[یاد او در جلد اول (شماره ۲۹) گذشت]

تعلیق، حسن بن موسی نیغدوی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷×۱۱/۵) ۲۰/۵×۱۵ س.م.، ۲۸۳ ق. ته نقش دار،

۲۵ س.، سرعنوانها و جداول به شنگرف، جلد میشن قهوه ای ترنجدار (ضربی) لبه دار.

آغاز: یک کنیزک دید شه بر شاه راه شد غلام ان کنیزک جان شاه

انجام: شرح این کوتاه کن و رخ زین بتابختم شد والله اعلم بالصواب

قصه کوتاه کن که رفتم در حجاب همین خمش والله اعلم بالصواب تم المجلد السادس

توضیح: آغاز نسخه ناقص است.

۱۳۱۵- همان اثر ۱۱۱۲

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۰/۵×۱۳) ۲۶/۵×۱۷/۵ س.م.، ۲۰۵ ق. ته نقش دار، ۲۱ س.،

سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن قهوه ای.

آغاز: خاک شو مردان حق را زیر پا خاک بر سر کن حسد را همچو ما

انجام: آب جانرا ریز اندر بحر جاتناشوی دریای بی حد و کران

توضیح: نسخه از آغاز ناقص است.

۱۳۱۶- شرح رساله علم الهیئه ۴۱۰۳

مصلح الدین محمد بن کمال بن محمد لاری (ف. ۹۷۹ ه.ق.)

[یاد مؤلف در جلد اول (شماره ۴۰۷) گذشت]

تعلیق، بدون نام کتاب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۴×۵/۷) ۲۰/۵×۱۲/۲ س.م.، ۱۷۹ ق.، ۱۹ س.

آغاز: همایون نامه که مزین بنام واجب الاعظام... و بعد مقیم زاویه خاکساری...

انجام: ...کدشته باشد و قبله در خلاف جهت ظل بود چه مکه شرقیست و جهت ظل غربی

۱۳۱۷- همان اثر ۲۱۶۵

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۵×۹/۵) ۱۷/۵×۱۲/۵ س.م.، ۲۶۸ ق. ابری، ۲۵ س.، سرلوحه

مذهب، سرعنوانها و جداول به شنگرف، جلد میشن قهوه ای لبه دار.

آغاز: بسم... هذا کتاب المثنوی... بشنوا این نی چون شکایت می کند
انجام: چون بنقل حق رسید اینجا کتابختم کن والله اعلم بالصواب

۱۳۱۸- همان اثر ۲۴۶۵

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷×۱۱) (۱۷/۵×۲۶) س.م، ۴۵ ق. ابری، ۲۵ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (گوشه بندها میشن) لبه دار.

آغاز: هذا کتاب المثنوی و هو اصول... بشنوا این نی چون شکایت می کند...
انجام: صبر آرد آرزو رانی شتابصبر کن والله اعلم بالصواب

۱۳۱۹- همان اثر ۱۰۹۴

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶/۸×۱۰/۲) (۲۱×۱۵) س.م، ۱۸۱ ق.، ۱۳ س.، سرعنوانها و جداول به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری و گوشه بندها میشن)

آغاز: گفت شه پوشیده حق پاداش بدلیک از عامه نه از خاصان خود
انجام: چون خدو انداختی در روی من نفس جنیید و تبه شد خوی من

توضیح: آغاز و انجام ناقص است.

۱۳۲۰- مجموعه اشعار ۲۶۸۶

گردآورنده ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۲۰×۱۳) (۲۳×۱۶) س.م، ۱۵۷ ق. ته نقش دار، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن.

آغاز: کوته نکنم ز دامن دستور خود بزنی بتیغ تیزم

انجام: حافظ از بهر تو آمد سوی اقلیم وجود قدمی نه بود اعش که روان خواهد شد

توضیح: نسخه حاوی اشعاری از سعدی، جامی، حافظ، عطار، مولانا، فخرالدین عراقی است.

۱۳۲۱- مجموعه الرسائل ۱۸۴۸

گردآورنده ناشناس

ثلث، نسخ و تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) (۱۸×۱۳) س.م، ۵۵ ق.، مختلف السطور، سرسخن ها به شنگرف، جلد مقوا (عطف میشن).

آغاز: (هدایت المسلمین): بسم... و به نستعین اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له...

انجام: (رساله ایمان و اسلام)...از عذاب خدای تعالی امان یابد والسلام علی من اتبع الهدی تمت
توضیح: نسخه شامل آثار زیر است: هدایت المسلمین، کلام امیرالمؤمنین، شش حدیث، رساله عقاید، شرح رباعی ابوالخیر، رساله سنت خرقه، رساله معرفت، رساله نعمت الله، رساله ایمان و اسلام.

۱۳۲۲ - مجموعه منشآت ۱۰۶

گردآورنده ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۳/۵×۱۰/۵) ۱۹×۱۴/۵ س.م، ۱۰۹ ق. ته نقش دار، ۱۰ س.، سرعنوانها به شنگرف، بدون جلد.

آغاز: ...مقبلی عبور افتد و خطور بر خمر صاحب ولی سرمایه جمعیت...

انجام: ...مختصر بر معنی کویبی از جوامع الکلم مستحیب چه یارای آن دارد افتاده موری که مقام سوی سلیمان...
توضیح: آغاز و انجام نسخه ناقص است.

۱۳۲۳ - مجموعه نعوت ۲۳۶/۱

مؤلف ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۵×۷/۵) ۲۰/۵×۱۴ س.م، ۴۱ ق. (از ۵ رب تا ۴۴ رب) ته نقش دار، ۱۳ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن (دفعه چپ افتاده).

آغاز: بحکم مالک الملک دو عالمیرامد از فلک ماه محرم (۵/ب)

انجام:

بعد از ادای حمد و پس از نعت مصطفی بگشازبان مدح در اوصاف پادشا (۴۴/ب)

۱۳۲۴ - مختصر در بیان مراتب ذاکران و مقامات ذکر ۱۰۲۳/۳

شمس الدین عبدالعزیز بن تاج الدین طوسی

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

نستعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷×۱۱) ۱۸/۵×۱۳/۵ س.م، ۱۳ ق. (از ۴۰ ب تا ۵۲ الف)، ۱۸ س.، جلد میشن سیاه.

آغاز: بسم...الحمد لله رب العالمین... اما بعد بدانکه این رساله که در قلم می آید مختصریست در بیان مراتب ذاکران... (۴۰/ب)

انجام: ... اگر پرسند که شرط خرقه چیست جواب بگو تسلیم است و الله اعلم بالصواب (۵۲/الف)

۱۳۲۵ - مختصر روزنامه ۹۵۰/۱۶**تلخیص کننده ناشناس**

بنگرید: صفا: ۱: ۱۰۴، ۱۱۶، ۱۱۷؛ منزوی ۱: ۲۹۴؛ قاموس الاعلام ۱: ۷۶۲.
نستعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۳۵ ه.، قطع (۷/۵×۱۰/۵) ۱۵×۱۰ س.م.، ۷ق. (از ۲۳۴/الف تا ۲۴۰/ب)
ته نقش دار، ۱۵ س.، بدون جلد.

آغاز: بسم... این مختصریست در روزنامه ابو معشر بلخی اکنون چنین روایت... (۲۳۴/الف)

توضیح: ابو معشر بلخی (۲۷۲ ه.) حکیم و منجم معروف و نخست از بغداد از اصحاب حدیث و مبغض فلسفه و حکمت و علوم عقلیه بود و تعصب های بسیاری در این باب بکار می برده... منجم مخصوص خلیفه وقت عباسی بوده... تألیفاتی در نجوم و ریاضی دارد که بسیاری از آنها در کتابخانه های اروپا موجود است...
(ریحانه ۵: ۱۷۶)

۱۳۲۶ - مخزن الاسرار ۴۳۷۲**جمال الدین الیاس بن یوسف نظامی گنجوی (۵۳۰-۵۶۱۴)**

[یاد او در جلد اول (شماره ۷۷) گذشت]

مثنوی مخزن الاسرار نخستین مثنوی نظامی است که در سال ۵۵۲ ه. بنام ملک فخرالدین بهرامشاه حکمران ارزنجان در ۲۴۰۰ بیت فراهم آورده است.
تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۹/۵×۱۲/۷) ۱۳/۷×۱۷ س.م.، ۷۲ ق. ته نقش دار، ۱۵ س.، سرعنوانها و کشیده ها به شنگرف، جلد مقوا (گوشه بندها میشن).

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم هست کلید در گنج حکیم

انجام: مهر علی ز جان نجاتی نمی رود دصد با راگر به تیغ شود کشته جون نصیر

۱۳۲۷ - مرصاد العباد من المبدأ والمعاد ۳۰۸۶**نجم الدین ابوبکر عبدالله بن دایه (ف. ۵۶۵۴)**

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۷۰۶) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۳/۱۰×۱۴/۵) ۱۸×۱۳/۵ س.م.، ۲۶۱ ق. آبادی، ۲۳ س.، جلد میشن.

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین... حمد بی حد و ثنای بی عدد... اما بعد اعلموا اخوانی فی التقوی و اعوانی...

انجام: ...اندر کنف عاطفت پیشش (خویش) داراین حامی بیضه مسلمانی را والحمد لله

۱۳۲۸ - مسائل المتفرقه من خلاصه الحساب ۵۸۱/۲**قطب الدین خسرو شاه یزدی**

مؤلف که از علمای عصر امیر تیمور گورکانی و شاگرد شاه نعمت الله ولی (ف . ۸۳۴) است در این اثر از حساب و مساحتها و مسائل گوناگون ریاضی (به شیوه پرسش و پاسخ) صحبت می کند.

بنگرید: منزوی ۱:۱۷۰؛ ذریعه ۷: ۲۲۴ .

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲×۲۰) ۲۶/۳×۱۶ س.م، ۴۱ ق (از ۴۴ الف تا ۸۴ ب)، ۴۱ س.، جلد مقوا (روکش ابری و گوشه بند میشن)

آغاز: بسم...بدان اسعدک الله که عدد بر دونوع است زوج و فرد... (۴۴/الف)

انجام: تم ضربنا الثمانیه فی السبعه و زدنا علی الحاصل ثمانیه بلغ اربعه ستین...فکل العمل (۸۴/ب)

۱۳۲۹ - مسلک المتقین ۳۶۴۲**صوفی الهیار بخاری نقشبندی (ف . پس از ۱۰۵۶ ه .)**

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

این اثر منظوم در اعتقادات و فروع است. مؤلف در پایان اثر آورده که فصل حج را پس از مسافرت حج که در پیش دارد خواهد نوشت.

بنگرید: ف . مشار ۱۴۳۹؛ مشاور (مؤلفین) ۱: ۶۳؛ منزوی ۴: ۳۲۰۰.

تعلیق، ملایار محمد نظر ولدی، بدون محل کتابت، ۱۲۳۲ ه .، قطع (۸×۱۷/۵) ۲۳×۱۳/۲ س.م، ۳۴۶ ق. ته نقش دار، ۱۹ س.، جلد مقوا (گوشه بند میشن و دفه چپ افتاده).

آغاز: بسم...حمد بیحد ثنای بی اعداد بخدائیک (کذا) نور ایمان داد...

انجام: ذکر نی بالخیر والصواب (کذا) تمت هذه الكتاب بعنوان الملك الوهاب

۱۳۳۰ - مشکلات بوستان ۳۲۱۱**مؤلف ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۰۳۴ ه .، قطع (۵×۱۰/۵) ۲۱×۱۵ س.م، ۱۱۹ ق. ته نقش دار، ۲۱ س.، جدید (مرمت شده).

آغاز:

بنام خداوند جان آفرین حکیم سخن در زبان آفرین

معلوم اوله که بای مفرده...

انجام: ... یارب بنی رحمت عفو و غفران کدن امید ایله و محروم قویمه...تم

توضیح: اثر به دو زبان فارسی و ترکی است.

۱۳۳۱- مطلوب کل طالب لامیر المؤمنین علی بن ابیطالب (ع) ۲۰۶۸/۴

رشیدالدین محمد بن محمد بلخی (ف. ۱۷۵۳)

نسخ (ثلث)، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۸۵ ه.، قطع (۱۲/۵×۷/۵) ۱۳×۱۸ س.م.، ۲۹ ق. (از ۸۶/ب تا ۱۱۴/ب) آبادی، ۱۳ س.، بعضی از جملات به شنگرف، بدون جلد.

آغاز: بسم... ومنه التوفیق الحمد لله علی الطاف کرمه و اصناف نعمه... چنین گوید محمد بن محمد بن عبدالجلیل العمری الرشیدی الکاتب وفقه الله بما یصلح دینه و دنیا... (۸۶/ب)

انجام: ... هر چه خواهد بگوید وانکه دل بدان قول گفته بگمارد تمام شد چهار صد کلمه چهار یار بعون الله الملک العزیز... وسلم تسلیم کثیرا سنه ۹۸۵

کر خطایی رفته باشد از قلم بصلاح اورند اهل کرم (۱۱۴/ب)

توضیح: بگزارش محمد تقی دانش پژوه (نسخه های خطی، دفتر نهم) نسخه ای از این اثر در کتابخانه ملی پاریس (ش ۳۳۶۵/۲) موجود است که در ۱۳ شوال ۷۶۴ ه. استنساخ شده است.

شاید کهن ترین نسخه متعلق به کتابخانه ایاصوفیه باشد که در ۷۳۱ هجری کتابت یافته و فیلمش در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران (ش ۴۲۵) نگهداری می شود.

۱۳۳۲- معراجیه ۹۲۸/۵

مؤلف ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۲/۴×۱۷/۲) (۱۳/۷×۱۹/۲) س.م.، ۲۸ ق. (از ۱۳۸/ب تا ۱۶۶۶/ب) آبادی، مختلف السطور، کشیده ها به شنگرف، جلد میشن قهوه ای لبه دار.

آغاز: بسم... حمد و سپاس مر ملک را سبحانه و تعالی... اما بعد بدانکه معراج حق است... (۱۳۸/ب)

انجام: ... غم امت چندین منخور که میان چاره جوی و بهانه جوی امت تو ضایع نکردد والله اعلم (۱۶۶/ب)

۱۳۳۳- معمیات = [رساله معما] ۴۱۴۸/۱

حسین بن محمد حسینی نیشابوری (ف. ۵۹۰۴)

[یاد مؤلف و توصیف اثر در جلد اول (شماره ۷۴۳) گذشت]

تعلیق، موسی بن محمد حسینی الشیرازی، مگه، بدون تاریخ کتابت، قطع (۱۴×۶/۵) (۲۱/۵×۱۵) س.م.، ۶۸ ق. (از ۱/ب تا ۶۸/ب) ته نقش دار، ۱۲ س.، بدون جلد.

آغاز: بسم... بنام آنکه از تألیف و ترکیب معمای جهان را داد ترتیب (ب)

انجام: بیاراست اول ازان نام یارکه باشد برو نیز ختم کلام (۶۸/ب)
توضیح: کهن ترین نسخه این اثر در کتابخانه مجلس (ش ۸۷۹) مضبوط است که در اواخر قرن نهم هجری استنساخ شده است.

۱۳۳۴ - مقاله در بیان وادی ۵۰۵/۳

مؤلف ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۶×۱۱/۵) ۲۱/۵×۱۵/۵ س.م، ۲ ق. (۱۳۰/الف تا ۱۳۱/ب)
 ته نقش دار، ۲۷ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (عطف به میشن).
 آغاز: بسم... این مقاله علم لغت که عبارتست از معرفت... (۱۳۰/الف)
 انجام: ... آن الفاظ را چنانکه عجم وضع کردند از برای معنی مخصوص عرب نیز... (۱۳۱/الف)
توضیح: انجام نسخه ناقص است.

۱۳۳۵ - ملحمه ۵۸۱/۷

شرف الدین ابوالفضل حبیش بن ابراهیم متطبب تفلیسی (ف. ۵۶۲۹)

ملحمه که در نسخه های مختلف با عناوین «اصول الملاحم»، «ملحمه دانیال» و «اصول ملحمه» دیده می شود از گردآوری سخنان دانیال نبی و امام جعفر صادق علیه السلام به میان آمده است. از نسخه موجود در سپهسالار بر می آید که مؤلف اثر را از یونانی به فارسی برگردانده است.
بنگرید: منزوی ۱: ۲۳۸ و ۳۵۵ به بعد؛ ذریعه ۲: ۲۱۲ و ۲۰۱: ۲۰۱؛ مشار (مولفین) ۲: ۴۹۹؛ (عنوان به شکل ملهمه دانیال)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۷×۹) ۲۶/۳×۱۶ س.م، ۲۷ ق. (از ۲۲۲/ب تا ۲۴۸/الف) آبادی، ۲۰ س.، سرسخن ها به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری و گوشه بندها میشن).
 آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین والصلوه والسلام... اما بعد بدانکه این کتاب را دانیال پیغمبر علیه السلام... (۲۲۲/ب)

انجام: ... و مرک جوانان بسیار بود و آبهاء چشمها و غله فراوان باشد و نعمت بسیار والله اعلم (۲۴۸/الف)
توضیح: نسخه ای از این اثر در کتابخانه بریتانیا (add ۲۳۵۶۸/۳) مضبوط است که در ۸۸۹ هجری استنساخ شده و فیلمش در دانشگاه تهران (ش ۱۴۵۵) موجود است.

۱۳۳۶ - مناجات ۲۲۱۸/۸**مؤلف ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۸/۵) ۱۸×۱۲/۵ س.م.، ۹ق. (از ۷۳/ب تا ۸۱/ب) آبادی، ۱۵س.، جلد میشن قهوه‌ای (پراکنده).

آغاز: بسم...الحمد لله رب العالمین...اما بعد دل از جان پرسید اول ارکان چیست و آخر چیست... (۷۳/ب)

انجام: ...از خود گذشتن مردیست مبارزی افتادکیست والله اعلم (۸۱/ب)

۱۳۳۷ - مناسک الحج ۲۲۱۸/۴**مؤلف ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۸/۵) ۱۸×۱۲/۵ س.م.، ۵ق. (از ۴۹/ب تا ۵۴/الف) آبادی، ۱۵س.، جلد میشن قهوه‌ای ترنجدار، لبه‌دار (فرسوده).

آغاز: بسم...الحمد لله رب العالمین... اما بعد مختصریست در بیان واجبات حج... (۴۹/ب)

انجام: ...آن‌جا لازم کرد روز دیگر هست و یک سنک دیگر انداختن هم واجب شود خاتمه (۵۴/الف)

۱۳۳۸ - منشآت ۳۴۴۹/۱**نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷-۸۹۸ ه.ق.)**

[یاد او در جلد اول (شماره ۶۸) گذشت]

اثر رساله‌ایست که در آن نامه‌های جامی خطاب به سلاطین و بزرگان و افاضل به ملازمان سلطان حسین بایقرا و درویشانی چند جای گرفته است.

بنگريد: ذریعه ۲۳:۲۶؛ منزوی (نسخه‌های پاکستان) ۵:۱۸.

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۱۰۸۳ ه.، قطع (۱۲×۲×۵/۳) ۲۰×۱۳ س.م.، ۱۱۷ق. (از ۱/ب تا ۱۱۷/الف) ته‌نقش دار، ۱۳س.، سرعنوانها به‌شنگرف، جلد میشن ترنجدار، گوشه‌بنددار.

آغاز: بسم...بعد از انشاء صحایف ثنا و محمدمت الله الذی انزل علی عبده الكتاب و پس از ادای وظایف درود

وتحیت... (ب)

توضیح: کهن‌ترین نسخه این اثر به‌خط مؤلف در تاشکند (در داخل کلیات جامی) مضبوط است.

۱۳۳۹ - منطق الطیر ۳۳۶۰**فریدالدین ابو حامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری (۵۴۰-۶۱۸ ه.ق.)**

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۷۹۱) گذشت]

نسخ، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۹۰۰ ه.، قطع (مختلف) ۱۷×۱۲/۵ س.م.، ۱۴۴ق.، ۱۶س.، آغاز حکایت‌ها

به شنگرف، جلد میشن ترنجدار.

آغاز: آفرین جان آفرین پاک را آنکه جان بخشید و ایمان خاک را
انجام: چون بتوفیق تو نوشتم کتابختم شد والله اعلم بالصواب

۱۳۴۰ - منظومه فی الاداب ۱۴/۲۷۸۵

میرغیاث الدین منصور

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف به دست نیامد]

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۵×۷/۵) ۱۸×۱۲ س.م.، ۲ ق. (از ۱۱۱/ب تا ۱۱۲/الف)
ته نقش دار، ۱۷ س.، جداول به شنگرف، جلد مقوا (روکش پارچه‌ای).

آغاز:

چنین گفتند ارباب معانی   چو بکشادند ابواب معانی (۱۱۱/ب)

انجام:

بیان شد آنچه میباید درین باب   خطا باشد جز این در بحث آداب (۱۱۲/الف)

۱۳۴۱ - منقولات ۲۰۱۹

گردآورنده ناشناس

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۲۶/۸×۱۹/۹ س.م.، ۵۶ ق.، ۲۶ س.، محرابیه مذهب،
سرعنوانها به شنگرف، جداول مطلا، جلد مقوا.

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین والصلوه والسلام... اما بعد این رساله مشتملست بر آنکه...

توضیح: اثر به دوزبان فارسی - عربی است و مطالبی از افراد مختلف نقل شده است.

۱۳۴۲ - موعظه ۲/۷۹۱

مؤلف ناشناس

رقاع، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (مختلف) ۱۸/۷×۱۲/۷ س.م.، ۲ ق. (از ۱۸/الف تا ۱۹/الف)
ته نقش دار، مختلف السطور، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (عطف به میشن).

آغاز: از حضرت خداوندگار به خواجه جهان نوشته تا جوهر شب چراغ عالی مراتب که در میان کواکب بحسن

روز... (۱۸/الف)

توضیح: نسخه از پایان ناقص است.

۱۳۴۳ - موعظه ۹۵۰/۵**مؤلف ناشناس**

تعلیق، بدون نام کاتب و محل کتابت، ۲۳۴ ه.، قطع (۱۰×۷) ۸۱۵×۱۰/۵ س.م.، ۸۹ ق. (از ۱۲۶ ب تا ۲۱۴ ب) ته نقش دار، ۱۵ س.، بدون جلد.

آغاز: بسم... الحمد لله رب العالمین واتوکل علی خالق... عزیزی از ابتداء کار احوال فقیر را سؤال کرد... (۱۲۶/الف)

انجام: ... باشد که حق سبحانه و تعالی بر وی رحمت کند انشاء الله تعالی تمت الرساله سنه ۹۳۶ (۲۱۴ ب)

۱۳۴۴ - موعظه ۲۶۸۲**گرد آورنده ناشناس**

اثر حاوی مناجات های معاذ رازی است. یحیی بن معاذ واعظ رازی (ف . ۲۵۸ ه.) از رجال طریقت در قرن سوم هجری و از معاصرین جنید بغدادی بود. از وی کلمات و مناجات های عارفانه بسیار باقی مانده است.

بنگرید: ریحانه ۲ : ۶۳ ؛ قاموس الاعلام ۶ : ۴۷۹۴ .

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۸/۸×۱۴/۵) ۲۰/۵×۱۵ س.م.، ۲۵۵ ق. ته نقش دار، ۱۷ س.، سرعنوانها و جداول به شنگرف، جلد میشن قهوه ای.

آغاز: ... یحیی بن معاذ رازی قدس سره در مناجات خود می گفت الهی هر که...

انجام: ... و از غم اهل بیت من زار بلند و یک...

توضیح: آغاز و انجام نسخه ناقص است.

۱۳۴۵ - موعظه (الحکایه مع تفسیر بعضی الآیات) ۹۲۸/۴**مؤلف ناشناس**

نسخ، اسفندیار، بدون محل کتابت، ۷۶۳ ه.، قطع (مختلف) ۱۹/۲×۱۳/۷ س.م.، ۳۵ ق. (از ۶۴ ب تا ۱۳۸ الف) آبادی، مختلف السطور، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن قهوه ای، لبه دار.

آغاز: بسم... الحمد لله صانع العالم... (۶۴ ب)

انجام: ... یا اله العالمین یا خیرالناصرین یا ارحم الراحمین. (۱۳۸ الف)

۱۳۴۶ - منهاج الفلاح ۲۷۶۴**علی بن محمود الباقفی (ف . پس از ۱۰۴۰ ه.)**

مؤلف که اطلاعی چندان از سرگذشت وی در دست نیست شاگرد شیخ بهایی و معاصر حرّالعاملی بود. کتاب از یک مقدمه، هفت باب (در اعمال و ادعیه و آداب الطهاره و الصلوه) و یک خاتمه تشکیل یافته است.

بنگرید: ذریعه ۲۳:۱۷۰

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۵×۹) ۱۹×۱۲ س.م، ۳۱۰ ق. ابری، ۱۲ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری و عطف پارچه‌ای).
 آغاز: بسم... الحمد لله الذی دل عباده علی الطاعات و هدیهیم... این کتاب موسوم شد بمنهاج الفلاح...
 انجام: ... پای برهنه مثل بندگان زنک و رویش متغیر شده حضرت امام را برجای خود بنشانند...
 توضیح: انجام نسخه ناقص است.

۱۳۴۷ - نسیم التسنیم ۱/۲۶۰۲

صدرالدین الشنوخى

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

نسخ، حسین بن الیاس، بدون محل کتابت، ۸۶۶ ه.، قطع (۱۲/۵×۹) ۱۸/۵×۱۳/۵ س.م، ۱۰۳ ق. (از ۱/ب تا ۱۳/ب)، ۱۳ س.، شماره آیات و احادیث به شنگرف، جلد میشن قهوه‌ای، لبه‌دار.
 آغاز: بسم... الحمد لله و به نستعین... سمیت هذا المجموع نسیم التسنیم... (۱/ب)
 انجام: ... بیرون ز دو کون در مکانی دگرند تمت بعون الله (۱۰۳/ب)

۱۳۴۸ - نصیحه الملوک ۲۳۵۴

ابوحامد محمد بن محمد غزالی (۴۵۰ - ۵۰۵ ه.)

[یاد او در جلد اول (شماره ۵۳۵) گذشت]

غزالی این اثر را در سال ۵۰۳ هجری برای سلطان سنجر نوشت. اثر در حکمت عملی و در سه قسمت: تهذیب اخلاق، سیاست مدن و تدبیر منزل است.

بنگرید: نصیحه الملوک تصحیح جلال‌الدین همائی (تهران، ۱۳۱۷). در مقدمه این اثر آثار غزالی و نسخ معتبر «نصیحه الملوک» معرفی شده‌اند؛ صفا ۲: ۹۲۴؛ ریحانه ۳: ۱۵۳؛ ف. مشار ۱۵۸۳.

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵×۷) ۲۳×۱۳ س.م، ۹۹ ق.، ۱۵ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن سیاه ترنجدار، لبه‌دار (شیرازه پراکنده).

آغاز: بسم... قال الشيخ الامام زين الدين... بدان ای ملک مشرق که خداوند...

انجام: ... خلق مشغول شود که مملکت دو چیزست الاحسان و المداراة مع الانسان...

توضیح: انجام نسخه ناقص است. این اثر به زبانهای عربی و ترکی برگردانده شده است. ترجمه عربی آن موسوم به «التبر المسبوك فى نصیحه الملوک» می‌باشد که از سوی ابوالبرکات مبارک بن احمد فراهم آمده است. ترجمه

ترکی آن یکبار بدست عاشق چلبی و بار دوم بدست علائی بن محب الشریف شیرازی تحت عنوان «نتیجه السلوک» به انجام رسیده است.

۱۳۴۹ - نصیحت نامه (پندنامه) ۱۰۳

جلال الدین محمد بن محمد مولوی (۶۰۴ - ۵۶۷۲ .)

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳/۵×۷) ۱۸×۱۲ س.م، ۲۴ ق. آبادی، ۱۱ س.، سرعنوانها و جداول به شنگرف، بدون جلد.

آغاز: ...

تا نکردد آب رویت آب جوی

جز حدیث راست با مردم مکوی

انجام: قد رعناى ترا سرو شمشاد اعتدال...

توضیح: آغاز و انجام نسخه ناقص است.

۱۳۵۰ - [نصیحت نامه نوشروان عادل] ۲۲۱۸/۹

گردآورنده ناشناس

تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۸/۵) ۱۸/۱۲/۵ س.م، ۲ ق. (از ۸۸/الف تا ۸۹/ب) آبادی، ۲۲ س.، سرعنوانها به شنگرف، جلد میشن قهوه ای ترنجدار، لبه دار (شیرازه پراکنده).

آغاز: بسم... اما بعد چنین گویند که نوشروان عادل تاجی داشت که... (۸۸/الف)

انجام: ... سخن زشت جواب مدهید بر کس لعنت نکنید... (۸۹/ب)

توضیح: انجام نسخه ناقص است.

۱۳۵۱ - واقعه کبری ۳۶۱۰/۲

مؤلف ناشناس

عنوان اصلی اثر «رساله فی واقعه کبری فی تبریز» است که بعضا به صورت تاریخ واقعه تبریز نیز دیده شده است. مؤلف در مقدمه آورده که خود شاهد وقایعی بوده که از اوایل ذی القعدة ۷۸۷ هجری تا ۲۷ همان ماه در تبریز اتفاق افتاد و علاوه می کند که اثرش را بنام امیر شجاع الدین بهادر نگاشته است.

بنگرید: فهرستواره ۲: ۹۱۴؛ منزوی ۶: ۴۲۷۹.

نسخ، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۵×۸/۸) ۲۱/۲×۱۴/۵ س.م، ۱۸ ق. (از ۷۲/ب تا ۸۹/ب) ته نقش دار، ۱۷ س.، سرعنوانها و جداول به شنگرف، جلد میشن سیاه ترنجدار، لبه دار.

آغاز: بسم... الحمد لله العزيز القهار (الغفار) والصلوة... اما بعد چون واقعه کبری و مصیبت عظمی... (۷۲/ب)

انجام: ... سیوم شیخ علی ایوب از ازان چهارم شیخ علی سمونی از موغان اللهم احفظ مع بلاد المسلمین عن الآفات بحق محمد و آله امین یا رب العالمین تمت (۱۹/ب)

۱۳۵۲ - [وصیت ارسطاطاليس] ۲۲۱۸/۷

مؤلف ناشناس

گویند ارسطو رسالاتی به اسکندر نوشته که یکی از آنها «رساله الی الاسکندر فی السیاسة» است که ترجمه لاتین آن در ۱۸۹۱ در برلین چاپ شد؛ و دیگری «وصیت ارسطوطاليس الی الاسکندر و رسالته الیه فی التدبیر» می باشد که نسخه خطی آن در کتابخانه واتیکان مضبوط است. اثر مورد توصیف شاید یکی از این دو رساله است. تعلیق، بدون نام کاتب، محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۳×۸/۵) ۱۸×۱۲/۵ س.م، ۲ ق. (از ۸۸/الف تا ۸۹/ب) آبادی، ۱۵ س.، جلد میشن قهوه‌ای، ترنجدار.

آغاز: بسم... اما بعد حمد لله تعالی... این وصایای حکیم ربانی مظهر انوار سبحانی ارسطاطاليس حکیم... (۸۸/الف)
انجام: ... و از وی یاری خواستن و بدو اعتماد کردن کار عقلا و حکماست تمت الوصیه (۱۹/ب)

۱۳۵۳ - همايون نامه ۳۶۱۰/۱

اسحق بن مرفق

[اطلاعی از سرگذشت مؤلف بدست نیامد]

تعلیق، محمد سندی، بدون محل و تاریخ کتابت، قطع (۱۵/۵×۹) ۲۱/۲×۱۴/۵ س.م، ۷۱ ق. (از ۱/ب تا ۷۱/ب) ته‌نقش دار، ۱۷ س.، سرعنوانها و کشیده‌ها به‌شنگرف، جلد میشن قهوه‌ای ترنجدار، لبه‌دار.
آغاز: بسم... الحمد لله الذی انزل علی عبده الكتاب... اما بعد بدان ای محب علم که علم کوهر... (۱/ب)
انجام: ... فاغفر لنا و انت کریم و اننا ایاک نستعین و ایاک نعبد تمت (۷۱/ب)

۱۳۵۴ - یوسف وزلیخا ۳۱۵۴

نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۱۷ - ۸۹۸ هـ)

[توصیف اثر در جلد اول (شماره ۸۵۷) گذشت]

تعلیق، عبدالحی بن مراد، بدون محل کتابت، ۱۲۰۷ هـ، قطع (۱۷×۱۰) ۲۳×۱۵/۵ س.م، ۱۴۵ ق. آبادی، ۱۴ س.، جداول به‌شنگرف، جلد مقوا (روکش ابری و عطف میشن) لبه‌دار.
آغاز: بسم...

الهی غنچه امید بکشای گلی از روضه جاوید بنمای

انجام: زبانرا کوشمال خامشی ده که هست از هرچه کویی خامشی به

نمایه مؤلفان

- ابراهیم بن حیدر بن احمد الصفوی الحسینی، ۲۳۳
 ابراهیم بن سلیمان الازهری، ۲۰۰
 ابراهیم جوری دده، ۸۸، ۲۴۹
 ابراهیم شاهدی مغلاوی، ۴۹، ۱۴۹، ۲۴۷، ۲۸۰، ۲۸۲، ۴۴۳، ۴۸۶، ۵۱۴، ۵۴۰، ۵۷۴
 ابن بزاز   توکلی بن اسماعیل بن حاجی الاردبیلی
 ابن سینا   ابوعلی حسین بن عبدالله (ابن سینا)
 ابن یمین   فخرالدین محمود بن امیر یمین الدین فریومدی
 ابواسحق ابراهیم بن منصور نیشابوری، ۲۵۹
 ابوالفیض بن شیخ مبارک فیضی دکنی، ۹۵
 ابوالمعالی عبدالقادر بیدل، ۹۷، ۴۵۲، ۴۸۱
 ابوالمعالی عبدالله بن محمد میانجی همدانی، ۷۱، ۳۸۶
 ابوالمعالی محمد، ۳۷۲
 ابوالمعالی محمد لاهوری، ۵۳
 ابوالمعالی نصیرالدین نصرالله بن محمد، ۲۷۴
 ابوبکر عتیق بن محمد سورآبادی هروی، ۶۴
 ابوجعفر نصیرالدین محمد بن حسن طوسی، ۳۰
 ابوحامد محمد بن محمد غزالی، ۲۷۶، ۶۲۱، ۶۴۰
 ابوحفص نجم الدین عمر بن محمد نسفی، ۶۸
 ابوسعید ابوالخیر، ۱۳۴، ۵۹۵، ۶۰۳
 ابوعبدالله حسین بن احمد زوزنی، ۳۶۰، ۴۹۶
 ابوعلی حسین بن عبدالله (ابن سینا)، ۲۴۵
 ابومحمد جمال الدین عبدالرزاق اصفهانی، ۹۶
 ابونصر بدرالدین محمود فراهی سجزی، ۴۱۴
 احمد بن موسی رشتی استادی، ۲۱۶، ۶۱۴

- احمد رمزی آق یورک، ۳۴۵
- احمد عونى قونوق، ۲۰۹، ۲۱۶، ۵۰۸
- اسعد محمد دده، ۲۱۷
- اسماعيل حقی بروسوی، ۱۷۹، ۱۹۸
- اسماعيل رسوخى انقروى، ۷۵، ۲۱۸
- افضل الدين ابوبديل ابراهيم بن ابوالحسن خاقانى شروانى، ۱۰، ۹۸
- افضل الدين محمد بن حسن مرقى كاشانى، ۱۳۵
- افلاكى شمس الدين احمد افلاكى
- امير اسحق، ۱۴
- امير خسرو دهلوى، ۹۸، ۳۵۴، ۵۲۲
- امير ركن الدين حسين بن عالم حسینی هروی، ۲۰، ۱۸۳، ۲۵۴، ۲۷۵، ۴۱۲، ۵۳۱، ۵۳۴، ۵۳۶، ۵۳۸، ۵۶۰
- امير سيد مصلی ابى القاسم، ۴۲۷
- اوحالدين بن حسين اوحدى مراغه‌ای اصفهانی، ۷۳
- اوحدى مراغه‌ای اوحالدين بن حسين اوحدى مراغه‌ای اصفهانی
- بابا افضل افضل الدين محمد بن حسن مرقى كاشانى
- بدرالدين هلالی استرآبادی جغتائی، ۱۹۳، ۶۱۰
- بدیع الزمان ابو عبدالله حسين بن ابراهيم احمدی، ۳۰، ۳۵۸، ۳۷۴، ۴۰۷، ۵۸۶
- برقى، ۲۳۷
- بهاء الدين كازرونى، ۶۰
- بهاء الدين محمد بخارى نقشبندى، ۴۲۷
- بهاء الدين محمد بن حسين عاملی، ۴۱۰، ۵۸۳
- بهاء الدين محمد بن خواجه احمد الصادق الطهورى الفاروقى الصديقى النقشبندى، ۴۰
- بهاء الدين محمد (سلطان العلماء)، ۱۲۹
- بهاء الدين محمد (سلطان ولد)، ۲، ۴، ۲۵، ۹۹، ۱۳۱، ۳۶۳، ۵۰۶، ۵۱۰، ۵۲۳، ۵۳۰، ۵۵۴
- بهاء الدين معلقروى، ۱۹، ۳۷۲
- بهاء الدين ولد (سلطان العلماء) بهاء الدين محمد (سلطان العلماء)
- بيدل ابوالمعالي عبدالقادر بيدل

- تاج‌الدین محمود بن خداداد الاشنوی، ۲۴۹، ۴۷۸
 توکلی بن اسمعیل بن حاجی الاردبیلی، ۴۰۶
 جلال‌الله ابوالقاسم محمود بن عمر زمخشری خوارزمی، ۳۸۲
 جامی نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی
 جاوید، ۲۰۴
 جعفر شریف عتیقی، ۲۹
 جلال‌الدین احمد رومی، ۹۲، ۴۲۲، ۵۲۱
 جلال‌الدین فریدون، ۱۰۰، ۲۳۸
 جلال‌الدین محمد اصفهانی، ۵۴
 جلال‌الدین محمد بن محمد مولوی، ۱۵، ۱۶، ۱۲۲، ۱۳۶، ۲۵۱، ۲۵۶، ۲۶۰، ۲۶۵، ۳۰۶، ۳۴۳، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۷۹، ۴۸۹،
 ۵۱۷، ۵۲۷، ۵۳۵، ۵۴۴، ۵۵۰، ۶۲۸، ۶۴۰
 جلال‌الدین محمود تهانسری چشتی، ۹
 جلال سافرشاه، ۷۰
 جمال‌الدین الیاس بن یوسف نظامی گنجوی، ۴۲، ۳۰۵
 جمال‌الدین سلمان بن علاء‌الدین محمد ساوجی، ۱۰۱
 جمال‌الدین علی بن حمزه آذری طوسی، ۸۰
 جمال‌الدین محمد عرفی شیرازی، ۱۰۲، ۱۳۰
 حاجی بکتاش ولی، ۲۵۵
 حافظ شیرازی شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی
 حزینی، ۱۰۳
 حسن طالبی، ۴۳۰
 حسین بن محمد حسینی نیشابوری، ۳۷۲، ۶۳۴
 حسین بن معین‌الدین میبیدی، ۲۰۳
 حسین خباز کشمیری، ۴۲۶
 حمید‌الدین ابومعین ناصر بن خسرو قبادیانی مروزی، ۱۸۰
 حنیف ابراهیم، ۲۰۸
 خاقانی شروانی افضل‌الدین ابوبدیل ابراهیم بن ابوالحسن خاقانی شروانی
 خلیلی، ۵۲، ۴۲۹

- خواجو   کمال‌الدین ابوالعطا محمود بن علی کرمانی
- خواجه عبدالله انصاری   شیخ الاسلام ابواسماعیل عبدالله بن محمد انصاری هروی
- خواجه میر غیاث‌الدین، ۳۴۱
- خواجه نصیر طوسی   ابوجعفر نصیرالدین محمد بن حسن طوسی
- درویش عثمان، ۱۸۵، ۲۸۹
- دولت‌شاه بن علاء‌الدوله بختیشاه سمرقندی، ۵۷، ۵۱۶
- رضی‌الدین عبدالله بن محمد امامی هروی، ۱۰۳
- رفیع‌الدین محمد بن فتح‌الله القزوینی، ۶
- رفیع‌الدین مسعود لبنانی، ۱۰۴
- رکن‌الدین بن میر حسین اوحدی مراغی، ۴۱۸
- زمخشری   جارالله ابوالقاسم محمود بن عمر زمخشری خوارزمی
- سروری   مصلح‌الدین مصطفی بن شعبان سروری
- سعدالدین محمود بن عبدالکریم شبستری، ۲۲، ۲۸۵، ۵۲۰، ۵۳۷، ۵۴۰، ۵۵۲، ۶۲۴
- سعدی شیرازی   مصلح‌الدین ابو محمد عبدالله بن مشرف سعدی شیرازی
- سعید محمد همدم چلبی، ۶۱
- سلطان ولد   بهاء‌الدین محمد (سلطان ولد)
- سلمان ساوجی   جمال‌الدین سلمان بن علاء‌الدین محمد ساوجی
- سنائی غزنوی   مجدالدین ابوالمجد مجدود بن آدم سنائی غزنوی
- سنان‌الدین یوسف سینه چاک، ۷۶، ۵۱۸
- سورآبادی   ابوبکر عتیق بن محمد سورآبادی هروی
- سهروردی   شهاب‌الدین یحیی بن حبش سهروردی
- شاه... الصدیقی القادری، ۲۰۶
- شاه قاسم انوار   قاسم انوار
- شاه نعمت‌الله ولی، ۱۷، ۱۸، ۴۵۸، ۴۶۰، ۴۸۱
- شرف‌الدین ابوالفضل حبیش بن ابراهیم تفلیسی، ۲۵۱، ۴۱۰، ۵۳۶، ۶۳۵
- شرف‌الدین بخاری مولوی، ۴۰۹
- شرف‌الدین حسن بن محمد رامی تبریزی، ۲۸
- شرف‌الدین حسین بن احمد تبریزی خالدی، ۱۷۹

- شرف‌الدین علی بن شمس یزدی، ۱۶۹، ۵۱۵، ۶۰۵
 شرف‌الدین محمد رضا بن محمد مجذوب تبریزی، ۱۹۲
 شریف، ۴۳۱
 شمس‌الدین احمد افلاکی، ۳۹۳
 شمس‌الدین محمد بن عزالدین تبریزی، ۷۴، ۱۰۵، ۵۱۲، ۵۱۵
 شمس‌الدین محمد بن یحیی بن علی لاهیجی، ۳۷۴، ۴۹۹، ۵۲۵
 شمس‌الدین محمد تبریزی، ۳۷۹
 شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی، ۱۰۶، ۵۲۵، ۵۱۹
 شمس تبریزی   شمس‌الدین محمد تبریزی
 شمسی، ۵۲
 شوکت بخاری   محمد بن اسحاق بخاری
 شهاب‌الدین ابونصر احمد بن ابوالحسن نامقی جامی، ۳۷۷
 شهاب‌الدین احمد حقیری هروی، ۱۷۰
 شهاب‌الدین عبدالله بن خواجه شمس‌الدین، ۳۹۱
 شهاب‌الدین یحیی بن حبش سهروردی، ۱۳۸، ۴۰۷
 شیخ احمد جام   شهاب‌الدین ابونصر احمد بن ابوالحسن نامقی جامی
 شیخ‌الاسلام ابواسماعیل عبدالله بن محمد انصاری هروی، ۲۱، ۲۶۵، ۴۷۵، ۵۵۵
 شیخ بالی، ۲۰۷
 شیخ بهائی   بهاء‌الدین محمد بن حسین عاملی
 شیخ محمود شبستری   سعدالدین محمود بن عبدالکریم شبستری
 شیرین مغربی   شمس‌الدین محمد بن عزالدین تبریزی
 صائب تبریزی   محمدعلی صائب تبریزی
 صادق رکنی نیشابوری، ۹۰، ۱۷۱
 صدرالدین قونیوی   صدرالدین محمد بن اسحق قونیوی
 صدرالدین محمد بن اسحق قونیوی، ۴۷، ۱۶۱
 طرزی افشار، ۴۲۸
 طوسی   ابوجعفر نصیرالدین محمد بن حسن طوسی

- عبدالباقی گولپینارلی، ۱۰۹
 عبدالحکیم لاهوری، ۲۶۷
 عبدالحمید بن عبدالرحمن الانگوری، ۱۹۱
 عبدالرحمن عبدی پاشا، ۱۹۹
 عبدالعلی بحرالعلوم، ۲۲۵
 عبداللطیف بن عبدالله بیزوی، ۲۵۳
 عبدالله انصاری شیخ الاسلام ابواسماعیل عبدالله بن محمد انصاری هروی
 عبدالله مروارید شهاب الدین عبدالله بن خواجه شمس الدین
 عبدالله هاتفی جامی، ۷۲، ۳۰۴
 عبدی همتزاده، ۲۱۱
 عبیدالله بن محمود الشاشی، ۲۰۵
 عدنی رجب دده، ۲۱۱، ۴۱۲
 عراقی فخرالدین ابراهیم بن شهریار عراقی
 عرفی شیرازی جمال الدین محمد عرفی شیرازی
 عزیز بن محمد نسفی، ۳۹، ۱۳۹، ۱۴۴، ۱۴۶، ۱۴۹، ۱۵۱، ۱۵۱، ۱۵۸، ۱۶۳، ۱۶۶، ۱۷۳، ۱۸۴، ۳۸۳، ۴۳۰، ۵۳۰، ۶۲۰
 عطار تونی، ۳۶۲
 عطار نیشابوری فریدالدین ابوحامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری
 عطاءالله بن محمود حسینی، ۶۹
 علائی بن مجتبی شیرازی الشریف، ۲۹۲، ۳۵۸
 علاءالدوله رکن الدین احمد بن محمد سمنانی، ۱۸۶
 علاءالدین عمر مفتی بخاری، ۹۱
 علمی دده، ۳۰۲
 علی بن شهاب الدین حسینی همدانی، ۳۵۹، ۴۵۷
 عمادالدین ابوالمظفر طاهر بن محمد اسفراینی، ۴۴۰
 عمادالدین ابوسعید نسیمی، ۱۱۰
 عمادالدین محمود بن شیخ محمد گیلانی، ۳۹۲
 عمر روشنی بردعی، ۱۹۱، ۲۳۷

- عمر فائق، ۲۰۸
- عمر نفعی، ۱۱۱
- عین القضاء ابوالمعالی عبدالله بن محمد میانجی همدانی
غزالی ابوحامد محمد بن محمد غزالی
- غیاث‌الدین نعمه‌الله غیاثی، ۱۱۲
- فاضل حسن (شیخ)، ۲۶۶
- فخرالدین ابراهیم بن شهریار عراقی، ۶۲۷، ۵۴۳
- فخرالدین محمود بن امیر یمین‌الدین فریومدی، ۳۸۴
- فخرالدین محمود بن محمد نیشابوری، ۳۲
- فریدالدین ابوحامد محمد بن ابوبکر عطار نیشابوری، ۱۴، ۱۱، ۱۸، ۲۱، ۳۳، ۴۱، ۴۴، ۵۴، ۱۱۳، ۱۵۴، ۳۵۳، ۳۹۹، ۴۱۶، ۴۲۵، ۴۳۸، ۴۴۴، ۵۰۳، ۵۱۹، ۵۵۸، ۵۷۱، ۶۳۷
- فصیحی میرزا فصیح‌الدین فصیحی هراتی
فضل‌الله حروفی استرآبادی، ۴۲۳، ۴۷۸
- قاسم انوار، ۲۷، ۱۱۴، ۱۳۱، ۱۵۵، ۱۵۹، ۲۰۵، ۳۸۱، ۴۰۹، ۴۸۵
- کمال‌الدین ابوالعطا محمود بن علی کرمانی، ۱۱۵، ۱۴۰، ۲۹۰، ۴۳۹
- کمال‌الدین حسین بن حسن خوارزمی کبروی، ۱۰، ۲۷۶
- کمال‌الدین حسین بن علی کاشفی، ۱، ۲۶، ۱۷۸، ۲۹۳، ۴۳۲، ۵۰۱، ۵۰۸، ۵۱۷، ۵۳۱، ۵۸۴
- کمال‌الدین محتشم کاشانی، ۹۴
- کمال‌الدین مسعود خجندی، ۱۱۶
- کمال پاشازاده جلال‌الدین احمد رومی
- کمال خجندی کمال‌الدین مسعود خجندی
- لامعی محمود بن عثمان لامعی برسوی
- لطف‌الله بن ابویوسف حلیمی، ۴۱۱، ۶۲۶
- مثالی، ۲۷۰
- مجدالدین ابوالمجد مجدود بن آدم سنائی غزنوی، ۲۲۴، ۵۰۹
- مجلسی محمد باقر بن محمدتقی مجلسی
- محتشم کاشانی کمال‌الدین محتشم کاشانی

- محرمی، ۶۸
- محمد اکبر عرف محمد ارزانی، ۲۴۳
- محمد باقر بن محمد تقی مجلسی، ۷، ۱۸۷، ۵۶۵، ۶۰۷
- محمد بن ابی سعید، ۱۷۷
- محمد بن اسحاق بخاری، ۱۱۷، ۴۵۴، ۵۹۲
- محمد بن حسین الحکیمی، ۱۱
- محمد بن محمد بن محمد، ۹۳
- محمد بن میر علی برکلی حنفی، ۲۴۲
- محمد بن یحیی، ۱۹
- محمد تقی تبریزی، ۵۹
- محمد حسین بن خلف التبریزی، ۳۱
- محمد داراشکوه قادری، ۳۴۳
- محمد شیرین شمس الدین محمد بن عزالدین تبریزی
- محمد علی صائب تبریزی، ۱۱۸، ۵۲۶، ۵۹۳
- محمد قاسم هندوشاه استرآبادی، ۶۱۶
- محمد معصوم ابن الامام الربانی، ۳۸۸
- محمد مهدی استرآبادی، ۶۰۴
- محمد مهدی بن علی نقی الشریف، ۱۵۹
- محمد وحیدی تبریزی، ۷۸، ۵۸۴
- محمود بن احمد الزاهد، ۶۳
- محمود بن عثمان، ۲۵۲
- محمود بن عثمان لامعی برسوی، ۲۶۱
- محمود عارفی هروی، ۲۹۰
- مصطفی بن ابراهیم تبریزی، ۵۳
- مصطفی خاکی، ۳۹۳
- مصطفی شمع الله شمعی، ۱۸۰، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۷۱
- مصلح الدین ابو محمد عبدالله بن مشرف سعدی شیرازی، ۳۴، ۲۷۳، ۴۳۷، ۴۸۶، ۵۱۰، ۵۳۹، ۵۶۹، ۶۲۰، ۶۲۱

- مصلح‌الدین محمد بن کمال بن محمد لاری، ۲۳۱
- مصلح‌الدین مصطفی بن شعبان سروری، ۲۱۳
- مظفر بن محمد‌الحسینی شفاپی، ۲۵۹
- معین‌الدین آوی جوینی، ۴۲۳
- ملاحسین کاشفی   کمال‌الدین حسین بن علی کاشفی
- مولوی   جلال‌الدین محمد بن محمد مولوی
- میرحسین معمائی   حسین بن محمد حسینی نیشابوری
- میرخواند   محمد بن خواند شاه بن محمود
- میرزا فصیح‌الدین فصیحی هراتی، ۱۲۰
- میر شریف، ۴۰، ۳۱۹
- نادیده احمد، ۱۹۹
- ناذی، ۳۵۳
- نامی، ۱۸۶
- ناصر خسرو قبادیانی   حمید‌الدین ابومعین ناصر بن خسرو قبادیانی مروزی
- نجم‌الدین ابوبکر عبدالله بن محمد، ۳۵۵، ۴۹۵، ۶۳۲
- نجم‌الدین دایه   نجم‌الدین ابوبکر عبدالله بن محمد
- نجم‌الدین کبری، ۱۴۵
- نسیمی   عماد‌الدین ابوسعید نسیمی
- نصرالله بن حسن نافجی، ۳۵۴
- نظام‌الدین استرآبادی، ۴۱۹
- نظام‌الدین علی بن محمد، ۱۳۸
- نظامی گنجوی   جمال‌الدین الیاس بن یوسف نظامی گنجوی
- نفعی   عمر نفعی
- نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی، ۳۷، ۳۹، ۱۲۰، ۱۴۰، ۱۶۲، ۱۸۸، ۱۸۹، ۲۳۴، ۴۲۰، ۴۳۱، ۴۴۹، ۴۵۵، ۴۵۸، ۴۶۱، ۴۶۳، ۴۶۸، ۴۸۸، ۵۰۲، ۵۱۳، ۵۵۹، ۵۹۴، ۶۰۱، ۶۱۸، ۶۲۷، ۶۳۶، ۶۲۴
- نورالدین علی بن حسام‌الدین الشهیر بالمتقی، ۲۷۲
- وهبی محمد اشعری زاده، ۲۰۳

- هاتفی   عبدالله هاتفی جامی
هلالی   بدرالدین هلالی استرآبادی جغتائی
یار احمد بن حسین رشیدی تبریزی، ۲۴۳
یار علی شیرازی، ۳۰۲
یاووز سلطان سلیم، ۴۲۸
یحیی بن عبداللطیف حسینی قزوینی، ۲۹۱
یحیی شروانی، ۲۷۱
یعقوب بن سید علی، ۲۱۵

نمایه کاتبان

- ابراهیم ادهم (درویش)، ۳۷۷
ابراهیم بن الحاج، ۲۷۴
ابراهیم بن عمر بن علی، ۹۷، ۳۷۳
ابراهیم بن عوض المراغی، ۱۱، ۱۲، ۳۶۰، ۳۹۸، ۳۹۹

- ابراهیم (درویش)، ۳۳۰
- ابن عبدالله الحافظ علی اکبر، ۴۰۵
- ابن ملاً محمد رسول عبدالکاظم التبریزی، ۵۹
- ابن یوسف کاتب قزوینی، ۲۴۱
- ابوالوجد باخرزی، ۴۱۹
- ابوبکر بن عثمان، ۳۰۸
- ابوبکر علی بن حسین سجستانی، ۱۷۴
- ابوطالب آغامحمد دلمقانی، ۹۱
- احمدالمولوی (درویش)، ۱۰۰، ۱۲۳
- احمد بن حاجی بکرالارموی، ۱۷۲، ۲۳۴
- احمد بن سرج الکروی، ۴۲۶
- احمد بن علی افندی، ۱۹۵
- احمد بن محمدالمدعو بجلال الخجندی البرهمانی، ۳۸۱
- احمد بن یعقوب بن سید احمد بن عبدالله، ۷۱، ۸۰
- احمد حامد مشهور به نظیفزاده، ۳۶۴
- احمد رمزی، ۳۴۵
- احمد عونى قونوق، ۵۰۸
- احمد فقیری، ۹۵، ۹۶، ۱۰۳، ۱۰۴
- ارغون بن ایدمر بن عبدالله المولوی، ۳۷۰
- اسحق بن خضر بن محمد الحموی المولوی، ۲۵
- اسعد محمد دده، ۲۱۶
- اسماعیل، ۹
- بایزید بن ابراهیم بن خضر، ۱۹۵
- بدیع التبریزی، ۳۴۰
- بشیر المولوی (درویش)، ۳
- بوداق بن علی عبدالرزاق، ۵۵
- بوستان بن عبدالحلیم المولوی، ۳۰۰

- بهاء‌الدین محمد (سلطان ولد)، ۳۳۶
- بیرام‌المولوی (درویش)، ۳۳۵
- جمال‌الدین ابن‌الهداد...، ۳۱۸
- جمال بن حسن زجاجی، ۳۵۰
- جوری، ۳۲۰، ۳۲۲
- حاج خضر بن عبداللّه، ۴۳۷
- حاج سید عمر، ۴۰۰
- حاج عارف بخاراوی زاده، ۲۲۵، ۳۰۴
- حاج محسن خواجه، ۳۶۲
- حاج محمد امین بن الحاج محمد یوسف اسلامبولی، ۳۹۶
- حاج محمد ثابت چنچن‌زاده، ۳۲۵
- حاجی اسلام بن ابوسعید بن ابی نصری طبسی کیلکی، ۱۸۶
- حاجی بکی بن محمدالسیواسی، ۳۳۴
- حاجی محمد بن خطیب احمد، ۳۶۱
- حافظ شیرازی (درویش)، ۶۳
- حبیب‌اللّه، ۳۱۹
- حزینی، ۱۰۲
- حسن الغیاث جوهری، ۱۰۶، ۱۱۳، ۱۵۴، ۱۸۳، ۲۸۶، ۳۸۴
- حسن بن حسین مولوی، ۳۰۹
- حسن بن عثمان‌المولوی، ۱۲۳، ۳۰۹
- حسن بن محمود بن شاهدی، ۲۸۲
- حسن بن مصطفی البروسوی، ۲۰۱
- حسین بن جعفر تبریزی، ۳۵۳، ۳۵۴
- حسین بن عبداللّه بن موسی التبریزی الحسینی، ۷۱
- حسین بن محمد، ۳۹۳
- حسین بن محمود، ۳۶۱
- حسین بن مصطفی، ۲۶

- حسین بن مولانا نیاز اردوبادی (درویش)، ۳۴۷
 حسین حسیب (سید)، ۲۳۳، ۳۴۶
 حلیم بخاری، ۳۲۵
 حمدالله بن حسین بابا، ۱۹۶
 حیدر بن سنان، ۲۳۰
 خضر بن عبدالرزاق المولوی، ۳۶۲
 خیرالدین الفراضوی، ۷۵
 رجب المولوی القره حصاری (درویش)، ۳۲۵
 رضائی، ۲۵۱، ۲۶۰، ۳۴۱
 رمضان بن حسین قره مانی (شیخ)، ۳۲۱
 سعید محمد همدم چلبی، ۶۱، ۶۱، ۳۰۳، ۳۲۴، ۴۰۲
 سلیمان شاه بن یوسف المزیدی، ۶۰
 شاه محمود نیشابوری، ۱۸۹
 شعبان...، ۲۲۸
 شمع الله مصطفی شمعی، ۱۹۵
 شیخ حمدالله، ۲۳۶
 صیوری، ۳۴۷
 صلاح الدین کاتب، ۹۹
 عبدالباقی گولپینارلی، ۴۹، ۸۱، ۱۰۹، ۱۴۸، ۲۵۶، ۲۴۳، ۲۷۵، ۳۷۰، ۳۸۰
 عبدالحلیم بن بهلول الکازرونی، ۵۴
 عبدالرحمن ناجم، ۵۹، ۱۳۴، ۱۳۷، ۳۹۰
 عبدالرحیم ابن زین العابدین سمیری، ۱۵۹
 عبدالرحیم بن محمد، ۱۲۰
 عبدالرحیم سمرقندی، ۴۱
 عبدالرؤف ابن عبدالغفور الاحمدآبادی، ۳۲۴
 عبدالرؤف القنباری، ۱۳
 عبدالقادر بن موسی (سید)، ۲۰۳

- عبدالقدیر بلخی (سید)، ۵۶
- عبدالله بن حمزه الاماسی، ۱۸۰، ۲۲۰، ۲۲۲، ۲۲۳
- عبدالمنان بن عبدالغفار، ۵۰
- عبدالمولوی (درویش)، ۳۶۴
- عبدالواحد مشهدی، ۱۸۱
- عثمان الملقب بخاکی المولوی، ۲۰۶
- عثمان بن باخذ (معروف به شها)، ۱۲۸
- عثمان بن عبدالله، ۳۰۶
- عجم خواجه، ۲۸۷
- عطاءالله بن عبدی بن علی الادرنه وی، ۴۲۶
- علائی محبتی الشیرازی الشریف، ۲۹۱
- علی بن طغان الرومی، ۹۸
- علی بن محمدالعراقی، ۳۶۳
- علی بن محمودالقلیدی، ۳۰۸
- علی کرکچی (درویش)، ۵
- عمر بن حسن، ۱۲، ۱۴۶، ۲۴۵
- عوض محمد ابن ملا فاضل، ۱۱۸
- عهدی المولوی بن عثمان (درویش)، ۳۱۸
- عیسی بن یواش المولوی، ۱۳۲
- غلامالدین صدیقی الهانسوی، ۹، ۵۳، ۶۱، ۱۵۲، ۱۵۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۲۱۰، ۲۷۲، ۳۷۱
- فضل الله تبریزی، ۲۲۶
- قاسم بن عبدالغنی، ۴۰۰
- قدسی المولوی (درویش)، ۲۲، ۲۸۳، ۳۶۹، ۴۰۲
- کاتب النابلسی، ۳۲۷
- کریم بن ابراهیم، ۳۱۸
- محمدالبديع ابن احمد ملقب بالصوفی، ۱۷۱
- محمدالقنوی (درویش)، ۲۹۳

- محمدالمدرس، ۲۱۸
- محمدالمولوی (درویش)، ۴۱۷
- محمد انقروی (درویش)، ۳، ۲۵
- محمد باقر بن محمد رضا، ۳۲۰
- محمد بن اسحق بن ابراهیم اللارندی المولوی، ۳۶۸
- محمد بن الحاج محمد (درویش)، ۲۳۳
- محمد بن الحسین الحامی، ۳۳۱
- محمد بن السید عبداللّه الشهیر بسینری البروسی (سید)، ۳۲۶
- محمد بن سید شاه بخاری (سید)، ۲۱۵، ۴۰۰
- محمد بن عبداللّه القونوی الولدی، ۳۰۲
- محمد بن عثمان، ۲۲۰
- محمد بن علی الاقسرائی، ۲۷۶
- محمد بن محمود القنوی المولوی، ۱۵۶
- محمد بن محمود بن مسعودالتستری، ۲۴۸
- محمد بن مصطفی (درویش)، ۲۲۸
- محمد بن مصطفی مشهور به صولاقزاده الایدوسی، ۲۶۸
- محمد بن یحیی بن مؤمن، ۲۹۶
- محمد حسن الجویمی، ۲۴۲
- محمد حسین، ۳۶۲، ۳۶۴
- محمد حسین الغفاری، ۳۲۲
- محمد حسین بن حاجی محمد خلیل یزدی، ۴۶
- محمد رفیع، ۳۸
- محمد شفیع مقیم الکاتب الاصفهانی، ۳۱
- محمد شفیع همدانی، ۳۴۴
- محمد صالح الهروی، ۴۳۱
- محمد صالح بن الحاج ابوبکر آغا، ۳۲۴
- محمد عارف البخاراوی، ۳

- محمد عالم الضیائی القیصری، ۲۱۸
 محمد عالم فرغانی، ۷۶
 محمد فهمی، ۱۲۶
 محمد کوچک المولوی (درویش)، ۳۲۲
 محمد مراد بیگ، ۳۵۱
 محمد مکری، ۳۴۳
 محمد هلاکی الایلبسانی، ۲۱۹
 محمود بن احمد استرآبادی، ۲۴۰
 محمود بن احمد بن محمد الشبری، ۳۳۲
 محمود بن ذوالفقار، ۲۱۶، ۳۱۲
 محمود بن عیسی، ۶۴، ۶۵، ۶۶
 محمود بن محمد المولوی، ۱۲۲
 مرتضی خلیفه الامام بمسجد حاجی رمضان، ۳۲۲
 مصطفی، ۲۹۷، ۴۱۹
 مصطفی الحمیدی (درویش)، ۲۲۷
 مصطفی بن الحاجی محمد، ۱۶
 مصطفی بن مسعود، ۳۱۲
 معبود بن محمد الشبستری، ۲۷۳
 مقصود بن عبدالحق، ۸۲
 ملا اسماعیل، ۲۲۴
 موسی بن ادیس، ۲۵۲
 مولانا خورشید ولد قاضی محمود مهرآبادی، ۹۳
 مولوی بالی دده بن علی القونوی، ۳۱۷
 مولی القونوی، ۲۵
 نادیده احمد (حافظ)، ۲۱۷
 نرگسی زاده، ۱۱۶
 نصیب ابن شیخ طیفور انصاری (شیخ)، ۲۴۴

نورالبخاری، ۹۹

واجد بن محمد القونوی، ۳۶۵

واهی ابن تاج الدین الاستروفچه، ۲۰۱

ولی بن اسکندر، ۱۹، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۵۰، ۱۵۳، ۱۵۸، ۱۶۰، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۸، ۱۷۳، ۲۰۹

ولی بن مصاحب، ۱۸۲

یعقوب بن عطاء الله افندی القرمانی (درویش)، ۲۸۲

یوسف بن... (درویش)، ۳۲۱

یوسف بن علی الصباغ، ۳۳۴

نسخه های اقدم

نسخه هایی که به خط مؤلف بوده، یا در حیات مؤلف و یا سالی چند پس از درگذشت مؤلف استنساخ شده اند :

کتابخانه موزه مولانا :

ابتدائنامه، رباننامه، انتها نامه - بهاءالدین محمد(سلطان ولد) - ۷۳۲ هجری(بیست سال پس از درگذشت مؤلف)

ابواب الجنان - رفیع الدین محمدبن فتح الله قزوینی - ۱۰۹۳ هجری (در حیات مؤلف)

انتها نامه - بهاءالدین محمد(سلطان ولد) - ۷۳۱ هجری(حدود بیست سال پس از درگذشت مؤلف)

برهان قاطع - محمد حسین بن خلف تبریزی - ۱۰۹۸ هجری(حدود پانزده سال پس از درگذشت مؤلف)

تحفة الاحرار- نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی - ۸۸۷ هجری(در حیات مؤلف)

ترجمه ذروه العیا فی سیره المصطفی - بهاءالدین کازرونی - ۷۷۶ هجری(در حیات مؤلف)

جامع الآیات - اسماعیل رسوخی انقروی - (محتملاً" در حیات مؤلف)

جزیره مثنوی - سنان الدین یوسف سینه چاک - ۹۳۳ هجری (در حیات مؤلف)

جواهر الاسرار و زواهر الانوار- کمال الدین حسین بن حسن خوارزمی کبروی - ۸۰۸ هجری(در حیات مؤلف)

جواهر بواهر مثنوی - سید عبدالله (صاری) - ۱۰۴۱ هجری (در حیات مؤلف)

دیوان - بهاءالدین محمد (سلطان ولد) - ۷۱۲ هجری (در حیات مؤلف)

دیوان - حزینی - ۹۹۹ هجری (در حیات مؤلف)

دیوان - عبدالباقی گولپینارلی - (محتملاً" در حیات مؤلف)

دیوان - کمال الدین ابوعطا بن علی کرمانی - ۷۴۸ هجری (در حیات مؤلف)

دیوان - نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی - ۸۷۵ هجری (در حیات مؤلف)

رباننامه - بهاءالدین محمد (سلطان ولد) - (محتملاً" در حیات مؤلف)

رساله - کمال الدین ابوالعطا محمود بن علی کرمانی - ۷۴۸ هجری (در حیات مؤلف)

شرح دیوان - حافظ - مصلح الدین مصطفی بن شعبان سروری - ۹۷۷ هجری (هشت سال پس از درگذشت مؤلف)

- شرح غزل مولانا - احمد عونى قونوق - ۱۳۳۲ هجرى (در حیات مؤلف)
 شرح گلستان - يعقوب بن سيد على - ۹۰۲ هجرى (در حیات مؤلف)
 شرح مثنوى - احمد عونى قونوق - ۱۳۵۶ هجرى (در حیات مؤلف)
 شرح مثنوى (دفتر اول) - شمع الله مصطفى شمعى - ۹۸۷ هجرى (در حیات مؤلف)
 شرح مثنوى (دفتر اول و دوم) - شمع الله مصطفى شمعى - (محتملاً" در حیات مؤلف)
 شرح مثنوى (دفتر سوم) - اسماعيل رسوخى انقروى - ۱۰۴۰ هجرى (در حیات مؤلف)
 شرح مثنوى (دفتر ششم) - مصلح الدين مصطفى بن شعبان سرورى - ۹۸۰ هجرى (يازده سال پس از درگذشت مؤلف)
 شواهد النبوه لتقويه يقين اهل الفتوه - نورالدين عبدالرحمن بن احمد جامى - ۹۱۸ هجرى (بيست سال پس از درگذشت مؤلف)
 قانون الادب - شرف الدين ابوالفضل حبيش بن ابراهيم تغليسى - ۶۵۲ هجرى - (بيست و چهار سال پس از درگذشت مؤلف)
 كتاب المستطاب و المنتخب المثنوى المولوى المعنوى (زبده المثنوى و خلاصه المولوى) - عبدالحكيم لاهورى - ۱۱۷۲ هجرى (در حیات مؤلف)
 گلشن عباد - درويش عثمان - ۱۰۶۲ هجرى (در حیات مؤلف)
 گل و نوروز - كمال ابوالعطا محمود بن على كرماني - ۷۴۸ هجرى (در حیات مؤلف)
 لب التواريخ - يحيى بن عبداللطيف حسيني قزوینی - ۹۸۰ هجرى (هجده سال پس از درگذشت مؤلف)
 لغت حلیمی - لطف الله بن ابویوسف حلیمی - ۹۵۲ هجرى (در حیات مؤلف)
 مثنوى - جلال الدين محمد بن محمد مولوى - ۶۷۷ هجرى (پنج سال پس از درگذشت مؤلف)
 المعشرات السحريه فى الابيات الفكرية - بهاءالدين معلقروى - ۸۲۱ هجرى (در حیات مؤلف)
 مفاتيح الاعجاز فى شرح گلشن راز - شمس الدين محمد بن يحيى بن على لاهيجى - ۸۸۰ هجرى (در حیات مؤلف)
 نگارستان - شمس الدين احمد بن سليمان - ۹۴۵ هجرى (پنج سال پس از درگذشت مؤلف)
 همای و همایون - كمال الدين ابوالعطا محمود بن على كرماني - ۷۴۸ هجرى (در حیات مؤلف)
 يتيم الشروح - حسن طالبى - ۱۱۰۷ هجرى (در حیات مؤلف)

کتابخانه یوسف آغا :

- الاختصار و الذیل علی نفحات الانس (۲۱ سال پس از درگذشت مؤلف)
 انفاس قدسیه (۳۷ سال پس از درگذشت مؤلف)

دور زمان (در حیات مؤلف)
 شرح بهارستان (۳۶ سال پس از درگذشت مؤلف)
 شرح دیوان حافظ (سودی) (۲۷ سال پس از درگذشت مؤلف)
 شرح جلد دوم دیوان حافظ (سروری) (۱۰ سال پس از درگذشت مؤلف)
 شرح سبحة الابرار (شمعی) (۳۰ سال پس از درگذشت مؤلف)
 کلیات عرفی (۱۲ سال پس از درگذشت مؤلف)
 مجمع الامثال (در حیات مؤلف)

کتابخانه فریدون نافذاوزلق :

اشعار فارسی عونی (خط مؤلف)
 الهی نامه سلطان ولد (۱۲ سال پس از درگذشت مؤلف)
 دیوان سلطان ولد (۲۲ سال پس از درگذشت مؤلف)
 دیوان محمدعلی صائب (در حیات مؤلف)
 روضة الشهداء (هشت سال پس از درگذشت مؤلف)
 کلیات عبید زاکانی (۲۵ سال پس از درگذشت مؤلف)

کتابخانه مخطوطات منطقه :

تحفه وهبی (در حیات مؤلف)
 شاه و گدا (۱۸ سال پس از درگذشت مؤلف)